

Vene ja Austria vahel sõlmitud traktaadid. Kd II, 1772– 1808 a.

**Собрание трактатов и конвенций, заключенных Россией с иностранными
Том 2, Трактаты с Австрией : 1772-1808 г. = Recueil des Traités et Conventions conclus
par la Russie avec les puissances étrangères. Tome 2, Traités avec l'Autriche : 1772-
1808.**

Venemaa ja Austria vahel sõlmitud traktaatide ja konventsioonide kogu.

((NB.Tõlkimist alustasin 01.01.17.a. Topeltsulgudes on minu märkused või võrdlused. Kursiivi panin ladina tähtedega esitatud sõnad. Igasugused erinevused nimede esitamisel, esinevad peaegu igas artiklis. Tihti on kasutatud samas artiklis kahte nime täheldamise kuju, mis kehtib nii prantsuse, kui ka vene keele kohta. Eesti keeles tuntud nimesid esitasin tuttaval kujul, vähemtuntuid kas prantsuse või vene keelse eeskuju järgi. Mõnikord jäin jänni ja ei esitanudki eesti keelset kuju, jättes alles prantsuskeelse või venekeelse kuju ja kasutasin siis tavaliselt ka topeltsulge. Osades tekstides on veel saksakeelsed, poolakeelsed jne. nimed. Tekstis on meie, tema, nemad, riikide ja rahvaste nimed jne. esitatud vahest suure, vahest väikese tähega. Türgi valitsejat kutsutakse Imperaatoriks, vene valitsejat Keisriks, kuigi kirjapilt on sama. Kuude nimed on peamiselt tehnilistel põhjustel suure tähega, nagu on prantsuse- ja vene keelsetes tekstides ja et arvutiprogramm ise hoolitseb selle eest. Kuna sündmuste toimumise ajal kasutasid Lääne ja Ida riigid erinevat kalendrit, siis on kuupäevad-kuud antud kahekordselt, vana ja uue kalendri järgi, kuid tuleb tähele panna seda, kus, õieti, mis keeles tekst esitati, leping sõlmiti, kas nt. Viinis või S-Peterburis. Esimesel juhul (nt. prantsuskeelses tekstis) on esimene kuupäev uue kalendri järgi, teine, sulgudes, vana kalendri järgi. S-Peterburis sõlmitud aktidel on venekeelses tekstis esimene kuupäev vana, teine sulgudes uue kalendri järgi, prantsuskeelses tekstis aga vastupidi, vahel ka erinevad aastad, kui sündmus toimus detsembri lõpus. Vahest on mõlemad tekstid kuupäevade esitusvormilt ühesugused. Kogumikus aga on Artiklite pealkirjad antud vene, e. vana kalendri järgi, tekstis aga on, olenevalt lepingust, nii-naa. Paralleelselt esitatud tekstide võrdlus näitab, et venekeelne tekst on esitatud vahel lühendatult või siis on taandread ruumi puudusel ära koondatud, esitades laused ühtlases jadas, tehes vaid hädavajalikke sõnade poolitusi ((302, 137. lk.)). Ühe dokumendi numbri all on mitu akti, milliste vahel pole mingeid märke, kui mitte arvestada kolme tühja rida või siis väikese erinevusega trükikirja. Kommentari ja lepingu teksti vahele ma asetasin kolm täрни. Tihti puudutab kommentaar mitu dokumenti ja seetõttu on mitmed dokumendid just-kui mitu korda käsitletud-esitatud. Näiteks. Alguses on mitme dokumendi pealkirjad järjest ja nende vahel pole mingit teksti. Siis järgneb kommentaar, mis puudutab mõlemaid-mitmeid dokumente ja edasi järgnevad eelviidatud dokumendid, milliste juurde kuuluvad ka vahel eraldi märkused. K.L.))

Koostas, Välisministeeriumi tellimusel, F. Martens, Keiserliku S-Peterburi Ülikooli professor.

II köide.

Austriaga sõlmitud traktaadid.

1772 – 1808 a.

v.a. 1875.a.

Eessõna.

Käesoleva väljaande esimeses köites oli meil juhus esitada alused, milleks see väljaanne kirjastati. Me selgitasime selle „Traktaatide ja konventsioonide kogumiku“ kava ja viitasime neile põhimõtetele, millistest me pidime juhinduma.

Selle tagajärjel, käesoleva teise köite väljaandmisel, me piirdume vaid mõnede märkustega, millised puutuvad neisse spetsiaalselt.

Esitatavas köites on trükitud ära eranditult kõik aktid, mis on sõlmitud Venemaa ja Austria vahel ajavahemikul 1762 kuni 1808.a. Kui me ei eksi, siis mitte kõik neist aktidest ja eriti mitte kõik salajased artiklid olid omal ajal täpipealt tuntud ja seepärast need avaldatakse siin esimest korda. Pidades silmas käesoleva väljaande täiust, näis meile hädavajalik 1797.a.demarkatasiooniakt (Nr. 52).

Esitatud lepingute tõlgete suhtes peab märkima, et selle köite jaoks tuli peaegu kõik aktid vene keelde tõlkida, kuna Välisministeeriumi Arhiivides leidus vaid mõni valmis tõlge, aga Täielikus Seadustekogus on trükitud ära käesolevasse köitesse võetutest vaid neli akti.

Kui sellisel viisil selle väljaande kava, teenis Venemaa ja välismaa perioodilises ajakirjanduses meie suhtes ära üksmeelse heakskiidu, mida ei muudetud ja järgiti käesolevas köites, samas, teisest küljest, on ikkagi esimese ja teise köite vahel üpris märkimisväärne erinevus. Alljärgnevate aktide ajaloolist tausta kirjeldav sissejuhatus on märkimisväärselt üksikasjalikum, kui esimeses köites.

Uurides läbi meie Arhiivides säilitatavat diplomaatilist kirjavahetust, me leidsime niivõrd hulgaliselt erakordselt huvipakkuvaid ja täielikult läbiuurimata materjale, et pidasime end moraalselt kohustatuks neid kasutama Venemaa ja Austria vaheliste suhete ja nende vahel sõlmitud rahvusvaheliste traktaatide paremaks iseloomustamiseks. Nii eriti Keisrinna Jekaterina II ((Catherine, Katarina II)) tõuseb täiesti reljeefselt esile kõigis Poola jaotamise ning Venemaa ja Austria Türgi suhete (Nr. 30 jne) läbirääkimistes, läbirääkimised aga ise, mis eelnesid 1781.a. sõlmitud tuntud kaitse-liidust (Nr. 36), on vahest isegi esmakordselt esitatud ettenähtud üksikasjalisusega, selleks, et endale täielikumalt selgitada liidu sõlmimise põhjust Keisrinna Katarina II ja Rooma Keisri Joseph II ((Иосиф II)) vahelise omakäelise kirjavahetuse kujul. Peale selle, kestvates läbirääkimistes, millised eelnesid esimese Austriaga sõlmitud kaubandustraktaadi sõlmimisele, Keisrinna Katarina II sai juhuse öelda välja oma valgustatud vaate kaubanduspoliitikale, millist, tema arvates, peab Venemaa järgima oma kaubandussuhetes kõigi välismaa rahvastega ((välisriikidega)). Sel põhjusel me lubasimegi enesele esitada

suure üksikasjalikkusega samuti need läbirääkimised, mis viisid 1785.a. Kommerts-traktaadi (Nr. 41) sõlmimiseni. Võib-olla, et esitatud andmed ei ole ka tänapäeval kaotanud oma huvipakkuvust.

Lõpuks, ei ole vähemmärkimisväärsed kõrgelennulised alused, millised kuulutas välja Keiser Aleksander I oma troonile asumisel ((kõnes)) ja millised pidid määrama tema poliitika Austria ning teiste Euroopa riikide suhtes. (Nr. 53 jne.).

Venemaa diplomaatiliste suhete esitamisel, me seadsime oma ülesandeks rikkalike andmete ja allikate grupeerimise, mis olid meie käsutuses, sellisel viisil, et esitada veelgi täielikum Venemaa ja Austria vaheliste suhete iseloomustus Keisrinna II, Keiser Paul I ja Aleksander I valitsemise ajal. Seejuures sai pööratud eriline tähelepanu sellistele asjaoludele, millised on ajaloolises kirjanduses vähetuntud, või ka tuntud, kuid moonutatud kujul. Kuid, igal juhul ei tasuks meile esitada liigseid pretensioone selles, et need ajaloo sündmuste visandid annaksid ülalpool täheldatud ajaperioodi Venemaa ja Austria vahelistest diplomaatilistest suhetest täieliku pildi. See raske ülesanne leiab oma teostuse enam kompetentsete teadlaste töödes.

Mis aga puudutab meid, siis me loeme oma töö täiesti hüvitatuks, kui meie poolt objektiivselt esitatud asjaoludes, millised eelnesid rahvusvaheliste lepingute sõlmimisele, leiavad tulevased uurijad materjali Venemaa diplomatia ajaloo koostamiseks, milline on vääriiline selle kõrget kohta, millist Venemaa juba ammu Euroopa rahvaste keskel omab.

Selle püstitatud ülesande täitmiseks me kohtasime alaliselt kõige kohusetundlikumat A. Th. Hamburgeri, nagu ka parun Th. A. Bühleri ja K.K. Slobine ((А.Ф. Гамбургера, Ф. А. Бюлера, К. К. Злобина)) poolset kaastööd, kellele me avaldame siin ruttu siirast tänu. Peale selle, me lubame enesele veel tänada M. Arnethi ((Г. Арнета)), Viini Riigiarhiivi direktorit, ja üldse kõiki isikuid, kelle poole me teenete ja nõuannete saamiseks pöördusime.

Lõpuks, me peame oma meeldivaimaks kohuseks korrata meie hingelist ja erilist tunnustust parun A. H. Jomini ((А. Г. Жомини)) tänu kelle vahetu ja tegeva osaluse kaudu osutus võimalikuks suhteliselt lühikese aja jooksul, peale esimese kõite väljaandmist, anda välja uus, esimesest kõitest märkimisväärselt mahukama, millise koostamine nõudis samuti hulga rohkem tööd - II kõide.

F. M.

Ф.М.

Sisukord.*.

*Märkus. Venekeelsete tõlgete suhtes peame märkima, et leidsime tõlgituna eest vaid need aktid, millised tähistasime tärnikesega (nt. *1775, 4. Juuli)((* on 11 artiklit)). Kõik ülejäänud on tõlgitud meie poolt või siis meie toimetatud. ((Siiani lk I-VIII, edasi on esitatud originaali lk numbrid, antud juhul on neid u. 500 lk. Arvutis saab neist u. 225 lk., sest teise poole moodustab pr. k või sk.k.tekst, mis jääb siin esitamata. K.L.))

Nr. 30.

1772.a. 19. Veebruar. Akt, mis allkirjastatud Rooma Keisri ja lesestunud

Keisrinna-Kuninganna poolt, millises nad lubavad säilitada nende poolt soetatud Poola territooriumite jagamisel osade võrdsuse ja selles vastastikuse abistamise. lk. 1

Nr. 31.

1772.a. 25. Juuli. S-Peterburis sõlmitud Poola jagamist puudutav konventsioon. lk.21

Nr. 32.

1772.a. 22. August. Rooma Imperaatori 25. Juuli 1772.a. Konventsiooniga liitumise Akt. lk.29

Nr. 33.

1773.a. 20. Jaanuar. Akt, mis allkirjastati Rooma Keisri ja lesestunud Keisrinna-Kuninganna poolt, millises nad kohustuvad pühalt säilitama 25. Juuli 1772.a. Konventsioonis sisalduvaid määrusi. lk. 33.

Nr.34.

1776.a.13. Aprill. Akt, mis on allkirjastatud Rooma Keisri ja Keisrinna-Kuninganna poolt, millisega tagatakse 9. Veebruari 1776.a. Ja 4. Juuli 1775.a. Poolaga sõlmitud maade piiritlemise Konventsioonide ratifitseerimine ja täitmine. lk.40

1776.a. 9. Veebruar. Tema Poola Majesteedi Kuninga ja -Vabariigi ühelt poolt ja Tema Majesteedi Keisrinna Ungari-Böömimaa Kuninganna teiselt poolt, mõlemate riikide valduste piiride määratlemise konventsiooni Akt. lk. 45

*1775.a.4. Juuli. Valgevene ((Russie-Blanche)) maade piiritlemise Akt, mis sõlmitud Poola Kuninga ja Poola Vabariigi vahel Holmeczis. (Vt. II.C.3. № 14376). lk. 52

Nr. 35.

1779.a. 13. Mai. Teschenis samal kuupäeval Austria, Preisimaa ja teiste Saksamaa maade vahel sõlmitud traaktaadi ja konventsiooniga Venemaa poolse garantii andmise Akt. lk.61

Eraldi artikkel .. lk.75.

A. Tema Majesteedi Keiserliku-Kuninganna ning Tema Kõrguse Pfalzi ((Palatini, Пфальцскимъ)) kuurvürsti vahel sõlmitud konventsioon.

lk. 76

B. Tema Pfalzi kuurvürsti ja Tema Majesteedi Saksoonia kuurvürsti ((Saxe, Саксонскимъ)) vahel sõlmitud konventsioon.

lk.80

C.Tema Majesteedi Zveibrükkeni hertsogi (Duc Deux-Ponts, цвейбрюккенскаго) Tema Majesteedi Kesrinna-Kuninganna ja Tema Majesteedi Pfalzi kuurvürstiga liitumise akt. lk. 85

D. Deux-Ponts Hertsogi liitumise akt Pfalzi ja Saksoonia õukonna vahel sõlmitud konventsiooniga.

lk.86

E. Pfalzi kuurvürst ja Zveibrükkeni hertsogi vahel sõlmitud eraldi artikkel
lk. 88

F.Tema Majesteedi liitumise akt.
lk.89

G.Akt, millega Tema Majesteet Presimaa Kuningas võttis vastu Tema Majesteedi Keisri rahutraktaadiga liitumise.

lk.90

H.Rahutraktaadi garantiiakt.

lk.91.

I. Tema Majesteedi Keisrinna-Kuninganna poolne garantii võtmise akt.

lk.93

K. Kahte vahendava riigi alternatiivi puudutav Noot.

lk.96.

Nr. 36.

1781. 18. Mai. Kaitseliidu traktaat, mis sõlmitud kahe omakäeliselt kirjutatud kirjade vormis Keiser Joseph II, mis on vahetatud kahe täpselt samasuguste Keisrinna Katariina II 12. Aprilli 1781.a. kirjade vastu.

lk.96

Nr. 37.

*1781.a. 9. Oktoober. Rooma Keisri, tema allkirjastatud põhimõtetest, mis võeti vastu Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna poolt, akt neutraalsete riikide kaubandus- ja laevaliikluse vabadusest.

lk.116.

Nr. 38.

1781.a. 9. Oktoober. Rooma Keisri poolt allkirjastatud akt, mis käsitleb ühiseid pingutusi selleks, et peale rahu sõlmimist ülalpool mainitud põhimõtted oleksid võetud vastu mereriikide poolt kui reeglid täitmiseks kõikide tulevaste sõdade ajal.

lk.116

Nr. 39 ja 40.

1781.a. 19. Oktoober. Ülevenemaalise Keisrinna poolt vastu võetud ja sellega liitunud Rooma Keisri, kaks merekaubanduse ning neutraalsete riikide laevasõiduvabaduse akti. (II.C.3. № 15261).

lk. 117

*Nr. 39.	lk. 126
Nr. 40.	lk. 129

Nr. 41.

*1785.a. 1 . (12.) November. Kahe manifesti kujul Austria ja Venemaa vahel sõlmitud kaubandustraktaat. (II.C.3. № 16284).

lk.131

Deklaratsioon.	lk.151
----------------	--------

Keisrinna Katariina II manifest.	lk.153.
----------------------------------	---------

Keiser Joseph II manifest.	lk.169.
----------------------------	---------

Nr. 42.

1789.a. 20. Mai. Joseph II kirjade vormis tehtud 1781.a. liidutraktaadi kohustusliku kehtivuse, veel kaheksaks aastaks, pikendamise Akt.

lk.185.

Nr. 43.

*1792.a. 3 .(14.) Juuni. S-Peterburis sõlmitud kaitse-liidutraktaat.	lk.192.
--	---------

Eraldi ja salajane artikkel.	lk.207
------------------------------	--------

Eraldi artikkel.	lk.211.
------------------	---------

Eraldi artikkel.	lk.212.
------------------	---------

Salajane artikkel	lk.212.
-------------------	---------

Nr. 44.

1794.a. 23. Detsember. Rooma Keisri liitumine 1793.a. 12. (23.) Jaanuaril Preisimaa ja Venemaa vahel sõlmitud konventsiooniga.

lk.214.

Nende Ülevenemaalise Majesteedi juures asuvate Nende Kõrguste Volinike poolt Tema Majesteedi Rooma Keisri liitumise vastuvõtmise akt.	lk.236
---	--------

Nr. 45.

214.	1794.a. 23. Detsember. Poola jagamist puudutav deklaratsioon.	lk.
	Deklaratsioon.	lk.238.

Nr. 46.

	1794.a. 23. Detsember. Salajane deklaratsioon, mis puudutab Venemaa ja Austria Preisimaa vastast liitu.	
	lk.214.	
	Deklaratsioon.	lk.243.

Nr. 47.

	1795.a. 17. (28.) September. Venemaa-Austria ja Suurbritannia kolmikliitu puudutav deklaratsioon.	
	lk.248.	
	Eraldi artikkel.	lk.259.
	Eraldi artikkel.	lk.260.

Nr. 48.

	1795.a. 13. (24.) Oktoober. Konventsioon, mis puudutab Poola jagamist, mis on sõlmitud Austria osalusel, Venemaa ja Preisimaa vahel.	
	lk.261.	

Nr. 49.

	1796.a. 10. Oktoober. Vahekohtulik otsus, mis tehtud Keisrinna Katariina II nimel Poola valduste Austria ja Preisimaa vahel jagamise suhtes.	lk.271.
--	--	---------

Nr. 50.

280.	1796.a. 5. Detsember. Kraakovi vojevoodkonna eelneva piiritlemise akt.	lk.
lk.287	Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna volitatud komissaride deklaratsioon.	

Nr. 51.

*1797.a. 15.(26.) Jaanuar. S-Peterburi Poola lõpliku jagamise konventsioon, koos kuningas Stanislav-Augusti troonist loobumise aktiga.

lk.288.

*Tema Majesteedi Poola kuninga poolne kuningriigist loobumise Akt. lk.301.

Tema Majesteedi Rooma Keisri 26. (15) Jaanuari 1797.a. konventsiooni salajase artikliga, milline on sõlmitud Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna ja Tema Majesteedi Preisimaa Kuninga vahel, liitumise Akt.

lk. 303.

Artikkel 52.

1797.a. 20. (31) Jaanuar. Kraakovi vojevoodkonna Austria ja Preisimaa vahel lõpliku jagamise Akt, koos spetsiaalse demarkatsiooni Aktiga.

lk. 288.

Lõplik akt.

lk.305.

Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna volitatud komissaride deklaratsioon.

lk.313.

Üksikasjalik tähistamine.

lk.314.

Esimene osa.

lk.315.

Teine osa.

lk.325.

Kolmas osa.

lk.347.

Artikkel 53.

1802.a.14. (26.) Detsember. Samal kuupäeval Austria ja Prantsusmaa vahel sõlmitud konventsiooniga Venemaa liitumise Akt.

lk.358

3.Juuni 1802.a. Deklaratsioon.

lk.385.

Nr. 54.

1804.a. 25. Oktoober. S-Peterburis allkirjastatud Venemaa ja Austria vahelise, Prantsusmaa vastase, tiheda liidu sõlmimise deklaratsioon.

lk.397

Deklaratsioon.

lk.406.

Eraldi artikkel.

lk.417.

Eraldi ja salajane artikkel.

lk.418

Lisa-deklaratsioon.

lk.419.

Nr. 55.

1804.a. 14. Detsember. Austria poolsete subsiidiumite maksmist puudutav lisa-deklaratsioon.	lk.397.
Tema Majesteedi Keisri ja Kuninga käsul ja nimel järgnev deklaratsioon.	lk.420.

Nr. 56.

1805.a.28. Juuli. Austria 30. Märtsi samal aastal Venemaa ja Inglismaa vahel sõlmitud liidu-traktaadiga liitumise deklaratsioon.	lk.421.
Eelnev deklaratsioon.	lk.428.
Vürst Czartorisky poolt Austria saadikule 28. Juulil 1805.a. Üleantud deklaratsioon. lk.430.	
Venemaa ja Inglismaa vahel sõlmitud liidu-traktaat.	lk.433.
Eraldi artikkel I.	lk.438
Eraldi artikkel II	lk. 439
Eraldi artikkel III	lk.439.
Eraldi artikkel IV	lk.440.
Eraldi artikkel V	lk.441
Eraldi artikkel VI	lk.442.
Eraldi artikkel VII	lk.444.
Eraldi artikkel VIII	lk.445.
Eraldi artikkel IX	lk.446
Eraldi artikkel X	lk.447.
Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna ja Tema Majesteedi Suurbritannia Ühendatud Kuningriikide ja Iirimaa Kuninga volinike poolt rahu sõlmimiseks võetud alused.	lk.448.
Eraldi artikkel XI	lk.457.
•1.eraldi ja salajane artikkel	lk.458
2.eraldi ja salajane artikkel.	lk.460.
Lisa-artikkel.	lk.461.
Lisa-artikkel.	lk.462.
Inglismaa voliniku deklaratsioon.	lk.464.
Lord Gowerile üleantud deklaratsioon.	lk.467.
Konverentsi protokoll.	lk.469.

Nr. 57.

1805.a. 18. (30.) Oktoober. Deklaratsioon, mis puudutab Austria territooriumil viibimise ajal Venemaa vägedele rahaliste arvelduste ja prviandi ning furaazi tarnimist.	lk.471.
---	---------

Nr. 58.

1805.a. 22. (3. nov) Oktoober. Austria liitumise akt samal päeval Potstamis Preisimaa ja Venemaa vahel sõlmitud lepinguga. lk.476.	
Deklaratsioon .	lk.480.
Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna poolne ratifitseerimine.	lk.489.
Austria liitumise akt.	lk.490.
Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisri poolt Tema Majesteedi Preisimaa Kuningaga ühisel kokkuleppel, praegustes suhetes Prantsusmaaga, käitumisviisi suhtes, sõlmitud konventsioon.	lk.491.
Lisa-deklaratsioon.	lk.493.
Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna poolne Lisa-deklaratsiooni ratifitseerimise akt.	lk.497.
Austria Lisa-deklaratsiooniga liitumise akt. lk.497.	

Nr. 59.

1808.a. 8. (20) Jaanuar. Konventsioon, mis puudutab Vene vägede Itaaliast Austria valduste kaudu läbimarssi. lk.498.	
---	--

Nr. 60.

1808.a. 8. (20).Jaanuar. Kartelli konventsioon ülalpool mainitud Vene vägedest pärit desertööride väljaandmise kohta. lk.499.	
Konventsioon Nr. 59.	lk.510.
Konventsioon Nr. 60.	lk.514.

Nr. 30.

1772.a. 19. Veebruar. Akt, mis allkirjastatud Rooma Keisri ja lesestunud Keisrinna-Kuninganna poolt, millises nad lubavad säilitada nende poolt soetatud Poola	
--	--

territooriumite jagamisel osade võrdsuse ja selles vastastikuse abistamise.

((Vasakul pr. k. Fridrich Martensi kommentaar.))

((Katariina II tiitel. „**Katariina Teine**, Venemaa, Moskva, Vladimiri, Novgorodi keisrinna ja isevalitseja, Kaasani, Astrahani, Siberi, Hersoni-Tauria keisrinna, Pihkva valitsejanna ja Smolenski suurvürstinna, Eestimaa, Liivimaa, Karjala, Tveri, Jurgorodi, Permi, Vjatka, Bulgaaria ja teiste vürstinna, Novgorodi alammaade, Tšernigovi, Rjazani, Polotski, Rostovi, Jaroslavli, Belozerski, Udorski, Obdorski, Konda, Vitebski, Mstislavski valitsejanna ja suurvürstinna ja kõigi põhjamaade ja Iveri, Kartalia ja Gruusiakeisrite ja Kabardiinimaa, Tšerkessia ja mägivürstide käsutaja ja nende pärilik valitsejanna ning valdaja. Wikist.))

Ülevenemaaline Keisrinna Katariina II ((Chaterine II, Екатерина II)) kuulutas oma troonile asumisest 28. Juunil 1762.a üleriigilise manifestiga. Selles aktis Keisrinna kuulutab „kõigile Venemaa Isamaa otsestele poegadele“ sellest, et „Venemaa au, mis tõstetud oma võiduka relvaga kõrgele tasemele, selle oma rohkelt valatud vere kaudu uue rahu sõlmimine tema kõige õelama vaenlasega, on antud juba tegelikult täielikku orjusesse, aga seejuures sisekorrad, millised moodustavad kogu meie Isamaa terviklikkuse, on täiesti tunnustatud“ (И.С.3.№ 11582).

Selline uuesti valitseva Keisrinna pidulik avaldus oma eelkäia Peeter III ((Pierre III, Петеръ III)) poliitikaga mittenõusoleku kohta pidi loomulikult äratama Viinis kõigu julgeimaid lootusi.

Keiser Peeter III, sõlminud Fridrich II ((Frederic II, Фридрихомъ)) liidu ja ühendades Vene väed Preisimaa omadega, päästis Preisimaa lõplikult hukust. Seepärast, on mõistetav, kui Viinis saadi sõnum Katariina II troonile tõusust, Keisrinna Maria Theresia ((Marie Therese, Мария-Терезия)) ja vürst Kaunitz olid kindlad, et endised Austria ja Venemaa liitlaslikud suhted saavad taastatud ja neil õnnestub lõpuks Preisimaa Kuningale kirjutada ette rahutingimused. Austria saadik Peterburis krahv Mercy, oma raportites õukonnale, aitas kõvasti kaasa Viinis kindluse suurenemisele, et viivitamatult taastatakse endised sõbralikud suhted, kuigi ei saa ütle mata jätta seda, et et mitte kõik tema käes olevad andmed oleksid selle arvamuse kasuks rääkinud.

29. Juuli 1762.a. Kirjaga Maria-Theresia õnnitleb Katarina II troonile tõusmise puhul ja pakub temale oma sõprust. „Minu arvates“, kirjutab keisrinna-kuninganna, „keegi ei saa olla, peale kadunud Keisrinna Jelizaveta Petrovna õilsa mälestuse, minu heaks ja austatud liitlaseks, trooni väärivaim ja leidma kohta minu südamesse, kui Teie Majesteet. Ma soovin väga leida võimalust, et esitada Teie Majesteedile tõestuse nendest minu tunnetest ja väga soovin, et see Teile sobiks“.

Ainiti, üpris varsti tuli Viini õukonnal üpris pettuda ja loobuma Keisrinna Katariina II poliitikas lootmast miskit enam, kui Jelizaveta Petrovna poliitika järgimist. Asjaolud muutusid sisuliselt ja ülesanded, millised Katariina II endale seadis ja vahendid ning nende täitmise võimed olid erinevad, kui Jelizaveta Petrovna valitsemise ajal. Juba vaid üksi „sisekorra korrastamisel“ oli hädavajalik kiirustada eelkõige rahu ja kuueaastase sõja kestel kurnatud Keisririigi jõudude taastamiseks. Seepärast mitte hiljem, kui 30. Juuni 1762.a., oli krahv Mercyle antud üle noot, millises teatatakse temale kindral

Tsernõševile (Tschernitcheff, Чернышеву)) saadetud käsust koos kogu oma armeega Venemaale tagasi pöörduda. Aga kui Preisimaa Kuningas hakkaks seda taksitama, siis Vene armee peaks ühinema Austria armeega. Seejuures kinnitati Keisrinna soovi jätkata endiseid sõbralikke suhteid Austriaga, kuigi ta samal ajal kuulutab oma otsusest, et ei riku Preisimaaga sõlmitud rahu, seni kuni viimane ise selleks põhjust ei anna. Ja tõesti, Vene väed olid viidud Preisimaalt välja ja Keisrinna sellisel viisil tunnistas ilmselgelt oma kavatsusest mitte osaleda aktiivselt veel kestvas Seitsmeaastases sõjas.

- On mõistetav, et Austria Õukond, olles alguses seatud mõningasse arusaamatusse Venemaa käitumisest, laskis seejärel käiku kõik vahendid, et siduda Venemaa saatus Austria saatusega.

29. Juuli 1762.a. Noodis vürst Kaunitz püüdis tõestada, et Keisrinna käitumine ei ole üldsegi kooskõlas tema troonile tõusmisel avaldatud esitatud manifestiga; et Vene relvade kuulsust ei saa mitte kuidagi taastada Preisimaalt selle vallutatud provintsidest äratoomisega. Sellele vastuseks, 20. augusti konverentsil teatati krahv Mercyle, et Austria kabinet näeb manifesti ning 30. juuni noodi vahel asjata mingit vasturääkivust. Venemaa tagastas tema poolt vallutatud Preisimaa, sarnaselt selele, nagu ta tagastas Rootsilt vallutatud Soome, kuna Keisrinna juhindub sellest mõttest, et „kuivõrd kuulsusrikas on teha uusi vallutusi, samavõrd auväärne on oma maa kaitsmine“.

Sellisel viisil pidi Austria loobuma oma soovist näha Venemaad jälle oma poolel ühises võitluses Preisimaaga ja seejärel hakkas Viini kabinet Venemaa Keisrinna poliitikasse ja püüdlustesse suhtuma kasvava umbusaldusega. Tema ettepanek aidata vahendajana kaasa Austria ja Preisimaa vahel rahu sõlmimisele oli Viinis võetud vastu äraaütlemisega võrdsel tingimusel. Samal ajal kerkisid Austria esindaja poolt Peterburis uuesti üles vaidlused Keisri tiitli suhtes, kaevates Rooma Keisri väärkuse solvamise ja mõningate tema tseremoniaalsete õiguste ja privileegide mitteastamise üle.

Selleks, et ühe korraga teha lõppkõigile süüdistustele, mis kutsutud esile Vene Keiserliku tiitliga, käskis Keisrinna teatada Austria ja kõigile ülejäänud ministritele, kes on akrediteeritud Venemaa õukonna juurde, 21. novembri deklaratsiooni, mis on allkirjastatud Vorontsovi ((Woronzoff, Воронцовымъ)) ja vürst A.M. Galitzin ((A. Galitzyn, Голицынымъ)), mis oli järgmise sisuga:

„Keisri tiitel, mis võetud või õieti taastatud Peeter Suure kuulsuse mälestuseks, nii temale, kui ka ta järeltulijatele, kuulub juba ammu ajast Valitsejatele, Ülevenemaalisele Troonile ja Monarhiale. Tema Keiserlik Majesteet tunnistab selle printsiibi kõvadusega kohatuks igasuguse reversaali uuendamise, mis on antud iga riigi poolt järjekorras tema poolt selle tiitli tunnistamisel. Kooskõlas sellega, Tema Keiserlik Majesteet käskis oma ministeeriumil teha üldise deklaratsiooni, et nii nagu Keiserlik tiitel, oma olemuselt, olles kord juba omistatud Venemaa Troonile ja Monarhiale ning kinnitatud paljude aastate ja pärimistega, siis nii Tema ega tema järeltulijad ei saa uuendada ülalpoolmainitud reversaali, aga sellegi poolest hoida mingeid suhteid nende riikidega, millised keelduvad Keiserlikku tiitlit Ülevenemaaliste Valitsejate isikute suhtes tunnistamast, nii nagu ka nende Krooni ja Monarhiat; aga selleks, et see deklaratsioon lõpetaks igaveseks ajaks raskused küsimuses, millises neid olema ei peaks, Tema Keiserlik Majesteet, pidades silmas Keiser Peeter Suure deklaratsiooni, kuulutab, et Keisri tiitel ei tee mitte mingeid muudatusi õukondade poolt tunnustatud tseremoniaalis, jättes selle endistele alustele“.

Siiski, vaatamata sellele deklaratsioonile, jätkusid vaidlused tiitli üle ikkagi ja

seejuures samal ajal, kui Austria ja Venemaa vahel olid suhted kõige sõbralikumad. Kuid 1762. a. pidi Austria esindaja rahulduma selle kartegoorilise deklaratsiooniga.

Hävitanud liidu Austriaga ja sõlmides Preisimaaga rahu, Keisrinna Katariina II viitas juba oma valitsemise aja alguses täiesti kindlaksmääratult sellele teele, millist mööda ta kavatses liikuda Venemaa suhetes teiste riikidega ja sellele poliitikale, millist ta tunnistas enam kooskõlas olevaks Venemaa huvidega.

„Kogu poliitika“ ütles kord Keisrinna, „seisneb kolmes sõnas: asjaolu, kavatsus ((eeldus?)) ja juhuslikkus“.

Juba Keisrinna valitsemise alguses kujunesid poliitilised asjaolud välja sellisel kujul, et kõige tihedam liit Preisimaaga ei olnud mitte ainult Venemaa huvidega kooskõlas, vaid ka hädavajalik.

Seitsmeaastases sõjas näitas Preisimaa oma elujõudu ja suur Preisi kuningas sundis kogu maailma imetlema ta sõjalisi kangelastegusid ning diplomaatia kunsti. Vastupidiselt, Austria avastas selles sõjas kroonilisi hädasid, mis õõnestasid tema riigiorganismi jõude ja teda tabas nii sõjalisel kui diplomaatilisel väljal üks ebaedu teise järel, isegi vaatamata sellele, et Austria suhteid teiste riikidega juhtis tuntud vürst Kaunitz. Peale Seitsmeaastast metsikut võitlust sõlmiti Hubertsbourgi rahutraktaat, milline andis lõpliku sanktsiooni Sileesia võtmisele Preisimaa monarhia koosseisu.

Mis aga puudutab teisi suuri Euroopa riike, siis nende sisemine olukord, ega ka nende rahvusvahelised suhted ei suutnud Katariina II veenda nende sõpruse otsimise hädavajalikkust. Prantsusmaal juba ilmnesid Seitsmeaastase sõja kestel täielikult sisemise laostumise ja rahvusvahelise jõuetuse sümptomid, aga kogu riigi radikaalse ümberkorralduse ja riigi juhtimise igapäevaste vahendite rahuldamise materjaalsete otsimise hädavajadus tõmbas enesele kogu Prantsusmaa valitsuse tähelepanu. Inglismaa suhtes saab märkida, et tollane Inglise valitsus ei kujutanud endas piisavat püsivust ja järjepidevust selles, et temaga liidus olevad riigid oleksid kindlad tema poolses pidevas toetuses ja abis. Aga kui seejuures meenutada Inglismaa koloniaalpoliitikat, mis viis lõpuks kolooniate avalikuks ülestõusuks neid ekspluateeriva metropoli vastu, siis selle riigi järgnevad suhted Venemaaga saavad täiesti mõistetavaks.

Tõsi, Katariina II suhtus alati erilise austusega Inglismaa rahvasse, kuid see ikkagi ei viinud Venemaa ja Inglismaa lähedasele ühendusele. Ülejäänud Euroopa riigid saab, meile näib, jaotada Venemaa suhtes, kahte gruppi: ühed oma kauguse tõttu Venemaast, ei saanud omada tema rahvaid siduvaid üldisi huvisid; teised osalt omasid osalt Venemaaga solidaarseid, osalt aga oma erilisi huve, kuid tänu ajaloolistele asjaoludele ja oma ebapiisavale võimsusele ning poliitilisele mõjule ei saanud olla rahvusvaheliste suhete valdkonnas iseseisvateks faktoriteks. Esimese grupi riikide hulka saab tuua Hispaania ja Hollandi; teise aga – Rootsi ja Taani.

Sellises poliitiliste ja rahvusvaheliste suhete asjaolude olukorras, Katariina II tuli seejärel näha ette ilmuda võiva „konjunkturi“ ja teha kavatsusi, omades enam andmeid oma kasuks põhjendamiseks ja mis on rahvusvaheliste suhete sellises olukorras enim võimalikud.

Juhuste hulka, milliste ettenägemist nõudis poliitiline läbinägelikkus ja Venemaa huvid, tuleb lugeda vana Poola kuninga Auguste III surm ja selle sündmusega avanenud Poola trooni täitmise küsimus. On üpris arusaadav, et Keisrinna II ei saanud ükskõiksel suhtuda sellesse küsimusse: kes saab Poola kuningaks peale August III surma? Kui aga Keisrinna sekkub sellesse asja ja võtab meetmed Poola troonile Venemaale

mittevaenuliku isiku tõstmiseks, siis sellest Poola küsimusest võinuks üpris kergesti tekkida Venemaa kokkupõrge Ottomani Impeeriumiga, milline pidas end sel ajal olevat kutsutuks Poola rahva õiguste ja vabaduste kaitsjaks. Sõda Poola pärast Türgiga paistis veel seda enam olevat võimalik, mida suuremaks kasvas teiste Venemaga vaenulikes suhetes olevate riikide surve Portale.

Ülalpool esitatud kaalutlustega on selgitatav Keisrinna Katariina II poliitika tema valitsemise esimese kümne aasta kestel ja Venemaa suhtumine Austriasse samal ajavahemikul. Kui Austria suhtus vaenulikult Keisrinna poolt järgitavatesse eesmärkidesse Poola asjades, siis, vastupidiselt, Preisimaa aitas kõigi jõududega kaasa nende saavutamiseks. Seejuures, kui Viini õukond laskis käiku kõik vahendid, et õhutada Portat Venemaale sõda kuulutama ja ise oli samas isegi valmis avalikult Türgi poolele asuma, siis, vastupidiselt, Fridrich II, omalt poolt kõigest jõust püüdis Austria sõjakaid väljahõikeid tagasi hoida ja ei väsinud leidmast vahendeid Venemaa ja Austria vahelise sõja vältimiseks. Ainsaks ja kõige sihipärasemaks vahendiks osutus Poola Esimene jagamine. Sellisel viisil Keisrinna nõustus täitma Fridrich II palavat soovi ja 1764.a. Ta sõlmis temaga liidu-traktaadi.

Ei ole kahtlust, et selle Venemaa poliitiliste suhete süsteemi põhjapaneva muutuse kavatsuse elluviimisele aitas märkimisväärselt kaasa krahv N. I. Panin ((Н.И. Панинъ)), kes juhtis Keisrinna isikliku juhendamise all, diplomaatilist osa.

Krahv Panin oli siiras Preisimaa kuninga pooldaja ja pidas oma tegevuse kõrgeimaks ülesandeks ühendada ühte liitu või „akordi“ kõik Põhja-Euroopa riigid, nagu: Venemaa, Preisimaa, Inglismaa, Taani, Rootsi ja Poola, vastukaaluks Lõuna-Euroopa liidule ((Etats du Midi)), milliste peamisteks liikmeteks olid Austria ja Prantsusmaa.

Esitanud need eelnevad märkused, püüame nüüd asuda Austria ja Venemaa vaheliste läbirääkimiste kirjeldamisele, millised viisid 1772.a. Poola Esimese jaotamise konventsioonini.

Etteaimatav Poola kuninga Augusti surm saabus 1763.a., varem, kui oodati. Soovides tegutseda selles küsimuses Austriaga ühiselt, Keisrinna Katariina II kirjutas ise 6. Oktoobril 1763.a. Maria Theresiale kirja, millises ta teatab oma otsusest, et ei hakka takistama poolakaid kasutamast oma kuninga vaba valimise õigust, kuid, siiski, öeldes samal ajal välja oma soovi selles, et valik langeks Piaste'le ((Piast, Пяста)). Sellele kirjale vastas Keisrinna-Kuninganna oma samal aasta 9. Novembri kirjaga, millises ta ei saanud rahuldada Katariina II. Maria Theresia rõhutab samuti Poola naaberriikide hädavajadust mitte rikkuda poolakate õigust valida vabalt oma kuningaid. Kuid kui Venemaa Keisrinna eelistanuks Piastat teiste kandidaatide hulgast, siis, vastupidiselt, Keisrinna-Kuninganna andnuks oma eellistuse Saksoonia kuurvürstile, lahkunud kuninga August III pojale. Viimase ebaedu juhtumil on Maria Theresia valmis ühinema Katariina II, et tõsta troonile Piast, kui ta vaid saanuks täieliku kindluse selles, et puudub igasugune mõte Poola jaotamisest käesoleval ajal või tulevikus.

Need kaks kirja moodustavad vaid väikese episoodi läbirääkimistest, milliseid jätkati aktiivselt Viinis ja Peterburis. Kuid neis ilmneb selgelt vaadete erinevus ning püüdluste vastassuunalisus, milline eraldas Austriat ja Venemaad. Katariina II otsustas kindlalt, et troonile võib lubada vaid Poola päritolu isikuid ja Fridrich II teatas, et selleks isikuks on - Stanislav Ponjatovski ((Stanislas Poniatowsky, Станислав Понятовский)). Viini kabinett aga andis oma toetuse Saksoonia kuurvürstile.

1764.a. alguses oli juba näha, et kõik edu šantsid olid Venemaa ja Preisimaa

kandidaadil, kuid veel 18. Märtsi konverentsil teatasid Vene ministrid uuele Austria saadikule, vürst Lobkovitsile ((Lobkowitzile, Лобковичу)), Venemaa soovist tegutseda Poola küsimuses üheskoos Austriaga. Aga kui mingi Poola fraktsioon „mingi välisriigi ärgitusel“ viib kellegi jõuga troonile, siis Venemaa ei lase sellel kunagi sündida. Austria saadiku küsimusele, kas Vene Kabinet kavatseks takistada seda, et üks Saksoonia printsidest astuks troonile? - vastati temale, et Saksoonia printsidel ei ole vähimatki edu šanssi. Tegelikult, kaks kuud peale kuningas August III surma suri ka ta poeg, Saksoonia kuurvürst, kellel oli poolakate hulgas üpris palju poolehoidjaid. Ülejäänud Saksoonia Õukonna liikmed ei saanud edule loota, vaatamata sellele, et neid toetas Maria-Theresia.

1764.a. Septembris valiti Stanislav Ponjatovski üksmeelselt Poola kuningaks.

Põrunud täielikult Poola küsimuse lahendamisel, pidasid Maria-Theresia ja vürst Kaunitz sellest ajast peale oma väärkusega enam kooskõlas olevaks Poola asjadest enam mitte mingil aktiivsel viisil osavõtta. Seejuures, just Poolale oli pööratud alates 1763.a., kui kerkis üles troonipärimise küsimus, kogu maailma tähelepanu. Kuid kui troonile asus Ponjatovski, siis Keisrinna Katariina II ja Fridrich ((Frederic II, Фридрихъ II)) jälgisid pingeilisema tähelepanuga asjade käigu üle Poolas. Kõik poolakate katsed muuta oma riigikorraldust osutusid teostamatuteks ja Venemaa võttis enesele Poola Konstitutsiooni, millisel kujul ta siis eksisteeris, garanteerimise. Samas Poola langes üha enam korratusse, tänu paljude konföderatsioonide ja mässude tekkimisele, mis laostas riiki ja viis rahvalt ära märkimisväärse osa tema riigi territooriumist. Konföderatsioonid pöördusid pidevalt abi palvetega Türgi valitsuse poole ja Prantsusmaa esindaja Konstantinoopolis toetas neid ponistlusi oma tugeva mõjuga. Lõpuks, 1768.a. Poola konföderaadid ja Prantsuse saadik Porta juures saavutasid oma eesmärgi: Türgi kuulutas Venemaale sõja.

Ei ole kahtlustki, et sõda Türgiga oleks olnud Katariina II jaoks väga ebasobiv, nõnda nagu Poolas saabunud kriis nõudis Venemaalt palju materiaalseid ohvraid ja neelas valitsuse kogu tähelepanu. Siisiki, vaatamata selle sõja ootamatusele ja Venemaa ettevalmistamatusele, said türklased pidevalt kaotusi, nõnda et 1770.a. Olid Moldaavia ja Valahhia Venemaa poolt vallutatud ja Katariina II sai täieliku aluse rahutingimustes, milliseid ta soovis Portale ette kirjutada, läbirääkimiste pidamiseks.

See sõda rikkus inertsit jõu, millise mõju all asus Viini kabinett, kuna sellega olid riivatud Austria monarhia elulised huvid. Seepärast, mida enam hiilgavamad olid Vene vägede võidud, mida sügavamale nad tungisid Ottomani impeeriumi sisemusse, seda suuremaks muutusid Austria hirmud. Lõpuks, 1769.a. Lõpus, otsustas Viini valitsus koondada oma väed Transilvaanias ja Ungaris ((Transylvanie, Hongrie), et, äärmisel juhul, sundida Venemaad isegi relvajõul rahu sõlmima.

Sellisel Viini kabineti häälestatusel saab selgeks, miks tema suhted Peterburi õukonnaga ei paistnud silma sõbralikkusega, vaid, vastupidi, muutusid üha ja üha enam vaenulikeks. Sõja alguses Austria kuulutas Venemaale oma otsusest jääda seniks neutraalseks, kuni ei puudutata vahetult tema huve. Selleks, et selgitada täpsemalt välja Viini Õukonna kavatsused, Venemaa saadik Viinis, vürst D.M. Golitsõn ((D.M. Galitzyne, Д.М. Голицынъ)) pöördus 11. Mail 1769.a. kolme küsimusega Vürst Kaunitzi poole: 1) Kas Austria tunnistas 1746.a. liidutraktaati ja salajast artiklit, mis on allkirjastatud 1753.a. ja mis puudutab Ottomani impeeriumit? enda suhtes veel kohustuslikuks?, 2) Kui Preisimaa, Venemaaga sõlmitud liidu jõul, liidab oma väed Vene omadega Porta vastu, siis kas Austria kavatseb rünnata Preisimaa kuningat? Lõpuks, 3) kui Poola konföderatsioonidel õnnestub Poola troon kuulutada vakantseks, siis, kas

Viini kabinett kavatseks asja sekkuda sel eesmärgil, et tuua troonile keegi Saksoonia printsidest ja kaitsta teda, relv käes?

Oma vastused edastas vürst Kaunitz vürst Golitsõnile 14. Mail „Reponse verbale“ („suulise vastuse“) vormis ja ta ise tunnistab need „täiesti selgeteks ja kindlaksmääratletuteks“.

Esimese küsimuse puhul ta märkis, et nii nagu 1746.a. liidu-traktaat oli Venemaa poolt 1762.a. faktiliselt rikutud, siis sellest tuleneb ise-enesest ka kõikide selle 1746.a. liidu-lepinguga ühendatud või mis sõlmitud selle alusel, sala-artikkelite kehtetus, milliste hulka kuulub ka 1753.a. sõlmitud salajane artikkel. Seepärast Keisrinna Maria-Theresia ei tunnista omale kohustuslikuks 1746.a. liidu-traktaati ega ka 1753.a. salajast artiklit. Sellel alusel, antud asjaoludel ja Porto vahel eksisteeriva „igavesse rahu“ tingimustel, võib Austria järgida sõdivate poolte vahel rangeimat neutraliteeti. Mis aga puudutab teist küsimust, siis keisrinna-kuningannale oleks meeldivam, kui seda küsimust ei oleks üldsegi esitatud, pidades silmas seda, et ainult abi, millist ta ta vaenlasele osutas, võinuks kutsuda esile Venemaa valitsuse poolt võetavaid meetmeid. Ainiti, kui Preisi väed marsivad Poolasse, siis Austria võtab endale sellise eeskuju järgimise õiguse. Lõpuks, vastuseks kolmandale küsimusele, keisrinna-kuninganna kinnitas oma Poola Vabariigi siseasjadesse mittesekkumise otsust.

Kuid Austria poolne rangeima neutraliteedi järgimise avaldus oli üpris varsti lükatud ümber positiivsete faktidega. Viini kabinett, suhetes Peterburi õukonnaga, muutis vähe-haaval oma tooni ja alguses esitatud ükskõiksuse asemele astub palavikuline tegevus, mis on suunatud Vene Keisrinna plaanide purustamisele.

Saades teada, lõpuks, 1771.a. rahu tingimused, millistel Venemaa oleks nõus Türgiga rahu sõlmima, oli Austria valmis alustama Venemaa vastaseid vaenulikke tegevusi. Vaatamata kõigile Katariina II veenvatele tõenditele Venemaale kantud ohvrite eest hüvituse andmise hädavajalikkusest ja et muuta Türgi ühe korruga ja igaveseks Euroopa kristlike rahvaste jaoks kahjutuks, Viini kabinett jäi vankumatult oma arvamuse juurde, et Porta ei saa Venemaa esitatud tingimustel sõlmida rahu. Eriti ärritus Austria kahe Venemaa nõudmise vastu: 1-ks, Moldaavia ja Valahhia sõltumatuse tunnistamine, või nende jätmine 25. a. Venemaa võimu alla, et hüvitada kantud väljaminekuid ja 2-ks, et tunnistada Krimmi tatarlaste sõltumatust. Doonau vürstiriikide ja Krimmi tatarlaste sõltumatus ei oleks tegelikkuses miski muu, kui nende ja teiste täielik sõltuvus Venemaast. Seepärast, Katariina II ettepanekule, et Austria oleks Venemaa ja Porta vahel rahu sõlmimisel vahendajaks, vastas Viini kabinetti äraütlemisega, sest et, ta, 1-ks, ei näe sellises vahenduses edulootust ja, 2-ks, tema huvid ei ole Peterburi õukonnaga kokkulangevad, seni kuni viimane jääb oma nõudmiste juurde.

Ja nii, nagu Keisrinna Katariina II ei pidanud võimalikuks oma nõudmistes oluliselt taganeda, siis näis Austria ja Venemaa vahelise sõja puhkemine olevat vältimatu. See sõda oleks vältimatult muutunud üleüldiseks sõjaks, sest et Preisimaa, Venemaaga sõlmitud liidu-lepingu alusel, oleks kohustatud tunnistama casus foederis ((kohtumise võimalust)) ja kuulutama Austriale sõja. Prantsusmaa aga, olles tihedalt Austriaga seotud, ei oleks, arvatavasti, samuti jäänud suurte Euroopa riikide vahelises üldises võitluses pealtvaatajaks.

Seejuures, tegelikult, nii Venemaa, ega ka Austria ega Preisimaa ei soovinud astuda omavahelisse võitlusse. Katariina II-l olid käsil Poola asjad ja lõpetamata sõda Ottomani impeeriumiga. Oma maale äärmise ja ohtliku jõudude pingutuseta ei saanud

Keisrinna oodata teda ähvardava Austriaga peetava sõja soodsat käiku. Teisest küljest, Maria-Theresia, sõdides kogu oma valitsemise esimese poole, ei soovinud miskit nõnda palavalt, kui hoida rahu ja taastada oma rahva kurnatud jõud. Seepärast ta mõtles õudusega Venemaaga sõja võimalusest ja mitmeid kordi väljendus selles mõttes, nii välisriikide esindajate suhtes Viinis (vt. Raumer, Beiträge. Bd, S. 109), aga ka oma poja, keiser Joseph II suhtes. 1771. a. Jaanuaris Maria-Theresia, muideks, kirjutas temale, et „ta ei soovi Venemaa vastu sõda alustada eriti sellepärast, et türklased ründasid venelasi, kes olid alati meiega heades suhetes“. „Venelased“, võttis kokku keisrinna-kuninganna, „on kristlased ja türklased alustasid nende vastu ebaõiglase sõja. Minu pisarad kinnitavad selle, mille allkirjastavad minu käed ja süda, aga nimelt rahu. Mitte mingi tulevik ei sunni mind seda muutma“. Kui aga 1771. a. lõpus näis sõda ikkagi olevat möödapääsmatu, Maria-Theresia, kirjutas Joseph II, 25. Jaanuarist 1772. a., kinnitab uuesti oma siirat rahu mitterikkumise soovi. Seepärast ta saab vaid kahetseda poliitikat, milline on viinud Austria Venemaaga vastuollu sattumisele niivõrd lähedale. „Liiga ähvardav toon“, kirjutab keisrinna-kuninganna, „meie poolt venelaste suhtes võetud meie kahemõtteline käitumine nii meie liitlastega, kui ka meie vaenlastega – kõik see viis selleni, et printsipiibiks oli seatud: kasutada Porta-Venemaa vahel peetavat sõda ära oma piiride laiendamiseks ja kasude soetamiseks, millistest me enne sõda isegi ei mõelnud. Tahtsime tegutseda Preisimaa maneeris ja säilitada samal ajal välise kohusetundlikkuse näo“. (Arneht. Maria Theresia und Joseph II. Ihre Correspondenz etc. Wien, 1867, Bd. I, S. 325, 326, 362).

Aga, kui sellele veel lisada, et tuntud vürst Kaunitz, kelle kätte koondusid Austria diplomaatia niidid, oli isiklikult alati Venemaaga liidu pooldaja, kahtluset, eelistanuks tekkinud raskuste rahumeelset lahendamist, siis tekib küsimus: kellelt siis lähtus see sõjakas Austria poliitika suund?

Ei ole kahtlust, et Joseph II, saanud alates 1765. a., peale oma isa surma, võimaluse vahetult mõjutada Austria välissuhteid, oli noor keiser üdini läbiimbunud sõjalise kuulsuse ja Habsbourgide õukonna territoriaalsete valduste suurendamise mõttest. Venemaaga tekkinud kokkupõrge näis temale oma eesmärkide saavutamiseks olevat kõige õnnelikum vahend ja seepärast ta kasutas kõiki oma andeid selleks, et veenda Maria-Theresiat ja vürst Kaunitzi „Venemaa suurelisusele piiride paneku“ hädavajaduses. Ja tõesti, see Joseph II-l ka täiesti õnnestus. Nägemata mitte mingit teist väljapääsu, Maria-Theresia, kuigi äärmise vastumeelsusega, lõpuks nõustus pojaga. Aga vürst Kaunitzit oli hulga kergem veenda, ja 1771. a. Juuli alguses, tuntud Thugut ((Тугутъ)), kes oli siis Austria internuntsius Konstantinoopolis, sõlmis Portuga salajase liidu-konventsiooni, millise järgi, Austria kohustus taastama Türgile piirid, millised olid kehtestatud Belgradi traktaadi alusel, või siis aitama kaasa selle rahu sõlmimisel, tingimustel, millised oleksid kooskõlas asjaolude ja ajaga.

Lõpuks, mis puutub Venemaa liitlast, Fridrich Suurt, siis ka tema seadis elu lõpus oma ülesandeks, kogu jõuga oma rahvale äärmiselt hädavajaliku rahu hoidmise. Ta ei väsinud korraldamast kombinatsioone, et vältida Austria ja Venemaa vahelist sõda, millises ta pidanuks asuma viimase poolele. Seepärast Fridrich II, olles alaline Peterburi ja Viini õukondade vaheline vahendaja, tuli leida selline kombinatsioon, milline oleks koheselt lepitanud mõlemad pooled ja kõrvaldanud sõja võimaluse.

Lõpuks oli selline kombinatsioon leitud ja see seisnes Poola jaotamises.

Siin ei ole koht ja vajadus käsitleda lähemalt põhjuseid, millised kutsusid esile

Poola Esimese jagamise ja neid erinevaid arvamusi, millised olid välja öeldud ajaloo kirjanduses selle küsimuse suhtes: kellele kuulub selles olulises sündmuses algatus?

Põhjuse suhtes, millised on võetud 1772.a. konventsiooni aluseks, on kõik kirjutajad ühel meelel selles, et esimene ja peamine põhjus seisneb Poola enese riigikorralduses, millise iseloomustamiseks üks möödunud sajandi Inglise diplomat kasutas õiglaselt sõna „värdjalik“ (monstrous). (Vt. „Сборникъ Русскаго Историческаго Общества», т. XII, стр. 421).

Ülalpool esitatud küsimuse lahendamine näib esmapilgul raske seepärast, et need vähesed isikud, kes teadsid sellest asjast juba algusest peale, lähevad sellele küsimusele vastates oma arvamustes täiesti lahku. Fridrich II teatas suuliselt ja kirjalikult, et tema ei ole Poola Esimese jaotamise kava autor. (Vt. nt. Beer. Friedrich und van Swieten. Leipzig, 1874 p. 61 et Beer. Die erste Theilung Polens 1873 Bd. II, S. 354). Aga, vastupidiselt, Katariina II väitis positiivselt, et selle kava autor on Preisimaa kuningas (vt. Дневникъ Хроповицкаго, изд. Барсукова, 1874 г., стр. 237). Kuigi viimast arvamust tunnistatakse enamiku ajaloolaste poolt enam põhjendatuks, on see ikkagi uuel ajal uuesti kahtluse alla seatud. Tuntud ajaloolane Ranke räägib otse, et täiesti ebaõiglaselt peetakse Fridrich Suurt esimeseks, kes tegi Poola arvel kolme riigi territooriaalsete valduste suurendamise ettepaneku. See mõte oli esile kutsutud Austria poolt ja võeti vastu Peterburis, kuid Preisimaa aitas sellele kaasa, et see mõte võtaks sellised avarad mõõtmed ja teostaks Põhjas ja Idas rahvusvahelistes suhetes pöörde. (Ranke. Die deutschen Mächte und der Fürstenbund. Lpz. 1871. Bd. I, S. 14, 16).

Laskumata nende erinevate vaadete kriitilisse käsitlusse, me piirdume vaid jagamisele eelnendud faktide esitamisega ja esitame Austria ja Venemaa vahelised diplomaatilised läbirääkimised, millised lõppesid 19. veebruari Akti allkirjastamisega. Kuivõrd Poola võimsate naaberriikide vahel jaotamise mõte ei ole uus, tõestab teises kohas tehtud Saksa Keisri Maximilien II ettepanek, mis puutub 1575.a. (vt. т.1. Введение, стр. XII ((Käesoleva kogumiku I. Köide, lk. 9))). Kuid möödunud sajandi teisel poolel, tänu lõppematutele korratustele Poolas ja poolakate ilmsel materjaalsel ning moraalsel võimetusel oma sõltumatust ja oma isamaa au kaitsta, kerkisid pidevalt esile Poola jaotamise kavad ja seejuures kõige erinevates variatsioonides. Porta tegi Austriale ettepaneku jaotada Poola 1769.a. (Hammer. Geschichte des osm.Reiches, Bd. VIII, S. 373). Kuid üpris huvipakkuv on aruanne, millise esitas vürst Kaunitz keisrile, keisrinnale ja kuningannale³. Detsembril 1768.a. Selles märkimisväärses aktis vürst Kaunitz pakub välja üpris originaalse Austriale Preisimaa poolt ära võetud Sileesia tagastamise kava. Selle eesmärgi saavutamiseks pidas Austria kantsler võimalikuks veenda Fridrich II selles, kui kasulik oleks tal vahetada Sileesia Kuramaa ja kogu Preisimaa Poola osa vastu. Sel teel oleks saanud, tema arvates, saavutada veel ka teise eesmärgi: vabastada Poola Venemaa mõju alt. Austria, teatab oma aruandes, ei tohi lubada Venemaal oma naabruses kinnistuda, omades oma koosseisus suurt hulka õigeusku tunnustavaid isikuid, kelle suhtes sarnane suure ainuusulise riigi naabus võib muutuda ohtlikuks. Vaatamata kõrgejärgulise diplomaadi teravmeelsetele põhjendustele, jääb kava vastuvõtmata (vt. Beer. Dieste erste Theilung Polens, Bd. III, S. 262). Ainiti Viini valitsus mitte ainult ei piirdunud Poola jaotamise kavade läbiarutamisega, vaid ka 1770.a. keskel ta tegi esimese otsustava sammu nende eesmärkide teostamise teel. Oma valitsuse ettekirjutuste järgi hõivasid Austria väed Zipsi ja Sandeki staarostkonnad ((maakonnad)), seejuures haarati omale tuntud Weliczka ja

Bokhnia soolakaevandused. Vallutatud piirkondades seati sisse otsejuhtimine ja ülemus sai tiitliks „ühendatud provintsi administraator“ (administrator provinciae incorporate). Austria valitsus õigustas oma käitumist sellega, et see piirkond kuulus alati Ungarile, kuid tegelikult oli see Ungari poolt Poolale loovutatud 1412.a.

Fridrich Suure tunnistusel ei aidanud Poola lõpliku jaotamise küsimusele kaasa miski muu kui see Austria poolne hõivamine (Oeuvres posthumes, t. V, p. 59). Sellest hetkest peale Preisimaa kuningas võis loota, et tal õnnestub Peterburis oma ettepanekutele leida juba hulga soodsama vastuvõtu. Tema poolt 1769.a. Krahv Paninile edastatud Poola jagamise kava, mis on tuntud kui Lynardi kava, jäeti Peterburi õukonna poolt tähelepanuta (Beer. Die erste Theilung Polens. Bd. II, S. 39). Kuid kui Preisimaa kuningas sai sõnumi sellest Austria poolsest hõivamisest, siis ta tegi 1771.a. alguses oma saadikule Peterburis ülesandeks teha Keisrinnale Poola arvel endale hüvituse, Türgi sõjas saadud kaotuste eest, võtmise ettepanek. Endale ta leiab samuti hüvituse Venema poolt makstava subsiidiumi näol selles Poola osas, milline jagas tema monarhia kaheks osaks. Kui aga teha Austriale ettepanek endaga veel mõne Poola piirilinna liitmiseks, siis ta arvatavasti loobub oma sõjakast poliitikast ja rahu Portuga oleks tagatud Venemaale kasulikel tingimustel. Sel teel kõik kolm riiki oleks teinud territoriaalsed soetused ilma mingi tõsise ohuta ja oleks hoidnud ära omavahelise laostava sõja puhkemise.

Preisimaa kuninga arvestus osutus niivõrd õige, ning ta plaan põhines teda ümbritseva maailma põhjalikul tundmisel.

Venemaa ja Preisimaa vahelised läbirääkimised selles asjas viisid üpris kiiresti täielikule üksmeelele; kuid kuni selle hetkeni mõlemad kokku leppivad pooled otsustasid sellest Viini kabinetile mitte midagi teavitada. Siiski, hoolimata erakordsele salastatusele ja ettevaatlikkusele, millistes tingimustes läbirääkimisi peeti, jõudsid sellest kuuldused Viini ja teiste Euroopa riikide valitsusteni. Veendunud, et Preisimaa ja Venemaa ka tegelikult kavatsesid oma valdusi suurendada Poola arvel, vürst Kaunitz ja keiser Joseph II hakkasid erakordselt muretsema selles mõttes, et Austria jäetakse kõrvale ja ei soeta midagi.

Siiski, mitte varem, kui 1771.a. Lõpus Venemaa saadik Viinis, alguses vihjates, aga seejärel avameelselt selgitades hakkas vürst Kaunitzile tudvustama juba väljatöötatud plaani. Vürst Golitsõn alguses „veenas“ vürst Kaunitzit, et ei oleks paha, kui Viini õukond omalt-poolt võtaks oma hõlma alla Krakovi linna, kuna sel viisil „ta eemaldaks oma piidide lähedalt Poola segadused ning konföderatsioonide kiskjalikkuse“. Vürst Kaunitz märkis selle peale, et Viini kabinett ei sa seda teha seni, kuni Venemaa ei avalda temale „kogu lepitusplaani“, millise alusel ta kavatses kogu Poolas rahu taastada. Sel juhtumil vürst Kaunitz isegi ütles, et „et on palju inimesi, kes on veendunud, et Preisimaa kuningas ootab meie (s.t. Venemaa) türklastega lepitamisest enesele mõningaid soetusi ja et nende samade inimeste arvates on temale määratud osa Poolast“ (Vürst Golitsõni depešš, 26. (7.

Okt.) Septembrist 1771.a.). Kuid kuna ta ei olnud saanud veel oma õukonnalt mingeid ettekirjutusi oletatava jagamise suhtes, pidas vürst Golitsõn endal olevat, sarnaste kuulduste alusetuse suhtes, vürst Kaunitzi ümberveenmise kohustust. Seda ta ka tegi kõige kategoorilisemal viisil 13. Oktoobri konverentsil. Kuid saadikul ei saanud jääda märkamatuks see, et Austria poolt Poola maakondade hõivamine võtab varsti jagamise kuju. Sellele vaidles kantsler vastu, et Austria vaid teostas oma vaieldamatuid õigusi, „nii nagu tema poolt hõivatud linnad asusid alati Ungari võimu all“.

Alles 1771.a. Detsembri teisel poolel sai Golitsõn oma valitsuselt ettekirjutuse sellest, et ta teataks Viini õukonnale Venemaa ja Preisimaa vahel toimunud kokkuleppest Poola suhtes ja teha temale sellega ühinemise ettepanek. Krahv N.I. Panini depeššid 5. detsembrist 1771.a., mis sisaldasid neid ettekirjutusi ja instruksioone saadikule, on väga olulised.

Depešši, mis tuli edastada Austria kantslerile, alguses krahv Panin tõestab seda, misk Venemaa ei saa Portuga rahu sõlmida Austria poolt esitatud tingimustel. Seejärel ta läheb üle Poola asjadele. Viini õukond, kirjutab krahv, haarab Poola piirkonnad ja samal ajal vaidleb igasuguse jaotamise mõtte vastu. No kas siis vürst Kaunitz ei nõustuks sellega, et ei ole riiki, millisel poleks teatud teostamata õigusi teiste oma naabrite suhtes ja seejuures õigus neid sobival juhtumil ära kasutada. Nii on Venemaal vaieldamatud õigused Poola suhtes, nii nagu ka Preisimaal ja nüüd leppisid mõlemad riigid kokku nende teostamises. Kui siis, jätkab krahv Panin, Viini õukond leiab omale sobivaks astuda Peterburi ja Berliini õukondadega kokkuleppesse, et võrrelda ja määratleda oma õigusi, siis Venemaa on valmis alustama läbirääkimisi ja veenma selleks ka Preisimaa kuningat.

Veelgi huvitavam on teine šifreeritud depešš, mis kujutas endast instruksiooni vürst Golitsõnile. Sellest on näha, et suhete katkemine Austriaga oli üpris lähedal. Austria kantsler, Panini sõnade põhjal, soovis „anda Venemaale tunda Austria liidu kaotamist vihkamisest Tema Keiserliku Majesteedi poolt vastuvõetud poliitilise süsteemi suhtes“. Vürst Katunitz sõlmis Portuga subsidiiumite traktaadi ja „oma salakavala sepitsusega sidudes oma õukonna pimestatusse ja võrku“ ei mõistnud „oma allpool kristliku riigi väärikust, olevaid põhilisi huvisid“. Seda silmas pidades, hakkas Vene valitsus juba võtma meetmeid selleks, et ei oleks ootamatult tabatud. Leedus olid juba ettevalmistatud laod ja Poola korpus „oluliselt suurendatud“. Lõpuks oli Preisimaa kuningaga otsustatud laiendada oma liitu „kõigile juba võimalikele tülide juhtudele“. Kuid Venemaa soovib võimalusel hoida ära lõplikku vastasseisu Austriaga.

Vaat miks, krahv Panini sõnade järgi „uus asjaoludega tingitud pööre muutus oma loomulikuks põhjuseks ja endiste Poola ja selle rahustamise suhtes tehtud kavatsuste muutmise tagajärjeks“. Keisrinna, kosokõlas Preisimaa kuningaga, „suvatses otsustada pöörata Poolakate vastu nende enda tänamatuse ja teha nende arvel väärilised soetused, nii oma Keisririigi, kui ka oma liitlaste, Preisimaa Kuninga, piiridesse, järgides selles Viini õukonna eeskujut“. Nüüd on hädavajalik, „selleks, et vürst Kaunitz justkui tahtmatult aru saada võis, et meil on juba kõik otsustatud ja et seepärast kas ei oleks parem ka Viini õukondadel teha soetus ja selle asemel, et käivitada tema poolt tundmatu ja ohtliku sõja, suurendada ilma mingisuguseid kohuseid võtmata oma osa Poola arvel, milles nii meie, ega ka Preisimaa Kuningas teda kindlat takistama ei hakka, kui ta vaid õigeaegselt meiega ja temaga suhtleb“.

Lõpuks, krahv Panin veelkord nimetab saadikule Austriaga suhete katkestamise ärahoidmise kohustust. „Tema Majesteet“, lõpetab ta, „kord juba suvatses endale reeglilis seada, kuidas ühelt poolelt julgelt ja kindlalt ühineda kõige selle vastu, mis mõningasel viisil võib laieneda Keisririigi huvide, au ja väärikuse kahjustamiseks, nii teiselt ammendada kõik väärikad ja mugavad viisid sõpruse ja üksmeele ning ümbritsevate riikidega rahu säilitamiseks“.

Vürst L.V. Golitsõn tegutses kooskõlas temale antud instruksioonidega ja tal õnnestus üpris kergelt saavutada temale seatud eesmärgid. Edastanud vürst Kaunitzile oma valitsuse ettepaneku, ei saanud ta mitte jätta muljet, et vürst koheselt muutis täiesti

oma süsteemi ja mitte ainult ei soovi jätkata oma vastutegevust meie kavatsustele, vaid, vastupidi, soovib armastusväärset nõustuda Venemaa ja Preisimaaga (Vürst Golitsõni depešš 18. (29) Jaanuarist 1772.a.).

Vähe sellest: vürst Kaunitzile meeldis see territoriaalsete soetuste Poola arvelt tegemise mõtte niivõrd, et ta üpris otseselt teatas vürst Golitsõnile soovist laiendada seda ka riigile, millisega ta sõlmis mõned kuud tagasi liidu-, sõpruse- ja vastastikuselt oma valduste garanteerimise -traktaadi.

Austria kantsler, jutuajamisel Venemaa saadikuga, muuseas, märkis, et „oleks võimalik veel kellelki, kellega ühine piir, valdusi ära võtta ja milline, vastupidiselt minu soovile, on sunnitud neid loovutama, pidades silmas selleks antud kolme õukonna üksmeelt“. Vürst Golitsõni sõnade peale, et see märkus võib puudutada ainult Türgit, vürst Kaunitz ei pidanud vajalikuks ei musta ega valget kosta.

Seejärel, sellel samal 17. Jaanuari 1772.a. Konverentsil vürst Kaunitz andis Venemaa saadikule üle, oma valitsusele esitamiseks tema poolt ettevalmistatud paberi, millisel pealkiri: „Aruanne sellest, mis toimus konverentsil, millele kutsus mind eile, 17. (28) Jaanuaril, vürst Kaunitz“. Selles paljudes suhetes huvitavas aktis, vürst Kaunitz kuulutab formaalselt oma õukonna nõusolekust astuda Venemaaga ja Preisimaaga Poola suhtes läbirääkimistesse, põhimõtete alusel, millised on esitatud krahv Panini 5. detsembri 1771.a. Kirjas. Austria jätkab Poola mitte mingi jagamise soovimist, kuid pidades silmas oma naabrite vastupidist otsust, ta ei saa sellesse nende suurenemisse ja poliitilise tasakaalu rikkumisse, milline tagas senini tema julgeolekut, ükskõikselt suhtuda. Seepärast on Viini õukond valmis, ja praegu jääb üle vaid määratleda selle osa, millise peab iga lepingupooleks olev riik saama.

Sellisel viisil oli pandud alus kõigile Venemaa ja Austria vahelistele diplomatilistele läbirääkimistele, milliste asjaks oli Poola. Need läbirääkimised jätkusid vahetpidamatult kuni möödunud sajandi lõpuni, kuni veelgi tähtsamad huvid ei olnud neid teisele plaanile lükanud.

Kuid kuivõrd Keisrinna Katariina II kasutas edukalt ära Austria enda poolt ülesvõetud Poola jaotamise küsimuse, selleks, et paralüeerida Viini õukonna vaenulikkut, saavutades oma eesmärgi, tulid, peale krahv Panini poolt 5. Detsembri 1771.a. tehtud depešiga, ettepaneku tegemist viivitamatult päevavalgele.

Oktoobris 1771.a. sai Viini õukond nõustuda ainult järgmiste Venemaa ja Türgi vahelise rahu tingimustega: 1) Azovi linna ühendamine ümbruskonnaga, 2) mõlemate Kabardite soetamine, 3) kaubanduse- ja laevasõidu vabadus Mustal merel, ja lõpuks 4) rahaline hüvitus sõjaliste kulutuste eest. Võtta enesele, sellistel tingimustel, millised olid esitatud Katariina II poolt rahu sõlmimiseks, vahendamise, Maria-Theresia ja Joseph II tunnistasid otsustavalt võimatuks.

Kuid „Expose“ ((eksposee, expose', esitis, aruanne, teadaanne, dok. lühike sisukokkuvõte, pea- või välisministri lühike teadaanne parlamendis. Vs)), mis edastatud vürst Kaunitzi poolt Venemaa saadikule 17. Jaanuari 1772.a. Konverentsil, Viini õukond teatab, et nüüd ta tunnistab Venemaa nõudmised Porta suhtes täiesti õiglasteks, kuna sai hädavajalikud „selgitused“ „üksikasjade ja asjaolude“ kohta, milliseid tal senini ei olnud. Seepärast on vürst Kaunitz nüüd valmis Venemaaga, oma eesmärgi saavutamiseks, koostööd tegema. Samasuguse tooni ja sisuga paistab silma, sellel konverentsil vürst Golitsõnile üleantud „Keisri ja Keisrinna-Kuninganna Vastus Ülevenemaalise Keisrinna isiklikule järelepärimisele“.

Pidades silmas sellisel teel tehtud Austria ja Venemaa kokkulepet Poola suhtes, oli hädavajalik mõlemate poolt poolt vastuvõetud peamised otsused kinnitada formaalse aktiga. Sellisena esitatakse alljärgnev akt, mis vahetatud sarnase akti vastu, mis on allkirjastatud Keisrinna Katariina II poolt.

Pidades silmas, et Tema Majesteet Ülevenemaaline Keisrinna ja Tema Majesteet Preisimaa Kuningas omavad õigusi ja nõudmisi mõnede Poola veevoodkondadele ja piirkondadele, samamoodi kui Meil on samasugused Meie poolt ja soovides lükata eemale kõik, mis võiks tekitada raskusi selles suhtes ja rikkuda sõoprust ning head üksmeelt, milline on õnneks meie poolt hoitud, Me lubame Valitseja au ja sõnaga, selle käesoleva Aktiga, mis on Meie poolt allkirjastatud:

Et millised ka meie vastastikuste nõudmiste maht ja piirid ka ei oleks, soetused, millised võivad sellest järgneda, peavad olema täiesti võrdsed; et ühe osa ei tohi ületada teise osa ja et olles täiesti kauged sellest, et takistada neid meetmeid, milliseid meist igäüks peab hädavajalikuks võtta oma nõudmiste teostamiseks, Me hakkame, vajadusel, puhtsüdamlikult osutama teineteisele abi edu saavutamiseks, lubades samal ajal säilitada rangeima saladuse käesoleva vastastikuse kokkuleppe suhtes.

Selle kinnituseks, Me allkirjastasime selle omakäeliselt.

See juhtus Viinis 19. Veebruaril 1772.a.

Joseph Coreg:

Marie Therese.

Иосифъ Соправ[итель].

Мария Терезия.

Nr. 31.

1772.a. 25. Juuli. S-Peterburis sõlmitud Poola jagamist puudutav konventsioon.

((F.M. Ajaloolise tausta kirjeldus.))

19. Veebruari aktiga oli Poola Vabariigi jagamine põhimõtteliselt lahendatud ja nüüd seisis ees vaid territoriaalsete soetuste täpsem määratlemine ning leppida kokku üldiste hädavajalike meetmete võtmise tingimused, et viia täitmiseks Poolat jagavate riikide otsused. Preisimaa ja Venemaa vahel saavutati kokkulepe üpris kiiresti ja juba 17. Veebruaril 1772.a. Oli nende poolt allkirjastatud konventsioon, milline määratles nende osad.

Austriaga peetud läbirääkimised kestsid kuni Juulikuu lõpuni ja neil otsustati järgmised asjad.

Peamiseks printsiibiks Poola arvelt tehtavate territoriaalsete soetuste tegemisel on võetud täieliku võrdsuse põhimõte. Siiski, üpris varsti selgus, et see põhimõte oli Viinis ja Peterburis mõistetud üpris erinevalt. Krahv Panin koostas „kokkuleppe plaani“, milline oli tema poolt saadetud Viini õukonnale, millises samuti viidatakse osale, milline võinuks

Austriat rahuldada. Vähe sellest, ta arendas isegi edasi vürst Kaunitzi mõtet Türgi jagamise suhtes, viidates Austria võimalusele soetada Serbia koos Belgradi ja Bosniaga.

Kuid Austria kantsler ei võtnud seda viimast ettepanekut vastu, 1-ks, seepärast, et sellisel juhtumil tekkiks uued segadused ja sõjad, ja 2-ks, Viini õukond, „ikkagi-veel jääb oma Portale mitte mingi kahju tegemise otsuse juurde, seni kuni ta ise ei anna selleks õiglast ja põhjanevat põhjust“. Mis aga puutub sellesse Poola valduste ossa, milline peaks olema Austria ühendatud, siis vürst Kaunitz kuulutas esmalt end mittepädevaks seda täpsemalt määratlema, tänu sellele, et ta ei tunne kohalikke tingimusi (12. Aprilli 1772.a. depešš vürst Lobkowitzile); kuid üpris varsti see geograafiliste tingimuste mittetundmine loovutas koha oma huvide üksikasjalikule mõistmisele Austria piirnevate Poola oblastite suhtes, milliste soetamine oleks olnud üpris kasulik temale. 5. Juuli depeššis vürst Lobkowitzile Austria kantsler määratleb üksikasjalikult osa Poolast, millist Viini õukond nõuab. Temale Peterburi ja Berliini õukondade poolt vastuseks tehtud vastuväidetele vürst Kaunitz püüdis tõestada, et riikide poolt uute valduste soetamise juhtudel ei saa piirduda ainult nende tulukuse, viljakuse või suuruse kaalutlustest, vaid hädavajalik on pöörata peamine tähelepanu nende „poliitilisele tähendusele“.

Sellest vaatepunktist Austria osa, arvatavasti, Austria kantsleri väitel, jääb alla Venemaa ja Preisimaa poolt soetatule.

Enam kõrgemast vaatepunktist vaatlesid arutatavat küsimust Keisrinna Katariina II ja krahv N.I. Panin. Nad ei soovinud Poola Vabariigi poliitilist sõltumatust täiesti kaotada ja seepärast näis neile selle territooriumi ülemäärane vähendamine mitesihipärane.

15.Mai konverentsil andis krahv Panin vürst Lobkowitzile üle teadaande, millises esitab üksikasjalikult Vene valitsuse vaate Poola asjadele. Sellel paberil tuuakse esile järgmised neli juhtprintsipi: 1)Poola peab ka peale jagamist jääda igaveseks ajaks (a perpetuite) vahendajaks lepingupoolte vahel (une Puissance intermediaire), milline oleks olnud võimeline takistama nende huvide kollosiooni; 2)soetamine, mis on tehtud ühe riigi poolt, peab olema vastavuses osaga, millise sai neist kahest ülejäänust igaüks. Vastasel juhtumil, 3)ebavõrdsus soetustes saab kolme riigi vaheliste edasiste ebakõlade ja kokkupõrgete põhjuseks, 4)pidades silmas faktilist võimatust leida sellised piirkonnad, millised oleksid täiesti ühesuguse viljakusega, võrdse suurusega, ühesuguse elanikearvuga ja poliitilise tähendusega, peavad lepingupooled nõustuma, et mis jääb puudu ühel osal ühtedest esitatud kvaliteetidest on hädavajalikult korvata selle vastava suurendamise teel teiste arvelt.

Lähtudes neist juhtivatest põhimõtetest, tõestab vürst Panin veenvalt Austria nõudmiste põhjendamatust ja eaproportsionaalsust. Nii ta, muuseas, ei pidanud võimalikuks nõustuda Lvovi või Lembergi Austria liitmisel, pidades silmas selle linna olulist tähtsust poolakatele.

Vähem tekitas vaidlusi projekteeritud konventsiooni vormi ning olemuse küsimus. 15. Mai konverentsil andis krahv Panin Austria saadikule üle enda poolt koostatud konventsiooni projekti, millises lepingupoolteks on Austria ja Venemaa. Viini õukond oli teisel arvamusel nii vormi kui osalt ka selle sisu suhtes.

Vürst Kaunitz oli seda meelt, et nagu jaotamise mõte tekkis esialgu ja oli väljatöötatud Preisimaa ja Venemaa vahelises suhtluses, millised juba selleks sõlmisid omavahel konventsiooni, siis asja olemus nõuab, et Austria vaid liituks, kui „Pars

principalis contrahens“, selle konventsiooniga. Sarnane vorm oleks olnud enam kooskõlas tegelikkusega ja Austria ning Venemaa vastastikuste suhetega.

Kuid Keisrinna Katariin II ei nõustunud selle arvamusega ja Austria andis selles suhtes järele, saavutades järelandmisi oma kasuks tema poolt saadava osa küsimuses. Peale selle, Austria tunnistas vajalikuks meenutada Saksa Keisri „iidsetest aegadest“ omatavat ees-õigust.

Mis puudutab aga konventsiooni enda sisu, siis vürst Kaunitz vaidles eriti vaid kava 4) punkti vastu, millise alusel Viini õukond, kellele olid edastatud Venemaa ja Porta vahelise rahulepingu tingimused, kohustub osutama igasugust kaasabi „lābirāākimistel soovitava edu saavutamiseks kongressil, neile mõlemate sõdivatele pooltele nende poolt lubatud heade teenete alusel“.

Vürst Kaunitza arvates ei ole sarnasele lausele konventsioonis kohta, millise erandlikuks asjaks on määratleda mõlemate riikide suhted Poolasse, mitte Ottomani impeeriumisse. Seepärast ta esitas oma kava, millisest on see neljas artikkel täiesti välja visatud. Kui aga Peterburi õukond tunnistas võimatuks sõlmida konventsioon ilma 4. artiklita, siis vürst Lobkowitz pidi pakkuma siis selle sellise sõnastuse, millise mõtte järgi Ülevenemaaline Keisrinna nõustuks täitma keisrinna-kuninganna soovi ja sõlmida rahu. Sõnad aga, et Venemaa Keisrinna nõustus enam miite-nõudma Valahhia ja Moldaavia sõltumatust, kuuluvad väljajätmisele.

Kuid ei Keisrinna, ega ka krahv Panin ei saanud neid ettepanekuid vastu võtta ja Peterburis koostatud konventsiooni kava võeti vastu 4. artikli viimaste sõnade kõige ebaolulisema muudatusega.

Lõpuks nõudis asja edu seda, et kõik kolm lepingulist riiki tegutseksid kõiges üksmeelselt ja ilmuksid Poola ja kogu maailma ette ühendatud lahutamatu liiduna ja täielikus huvide solidaruses. Seepärast, pidades silmas nende poolt algatatud asja olulisust, Austria, Preisimaa ja Venemaa nõustusid, ühesuguste väljenditega koostatud manifestiga kuulutama nende poolt Poola jagamise esile kutsunud põhjustest.

15. Mai konverentsil esitas krahv Panin samuti Austria saadikule selle manifesti kava, esitades üpris üksikasjaliselt ja teravmeelselt motiivid, millised juhendasid kolme riiki selles küsimuses. Kuid Viini õukond tunnistas selle manifesti liiga üksikasjalikuks ja esitas omakorda enda kava, milline seejärel võetigi kõigi lepingupoolte poolt vastu.

Selles seisnebki lühike ülevaade diplomaatilistest lābirāākimistest, millised lõppesid 25. Juuli 1772.a. konventsiooni allkirjastamisega.

Pūha Kolmainuse nimel.

Partei, segaduste ja kodusõja vaim, millised juba mitmete aastate jooksul panevad lainetama Poola Kuningriigi ja anarhhia, milline ammutab seal iga päevaga uut jõudu, nii et kukutab lõpuks kogu seadusliku valitsuse võimu, kutsuvad esile õiglase kartuse sellest, et võib saabuda riigi täielik lagunemine, ja et Poola naabrite huvid saavad rikutud, rikutud saab ka nende vaheline hea koosmeel ja tekib üleüldine sõda, nii nagu ongi tegelikkuses nende segadustega algatatud sõda, millist Tema Majesteet Ülevenemaaline Keisrinna peab Ottomani Portuga. Samal ajal Poola Vabariigi naaberrigid, omades selle suhtes nõudmisi ja õigusi, nii muistseid, kui ka seaduslikke, milliste hüvitust kunagi kätte ei saanud, riskeerivad pöördumatult kaotada need õigused, kui nad ei võta meetmeid nende turvamiseks ja ei vii neid ise täide, üheskoos rahu ning Vabariigi siseasjade korra

taastamisega, määratledes selle poliitilise ülesehituse, milline vastab enam selle naabrite huvidega.

Sel eesmärgil Tema Apostellik Majesteet Ungari-Böömimaa Keisrinna-Kuninganna valis ja määras oma volinikuks vürst Joseph Lobkowitzi, Sagani hertsogi, oma tegev kammerhärä, ratsaväe kindrali, Sõjaväe Ordeni kavaleri ja oma saadiku Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna Ōukonna juures, kes teatas oma volitustest krahv Nikita Paninile, Tema Keiserliku Majesteedi Valitseja Suurvürsti kasvataja, Tema Keiserliku Majesteedi Tegev-salanõunikule, Kammerhäräle ja Keiserlike oprdenite kavalerile ja samuti vürst Aleksander Golitsõnile, Viitse-kantslerile, Tegev-salanõunikule, kammerhäräle ja Püha Aleksander Nevski ja Poola Valge Kotka ordenite kavalerile, volitades sellisel viisil nende Ōukonna poolt. Peale Poola Vabariigis eksisteeriva olukorra üle nõupidamist, aga samuti Tema Keiserliku ja Apostelliku Kuningliku Majesteedi, Tema, Tema pärijate, järeltulijate ja vastuvõtjate õiguste ja nõudmiste tagamise vahendite suhtes, otsustasid, sõlmsid ja allkirjastasid järgmised artiklid:

Artikkel I.

Tema Keiserlik Apostelik Majesteet Kuninganna, nii enda, kui ka oma pärijate, järglaste ja vastuvõtjate eest, asub valdama sel ajal ja viisil, milline on määratletud järgmises artiklis, maa üle alljärgnevalt kirjeldatud piirides: Sileesiast alates mööda Visla paremat kallast kuni Sendomirini ((Сандомира)) ja kuni jõe ühenimiseni Sana jõega, sealt tõmmates sirge joone Francpoli kuni Zamoskini ((Фрамполь, Замостья)) aga sealt Rubieszowi ((Грубешовъ)) ning kuni Bugi jõeni, suundudes seejärel mööda mainitud jõge mööda Punase Venemaa ((Червонной России)) praeguseid piire, millised moodustavad samal ajal ka Volõõnia ja Podolia piire kuni Zparraza ((Волыни, Подолии, Збаража)) lähikonda; sealt sirgjoones Dnestrile ((Niester, Днестръ)), piki väikest Podorze ((Подгорче)) jõekest, milline eraldab väikese osa Podoliest kuni selle suubumiseni Dnestrisse ja lõpuks, jookseb mööda olemasolevat Pokutie ja Moldaavia vahelist piiri.

Artikkel II.

Tema Keiserlik Apostellik Majesteet Kuninganna käseb oma vägedel hõivata kohad ja piirkonnad, millised ta eelneva artikli järgi kavatses oma valdustega ühendada ja selle võtmise kuupäevaks ta määrab esimese Septembri, vana kalendri järgi, käesoleval aastal, lubades kuni selle ajani oma plaanidest ja kavatsustest mitte midagi avalikustada.

Artikkel III.

Tema Apostellik Majesteet Keisrinna-Kuninganna, enda, oma pärijate, järglaste ja vastuvõtjate eest, garanteerib formaalselt ja kõigepositiivsemal viisil Tema Majesteedile Ülevenemaalisele Keisrinnale need Poola maad ja piirkonnad, milliseid asub valdama Tema Majesteet üldise kokkuleppe jõul ja milline koosneb ülejäänud osast Poola Leedust,

aga samuti osast Polotski ((Polock, Полоцкаго)) maakonnast ((vojevoodkonnast)), mis asub siinpool Dvinad ((Dvina, Двины)) ja samamoodi Viitepski ((Witepsk, Витебск)) maakonnast, nii et Dvina jõgi moodustab kahe riigi vahel loomuliku piiri peaegu kuni erilise, Viitepski ja Polotski maakondade vahelise piirini ja jookseb mööda seda piiri punktini, kus ühinevad kolm maakonda: Polotski, Viitepski ja Minski; sellest punktist alates jookseb piir kuni Drujeci ((Дручи)) jõe allikani Ordwa ((Орша)) lähedal ja sealt kulgeb mööda selle jõe voolu kuni Dneprisse suubumiseni, nõnda, et kogu Mscislawli ((Мстиславльское)) maakond, nii sellel, kui teisel pool Dneprit ja mõlemad Minski maakonna tipud, Mscislawli maakonnast kõrgemal ja allpool, sellest uuest piirist ja Dnepri siinpoolel kaldal, hakkavad kuuluma Venemaa Keisririigile; kohast, kus Drujeci jõgi ühineb Dnepriga moodustab mõlemate riikide vahelise piiri, säilitades Kiievi ja selle ringkonnal need piirid, millised eksisteerivad praegu selle jõe teisel kaldal.

Artikkel IV.

Ja nii, nagu Tema Majesteet Ülevenemaaline Keisrinna, jätkates juba enam kui kolme aastast erilist sõda Ottomani Impeeriumiga puhtalt Poola asjade pärast, toimetab täieliku usaldusega Tema Keiserlikule Majesteedile Ungari-Böömimaa Kuningannale lõplikud tingimused, milliste alusel ta oli nõus Portuga rahu sõlmima, ja selgitas, et nende uute Tema Majesteedile tehtud visanditega oleks sobiv nõustuda, nõudmata vallutusi, ega Valahhia ja Moldaavia sõltumatust ja seepärast ei pea tuginema Tema esialgsetel tingimustel, millised otsesel viisil oleksid vasturääkivuses Austria õukonna vahetute huvidega, Tema Keiserlik Apostellik Majesteet Kuninganna, õhutatuna Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna suhtes siira sõpruse tunnetest, lubab edaspidi aidata kaasa kongressil läbirääkimistel soovitud edu saavutamiseks, kooskõlas sõbralike teenetega, milliseid ta lubas mõlemate sõdivate poolte suhtes.

Artikkel V.

Nii, nagu on hädavajalik minna üle Poola Vabariigi asja lõplikule korraldamisele ühiste soetamiste asjas, aga samuti Poolas korra ja rahu taastamise suhtes, Tema Keiserlik ja Kuninglik Apostellik Majesteet kohustatakse andma oma saadikule Varssavi Õukonna juures kõige täpsemad tegevuse instruksioonid, et tegutseda kõiges kooskõlas ja üksmeelselt Tema Keiserliku Ülevenemaalise Majesteedi saadikuga, kes asub sama õukonna juures ja toetada neid läbirääkimisi kõige tegelikemate meetmetega.

Artikkel VI.

Käesolev konventsioon ratifitseeritakse kuue nädala pärast või varem, kui selleks tekib võimalus.

Selle kinnituseks Tema Keiserlik ja Apostellik Kuninglik Majesteet allkirjastas selle omakäeliselt ja lisas oma vapiga pitseri.

See juhtus S-Peterburis 25. Juulil 1772.a.

(L.S.) Jozeph Prince de Lobkowitz. (М.П.) Князь Иосифъ Лобковичъ.

Nr. 32.

1772. 22. August. Rooma Imperaatori 25. Juuli 1772.a. Konventsiooniga liitumise Akt.

((F.M. Kommentaar)).

Keiser Joseph II võttis Poola suhtes peetavatest läbirääkimistest pidevalt ja tegevalt osa. Peale oma isa, Keiser Franc I ((Francois I, Франц I)) surma, on tema mõju Austria monarhia välis- ja sisepoliitikale ilmnenu kõige tunnetatavamal viisil. Maria-Theresia ei oleks otsustanud ette võtta mingit olulist meedet, ilma et oleks selleks oma poja eelnevat arvamust küsinud. Poola küsimuses aga ta arvamus läks lahku nii oma poja kui ka tema poolt austatud vürst Kaunitzi omast. Keisrinna-Kuninganna ei tahtnud kaua Poola jagamisega nõustuda, muide, seepärast, et selle tulemusel suurenevad Venemaa territoriaalsed valdused, aga eriti just tema poolt vihatud Preisimaa ja peale selle, Poola – kristlik riik.(Arneth, Maria Theresia und Joseph II, Bd. I, S. 341). Vürst Kaunitzi kavad jagada sõbralikult Austriaga Türgi ja kihutada türklased Euroopast välja, leidis hulga vähem vastuseisu Tema Apostelliku Majesteedi poolt. (Beer. Die erste Theilung Polens, Bd. II, S. 162, 170, 340).

Teisiti suhtus ülestõstatatud küsimusse Joseph II. Ta oli täiesti nõus Austria kantsleri arvamusega, et kui naaberriigid teevad territoriaalseid soetusi, siis ka Austria peab saama samuti oma osa. Vastasel juhul peaks Austria hakkama relv käes vastu oma naabrite igasugusele suurenemisele (vt. Joseph II kiri Maria Theresiale, mis kirjutatud 19. Jaanuaril 1771.a. Arneth. Maria Theresia u. Joseph II, Bd. I, S.327).

Kuid, nõustudes põhimõtteliselt oma kantsleriga, Joseph II arvamus lahknes märkimisväärselt selle elluviimise suhtes. Joseph II näis enamkasulik olevat Austria territooriumi Ottomani Impeeriumi arvel suurendada ja laiendada piire mitte Põhja, vaid hoopis Lõuna poole. Seepärast. Valahhia ja Moldaavia ühendamise, koos Belgradi soetamisega, oleks Rooma Keisri silmis Austriale enam kasulik olnud.

Siiski, selle kava teostamine ilma Venemaa siira kaasabita oli võimatu. Seejuures 1772.a. Venemaa ja Austria vahelised suhted ei rahuldanud selle eduks hädavajalikku tingimust. Peale selle, oli alust arvata, et Fridrich Suur ei jää Austria püüdluste suhtes samuti ükskõikseks.

Sellel alusel Joseph II pidas samuti enam mõistlikuks vastu võtta Preisimaa ja Venemaa poolt Poola suhtes tehtud ettepanekud ja ei ole kahtlust, et, tänu tema mõjule, Keisrinna-Kuninganna loobus oma vastuseisust ja andis oma nõusoleku 25. Juuli ((1772.a.)) konventsiooni sõlmimiseks.

Sellistel asjaoludel saab arusaadavaks, miks Rooma Keiser vähimaltki ei raskendanud Katariina II soovi täitmist ja liitub sõlmitud konventsiooniga.

Meie Joseph II, Jumala armust Rooma Keiser, alati lisaks, Saksamaa ja Jerusalemi

Kuningas, Ungari, Böömimaa, Dalmaatsia, Kroatia ja Slavoonia Kuningriigi Kaasvalitseja ja Pärija, Austria suurvürst, Bourgogne ja Loriaine ((Бургонский, Лотарингский)) Hertsog, Toscana Suurhertsog, Transilvaania Suurvürst ((Transylvanie, Семиградский)), Milani, Bari j.t. Hertsog, Habsbourgi, Flandria, Tirooli jt. Krahv jne.

Meie vahel, üheskoos Tema Apostelliku Majesteedi Keisrinna Ungari ja Böömimaa Kuninganna, Meie Esivanema, üheltpoolt ja Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna ja Tema Majesteedi Preisimaa Kuninga, teiselt poolt, vahetatud akti tulemusel, millisega eelnevalt oli otsustatud, et millised ka ei oleks kolme riigi Poola Vabariigi suhtes esitatud vastastikuste nõudmiste piirid ja maht, igäühe osa neis, vastates täheldatud nõudmistele, ei tohi ületada teise riigi osa, suhetes mitte ainult ei takistata teine-teist, vaid vastupidi, vastastikku aidata nende nõudmiste teostamisel, - see oli sõlmitud ja allkirjastatud S-Peterburis 25. Juulil, käesoleval aastal, Tema Apostelliku Majesteedi Keisrinna Ungari ja Böömimaa Kuninganna, Meie Esivanema ja Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna volinike poolt konventsioon, mis määratleb:

1) iga lepingupoole osa mahu ja üksikasjaliku kirjelduse;

2) igale osapoolele valduse kättesaamise tähtaja;

3) vastastikune maade ja piirkondade, millised kuuluvad nende vastastikusse ossa, garanteerimine;

4) Tema Majesteedi Keisrinna Ungari ja Böömimaa Kuninganna, Meie Esivanema, poolne lubadus jätkata soovitava edu saavutamiseks kaasabi osutamist Venemaa Keisririigi ja Porta vaheliste läbirääkimiste kongressil;

5) vastastikune kohustus Varssavis asuvate volinike täieliku üksmeele suhtes, Poola Vabariigiga läbiviidavate rahuldava lõpuga hädavajalike läbirääkimiste suhtes; lõpuks,

6) vastastikuste ratifitseerimiskirjade üleandmise tähtaja määratlemine, millega konverents saab tegelikult ja seaduslikult kinnitatud selle ja teise lepingupoole poolt.

Meie esialgse osaluse jõul mainitud asjade korraldamisel, aga samuti tähelepanuks Meie enda huvist ja Meie tunnete suhtes mõlematelt lepingupooltelt, Me otsustasime astuda ja astume selle-samaga formaalselt nimetatud konventsiooni, kui üks peamistest lepingupoolest, soovides, et kõik ja igäüks neist punktidest ning tingimustest omaksid Meie suhtes vsamasugust jõuidu ja tähendust, nii nagu Me olime peetud peamisteks lepingupooleteks nimetatud konventsioonis ja just-kui see oleks sätestatud siin sõna-sõnalt, mille suhtes Me ainult ei tee ja ei luba teha mingit takistust, kuid millist täidame õieti ja viime kõigi seaduslike vahenditega täitmisele.

Selle kinnituseks Me allkirjastasime selle omakäeliselt ja lisasime Meie pitsati.

See juhtus Viinis 28. Augustil 1772.a.

Joseph. (L.S.) Prince Colloredo. Иосифъ (М.П.). Князь Коллоредо.

Nr. 33.

1773.a. 20. Jaanuar. Akt, mis allkirjastati Rooma Keisri ja lesestunud Keisrinna-Kuninganna poolt, millises nad kohustuvad pühalt säilitama 25. Juuli 1772.a. konventsioonis sisalduvaid määrusi.

((F.M. Kommentaar.))

Veennud Austria ühinema Preisimaa poolt algatatud Poola sajaga, Katariina II saavutas oma eesmärgi: sundis Viini õukonna loobuma oma kavatsustest sekkuda Venemaa ja Türgi vahelisse sõtta. Seepärast oli Keisrinna täielik põhjus 25. Juuli ((1772.a.)) konventsiooni sõlmimise puhul rõõmustamiseks ja kuulutada sellest isiklikult Austria saadikule vürst Lobkowitzile ja 15. Septembri 1772.a. omakäelistes kirjades Keisrinna Maria Theresele ja Joseph II-le.

Seda, et piirduda vaid Viini valitsuse alaliste kinnituste uskumisega et ta kaitseb kohusetundlikul viisil Porta ees Venemaa nõudmisi, Katariina II ei pidanud võimalikuks. Sel eesmärgil ta nõudis, et see lülitataks konventsiooni neljandasse artiklisse. Peale selle, konventsiooni allkirjastamise päeval, esitati vürst Lobkowitzile „konfidentsiaalne deklaratsioon“, milles Keisrinna nõuab „formaalselt ja rahuldavat vastust“ küsimusele: kas Austria volinik hakkab rahukonverentsil (mis koguneb Fokschanis) kinni pidama Venemaa poolt esitatud rahu tingimustest, ja, juhtumil, kui Türgi ei võta Venemaa ultimaatumit vastu, ähvardab igasugusest vahendustegevusest, jättes türklased saatuse meelevalla?

Sellele küsimusele järgnes Viini õukonna 31. Augusti vastus, millist ei saanud mittetunnistada täiesti rahuldavaks, nõnda nagu ta kohustus varustama Austria internuntsiuse Portale esitatava, Venemaa soovidega kooskõlas oleva, deklaratsiooniga.

Sellisel viisil oli üks neist tulemustest, milliseid Keisrinna Katariina II ootas Poola jagamisest, oli saavutatud. Nüüd sai käsile võtta, eelkõige sõlmitud konventsiooni otsuste täideviimise.

Krahv Panin töötas välja kolme riigi ühiste tegevuste ja meetmete kava, millised tulid nende poolt võtta 25. Juuli konventsiooni otsuste täitmiseks. Kõigepealt pidid kolm riiki esitama Poola kuningale deklaratsioonid, mis olid koostatud täiesti ühesugustes väljendites, ja nõuda Seimi kokkukutsumist, et kinnitada kolmele riigile tehtavad territoriaalsed loovutused. Seejärel tuli samuti iga lepingupoole poolt oma vägedega hõivata tema poolt soetatud alad.

Kooskõlas sellega tegutsesid kolme riigi Varssavis asuvad saadikud: Septembris nad esitasid jagamise deklaratsiooni, see-juures kui Austria, Preisimaa ja Vene armee hõivasid ((occupèrent, занимали)) Poola piirkonnad. Ainiti, kuningas Stanislav-August ((Stanislas Auguste, Станиславъ-Августъ)) osutas arvatust rohkem vastupanu ja keeldus Senati kokkukutsumisest, millele ei saanud Seimi saadikute valimisi välja kuulutada. Sarnast vastutegutsemist silmas pidades, toimusid Austria, Venemaa ja Preisimaa vahel pidevad läbirääkimised ja neist igauhe poolt pakuti seatud eesmärgi saavutamiseks välja erinevaid vahendeid. See-juures kui Vene valitsus lootis saavutada kõige enam raha mõjul, milline oli mitmeid kordi osutud kõige tõhusamaks vahendiks, et saada Poola Seimides nõutud otsuseid, Viini õukond, vastupidiselt, soovitas ka veel teisi Poola piirkondi hõivata, peale nende, mis olid Juulikonventsiooniga juba kolme riigi vahel ära jagatud. See ettepanek leiab seletuse keiser Joseph II mõningase rahulolematusega Austria soetuste suhtes.

Nii Venemaa, ega ka Preisimaa ei saanud seda ettepanekut tingimusteta vastu võtta ja seepärast üldise deklaratsiooni kava, milline oli esitatud vürst Kaunitzi poolt, lükati tagasi. Selles deklaratsioonis, milline oli esitatud Poola Kuningale, kuulutavad kolm riiki, et senini nad ei soovinud teostada kõiki oma õigusi Poola suhtes, aga kui ta 1.

Veebruariks või Märtsiks 1773.a. ei täida temale esitatud nõudmisi, siis iga riik, otsustades „esitada oma õigused ja pretensioonid kõigile ülejäänud Poola provintsidele, milliste suhtes tal on kõige seaduslikumad õigused“.

Peale selle, esitas Austria õukond salajase akti kava, millisega kõik kolm lepingupoolt kinnitanuks uuesti oma kõigutamatu 25- Juuli konventsiooni kogu selle täiuses, täide viimise otsuse, vaatamata Poola Vabariigi ((republique polonaise, Речи Посполитой)) igasugusele vastupanule.

Keisrinna Katariina II oli täiesti nõus selle akti allkirjastamisega, kui vaid sellest jäetaks välja selle viimased fraasid. Austria kava lõpus räägiti, et lepingupooled kohustuvad, viivitamatult, peale konventsiooni täide viimist, viima oma väed Poola valdustest välja ja mitte kellelgi pooltest ei ole õigust neid Poola Vabariigi territooriumil pidada teisiti, kui kahe teise lepingupoole nõusolekul.

Sellise olukorraga ei saanud Venemaa nõustuda, eriti sel ajal, mil ei olnud veel sõda Ottomani Impeeriumiga lõpetatud. Venemaa Õukonna põhjendused tuunnistas vürst Kaunitz niivõrd veenvateks, et tal ei olnud raske loobuda oma esialgsest sõnastusest.

Lõpuks, Peterburis tehtud teise Poola Kuningale esitatava deklaratsiooni kavas olulised muutused olid samuti Viinis heaks kiidetud, pidades silmas seda, et selle lõpus on öeldud, et kui määratud tähtaegade möödumisel kolme riigi nõudmine ei ole täidetud, siis nad ise leiavad endale rahulduse ja teostavad oma õigused, olemata Poola suhtes enam seotud mitte mingite kohustusteta. Sellele viimasele lausele rõhub eriti vürst Kaunitz teatises, mis oli edastatud vürst Paninile Detsembris 1772.a.

Saanud Viini õukonna nõusoleku kõigile tehtud muudatustele, Keisrinna Katariina II leidis oleva võimaliku allkirjastada 3 (14) Detsembri akti, milline vahetati järgmise aasta alguses välja sarnase 20. Januari akti vastu, mis oli allkirjastatud Keisrite Joseph II ja Maria-Theresia poolt.

Väljendid, millistega Poola Kuningas deklaratsioonile vastas, millise me Tema Keiserliku Ülevenemaalise Majesteedi ja Tema Majesteedi Preisimaa Kuninga nõusolekul tegime ülesandeks temale meie Tema õukonna juures asuva minister-residendi kaudu 26. Septembril, tegid hädavajaliku viimase deklaratsiooni, mis esitatud meie poolt Temale üheskoos Nende Majesteetide poolt ja millises on öeldud järgmist: Nende Apostellik Keiserlik ja Kuninglik Majesteet, deklaratsiooniga, mis on esitatud Tema Majesteedile Kuningale ja Poola Vabariigile nende saadiku parun Reviezky kaudu 26. septembril, ja mis on tingitud anarhiast, milline juba mitmete aastate jooksul viis riigi korratusse, kuulutasid pidulikult muistseid õigusi ja õiglasi nõudmisi vabariigi suhtes, milliste hüvitamiseks nad astusid mõningate Poola provintside tegelikku valdamisse; samal ajal nad kutsusid kogu Poola rahvast väljajuurima või äärmisel juhul peatama tüli ja ahvatluse vaimu, koguneda Seimi ja selles Vabariigi esindusorganis, kooskõlas Nende Keiserlike ja Kuninglike Majesteetidega ja kahe nendega liidus riigiga, otsida vahendeid korra ja vaikuse kindlaks taastamiseks vabariigis ja kinnitada formaalsete ja sõbralikkude aktidega õiguste ja nõudmiste vahetamise iga riigiga nende piirkondade suhtes, kelle valdusesse nad astusid: selline oli deklaratsiooni tõeline mõte ja eesmärk ja Nende Keiserlikud ja Kuninglikud Majesteetid ootasid kannatamatusega õiglasi ja hädavajalikke tagajärgi.

Äärmiseks kurvastuseks, said nad alguses sõnumeid sellest, et vastuseks sellisele deklaratsioonile, kuningas esimese mulje põhjal ja ainult oma isikliku võimuga käskis mainitud saadikule teatada ja avaldada avalikult protesti, püüdes hävitada Nende Keiserlike ja Kuninglike Majesteetide mainitud õigusi ja nõudmisi, aga samuti tema poolt nende nimel tehtud valdamiste tühistamisele.

Teisest küljest, mitte väiksema kurvastusega Nende Keiserlikud ja Kuninglikud Majesteetid said teada, et Poola rahvas, selle asemel, et täie innukusega tegeleda Seimi kokkukutsumisega, milleta ta ei suuda sisemisi tülisid kindlalt rahustada, ega esitada üpris põhjanevaid küsimusi oma naabrite suhtes, ikka veel pühendatakse neile samadele ahvatlustele, intriigidele ja erahuvidele, millised võivad lükata edasi niivõrd soovitud rahu ja oma valduste julgeoleku saabumist.

Milline ka ei oleks nende imestus ja viha, nähes valitsuse viimastes tegevustes ilmnevat hukatuslikku kavatsust pikendada ebamääraseks ajaks riigi korraldamatus, nii sisemine, kui ka väline; kurnata kolme naaberriigi kannatus, nende õiglastes nõudmistes Vabariigi suhtes ja pühenduda kõigi jõududega sellele, et salakavalate venitamistega allutada nende õiguste seaduslikkus kõigile juhuse tujudele? Koguneb Nõukogu, milline ei paista silma ei arvu, ega ühtsuse, ega ka piisava võimu poolest; kogu läheb laiali, jõudmata mitte mingile otsusele. Algab teine koosolek, ja justkui jutt käiks rahva jaoks täiesti ebaolulisest küsimusest, lükatakse koosoleku algus kergemeelsetel, igasugust kriitikat mittekannatavatel, ettekäanel edasi; aga seejuures tehakse käeulatuses üleskutseid, korraldatakse igasuguseid vandenõusid ja parteisid, milliste eesmärgiks on seada kõikvõimalikele takistustusi nii riigi sisemisele rahustamisele, kui ka kolme riigi poolt oodatavate läbirääkimiste lõpetamisele.

Alles teise saadikute poolt esitatud deklaratsiooniga, teistkordsel pealekäimisel Seimi kokkukutsumise suhtes, nii kuninga kui ka Vabariigi ees ja sel puhul oli esitatud Varssavi õukonnale läbivaatamiseks need vältimatud ohud, millised pidid olema sellise aegluse ja selliste keerutuste tagajärjeks. Kuid sellisel Vabariigile nii otsustaval ja ohtlikul ajal Nende Keiserlikud ja Kuninglikud Majesteetid, soovimata, et nende suhtes oleks kasutatud mingi neist hädadest, millistest võib Poola olla rabatud, kavatsevad kasutada viimast võimalust selleks, et võita selline lootusetu vastupanu.

Seda silmas pidades Nende Keiserlikud ja Kuninglikud Majesteetid uuendavad selle samaga tungivaimal viisil Kuninga ja rahva ees oma Seimi kokkukutsumise nõudmisi ja lõpliku kokkuleppe tegemist vabariigi ning kolme naaberriigi vahel. Lõpuks, pidades silmas seda, et mitte mingid petlikud unistused ei saanud Poola rahva silmis nõrgendada kogu selle Nende Keiserlike ja Kuninglike Majesteetide poolse uue katse tähtsust, nad määravad tähtaja, millise möödumisel ja sellest mitte hiljem nad hakkavad ootama täitmisi, aga nimelt: Seimi esimeseks Märtsiks 1773.a., vana kalendri järgi, kokkukutsumiseks, ja kolme riigiga lõpliku kokkuleppe tegemiseks – Aprilli lõpp. Nende tähtaegade möödumisel, kui Poola rahva poolt ei ole selleks pingutusi tehtud, Nende Keiserlikud ja Kuninglikud Majesteetid kuulutavad, et käesolevast ajast nad, tunnistades end vabastatuteks kõigist järelandmistest, millised olid tehtud nende esimeses deklaratsioonis, võtavad kasutusele vahendid, milliseid nad tunnistavad oma õiguste täielikuks kõige tegusamaks ja sihipärasemaks teostamiseks vajaliku olevat. Kuid sellegipoolest olles pidevalt selle arvamuse juures, et tulla kokkuleppele selles, mis oli meie poolt pakutud mainitud deklaratsioonis ja täites neid tingimusi ja punkte, millised olid selles täheldatud, me kohustume Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna ja Tema

Majesteedi Preisimaa Kuninga ning valitseja au ja sõnaga lubades: et kui selle deklaratsiooni jõul või siis mingil teisel viisil me saame võimaluse soetada Kuningalt ja Poola Vabariigilt need loovutamise ja lahtiütlemise aktid, milliseid me nõudsim, me säilitame oma Poola soetuste suhtes need tinglikud piirid, millised on märgitud selle asja suhtes konventsioonis, mis on allkirjastatud meie nimel S-Peterburis 25. Juulil, möödunud aastal.

Selle kinnituseks on see akt meie poolt omakäeliselt allkirjastatud.

See juhtus Viinis 20. Jaanuaril 1773.a.

Joseph. Maria Theresia. Иосифъ. Мария Терезия.

Nr. 34.

1776.a. 3. Aprill. Akt, mis on allkirjastatud Rooma Keisri ja Keisrinna-Kuninganna poolt, millisega tagatakse 9. Veebruari 1776.a. ja 4. Juuli 1775.a. Poolaga sõlmitud maade piiritlemise Konventsioonide ratifitseerimine ja täitmine.

((F.M. Kommentaar.)

Ülalpool esitatud 23. Jaanuari 1773.a. akt pidas vahetuks sihtotstarbeks uuesti kinnitada kõigi esimese Poola jaotamise konventsiooni lausete kohustuslikku jõudu. Kuid ei ole raske märgata, et ka nende vahel ilmnevad erimeelsused, mis kerkisid üles kolme riigi vahel ja kartused, millised olid neil tärnanud teine-teise suhtes võetud kohustuste suhtes. Järgnevad sündmused kinnitavad nende järelduste põhjendatuse.

Huvid, milliseid kolm lepingupoolset riiki Poola Vabariigi ((Речи Посполитой)) suhtes järgisid, ei langenud kõiges kaugeltki kokku ja antagonism, milline valitses Austria ja Preisimaa vahel, tekitas alaliselt nende vahelise konflikti puhkemise ohtu. Tõsi, need mõlemad riigis tulid, tänu jagamisele, teine-teisega lähematesse suhetesse. „Preisimaa ja Austria“, räägib tuntud kaasaegne ajaloolane, „võtsid selle sündmuse tagajärjel sugulasliku asendi ja täitsid eelkõige tsiviliseerivat missiooni. Poola konföderatsiooni raevutsemine tegi, pidades silmas inimarmastust, selle vabaduse piiramise soovitavaks ja mõlemad riigid võistlesid nende osaks saanud piirkondade, oma vajadustele sobivaks korraldamisel“. (Ranke. Die deutschen Mächte und der Fürstenbund, B.d. I., S. 21). Kui ka oletada, et Viini ja Berliini õukonnad tegutsesid peale 1772.a. Poola suhtes enesele oma tsiviliseerivat missiooni teadvustades, ikkagi kohtas selle teostamine tegelikkuses üpris tõsisid takistusi. Nii Austria, ega ka Preisimaa ei olnud saanud territoriaalsete juurdekasvudega rahul.

Austrias Keiser Joseph II ei väsinud tõestamast, nii kirjalikult kui suuliselt, et tehtud soetustega ei saa piirduda, kuid äärmine hädavajalikkus nõuab 25. Juuli konventsiooni tõlgendamist kõige avaramas ja Austriale kasulikumas mõttes. Seepärast algasid peale konventsiooni sõlmimist koheselt läbirääkimised selleks, et lahendada „kõige raskem ja põletavama“, vürst Kaunitzi sõnade järgi, Austria ja Poola vahelise piiri täpse määratlemise küsimus. Seejuures, nagu 25. Juuli konventsioon, nii ka 18. Septembri traktaat, millise järgi Poola loovutas Austriale osa oma valdustest, ei välistanud nende erineva tõlgendamise võimalust. Seda kasutaski Viini õukond omale seatud eesmärkide saavutamiseks ära.

Vürst Lobkowitzile 15. Septembril 1773.a., krahv Paninile 26. Septembril saadetud depeššis Austria kantsler teatab oma valitsuse soovist selgitada välja „konventsiooni tõeline mõte ja mõtekus“. Sellest vaatepunktist see ei ole paikapidav, kuna et selles mainitakse, muu-seas, Podgortše (Podhorze) ((Подгорче)) jõekesest, kui Austria ja Poola vahelisest piirijõest, kuid tegelikkuses osutus, et selle jõe nimeks on Seret ((Sereth, Серетъ)) !

Ülalpoolmainitud depešši lõpus, millist osa krahv Paninile ei edastatud, tehakse Austria saadikule ülesandeks kõigi vahenditega veenda Venemaa valitsust selles, et Austriale on hädavajalik vallata kogu Sbrutši ((Sbrucz, Збручь)) jõeni jäävat piirkonda. Kohates oma pretensioonidele poolakate poolset tugevat vastupanu, võttis Austria valitsus tarvitusele kõige otsustavama meetme: ta hõivas oma vägedega hulga suurema Poola territooriumi, kui ta tegelikult kavatses endale jätta, vaid sel eesmärgil, et hõivatud Poola valduste järkjärgulise tagastamisega või „vahetamisega“ saavutada lõpuks soovitatud piirkonna lõplikuks loovutamiseks Poola nõusolek.

Preisimaa Kuningas kasutas omaltpoolt edukalt ära Austria poliitika selleks, et laiendada, üpris märkimisväärselt, oma piire temale arvestatud osas.

Ainiti, selleks, et lõplikult saavutada neid eesmärke pidid Austria ja Preisimaa tagama endale, eelkõige, Keisrinna Katariina II täieliku nõusoleku. Venemaa tegusa kaastegevusega oli võimalik saavutada ka poolakate poolne nõusolek.

See-juures Keisrinna Katariina II tunnistas võimatuks õigustada ja toetada Viini valitsuse pretensioone ja tegevust Poola suhtes. Tema saadik Viinis ja krahv Panin Peterburis tõestasid, et Austria käitumine on täiesti vastuolus põhimõtetega, millised on välja kuulutatud kolme riigi poolt jagamise suhtes. Nõustudes, et Poola peab jääma sõltumatuks vahendavaks riigiks, lepingupooleid ei saa selle territooriumi vähendada sellise määrani, et ta jääks ilma igasugusest poliitilisest tähtsusest. Võtnud jaotamise mõõduks täieliku võrdsuse ja teadvustades äärmist hädavajadust mitte rikkuda väljakujunenud poliitilist tasakaalu, Austria, Preisimaa ja Venemaa kohustusid oma valdusi Poola arvel mittesuurendama enam, kui oli määratletud 25. Juuli konventsiooniga. Viini õukonna poolt tõstatatud pretensioonid ja tema poolt tehtud vallutused rikuvad täielikult seda rahvusvahelist akti.

Peale selle, Keisrinna püüdis kõige sõbralikuimal viisil tõestada Viini õukonnale, et öelnud ära Preisimaa kuningale, oma truule liitlasele, tema poolt tehtud vallutuste põhjendatuks tunnustamisest, ta ei saa ilmselgelt oma nõusolekut anda ka Austria pretensioonidele. Lõpuks pöördus Katariina II isegi vahetult Keiser Joseph II ja Maria-Theresa poole. Mõlemates 26. Mail 1774.a. kirjutatud kirjades ta kummutab veenvalt nende nõudmiste põhjendatuse, millised, siiski, ähvardavad rikkuda kolme lepingupoole vahelist väljakujunenud head üksmeelt.

Keisrinna-Kuninganna oma üpris pikas 16. Juulil 1774.a. kirjutatud vastuses ta õigustab oma tegusid 25. Juuli konventsiooni vigadega. Nõnda, nagu selles räägitakse Podgortše jõekesest, millist, „siiski ei olnud ja seepärast oli tarvis võtta teine“ ja Austria insenerid panid piirimärgid Sbruczi jõele. Lõpuks, Maria Theresia ikkagi-veel rõhub vastastikusele vahendustegevusele konventsiooni ebaselguse tõttu tekkinud raskuste silumisel.

Joseph II Katariinale samal kuupäeval kirjutatud kirja suhtes võib märkida, et Keiser ilmselgelt andis oma esivanemale Poola asjas vastuse andmise. Tema ise vaid väljendab oma siirast Venemaaga tihedasse liitu astumise soovi.

Keisrinna Katariina II jäi oma arvamuse juurde ja mõistis väga hästi territoriaalse soetuse, mis tehtud Viini valitsuse poolt seetõttu, et ta nihutas oma piirid Sbruczi jõeni, olulisust. Kuid, kuni 1774.a. Juulini, seni kuni ei olnud Türgiga sõlmitud tuntud Kutchuk-Kainardji rahutraktaati, pidas Keisrinna ebamõistlikuks Austria püüdlustele avalikult vastu tegutseda. Peale rahu sõlmimist toimub tema poliitikas vähe-haaval ümberpööre, mis viis ta tulemusena Porta vastaseks Austriaga lähenemisele. Sellisel viisil on seletatav see, miks parun Rewitzkyl, Austria saadikul Varssavis, õnnestus lõpuks saavutada Poola saadikute poolne 9. Veebruari 1776.a. Konventsiooni, milline oli sõnastatud Viini õukonna soovide kohaselt, allkirjastamine. Mõned kuud varem, aga nimelt 4. Juulil 1775.a. Sõlmis Venemaa Poolaga konventsiooni, millisega määratleti täpsemalt nende vastastikused piirid.

Pidades silmas esitatud diplomaatilisi läbirääkimisi, Austria soov saada Venemaalt garantii selleks, et sõlmitud konventsioon ratifitseeritakse Poola seimis ja viiakse täitmisele, saab täiesti loomulikuks. Ja tõesti, Katariina II täitis oma 9. Märtsi 1776.a. Aktiga selle soovi ja sai vastu Rooma Keisri ja Keisrinna-Kuninganna garantiiakti, mis oli allkirjastatud 13. Aprillil 1776.a. Nende kahe dokumendi erinevus seisnes vaid selles, et esimeses viidatakse alguses 4. Juuli 1775.a. Konventsioonile, aga pärast 9. Veebruari 1776.a. Konventsiooni; alljärgnevas aktis on järjekord vastupidine*).

*) Märkus. Tiheda juriidilise seose alusel, milline eksisteerib garantii akti ja neis mainitud konventsioonide vahel, näis meile, et õige oleks ka viimaste tekst avaldada.

Meie vaheliste vastastikuste kokkulepete tagajärjel, Meie Peterburi ja Berliini õukonde poolt ühest ja Poola Vabariigi teisest küljest, olid ühiselt nimetatud komissarid, et piiritleda iga kolme riigi valduste piirid nimetatud vabariigi valdustest, ja jooksva 1776. aasta 9. Veebruaril meie ja hiilgava vabariigi poolsed volinikud nõustusid, otsustasid ja määratlesid konventsiooniga meie valduste ja Vabariigi ((v.k. On Vabariik väikese tähega. Samas, kui prantsuskeelne tekst (või vastupidi) on sümmeetriline v.k. teksti sõnade asetuses ja isegi sõnade poolitustes.)) valduste vahelised piirid; samaviisi juba möödunud 1775.a. 4. Juulil Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna ja Tema Majesteedi Poola Kuninga komissarid nõustusid, otsustasid ja määratlesid konventsiooniga Tema Majesteedi ja Vabariigi valduste demarkatsioonijooned.

Kuid Poola komisaridel vastavate volituste puudusel ja Vabariigis väljakujunenud valitsuse vormi tõttu, ei saa mainitud kahe konventsiooni ratifitseerimine järgneda enne tulevase Vabariigi Seimi istungjärku; selle tõttu Tema Majesteet Ülevenemaaline Majesteet, samuti nagu meie, tunnistasid enda poolseid ratifitseerimise suhtes kahtluste eest kaitsmise ja mainitud konventsioonide täitmise hädavajalikust ja leides selle täiesti vastavuses olevaks nii meie sõbralike suhetega, kui ka meie eelnevate kokkulepetega Poola asjades, - meie, sõna ja auga Valitsejad, lubame käesolevas aktis, mis on meie poolt omakäeliselt allkirjastatud:

Et me anname meie saadikutele Varssavis instruksiooni ühiste jõududega püüelda tulevases Seimis ja kasutada kõiki pingutusi selleks, et saada tegelik meie ja Vabariigi valduste mainitud demarkatsioonijooned määramise aktide ratifitseerimiskirjade vahetamine ja et nüüdsest edaspidi ei soovi, et need aktid jääksid lahendamata ja võiksid

sattuda mingite kahtlustuste alla, nende saatmisel läbivaatamiseks Vabariigi Seimis, me kuulutame vastastikku, et me loeme neid kehtivateks ja sõlmituteks ja me lubame pidulikult ja garanteerima nende täitmise käesoleva, meie vahel vahetatud, vastastikuse kokkuleppega.

Selle kinnituseks me allkirjastasime selle omakäeliselt.

See juhtus Viinis 13. Aprillil 1776.a.

Joseph. Maria Theresia. Иосифъ. Мария Терезия.

1776. 9. Veebruar. Tema Poola Majesteedi Kuninga ja -Vabariigi ühelt poolt ja Tema Majesteedi Keisrinna Ungari-Böömimaa Kuninganna teiselt poolt, mõlemate riikide valduste piiride määratlemise konventsiooni Akt.

Ja saagu teatavaks kõigile ja igaühele, keda see puudutama hakkab. Kuna traktaat, mis on sõlmitud 1773.a. Varssavis Tema Majesteedi Kuninga ja Poola Vabariigi ja Tema Apostelliku Majesteedi Ungari ja Böömimaa Keisrinna-Kuninganna vahel ei määratlenud piisavalt täpsel viisil nende valduste piire ja komissarid, kes on saadetud kooskõlas ülalpool viidatud traktaadiga ühelt või teiselt poolt, et tõmmata kohapeal demarkatsioonijoon, ei suutnud jõuda kokkuleppele ja ei saanud raskenduste tõttu, millised tekkisid selle traktaadi teises artiklis esinevate väljendite erineva tõlgendamise tõttu, oma tööd lõpetada, Tema Majesteet Kuningas ja Vabariik ja Tema Apostellik Majesteet Keisrinna-Kuninganna, ühesuguse ärritusega, nägid jätkuvat ebakõla, milline oli nii vastandlik nende kavatsustele, kui ka neid ühendavatele sõprusesidemetele ja täielikus üksmeeles, millise nad soovivad säilitada ja hoida ülal riikide ning nendele kuuluvate alamate vahel.

Selleks, et hoida tulevikus ära kõik sarnased vaidlused ja et kõrvaldada igaveseks ajaks igasugune raskuste põhjendamine mainitud piiride pärast, Tema Apostellik Majesteet Keisrinna-Kuninganna, juhindudes käesoleval juhtumil ainult oma muutumatutest sõpruse tunnetest Tema Majesteedi Kuninga ja Poola Vabariigi vastu, suvatses käskida Varssavis pidada sellise tehingu suhtes läbirääkimisi, tänu millele, laskumata enam kõikide vaidlustatud punktide üksikasjalikku käsitlusse, jõuaks piiride määratlemisel kokkuleppele sellisel viisil, et vastastikuste järelandmiste vahendusel on tagatud mõlemate kõrgete lepingupoolte vahel, tulevikus, seni vaidlusalusteks olnud maade üle, rahulik ja vaidlustamatu valdamine.

Selle tagajärjel ja et jõuda teatud ning kindlale kokkuleppele, et määratleda mõlemate riikide vastastikuseid piire vajaliku selguse ja täpsusega, Tema Majesteet Poola Kuningas, Alalise Nõukogu nõusolekul, kes on volitatud 1773.a. Seimi poolt konverentsil läbirääkimistele ja naaberriikidega piiride suhtes kokku leppima, määras ja saatis saadikutena: Andrei Stanislav Kostka Mlodseeveski, Poosnani ja Varssavi episkoobi, Suure Krooni Kantsleri, vürst Mihail Radzivil, Vilna kastellaani, Frantsiska Rzevuski, Ōue- Krooni Marssali, vürst August Sutkovski, rüütelkonna maršal Alalises Nõukogus, Hyacinthe Ogrodzki, Krooni ja Välisministeeriumi Suur sekretär Alalises Nõukogus; aga Tema Apostellik Majesteet Keisrinna-Kuninganna määras ja volitas spetsiaalselt parun

Karl Revitski de Revisnye, Kuningliku Püha Stefani Ordu komandör, Oma tegev-kammerhärä, erakorraline saadik ja Poola õukonna juures asuv volinik. ((Andre Stanislas Kostka Mlodziejowski Eveque de Posnanie et de Varsovie, Grand Chancelier de la Couronne, Michel Prince Radziwill, Castellan de Vilna, Francois Rzewuski, Marechal de la Cour et de la Couronne, August Prince Sutkowski, Marechal de l'Ordre Equestre au Conseil Permanent, Hyacinthe Ogrodzki, GrandSecetaire de la Couronne et du Departement des Affaires Etrangeres au Conseil Permanent; et Sa Majeste l'Imperatrice-Reine Apostelique a disigne et specialement autorise le Baron Charles Rewiezky de Revisnye, Commandeur de l'Ordre Royale de Saint Etienne, Son Chambellan Actuel, Envoye Extraordinaire et Ministre Plenipotenciaire a la Cour de Pologne)).

Mainitud volinikud, nende vahetatud ja ühelt ning teiselt poolt õigetekst tunnustatud volituste jõul, peale mitmeid nõupidamisi, millistele nad kogunesid, leppisid lõpuks kokku ja otsustasid selle sõnastada järgmistes artiklites:

Artikkel I.

Kuigi loovutamise traktaadis, mis on sõlmitud 1773.a., on näidatud maade piirid, mis on loovutatud Tema Majesteedile Keisrinna-Kuningale, teiselpool Bugi jõe Punase Vene piiridega, millised moodustavad samuti Volõõnia ja Podolie piirid. Tema Majesteet loovutab Tema Majesteedile Kuningale ja Poola Vabariigile, selle, mida ta valdas senini mainitud traktaadi jõuga Bugi paremal kaldal alates Uscilugist või Rozyampolist kuni selle jõe Galitsia piirest väljumiseni, nõnda et tulevaseks ajaks moodustab Bug loomuliku piiri, alates Holubekist, kuni punktini, kus ta jätab maha Tema Majesteedi Keisrinna-Kuninganna ja Tema Majesteedi Kuninga ja Poola Vabariigi mainitud valduste piirid, mõistes, et selle jõe valdamine selles osas, koos saartega, jääb Tema Majesteedi Keisrinna-Kuningannale, rikkumata viimase kommerts-traktaadi sätteid kõiges, mis puudutab laevasõiduvabadust ja läbisõitu, aga samuti paremal kaldal asuvate veskite kasutamist, kuivõrd need veskid ei hakka takistama laevatavust ning ei kahjusta vastaskallast. Peale selle, Tema Majesteet Keisrinna Kuninganna loovutab Tema Majesteedile Kuningale ja Poola Vabariigile kogu maa alates Muszyrowcest kuni Gontowini, aga nende viimaste ja Tartakowi vahel, kõik see viisil, mis on täpselt tähistatud piiride kaardil, allkirjastatud mõlemate kõrgete lepingupoolte volinike poolt ja mis moodustavad käesoleva konventsiooni osa ja kooskõlas noodi tõlgendamisega, sellisel samal moel allkirjastatud ja ühendatud mainitud kaardiga ja mis sisaldab endas kahe riigi vahelise uue piiri täpseid üksikasju.

Artikkel II.

Tema Majesteet Keisrinna Kuninganna peale selle, nõustub ülalmainitud traktaadi teise artikli lausete alusel, milliste jõul ta valdab selles viidatud maid ja ringkondi, koos kõikide nende lisadega ja loovutab Tema Majesteedile Kuningale ja Poola Vabariigile kõik maad, millised asuvad tema praeguste piiride ning joone taga, mis tõmmatud ülalpool Vana Zamoyscet ((Vieux Zamoysc, Старого Замосця)) mööda Bugi Woystawice ((Войславицы)) suunas, kulgedes mööda Dubienka maakonna piire kuni selle jõeni, juhindudes täpsetest juhistest, mis on kantud mainitud kaardile ja selle lisatud noodist.

Artikkel III.

Samamoodi Visla ((Вислы)) poolelt on traktaadis viidatud piirid peale Saniga ((Сана)) liitumist ja nimetatud tagajärjel seda Kozinis ((Косини)), lükatakse edasi kuni Popowiceni ((Поповице)) või selle ümbruskonda, vastavalt ülalpoolnimetatud noodi piirangule, aga seejärel kuni Tanewi ((Таневъ)) jõeni, kust joostes mööda seda jõge kuni punktini, kus ta ristub Lublini ((Любинскаго)) maakonna piiriga ja sealt mööda selle maakonna piiri kuni Podlesieni ((Подлесья)), Tema Majesteet Keisrinna-Kuninganna loovutab Tema Majesteedile Kuningale ja Poola Vabariigile kogu Lublini maakonna osa, milline asub neis piirides, täpselt märgitud ülalpoolmainitud kaardil ja määratletud üksikasjalikult noodis, mis järgneb selle tõlgendamisele.

Artikkel IV.

Lõpuks, Casimiri ((Казимиръ)) linn, mis asub Cracovie ((Krakovi, Кракова)) vastas, saarel mis moodustab vana Visla kalda, antakse samamoodi käesoleva konventsiooniga Tema Majesteedile Kuningale ja Poola Vabariigile ja selle olulise loovutamiseks Tema Majesteet Keisrinna Kuninganna kinnitab enesele Visla jõesängis enda poolsed saared kuni käesoleva konventsiooniga sätestatud uue piirini säilitades alaliseks nii selle kui teise poole vabaks laevasõiduks, nii nagu on see määratletud viimases kaubandus-traktaadis.

Artikkel V.

Selleks, et jõgedel, mis jäävad või mis käesoleva piiride määratlusega muudetakse külgnevateks, laevasõitu mitte vähimatki kitsendada, ega tehta nii ühelt kui teiselt poolelt mingeid korraldusi, millised võinuks takistada seda mingil viisil ja ei võeta ette midagi jõgede sängi muutmiseks ja ei kahjustata mingi poole jõe kaldaid. Vastupidiselt, on lubatud mõlemal poolel teha rajatise, mis mõeldud eranditult laevatamiseks oma kallaste lähedal, kahjustamata vastaskaldaid.

Artikkel VI.

Insenerid, kes on määratud mõlemate poolte poolt, suunduvad ettenähtud kohta, s.t. Sileesia piirile Visla kallastele, kus kuue nädala kestel, lugedes käesoleva konventsiooni allkirjastamise päevast, et tõmmata ja kinnitada kõikjal ülalpool mainitud piir ja kandes selle samaaegselt kõige täpsemale kaardile, sellisel viisil, et nende edasi liikumise määral ja sellel määral, kuidas Tema Apostelliku Majesteedi Keisrinna-Kuninganna piirid edasi nihutatakse, loovutatavad maad saavad tegelikkuses antud üle Tema Majesteedi Poola Kuningale ja Poola Vabariigile täielikuks valdamiseks. Mis aga puudutab neilt loovutatud maadelt saadud tulu, siis on tunnistatud, et see antakse tagasi Tema Majesteedile ja Poola Vabariigile käesoleva konventsiooni sõlmimise päevast, mõeldes selle all tulusid suuruses, milliseid koguti sealt Poola poolt, enne hõivamist,

1772.a.

Artikkel VII.

Käesolevas konventsioonis määratletu ja otsute tulemusel, et kindlustada kahe riigi valduste rikkumatus ja et neid kinnitada igaveseks ajaks ja säilitada nende piiride puutumatus, kõrged lepingupooled ei saa tulevikus miskit nõuda ega küsida ühelt või teiselt poolelt mingilgi pretensioonil või ettekäändel ja kõik loovutamised ja vahetused, mis tehtud seejuures piiride määratlemisel, hakkavad endas sisaldama, ilma mingeid piiranguid ja väljajätte, kõiki kõrgema võimu õigusi, regaalide õigusi ja teisi, millised võivad puutuda loovutatud esemetesse, nii asistele, kui ka moraalses suhtes, rikkumata igal juhul 1773.a traktaadis sätestatud üksikuid artiklite lausete mõtet.

Selle kinnituseks, nõustusid ja tunnistasid ühelt ja teiselt poolelt kõik ülelpool esitatud punktid ja artiklid, mainitud volinikud, oma volituste jõul, sõlmisid käesoleva konventsiooni, millise ratifitseerimiskirjad vahetatakse tulevases Poola Seimis ja me allkirjastasime selle oma nimede all, lisades oma vappidega pitsatid.

See juhtus Varssavis 7. Veebruaril 1776.a.

(L.S.) Le Baron de Reviczky. (м.п.) Баронъ Ревницкий.

(L.S.) Młodziewski Ev. De Posnanie, Grand Chancelier de Pologne. (м.п.) Млодзеевский, епископъ
Познанский,
великий канцлеръ Польский.

(L.S.) Michel Prince Radziwill, Castellan de Vilna. (м.п.) Кн. Михаиъ Радзивилль, воевода
Виленский.

(L.S.) Franc. Rzewuski, Marechal de la Cour. (м.п.) Францъ Ржевуский, гофмаршалъ.

(L.S.) Auguste Prince Sutkowski, Marechal du Conseil Permanent. (м.п.) Кн. Августъ
Сутковский, маршалъ Постояннаго Совета.

(L.S.) Hyacinthe Ogrodzki, Grand Secretaire de la Couronne et du Departement des Affaires
Etrangeres dans le Conseil Permanent. (м.п.) Гиацинтъ

Огородский, главный секретарь кроны и
департамента иностр. Дель Постояннаго Совета.

*1775.a.4. Juuli. Valgevene ((Russie-Blanche)) maade piiritlemise Akt, mis sõlmitud Poola Kuninga ja Poola Vabariigi vahel Holmeczis. (Vt. П.С.З. № 14376). *)

*)Märkus. Selle akti venekeelne tekst trükitakse ära originaalis esitatud kujul, millist säilitatakse Moskva Peaarhiivis. ((Московскомъ главномъ архиве.))

((Vasakus veerus poolakeelne tekst. Vähemtuntud nimed on toodud ära poola keelsel kujul. K.L.))

Püha ja Jagamatu Kolmainsuse nimel.

Meie, Tema Keiserliku Majesteedi Ülevenemaalise Isevalitseja, volitatud

Komissarid, Mihailo Kretsetnikov, Kindral-Major, Pihkva kuberner ja Püha Anna Ordeni kavaler, Vasilei Kohovski, Polkovnik ja Mogiljovi kubermangu Nõunik ((Michal Kreczetnikoff General Major, Rzadzacy Gubernia Pskowska, y Orderu Swiety Anny Kawaler; Bazyli Kochowski Pulkownik, Konsyliarz Gubernij Mochylewskiey; Effrem Meysner Komendant Polocki zupelnemi Plenipotencyami Dnia 13/24 Nowembra 1774 R a posledniey Maja Dnia 19/30 1775 R utwierdzeni z iedney; Михайло Кречетниковъ, Генераль-Майоръ, правящий Псковскою губернїею и Ордена Святыя Анны Кавалеръ, Василей Коховский, Полковникъ и Советникъ Могилевской губернии; Ефремъ Мейснеръ, Комендантъ Полоцкий, ...))((Võimalik, Et teksti teistkordsel läbivaatamisel lisan ka edasi poolakeelseid nimesid jne., K.L.)) Effrem Meysner, Polotski kommandant, täielike volitustega alates 13. Novembrist 1774.a. ja hiljem 19. Mail 1775.a. uuesti kinnitatud; aga Tema Majesteedi Kuningas Stanislav-Augusti ja Poola Vabariigi Senati Selgeima poolt, Ignati Tvardovski, maavanem Kaliski, Valge Kotka Ordeni kavaler, Vladislav Gurovski, Ōuemarssal V.K. Litovski, Valge Kotka jt. Ordenite kavaler; rüütelkonna poolt – Nikolai Morikoni, Podkomorzi Velkomirski; Antoni Tolotsko Woyski, ja Volkovõtski laevasadama kapteni abi olid piiri määratlemise Komisjoni saabunud, konföderaliseeritud 1773.a. Poola Vabariigi Selgeima korraldusel ja volituste jõul määratletud eriliste volitustega kinnitatud; olles mõlemate Kõige Kõrgemate poolte poolt varustatud spetsiaalsete instruksioonidega, järgides kooskõlas ja taganematult neid ettekirjutusi, kui 7/18 Septembri 1773.a. Varssavi traktaadi määruste jõul põhinevaid, et kinnitada kõrvalekaldumatult piirid igaveseks ajaks ja nende rikkumatuks kindlaks säilimiseks, üldisel tingimusel oli esimese asjana istungite kohaks kokkuleppel valitud uue Poola piiri lähedane koht Czereja ((Черя)); kus ettenähtud viisil sai eelnevad läbi vaadanud volituste ulatus ja leidnud need olevat kõiges piisavad ning olles need volikirjad vahetanud ja pärast pidanud üheskoos konverentse ning palju läbirääkimisi ja lõpuks, pärast, olles kogu piiri üle vaadanud, leides kõik sisult olevat ülalpool-mainitud traktaadiga kooskõlas, Meie volituste jõul selle kinnitanud ja Akti kokku-võttes jõudsime kokkuleppele järgmistes alljärgnevates Artiklites:

((Kuna see akt esitati originaali kujul, siis selle 1776.a. stiil erineb eelnevates tekstides kasutatuga, s.t. teistes tekstides on venekeelne tekst ladusam, või täpsemalt paremini tõlgitud. K.L. Siin-tõlkija mulje.))

Artikkel I.

Nii, nagu ülalpool mainitud sõlmitud Traktaadi 2. Artiklis ühelt poolt Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna ja teiselt Tema Kuningliku Majesteedi ja Selgeima Poola Vabariigi valduste vahele on otsustatud seada uus piir, milline eelmise piiri alguspunktist, samuti kuni punktini, millises praegune piir lõppeb, hävineb ning muutub eimillekski ja kõik seda endist piiri puudutavad otsused igaveseks unustatakse. Mille tõttu, käesoleva traktaadi ettekirjutuste alusel, see kahe riigi vahelise piiri tähistamine kirjeldatakse alljärgnevates lausetes.

Artikkel II.

Awikst või Ewst jõe suubimine Dvinaasse jaotas seni kogu Poola Liivimaa Venemaast, s.t. praeguse piiri alguspunkti, millisest tõustes mööda Dvinaad ülespoole, vasakul küljel kuulub kallas viimase Traktaadi jõul Venemaale; aga paremal kuni Kuramaani ja joostes edasi Salemyszki saartest, Suseli jõe suubumise kohast kaugemale ja on tähistatud spetsiaalselt mõlemate poolte komissaride poolt allkirjastatud, saarte registris Nr. 1- all kuni Kuramaani; Lelasali saar Nr. 2. all on vene küla Kremoni vastas; ja läheduses asub Swinaczy saar Nr. 3- all; Krzyzewy saar on Nr, 4 -all ja kõik need kolm lähevad Venemaale; Abial ja Tuman saared Nr. 5. ja 6 -all ja lähevad Kuramaale; Nr. 7 all olev Trepenhowska, asub Venemaa Trepenhowi küla vastas ja läheb Venemaale; Nr. 8 all olev Alkasale saar läheb Kuramaale; Nr . 9 all olev saar Knihon mis on Vene Neühoffi asundustalu vastas; Nr. 10 – all Liweni saar, mis asub Venemaa poolelt Dubna jõe suubumisest Dvinaasse ja mõlemad lähevad Venemaale; Nr. 11 ja Nr. 12. all on Plon ja Kumel saared, mis lähevad Kuramaale; Nr. 13 all, sama nimega vene küla vastas olev Mole saar; Nr. 14- all saar Boby , mis on Kolwany nimelise vene küla vastas; Nr. 15 all olev samanimelise küla ja talu vastas olev Lixna saar ja ka kaks eelnevalt mainitud saart lähevad Venemaale. Tõustes sama jõgepidi Dynaburgi linnast ülevalpool asuva Witanska saar Nr. 16. all läheb Kuramaale; Kawliszski saar Nr. 17 all Venemaa Pieskowcy talu vastas; Kraslawka saar Nr.18, mis asub vene Kraslawia nim kohakese vahel; saar, nimega Miasteczka Nr. 19. all, vene poolelt suubuva Indritsa jõe lähedal lähevad Venemaale; Nr. 20. all Drui nim. kohakese vastas asuv Busti saar; Nr. 21. all on Siekiery saar; Nr. 22 all Hrabowa saar; Nr. 23. all Kiroki saar; Nr. 24. all Izmanowo saar; Nr. 25. all Bali saar; Nr. 26. all Makcinska saar; Nr. 27. all Dzisnienska saar ja kõik viimati eelmainitud lähevad Poolale. Nr. 28. all olev Blaskowa saar, mis asub Venemaa Borsylowa talu vastas, saab Venemaale; Nr. 29. all olev Nacko saar läheb Poolale; Nr. 30. all Ekimania saar, milline on Polocka linna vastas, läheb Venemaale. Aga sellest kohast jookseb mööda sama jõge üles kuni Czarnohosc suubub Dvina jõkke, kuulub vasak kallas Venemaale aga vasak läheb Poolale. Mainitud Czarnohosc jõe suudmest mööda voolu vasakul kaldal, kus mõlemate poolte volitatud komissaride poolt on kinnitatud Traktaadi alusel punkt, milline moodustab Polockiego ja Witebski maakonna piiri, millisest punktist alates tõmmatud sirgjoon Lõunast-Läände seitsekümmend kaks kraadi, kakskümmend minutit, nelja versta ((vene pikkusmõõt = 500 sülda = 1,067 km)) ja kolmesajaviie sülla ((Сажень - süld - vene pikkusmõõt = 3 arssinat = 7 jalga e. = 2,134 m)), arvestades iga versta pikkuseks viissada sülda, vene mõõtude järgi, pikkuse joone: sealt punktist vasakule poole, moodustades nurga sada kakskümmend kolm kraadi, kulgeb kolme versta ja neljasaja kahekümne kolme sülla pikkune joon. Selle lõpust pöörduv mõnevõrra paremale, moodustades saja kuuekümne kraadi ja viieteistküme minutise nurga, millest tõmmatud joone pikkuseks on kuus versta viiskümmend viis sülda; aga sellest paremale, tehes saja seitsmekümne ühe kraadise kümne minutise nurga, mil joone pikkuseks on kuusteist versta sada kaheksakümmend sülda mööda kuni Ieziennicy jõeni; sellest punktist nurga all sada kolmkümmend üheksa kraadi kolmkümmend minutit, jookseb ühe versta kuuekümne kaheksa sülla pikkune joon, ühinedes Szczeryni järve kaldaga joostes Traktaadis mainitud punktini.

Kogu tõmmatud joone distantsil on üles seatud Venemaa poolel Venemaa vapiga piiripostid ja kahe Venemaa ja Poola joonel asuvate piiripostide vahele on jäetud

kolmekümne küünra laiune ((v.k. локтей, = küünar = 0,5 m)) vahe, et sinna kaevata kraav, kui seda Venemaa poolelt tegema hakatakse.

Mainitud Szczerzyna järvest kuni Druiec jõe ülemvooluni, mis on selgitatud Traktaadis, läheb piir mööda tõmmatud ja rajatud kraavi, milline viimase Traktaadi jõul moodustab ühe sirgjoone. Aga ülalpoolmainitud kraavi lõpust, kus ka Druica jõe ülemvool algab, piiritleb Venemaa Poolast. Mainitud Drujeci jõgi, joostes läbi esmalt Bezdzielise külast kuni kohakesteni nimega Toloczyn ja Ordwani, millised on traktaadis ka mainitud, ja ka mõnede nimetatud Ordowa elanike poolt; mainitud Ordwa või Orawa kohakesest laskudes mööda seda jõge kuni selle Dneprisse suubumiseni Rohaczewi linna lähedal, eraldades tavalise voolusängiga sellest jõest järgnevalt loetletavad saared: Nr. 1 all Podsieli küla vastas asuv saar läheb poolale; Nr. 2 all olev Ozierani küla vastas olev saar läheb Venemaale; Nr. 3 all olev Koscieszowey küla vastas olev saar Poolale; Druica jõe vasak kallas ja kõik see külg kuulub Venemaa Keisririigile, aga parem kallas jääb sama traktaadi alusel Poola Vabariigile ((Rzeczypospolitey Polskiey, Речи Посполитой)).

Mainitud Druica jõe Dneprisse suubumisest liikudes mööda Dneprit allapoole jäävad saared: Nr. 1. all, mis asuvad allpool Poola za Druck nim. Kohakeset, läheb Poolale; Nr. 2 – Poola Luczyni külakese vastas olev saar läheb Venemaale; Nr. 3 – Poola Krasna gora küla vastas asuv saar läheb Poolale; Nr. 4 - Poola kohakese Zlobini vastas asuv saar Wir läheb Venemaale; Nr.5 - Poola samanimelise küla vastas asuv saar Proskurny läheb Venemaale; Nr.6 – Poola kohakesest nimega Strzeszyna kõrgemal asuv saar läheb Venemaale; Nr. 7- Kuliki saar, mis asub allpool Poola kohakesest Strzeszyna, läheb Poolale; Nr. 8- Hubitska saar, mis asub Ielenickiego karestiku ((?)) vastas läheb Venemaale; Nr. 9.- Poola Albynizney küla vastas olev saar läheb Venemaale; Nr.10 – allpool Poola Brzegowy kohakesest asuv Romanowi saar läheb Poolale; Nr. 11 – Poola Kamienka küla vastas olev saar; Nr. 12 – Poola külakese Ozierszyna küla vastas olev Kozanska saar; Nr. 13. -Poola kohakese Rzeczycy vastas olev Dzieluszki saar, need kolm eelmainitud saart lähevad Venemaale; 14.- Poola kohakesest Rzeczycyst allpool asuv Dworecka saar; Nr. 15 – Poola Brono küla vastas olev Zwanieci saar ja eelmine lähevad Poolale; Nr. 16 – Poola külast Bronost allapoole jääv Zalowie saar; Nr. 17 vene Otvernitsa ((Otwiernicy, Отверницы)) küla vastas olev Humiecki saar; Nr. 18, Poola Welini küla vastas olev Kazimierowka või Radlini saar: kõik kolm eelmainitud lähevad Venemaale; Nr. 19 – Poola Dworeci küla vastas olev Sudkowi saar läheb Poolale; Nr. 20 – Poola Holmecz küla vastas olev Bystrowaroga saar; Nr. 21.- vene küla Popowska vastas olev Vetuški ((Wietuszki, Ветушки)) ja ka eelmainitud saar lähevad Venemaale; Nr. 22. Poola Sudkowi küla vastas olev Lipowicze saar; Nr. 23. Sudkowi külast allpool asuv Lojewska saar; Nr. 24. Poola Lojewa kohakesest kõrgemal asuv Lojewska saar, kõik kolm eelmainitud kuuluvad Poolale. Sealt laskudes mööda Dnepri allapoole, kuni Venemaa ((Rossyskiey storony, российской стороны)) küljelt suubuva Soža ((Сожи)) jõeni, vasak kallas ja kogu see külg läheb Venemaa Keisririigile ((Rossyiskiego Imperium)) aga Dnepri parem kallas kuulub Poola Vabariigile.

Artikkel III.

Mõlemate Kõrgete lepingupoolte piiri algus- ja lõpupunktis, käesoleva Akti jõul,

võib mõlema poole kaldale olla asetatud Riigivappidega kivisambad, millised tähistavad piiri; aga samuti Dvina jõest alates tõmmatud sirgjoon, mil esimesel juhul on paigutatud Venemaa vapiga puust piiripostid; siis ka mõlemate poolte kogu piiri kulgemise joonel tuleb aja jooksul vastuvaidlematult paigaldada kivisambad, jättes nende vahele kolmekümne küünra ((15 m)) laiuse distantssi, et Venemaa pooleses küljes saaks rajada piirikraav; samamoodi tulevad Szczerzyn järvest kuni Druci jõeni rajatud kraavi äärde, kui loomuliku piiri tähise, juurde mõlema poole kivist piiritulbad, milliste ülesse seadmist ei tohi takistada; Samamoodi tuleb ka saartel, sellele, kellele see antud Akti alusel kuulub, nendele kivist piiritulpade asetamisega oma valdus ära tähistada.

Artikkel IV.

Kogu sirgjoontena maha märgitud piirijoone ruumis alates Dvina jõest kuni Druci jõe ülemjooksuni, et paremini piiri tähistada ja et tagada piirivalve vajaliku teostamise kord, seal, kus asuvad metsad, tuleb mõlematel pooltel tõmmatud piirijoonest see maha võtta viiekümne sülla ulatuses ((e. 100 + 100 m)), jättes selle väljaraiutud metsa maaomanikele, laskmata seda vööndit tulevikus vähegi täis kasvada.

Artikkel V.

Traktaadi ja käesoleva Piiri-Akti jõul, jõed: Dvina, Druci ja Dnepr, millised moodustavad Venemaa Keisririigi ja Poola Vabariigi vahelise loomuliku piiri, omavad praeguse erinevatesse sadamatesse viiva kahe veete asemel üht; ja seepärast jääb mõlemale poolele mitte ainult vaba laevasõiduõigus, vaid mõlemate poolte poolt kinnitatakse, et igasuguste laevade veeõnnetuste puhul on kaldale sõit tasuta ((prii, vaba)), osutades igakülgset abi, kuid sel tingimusel, et abitöölised palgatakse nendega vabatahtlikult kokkulepitud tasu makstes.

Artikkel VI.

Selleks, et vastastikku piiri ületada, on neis paigus, kuhu on rajatud Venemaa tollipunktid ja kordonid rajatud või tulevikus rajatakse; neis kohtades mõlemate poolte poolt teostavat ülevõetust ei keelata, teostades vaid piiridel tavalistest ettevaatusabinõudest kinnipidamist.

Artikkel VII.

Vesiveskid, millised asuvad Druci jõel, jäävad igaüks oma kaldale kuuluvateks, kuid sellisel tingimusel, et kui ühe poole poolt soovitakse mööda Drucilt kuni Dneprini saata allavoolu kaupu või metsa parvetada ja kui olemasolevad veskid hakkavad seda takistama, siis mõlemad pooled peavad vastuvaidlematult need eest ära koristama.

See Akt on ülalpool esitatud Artiklite näol, koos piisava piirikirjeldusega ja tihti

mainitud Traktaadi alusel, pidulikeima seadusena ja kinnitatud mõlema poole komissaride poolt allakirjutamisega ja nende tavaliste pitsatitega, et see esitada Tema Keiserlikule Ülevenemaalisele Majesteedile ja Tema Majesteedile Poola Kuningale ja Poola Vabariigile ratifitseerimiseks.

See juhtus piiril Dnepri jõe ääres Poolas asuvas Holmeczu nimelises kohas 4. Juulil 1775.a.

Ignacy Twardowski Wojewoda Kaliski	(L.S.)	(м.п.) Милаиль Кречетниковъ.
Kawaler Orderov Orla Bialego	(L.S.)	(м. п.) Василий Коховский.
Komissarz z Senatu Wladyslaw Gurowski Mars. W. X. Lit.		
Nad. Kawaler Orderov Orla Bialego		
S. Alex. News. S. Stan. Y S. Anny Komm; z Senatu	(L.S.)	
Michal Morykoni Podkomorzy Ptt-u Wilkom. Z		
Stanu Rycerskiego Kommissarz.	(L.S.)	(м.п.) Ефремъ Мейснеръ.
Antoni Toloczko Woyski y Podstarosci Sady Ptt-u		
Wolkowskiego z Stanu Rycerskiego Kommissarz.(L.S.)		

Ratifie par le roi Stanislas-Auguste a	Ратификованъ королевемъ Августомъ в
Варшаве	
Varsovie le 12 Octobre 1777.	12-го Октября 1777 г.

Nr. 35.

1779.a. 13. Mai. Teschenis samal kuupäeval Austria, Preisimaa ja teiste Saksamaa maade vahel sõlmitud traaktaadi ja konventsiooniga Venemaa poolse garantii andmise Akt.

((F.Martensi kommentaar.))

Meil oli juba ülevalpool juhus märkida, et huvide ühtsus Poola suhtes pidi viima kolme riigi lähenemiseni, kes olid nõustunud lõpuks panema piiri poolakate poolsetele lõppematutele korratusele ja segadustele. Seepärast, kui Keisrinna Katariina II õnnestus viia Austria ja Preisimaa kokkuleppele Poola suhtes, siis ta ei saanud loomulikult mittedoovida seda ühendust enam-kindlate seoste ja huvidega. Venemaa juba asus Preisimaaga kõige sõbralikeimas suhtes ja viimase kogemuse alusel Keisrinna ei saanud Preisimaa Kuningalt oodata oma püüdlustele ja suhetele Ottomani Impeeriumisse, avalikku vastutegevust. Aga kui siis temal oleks olnud võimalik, temaga liidu sõlmimisel, isegi lõplikult paralüeerida Viini õukonna mittedoovlikud kavatsused, siis ei olnud ette näha otsustavalt mitte mingeid tõsiseid takistusi, et tema poolt teostada kavatsusi Venemaast Lõuna pool. Sellega on selgitatav Austria, Preisimaa ja Venemaa vahelise kolmik-liidu kava tekkimine, milleks toimusid nende vahel läbirääkimised 1772.a. Lõpus. See mõte oli, tõsi, täiesti kokkusõbimatu selle poliitilise süsteemiga, millise eest hoolitses kr. N. I. Panin: sellega oleks täiesti rikutud põhja „akord“ või liit, millise poole Venemaa kantsler pidevalt püüdis. Kuid Keisrinna nägi selles kavas kui endale seatud ülesannete saavutamise parimat vahendit ja „konjunkturi“ eksisteerimist, nähtavasti, olid soodus.

Ei Berliini, ega ka Viini õukonnad ei saanud mittetunnistada, et sarnane liit on põhimõtteliselt üpris soovitatav. „See liit“, kirjutas 1772.a. Märtsis Fridrich II krahv Solmsile, oma saadikule Peterburis, „vaieldamatult see omandab, nagu ta (s.t. kr. Panin), seda täiesti õieti märkis, otsustavat mõju kogu ülejäänud Euroopale ja muudetakse enamkindlamaks üleüldise rahu säilitamise aluseks“. (Beer. Fridrich II und van Swieten. Lpz. 1874, S. I, 39). Viini õukond kinnitas samuti oma soovi astuda Venemaaga enam tihedamasse liitu ja vürst Kaunitz enam otse ei tunnistanud kolmik-liidu kava teostamatuks.

Kuid ikkagi seda liitu ei tekkinud, tänu sellele, et Viinis oli valdav selline suund ja sellised huvid, millised muutsid Berliini õukonnaga siira lähenemise täiesti võimatuks. Võitluses, millised kestsid üle kahekümne aasta, Austria veendus, et Euroopas ei ole ühtegi teist temale nii ohtlikku riiki, kui Preisimaa. 1763.a. Hubertsbourgi rahu tunnistas igaveseks ajaks Preisimaad ja selle riike peagu võrdjõuliseks Austria ja Rooma keisritega Saksamaal, tähtsuse. Sellest hetkest peale ilmneb Saksamaa asjades täiesti aimatavalt Austria ja Preisimaa antagonism. Kui veel meenutada seda, millise isikliku vihkamisega Maria Theresia ja vürst Kaunitz suhtusid Fridrich Suurde, saab selgeks, miks kolmikliidu kava pidi liiva jooksuma. Fridrich II ise mõistis väga hästi Austria liidu sõlmimise raskust, millise poliitikat juhtis vürst Kaunitz, väites, et „keiserlik õukond ei pea kunagi sallima Preisimaa võimsust; seepärast, et meie valitseksime, me peame ta hävitama“. (Oeuvres posthumes de Frederic le Grand, t. XXVI, p. 391). Peale selle, Preisimaa kuningas viitas kahele küsimusele, millised oleks tulnud eelnevalt lahendada, et kavandatud liit saanuks omada mingidki alget rohkem või vähem kestvamaks eksistentsiks. Esiteks oli hädavajalik kõrvaldada Bayreuthi ja Anspachi markkrahvkondade pärimise küsimus, millistele Preisimaa kuningas tunnistas oma võõrandamatuid õigusi. Seejärel ta nägi ette Bavaariat valitseva kuurvürsti peatset surma ja sellele rikkalikule pärandile Austria poolset pretendeerimist. Kuid 1772.a. pidas Viini õukond nende asjade suhtes oma arvamuse avaldamist mitteõigeaegseks. Ta eeldas, et Preisimaa kuninga kehva tervise tõttu on võimalik, et ta lahkub arenilt varem kui Bavaaria kuurvürst. Seepärast jättis Austria need küsimused lahendamata ja kolmikliidu idee jäeti kõrvale.

Siiski juhtus tegelikkuses hoopis teisiti. Bavaaria pärandi küsimus kerkis üles Fridrich II elu ajal, kes sai võimaluse energiliselt ja edukalt tegutseda Viina valitsuse poolsete Bavaaria suhtes hellitatavate kavatsuste vastu. Siin ei ole koht, kus laskuda vaidluse üksikasjadese, mis puhkes Austria ja Preisimaa vahel. Selleks, et mõista alljärgnevaid akte, on piisav märkida, et Austria õnnestus sõlmida surnud Baadeni kuurvürsti pärijaga, Pfalzi kuurvürsti Karliga ((Charles)), konventsiooni, millise järgi viimane loovutab Austriale märkimisväärse osa Bavaariast ja tunnistab Rooma Keisri lääniõigust mõningatele Pfalzi osadele. Kuid see konventsioon oli sõlmitud Deux-Ponts ((Цвейбрикенскаго)) hertsogi soovi vastaselt, kellel olid samuti võõrandamatud õigused Bavaaria pärandile. Vaatamata sellele, hõivasid Austria väed Alam-Bavaaria ja Viini valitsus korraldas seda just-kui nagu oma enda maad.

Fridrich Suur otsustas kindlalt lasta käiku kõik vahendid, et takistada sellist Austria õukonna võimsuse kasvu. Jõudmata Keisrinna-Kuningannaga vahetult peetava suhtlusega vaidlust kõrvaldada, ta otsustas alustada sõjategevust. 1778.a. Seisid Austria ja Preisimaa väed jälle teine-teise vastas Böömimaal ja Austerlased kindlustusid Koenigsgrätzi all, oodates Preislaste, kes lähenesid Saksooniast ja Sileesiast, rünnakut.

Kuid 1778.a. Kahe suure Saksamaa riigi vaheline tüli ei viinud selle küsimuse – kellele peab kuuluma Saksamaal juhtroll - lõpliku lahendamiseni ei viinud. Sõda ennast, tänu Keisrinna Katariina II sekkumisele, ei toimunud.

Me nägime ülalpool, et Bavaaria küsimus tegi Preisimaa kuninga juba enne 1778.a. väga murelikuks. Kartes Austria kavatsusi, ta püüdis kõigi vahenditega tagada endale Venemaa liitlaslikku abi. Seepärast juba 1776.a. Vürst Golitsõn, oma valitsuse ettekirjutuse järgi, pidi saama teada Viini õukonna kavatsused. Kui aga 1778.a. saabus kriitiline hetk, siis Preisimaa, tuginedes Venemaaga sõlmitud liidu-traktaadile, pidas endal olevat õigus Keisrinnalt abivägede korpus välja nõuda.

Teisest küljest. Viini õukond ei lasknud mööda võimalust, et veenda Vene valitsust oma nõudmiste ja Bavaarias tegutsemise põhjendatuse ja asja seaduslikkuse suhtes. Maria-Theresia saatis Katariina II-le kogu oma kirjavahetuse Fridrich Suurega, milline puudutas seda küsimust. Vürst Kaunitz oma depeššides oma pojale, krahv Kaunitzile, kes astus vürst Lobkowitzi kohale, esitas kõik Preisimaaga peetud läbirääkimiste faasid ja teatas aruandes, milliseid vahetasid vaidelvat pooled. Kartes Venemaa ja Preisimaa vahelisi liidu-suhteid, Viini õukond palus 1778.a. Mais formaalset vastust küsimusele: kas Keisrinna tunnistab Preisimaa kuningaga tekkinud vaidlust kui *casus foederis*? ((kohtumise võimalus ?)).

Katariin II rahustas Austriat selles suhtes. Ta ei soovinud Austria suhtes, kellele abi oli temale Portuga tülitsedes enam hädavajalik, kui Preisimaa koosmõju, alustada avalikku vaenutsemist. Seepärast ta seadis enesele eesmärgiks eemaldada vaidlus ja lepitada ära mõlemad vaenutsevad pooled. Just seda sama eesmärki soovisid saavutada ka Austria ja Preisimaa: nii Maria-Theresia, aga ka Fridrich II väsisid teine-teisega sõdimast ja olid veendunud, et nende vahel võib rahu sõlmida vaid Venemaa Keisrinna. Keiser Joseph II väitis, et „Venemaa otsus ja arvamus hakkab kõige enam aitama kaasa asja silumisel“. (Tema kiri Kaunitzile 5. Oktoobrist 1778.a. Arneth. Maria Theresia u. Ioseph II. Bd. III, S. 142). Ta ei näinud mingit alust sellele, et Venemaa peaks väljenduma otse Austria vastaselt. (Tema kiri Kaunitzile 6. Novembrist 1778.a. Arneth, 1. c. III, S. 185). Seepärast palusid Venemaa vahendust nii Austria kui ka Preisimaa. Kui aga Katariina II teatas oma vaidlusse sekkumise nõusolekust, Maria-Theresia kirjutas rahuloluga oma pojale, et „Venemaa vastas ja kõik teated sunnivad mõtlema, et ta sekkub“. (Kiri 26. Septembrist 1778.a. Arneth. I. c. III, S. 129). Ainiti, pidades silmas oma liitu Prantsusmaaga, palus Austria ka tema vahenduses osalema. Ei ole kahtlust, et ainult Keisrinna Katariina II arvamus otsustas asja lõpliku käigu, kuna ta oli võetud vastu mõlemate suurte Saksamaa riikide poolt.

Juba 1779.a. Alguses vürst N.V. Reppine sai käsu siirduda Saksamaale ja tema tegeval ja otsustaval osalusel sõlmiti Tescheni traktaat, milline, oli Venemaa poolt garanteeritud.

Lõpuks, märgime, et nii nagu Tescheni traktaat uuendab Vestfaali traktaadi jõu, siis Venemaa võttis samuti enda peale selle viimase erakorraliselt olulise lepingu garanteerimise.

Märkus. Alljärgnevate aktide suhtes on hädavajalik märkida, et nad on trükitud ära koopiate järgi, mis on kinnitatud Teschenis traktaatide sõlmimise päeval ja milliseid säilitatakse Moskva Peaarhiivis. Meile näis olevat piisav, et selle kinnitamise tekst ise oleks toodud ära vaid peamise traktaadi lõpus.

Püha Kolmainsuse, Isa ja Poja ning Püha Vaimu nimel.

Ja saagu kõigile teatavaks praegu ja tulevikus keda see puudutab või puudutama hakkab:

Vaidluste puhul, mis tekkisid Bavaaria pärandi tõttu, puhkes õnnetuseks sõda Tema Majesteedi Hiilgaivama ja võimsa Valitseja Maria Theresa , lesepõlve pidava Rooma Keisri, Ungari ja Böömimaa Kuninganna ja võimsa Valitseja Fridrichi, Preisimaa Kuninga, Brandenburgi Kuurvürsti jne. jne. Nende Majesteetid sellegi poolest juba ammu pingutati selleks, et peatada sõja edasine areng ja taastada omavahel kiiresti võimalusel sõpruse ja kooskõla aeg, mis oli rikutud selle kahetsusväärse sündmusega. Neist tunneteist ja kavatsustest ajendatuna avasid Nende Majesteetid seda silmas pidades mitu korda rahuläbirääkimisi; kuid nagu selles suhtes ei osutunud soodsat edu ja nii nagu nad tunnistasid võimatuks sellisel teel ja vahetult jätkata oma püüdlusi rahu taastamiseks, jäädes sellegi poolest ühelt või teiselt poolelt siiralt soovima sellist asjade käiku, nad otsustasid paluda sellel puhul oma ühiste liitlaste vahendamist, olles täiesti veendunud, et nad suudavad usaldada täielikult õigluse ja erapooletuse tundeid, millised olid nende poolt osutatud kogu käesoleva keeruka olukorra kestel.

Selle tulemusel nad pöördusid selle palvega liitlaste poole ja nagu Tema Majesteet Ülevenemaaline Keisrinna ja Tema Kristlik Majesteet suvatsesid võtta enesele see vaev, siis Nende Majesteetide ühiste pingutustega oli saavutatud kõrgete sõdivate poolte vahel õnnelik lepitamine; saanud lepitamise kavale, milline oli pakutud neile vahendavate riikide poolt, nõusoleku, Tema Apostellik Majesteet, lehestunud Keisrinna, Ungari ja Böömimaa Kuninganna, nimetas omalt poolt volinikuks krahv Jean Philippe Cobenzl ((Иоанна Филиппа Кобенцля)), parun Proseck jt., oma Kammerhärri, Tegev-Riiginõuniku, Madalmaade Sõjanõuniku, Panga viitse-presidendi ministeeriumi saadik; Tema Majesteet Preisimaa Kuningas nimetas omalt poolt krahv Jean Hermanni, Riedeseli paruni, oma kammerhärri. Nimetatud saadikud sõitsid kokku Tescheni linna, kuhu Nende Majesteetid Ülevenemaaline Keisrinna ja Prantsusmaa Kuningas saatsid samuti oma volinikud, et osaleda rahukonverentsidel, aga nimelt: vürst Nikolai Repnini ((Nicolas Repnin, Николая Репнина)), Tema Majesteedi vägede ülemjuhataja, Smolenski, Belgorodi ja Orlovi kindral-kuberner, Senaatori, Ihu-kaardiväe Alampolkovniku ja Püha Aleksander Nevski, Valge Kotka, Püha Anna ja Püha Georgi ordenite kavaleri; aga samuti parun Louis Auguste de Breteuil, Tema Kristlikeima Majesteedi ordenite kavaler, Brigaadikomandör ja Gergeau kuberner. Nende kahe volitatud vahendajate väsimatud püüdlusi pärjas nõnda õnnelik edu, et Tema Keiserliku Majesteedi Ungari ja Böömimaa Kuninganna ja Tema Majesteedi Preisimaa Kuninga ülalpoolmainitud volinikud, peale suhtlemist ja vastastikust volikirjade vahetust, otsustasid lõpuks ja sõnastasid pidulikus vormis järgmised artiklid, aga nimelt:

Artikkel I.

Täna ja igaveseks ajaks Tema Keisrinna Kuninganna ja Tema Majesteedi Preisimaa Kuninga, Nende pärijate ja järglaste, Nende kuningriikide ja riikide, alamate ja

vasallide, millises seisuses või aujärgus nad ka ei olnud, vahel saabub alaline ja rikkumatu rahu.

Artikkel II.

Samamoodi antakse igavesse unustusse kõik, mis on tehtud ühelt kui teiselt poolelt enne sõja algust ja kogu käesoleva sõja kestel. Kõik kõrgete lepingupoolte alamad saavad samuti üldise amnestia ja kõigi selle tagajärgedega, vaatamata tagasikutsumise kirjadele ja selle tõttu, keelu mahavõtmisele, antakse neile tagasi mõisad ja tulud, mis on ära võetud, konfiskeeritud või riisutud, rikkumata mingil ettekäändel nende isiklike, varalisi, auametilisi, või muid õigusi, vaid vastupidi, nende õiguste säilitamisega ja taastamisega nende rahuaegses valduses ja kasutuses.

Artikkel III.

Pidades silmas juba sõlmitud relvarahu alusel järgnevat sõjategevuse lõpetamist, iga kõrgetest lepingupooltest viivitamatult kuueteistkümne päeva kestel peale käesoleva rahu-traktaadi allkirjastamist, vabastab ja tagastab teisele poolele tingimustetult kõik provintsid, linnad, paigad ja kohakesed, millised võisid olla hõivatud ((occupe, заняты)) seejuures mõeldakse, et linnade ja kohakeste, nende kindlustuste, suurtükiväe ja lahingumoonu suhtes seda, et viimased peavad olema nii ühe kui teise poolt tagastatud sellisel kujul, millised need olid hõivamise hetkel.

Artikkel IV.

Kõik sõjavangid ja kõik mõlemate riikide alamad, kes on sõja puhul kinni peetud, vabastatakse tingimustetult ja mingit väljaostmist nõudmata ning tagastatakse nii ühelt kui teiselt poolelt, mitte hiljem, kui kuue nädala kestel peale selle traktaadi ratifitseerimiskirjade vahetamist, seejuures igal juhul makstakse eelnevalt ära nende vangis olekul võetud võlad.

Nii ühelt, kui teiselt poolelt ei esitata nõudmisi kõige eest, mis oli nendele isikutele antud nende toitmiseks ja ülalpidamiseks ja samamoodi käitatakse haigete ning haavatute suhtes peale nende tervenemist. Sel eesmärgil määratakse viivitamatult nii ühelt kui teiselt poolelt komissarid, et täita selle artikli sätteid.

Artikkel V.

Käesoleva traktaadi allkirjastamise päevast katkestatakse kõik kontributsioonid, tarned, varudega varustamine ja igasugused sõja puhul tehtud rahalised väljamaksed. Kõik maksuvõlad, millised on üleval enne seda tähtaega, aga samuti piletid ja lubadused, millised on välja antud sõja puhuks, kuulutatakse igavesti tühistatuiks ja kehtetuteks ning seejuures on tunnistatud, et kõik mis peale seda tähtaega nõutakse, haaratud või võetud, peab olema tasuta ja kohusetundlikult tagastatud.

Artikkel VI.

Samamoodi on otsustatud vastastikku saata tagasi ühe ja teise kõrgetest lepingupooltest alamad, kes võisid olla sunnitud teise riigi teenistusse astuma ja peale rahu sõlmimist järgneb sõbralik kokkulepe ettenähtud täpsusega ja õiguspärasusega selle otsuse täitmiseks võetavate meetmete suhtes.

Artikkel VII. ((?))

Sel kuupäeval Tema Majesteedi Keisrinna Kuninga poolt sõlmitud Konventsioon, nii enda, kui oma pärijate ja järeltulijate eest ühelt poolt ja Hiilgaivama Pfaltzi kuurvürsti enda, tema pärijate ja järeltulijate eest, teisest küljest ja Deux-Ponts ((Цвейбрюккенскимъ)) hertsogi poolt, kes osales samuti nagu üks peamine lepingupool, enda, oma pärijate ja järeltulijate eest, liidetakse käesoleva traktaadiga; teda hakatakse lugema selle osaks, nii nagu ta oleks võetud sellesse sõna-sõnalt ja see saab garanteeritud vahendavate riikide poolt võrdselt rahutraktaadi endaga.

Artikkel VIII.

Kõrged lepingupooled, aga ka vahendavad riigid selles traktaadis, nõustusid garanteerida ja garanteerivad formaalselt kogu Pfaltzi õukonda ja nimelt, Birckenfeldi liin, 1766, 1771 ja 1774.a traktaadid ja perekondade lepingud, kuivõrd nad nõustuvad Vestfaali rahutraktaadiga ja mitte kuidagi ei tühistata loovutustega, mis tehtud käesolevas traktaadis ja konventsioonides, aga samamoodi garanteerib akti, mis on praegu allkirjastatud Hiilgaivama Pfaltzi kuurvürsti ja Deux-Ponts hertsogi vahel mainitud perekondade lepingutest kinnipidamise ja täitmise suhtes, milline ühendatakse käesoleva traktaadiga ja loetakse selle osaks, nii nagu ta oleks sellesse sõna-sõnalt võetud.

Artikkel IX.

Käesolev osaline konventsioon, millisega on määratletud Hiilgaivama Saksoonia, lesestunud Kuurvürstinna, tema ema õiguste pärija, Bavaaria surnud kuurvürsti alloodiaalne ((läänikohustustest vaba)) pärija, on õigused täpselt määratletud õigustatud poote vahel, mis lisatakse samamoodi käesoleva traktaadiga, millise osaks neid peab siis lugema, justkui need oleks sellesse sõna-sõnalt võetud ja see garanteeritakse Nene Majesteetide Keisrinna Kuninganna ja Preisimaa Kuninga poolt; samamoodi see garanteeritakse vahendavate riikide poolt võrdselt rahu-traktaadi enesega.

Artikkel X.

Nii, nagu oli õiguste suhtes, milliseid omab Tema Majesteet Preisimaa Kuningas oma Õukonnaga, esmasünni õiguse alusel, juhtumil kui katkeb selle otseliin, kes neid kahte vürstiriiki praegu valdab, Bareuthi ja Anspachi Vürstiriigi ühendamise suhtes algatud kahtlus, siis Tema Majesteet Keisrinna Kuninganna kohustub enda ja oma

pärijate ning järeltulijate eest, et ei tee mingit takistust sellele, et mainitud Anspachi ja Bareuthi Vürstiriigid võiksid olla ühendatud esmasünni õiguse alusel Brandenburgi kuurvürstile, milliseid ta võib korraldada oma äranägemise järgi.

Artikkel XI.

Pidades silmas seda, et mainitud Vürstiriigid ühest küljest hõlmavad oma territooriumil, Böömimaa kroonist sõltuvaid lääne, seejuures kui teisest küljest need markkrahvkonnad omavad oma sõltuvuses lääne, millised asuvad Austria territooriumil, Nende Majesteetid Keisrinna Kuninganna ja Preisimaa Kuningas nõustub nüüdsest loobuma kõigist õigustest, milliseid nimesid need ka ei kannaks igasugustest nende läänide ja osade sõltuvusest, seda eelmises artiklis sätestatud ühendamise juhtumil, seejuures lakkab selle suhtes täiesti feodaalne sõltuvus.

Artikkel XII.

Vestfaali traktaat ja kõik traktaadid sellest ajast peale, mis on sõlmitud Nende Majesteetide Keisrinna ja Preisimaa Kuninga vahel, aga nimelt 1742.a. Breslau ja Berliini, 1745.a. Dreesdeni ja 15. Veebruari 1763.a. Hubertsbourgi, mis uuendatakse täpselt kogu selle täiuses ja kinnitatakse käesoleva rahutraktaadiga, just nagu need oleksid võetud sellesse sõna-sõnalt.

Artikkel XIII.

Tema Majesteet Keisrinna Kuninganna koos Tema Majesteedi Preisimaa Kuningaga, Pfaltzi kuurvürsti ja Deux-Ponts hertsogiga kohustuvad Tema Majesteedit Keisrilt ja Keisririigile Tema Majesteedi Pfaltzi kuurvürstile loovutamise väljaküsimise, nii temale, nii ka kogu ta Ōukonnale, Keiserliku lääni, millised asuvad nii Bavaarias, kui ka Souabe ((Швабии)), millised olid surnud Kuurvürsti valduses ja et veel enam veenda Pfaltzi kuurvürsti oma meelestatuse siiruses tema isikusse ja tema Ōukonna kasudele, ta lubab kogu jõust pingutada selleks, et anda juhtimine nimetatud läänides Tema Majesteedile viivitamatult peale käesoleva rahu-traktaadi ratifitseerimist.

Artikkel XIV.

Tema Keiserlik Majesteet ja Keisririik kutsutakse kõigi asjasthuvitatud ja kokkuleppivate poolte poolt liituma käesoleva traktaadiga, aktide ja konventsioonidega, millised moodustavad selle juurdekuuluvad osad ja et anda oma täielik nõusolek kõigile neis sisalduvatele määratlustele ja tingimustele.

Artikkel XV.

Lõpetuseks Tema Majesteet Keisrinna Kuninganna, üheskoos Tema Majesteedi Preisimaa Kuningaga, teeb kõik selleks, et saada nõusse Tema Majesteet Keiser

loovutama Mecklenbourgi Hertsogiriigi Õukonnale privileegid piiramatu õigusele „non appellando“, kui ta nõutab seda õigust tava järgi.

Artikkel XVI.

Nii nagu Nende Majesteetid Ülevenemaaline Keisrinna ja Kritlikeim Kuningas aitasid enim käesoleva rahu teostamisele kaasa oma sõbraliku sekkumisega ja tegeliku ja õiglase vahendamise, siis kõik lepingu- ja asjast huvitatud pooled pöörduvad Nende Majesteetide poole palvega võtta endale samuti käesoleva traktaadi, täpselt nagu ka kõikide konventsioonide ja sellesse kuuluvate määruste, garanteerimine.

Artikkel XVII.

Selle traktaadi ratifitseerimiskirjad, millised on koostatud ettenähtud vormis, vahetatakse siin Tescheni linnas 14. päeva jooksul või ka varem, kui selleks tekib võimalus, lugedes selle allakirjutamise päevast.

Selle kinnituseks me allakirjutanud täievolilised ministrid, meile antud volituste jõul, allkirjastasime selle traktaadi ja lisasime oma vappidega pitsatid.

See juhtus Teschenis 13. Mail 1779.a.

(L.S.) Jean Philippe Comte de Cobenzl. (м.п.) Иоаннъ Филиппъ Графъ Кобенцль.

(L.S.) Jean Hermann Baron de Riedesel. (м.п.) Иоганнъ Германъ Баронъ Ридезель.

Meie, Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna volinik ja Tema Majesteedi Kristlikeima Kuninga volinik, olles rahu sõlmimisel vahendajateks, kuulutame, et ülalpool esitatud Nende Majesteetide Keisrinna Kuninganna ja Preisimaa Kuninga vaheline rahutraktaat koos kõigi konventsioonidega, eraldi artiklitega, spetsiaalse ja eraldatud Aktiga, liitumise Aktidega ja nendega ühendatud ja selle lisasid moodustatutega, samamoodi ka koos kõigi neis sisalduvate lisanditega, määrustega ja määratlustega, oli sõlmitud Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna ja Tema Majesteedi Kristlikeima Kuninga vahendamisel ning garantiiga.

Selle kinnituseks me allkirjastasime käesoleva akti omakäeliselt ja lisasime sellele oma vappidega pitsatid.

See juhtus Teschenis 13. Mail 1779.a.

(L.S.) Nicolas Prince Repnin. (м.п.) Князь Николай Репнинъ.

(L.S.) Le Baron de Breteuil. (м.п.) Баронъ Де-Бретель.

Meie, Tema Apostelliku Majesteedi Keisrinna-Kuninganna ja Tema Majesteedi Preisimaa Kuninga allkirjatanud täievolilised saadikud tunnistame, et käesolev koopia on täiesti kooskõlas originaaliga, mis teostatud kahes eksemplaris ja et neist üks eksemplar, millises Tema Keisrinna Ülevenemaaline Majesteet oli mainitud esimesena, sarnaselt nagu ka Tema volinik, on allkirjastatud alguses selle voliniku poolt ja et teine, kus Tema

Kristlikeim Majesteet on mainitud alguses, samuti ka Tema volinik, kus tema allkiri seisab esimesel kohal.

Selle kinnituseks me allkirjastasime selle jne.

See juhtus Teschenis 13. Mail 1779.a.

(L.S.) Jean Philippe Comte de Cobenzl. (м.п.) Иоаннъ Филиппъ Графъ
Кобенцль.

(L.S.) Jean Hermann Baron de Riedesel. (м.п.) Иоганнъ Германъ Баронъ
Ридезель.

Eraldi artikkel.

Säravaim Saksoonia kuurvürst tunnistatakse selles rahu- ja lepitustraktaadis üheks lepingupooltest; Tema Kuurvürstlik Majesteet hakkab kasutama kõiki selle rahu tulemeid, millised teda võivad puudutada ja ta kohustub omalt poolelt, enda, oma pärijate ja järeltulijate eest, pühalt hoida rahu ja olla kõiges rahutraktaadis öelduga nõus.

See eraldi artikkel hakkab omama ühele ja teisele poolele samasugust jõud ja tähendust, just-nagu see oleks olnud traktaadis eneses spetsiaalselt mainitud T. M. Saksoonia Kuurvürst ja ta ratifitseeritakse samal ajal, kui mainitud traktaat.

Selle kinnituseks me allakirjutanud Tema Majesteedi Keisrinna Ungari ja Böömimaa Kuninganna ja Tema Majesteedi Saksoonia Kuurvürsti volinikud oma volituste jõul allkirjastasid selle eraldi artikli jne.

See juhtus Teschenis 13. Mail 1779.a.

(L.S.) Jean Philippe Comte de Cobenzl. (м.п.) Иоаннъ Филиппъ Графъ
Кобенцль.

(L.S.) Frederic Auguste Comte de (м.п.) Фридрихъ Августъ Графъ
Цинцендорфъ и

Zinzendorf et Pottendorf.

Поттендорфъ.

A. Tema Majesteedi Keisrinna-Kuninganna ning Tema Kõrguse Pfalzi ((Palatini, Пфальцскимъ)) kuurvürsti vahel sõlmitud konventsioon.

Tema Apostellik Majesteet Keisrinna Ungari ja Böömimaa Kuninganna ja Tema Majesteet Pfaltzi Kuurvürst jõudes kokkuleppele, Deux-Ponts Hertsogi kaasabil, pärandi küsimuses, mis jäi järele peale Bavaaria Kuurvürsti surma, Tema Majesteet ühelt poolt ja Pfaltzi kuurvürst, enda ja oma agnaatide ((meesliinis sugulased)) eest teiselt, otsustasid järgmistes artiklites:

Artikkel I.

Pfaltzi Kuurvürst koos oma Õukonnaga, tingimustel, mis on esitatud Artiklites IV, V ja VI, astub kõikide ringkondade valdusesse, milline käesoleval ajal on hõivatud Austria Õukonna poolt, nii nagu Bavaaria, aga ka Ülem-Pfaltz, loobudes kõigist nõudmistest, milliseid ta võinuks teha sellest hõivamisest; Tema Majesteet Keisrinna-

Kuninganna omalt poolt vabastab Pfaltzi kuurvürsti 3. Jaanuari 1778.a. konventsiooni täitmisest, loobudes selle artikli jõul sellele kõige formaalsemal ja kohustuslikumal viisil, enda, oma pärijate ja järeltulijate eest, igaveseks ajaks kõigist nõudmistest, millised olid Tema poolt esitatud või võisid esitatud saada surnud Kuurvürsti pärandi mingile osale.

Artikkel II.

Pfaltzi Kuurvürsti suhtes oma erilise poolehoiu märgiks Tema Majesteet Keisrinna-Kuninganna loovutab enda ja oma järeltulijate eest Kuurvürstile, tema pärijatele ja järeltulijatele, Mindelheimi valdamise. Samamoodi ta loovutab temale kõik õigused, millised kuulusid Böömimaa Kroonile Glaucha, Waldenburgi ja Lichtensteini, koos nendest sõltuvate osadega, millised kuuluvad Schönbourgi krahvidele, valdamise suhtes, et enab mugavamalt rahuldada Saksoonia Õukonna alloodiaalseid õigusi ja lõpuks Tema Majesteet loovutab Pfaltzi kuurvürstile ja kogu ta Õukonnale mõisa, mis kuulub Böömimaa Kroonile ja mis asub Ülem-Pfaltzis ((Haut Palatinat)), sellisel kujul, nagu neid selle ajani valdasid Bavaaria Kuurvürstid.

Artikkel III.

Samamoodi Tema Apostellik Majesteet Keisrinna-Kuninganna lubab nõutada Tema Majesteedilt Keisrilt ja Keisreriigilt tema poolse Pfaltzi Kuurvürstile loobumistest, nii isiklikult, kui ka kogu tema Õukonna eest keiserlikke mõisaid, millised asuvad nii Bavaarias, aga ka Souabe, mis on hiljuti soetatud Wilhelmine liini pidi, nimelt need, milliseid surnud Pavaaria Kuurvürst valdas; Pfaltzi Kuurvürsti paremaks veenmiseks oma kavatsuste siiruses tema isiku suhtes ja ta Õukonna kasuks, Tema Majesteet lubab samuti püüelda selle poole, et mainitud mõisate administratsioon oleks antud üle Tema Kuurvürstlikule Hiilgusele vahetult peale käesoleva konventsiooni ratifitseerimist.

Artikkel IV.

Omalt poolt, vastuseks sellisele Tema Majesteet Keisrinna-Kuninganna poolehoiu väljendusele, Pfaltzi Kuurvürst loovutab ja loobub enda ja oma pärijate ning järeltulijate eest Tema Majesteedile, tema pärijatele ja järglastele õigustest, sellisel kujul nagu need praegu eksisteerivad Wildshuti, Braunau ringkonnas koos samanimelise linnaga, Mattigkoven, Ried, Scharding ja üldse kogu Bavaaria osale, milline asub Danube, Inn ja Saltza jõgede vahel ning mis moodustasid Bourghauseni valduste osa.

Artikkel V.

Eelmises artiklis mainitud jõed hakakvad olema ühised nii Austria Õukonnale ku ka Pfaltzi Kuurvürstkonnale, kuivõrd need puudutavad loovutatud maid, ja mitte ükski neist kokkuleppivatest pooltest ei või muuta nende loomulikku voolu, ega takistada navigatsiooni ja alamate, kaupade, toiduainete ning teise poole varude veoks vaba liiklust ja seejuures ei ole lubatud ühelgi pooltest asutada neil uusi kordoneid või seada sisse mingeid teisi makse, millise nime all need ka ei oleks. Ülalesitatud laused saavad

rakendatud ühtmoodi ka nende Inn jõe osadele, millised läbivad Schardingi ringkonna ja Neubourgi krahvkonna ning millised on Austria Õukonna sõltuvuses.

Artikkel VI.

Maa, milline asub Artikkel V sätestatud piires, hakkab kuuluma Keisrinna-Kuningannale ja tema pärijatele koos kõigi territoriaalse võimu õigustega, ilma igasuguste piiranguteta; seejuures nii Keisrinna-Kuninganna, ega ka ta pärijad ja järeltulijad ei saa kunagi, ega mitte mingil ettekäändel ei saa esitada nõudmisi mingile Bavaaria valduste osale, ei omandiõiguse või sõltuvuse alusel ega mingitel teistel alustel. Peale selle, Tema Majesteet Keisrinna-Kuninganna kuulutab, et ta ei hakka pretendeerima Bavaaria hertsogide valimise istungitel osalemise õigusele, ega ka Keisririigi, ega ka Bavaaria Seimides ja loovutab kõik need õigused Pfaltzi Kuurvürstile, Tema pärijatele ja järeltulijatele, kes teisest küljest enda, oma pärijate ja järeltulijate eest võtab vastu kõik siit tulenenud kohustused.

Artikkel VII.

Tema Majesteet Keisrinna-Kuninganna ja Tema Kõrgus Pfaltzi Kuurvürst suvatseb anda kõigi paberite, kirjade, dokumentide ja arhiivide, millised kuuluvad või püüudutavad maid, linnu ja kohti, üleandmise käsu, millised käesoleva konventsiooniga loovutatakse.

Artikkel VIII.

Kuueteistkümne päeva pärast, peale selle konventsiooni allkirjastamist, Tema Majesteedi Keisrinna-Kuninganna väed lahkuvad sellest Bavaaria osast, milline käesoleva traktaadi esimese artikli järgi peab olema tagastatud Pfaltzi Õukonnale ja samal ajal Tema Keiserlik ja Kuninglik Majesteet astub Bourghauseni ringkonna osa valdamisse, milliseid Artikkel IV määruste alusel ei loovutata.

Artikkel IX.

Käesoleva, ettenähtud vormis koostatuna, konventsiooni ratifitseerimiskirjad vahetatakse Tescheni linnas neljateistkümne päeva jooksul, või kui võimalik, siis ka varem, lugedes allkirjastamise päevast.

Selle kinnituseks me allkirjutanud volinikud allkirjastasime selle jne.

See juhtus Teschenis 13. Mail 1779.a.

(L.S.) Jean Philippe Comte de Cobenzl. (м.п.) Иоаннъ Филиппъ Графъ Кобенцль.

(L.S.) Antoine Comte de Terring Seefeld. (м.п.) Графъ Антоний Терингъ-Зефельдъ.

B. Tema Pfalzi kuurvürsti ja Tema Majesteedi Saksoonia kuurvürsti ((Saxe,

Саксонскимъ)) vahel sõlmitud konventsioon.

Kõrged lepingupoold nõustusid sõbralikult ja vaidlusteta viimase Bavaaria Kuurvürsti alloodilist pärandit puudutavate õiguste määratlemisega, Hiilgaivama Deux-Ponts Hertzogi osalusel ning seda käesoleva traktaadi kaasmõjul ning garantiiga, varustati ettenähtud volitustega oma Tescheni kongressi saadikud, kes peale oma volikirjade vahetust, koostasid järgmised artiklid:

Artikkel I.

Tema Kõrgus Pfaltzi Kuurvürst, Tema Majesteedi Saksoonia Kuurvürsti kõigi aloodiliste õiguste täielikuks rahuldamiseks, millised on esitatud Tema Kuningliku Majesteedi lese Kurvürsti tema vanema loobumise alusel, lubab enda, oma pärijate ja järeltulijate eest kõige kohustuslikumal viisil välja maksta temale kuue miljoni floriini suuruse summa, Keisrriigi rahas, lugedes marga võrdseks kahekümne nelja floriiniga, esitades selle summa suure vääringuga rahades Münhenis (Munich) kaheteistkümne aasta jooksul, ilma protsentide maksimiseta, viiesajatuhande floriini kaupa igal aastal kahel kuue kuusel tähtajal, kumbki kord kaksadaviiskümmend tuhat floriini, alates 4. Jaanuarist 1780. a. ja jätkates sellisel viisil kuni summa täieliku äramaksmiseni, milline on määratletud hüvituse kujul ja tagatud selle artikliga üldise ja spetsiaalse hüpoteegi vormis kogu vallas- ja kinnisvarale Bavaarias, andes talle mainitud maadest saadud tulude oma äranägemise järgi kasutamiseks seadusliku vallutamise õiguse, selle ülejäänud summa suuruses, juhtumil, kui mainitud makset ei ole kindlaksmääratud tähtajal tehtud.

Artikkel II.

Tema Kõrgus Pfaltzi Kuurvürst enda ja oma pärijate eest loobub ja annab üle kõik õigused, millised seni kuulusid Böömimaa Kroonile Glaucha, Waldenbourgi ja Lichensteini valduste suhtes, mis kuulusid Krahv Schoenbourgile ja mis asetsesid Saksoonia Kuurvürsti territooriumil, sellisel viisil, nii nagu need olid temale loovutatud, et kergendada käesolevat kokkulepet, konventsiooni Artikkel II järgi, mis on allkirjastatud samal kuupäeval Tema Majesteedi Keisrinna-Kuninganna ja Tema Kõrguse Pfaltzi Kuurvürsti poolt ja seepärast, tänasest ei sa edaspidi esitada mingeid vastuväiteid ja vaidlusi, kellegi poolt neid ka Saksoonia Kuurvürsti õiguste suhtes mainitud valdamise suhtes ei tehta.

Artikkel III.

Tema Kõrgus Saksoonia Kuurvürst olles rahuldatud sellise korraga oma nõudmistes kui isik, kes võtab vastu Tema Kõrguse Saksoonia Kuurvürsti lese, ainsa Bavaaria aloodiaalse ((läänikohustustest vaba))pärija loovutamise, ütleb lahti kõige pidulikumal ja formaalsel viisil enda, oma pärijate ja järeltulijate eest kõigist pretensioonidest, millised võisid olla tehtud kõigi Bavaaria aloodiaalsete mõisate suhtes, maade, kinnis- ja vallasvara, milline oli jäänud järele esivanematest ja uuesti soetatute,

ilma mingite väljajätmudeta nende feodaalse või alloodilise kvaliteedi suhtes; see-juures määratletakse, et need alloodilised valdused ((mõisad)) hakkavad alati üleminema pärimise teel koosk kõigi Bavaaria-Pfaltzi Kuurvürsti kõigi maadega, millised on praegu ühendatud vanema Kuurvürstliku liiniga ja päritava omandiga ühes koosseisus. Samal ajal Tema Majesteet Pfaltzi Kuurvürst lubab ja garanteerib tema vabastamise kõigist kohustustest ja koormistest, millised tulenevad Bavaaria pärandist, nõnda, et Tema Kõrgus Saksoonia Kuurvürst mitte kunagi ei loeta vastutavaks võlgade ja muude kohustuste eest, millised on ühendatud selle pärandiga, ükskõik, millise nime all nad ka ei eksisteeriks.

Artikkel IV.

Kõrged lepingupooled selles konventsioonis, aga samuti Tema Kõrgus Deux-Ponts Hertsog pöörduvad Tema Majesteedi Keisri ja Keiserrriigi poole kutsega ja palvega liituda selle konventsiooniga ja väljendada oma täielikku nõusolekut kõikidele lausetele, millised on selles sõnastatud.

Artikkel V.

Nende Kõrgused Kuurvürstid ja Deux-Ponts Hertsog pöörduvad kõrgete lepingupoolte ja rahutraktaati vahendavate riikide poole palvega suvatseda samuti enese peale võtta käesoleva konventsiooni garanteerimine.

Käesolev konventsioon ratifitseeritakse kõrgete lepingupoolte poolt ja need ratifitseerimiskirjad vahetatakse siin Tescheni linnas kahe nädala jooksul, või kui see osutub võimalikuks, siis ka varem, lugedes selle allkirjastamise päevast.

Selle käesoleva konventsiooni kinnituseks, milline on koostatud mõlemate lepingupoolte volinike poolt kahes eksemplaris, need allkirjastatakse neist igaühe poolt, allkirjastades ja pitseerides oma vapipitsatiga ühe eksemplari, misjärel need aktid vahetatakse omavahel.

See juhtus Teschenis 13. Mail 1779.a.

(L.S.)Antoine Comte de Terring Seefeld. (м.п.) Графъ Антоний Террингъ-Зефельдъ. Un second exemplaire est signe: Другой экземпляръ подписаль:

(L.S.) Frederic Auguste Comte de Zinzendorf et Pottendorf. (м.п.) Графъ Фридрихъ Августъ Цинцендорфъ и Поттендорфъ.

Eraldi artikkel.

Vastastikusel kokkuleppel on otsustatud, et tiitlid, milliseid on kasutatud või lühendatud ühe või teise poole poolt käesolevate läbirääkimiste puhul volitustes või teistes aktides või kus iganes, ei saa olla eeskujuks, ega kutsuda esile mingeid tagajärgi ja et sellest ei saa olla mingit kahju ühelegi osalenud lepingupoolele.

Käesoleva eraldi artikkel hakkab omama samasugust jõudu, nagu see oleks võetud sõna-sõnalt konventsiooni teksti ja see ratifitseeritakse samamoodi kõrgete lepingupoolte poolt.

Selle kinnituseks volinikud jne.

See juhtus Teschenis 13. Mail 1779.a.

(L.S.)Antoine Comte de Terring Seefeld. (м.п.) Графъ Антоний Террингъ-Зефельдъ. Un second exemplaire est signe: Другой экземпляръ подписаль:

(L.S.) Frederic Auguste Comte de Zinzendorf et Pottendorf.
Поттендорфъ.

(м.п.) Графъ Фридрихъ Августъ Цинцендорфъ и

C.Tema Majesteedi Zveibrükkeni hertsogi (Duc Deux-Ponts, цвейбрюккенскаго)) Tema Majesteedi Keisrinna-Kuninganna ja Tema Majesteedi Pfaltzi kuurvürstiga liitumise akt.

Tema Apostelliku Majesteedi Keisrinna Ungari ja Böömimaa Kuninganna ja Tema Kõrguse Pfaltzi Kuurvürsti volitatud saadikud, sõlmisid ja allkirjastasid Tescheni linnas käesoleva aasta kolmeteistkümnendal Mail järgmise sisuga konventsiooni:

(Siin oli esitatud konventsioon, milline on esitatud tähe A. all.)

Seejuures mainitud volinikud kutsusid sõbralikult Tema Kõrguse Deux-Ponts Hertsogi voliniku Tema Kõrguse nimel, selle konventsiooniga liituma; allkirjutanud volinikud, aga nimelt Tema Apostelliku Majesteedi Keisrinna Ungari ja Böömimaa Kuninganna poolt krahv Jean Philippe Cobenzl, parun Proseck jne. Tema Kammerhärä, Tegev Salanõunik, Madalmaade Sõjanõunik, Panga viitsepresident ministeeriumi saadik; ja Tema Kõrguse Deux-Ponts Рукеыщпш poolt Christien de Hofenfels, Tegev Salanõunik, oma volituste jõul, milliseid teineteisega vahetati, nõustusid alljärgnevas:

Tema Kõrgus Deux-Ponts Hertsog, soovides aidata kaasa sõbralike suhete loomisele Tema Apostelliku Majesteedi Ungari ja Böömimaa Kuninganna ja Tema Kõrguse Deux-Ponts Hertsogi ja kogu ta Õukonnaga, selle käesoleva aktiga liitub mainitud konventsiooniga täiesti ja tingimusetult, olles täielikult veendunud, et kõik selles Tema Kõrgusele ja Tema Majesteedile lubatu saab kohusetundlikult täidetud; kuulutades ja lubades samal ajal, et Tema Kõrgus täidab siiralt kõik selles sisalduvad artiklid, laused ja tingimused.

Samamoodi Tema Apostellik Majesteet võtab vastu käesoleva Tema Kõrguse Deux-Ponts Hertsogi ja lubab samuti ja tingimusetult täita kõik Artiklid, laused ja tingimused, millised sisalduvad ülalpoolestatud konventsioonis.

Selle akti ratifitseerimiskirjad vahetatakse Tescheni linnas kahe nädala jooksul, lugedes selle allkirjastamise päevast, või ka varem, kui see osutub võimalikuks.

Selle kinnituseks meie volinikud allkirjastasid oma volituste jõuga selle liitumise akti jne.

See juhtus Teschenis 13. Mail 1779.a.

(L.S.) Jean Philippe Comte de Cobenzl. (м.п.) Иоаннъ Филиппъ Графъ
Кобенцль.

(L.S.)Christien de Hofenfels. (м.п.)Христѣанъ фонъ Гофенфельсъ.
Un second exemplaire est signe: Второй экземпляръ
подписаль: (L.S.)Antoine Comte de Terring Seefeld. (м.п.) Гр.
Антоний Террингъ-Зефельдъ.

•Deux-Ponts Hertsogi ((Zveibrükkeni hertsogi, Цвейбрюккенскаго)) liitumise akt Pfalzi ja Saksoonia Ōukonna vahel sõlmitud konventsiooniga.

Kõrgete lepingupoolte volitatud saadikud Bavaaria pärandi küsimuses sõlmisid ja allkirjastasid Tescheni linnas käesoleval aastal kolmeteistkümnendal Mail alljärgneva sisuga konventsiooni:

(Siin on esitatud konventsioon, milline on esitatud eelpool tähe B all.).

Seejuures mainitud volitatud saadikud kutsusid sõbralikult T. K. Deux-Ponts Hertsogi voliniku, tema Kõrguse nimel liituma selle konventsiooniga; allakirjutanud volinikud aga nimelt: T.K. Pfalzi Kuurvürsti poolt krahv Antoine Comte de Terring-Seefeld, tema Kammerhärä, Tegelik Salanõunik, Püha Georgi Ordeni kavaler, ja T. K. Deux-Ponts Hertsogi poolt Christien de Hofenfels, tema Tegev Salanõunik, oma volituste jõul, milliste volikirjad on teine-teisega vahetatud, nõustusid alljärgnevas:

T. K. Deux-Ponts Hertsog, soovides aidata kaasa sõbralike suhete kindlustamisel kahe Hiilgaivama Kuurvürsti ja kogu Pfalzi Ōukonna vahel, käesoleva akti jõul liitub mainitud konventsiooniga täiesti ning tingimusetult, täielikult veendunult, et kõik see, mis selles lubatakse selle ja teise poole poolt saab kohusetundlikult täidetud; kuulutades ja samal ajal ka lubades, et Tema Kõrgus täidab siiralt kõik selles sisalduvad artiklid, laused ja tingimused.

Samamoodi T. K. Pfalzi Kuurvürst võtab vastu käesoleva T. K. Deux-Ponts Hertsogi liitumise ja samuti lubab täiesti ja tingimusetult täita kõik artiklid, laused ja tingimused, millised sisalduvad ülalpool mainitud konventsioonis.

Selle akti ratifitseerimiskirjad vahetatakse siin Tescheni linnas kahe nädala jooksul, lugedes selle allkirjastamise päevast, või siis varem, kui see osutub võimalikuks.

Selle kinnituseks meie allakirjutanud jne..

See juhtus Teschenis 13. Mail 1779.a.

(L.S.)Antoine Comte de Terring Seefeld. (м.п.) Гр. Антоний Террингъ-
Зефельдъ.

(L.S.)Christien de Hofenfels. (м.п.)Христѣанъ фонъ Гофенфельсъ.

Märkus. Selle liitumise akti teine eksemplar oli allkirjastatud T. K. Saksoonia Kuurvürsti Krahv Zinzendorfi ja Pottendorfi ning T. K. Deux-Ponts Hertsogi Ch. De Hofenfels poolt.

E. Pfalzi kuurvürst ja Deux-Ponts Hertsogi (Zveibrükkeni hertsogi) vahel sõlmitud eraldi artikkel.

Kooskõlas T. K. Pfalzi Kuurvürsti ja T. K. Deux-Ponts Hertsogi perekondlike nende Õukondade 1776, 1771, ja 1774.a. aktide garantiiga, rahutraktaadi kõrged lepingupooled Riigid, aga samuti ka kõrged vahendavad Riigid, nõustusid garanteerima neid lepinguid; seepärast Nende Kõrgused kõige formaalsema ja kohustuslikumal viisil otsustasime sellest kinni pidada, täita ja välistada igasuguse nende rikkumise.

Selle käesoleva Akti ratifitseerimiskirjade vahetamine toimub siin Tescheni Linnas, samal tähtajal, milline on määratud rahutraktaadile või konventsioonile.

Selle kinnituseks meie allkirjutanud volinikud allkirjastasid jne.

See juhtus Teschenis 13. Mail 1779.a.

(L.S.)Antoine Comte de Terring Seefeld. (м.п.) Гр. АНТОНИЙ Террингъ-Зефельдъ.

(L.S.)Christien de Hofenfels.

(м.п.)Христѳанъ фонъ Гофенфельсъ.

F.Tema Majesteedi liitumise akt.

Meie Joseph Teine, Jumala armust Rooma Keiser, Augustilik Saksamaa ja Jerusalemi Kuningas, Ungari Böömimaa, Dalmaatsia, Kroatia ja Slavoonia Kuningriikide Kaas-regent ja Pärija, Austria Eks-hertsog, Burgundia ja Lotaringi ((Lorraine)) Hertsog, Toscane Suurhertsog, Transilvaania Suurvürst, Milani, Bari, jt. Hertsog, Habsbourgi, Flandria ja Tiroli jt. jt. Krahv.

Olles sõbralikult Tema Apostelliku Majesteedi Keisrinna Ungari ja Böömimaa Kuninganna, Meie esivanema, poolt kutsutud ta maade Kaas-regendina ja Pärijana rahu ja sõpruse kokkuleppe traktaadiga ühinema, milline on sõlmitud ja allkirjastatud Tescheni linnas 13. Mail 1779.a., Tema Majesteedi ja Tema Majesteedi Preisimaa Kuninga volinike poolt ja see on alljärgneva sisuga:

(Siin on täheldatud rahutraktaat).

Meie, soovides aidata kaasa sõbralike suhete ja hes koosmeele kindlustamisele, milline on õnnelikul viisil Viini ja Berliini Õukondade vahel taastatud, otsustasid rahuldusega liituda ka käesoleva Aktiga, liitume formaalselt mainitud rahu, ja sõpruse kokkuleppe traktaadiga, samuti ka sellega ühendatud teiste aktide ja konventsioonidega, kui Tema Apostelliku Majesteedi Keisrinna Ungari ja Böömimaa Kuninganna, Meie esivanema, poolt kutsutud ta maade Kaas-regendina ja Pärijana, soovime et üldse kõik ja igäüks märgitud artiklitest ja tingimustest omaksid samasugust jõudu ja tähendust Meie suhtes, kuidas ka nimeliselt oli mainitud mainitud traktaadis ja aktides ja sellega ühendatud konventsioonides, milliste täitmiseks Me ei tee ja ei lase kellegil teisel mingeid tekistusi teha ja vastupidiselt sellele täidame neid siiralt.

Selle kinnituseks Me allkirjastasime selle Akti omakäeliselt ja lisasime sellele Meie pitseri.

See juhtus Viinis 16. Mail 1779.a.

Joseph.

Иосифъ.

Prince Colloredo. De Leykam.

Князь Коллоредо. Фонъ-Лейкамъ.

G.Akt, millega Tema Majesteet Presimaa Kuningas võttis vastu Tema

Majesteedi Keisri rahutraktaadiga liitumise.

Meie Fridrich ((Frederic)), Jumala armust Preisimaa Kuningas, Brandenburgi Markkrahv. Erts-Kammerhärta ja Püha Rooma Keisririigi Vürst Kuurvürst Sileesia Valdav Hertsog, Orange Valdav Vürst, Neufchatel ja Vallengini, nagu ka Glazi Valdav Krahv, Gueldre, Magdebourgi, Cleves, Julies, Bergue, Settin, Pomeranie jne. jne. Hertsog.

Sellega kuulutame: Nii nagu Tema Keiserlik Majesteet nõustus liituma formaalselt, Kaasregendina ja Tema Apostelliku Majesteedi Keisrinna Ungari ja Böömimaa Kuninganna Pärijana, rahu ja sõpruse kokkuleppe traktaadiga, mis on sõlmitud ja allkirjastatud Teschenis käesoleva aasta 13. Mail, Aktiga, mis on omakäeliselt allkirjastatud ja Tema vapipitsatiga kinnitatud ja see on järgmise sisuga:

(Siin järgneb akt, milline on esitatud tähe F. all.)

Meie, kes oleme liigutatud samasugusest üha enam ja enam kindlustada sõpruse sidemeid ja hea kooskõla kinnitamise soovist, mis on õnnelikult taastatud Viini ja Meie Õukonna vahel, võtame meeleldi nimetatud liitumise formaalselt vastu, soovides, et neist kõrgemal mainitud traktaadi, ja neile lisatud aktide ja konventsioonide Artiklitest ja määratlustest kõik ja igaüks omaks sellist jõudu ja tähendust Tema Keiserliku Majesteedi, aga ka Kaasregeendi ja Tema Apostelliku Majesteedi Keisrinna Ungari ja Böömimaa Kuninganna Pärija suhtes, täpselt samuti nagu nimetatud traktaat, aktid ja lisatud konventsioonid oleks sõlmitud nimelt Tema Keiserliku Majesteediga, milliseid me ei rikku ja ei lase ka teha, vaid vastupidiselt täidame seda kohusetundlikult.

Selle kinnituseks Meie allkirjastasime selle akti omakäeliselt ja lisasime sellele Meie pitseri.

See juhtus Breslaus, kahekümnendal Mail 1779.a., Meie valitsemise kolmekümne üheksandal aastal.

Frederic.

Фридрихъ.

H.Rahutraktaadi garantiiakt.

Käesoleval ajal rahu taastamine ja sõlmimine Tema Majesteedi Keisrinna-Kuninganna ja Tema Majesteedi Preisimaa Kuninga vahel, Nende Majesteetide Ülevenemaalise Keisrinna ja Kristlikeima Kuninga vahendusel, mõlemate sõdivate riikide kutsel, see ja teine mainitud pooltest ühesuguse siiruse tundega püüeldeks kõige selle poole, mis võib säilitada ja kinnitada ühiskondlikku rahu, pöördusid sõbralikult kõrgete vahendavate Riikide poole, et nad nõustuksid andma oma garantii kõikide poolt niivõrd soovitud asja täitmise tagamiseks ja millise saavutamiseks oli Nende poolt osutatud tegus kaasabi. Selle tagajärjel Nende Majesteetid Ülevenemaaline Keisrinna ja Kristlikeim Kuningas, olles tulvil sellest samast ühiskonna rahu kindlustamise soovist, väljendasid hea meelega valmisolekut vahendite võtmiseks, millised on suunatud eranditult niivõrd päästvate eesmärgile ja meie allakirjutanud, saanud selleks asjaks Nende Kõrguste volitused ja täites rahu sõlmimisel vahendaja kohustused, kuulutame ja kinnitame käesoleva aktiga, meie volituste jõul, et Tema Majesteet Ülevenemaaline Keisrinna, ja Tema Majesteet Kristlikeim Kuningas garanteerib parimas vormis rahutraktaadi, milline on sõlmitud sel kuupäeval Tema Majesteedi Keisrinna-Kuninganna

ja Tema Majesteedi Preisimaa Kuninga vahel, kõiges selle mahus, spetsiaalsete konventsioonidega, aga samuti eraldi artiklitega, spetsiaalsete eraldi aktiga, liitumise aktidega ja lugedes sellega ühendatuks ja selle osa moodustavaks, koos kõigi tingimustega, artiklitega ja neis sisalduvate lausetega; ja et Nende Majesteet Ülevenemaaline Keisrinna ja Kristlikeim Kuningas käsevad valmistada ja üle anda spetsiaalsed käesoleva garantii-akti ratifitseerimiskirjad.

Selle kinnituseks me allkirjastasime selle akti ja lisasime sellele oma vapipitsatid ja vahetasime selle vastuvõtuaktidega ja sellisel viisil vahetatakse selle mainitud akti ratifitseerimiskirjad, ratifitseerimisel mainitud aktide vastuvõtmisel kolme kuu jooksul, või varem, kui see osutub võimalikuks.

See juhtus Teschenis 13. Mail 1779.a.

(L.S.) Nicolas Prince Repnin.

(м.п.) Князь Николай Репнинъ.

(L.S.) Le Baron de Breteuil.

(м.п.) Баронъ де-Бретель.

Märkus. Samasuguse sisuga garantiiaktid olid üle antud T.K. ((Tema Kõrgus)) Pfalzi Kuurvürstile, T.K. Saksoonia Kuurvürstile ja T.K. Deux-Ponts Hertsogile.

•Tema Majesteedi Keisrinna-Kuninganna poolne garantii võtmise akt.

Meie Maria Theresia, Jumala armust Rooma Keisrinna, lehestunud Ungari, Böömimaa, Dalmaatsia, Kroatia, Slavoonia, Galitsia jt. jt. Kuninganna.

Igäuhele ja kõigile Me kuulutame sellega järgmist: Tescheni rahukongressil õnnelikult rahu taastanud, Hiilgaivama ja võimas Vürstinna ja Valitsejanna Katariina, Keisrinna ja Ülevenemaaline Isevalitseja samuti nagu Hiilgaivam ja kõikvõimas Vürst ja Valitseja Ludovicus, Prantsusmaa ja Navarra Kuningas, et käenduse kaudu, tänu nende vahendusele, edukalt taastatud soovitud avalik rahu veelgi kindlustuks, võtsid enesele, mõlemate lepingupoolte eelneval kutsel, sõlmitud rahu käenduse ja garantii ja Meie täievolilisele ministrile antud volitustega, on meie nimel koostatud ja allkirjastatud järgmise sisuga garantii võtmise Akt.

Käesoleval ajal rahu kehtestamisel ja sõlmimisel Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna ja Tema Majesteedi Kristlikeima Kuninga ja kõigi lepingupoolte ja asjast huvitatud poolte palvel Nende Majesteetid peale selle nõustusid garanteerima kõik otsused, millised võeti rahutraktaati, millised allkirjastati praegu Tema Majesteedi Keisrinna Kuninganna ja Tema Majesteedi Preisimaa Kuninga poolt; Tema Majesteedi Keisrinna Kuninganna volitatud minister allakirjutanud poolt oma volituste jõul, kuulutab, et Tema Majesteet Keisrinna-Kuninganna tänutundes võtab vastu garantiiakti, milline oli temale esitatud sel kuupäeval vahendavate volinike poolt Nende Majesteetide Ülevenemaalise Keisrinna ja Kristlikeima Kuninga nimel; seejuures Tema Majesteet Keisrinna-Kuninganna soovides kõike, mis vaid suudab hoida ja kindlustada ühiskondlikku rahu, lubab omalt poolt ja kohustub täpselt täita, ilma mingite piiranguteta, kõiki ülalpoolmainitud rahu-traktaadi tingimusi ja kõiki selle koosseisu võetud lauseid, kuivõrd see võib Teda puudutada ja et Tema Majesteet Keisrinna-Kuninganna suvatseb käskida ja edastada selle garantii võtmise akti spetsiaalsed ratifitseerimiskirjad.

Selle kinnituseks allakirjutanud volitatud minister allkirjastas käesoleva akti ja lisas sellele oma vapipitsati ja vahetas selle ülalpoolnimetatud garantiiaktiga, millisele sarnaselt vahetatakse selle akti ülalmainitud ratifitseerimiskirjad garantii andmise akti

ratifitseerimiskirjadega kolme kuu kestel või siis varem, kui selleks avaneb võimalus.

See juhtus Teschenis 13. Mail 1779.a.

(L.S.) Jean Philipp Comte Cobenzl. (м.п.) Графъ Иоаннъ Филиппъ Кобенцль.

Meie kohusetundlikku ja siirast rahu hoidmise ning kindlustamise soovi silmas pidades ja tunnistades tänumeega seda uut ja vaieldamatut mõlemate vahendavate riikide sõpruse tunnistust, kinnitame sellega ja võtame heaks ning ratifitseerime meie vastuvõetud Akti, peale selle igakülgset nii tervikuna kui ka selle osadena käsitlust ja ratifitseerime ning kuulutame selle Meile kohustuslikuks, Meie Pärijatele ja Järetulijatele. Milles veenmiseks ja siduvaks kinnituseks Meie allkirjastasime omakäeliselt selle ratifitseerimisakti ja suvatsesime selle kinnitada Meie keiserliku-kuningliku ja arhiertsogliku pitsatiga.

See juhtus Meie Viini linnas 16. Mail tuhande seitsmesaja seitsmekümne üheksandal aastal, Meie valitsemise kolmekümnendal aasta.

Maria Theresia.

Мария Терезия.

W. Raunitz-Rietberg.

В. Кауницъ-Ритбергъ.

Märkus. Sarnased garantii-aktid olid välja antud Tema Majesteedi Preisimaa Kuninga ja Nende Kõrgute Pfalzi ja Saksoonia Kuurvürsti ning Deux-Ponts Hertsogi poolt.

K. Kahte vahendava riigi alternatiivi ((kahte võimalust välistav)) puudutav Noot.

Nii, nagu NM volitatud vahendajad pöördusid palvega Tema Majesteedi Keisrinna-Kuninganna ja Tema Majesteedi Preisimaa Kuninga allakirjutanud volinike poole, et valmistada ette Tema Majesteedi Keisri kui Kaasregendi liitumise kui ka selle Tema Majesteedi Preisimaa Kuninga poolse vastuvõtmise aktid kahes eksemplaris, sellise arvestusega, et kahe vahendava Riigi poolsest alternatiivist oleks kinni peetud nii ühelt kui teiselt poolelt;

Allakirjutanud, teades oma Õukondade kavatsustest kuulutavad selles suhtes, et nad hakkavad sellest nõudmisest viivitamatult kinni pidama.

Selle kinnituseks nad allkirjastasid selle akti ja lisasid sellele oma vapipitsatid.

See juhtus Teschenis 13. Mail 1779.a.

(L.S.) Jean Philipp Comte Cobenzl.

(м.п.) Графъ Иоаннъ Филиппъ

Кобенцль.

(L.S.) Jean Hermann Baron de Riedesel.

(м.п.) Иоганнъ Германъ Баронъ

Ридезель.

1781. 18. Mai. Kaitseliidu traktaat, mis sõlmitud kahe omakäeliselt kirjutatud kirjade vormis Keiser Joseph II, mis on vahetatud kahe täpselt samasuguste Keisrinna Katariina II 12. Aprilli 1781.a. kirjade vastu.

((F.Martensi kommentaar.))

Lahendanud vaidluse mõlemate suurte Saksa riikide vahel, Katariina II hoidis ära sõja kestmise, millisest ka tema oleks pidanud osa võtma. Viimasest hoidumine näis temale niivõrd oluline seepärast, et oma pingestatud suhted Ottomani Impeeriumiga ähvardasid iga minut sõjaks puhkeda. Seepärast on arusaadav, et Venemaa Türgi suhted hõlvasid kogu Keisrinna tähelepanu ja ta otsis väsimatult vahendeid, et saavutada oma huvide täitmine Idas. Milliseid mõõtmeid ka tema plaanid Türgi suhtes ka ei olnud, siis igal juhul oli tarvis saada teiste riikide kaastöö, millised võisid selle saavutamist kõige paremini soodustada. Kui meenutada, et Inglismaa oli sel ajal hõivatud võitlusega ülestõusust haaratud Ameerika kolooniates, et Prantsusmaa võttis samuti osa sellest sõjast, sellega teda lõplikult kurnates, siis Venemaal jäi üle ainult Austriaga või Preisimaaga liitumise võimalus. Kuni viimase ajani Venemaa suhtes Preisimaa suhtes ei jätnud soovida miskit paremat ja Katariina II, aga samuti ka Fridrich II, võtsid sõlmitud liidust kõikvõimalikke kasusid välja. Selle liidu kasulikkus Venemaale oli tunnetatav eriti sel ajal, kui Austria ei lasknud mööda Peterburi Õukonna vastast vaenu välja näidata. Kui aga Viini valitsus muutis täiesti oma käitumist, kui Joseph II ja vürst Kaunitz kõigest jõust püüdis olla Venemaa Keisrinna meele järgi, siis viimane ilmselgelt lakkas lahendamast küsimust selles: kas Venemaale on liit Austriaga kasulik?

Keisrinna II veendus üpris varsti, et Viinis valitsevad vaated Türgi suhtes langesid tema enda omadega hulga enam kokku, kui tema poliitilise liitlase – Preisimaa Kuningaga.

Tegelikult, Fridrich Suur, pidevalt kartes Austria poolset kallaletungi, oli sunnitud otsima Venemaa sõprust ja temaga hoidma kõige lähemaid suhteid. Kuid samal ajal ta pidevalt kartis oma liitlase võimsuse kasvu. 1769.a., kui nähtavasti, Venemaa-Preisimaa liit paistis olevat täiesti vankumatu ja tihedaim, kui Katariina II ja Fridrich II vahel toimus kõige tihedam sõbralik kirjavahetus, Preisimaa Kuningas, kohtumisel Joseph II Neissel, ei lasknud mööda juhust selleks, et külvata viimasele kahtluse iva Venemaa suhtes. Sel ajal, kui Venemaa oli Türgiga sõdimisest hõivatud, millisel ta lootis Preisimaa liidulisele abile, Fridrich II veenas Joseph II nõustuda temaga ühiste meetmete võtmises, millised on hädavajalikud Katariina II võimsuse suurenemises leiduvate hädadohtude ärahoidmiseks. (Vt. Joseph II kiri Marie Theresale. Arneht. Maria Theresa und Joseph II. Bd. I, S. 300 etc.).

Järelikult Keisrinna võis igal ajal oodata Preisimaalt oma Türgi suhtes olevate kavatsuste suhtes avalikku vastutegevust.

Viinis, vastupidiselt, alates eriti 1772.a. väljendati täiesti teist vaadet. Kui käisid Poola jagamise läbirääkimised, töötas vürst Kaunitz välja märkimisväärse Ottomani Impeeriumi jagamise kava. (Beer. Die erste Theilung Polens, Bd. II, S.30). Viivitamatult peale Venemaa poolset Kainardji traktaadi sõlmimist okupeeris ((hõivas)) Austria alguses oma vägedega Bukoviina ja ühendas selle 1775.a. Endaga. Lõpuks Keiser Joseph II ise,

selleks et veelgi enam läheneda Keisrinnale, võttis 1780.a. ette oma kuulsa reisi Venemaale ja jutuajamistel Katariina II-ga, väljendas pidevalt temaga liitu astumise soovist. (Vt. Diaries and Correspondence of James Harris, first Earl of Malmesbury. London 1845, t. I, p. 280, 297). Olles uuesti Austria saadikuna akrediteeritud Peterburi Õukonna juurde, krahv Louis Cobenzl kinnitas samuti omalt-poolt 1780.a. vürst Potemkinile oma valitsuse siirast endiste liitlaslike suhete taastamise soovist. Sellistel asjaoludel Keisrinna Katariina II ei kõhelnud temale pakutud Austriaga liidu sõlmimise ettepaneku vastuvõtmisel.

Asunud nüüd diplomaatiliste läbirääkimiste pidamisele, millised eelnesid liidu-traktaadi sõlmimisele, milline oli juba oma välise vormi tõttu, rahvusvaheliste suhete ajaloos, erakordselt huvitav ja märkimisväärne nähtus, mistõttu me lubame enesele sellest veidi üksikasjalikumalt käsitleda, kuna need läbirääkimised, ühest küljest, olles äärmiselt huvitavad ja teisest küljest, on senini avalikusele üksikasjades tundmatud.

Keiser Joseph II kirjast Katariina II-le 1. Jaanuarist 1781.a. on näha, et vürst Cobenzl tegi 1780.a. Keisrinnale Austriaga liidu sõlmimise ettepaneku. Juba 9. Jaanuaril 1781.a. andis Austria saadik krahv Paninile „Communication verbale“, millises formaalselt tehakse Keiser Joseph II nimel kaitse-liidu ja vastastikuste valduste garanteerimise ettepanek, võttes aluseks endised liidu lepingud ja eriti 1746.a. traktaadi. Peale selle ta pidas vajalikuks lisada, et ta valitsus ei kavatse mitte milleski rikkuda Venemaa ja Preisimaa vahelist liitu.

Keisrinna määras läbirääkimistele krahv Cobenziga oma volinikeks: krahv Panini, viitse-kantsleri krahv Ostermanni, kindral-major Bezborodko ((Besborodko, Безбородко)) ja riigisekretär Bakunini ((Counseiller d'Etat actuel Bakounine)).

Esimesel konverentsil, mis toimus 19. Jaanuaril esitas krahv Cobenzl oma liidulepingu kava, milline koosnes 15 artiklist. Teise artikli alusel garantii, milline oli sätestatud 25. Juuli 1772.a. Konventsiooniga Poola valduste suhtes, pidi laienema lepingupoolte kõigi Euroopas asuvate valduste üle. Artikkel III ja IV määratlesid üksikasjalikult selle garantii, milline Austria suhtes pidi põhinema Pragmaatilisel Sanktsioonil. Neljanda artikli alusel määratletakse liiduline abi 30, 000 inimesega. Ülejäänud artiklid puudutavad selle abi osutamise tingimusi, vajadusel ka selle suurendamist, liitlase õigust oma vägesid tagasi kutsuda, kui ta enda valdusi rünnatakse jne.

Teisel konverentsil, mis toimus 29. Jaanuaril esitati Austria saadikule vastu-kava, milline oli kinnitatud Kõige-kõrgema poolt 27. Jaanuaril. Vene kava koosnes 22. Artiklist ja peale selle, 3. eraldi ning ühest eraldi-salajasest artiklist, milline puudutas Portat. Artikkel II, mitte ainult ei uuendata, ega kinnitata 25. juuli 1772.a. Konventsiooni, vaid ka 1779.a. Tescheni traktaat. Artikkel VI järgi liiduline abi piiritletakse 12 tuhandelise väeüksuse andmisega. Seejärel märkimisväärne Artikkel XX, milline sätestab, et nii nagu lepingupooled, sõlmides teine-teisega traktaadi, ei kavatse tühistada oma kohustusi oma liitlaste suhtes, siis sõlmitud liiduleping neid ei hävita. Seepärast liidud, millised on Venemaa poolt sõlmitud Preisimaa ja Taaniga, aga samuti need, mis on sõlmitud Austria ja Prantsusmaa vahel, jäävad muutumatuteks. Lõpuks, kooskõlas Artikkel XXI, kestab liidu kohustuslik jõud 8 aastat. Mis aga puudutab eraldi artikleid, siis neist esimese põhjal Saksamaa Keiser kohustub garanteerima vahetust, mis on tehtud S.V ((Suurvürst)) Pärja ja Taani Kuninga vahel, oma Holsteini valduste vahetamisel Oldenbourgi ja Delmenhorsti krahvkondade vastu ja sellele järgnenud viimastest loobumist. Teise eraldi

artikli järgi Keiser garanteerib Poola 1773.a. Konstitutsiooni ja Poola valduste puutumatust, seejuures, kui 3. eraldi artikkel lubab liitlasvägede andmise asendada kindlaksmääratud rahasumma maksmisega.

Erilist tähelepanu väärib eraldi ja salajase artikli kava, milline algab sõnadega: „Silmas pidades seda, mida mineviku kogemus juba piisvalt on näidanud, millisel määral traktaatidest tulenevaid kohustusi Ottomani Porta poolt ei austata“, Keiser Joseph II garanteerib 1774.a. Kainardji traktaati ja 1775 ja 1779.a. selgitavaid konventsioone. Keisrinna aga võtab enesele Belgradi jt. traktaatide garanteerimise. Porta poolsel nende kohustuste rikkumisel ja sõja puhkemisel, peab liitlane andma 30,000 inimest abivägesid ja kuulutama samuti ühisele vaenlasele sõja. Aga selle artikli lõpus räägitakse, et nii nagu sõjaliste kulutuste eest peab olema antud vastav hüvitus, siis selle hüvituse määramisel hakavad mõlemad lepingupooled juhinduma rangeimast võrdsusest ja võtma arvesse kummagi poolt tehtud ohvreid.

Võttes vastu Vene liidulepingu kava, milline oluliselt muutis paljus Austria kava, vürst Cobenzl palus järelemõtlemiseks aega ja mitte enne, kui 3. Veebruaril, kolmandal konverentsil, ta esitas Vene volinikele üksikasjaliku vastu-kava suhtes tehtud märkuste kokkuvõtte. Nõustunud viimase peamiste lausetega, vürst Cobenzl väidab üpris kõvasti ülejäänute vastu. Nii Artikkel VI suhtes ta märgib, et kui liiduliste vägede vähendamine 12, 000 inimesele oleks võetud üldiseks reegliks, siis ta oleks valmis vastu-kavaga nõustuma. Kuid, seejuures eraldi ja salajases artiklis räägitakse 30, 000 inimesest, Türklaste poolse rünnaku puhul ja isegi nõutakse liitlase poolset sõja kuulutamist. Selline otsus on täiesti kokkusobimatu vastastikususe printsiibiga, milline on võetud vastu lepingupooltel, kuna Austriat ähvardab enam Saksamaa, kui Türgi poolne kallaletung ja ka vastupidi, Venemaad ähvardab see enam Türgi kui Saksamaa poolelt. Nii saaks Austria kallaletungi puhul 12,000 inimest, aga ise peaks andma Venemaale 30,000 inimeselise abiväe. Artikkel XX suhtes näis Austria saadikule võimatu Venemaa ja Preisimaa ning Taani vaheliste lepingute rikkumatuse garanteerimine, pidades silmas seda, et Austria ei tea neist midagi. Seepärast, kui neist traktaatidest peab olema mainitud sõlmitud liidulepingus, siis on hädavajalik, et neist oleks Viini Õukonnale teavitatud. Lõpuks, mis aga puutub XXI Artiklisse, siis Saksamaa Keiser ei soovinud piirata liidu kohustuslikku jõudu mitte mingi tähtajaga, kui aga Keisrinna on teist meelt, siis 8-sa aasta asemele pakutakse 25- aastast tähtaega, sarnaselt sellele, nagu on öeldud 1746.a. traktaadis.

Eraldi ja salajase artikli suhtes Austria saadik piirdus seni ainult liidulise abi andmise ebavõrdsuse tõestamisega, milline oli kehtestatud Türgit puudutavas artiklis. (Vt. Vürst Kaunitzi 2. Märtsi 1781.a. kirja Joseph II-le. Beer. Joseph II, Leopold II u. Kaunitz. Ihr Briefwechsel. Wien. 1873, S. 38).

Hulga üksikasjalikumalt pühendub vürst Cobenzl vastu-kava välisele vormile, millises Keisrinna Katariina on pidevalt esitatud esimesena. Teiste sõnadega, Vene kava koostamisel peeti silmas nn. „alternatiivi“, millise alusel ühes sõlmitava traktaadi eksemplaris asub esimesel kohal ja esitatakse esimesena ühte lepingupooltest, aga teises eksemplaris teine pool. Sellest on näha, et alternatiiv puudutab hädavajalikku riikide võrdsust ja kaitseb nende üldtunnustatud võrdõiguslikkust. Siiski Keisrinna Katariina imestuseks osutus, et Keiser Joseph II tunnistab alternatiivi esitamise võimatust: ta nõuab, et tema nimi oleks kõigis traktaadi eksemplarides esitatud esimesena. Keisrinna aga keeldus sellest tema väärikust solvavast nõudmisest järsult, milline muutus soovitatava, üldtunnustatud vormis, liidu sõlmimisel „oluliseks komistuskiviks“.

Seepärast märkimisväärsel „alternatiivi“ (nii nimetatakse alternatiivi aktides, millistega vahetatakse mõlemad pooled) üle peetavale vaidlusele keskendatakse järgnevatel läbirääkimistes peamine huvi.

Ülalpool mainitud kirjas püüab Austria volinik kõigi argumentidega tõestada, et Joseph II, kui Saksamaa Keiser, ei saa mitte kellegile olla alternatiiviks ja ei ole senini loobunud oma õigusest olla esmamainitud traktaatides, mis on sõlmitud teiste riikidega. Vähe sellest: isegi Venemaa tunnistas 1726.a. traktaadis seda Saksamaa Keisrite õigust. Mias aga puudutab 1746.a. ja järgnevatel aastate lepinguid, siis neis esineb tõesti „alternatiiv“ (l'alternative), sest et Keisrinna-Kuninganna Maria-Theresia lubas seda kõigis tema poolt sõlmitud traktaatides. Lõpuks, jätkab Cobenzl, Keisrinna Katariina II ise käskis Venemaa Õukonna juures asuvatele välismaistele ministritele saata oma 26. Novembri 1762.a. deklaratsiooni, millise lõpus räägitakse, et kehtestatud tseremoniaalsed õigused jäävad muutmatuteks. Vähe sellest, teise 1743.a. Deklaratsiooniga (tuleb mõelda 1742.a. 8. Juulit, vt. Kd. I, lk 127)(Kd. I, dok. Nr.15. lk.65/66)) Peterburi õukond kohustus spetsiaalselt Viini suhtes, et Vene Valitsejate puhul Keisri tiitli tunnistamine ei muuda Austria Õukonna olemasolevaid õigusi ja privileege.

Sellised olid märkused, milliseid oli volitatud tegema Austria saadik. Keisrinna ei tunnistanud neid traktaadi olemuse suhtes, ega ka nende vormi suhtes eriti vettpidavateks. Lauset 12,000 liidukorpuse suhtes ta selgitas seda, et see arv on tema poolt võetud aluseks ka teistes sõlmitud traktaatides, näiteks Taaniga. Seesama puutub ka 8- aastasesse kestvusse. Lõpuks Viini Õukonnale oma Preisimaaga ja Taaniga sõlmitud traktaate edastad ta ei saa, kuna temal ei ole selleks mitte mingit õigust. Kuid oma „alternatiivi“ esitamise õigusest äraütlemist kunagi ei tule ja seejuures, „ei oodanud Tema Majesteedi Keisri sõbrusest ja valgustatusest selle suhtes siduvaid kavatsusi“.

Reskriptis ((kirjalikus vastuses)) D.M. Golitsinile 11. Veebruarist 1781.a. Keisrinna üpris üksikasjalikult ja märkimisväärselt teravmeelselt lükkab ümber Rooma Keisri pretensioonide põhjendatuse ja esitab mitmed väited oma nõudmiste õigluse kasuks. Rooma Keisri iidsete esmamainimise õiguste suhtes märgib Katariina II, et „las olgu see tõsi, et juba vanal ajal Rooma Keisrid ei seadnud alternatiivi teiste riikidega sõlmitud traktaatides, aga ka see on tõsi, et aeg ei saa kuritarvitusi seadustada“. Kui vürst Cobenzl viitab 1726.a. traktaadile, „siis selle suhtes ei saa tollaseid asjaolusid arvestades imestada: kuid selline juhuslik eksitus ei anna, ega moodusta õigust Meid halvustada“. Edasi, kui aga teised Euroopa Valitsejad loobuvad alternatiivist Saksamaa Keisririigi Pea kasuks, siis seda seepärast, et nad temast sõltuvad või sõltusid, seejuures kui Venemaa Saksamaa Keisririigiga midagi ühist ei omanud. Peale selle, varem Keiserlik kantselei keiserlikes kirjades ei andnud kellelegi Majesteedi tiitlit, kuid see jätkus kuni selle ajani, kuni teised Valitsejad nõustusid sellele tavale allumisega. Lõpuks Keisrinna viitab uuesti traktaatele, mis on sõlmitud Jelizaveta Petrovna poolt Maria Theresaga, millistes peeti alati alternatiivist kinni.

Selle oma argumenteerimise lõpetab Keisrinna järgmiste tähelepanuväärsete sõnadega. „Selline on äärmisel juhul Meie mõtte sisu ja Me jääme neis alati vankumatuks. Me ei ole harjunud vaimustuma teiste eeskujust: kuid peame seda kalliks, milline juhib Meid tõelisse kuulsusesse, väärikusse ja võimsusse Meile jumala poolt usaldatud Keisririigis, olles juhendatud tõelisest õiglusest. Neil põhimõtetele on rajatud kõik Meie teod ja Me muidugi ei nõustu kunagi ega millegi eest Meie suuruse taset alandava ja madaldava sammuga“. „Seal ei ole tarvis näiteid“, järeldeb Katariina II, kus

jutt käib ühe maailmas esimeste Monarhiatest üle võrdsusest kinnipidamisest ja kus jälle asja trakteeritakse Meie ja Joseph II vahel, kellega me oleme siira sõpruse ja täieliku lugupidamisega seotud“.

Kuid vaatamata nende põhjenduste veenvusele, Joseph II ikkagi pidas Keisrinnale järelandmiste tegemise võimatuks. Oma 8. Märtsil 1781.a. Temale kirjutatud kirjas ta tõestab uuesti, et tal ei ole alternatiiviga nõustumise õigust, nõnda nagu keiserlik järk on temale kuurvürstide poolt antud ja tema õigused ja kohustused on määratletud keiserlike kapitulatsioonidega, millised kohustavad teda rangelt kaitsma sajandite kestel Rooma Keisrite kasuks väljatöötatud õigusi ja privileege. Selles samas mõttes väljendus samuti krahv Cobenzl 14. Märtsi 1781.a. Konverentsil.

Sellisel moel takistas traktaadi sõlmimist vaid selle välise vormi küsimus. Selle sisu põhjal oli kokkuleppe saavutamine ilmselgelt lihtne, kuigi Austria muutis üpris oluliselt Portat puudutavat salajast artiklit. 14. Märtsi konverentsil esitas Austria volinik samuti selle artikli vastu-kava, milline erines märkimisväärselt selle Venemaa poolsest sõnastusest. Nii, nimelt on muudetud sissejuhatus sellesse artiklisse, kuna „Austria ei saa kaevata Porta poolse traktaatide ebakohusetundliku täitmise peale“. Seejärel esitatakse casus foederis saabumisele kaks tingimust: 1) Porta katekooriline keeldumine endale võetud kohustuse täitmisest ja 2) avalik tema poolen rahu rikkumine ja tegelik kallaletung. Nende tingimuste saabumisel peab liitlane kuulutama Portale sõja. Tehtud kulude hüvitamine tuleb kokku leppida kohe rahu sõlmimise ajal või siis, kui saabus casus foederis. Kuid seejuures krahv Cobenzl ei saanud märkimatta jätta, et tõenäoliselt kasutab kõiki neid lauseid üksi vaid Venemaa, seejuures, kui Austria peab kartma vaid Preisimaad, millise kuningas on teda juba viis korda rünnanud. Seda silmas pidades Austria saadik rõhutab vastu-projekti Artikkel VI muutmise hädavajadusest ja et määratleda liiduliste abivägede suuruseks 30,000 inimest.

Kõik ülalpoolesitatud liidu-traktaadi laused, isegi koos muudatustega, millised olid esitatud Viini Õukonna poolt, olid sellisel määral Venemaale kasulikud ja olid sellisteks ilmekateks Austria pooleks temaga liitumise soovide tõenditeks, et Keisrinna pidas end kohustatuks otsima vahendeid selle ebaseadliku vaidluse rahuldavaks lahendamiseks. Nii tegi tema esindaja, vürst Golitsõn, Viinis Veebruaris ettepaneku, justkui enda oma, kuid tegelikult valitsuse ettekirjutusel, „iga poolse oma eksemplari ühepoolse allkirjastamise ja selle samamoodi ratifitseerimiseks“. Kuid vürst Kaunitz keeldus otsustavalt sellise viisi vastuvõtmisest, kuna selles ei kaitsta mingil viisil Keisri võõrandamatut eelisasendit.

Seejärel, 29. Märtsi konverentsil esitati Austria saadikule uue traktaadi kava, milline oli koostatud sellises vormis, et lepingupooli ei mainita kordagi teineteise kõrval. Seejuures oli liiduline abi määratletud 24,000 inimesega ja lepingu kohustuslik jõud ulatus vähemalt 16. aastani. Sellise traktaadi vormi vastu väitis Cobenzl, et ta seda ei saa samuti vastu võtta, kuna selles ei seata sisse alternatiivi (alternative) ega ka mitte-alternatiivi (non-alternative) ja Keisri esimesena nimetamise õigust mitte-kuidagi ei tunnista. Peale selle traktaat, oma uuel kujul on täiesti vastuolus kõigi tavade ja lepingutega, milliseid on kunagi Rooma Keisritega sõlmitud.

Kuid kui Keiser Joseph II, aga eriti vürst Kaunitz eeldas, et selline energiline vastuseis sunnib Keisrinnat oma nõudmisest loobuma, kuid nad ilmselgelt tundsid veel ebapiisavalt Katariina II, kelle energia, proportsionaalselt kohatud vastuseisule, pidevalt kasvas. Vürst Golitsõnile esitatud 11. Aprilli 1781.a. Reskriptis ta lükkab uuesti ümber

Rooma Keisri pretensiooni, kelle aujärk „ei alluta temale teisi Isevalitsejaid ja tema nende poolsest võrdsetest esimeseks tunnustamisest*),

*)Originaalis olid need sõnad allakriipsutatud.

ei sa muidugi teha järeldust, et ta Venemaa Keisririigi alamate poolt „rohkem ja kõrgemalt peaks nende Isevalitsejatest austatud olema“, kuna „sest mida muud see võiks siis tähendada“, küsib Katariina II, „enesele piiramatu eesmainimine võõraste kroonitud riigipeade ees sellistes tegudes ja juhtudel, kus vastastikku alamad end võrdsetena osalevad?“ Pidades silmas sellist jonnakust, ühelt küljelt ja vankumatut otsust oma väärikust kaitsta, teiselt, oli täielik alus arvata, et liitu ei sõlmitagi. Ja seda seejuures, kui seda soovisid siiralt mõlemad pooled sõlmida, aga eriti Keiser Joseph II ise, kellele selle asja rahuldav lõpetamine oli äärmiselt soovitatav veel seepärast, et vaatamata sellele, et läbirääkimisi peeti suure saladuskatte all, said Austria vaenulikud riigist teada Keisrinnaga tekkinud erimeelsustest ja püüdsid seda Austria kahjuks ära kasutada.

Kuid Keisri ülimaks rahulduseks ei olnud Katariina II leidlikkus veel ammendunud. Ta leiutas traktaadile sellise kuju, milline samuti astus vastuollu kõigi tavaliste vormidega, millised olid kasutusel Viini Õukonna poolt rahvusvaheliste lepingute sõlmimisel, kuid ikkagi päästis Keisri eelisõigusele pretendeerimisel. See vahend koosnes, Keisrinna enese määratlusel „kahes riikliku üriku vormis“, või kirjade, millistest vaid ühel Keisri poolsest omakäelisest allkirjast piisas, aga teine „ürik“ või kiri pidid olema terviklikult nende poolt olema kirjutatud omakäeliselt. Katariina II lisas sellele, et tema eelistaks teist vormi, kuna „näidates Meie ja Keisri vaheliste vahetuid suhteid ja olles sel kujul kõige parem saladuse hoidmiseks“. Kirjutanud vürst Golitsõnile ette sellise viimase sammu tegemise ja Keisrile sellisest viimasest võimalust viidates, loodab Keisrinna seejuures, et tema ettepanek saab Tema poolt vastu võetud. (Reskript 11. Aprillist 1781.a.).

Järgmisel päeval, s.t. 12. Aprillil Keisrinna II kinnitas omakäeliselt kahe Joseph II kirjutatud kirja kava, millistest esimeses sisalduvad kõik kavandatud liidulepingu ja eraldi artiklite laused, kusjuures teises on esitatud Portat puudutav eraldi ja salajane artikkel selle lõplikus sõnastuses.

Kahest esitatud võrmist võttis Keiser vastu viimase ja saatis Peterburi kaks 18. Mail 1781.a. Kirja, millised olid tema poolt omakäeliselt kirjutatud. Vürst Golitsõni 10 (21) Mai 1781.a. suhtlusest ((kirjavahetusest)) on näha, et ta esitas vürst Kaunitzile Keisrile üleandmiseks Keisrinna kahe 12. Aprilli kirja kavad, millised olid kokkulangevad allpool esitatavate Joseph II kirjadega. Saanud viimased, Katariina II saatis Viini kaks tema poolt omakäeliselt 24. Mail 1781.a. kirjutatud kirja eksemplari. Lõpuks, pidades silmas levitatavaid kuulujutte ebaedust, milline on tabanud Keisrit Venemaaga liidu sõlmimisel, tseremoniaaliga seotud arusaamatuste tõttu, saadeti kõigile Austria sadikutele ringkiri, milline tunnistas, et Venemaa ja Austria suhted jäävad ikkagi kõige sõbralikumateks. Kuid leitud väljapääs ja vahetatavate kirjade sisu jäi kuni üpris viimase ajani saladuseks.

Samasugune ringkiri, Viini Õukonna palvel, saadeti ka Venemaa esindajatele välismaal. Selles seisnesidki asjaolud, millised viisid liidu-lepingu kahe kirja vormis sõlmimiseni.

Märkus. Alljärgnevalt äratrükitud Joseph II kirjad on märgitud 18. Mai, mitte 21.

Mai omadeks, nii nagu see on esitatud Arnethi poolt (Joseph II und Catharina II. Ihre Correspondenz. Wien 1869, S. 72 etc.). Siiski, teises alljärgnevalt esitatud Joseph II 20. Mai 1789.a. kirjas, millised uuendasid ülalpool käsitletud liidu jõu, räägitakse, et liit oli tegelikkuses sõlmitud tema 21. Mai 1781.a kirjaga. Kuidas seda kahtlust lahendada, me ei tea, kuid igal juhul on meil kolmest originaalkirjast, milliseid hoitakse Moskva Arhiivis, isiklikult tehtud koopiad. Lõpuks, juhindudes Kõigekõrgema poolsest kirjade kavade kinnitusest, me märkisime Joseph II kirjades, millistele kohtadele neis vastavad esialgselt kavandatud traktaadi artiklid.

Viin, 18. Mai 1781.a.

Valitsejanna Õeke,

Saanud teada Teie Keiserliku Majesteedi soovist, seada hulga tihedamal viisil sisse need sõpruse- ja poolehoiused, millised meie isikliku tutvuse õnnelikul ajal meid ühendavad poliitilises suhtes, millised on kooskõlas meie riikide huvidega, ma kiirustasin viivitamatult kogu hingega ühinema nende nõnda päästvate kavatsustega, millised vastavad niivõrd meie isiklikele püüdlustele. Siit tulenev intiimsus ja usaldus väljuvad juba tavaliste formaalsuste, millised on omased sarnastele suhetele, piiridest. Sellisel viisil me otsustasime, allumata neile formaalsustele, anda meie kokkulepetele enim meie isiklike tunnete värving, millistest need suhted on ärgitatud, pöördudes vahetult kui monarh monarhi poole. Sellel eesmärgil me valisime kirjade vormi, millistes me esitame meie vastastikused kohustused, lubades teine-teisele enda, oma pärijate ja järeltulijate eest, et kõik see, mis neis meie kirjades kokku lepatakse, saab meile ja neile niivõrd kohustuslik, püha ja puutumatu, just nagu see kõik oleks esitatud kõige formaalsemas traktaadis, milline võinuks olla meie vahel sõlmitud. Kindlustanud sellisel viisil neile kohustustele nõnda kindla ja püha aluse, ma luban samas T. K. Majesteedile enda, oma pärijate ja järeltulijate nimel, nõnda nagu ka Teie Majesteet lubate minule Omalt poolelt:

siira ja muutumatu Meie ja Meie Keisririikide vahelise sõpruse ja liidu (Artikkel I), mistõttu ma püüan kogu oma jõuga hoida tihedaid suhteid ja liitu, hoidudes kõigest, mis võiks seda rikkuda ja pühendades kogu oma hoole sellele, et ulatada kõigil Teie kasuks, auks ja tuluks olevatel juhtudel, niivõrd, kui see saab olla kooskõlas minu Keisririigi hüve ja huvidega.

Vastastikusel kokkuleppel eeldades (Artikkel II) konventsiooni kinnitamist, mis on meie vahel sõlmitud 25. Juulil 1772.a., nagu ka Tescheni traktaat, mis on sõlmitud T. K. Majesteedi ja T. M. Prantsusmaa Kuninga vahendusel, ma kinnitan neid ka praegu ja uuesti kogu nende mahus, nii, just-kui see või teine akt oleksid kõigi oma lisadega siin sõna-sõnalt esitatud.

Samas ma luban kõige pidulikumal viisil (Artikkel III ja eraldi artikkel) T. K. Majesteedile, Teie pärijatele ja järeltulijatele kaitsta ja hoida mingi riigi kallaletungil eest kõiki maid, provintse ja valdusi, milliseid Te valdate käesoleval ajal, ainsa erandina vaid Aasias asuvad valdused, milliste kaitsmiseks ma ei kohustu saatma abivägesid, milliseid ma luban kõigest allpool.

Sellise garantii (Artikkel IV -XI) tulemusel ma hakkam kasutama, kokkuleppel T. K.

Majesteediga, kõiki meetmeid, milliseid me tunnistame enam tõhusateks Euroopa rahu hoidmiseks; juhtumil, mil, annaks Jumal, kui T. K. M. hakkab ähvardama kallaletung, kasutan kõiki vastavaid pingutusi selle kõrvaldamiseks.

Ag kui minu püüdlusi ei pärja soovitud edu, ma kohustun nüüdsest välja panema kümnest tuhandest jalaväelasest ja kahest tuhandest ratsaväelasest koosneva abivägede korpuse, milline on varustatud välisuurtükkidega ning laskemoonaga. Neile vägedele ma hakkamaksma nende praegust palka ja hakkam neid igal astal täiendma, kuid T. M. hooleks jääb nende teel ja korterites oleku ajal Teie oma vägedega ühesugune toiduainetega varustamine ja Te annate korralduse, et neid vägesid kasutatakse ainult abivägede korpuste suhtes vastuvõetud reeglite järgi. Väed, millised ma luban, asuvad rännakule kolme kuu pärast, peale nende nõudmist, milline tuleb T. K. Majesteedi poolt; aga juhtumil, mil selline nõudmine esitatakse Detsembri, Jaanuari ja Veebruari kuudel, siis need väed, pidades silmas karmi aastaaga, ei ole kohustatud minu valduste piiri ületama, kuid samal ajal need nihutatakse, niivõrd kui see on võimalik, piiride äärde ja vajaduse juhul, me üheskoos T. K. M-ga nõutame teistest riikidest vaba läbipääsu.

Kuigi selle abi saatmine puudutab üldiselt kõiki T. K. Majesteedi valdusi, evälistades Teie Aasias asuvad valdused, kuid pidades silmas neid T. Majesteedi valdusi, millised piirnevad Rootsiga, on minu vägede saatmine, sealt küljest kallaletungi puhul, tehtud kui mitte just võimatuks, siis vähemalt üpris koormavaks ja seepärast, sarnasel juhtumil ma luban need asendada aastase subsiidiumiga neljasajatuhande rubla näol, millist makstakse õieti iga kolme kuu möödumisel sajatuhande rubla kaupa.

Aga juhtumil, mil peale T. K. Majesteedile minu poolt lubatud abivägede saatmist (Artikkel XII) rünnatakse minu enda valdusi ja ma olen sunnitud sellisel puhul enese kaitseks kutsuma oma väed tagasi, ma säilitan positiivselt enesele selle õiguse, hoiatades, siiski, T. K. Majesteeti sellest kaks kuud ette ja kui minult tehtud vägede nõudmise ajal olen ise sõtta tõmmatud, siis selle kestvuse ajal ma ei ole kohustatud abivägesid andma.

Aga abi, millist ma luban (Artikkel XIII ja XIV) T. K. Majesteedile, ei osuitletavaltpiisav, et kaitsta end vaenlase rünnaku eest ma lepin Teiega aega kaotamata kokku enam märkimisväärilise abiväe saatmises, vastavuses antud juhtumi nõudmistele, lubades seejärel ilma T. K. Majesteedi nõusolekuta vaenlasega rahu või relvarahu mitte sõlmida, et Teid ei rünnataks kätemaksuks minule saadetud abi eest.

Tähelepanu, millist Poola, Teile valdustega vahetu naabruse tõttu, pidi tekitama Teie pooltelt, siis sellel-samal põhjusel sel põhjusel ühtmoodi ka minule, ja seepärast, ma loen selle poliitilise eksisteerimise poliitika toetamist meile mõlematele ühtmoodi tähtsaks ja seetõttu ma luban T. K. Majesteedile, hoolitsedes Vabariigis hea korra ja rahu hoidmise eest ja selle konstitutsiooni garanteerimisega sellisel kujul, nii nagu see oli kehtestatud Seimi poolt 1773.a., samamoodi selle praeguste valduste puutumatus, kooskõlas traktaatidega, millised on meie vahel teiega sõlmitud sel samal 1773.a.

Ma annan oma saadikutele (Artikkel XV) ja välisriikid Õukondade juures asuvatele volinikele korralduse osutada sõbralikke teeneid T. K. Majesteedi saadikutele ja tegutseda täielikus üksmeeles kõigil neil juhtudel, kui tekib küsimus meie huvide suhtes.

Nagu minu sõpruse väljendus T. K. Majesteedi suhtes (Eraldi artikkel), ma garanteerin pidulikult Oldenbourgi ja Delmenhorsti krahvkondade loovutamise, mis tehtud Tema Keiserliku Kõrguse poolt Taani Kuningale, millised on viimasel ajal muudetud Hertsogkonnaks ja läheb Holssteini Õukonna noorema liini igavesse valdusse, aga nimelt T. K. Hertsog Fridrich Augustile, praegusele Lüübeki Episkoobile, tema

pärijatele ja järeltulijatele.

Pidades silmas seda, et T. K. Majesteet (Artiklid XVII -XVIII), astudes vastastikku kokkuleppesse minuga meie riikide huviseid puudutavates küsimustes, ei kavatse vähegi rikkuda neid lepinguid, millised olid Teie poolt sõlmitud enne seda aega ja te ei eelda sarnaseid minu poolseid kavatsusi, seda enam, et sellest või teisest küljest on neil puhtalt kaitse iseloom, mina rõõmustan, kohates selliseid õiglastel ja kiiduväärsetel alustel täielikku üksmeelt neis, milliste teostamist ma loen alati oma auks; seepärast tihe liit, mis on praegu meie vahel sõlmitud, omandab minu silmis uue väärtuse, tänu õnnelikule kohusetundlikkuse ja ustavuse kokkulangemisele meie endiste kohustuste suhtes, millised on võetud meeldiva soosinguga T. K. Majesteedi isikus, Meie Keisririigi uues liitlases, liitlane, kelle suhtes ma tunnetan sellist sõprust ja seotust, millist, võib olla me kujutame ainsa näitena Valitsejate vahel olevat. Need tunded ei lasknud minul määratelda mingitki tähtaega meie vahel sõlmitavate kohustuste suhtes, kuid nii nagu nad on esile kutsutud ainult kaasaegse asjade seisuga, milliste muutumine võib kutsuda esile uusi tulevikule enam vastavaid meetmeid, ma pean sobivaks sellele anda jõudu mitte kauemaks kui kaheksaks aastaks, lubades T. K. Majesteedile uuendada neid, asjaolude nõudmisel, enne selle tähtaja lõppu ja hoida neid senini täpselt ning pühalt, kooskõlas traktatide suhtes pühade seadustega, nii nagu ma seda juba oma kirja alguses väljendasin.

Lõpetuseks ma ei saa T. K. Majesteedi suhtes jätta väljendamatta suurimat rahulolu võimaluse eest ühendada meie poolt traktaadi vormis valitud riiklikes huvides peetava arutelu üle, milliste suhtes me nõustusime Teiega, väljendades siirast ja sügavat austustust, lugupidamist ja ustavust T. K. Majesteedile ja kellega ma olen vankumatult

Valitsejanna Ōeke
Teie Keiserliku Majesteedi
heaks vennaks,
ustavaks sõbraks ja liitlaseks
Joseph .

Viin, 18. Mai 1781.a.

Valitsejanna Ōeke,

Ühesugune asend, millises me asume Ottomani Porta suhtes ja mugavus, millistes meie valdused asuvad selle suhtes, et anda teine-teisele abi temaga tüli tekkimise juhtumil, ärgitasid meid erilise, hulga sügavamale kokkuleppele selle riigi suhtes ja sel eesmärgil, vastavalt praegustele asjaoludele, sel eesmärgil salajaste otsuste uuendamisele, millised alati kuulusid traktaatide koosseisu, mis on sõlmitud meie Eelkäiate poolt. Olles pidevalt juhindunud Teie Keiserliku Majesteedi suhtes olevatest sõpruse tunnetest ja pidades silmas meie ühiseid huviseid, ma luban enda, oma pärijate ja järeltulijate eest, et kõik asjaolud, millised on esitatud minu käesolevas kirjas, saavad minule ja neile sama kohustuslikeks ja pühadeks ja on samavõrd rikkumatud, just nagu need oleksid esitatud formaalses traktaadis, milline võinuks olla sõlmitud ja et mina, omalt poolt, hakkan samuti suhtuma neisse kohustustesse, millised Teie Keiserlik Majesteet sõlmitse minuga kirjas, mis on Teie poolt kirjutatud.

Selle tulemusel ma luban nimelt, nii enda, kui oma pärijate ja järeltulijate eest, et garanteerin mitte ainult Teie Majesteedi valdusi, vaid samuti ka kõiki traktaate, konventsioone ja igasuguseid lepinguid, mis on Portat Teiega sõlmitud, aga nimelt: 9. Oktoobri 1704.a. Konventsiooni, milline määratleb Aasovi ja Kubani piire, igavese rahu traktaati, mis sõlmitud Cainardjis 10. Juulil 1774.a., 4. Aprilli 1775.a. Konventsiooni, milline puudutab Kinburni piirkonda ja selle ringkonda ja lõpuks, 10. Märtsi 1779.a. selgitavat konventsiooni, mis on Konstantinoopolis sõlmitud ja allkirjastatud.

Ma luban T. K. Majesteedile kõige kindlamal ja positiivsemal viisil, et sunnin Ottomani Portat täpselt järgima täpselt ja pühalt kõike, mis seisab ülalpoolmainitud aktides ja tema pooltel lepingute rikkumise juhtumil, võtta selle tõrjumise suhtes omalt poolt kõik enam mõjusad meetmed; aga kui need meetmed ei hakka tagama soovitud edu ja Porta hakkab väljendama omale võetud kohustuste mittetäitmist tervikuna või osaliselt või siis, mida, Jumal hoidku, kui ta püüdleb rahu avalikule rikkumisele ja T. K. Majesteedi valduste ründamist, mina kohustun kolme kuu pärast peale minule esitatud nõudmist, Portale sõda kuulutama ja rünnata otse tema valdusi samasuguste jõududega, milliseid hakkab kasutama T. K. Majesteet ja kui Teie Majesteet, minuga eelnevalt tehtud kokkuleppel, otsustate võtta kasutusele oma Aasovi ja Musta mere laevastiku, et kergendada maismaal peetavat sõjategevust või teostada tugeva sisetungi Ottomani Impeeriumi kallastel, me lepime siis teie poolele õiglase hüvituse maksmise suhtes kokku.

Igasugune sõda on seotud väljaminekute ja kulutustega, millised annavad vaieldamatult õiguse hüvitusele ja seepärast ma jätan enesele, Meie vahel vastuvõetud printsiibi alusel, õiguse, milline seisneb täpses vahendite ja jõudude hüvitamise õiglasest võrdsusest kinnipidamises, milliseid Me vastastikku oleme kohustatud kasutama sõja kestel, leppima eelkõige T. K. Majesteediga kokku käesoleva artikli rakendamise juhtumil või siis, mõnel teisel juhtumil ja isegi käesoleval ajal, sarnase hüvituse üksikasjaliku olemuse ja asja määratlemises, aga samuti ka operatsiooni plaani, milline peab olema täidetud nii ühelt kui teiselt poolelt. Seejuures ma lubane T. K. Majesteedile, et kui oletatava Portaga peetava sõja kestel, Teid rünnatakse mingi teise riigi poolt, siis ma hakkan seda kallaletungi lugema mitte ainult kui *pro casu foederis*, vaid isegi ühiseks asjaks, ja et selles hoiakus ma võtan T. K. Majesteedi poole ja hakkan end pidama kohustatuks aitama kõigi jõududega, kuivõrd see saab võimalik olla, sedmata ohtu oma valdusi. Sama-moodi kohustun, ilma T. K. Majesteedi nõusolekuta, mitte mingil juhul mitte-sõlmima eraldi rahu või relvarahu.

Ma palun Teie Majesteeti tunnistada siin esitatud kohustusi samamoodi, nagu neid ka mina tunnistan ja anda neile usu, justkui nad oleksid tagatud kõige pidulikuma traktaadi pühitsetud õigusega, nii nagu seda selgitati kõrgemal ja sellisel määral ma hakkann tunnistama neid asjaolusid, milliseid T. K. Majesteet sõlmitte Teie poolelt minu suhtes.

Siirast sõprust ja sügavat truudust tundes.

Valitseja Õeke,
Teie Keiserliku Majesteedi
ustav vend, sõber ja liitlane Joseph.

Nr. 37.

*1781.a. 9. Oktoober. Rooma Keisri poolne liitumise akt, mis võeti vastu Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna poolt, ja tema allkirjastatud, neutraalsete riikide kaubandus- ja laevaliikluse vabaduse põhimõtetest.

(F. Martensi kommentaar.)

Kui lõpuks õnnestus lõpetada Venemaaga liidu-traktaadi sõlmimine, keiser Joseph II pidas saavutatud tulemuse suhtes enesega üpris rahulolev olla. Jõudnud sõlmida liidu Keisrinna Katariina II, ta, seejuures, andis tuheva hoobi oma leppimatule vaenlasele – Preisimaa Kuningale, kes asus senini temaga kõige sõbralikemas suhtes. 1. Juulil 1781.a. kirjutatud kirjas vürst Kaunitzile väljendas keiser oma rahulolu selle tähtsa küsimuse lahendamise lõpetamise suhtes, rääkides temale: „see on teile, armuline vürst, mina ja riik oleme selle hea teo eest teie võlglast“. (Beer. Joseph II, Leopold II und Kaunitz. S.75).

Sellest ajast peale, kuni Joseph II surmani ja isegi kuni Keisrinna surmani, ei lakanud Austria ja Venemaa suhted sõbralikud olemast.

Viini ja Peterburi Õukondade vahel toimusid vahetpidamatud diplomaatilised läbirääkimised kõigis küsimustes, millised puudutasid rohkem või vähem nende vastastikuseid huve. Vahetu, omakäeliselt kirjutatud kirjavahetuse kaudu peetud mõtetevahetus Keisrinna ja Keisri vahel võtab üha suuremaid mõõtmeid ja see aitab kahtlematult kaasa nende poolt juhitud Riikide vastastikusele lähenemisele ja ühinemisele.

Rahvusvahelise elu nähtuste hulka, millised olid määratud moodustama ajajärku rahvusvahelistes suhtes ja koondama enesele kogu maailma pingelise tähelepanu, ei saa kandmata jätta võitlust, milline oli aluutatud Inglise kolonisaatorite poolt Põhja Ameerikas metropolide poolse ikke vastu. Sõjas, mis alustati 1776.a., sekkusid vähehaaval isegi Prantsusmaa, Hispaania ja ka Holland, millistest esimesed kaks olid selleks kutsutud Ameerika kolooniate vabastamise kaudu Inglismaale ja selle koloniaalpoliitikale tunnetatava löögi andmise soovist, seejuures, kui viimane oli sunnitud relvad haarama Inglismaa ja Inglismaa laevastiku Hollandi laevade suhtes kasutatud vägivalla tõttu.

See sõda, milline võttis üha suuremad mõõtmed ja kurnates sõdivaid pooli, sundis neid rahu sõlmimiseks pöörduma vahendusteeneid osutavate neutraalsete riikide poole. Venema Keisrinna oli üldine autoriteet ja seepärast oli arusaadav, et Ct Jamesi kabinett pöördus Katariina II poole, et ta võtaks enesele vahendamise. (Diaries and Correspondence of James Harris, t. I, p. 327). Pidades silmas seda, et Venema ja Austria vahel kujunes välja lähenemine ja kasvas Saksamaa Keisri võimsus, tehti sarnane ettepanek samuti Joseph II. Nende asjaoludega on seletatavad läbirääkimised ühise Inglismaa ja tema vaenlaste vahelise vahendamise suhtes ja seatud eesmärgi saavutamise

vahendite suhtes, millised, alates 1781.a. algusest, moodustasid Viini ja Peterburi vahelise diplomaatilise kirjavahetuse asja.

Kuid, vaatamata Keisrinna rahu loomise soovile ja tema heasoovlikule suhtumisele Inglismaa rahvasse, tänu Inglise valitsuse käitumisele, ta ei olnud võimeline sõjale lõppu tegema. Vähe sellest, lõppmatu vägivald, millisega paistis silma Inglismaa laevastik neutraalsete rahvaste laevastiku suhtes, kutsusid Keisrinnat võtma selliseid meetmeid, millistele Inglismaa ei saanud kuidagi kaasa tunda.

1780.a. alguses viis Katariina II ellu oma grandioosse relvastatud neutraliteedi mõtte, milline andis temale vaieldamatu õiguse asuda kõige silmapaistvamale kohale rahvusvaheliste suhete ja rahvusvahelise õiguse ajaloos.

Siin ei ole koht selleks, et esitada relvastatud neutraliteedi ajalugu käsitlev lugu. Kuid kui me hakkame käsitlema Venemaa ja Inglismaa vahelisi diplomaatilisi suhteid selle kogumiku ühes tulevases köites, me käsitleme seda vaieldavat ja huvitavat küsimust üksikasjalikumalt. Selleks, et mõista alljärgnevaid akte, millised on sõlmitud Austriaga, on piisav, kui rääkida selle eesmärkide ja tähenduse alustest, millised olid kuulutatud välja Katariina II poolt.

Sõja ajal neutraalsete riikide õigused ja kohustused on juba ammu ajast olnud neutraalsete rahvaste vaheliste vaidluste lõppematute vaidluste asjaks ühelt poolt, ja sõdivate, teiselt poolt. Samal ajal, kui neutraalsed rahvad tunnistasid endal olevat võõrandamatut kaubavahetuse pidamise õigust, kaasaarvatud sõjalist salakaupa moodustavad asjad, seda ka sõdivate riikidega, siis neist viimastest igäüks püüdis pidevalt piirata või ära keelata igasugused suhted oma vaenlasega. Juhindudes tuntud meretavade kogumikust n.n. Consolato del Mare, siis alates XIV sajandist ilmnes see põhimõte, et neutraalne omand konfiskeeritakse, kui see saadakse kätte vaenlase lipu alt (le navire confisque la cargaison), seejuures kui XVII sajandist oli reegel: neutraalne lipp kaitseb vaenlase veost (le pavillon couvere la cargaison) mis kehtestub üha enam ja enam riiklike traktaatide ja seadustega.

Ainult Inglismaa ei tahtnud kuidagi harjuda viimati mainitud põhimõttega. Inglise kaaperid vallutasid pidevalt neutraalseid laevu ja neilt leitud omand, milline kuulus Inglismaa riigi suhtes vaenlase alamatele, tunnistati alati seaduslikuks sõjasaagiks (prise) Inglise priisikohtutes. Peale selle, kooskõlas terve mõistusega ja rahvusvahelise õigusega, on sõdijal õigus tõkestada neutraalsete laevade pääs nende poolt sõjalaevadega blokeeritud sadamatesse. Kui aga antud sadamasse on pääs täiesti vaba ja neutraalsed laevad ei kohta mingeid takistusi, siis see sadam, ilmselgelt ei saa olla blokeerituks peetud. Teisiti mõistis blokaadi ja selle tingimusi tegelikkuses Inglismaa. Ta kuulutas lihtsalt neutraalsetele valitsustele, et vaenlase rannad või selle sadamad on blokeeritud ega seadnud nende blokeerimiseks üles mingeid sõjalaevadest koosnevaid liine, et tõkestada neile ligipääs. Ja vaat, et panna lõpuks ja alatiseks lõpp kahtlustele neutraalse kaubanduse õiguste suhtes, Katariina II avaldas oma tuntud 28. Veebruari 1780.a. deklaratsiooni, millises ta kutsus Euroopa riike ühinema järgmiste põhimõtete tagamiseks: 1) neutraalsed laevad võivad vabalt jätkata suhteid sõdivate riikidega; 2) vaenlase omand neutraalsetel laevadel on puutumatu, kui see ei moodusta enesest sõjalist salakaupa; 3) sõjaliseks salakaubaks loetakse asjad, millised on loetletud Venemaa ja Inglismaa vahel 1766.a. sõlmitud lepingu Artikklites 10 ja 11; ja 4) sadama blokeerituks lugemiseks on tarvilik sinna sisenemise suhtes ilmne oht. Lõpuks, neist põhimõtetest peavad juhinduma ka priisikohtud. (Vt. meie tööd: „О праве частной

собственности во время войны» Спб. 1869 г., стр. 243 и след.).

Kuid, soovimata piirduda põhimõtete „igaveste ja enim õiglaste“ väljakuulutamise, hakkas Keisrinna looma kokkuleppeid teiste riikidega, et sundida jõuga igasugust rikkujat neid austama. Vähe sellest, ta soovis saavutada seda, et kongressil, millisel sõlmitakse Inglismaa ja tema vaenlaste vahel rahu, oleks need põhimõtted ametlikult kuulutatud üldkohustuslikeks.

Katariina II ei olnud raske saada enamiku oluliste Euroopa riikide poolset tunnustust ülalpool esitatud põhimõtetele. Nii Preisimaa, 8. Mail 1781.a. sõlmitud traktaadis rahuldas täielikult Keisrinna soovi. Peale äärmiselt raskete läbirääkimiste lõppu ja peale liidu-lepingu sõlmimist ta väljendas soovi, et Rooma Keiser astuks samuti liitu relvastatud neutraliteediga.

8. Juuli konverentsil tehti selle suhtes Austria saadikule ametlik ettepanek ja läbirääkimiste pidamine oli Keisrinna poolt usaldatud nendele samadele isikutele, kes osalesid liidu-traktaadi sõlmimisel.

Viini Õukond ei saanud Keisrinna soovi täita, kuigi, tegelikkuses, nagu Keiser Joseph II. aga ka vürst Kaunitz tunnistasid Austria liitumise Venemaa poolt väljakuulutatud põhimõtetega täiesti liigseks ja peale selle, mitteõigeaegseks. Austria kantsler nimetas isegi Venemaa poolt tehtud kutset „äärmisel juhul äärmiselt kummaliseks, et mitte öelda totter“. (Tema kiri Keisrile 12. Augustist 1781.a. Beer, I. c. S. 105). Austria, väitis krahv Cobenzl, ei ole mereriik ja seepärast vaevalt ta on võimeline toetama Keisrinna poolt väljakuulutatud printsiipe. Peale selle, Keisri poolt enesele võetud vaenutsevate poolte vaheline vahendustegevus veenab teda hädavajaduses mitte kompromiteerida oma erapooletut suhtumist mõlematesse pooltesse. Seejuures, astudes relvastatud neutraliteedi liitu, Austria justkui väljendub Inglismaa vastu ja astub tema vaenlaste poolele.

Otsustades nende nähtuste järgi, võis arvata, et Viini Õukond keeldub Venemaa valitsuse ettepaneku vastuvõtmisest, ja koos sellega hävitab asja, milline oli sellise raske tööga loodud vaid mõni nädal tagasi. Kuid seda ei juhtunud.

Ametlikus seda küsimust puudutavas kirjavahetuses ja hiljuti avaldatud vürst Kaunitzi kirjadest Keiser Joseph II oli näha, et mõlemad olid äärmiselt rahulolematud seepärast, et Preisi Kuningale oli tehtud varem relvastatud neutraliteediga liitumise ettepanek, kui Austriale. Kuid sellepärast Venemaaga liidust lahti ütlemine ei olnud, ilmselgelt Austria huvides. Seepärast vürst Cobenzl, oma õukonna ülesandel, kuulutas 25. Augustil Venemaa volinikele, et „Tema Keiserlik Majesteet võtab suurima rahuloluga vastu Tema Keiserliku Majesteedi ettepaneku“, kuid seda järgmisel kolmel tingimusel: 1-ks, Keisri liitumine peaks puutuma ainult Venemaase, aga mitte neisse teistesse riikidesse, millised juba võtsid vastu Keisrinna ettepaneku; 2-ks, nii liitumise aktis, ega ka vastuvõtmise aktis ei tohi olla mainitud Preisimaa Kuninga eelnevat liitumist, lõpuks, 3-ks, mõlemates aktides peab olema mainitud, et Rooma Keiser liitus Keisrinna poolt väljakuulutatud neutraalse kaubanduse põhimõtetega, viimase kutsel.

Katariina II ei olnud raske ülalpool esitatud tingimustel vastu võtta Joseph II liitumine, pidades silmas seda, et küsimus ei puuduta mitte ainult „tema isiklike huve, kui võrd kogu inimkonna hüvangu“. Mis aga puudutab aktide eneste vormi, siis läbirääkimised, millised eelnesid 18. Mai liidu-traktaadi sõlmimisele, kõrvaldasid selles suhtes kõik vaidlused: seni kuni mõlematest pooltest üks ei nõustu taganema, oleks Austria ja Venemaa vahel sõlmitud rahvusvaheliste lepingute sõlmimine, pidades kinni

üldtunnustatud vormist, ilmselgelt, võimatu asi. Seepärast ei saanud formaalse traktaadi sõlmimise küsimus üldse tekkidagi. Keiser Joseph II ja Keisrinna Katariina II nõustusid vahetama omakäeliselt allkirjastatud liitumisakte ja sellise vastuvõtmist viimase poolt.

19. Oktoobri konverentsil Venemaa ja Austria volinikud teostasid kõige nelja akti vahetuse*).

*) Märkus. Neumanni poolt trükitud (Recueil des traites et conventions conclus par l'Austriche, t. I, p. 273) konventsioon milline puudutab relvastatud neutraliteeti peaks olema tunnustatud väljamõelduks. Neid ei leidunud meie arhiivides, ega ka Austria Riigiarhiivis. Me mitte ainult ei leidnud selle konventsiooni teksti, vaid ka saadikute raportites pole selle kohta mingit vihjet, et see oleks olnud mingite diplomaatiliste läbirääkimiste asjaks.

Nr. 37.

Meie, Joseph Teine, Jumala armust Rooma Keiser, alati lisaks, Saksamaa ja Jerusalemi, Ungari ja Böömimaa, Dalmaatsia, Kroatia. Slavoonia, Galiitsia ja Lodomeire Kuningas, Austria Suurhertsog, Bourgogne ja Lorraine Hertsog, Toscani Suurhertsog, Transilvaania ((Семиградский)) Suurvürst, Milani, Mantoue ja Parme Hertsog, Habsbourgi, Flandria ja Tyroli jt. jt. Krahv.

Olles sõbralikult kutsutud Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna poolt, Temaga koos tegutsema neutraalse meresõidu eeskirjade kinnitamiseks, et kaitsta neutraalsete riikide merekaubanduse ja meresõidu vabadust, millise Ta esitas oma 28. Veebruari 1780. a. deklaratatsioonis, mis esitati Tema poolt sõdivatele riikidele; need eeskirjade laused sisaldavad järgmisi põhimõtteid:

Et neutraalsed laevad saaksid vabalt sõita ühest sadamast teise ja sõdivate rahvaste kallaste lähedalt mööduda.

Et kaubad, millised kuuluvad sõdivate riikide alamatele, oleksid vabad neutraalsetel laevadel, välja arvatud keelatud kaubad.

Et keelatud kaupadeks loetak ainult need kaubad, millised on loetletud 20. Juuni 1766. a. Venemaa ja Suurbritannia vahel sõlmitud kommerts-traktaadi 10 ja 11. Artiklis.

Selleks, et määratleda seda, mida peab mõistma blokeeritud sadama all, siis selliseks peab lugema vaid sellist, millisesse sisenemine on seotud ilmselge ohuga, millisest teatatud seda riiki ründava sõjajõu korraldusega, selle poolt lähedale paigutatud laevadelt.

Lõpuks, et need eeskirjad oleksid aluseks kohtumenetluses ja priiside võtmise küsimuses kohtuotsuste seaduslikkuse aluseks.

Ja Tema Majesteet Ülevenemaaline Keisrinna, pakkudes Meile selleks väljendada formaalse liitumise aktiga mitte ainult Meie poolt sooritatud ühinemine nende samade eeskirjadega vaid ka Meie vahetu osalus nende meetmete kindlal võtmisel, millised Me võtsime Omalt poolt, leppides vastastikku kokku Tema Majesteediga järgmistes kohustustes ja määrustes, aga nimelt:

1) Et mõlemate poolte poolt saaks järgitud täpselt neutraliteeti ja rangelt selle eest hoolitsemine, et vastastikku nende alamate poolt ei rikutaks keelatud kaupade veo keeldu,

ükskõik millise riigi poolt, kes praegu asuvad sõjajalal, või võivad tulevikus sellese astuda.

2) Kui siis, vaatamata kõigile võetud ettevaatusabinõudele, kellegi kaubalaevad olid mingi kahe riigi poolt kinni peetud, või ahistatud mingi sõdiva riigi laevade poolt, sellisel juhtumil solvatud riigi kaebused saavad kõvemal viisil toetatud teise riigi poolt; aga kui nende kaebusi õiglaselt ei rahuldata, siis nad suhtlevad viivitamatult omavahel selleks et sobivaimal viisil saada see hüvitus õiglaste repressaalide kaudu.

3) Kui juhtus ühe või teise kahest riigist või mõlematega koos, käesoleva kokkuleppe alusel, või sai vihkamisest tülitatud, ahistatud või rünnatud, siis nad koostavad omavahel vastastikuseks kaitseks ja kooskõlastatud tegevuseks ühise asja, et saada täielik rahuldatus, nii nende lipu solvamise, aga ka nende alamate väljaminekute eest.

4) Et need määrused oleksid mõlemate poolte poolt igavesti austatud ja oleks aluseks iga kord, kui asi hakkab puudutama neutraliteedi õiguste määratlemist.

5) Et mõlemad riigid edastaksid sõbralikult sellest nende vastastikulisest kokkuleppes kõigile praegu sõjas asuvatele riikidele.

Meie, siira sõpruse tulemusel, Meid koos Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna õnnelikult ühendav, samuti nagu ka üldse Euroopa hüveks, eriti Meie maadele ja alamatele, soovides Meie poolt kiirendada lubade, eeskirjade ja meetmete niivõrd kasulike, kui võrd rahvaste mõistlike õigustega kokkulangevaid, kavatsesid selleks toimida ja selle akti jõul ka formaalselt liituma, lubades ja kohustudes ametlikult, samuti nagu Tema Majesteet Ülevenemaaline Keisrinna otsustas Meid kohustada jälgima, täitma ja garanteerima kõiki ülalpoolmainitud artikleid ja lauseid.

Selle kinnituseks, Meie allkirjastasime selle omakäeliselt ja kinnitasime selle Meie pitsatiga.

See juhtus Viinis 9. Oktoobril 1781.a.

(L.S.) Joseph.

(м.п.) Иосифъ.

W. Kaunitz-Rietberg.
Ant. Spielmann.

В. Кауницъ-Ритбергъ.
Ант. Шпильманъ.

Nr. 38.

1781.a. 9. Oktoober. Rooma Keisri poolt allkirjastatud akt, mis käsitleb ühiseid pingutusi selleks, et peale rahu sõlmimist ülalpool mainitud põhimõtted oleksid võetud vastu mereriikide poolt kui reeglid, mis on täitmiseks kõikide tulevaste sõdade ajal.

lk.116

Meie Joseph Teine ((Ei saa siin aru, kus suur, kus väike täht!? Venekeelses tekstis! Vigade õienduses neid ei mainita.!? K.L.)), Jumala armust Rooma Keiser, alati lisaks, Saksamaa ja Jerusalemi, Ungari ja Böömimaa, Dalmaatsia, Kroatia. Slavoonia, Galiitsia ja Lodomeire Kuningas, Austria Suurhertsog, Bourgogne ja Lorraine Hertsog,

Toscane Suurhertsog, Transilvaania ((Семиградский)) Suurvürst, Milani, Mantoue ja Parme Hertsog, Habsbourgi, Flandria ja Tyroli jt. jt. Krahv.

Soov, milline innustas Meid koos Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinnaga, näha taastatud rahuga Euroopat, sundis Meid selle ülla eesmärgi saavutamiseks ühendama Meie jõupingutused koos Tema Majesteedi püüdlustega ja pidades silmas seda, Me tegime ettepaneku, Temaga kokkuleppel, meie sõbralikuks vahendustegevuseks, milline oli võetud vastu ka sõdivate riikide poolt. Peale selle me nõustusime üheskoos võtma üldiseid meetmeid, et eelseisval rahu sõlmimisel oleksid neutraliteedi õiguse põhimõtted, millised on määratletud sellega liitumise Aktis, milline on täna Meie poolt allkirjastatud, oleksid tunnistatud igavesti kohustuslikeks.

Sellel alusel Me käesoleva aktiga otsustame ja kohustume Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna suhtes, kes ka omalt poolelt lubab ja kohustub Meie suhtes, et Me üheskoos ja kõige tegusamal viisil püüame, et kõik mereriigid võtaks vastu ja tunnistaksid ülalpoolmainitud printsiipe kui üleüldist neutraalsete riikide õiguste teooria alust, kõigis tulevikus juhtuda võivates meresõdades.

Selle kinnituseks Me allkirjastasime selle akti omakäeliselt ja lisasime sellele Meie pitsati.

See juhtus Viinis 9. Oktoobril 1781. a.

(L.S.) Joseph.

(м.п.) Иосифъ.

W. Kaunitz-Rietberg.

Ant. Spielmann.

В. Кауницъ-Ритбергъ.

Ант. Шпильманъ.

Nr. 39 ja 40.

1781. a. 19. Oktoober. Ülevenemaalise Keisrinna poolt vastu võetud ja sellega liitunud Rooma Keisri, kaks merekaubanduse ning neutraalsete riikide laevasõiduvabaduse akti. (П.С.З. № 15261).

Jumaliku ettehooldava armuga Meie Katariina Teine, Venemaa, Moskva, Vladimiri, Novgorodi keisrinna ja isevalitseja, Kaasani, Astrahani, Siberi, Hersoni-Tauria keisrinna, Pihkva valitsejanna ja Smolenski suurvürstinna, Eestimaa, Liivimaa, Karjala, Tveri, Jurgorodi, Permi, Vjatka, Bulgaaria ja teiste vürstinna, Novgorodi alammaade, Tšernigovi, Rjazani, Polotski, Rostovi, Jaroslavlvi, Belozerski, Udorski, Obdorski, Konda, Vitebski, Mstislavski valitsejanna ja suurvürstinna ja kõigi põhjamaade ja Iveri, Kartalia ja Gruusia keisrite ja Kabardiinimaa, Tšerkessia ja mägivürstide käsutaja ja nende pärilik valitsejanna ning valdaja ((Tiitel Wikist)).

Kutsudes sõbralikult Tema Majesteedi Rooma Keisri, Ungari ja Böömimaa Kuninga Meiega ühiselt tegutsema mere neutraliteedi eeskirjade kinnitamisele, millised kalduvad vaba merekaubanduse ja neutraalsete riikide laevasõidu kaitsele, millised Me esitasime 28. Veebruari 1780. a. deklaratsioonis, mis on Meie poolt esitatud sõdivatele riikidele; millised reeglid on sisuliselt järgmised:

Selleks, et neutraalsed laevad saaksid vabalt sõita ühest sadamast teise ja sõdivate rahvaste rannast mööda.

Selleks, et kaubad, millised kuuluvad sõdivate riikide alamatele, oleksid vabad neutraalsetel laevadel, erandiks keelatud kaubad.

Et keelatud kaupadeks nimetataks vaid neid kaupu, millised on sellistena märgitud 20. juuni 1766.a.Venemaa ja Suurbritannia vahel sõlmitud kaubandus-traktaadi 10 ja 11. Artiklis.

Selleks, et määratelda seda, mis tähistab blokeeritud sadamat, siis selliseks peab lugema vaid selline sadam, millisesse sõitmine on ilmselgelt ohtlik, milliseks on muutnud selle ründava riigi korraldus, kui selle suudme lähedale on paigutatud ründaja sõjalaevad.

Lõpuks, selleks, et need eeskirjad oleksid priisi-kohtute kohtumenetluses priiside seaduslikkuse määramise aluseks.

Ja Tema Keiserlik ja Kuninglik Apostellik Majesteet, nõustudes selle aktiga formaalselt liituda, mitte ainult sooritada oma täielik liitumise ja nende samade eeskirjadega, vaid ka vahetult kaasa tegutseda selle kindlaks elluviimiseks ja nende meetmete täitmiseks, milliseid Me võtsime Meie poolt, leppides vastastikku kokku Tema Keiserliku ja Kuningliku Apostelliku Majesteediga järgmsites kohustustes ja lausetes, aga nimelt:

1)Et mõlemate poolte poolt saaks järgitud täpselt neutraliteeti ja rangelt selle eest hoolitsemine, et vastastikku nende alamate poolt ei rikutaks keelatud kaupade veo keeldu, ükskõik millise riigi poolt, kes praegu asuvad sõjajalal, või võivad tulevikus sellese astuda.

2)Kui siis, vaatamata kõigile võetud ettevaatusabinõudele, kellegi kaubalaevad olid mingi kahe riigi poolt kinni peetud, või ahistatud mingi sõdiva riigi laevade poolt, sellisel juhtumil solvatud riigi kaebused saavad kõvemal viisil toetatud teise riigi poolt; aga kui nende kaebusi õiglaselt ei rahuldata, siis nad suhtlevad viivitamatult omavahel selleks et sobivaimal viisil saada see hüvitus õiglaste repressaalide kaudu.

3)Kui juhtus ühe või teise kahest riigist või mõlematega koos, käesoleva kokkuleppe alusel, või sai vihkamisest tülitatud, ahistatud või rünnatud, siis nad koostavad omavahel vastastikuseks kaitseks ja kooskõlastatud tegevuseks ühise asja, et saada täielik rahuldatus, nii nende lipu solvamise, aga ka nende alamate väljaminekute eest.

4)Et need määrused oleksid mõlemate poolte poolt igavesti austatud ja oleks aluseks iga kord, kui asi hakkab puudutama neutraliteedi õiguste määratlemist.

5)Et mõlemad riigid edastaksid sõbralikult sellest nende vastastikulisest kokkuleppest kõigile praegu sõjas asuvatele riikidele.

Meie, siira sõpruse tulemusel, Meid koos Tema Majesteedi Keisriga sõprusega õnnelikult ühendatuna, nagu ka Euroopa ja üldse eriti Meie maade ja alamate hüveks, selle akti jõuga Tema Majesteedi Rooma Keisri, Ungari ja Böömimaa Kuninga formaalselt võetud liitumine lubade, eeskirjade ja meetmetega, niivõrd kasulike, kuivõrd kokkusobivad rahva mõistlike õigustega, lubades ja kohustudes pidulikult, nii nagu Tema Majesteet Keiser Meid veendes kohustub jälgida, täita ja garanteerida kõik ülalpool sätestatud artiklid ning määrused.

Selle kinnituseks, Meie allkirjastasime selle omakäeliselt ja kinnitasime Meie pitsatiga.

See juhtus S-Peterburis, 19. Oktoobril, Kristuse sünnist arvates, 1781.a.

(L.S.) Екатерина.

Графъ Иванъ Остерманъ.

(м.п.) Екатерина.

Графъ Иванъ Остерманъ.

Nr. 40.

Jumaliku ettehooldava armuga Meie Katariina Teine, Venemaa, Moskva, Vladimiri, Novgorodi keisrinna ja isevalitseja, Kaasani, Astrahani jne. jne. jne.

Soov, milline innustas Meid koos Tema Majesteedi Rooma Keisriga, Ungari ja Böömimaa Kuningaga, näha Euroopas taastatud rahu, sundis Meid ühendama meie jõupingutused Tema Keiserliku ja Kuningliku Apostelliku Majesteediga sellise õilsa eesmärgi saavutamisele ja seda silmas pidades, Me tegime ettepaneku, Meiega kokkuleppel, meie sõbralik vahendus, milline oli samuti võetud vastu sõdivate riikide poolt. Peale selle Me vastastikuliselt nõustusime võtma üldisi meetmeid, et ees seisval rahu sõlmimisel neutraliteedi õigus alused, millised on määratletud täna vastu võetud ja Meie poolt allkirjastatud Aktiga, oleksid tunnistatud igavesti kohustuslikeks.

Sellel alusel Me otsustame ja kohustume käesoleva aktiga Tema Majesteedi Rooma Keisri suhtes, kes omalt poolt lubab samuti ja kohustub Meie suhtes, et Me üheskoos otsustame, et kõik mereriigid võtaksid vastu ja tunnistaksid ülalpool sätestatud printsiipe kui üleüldisele neutraalsete riikide õiguste teooria alus kõigis tulevikus juhtuda võivates meresõdades.

Selle kinnituseks Meie allkirjastasime selle akti omakäeliselt ja lisasime oma pitsati.

See juhtus S-Peterburis, 19. Oktoobril, Kristuse sünni 1781.a., ja meie valitsemise 20. aastal.

(L.S.) Екатерина.
Графъ Иванъ Остерманъ.

(м.п.) Екатерина.
Графъ Иванъ Остерманъ.

Nr. 41.

*1785.a. 1 . (12.) November. Kahe manifesti kujul Austria ja Venemaa vahel sõlmitud kaubandustraktaat. (II.C.3. № 16284). ((Sulgudes olev arv on kuupäev uue, ehk lääne kalendri järgi.KL.))

(F. Martensi kommentaar).

„Teie Keiserliku Majesteedi relvastatud neutraliteediga liitumise tulemusel“, kirjutas Keisrinna Joseph II 27. Oktoobril 1781.a., „Teie poolt minu sooviga kooskõlas tehtud ja mille eest ma tunnen end Teie võlglasena, Teie Keiserlik Majesteet, kogu Euroopa silmis, mitte ainult ei andnud oma Kõigekõrgeima kinnituse õiglastele alustele, millised kindlustavad neutraalsete rahvaste õiguse merekaubanduse sõltumatusel, kuid alates sellest hetkest olen ma õnnelik, et saan end nimetada Teie liitlaseks – mida ma juba ammu soovisin ja mis on käesoleval hetkel nõnda kallis minu hingele, aga ka minu südamele“.

Sellisel viisil relvastatud neutraliteediga liitumisega Keiser Joseph II pani lõppliku pitseri liidule, millisega kuni möödunud sajandi lõpuni määratleti mitte ainult Austria ja Venemaa, vaid ka kogu Lääne Euroopa poliitika. Peale selle, need huvitavad sõnad tõestavad, millise väärtuse Katariina II andis põhimõtetele, millised olid välja kuulutatud tema tuntud 28. Veebruari 1780.a. deklaratsioonis ja mis moodustas ajajärgu

rahvusvahelises õiguses. Nende samade sõnadega on selgitatav see, miks Keisrinna ka hiljem veel tegeles nende printsiipidega ja soovis saavutada nende kõikide riikide, ilma eranditeta, poolset vastuvõtmist. Vähe sellest: teda valdas veel rahasteülese koodeksi, millises oleks olnud välja selgitatud rahvastele meresõja ajal kohustuslike reeglite koostamise mõte. Kuigi Keiser Joseph II rahvusvahelise mereõiguse küsimused eriti ei huvitanud ja ta kunagi ei öelnud välja erilist kaastunnet relvastatud neutraliteedi eesmärgile, kuid, ikkagi, soovides teha Keisrinnale meelehead, ta esitas temale isegi Viinis väljatöötatud merekoodeksi kava*).

*)Märkus. 22. Juuni 1782.a. Konvverentsil vürst Kobenzl esitas viitse-kantslerile memorandum, millist säilitatakse Moskva Arhiivis, järgmise pealkirja all: „Reflexions sur la Liberte des Mers en general et specialement sur les droits des Nations Neutres relativement Commerce et la Navigation, pendant que d’autres Puissances se front la guerre, ainsi que sur les moyens quil pourrait y avoir pour mettre ces Droits dans nne telle evidence que les Interets particuliers ne puissent y opposer aucune interpretation arbitraire“.

Selle tõestuseks, millise tähelepanuga Keisrinna jälgis seda küsimust, on: „Expose comparatif de differens arrangemens pris par les Puissances neutres et belligerantes pour la surete du Commerce et de la Navigation neutres“, mis edastatud vürst Cobenzlile 10. Märtsil 1782.a. ja mis oli koostatud Peterburis.

Kuid nii selle aja poliitilised asjaolud, ega eesmärgid, milliseid järgis Keisrinna ise, ei soodustanud mitte kuidagi mitmekülgset arutelu ja põhimõtete vastuvõtmist, millised olid seatud relvastatud neutraliteedi aluseks. Ühest küljest Ameerika kolooniates jätkuv iseseisvussõda, teises – uued sekkumised ja poliitilised kombinatsioonid keskendasid endale mitte ainult Austria ja Venemaa, vaid ka kogu haritud maailma tähelepanu.

Kuni 1783.a. Versailles rahu kehtestamiseni, milline sõlmitui Inglismaa, Prantsusmaa ja Hispaania vahel, oli vahendamise küsimus ikka veel Viini ja Peterburi Õukonna meeltes. Mõlemad soovisid avaldada oma mõju rahutingimustele, kuid olid nende määratlemisel eriarvamustel. On teada, et Versailles traktaat oli sõlmitud sõdivate riikide vahel mingeid vahendajaid kasutamata. Viimastel oli vahendamise vältimine kerge, sest Austria ja Venemaa olid eranditult hõivatud Türgi asjadega, samal ajal kui sõdivad pooled allkirjastasid eelrahu ((relvarahu)) ja lõpliku rahu tingimused.

1774.a. Kainardji traktaadi alusel pidi Porta nõustuma Krimmi tatarlaste sõltumatusena sultanist kõigis tsiviil ja riiklikes asjades; temale jäi alles vaid tema religioosne autoriteet. Kuid Türgi ei pidanud nendest tingimustest kinni ja sekkus pidevalt Krimmi asjadesse. Lõpuks, 15. Juuni 1782.a. teavitab Keisrinna Katariina oma kirjaga II Keiser Joseph II, et Krimmi khaan Schahim-Ghirei ((Шагинъ-Гирей)) on troonilt kukutatud ja teatab temale oma kõigutamatust veendumusest, et ta ei viivita kohustuste täitmist, millised tulenesid nende vahel sõlmitud liidust.

Keiser ei viivitanud Keisrinnale kõige rahuldavama vastuse andmisega, kuid ta palus vaid saata temale oma ideed ja kavad kõigi võimalike sündmuste suhtes, millised võisid sõja ajal toimuda.

Siis Katariina II, oma kirjaga, mis oli kirjutatud 10. Septembril 1782.a., ja milles edastas Joseph II-le oma grandioosse Ottomani Impeeriumi jagamise kava, milline, võib-olla, oli pärit A. A. Bezborodko töölaualt.

Pööranud tähelepanu „meie traktaadi salajasele artiklile“, Keisrinna teeb paar ettepankut: 1)leppida kokku üldiste sõjategevuste kavas, ja 2)leppida salajase konventsiooniga eelnevalt kokku kulude hüvitamise ja rahu rikkuja arvelt tehtud soetuste suhtes. Iseloomustades seejärel üldistes joontes suhteid, millistesse arvatavasti need erinevad Euroopa riigid astuvad eesseisva Türgi sõja ajal. Keisrinna

läheb kiiresti üle oma mõtete esitamisele sõlmitava Porta poolt tekitatud väljaminekute hüvitamise konventsiooni suhtes. Selle kokkuleppe aluseks oli pandud kaks „kummutamatut põhimõtet“: 1) kolme monarhia vahel ei tohi olla kohta vahetule naabrusele ja 2) kõigi liitlaste poolsete soetuste suhtes peab olema kinnipeetud täielikust võrdsusest.

Kooskõlas esimese printsiibiga Katariina II teeb ettepaneku kunagi eksisteerinud sõltumatu Dacie ((Дакий)) riigi taastamiseks, mis koosneks Moldaavia, Balahia ja Bessaraabia provintsidest ja see oleks Kreeka usku valitseja valitsuskepi all. See riik peaks olema alati sõltumatu Austriast ja Venemaast ja seda ei saa kummagi mainitud riigiga ühendada. Selle riigi piirideks peavad olema Dnestri jõgi ja Must meri Venemaa poolelt ja Doonau ning Alouta jõgi Austria poolt. Kuid Austria ja Türgi vaheline piir sõltub soetustest, milliseid Keiser soovib teha. Mis aga puudutab võrdsust soetuste suhtes, siis Venemaa soovib ainult: 1) Otsakovi ((Очакoff, Очаковъ)) linna ja Bugi ning Dnestri vahelist piirkonda, ja 2) ühte või kahte saart arhibelaagis, et tagada oma alamatele julgeolek ning mugav kaubavahetus. Lõpuks, väljendas Keisrinna oma veendumust selles, et kui neil mõlematel õnnestub „Euroopa vabastada kristuse nime vaenlasest, ajades ta Konstantinopolist välja“ siis Keiser ei keeldu kaasabist „Kreeka iidse monarhia taastamiseks, varemteel ja peale seal praegu valitseva barbaarse valitsemise langust, ja seda minu pooltel muutumatul tingimusel säilitada taastatud monarhia minust täielikult sõltumatuna ja tõsta troonile minu noorima lapselapse V. K. Konstantini, kes kohustub mitte kunagi pretenteerimast Venemaa troonile, kuna need kaks krooni ei saa ega pea olema ühendatud ühes riigipeas“.

Joseph II vastas Keisrinna ettepanekul mitte enne, kui peale 13. Novembrit. Ta kahtles eelkõige selles, et ka Preisimaa ja Prantsusmaa jääksid Türgi suhtes esitatud plaani täitmise puhul ükskõikseteks pealtvaatajateks. Seejärel ei olnud tal Venemaa territoriaalsete soetuste suhtes, millistele Keisrinna viitas, midagi vastu. Täpselt samuti ei olnud ta ka vana Dacie taastamise, ega ka Babüloonia troonile V. K. Konstantin Pavlovitsi tõstmise vastu. Kuid nende kavatsuste teostamine sõltub, tema arvates, eranditult sõjalistest edust. Omalt-poolt loeb Keiser vajalikuks viidata neile territooriumite soetustele, millised peab saama Austria. Ta nõuab: Chotini linna koos ümbruskonnaga, osa Valahhiast, milline jääb Aluta jõekäärude ja piirkonda, milline algab Nicopolist ja kulgeb mööda Doonau üles, haarates endasse Viddini, Orsowa ja Belgradi; seejärel Belgradist otsejoones Aadria mereni, haarates kaasa Golfo della Drina ja lõpuks, kõik Veneetsia valdused kuival maal, alates Istrie ja Dalmaatsia – vaat kõik, mis peab olema Austriaga ühendatud. Mis aga puudutab Venetslastele nõutud järelandmiste hüvitamist, siis Keiser on valmis andma neile Moree poolsaare ja Candie, Chypre ((Кипръ)) saared ja mõned teised saared arhibellaagist.

Kartes ja seda mitte alusetult, et need pretensioonid kohtavad mõningaid vastuväiteid Venemaa poolt, Keiser Joseph II tegi vürst Kaunitzile ülesandeks üksikasjalikult tõestada need pretensioonid õiglaseks.

Krahv Kobenzli poolt saadetud depešis Austria kantsler teatab kõigist ohtudest ja takistustest, millised ähvardavad esitatud plaani Preisimaa ja Prantsusmaa poolt. Esimese riigi suhtes vürst Kaunitz kordab oma „Caetrum censeo“: et seni Preisimaad ei viida „extra statum nocendi“, Austria ei ole võimeline oma kõiki jõude Türgi vastu kasutama. Selleks, et kasvõi osalt paralüeerida kõiki Preisi Kuninga riukaid, ta teeb Saksoonia Kuurvürsti sõpruse soetamise ettepaneku, kelle saaks värvata, kui temale

pakkuda Poola troonile asumise uut võimalust.

Mis aga puudutab Prantsusmaad, siis tema partnerlust on tarvis oletatava „kogu Türgi Euroopa osa kahe Keisri vahel jaotamiseks“. Sel eesmärgil tuleb Versailles kabinetile pakkuda Egiptust, kuna selle Türgi provintsi loovutamine võib kõige vähem kutsuda esile Inglismaa poolset vastuseisu. See-sama märkus puudutab, vürst Kaunitzi arvates, soetustesse, milliseid teevad mõlemad liitlas-riigid: need ei ole selliste omadustega, et ärgitada Inglismaal mingeid kadeduse tundeid. Kuid enne, kui asuda selle kava enese elluviimisele, on hädavajalik, et mõlemad õukonnad oleks lõplikult ühel meelel oma soetuste suhtes.

Selles suhtes Viini õukond ei esita mingeid vastuväiteid Kreeka troonile V. K. Konstantini Pavlovitsi tõstmisele, kuigi, võrdsuse printsiipi silmas pidades, Austria Õukond oleks omanud uue riigi asutamist õigust ühele oma liikmetest. Kuid Austria rahuldub ebaoluliste soetustega, millised on viidatud Keisri kirjas, selle all mõeldakse, tingimusel, et üldjoontes tähistatud soetused „ei pea olema võetud liiga ranges mõttes“, kuna üpris tihti nõuab piiritlemisel hädavajadus esialgselt vastuvõetud piiride laiendamist selleks, „et nad oleksid loomulikud“.

Sellised olid tingimused, milliste all oli Austria valmis täitma oma liitlase kohustusi ja et viia täide Keisrinna Katariina II kava, isegi 4. Jaanuari 1784.a. kirjas Keisrile, ei saanud temale anda tunda, et temale esitatud nõudmised ei ole täiesti vastavuses kasudega, milliseid oodatakse vahetult Türklaste väljaajamisest. Eriti ta tunnistas Veneetslastelt nende maa äravõtmise võimatust, kuna liitlaste huvid nõuavad vabariigiga rahu elamist ja tema kasutamist ühises Türgi vastases võitluses.

Keiser Joseph oli sellise Keisrinna vastusega äärmiselt rahulolematu, kuid ikkagi, tunnistades temaga liidus olemise äärmist hädavajalikkust, siis ta oma järgnevates kirjades ei keeldu kasuaitamast Katariina II poolt väljamõeldud asja täitmisele ja osutas temale tunnetavaid teeneid Krimmi Venemaaga ühendamisel. 8. Aprilli 1783.a. Korraldusega jõudis see liitmine ja pidades silmas tihedat liitu Venemaa ja Austria vahel Porta pidas enam mõistlikuks sõda mitte alustada.

Keisrinna Katariina II teadvustas enesele täielikult seda, kuivõrd palju ta on võlgu Keisri sellisele sõbralikule kaasabile Krimmi asja nõnda soodsa käigu puhul, ja seepärast ta mitmeid kordi kinnitas tema täielikku valmisolekut selleks, et tõestada oma poolehoidu.

Joseph II ei lasknud kaua sellist juhust oodata. Ta pidas seda aega kõige soodsamaks, et viia ellu Viini Õukonna ammune Bavaaria Austriaga ühendamise soov. Omamata edu 1779.a., Keiser asus nüüd oma plaani, milline puudutas Bavaaria Ülem Pfaltziga, Saltsburgi ja Berchtesgadeni Madalmaadega vahetamist teostama.

Vürst Kaunitz oma depešhis krahv Kobenzlile 12. Maist 1784.a. ja Imperaator ise 13. Mai kirjas Keisrinnale pöördus Venemaa poole palvega osutada oma võimast kaasabi selles küsimuses. Mõlemad nad tõestavad, et ainult peale seda vahetamist on Austria valmis kasutama kogu oma jõudu, et teostada Keisrinna soove, seejuures kui praegu ta peab pidevalt kartma Preisimaa poolset kallaletungi „Monarhia enese südamesse“ ja Prantsusmaa poolt Madalmaade provintsidele. Omades alust mõtelda, et Bavaaria Kuurvürst ise on vahetusega nõus, Viini õukond palus eriti, et Keisrinna mõjutaks Deux-Pont Hertzogit, kelle nõusolekuta ei oleks saanud väljamõeldud asja lõpetada. Kõigest sellest teatati suurima saladuskatte all, sest et, kui sellest saaks teada Preisimaa Kuningas, siis ta „pööraks maa ja taeva kummuli“, et seda vahetust takistada.

Katariina II, oma 23. Mai 1784. a. kirjaga, lubas oma kaasabi ja ka tegelikult tehti krahv N. H. Rumjantsevile ((N.P. Roumiantzoff, Н.П. Румянцеву)), Venemaa saadikule Frankfurdis Maine ääres, ülesandeks veenda Deuz-Pontsi Hertsogit pakutud vahetuse kasulikkuses. Kuid vaatamata Venemaa poolsele kaasabile, Keiser ei saavutanud ikkagi oma eesmärki. Vahetamise asi oli alles ainult eose staadiumis, kui tekkis tema tuntud vaidlus hollandlastega l'Escaut (Šelde, Шельде)) jõesel vaba laevasõidu küsimuses. Kui Fridrich II sai Viini Õukonna plaanist teada, astus ta viivitamatult suhetesse paljude Saksamaa valitsejatega ja pani aluse nende vahelisele liidule, milline oli suunatud Austria Õukonna pretensioonide vastu. (Vt. Ranke. Die deutschen Mächte und der Fürstenbund, Bd. I, S. 207 u. flg.).

Kuid samal ajal, kui toimusid need erakordselt olulised diplomaatilised läbirääkimised, käisid Viini ja S-Peterburi kabinetide vahel veel suhted veel teises mitte vähem olulistes küsimustes, millised puudutasid Austria ja Venemaa vahelisi kaubandussuhteid. Mõlemate valitsuste veendumus selles, et on äärmiselt vajalik määratleda nende alamate õigused ja kohustused nende suhetes kaubandussfääris, mis viis 1785. a. esimese kommerts-lepingu sõlmimiseni.

1781. a., kaubandustraktaadi sõlmimiseks peetavatel läbirääkimistel Keisrinna Katariina II palus krahv Cobenzlilt, et kas ka tema valitsus ei sooviks astuda Venemaaga kaubandusleppesse. Viini õukond võttis Keisrinna ettepaneku viivitamatult vastu ja krahv Cobenzlile saadeti volitused ning instruktsioonid, et sõlmida esimene Venemaa ja Austria vaheline kaubandusleping. Sellisel viisil oli tõstatatud küsimus, millise suhtes läbirääkimise lõppesid edukalt mitte enne 1785. a. lõppu, mil sõlmiti alljärgnevalt esitatud traktaat.

Võttes arvesse selle lepingu tähtsuse, millisest sai alus kõigile järgnevatele Austria kaubandusuheteid puudutavate kokkulepetele, näis meile hädavajalik esitada enam üksikasjalikumalt selle sõlmimise ajalugu.

Sel eesmärgil me kasutame üpris huvitavaid dokumente, millised on senini olnud avalikkusele tundmatud, kuid millised tõendavad seda, millise hoolega Keisrinna Katariina II kaitses oma alamate kaubanduslikke ning tööstuslikke huve.

Ei saa enesele selgitada nii läbirääkimiste asja, milline eelnes 1785. a. kaubandustraktaadi sõlmimisele, ega eesmärke, milliseid enesele seadsid kokkuleppivad pooled, kui ei ole tutvunud majandusliku olukorraga ja rahvamajanduse mõistetega, millised valitsesid Euroopas möödunud sajandi lõpus. On iseenesest mõistetav, et need hädavajalikud andmed siin esitatakse. Me lubame enesele teha siin vaid mõned märkused.

Vaatamata füsiokraatide koolkonna mõjule, jäid Euroopa valitsused möödunud sajandi lõpus oma kaubanduspoliitikas merkantiilse süsteemi ((riigi tulu tuleb väljaveetud kauba eest kuldraha sisseveost, jne., kauba sissevedu piirati kõrgete tollimaksudega jne.)) pooldajateks. Nad nägid väärismetallides, kullas ja hõbedas, peamist, kui mitte erandlikku, rahva rikkuse allikat. Seepärast oli kõliseva mündi väljavedu seadusega keelatud: nii, 1771. a., 4. Septembril, Marie Thesia, konfiskeerimise ja kriminaalkaristuse hirmus, keelas Austriast (Geldes-Ausschleppungen) raha väljaveo. Sellest vaatepunktist oli vaja korraldada selline toodete vahetus, mil väljavedu ületas pidevalt sisseveo ja millise tulemuseks oleks riigis va kõliseva hulga suurenemine. (Levi. History of British Commerce, London 1872, p. 26). Siit tulenes loogiliselt hädavajadus, ühest küljest, välismaise tööstustoodangu sisseveo keelamine ja

teisest, omamaise tööstustoodangu väljaveo kergendamine. Vastupidi, tooraine sissevedu kergendatakse, aga selle väljavedu piiratakse. Tavaliselt oli eesmärgi saavutamise vahenditeks: privileegid, preemiad, laenu andmised, monopolid, differentsiaalsed maksud ja igasuguste metropolist mööduva, kolooniatega suhete välistamine. Välismalt oli paljude asjade sissevedu keelatud, näiteks Keiser Joseph II seadusega 1784.a. ja kõik need asjad konfiskeeriti, kui need ei olnud tembeldatud, st. ei omanud nende kohalikku valmistamise tõendit. (Beer. Allgemeine Geschichte des Welthandels Wien 1860-62. Bd. III, S. 42, 446 u. flg.).

Ühe sõnaga, rahvusvahelist maa sisetööstust ja tootmise kaitsmist kõigi politseiliste, riiklike viiside ja meetmetega, peeti iga valitsuse mõistlikuks ülesandeks.

Pidades silmas nende põhimõtete kaubanduspoliitikas valitsemist, ei ole raske jälgida üpris kestvate Venemaa ja Austria vahelise kaubandus-traktaadi läbirääkimiste kulgu.

Kuulutades oma soovist sõlmida kaubandustraktaat, seejuures tegi Viini valitsus mõned märkused selle olemuse ning vormi suhtes. Ta väitis, et traktaadi aluseks peaks olema põhimõte, millise järgi mõlemad pooled kasutaksid enam-soodustatud rahva õigusi. Kõik soodustused ja kergendused, millised vaid saab lubada mõlemate poolte alamatele kaubandussuhete paremaks arendamiseks, peab astuma projekteeritud kokkuleppesse. Nii, eriti vahetud kaubandussuhted mööda Doonaud ja Musta merd, mis on tekkinud üpris hiljuti, väärivad, Viini õukonna arvates, kokkuleppivate poolte poolset erilist kaitset ja hooldust. Sel eesmärgil on üpris soovitatav vähendada kõikide Austria pärilusmaadest mööda Doonaud ja Musta merd Venemaale veetavate kaupade tariifi. Kui tolli-tariifid vähendatakse Vene valitsuse poolt poole või isegi veerandi võrra, siis see kaubandussuhete tee ei viivita enesele meelitamast kõiki Austriast Venemaale veetavaid asju. Seoses sellega on Austria alamatel hädavajalik omada konsuleid, asutada kaubamaju ja avada ladusid Hersonis, Kertsis ja Enikolis ((Kherson, Kertch, Jenikale, Херсоне, Керчи, Ениколе)).

Mis aga puutub traktaadi vormi, siis Viini Õukond nõustub täiesti Peterburi ettepanekuga see sõlmida ukaaside vormis, millised on avalikustatud mõlemate lepingupoolt poolt kindlaksmääratud korras, ja millistes neist igaüks annab teise lepingupoole alamatele nende territooriumi piires, väljaräägitud õigused ja eelised.

Kuid tehes, Keisrinna korraldusel, kommerts-traktaadi sõlmimise ettepaneku, Bezborodko pöördus samal ajal Austria saadiku poole palvega teatada, et:

1) kõik kaubanduslepingud, mis sõlmitud Austria poolt teiste rahvastega,

2) tariifid, millised kehtivad praegu Austria maade piires, ja

3) näidata ära õigused ja eelistused, millised on Austrias antud enam-soodustatud rahvastele. Vaid nende andmete tähelepanelikul tundmaõppimisel, Keisrinna Katariina II valitsus tunnistas võimalikuks asuda kava koostamisele.

Austria valitsus ei viivitanud nende soovide täitmisega ja edastas 1782.a. juulis Vene Õukonnale kõik vajaminevad andmed, milliste hulgas olid kõikide kaupade nimekirjad, täielikult või ainult osalt, millised on keelatud Austria valdustesse vedada. Nende esitatud sõnumitega tihedas seoses, millised on edastatud Austria saadiku poolt, asub samuti Madalmaade kindral-kuberneril vürst Stahrembergil 18. Aprilli 1781.a. kiri, millises ta üksikasjalikult tõestab, kui võrd kasulik on vene kaubandusele vahetu suhteline Madalmaade, eriti Ostende sadamatega, milline esitab kõiki kasusid, et see muuta vene kaupadele ladude paigaks. Senini saavad Madalmaad Venemaalt,

Hollandlaste ja Inglise vahendamise kaudu, linaseemet, kangaste valgendamiseks värvimise tuhka, kanepit, jänesnahku, milliseid kasutatakse Flandria õitsvates mütsivabrikutes, Ukraina tubakat ja natuke karusnahkseid kaupu. Kui siis Vene valitsus nõustuks muutma Ostende oma kaupade peamiseks laoks ja aitama kaasa nende juurdeveole Vene laevadel, siis Hollandlaste vahendustegevus oleks siis hävitatud ja Ostendest oleks siis Vene kaubad viidud Prantsusmaale, Itaaliasse, Portugali ja teistesse Lõuna-Euroopa maadesse. Kuid sellise eesmärgi saavutamiseks on hädavajalik, et Vene valitsus kaotaks erandlikud eelistused, milliseid kasutavad Inglise kaupmehed, millised kõrvaldavad, kõigi Vene alamate kahjuks, igasuguse teiste mitteprivilegeeritud rahvaste konkurentsi.

Sellised olid materjalid, millised olid saadetud Austria volinikule kommerts-traktaadi sõlmimiseks ja millised anti seejärel üle, Keirinna korraldusel, Kommerts-Komisjonile, milline asus siis krahv A. R. Vorontzovi ((A.R. Worontzoff, A. P.Воронцов)) juhendamise all. Õppinud tundma kõiki neid andmeid, Kommerts-Komisjon esitas juulis 1782.a. Kõigekõrgeimale läbivaatamiseks oma ettekande, millises on välja öeldud äärmiselt huvitavad vaated Venemaa kaubandushuvidele üldse ning Austria suhtes täpsemalt.

„Nii Vene kui Tseesarilikes piirkondades olemasolevad toodete ühesugususe“ raporteerib Komisjon, „ei saa näida äärmisel juhul alguses, sünnitada mingit suuremat, mingi nende vahelise vahendajata, mõlemate Keisririikide vahelist kauplemist; ainiti tulevikus mingil meie vahelisel kauplemisel, millised tihti avavad kaubanduses uued teed, ei ole liiast mingi kaubandustraktaadi sõlmimine, nende samade eeskirjad ja märkuste alusel millised Kommerts-Komisjoni poolt oli kõige alamlikumalt esitatud selleks, et sõlmida kaubandus-leppeid Portugali ja Taaniga, vältides see-juures, niivõrd, kui see on võimalik, selleks, et ei viiks siinse riigi mingitesse spetsiaalsetesse kaubandusalaseid kohustusi ja järelandmisi tollilõivudes, tuletades selle sellisest võrdsusest, milline arvestades kõiki kauplejaid üldiseks kauplemise kasuks ja selle levitamiseks tuleb vältimatult jälgida ja millised kuivõrd väheolulised nad ka ei näinud oma alguses, võivad ainiti mitte harva ka tervele kaubandusele tekitada üpris suuri ebamugavusi.“

Teinud need üldised järeldused, läks Komisjon üle spetsiaalsele Austriaga peetava kauplemise käsitlemisele. Kuid pidades silmas seda, et enamuse Venemaa tooteid on sellised, et kaugetele turgudele saab kaupu vedada mööda veeteed, siis Austria maadel on „äraveoks“ vaid kaks kohta, „ebamugavad, aga nimelt erinevad linnad Austria Madalmaades ja Trieste sadam“. Sellel alusel on hädavajalik, et neis kohtades „ja muudes linnades oleksid Venemaa alamatele lubatud kõik turul kauplemise kasud, viisid ja eelised, milliseid ammustest aegadest kasutavad seal enam favoriitsed rahvad“. Venemaa aga, omalt poolt, võib anda Austria alamatele kauplemisel Vene sadamates võrdsed kasud ja see-juures, Hersonis ja Taganrogis ((Kherson, Taganrog, Херсоне, Таганрог)), kus neil võib olla lubatud kauplemise kontorite avamine. Komisjon eeldab, et Viini Ōukond peab eriti silmas Mustamere sadamate kaudu peetavat transiitkaubandust. „Tseesari transiit Vene turu kaudu“, Komisjoni arvates, „on piisav lisada kaupadele kaks või kolm protsenti, selliseid ettevaatusabinõusid järgides, et läbiveo sildi all, need kaubad ei satuks Venemaal müügile, aga olles siin kasutatavad, siis mitte teisiti, kui makstes lõivu täieliku tollitariifi järgi“.

Edasi viitas Komisjon järgnevale maksude vähenemine Ungari veinidele, milliseks on nüüd 9 rbl antalilt*) *)(mõõt, milles on 60 pudelit), endise 60 rbl asemel,

aga samuti Keisrinna käsul alandada veerandi võrra tolli enamik kaupade suhtes, milliseid veetakse Venemaale Mustamere sadamate kaudu, sel eesmärgil, et sarnased soodustused olid antud Viini valitsuse poolt Vene alamate kasuks. Aga üldiselt Komisjon ei suutnud märkimatta jätta, et Austria tariif piirab liiga palju mõnede Venemaalt väljaveetavate kaupadega kauplemist. Kui Viini Õukond hakkaks rõhuma tollide vähendamisele mõnede manufaktuurides toodetud toodetele (nii näiteks: villane kangas, portselan, linane riie), siis Komisjon väidab, et „vähegi ei saa selliste leevendustega nõustuda, mitte ainult, et toetada oma Vene vabrikuid ja käsitöökodasid, millised hakkavad juba levima asumaa, vaid ka selleks, et turu ennast hoida võrdsena ning tasakaalus“, kuna „otsene ja peamine kauplemise määruste asi ei pea olema miski muu, kui enda juures kõigi kauplevate rahvaste võrdsustamine, nõudes vastastikuselt omale samasugust võrdsustamist meie kauplejatele selle riigi piirkondades, millisega kaubandus-eeskiri tehakse“.

Sellele ettekandele, mis on allkirjastatud krahv Munich'i (Минихомъ, Воронцовымъ, Клингштетомъ, Соимоновымъ)), vürst Worontzoff, Klingstett, Soimonoff) poolt on lisatud sedel kaupadest, mis on Austrias liiga kõrgelt maksustatud. Siia puutuvad: kalamari, pehme majakraam, nahk ja tubakas.

Esitatud Kaubanduse Komisjoni pidi Katariina II käsul saama aluseks kõikide läbirääkimiste aluseks.

27. Juulil 1782.a. kuulutati Austria saadikule, et Venemaa poolseteks volinikeks on määratud: viitse-kantsler krahv Osterman, Kommerts-Komisjoni esimees krahv Vorontzov, kindral-major Bezborodko ja salanõunik Bakunin ((Bakounine, Бакунинъ)), kes asusid tegusalt täitma neile pandud ülesandeid.

Esimesel kolmel 5, 9, ja 26- augusti konverentsil toimus ainult volinike vahel mõtete

vahetamine üldiste aluste suhtes, millistele peab põhinema kommerts-traktaat. Kuid 9. Septembri konverentsil, oli Austria saadikule üleantud: 1) kõigi Venemaaga sõlmitavate kaubandus-lepingute põhialused; ja 2) traktaadi kava, milline on koostatud Viini Õukonna ettepanekul Vene valitsuse poolt. Lõpuks krahv Cobenzlile oli esitatud veel nimekiri kuue küsimusega, millisele oli soovitatav temalt vastused saada.

Eelkõige aga tuleb peatuda „põhiprintsiipidel“ millised tulenesid Venemaaga sõlmitud kaubandustraktaatidest. Need on järgmised:

1) Täielikvastastikulisuses, millise jõul kõik õigused ja eelised, milliseid antakse Venemaal välismaalastele traktaatide alusel, peavad olema samuti tunnustatud riigi poolt Venemaa alamate suhtes, kellega sõlmitakse kokkulepe. Seejuures Vene valitsus seadis enesele reegliks, et ei esita ühelegi rahvusele mitte mingeid erandlikke õigusi.

2) Mitte seadma enesele mitte mingeid kitsendusi oma õigusele kaitsta kõigi meetmetega oma alamate kaubavedu, tunnistades samasugust õigust ka teiste lepingupoolte poolt.

3) Jättes enesele õiguse võimaldada enam kasusid neile rahvastele, millised toovad Venemaale sisse oma enda toodangut ja teevad seda oma laevadel.

4) Mittevõtta enesele kohustust, millises millegagi piiratakse õigust muuta tariifi tagajärgi, millised kehtivad traktaadi sõlmimise hetkel.

5) Kaitsta transiitkaubandust kogu Keisririigi piires, erandiks sadamad ja kohad, millises see on antud erandlikult territoriaalsetele alamatele.

6) Seda silmas pidades, et ainult Venemaal, Türgil ja Krimmi Khaanil on Mustal merel laevasõidu õigus, siis kauplemine sellel merel toimub Vene sadamates vaid vene laevadel, millised on saanud õiguse purjetada Vene lipu all või siis kahe teise ülejäänud kalda-riigi lipu all.

7) Õiglane vastastikusus kasudes, milliseid antakse lepingupoolte tariifidega.

8) Täielik võrdsus õigustes ja eelistes, sellisel viisil, et kui Venemaa vähendab tollilõive mingile sisseveetavale kaubale, siis ta nõuab selle võrdväärset vähendamist Venemaalt väljaveetavate kaupadele.

9) Merede vabaduse ja neutraalse kaubanduse printsiibid, millised on välja kuulutatud Keisrinna poolt, peavad olema tingimusetult tunnustatud.

Nende juhtivate põhimõtete alusel, 29. artiklist koostatud, kommerts-traktaadi kava anti samuti 9. Septembri konverentsil üle krahv Cobenzlile.

Kõik selle traktaadi määrused võib jaotada 3 gruppi:

esimene hõlmab kõik artiklid, alates X kuni XVI kaasaarvatult, millistes on esitatud relvastatud neutraliteedi ja teised põhimõtted, millised määratlevad üpris õieti neutraalse kaubanduse õigusi.

Teine grupp sisaldab I, II, VI, VII, VIII, IX ja XXV kuni artikkel XXVIII, millised puudutavad hädavajalikke õigusi, mida peavad kasutama vastastikused alamad teise lepingupoolte territooriumil, et oleks tagatud kaubandussuhete arengu julgeolek. Siia kuuluvad määrused südametunniastuse vabadusest, nende isiklikust vabadusest ja kaubalaevade puutumatuses sõja puhkemise juhtumil, majade või ladude ehitamise, soetamise ja müügi õigusest, pärandi kaitsest, milline avaneb võõral territooriumil jne. Lõpuks,

kolmandasse gruppi võib paigutada I, III, IV, V ja XVII, XXIV artikli, millised puutuvad vahetult lepingupoolsete riikide alamate kommertshuve.

Jättes kõrvale esimese grupi laused, millised kordavad 9. oktoobri 1781.a. akti, vaid sellise olulise erinevusega, et nendes on enam arendatud ja täpsemalt määratletud neutraalsete rahvaste õigused, me viitame vaid mõnedele teises grupis määratletute suhtes rakendatute puhul. Nii Artikkel II järgi vastastikused alamad, kes viibivad teise lepingupoolte territooriumil, ei saa olla kitsendatud või tagakiusatud oma religioosete veendumuste eest ja neil on õigus täita oma usukombeid nii eramajades, kui ka avalikes kirikutes. Ühe riigi alamate laevaõnnetuste juhtumitel teise lepingupoolte riigi vetes osutatakse neile samasugust rannariigi poolset abi, millise saamise õigust omavad sel puhul ta enda alamad. Varad, nii vallas- kui kinnisvara, milline jääb maha peale ühe alama surma võõra riigi territooriumil, läheb testamendi või seaduse alusel üle ta pärijatele. Lõpuks, kui lepingupoolte vahel puhkes sõda, siis nendest riikides ühe alamad, kes tabati teise riigi territooriumil, ei tohi olla kinnivõetud ja ta omandit ei tohi konfiskeerida, kuid ta väljasõiduks peab olema määratletud teatav tähtaeg.

Mis aga puudutab 3. grupi lauseid, siis nende aluseks on võetud võrdsuse ja vastastikkususe põhimõtte ja lepingupoolte alamatele on antud enamsoodustatud rahva ((riigi)) õigused.

Erilist tähelepanu väärivad järgmised määrused:

1) Kõik tollilõivud kõigis vene sadamates ja sildumiskohtades võivad olla tasutud

Venemaal käibiva rahaga, erandiks vaid Liivima-, Eesti- ja Soomemaa sadamad, millistel on eriline privilegeritud seisund. Selgituste alusel, millised on antud vürst Vorontzovi poolt Austria saadikule, peavad neis sadamates isegi Venemaa alamad tasuma mitte vene rahaga, vaid Hollandi taalritega. Riias eksisteeris vaid see viimati mainitud münt.

2) Kooskõlas XVII artikliga on lepingupooltel õigus nimetada konsuleid, kellele on antud kõigi asjade lahendamise õigus, kui sellega on nõus protsessivad pooled. Vastasel juhtumil võivad viimased pöörduda samuti nende elukohajärgsete kohtute poole. Kuid konsulid ise on allutatud nende asupaiga riigi seadustele ja kohtutele.

XVII artikli järgi peavad tollivõimud jälgima selle üle, et äriteenijate (commis) poolt oma peremeeste volituste alusel sõlmitud kaubandustehingud ei ületaks neile antud volitusi. Seepärast ei olnud tollivõimud kohustatud tõendama kontrakti, millises üks kontraagentidest ületas temale volitusega antud õigusi, sest et volitajad vastutavad ainult nende kohustuste eest, millised on kooskõlas nende poolt väljastatud volikirjaga.

4) Huvitav on samuti XXIV artikkel, milline puudutab maksejõuetuse asjade menetlemist. Kui ühe lepingupoolse riigi alam, kes viibib teise riigi territooriumil, osutub maksejõuetuks võlglasteks, siis krediitorid, kohalike kohtute osalusel, määravad kuraatorid, kellele antakse üle maksejõuetu võlgniku kauplemise raamatud ja vara. Kui sellisel juhtumil krediitorid kes omavad pretensioone kahele-kolmandikule konkursi massile, nõustuvad mingi tehinguga, siis nende poolt tehtud otsus omab kohustuslikku jõudu eranditult kõigile krediitoritele. Mis aga puudutab naturaliseeritud alamaid, siis nad on kõiges allutatud sellele kohtule, millise ringkonnas konkurss avanes.

Pidades silmas selle traktaadi kava, milline on vürst Cobenzli poolt peetud asetatuks mõistlikele ja õiglastele põhimõtetele, võis arvata, et läbirääkimised viivad varsti soovitud eesmärgile. Seejuures tegelikkuses läks kõik hoopis vastupidi.

Alates 9. Novembrist 1782.a. kuni 21. Veebruarini 1785.a. ei toimunud Austria ja Venemaa volinike vahel kommerts-traktaadi sõlmimiseks mingeid läbirääkimisi. Hulga tähtsamad poliitilised asjad, nagu: Krimmi asi, Bavaaria vahetus ja kokkupõrge Hollandlastega, tõmbasid enesele kogu Viini ja Peterburi Õukonna tähelepanu ja tegevuse. Kuid esimesel, peale kolme aastast vaheaega, 21. Veebruari 1785.a. Konverentsil, kõik volinikud tunnistasid nende valitsuste soovist jõuda kaubandus-traktaadi suhtes kiiresti lõplikule kokkuleppele.

Esitades sellel konverentsil erinevad paberid, millised sisaldasid Viini Õukonna märkusi „Põhiprintsiipidele“ ja traktaadi kavale, krahv Cobenzl ka ise viitas mõnede lausete muutmise hädavajadusele. Austria saadik püüdis veenda Vene volinikke oma valitsuse nõudmiste õigluses, et tollimaksud Ungari veintele oleks veelgi vähendatud, pidades silmas seda, et Viini Õukond nõustus samuti alandada Venemaal toodetud kalamarja ja karusnahkadest kaupade sisseveo lõive. Kui aga krahv Cobenzl viitas edasi äärmisele hädavajadusele täita IV artikli lauset, millise lõpus piiratakse sisuliselt üldist Venemaal lõivude maksmist Venemaa rahaga, reeglit, siis oli temale vastatud, et see piirang käesoleval ajal (1785.a.) hakkab leidma rakendust ainult Riias.

Hulga tähtsamad olid austria valitsuse ja ta voliniku vastuväited „Põhiprintsiipide“ II ja III punkti suhtes. Nad väitsid, et kui Vene valitsus jätab enesele oma alamate erilise kaitse õiguse, siis paljud projekteeritud traktaadi laused võivad osutada õigete kaubandussuhete arengu piduriks. Austria sadamates ei tehta tollilõivude võtmisel mingit vahet kohalike ja välismaiste alamate vahel. Aga kui pidada kinni Venemaa poolt esitatud põhimõtet, siis teisest küljest, rikutakse tingimata

vastastikuselikkuse printsiipi. Seda printsiipi rikutakse samuti kolmanda põhimõtte alusel, milline lausub, et välismaised laevad, millistega veetakse Venemaale tolle riigi tooteid, millise lipu all nad purjetavad, omavad suuri soodustusi. Kui sellist reeglit lubada, siis Venemaa kaubandussuhted Austriaga ei saa kunagi areneda, sest et Austria tooted, milliseid Venemaale veetakse Austria laevadel, maksustatakse enam kõrgemate lõivudega ja selle tõttu Austria kommertsandid ei ole võimelised välja kannatama konkurentsi teiste rahvastega. Peale selle, ei tehta Austria valdustes sarnast vahe tegemist.

Kuid komistuskiviks traktaadi sõlmimisele ähvardas saada lause, milline puudutas Musta mere sadamaid. Keisrinna määratles, et neis sadamates tariifi vähendamist 25% hakkavad kasutama ainult nende välisriikide alamad, millised teevad samasuguse soodustuse Venemaa alamate kasuks. Austria valitsus aga tõestas, et kui see lause ((VI)) säilitatakse, siis tema alamatele muutub võimatuks Venemaa sadamatega kauplemine Mustal merel, kuna ta, ilmselgelt, ei saa vähendada oma tariife 25% vaid selleks, et nendega kaubelda.

Selles seisnebki enam-olulisemad vastuväited, millised on tehtud Viini õukonna poolt sisuliselt kaubandust puudutavate lausete vastu. Kuid peale selle ta tegi ettepaneku muuta mõningaid teisi kavas leiduvaid lauseid. Nii, XVII artikli suhtes Austria valitsus tegi ettepaneku selle täpsemaks määratlemiseks, et kuigi konsulid, kui vahekohtunikud, võivad lahendada kohtuasju, ei oma nad ikkagi mitte mingit õiguspädevust. Seejärel XIX artikli suhtes oli öeldud välja selle täielikult välja jätta jätmise soov, kuna silmas pidades seda, et Austria tollivõimud ei oma mingit õigust sekkuda negotsiantide ((ärimeeste, suurkaupmeeste)) või komisjoneeride ((komitentide, e. vahendajate kaudu tehtavatesse tehingutesse)) asjadesse. Artikkel XXII tuleks esitada sellises sõnastuses, et valitsust esindavad isikud, kelle on õigus sekkuda asjade ostu-müüki, oleksid vaimselt arenenud ja kohusetundlikud.

Lõpuks, XXVII artikli suhtes väljendas Viini Õukond soovi, et selle lõplikus sõnastuses oleks võetud arvesse neile edastatud äärmiselt huvitav konventsioon, mis on ärasõidu- ning pärandamise õiguse suhtes sõlmitud 1766.a. Austria ja Prantsusmaa vahel.

Esitades oma märkused Vene kava suhtes ja nõudes sellesse üpris oluliste muudatuste tegemist, Viini Õukond püüdis samal ajal tõestada oma Venemaa valitsuse nõudmiste rahuldamise soovi.

Austria nõustus:

- 1) Venemaa alamatel lubada tasuda Austria piiridel kõik maksud vene rahaga,
- 2) vähendada kalamarjalt võetavat tollimaksu;
- 3) alandada karusnahast toodetelt selle hinnast 10% ;

Mis aga puudutab nõutud tollimaksu vähendamist, milline puudutab juhtnaha või nahka ning tubakat, siis Austria valitsus ei saanud sellega nõustuda, kuna nende töötlus võtab Austrias üha enam suuremat ulatust ja seepärast lasub valitsusel nendele tootmisvaldkondadele erilise kaitse tagamise kohustus. Muideks, kui Venemaa nõustuks alandama tollimakse mõnede Austria toodetele, sellistele-nagu: kangas, klaasitooted jne., siis on järeleandmine veel võimalik.

Keisrinna Katariina väljendas oma rahulolu Viini Õukonna poolt tehtud tollimaksude suuruse alandamise suhtes, kuid samal ajal ta ei saanud nõustuda kõigi vastuväidetega, millised olid esitatud mõnede tema esitatud nõudmiste suhtes.

Kõigekõrgema poolt kinnitatud 25. Aprilli 1785.a. Noodis ja mis saadetud krahv Cobenzlile, tõestatakse muu-seas, et Viini Õukond hindab ebaadekvaatselt Venemaa poolseid järeleandmisi. Nõnda, nagu ta tähelepanu pööratakse suurele eelisele, milline on antud Austria allamatele vene rahaga maksmise õigusega. Sellist olulist õigust kasutavad vaid Inglise ja Taanlased, see-juures kui kõik teised rahvad peavad maksma osa tollimaksudest riigitaalritega – milline tekitab neile suurt ebamugavust. Peale selle, Vene valitsus on nõus täitma Austria soovi ja alandama Ungari veinide suhtes sisseveo tolle.

Ainiti, tõestanud sellisel viisil oma erilist poolehoidu Austriale, Keisrinna nõuab pidevalt, et Viini Õukond vähendaks samuti juhtnähalt ja tubakalt võetavaid tolle . Põhjendused, millised esitati tema poolt selle äraütlemise kasuks, tunnistatakse noodis täiesti ebaeenvateks, kuna kui Viini valitsus viitab sellele, et neid tooteid tehakse samuti ka Austrias, siis Venemaal tuleks samuti loobuda tollide alandamisest esemetele, milliseid samuti toodetakse Venemaal. Täpselt samuti Venemaa volinikud ei saanud taanduda nõudmisest, milline oli põhjendatud tollimaksude alandamisega Mustamere sadamates. Lõpuks kui Viini Õukond eriti rõhub eriti eranditult Venemaa alamatele antud erandlikule õigusele maksta Austria tollimakse vene rahaga, siis nad ei saa seda teostada, kuna Venemaalt on metallraha ((kuld ja hõberaha)) väljavedu „absoluutselt“ keelatud.

Sellest noodist on ilmselge, et lepingupoolte vahel eksisteerivad veel erimeelsused, milliste kõrvaldamine oleks traktaadi sõlmimiseks olnud möödapääsmatu. Kuid teisest küljest mõlemad valitsused tõestasid ilmselt oma soovi viia alustatud asi õnnestunud lõpule. Seda teadvustades, koos 25. Aprilli noodiga, oli Austria saadikule esitatud kahe manifesti ja deklaratsiooni kavad, milliste vormis oli otsustatud väljendada lõplikult saavutatud kokkulepet.

Esimese manifesti kava koosneb 30 artiklist ja sisaldab kõiki õigusi ja privileege, milliseid Keisrinna nõustus Austria kaubandusele ja alamatele Venemaa piires andma. Teise manifesti kava, milline tuli avalikustada Rooma Keisri nimel, kordab esimese lauseid, erandiks artiklid, millised käsitlevad Austria alamate õigusi Venemaal. Nende artiklite asemel on selles sõnastatud laused, millised määratlevad Venemaa alamate ja kaubanduse õigusi Austria valdustes. Lõpuks, kavandatud deklaratsiooni jõul, mõlemate riikide volinikud, oma valitsuste nimel, kohustuvad võetud määrusi pühalt ja kohusetundlikult täitma.

Pöördudes esitatud manifestide sisulise külje poole, siis on piisav märkida, et see on traktaadi esmase kavaga ja just äsja esitatud noodiga kooskõlas. Kuid Vene valitsus tegi manifestidesse mõningad Austria Õukonna poolt soovitatud parandused, näiteks konsulite suhtes (Artikkel XIX), tollivõimude osalemisest tehingute sõlmimisel (Artikkel XX), riigi ametnike kohusetundlikkusest (Artikkel XXII), pankrotist (Artikkel XXIV), pärimisõigusest (Artikkel XXVII) jt.

Saanud kätte need kavad, allutas Austria valitsus need üksikasjalikule tundmaõppimisele, mis viis arusaamisele, et neid ei saa tingimusetult ja muudatusi tegemata vastu võtta.

Konverentsidel, millised leidsid aset 26. Aprillil, 1. Augustil ja 1. Septembril , Austria volinik püüdis kõigi argumentidega tõestada Austria valitsuse poolset mittevõimalikust Venemaa nõudmistega nõustuda, et Vene või Hiina päritoluga kaubad, millised veetakse kohale Musta mere sadamate kaudu Venemaa laevadel Austriasse , oleksid olnud allutatud, vaid ühe neljandiku ulatuses kehtestatud tollitariifist, maksustamisele.

Tariif, tõestab Viini Õukond, ei ole Austrias kehtestatud selleks, et olla tuluallikaks, vaid kui „rahva tööstuse ja kaubanduse juhtimise ja ülalhoidmise“ vahend. Sel eesmärgil nõutakse, et kõigi rahvaste suhtes oleks järgitud võrdsus, millist rikut ilmselt Venemaa nõudmine. Kuid lõppude-lõpuks Austria ikkagi andis järele.

Teiseks vaidlusaluseks küsimuseks jäi Venemaa poolt nõutav Austriasse veetava juhtnaha ja naha tolli-tariifi leevendamine. Peale pikka vaidlust Viini Õukond andis järele ja selles suhtes, jõudes selleni, nagu ta ise väljendus, kuni „non plus ultra järelandlikkust“ ((„mitte enam kaugemale)). Ainiti, mida lähemale tuli läbirääkimiste lõpp, seda visamaks muutus Austria valitsus küsimuses, millinealguses ei tekitanud eriti elavat arutelu. Asi on selles, et Austria manifesti kava artikkel VII järgi raud, kangas ja lehttubakas, millist veeti Venemaa alamate poolt Venemaalt Madalmaadesse, saab tollis 6% leevenduse tollimaksust, millist makstakse sinna samade toodete veol teiste rahvaste alamate poolt.

Austria valitsus kuulutas otsustavalt, et see nõudmine on teostamatu. Ta tõestas, et pidades silmas Madalmaades õitsvat kangatootmist, ei saa seda õõnestada nõnda märkimisväärse tollimaksude vähendamisega. Seejuures, kui ülejäänud Austria pärusmaade alamad ei oma Madalmaades mitte mingeid erilisi, võrreldes välismaalastega, privileege sinna veetava kanga, raua ja tubaka suhtes, siis ei saa seda ka Venemaa alamate suhtes lubada. Sellel alusel Austria Õukond jättis manifestist Artikkel VII täiesti välja.

Krahv Vorontzov, kes võttis kõigist läbirääkimistest aktiivselt osa, ei olu nende põhjendustega ümber veenetud, kuna, tema arvates, mitte kunagi need vene tooted, tollal Venemaal eksisteeriva tootmise seisukorras ja transpordiraskuste tõttu, ei muutu Flaamlastega „konkurentsivõimeliseks“. Seda ta tahtiski krahv Cobenzlile ja Viini Õukonnale selgeks teha, „selleks nad veenduks selles, et kui me milleski neile järgi anname, siis äärmisel juhul teame selle hinda“. (Tema ((Worontzoff)) kiri krahv Bezborodkole 14. Augustist 1785.a.).

Selle viimase küsimuse lahendamisel ei seisnud traktaadi allkirjastamise ees enam mitte mingeid takistusi. 1. Septembri konverentsil otsustasid volinikud manifestide kavad pöörata nende valitsuste poolsele lõplikule kinnitamisele ja 26. Septembril toimub deklaratsiooni aktide mõlemate lepinguliste riikide volinike vaheline vahetus.

Sellega me lõpetasime huvitavaid läbirääkimisi, millised eelnesid paljudes suhetes märkimisväärse, esimese Austria ja Venemaa vahelise kommerts-traktaadi sõlmimisele, käsitleva essee.

((PS! Selles artiklis mainiti esmakordselt mõistet „shipping“, mis on tänapäeval laevanduse termin vaid teises mõttes, vanasti oli see peamine kaupade veo vahend, praegu pakkide-toodete kättetoimetamine. Mingi filmi tõlkija tegi vist nalja, kui lasi kontoritüdrukutel samas hoones asuvate laevanduse meeste juurest läbi hüpata!)).

Deklaratsioon.

Mõlemad Keiserlikud Õukonnad ühtmoodi viisil tunnetasid ja teadvustasid kõiki erinevaid kasusid, milliseid võinuks kasutada nende alamad vahetute riikide- ja maadevaheliste, nende võimule alluvate, kaubandussuhete sisseseadmise juhtumil, võttes samuti arvesse seda, et sellel teel saadakse uus vahend, et kindlustada tihedat sõprust ja

liitu, nii õnnelikult neid ühendava: Nad tegid oma spetsiaalselt sellele eesmärgil valitud ja nimetatud volinikele ülesandeks tegeleda tõsiselt, neile antud vastavate volitsuste alusel, selle tähtsa küsimusega.

Sellel alusel volinikud, õppides eelnevalt tundma ning määratledes paljudel konverentsidel vastastikuste alamate huve, jäid lõplikult omavahel nõusse kava ja mõnede eeskirjade suhtes, milliseid järgides võib leida aset vahetu kaubandus mõlemate riikide vahel ja saavutada selle kindluse taseme, millistel see saab areneda ning õitseda.

Selle tulemus on väljendatud ja üksikasjalikult esitatud kahes Manifestis, milliseid on Nende Keiserlikud Majesteetid nõus viivitamatult oma riikides avalikustama. Need manifestid on sisult täiesti ühesugused, või siis, analoogiliselt neil juhtudel, kui kohtades valitsevate tingimuste, või asjade eneste järgi tuli neist üks sõnastada teistmoodi kui teine.

Selleks, et anda sellele kaubandust puudutavale kokkuleppele Mõlemate Keiserlike Kodade vahelise vastastikuse kohustuse vormi, volinikud, neile Nende Augustilike Valitsejate poolt antud võimuga, lubavad ja kohustuvad Nende Keiserlike Majesteetide nimel, et Nende poolt vastuvõetud määrustest hakatakse täpselt ja rikkumatult kinni pidama nii ühelt kui teiselt poolelt ja kuivõrd see puudutab mõlemaid Keiserlikke Õukondi kaheteistkümne aasta kestel, lugedes kahe Manifesti avalikustamise päevast, milliseks nimetatakse käesoleva aasta esimene (kaheteistkümnes) November ja et selle tähtaja kestel Nende Keiserlike Majesteetide heaksarvamisest hakkab sõltuma nende kehtivus jätkumine või siis, võetakse selles asjas mingid teised meetmed, millised on Nende poolt tunnustatud mõlemate monarhite vastastikuste huvidega kooskõlas olevateks.

Selle kinnituseks meie, Tema Keiserliku ja Kuningliku-Apostelliku Majesteedi, volinikud allkirjastasime selle Deklaratsiooni, millise juurde on lisatud Keisri Manifest, milline kuulub avalikustamisele kindlaksmääratud tähtajal ja lisasid meie pitsati ning vahetasid selle Akti samasuguse Deklaratsiooni vastu, millise juurde on samuti lisatud Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna Manifest, mis on meile üle antud Tema Kõrguse Tegev-Salanõuniku ja viitse-kantsleri krahv Ostermanni, Tegeliku Salanõuniku ja Kommerts-Kolleegiumi Esimehe krahv Vorontzovi ja Salanõunik krahv Bezborotko ja Bakunini, Tema Majesteedi volinku poolt.

See juhtus S-Peterburis 20. Septembril (1. Oktoobril) 1785.a.

(L.S.) Louis Comte de Cobenzl. (м.п.) Графъ Луи Кобенцль.

NOUS CATHERINE SECONDE
милостию Par la Grasse de Dieu,
ВТОРАЯ,
Imperatrice et Autocratice
de toutes les Russies,

Божию поспешествующею
МЫ ЕКАТЕРИНА
Императрица и Самодержица
Всероссийская:

Moskva, Vladimiri, Novgorodi keisrinna ja isevalitseja, Kaasani, Astrahani, Siberi, Hersoni-Tauria keisrinna, Pihkva valitsejanna ja Smolenski suurvürstinna, Eestima, Liivimaa, Karjala, Tveri, Jurgorodi, Permi, Vjatka, Bulgaaria ja teiste vürstinna, Novgorodi alammaade, Tšernigovi, Rjazani, Polotski, Rostovi, Jaroslavli,

Belozerski, Udorski, Obdorski, Konda, Vitebski, Mstislavski valitsejanna ja suurvürstinna ja kõigi põhjamaade ja Iveri, Kartalia ja Gruusia keisrite ja Kabardiinimaa, Tšerkessia ja mägivürstide käsutaja ja nende pärilik valitsejanna ning valdaja.

Laiendades Meie alatise ja lakkamatu hoolduse kõigele, mis teenib Meie riigi heaks ja Meile ustavatele alamate, Me tunnistasime seda soodustavaks avada Meie Keisririigi ja Austria monarhia piirkondade vahel vahetu kauplemise ja kinkida sellele erinevaid heaksarvamisi ning mugavaid soodustusi mitte ainult sellele vajaliku jõu andmiseks, vaid ka selle lühikese aja jooksul siduva tegevusega õitsengusse. Selle tõttu ja et sellest teavitada nii Meie alamaid, aga ka Tema Majesteedi Rooma Keisri alamaid Meie määrustest, Meie otsustasime selle heaks anda välja selle Manifesti, millise järgnevad artiklid saavad nüüdsest mainitud kauplemise reegliteks ja iseloomuks.

1.

Suvatseme ühiselt, et Austria Monarhia alamatel on kõikjal Meie Keisririigis osutatud võimalused ja sobivad vahendid kogu kaubanduse edendamises.

2.

Meie Keisririigis sisseseatud erinevate usutunnistuste tunnistamise vabaduse alusel võivad nad seda kasutada täiel määral ja pidada teenistusi oma ususeaduse alusel ja ilma mingi sekkumiseta või häirimiseta, enda kodudes või ehitistes, või kirikutes, millised on Meie poolt selleks määratud või lubatud.

3.

Kingime samuti Tema Majesteedi Keisrinna alamatele kogu Meie Riigi piirkondades õigused, vabadused ja erandid, milliseid kasutavad siduvalt enamsoodustatud Euroopa rahvad ja korraldame koos, et kõikjal oleks neil kõik kasud, millised nende kauplemisele võivad laieneda ja õitseda Meie Keisririigis; kuid vaid sellisel kujul, et, peale nimetatud õiguste, vabaduste ja eeliste, kuivõrd need neile on sellest allpool lubatud, olid nad tootmisel ja kauplemisel Meie tariifi, korralduse ja seadusega kinnitatud.

4.

Lubame neile kõigis Meie Keisririigi sadamates, linnades ja reididel, kus laevasõit ja kaubandus ei ole ära keelatud, osta, müüa ja vedada mööda veeteed ja ka mööda maad kaupu, milliste vedu, või siseturg, samuti ka väljavedu ei ole keelatud, makstes tolle ja makse, millised on määratletud käesolevate või tulevaste tariifidega.

5.

Austria alamatele kingitud privileegide tulemusel maksta tollimaksu Venemaal käibel oleva rahaga, lubame kõigil Meie tollipunktidel võtta neilt iga kord sel alusel tolli, lugedes riigitaaleri ((Rixdaler, ефимокъ)) võrdseks 125 kopikaga, erandiks vaid Riia linn

ja selle sadamad, kus Meie korralduse järgi maksavad alamad riigitaalrites.

6.

Tema Majesteedi Keisri alamate kaubanduse siduvaks edendamiseks, käseme Ungari veinidelt, mida veetakse Venemaa või Austria laevadel ja Venemaa peremeeste või Austria alamate avel, või siis otse mööda maismaad läbi piiridel asuvate tollipunktide, võtta maksu edaspidi Meie piirkondadese vedamisel, aga nimelt: Ungari tavalistelt lauaveinidelt, sellistelt nagu d'Erlau, de Bude, de Rust ((Ерлаускаго, Будскаго, Руста) ja teistelt samasuguse kvaliteediga, mitte enam kui 4 rubla 50 kop. 6 pudeliselt kastilt, millisele nähakse ette 4 antals ((анталовъ)), aga Ungari Tokai ((Tokay)) või igasuguste Ungarist pärit likööride pealt kahekordselt, st. 9 rubla kastilt ((Охofft, оксфорта)); mitte kõik kes soovivad kasutada seda lisa või sel viisil tolli maksmist veinide eest mõlemate nende valikul, peavad iga kord esitama selle koha Magistraadi või Tolli tõendi, kustkohast need veinid olid saadetud.

7.

Suvatseme samuti, et Austria alamad selle Manifesti väljakuulutamises alates kõigi kaupade ja juurdekasvude eest, mis on nende poolt välja vii siis veetud meie Musta mere sadamate kaudu, nimelt Dnepri suudmes asuva Hersoni ja Sevastopoli ja Tauria piirkonna Feodossia kaudu, osaleksid tolli, milline on annetatud Meie korralduse kuuenda osaga veerandi võrra vähendamises, mis antud välja 1782.a. Üldise tariifi põhjal Meie oma alamatele ja rahvastele, kellega on kokku lepitud mingi sarnane vahetus.

8.

Tormi või enda mereröövlite käest päästmiseks või mingil teisel juhtumil on Austria alamate laevad sunnitud sisenema Meie sadamasse, võivad seal laeva parandada, varuda kõike vajalikku ja lahkuda vabalt merele, ja sellistel juhtudel me nimelt keelame sadama tollivõimudel neid laevu läbi vaadata või nõuda neilt maksu; kuid sellisel tingimusel, et sellel oma Meie sadamates viibimise ajal ei saaks midagi maha laadida, ega mingit kaupa müügile panna: kuid peavad end ülal kooskõlas seaduste, määrustega ja kohalike tavadega. Sel juhtumil, kui keegi soovib mingit kaupa müüki panna, siis ta allutatakse sellele järgnevalt Meie tariifile ja korraldustele.

9.

Me keelame kinnipidada Meie Sadamas Austria kauba või sõjalaevu, või kedagi laevameeskonnast või teenijatest või kaupu ära võtta, jättes siiski Meie Valitsustele täieliku vabaduse tegutseda seaduste ja teenistuse tavade järgi laevade peremeeste, või veose vastu, kellel on Venemaal isiklikud võlad, aga samuti neist nende, või ekipaazi vastu, keda süüdistatakse mingis pahateos või kuriteos; kuna neil juhtumitel nad peavad olema allutatud Meie Keisririigi seadustele ja määrustele.

10.

Kõigile Meie Admiraliteedi Valitsustele käseme mitte sundima mitte ühtegi Austria alamatele kuuluvat laeva, tahte vastaselt sõjas teenima või midagi vedama.

11.

Samamoodi on neil ja kõik Meie alamad jälgivad, et Tema Majesteedi Keisri alamate laevad, mis sõitsid madalikule ja on merehädas Meie Keiserriigi kallaste lähedal, oleks osutatud igasugune abi ja toetus, nii meeskondade, laeva ja varude suhtes otsustamisel, kuid makstes ainiti selliseid kulusid ja makse, millised kuuluvad sarnasel juhtumil 1781.a veemajanduse põhikirja alusel Meie enda alamad.

12.

Mõistnud relvastatud neutraliteedi põhimõtete süsteemi, mis on Meie poolt vastu võetud kokkuleppel paljude Riikidega viimase meresõja ajal, kasu ja päästvat eesmärki, Me otsustasime et Me mitte ainult ei hakka neist kinni pidama, vaid ka viitama neist kinnipidamisele ja täitmisele Tema Majesteedi Keisri alamate suhtes. Selle tulemusel, kui juhtub, et Meil tuleb olla sõjas teiste riikidega, käseme, et Austria alamate suhtlus ja vaba kaubandus nende oma piirkondadega ei oleks olnud sel põhjusel läbi lõigatud; kuid et sellistel juhtudel nad kasutaksid kasusid, millised on kehtestatud järgmises neljas seaduse-määruses:

1. Et igasugune laev võiks vabalt purjetada ühest sadamast teise ja ka sõdivate rahvaste randadest mööda.

• Et jutuks olnud sõdivate riikide alamatele kuuluvad kaubad, oleksid vabad neutraalsetel laevadel, erandiks keelatud kaubad.

3. Et selle määratlemiseks, mis võib tähistada blokeeritud sadamat, siis selliseks peab lugema sellist, millisele Ründava riigi laevad on piisavalt lähenenud ja ankrusse heitnud, et kujutaks endast sellesse sadamasse sisenejate suhtes ilmselget ohtu.

4. Et Neutraalsed laevad ei saaks olla peatatud, nii õiglastel kui ka ilmselge tegevuse põhjusel; et nende üle mõistetak kohut viivitamatult; et kohtumenetlus oleks alati ühesugune, kiire ning seaduslik; ja et iga kord, peale süütult kahju kannatanu rahuldamisele, oleks lisaks antud rahuldus solvatud lipule tekitatud ülekohtu ees.

13.

Olles Tema Majesteedi Keisri alamate kaubalaevad, purjetades üksi, kohtuvad ranna lähedal või avamerel Meie sõjalaevadega või era armatooridega ((kreeka partisanid)), võivad siis olla nende poolt üle vaadatud. Kuid nii sel juhtumil on ühelt poolt mainitud kaubalaevadel paberitest mingite merre viskamise keelatud; nii on teiselt, Meie sõjalaevadele või armaatoritele antud käsuga tingimata hoida eemale suurtüki lasu kaugusele neist Austria kaubalaevadest; ja et hoida täiesti ära igasuguse korralageduse tekkimine, ei tohi kunagi saata üle kahe või kolme inimese, oma paatides, et kontrollida passe ja meresõidu pabereid, millised kinnitavad veost ja selle omanikuõigust; aga kui

selliseid kaubalaevu hakkavad saatma üks või mitu sõjalaeva, siis piisab ainult konvoi komandöri teatest, et neil laevadel ei ole keelatud kaupu, mida peab lugema täiesti piisavaks ja seejärel ei saa toimuda mingit kohapealset läbivaatust.

14.

Nii kui esitatud dokumentidest või konvoi komandöri sõnadega kinnitusest selgub, et sellisel viisil merel kohatud kaubalaevad ei ole koormatud keelatud kaupadega, siis nad võivad kohe vabalt, ilma mingite takistusteta, oma teekonda jätkata; aga need Meie sõjalaevad või armaatorid, millised, vaatamata kõigele, otsustavad mingil viisil solvata mainitud laevu, siis nad peavad vastutama selles isiklikult ja oma varaga, peale ettenähtud hüvituse ka lipu solvamise eest.

15.

Kui juhtub, et leitakse läbivaadataval Austria laeval veetavaid keelatud kaupu, siis sellisel juhtumil Me keelame sellel leiduvate kastide, kottide, vakkade, pakkide ja tünnide lõhkumise, ja kaubast vähimagi osa äravõtmise; kuid laeva kinnivõtja peab selle sadamasse tooma, kus selleks asutatud kohtu-valitsuses ja seaduste ning ettekirjutuste alusel tehtud otsuse alusel tuleb keelatud või salakaubana veetud kaup konfiskeerida; muud esemed ja kaubad, millised asusid sellel laeval, ilma, et kulude ja trahvide ettekäändel, oleks need asjad ja laev kinni pidamata tagastatud. Kohtupidamise ajal laevnik, peale tema poolset kauba, mis oli tunnistatud salakaubaks, väljaandmist, ei pea ootama oma asja menetlemise lõppu; kuid soovime, et ta võis omal tahtel pöörduda oma laeva ja allesjäänud veosega merele; kui aga Austria kaubalaev võetakse kinni Avamerel Meie sõjalaeva või armaatori poolt, ja sellel osutub olevat salakaubaks tunnistatud kaup, siis sellisele kaubalaevale, kui ta soovib, vabalt loovutada selle salakauba kinnivõtjale, milline rrahuldunud selle vabatahtliku äraandmisega, ei saa enam mingil viisil selle laeva meeskonda kinni pidada, solvata ega häirida, mis võib koheselt vabalt oma teekonda jätkata.

16.

Salakauba all tuleb peamiselt mõista vaid järgmisi asju, ja nimelt: kahurid, mortiiroid, tulirelvad, püstolid, pommid, granaadid, kuulid, mürsud, miinid, räni, süütenöör, püssirohi, salpeeter, väävel, soomusrüüd, piigid, mõõgad, portupeed, padruni kestad, sadulad, ohjad, erandiks vaid laeva ja meeskonna kaitseks vajalik hulk.

Kõik muud siin mittemainitud asjad ei ole loetud maa ja meresõja pidamise vahenditeks, mis alljärgnevalt ei kuulu konfiskeerimisele, järelikult tuleb need vabalt igasugust kahju neile tekitamata vabaks lasta.

17.

Kuigi ülalpool artiklis mainitud keelatud kaubad on esitatud selgelt ja sellisel

viisil, et kõik selles mittekujutatu, peab olema loetud kinnivõtmise suhtes täiesti vabaks ja ohutuks. Kuid vaatamata ainiti sellele ja viimasel ajal toimunud meresõja ajal tekkinud neutraalsete rahvaste raskustele laevade ostmisel, millised kuuluvad sõdivatele riikidele või nende alamatele, otsustasime Me selle heaks, et kaotada siin igasugune veel esineda võiv kahtlus, määratleda, et juhtumil, kui Me hakkame pidama sõda mingi teise Riigiga, Tema Majesteedi Keisri alamad võiksid, milline aeg ka ei oleks, osta või lasta ehitada Meiega sõdiva Riigi alamatelt, oma arvelt nii palju laevu, kuipalju nad heaks arvavad, ilma Meie või armatooride poolse takistusega; mõistes seejuures muidugi, et sellised laevad varustatakse kõigi vajalike Austria alamate poolset seaduslikult soetatud omandi tunnistustega.

18.

Meiega sõdiva Riigi alamad, kes asuvad Austria Monarhia teenistuses ja kes on võetud tema alamlusse, või kes soetasid väikekodanlase õigused, kuigi sõja ajal, käsime Oma merevägede ülematel lugeda ja trakteerida mitte teisiti kui sünnilt Austria alamateks.

19.

Käsime, et Konsulid, kes asutatakse Tema Majesteedi Rooma Keisri poolt Meie piirkondades, Tema kauplevate alamate kasuks, kasutaks selles kogu seaduste kaitset; ja kuigi neil ei ole seal õigust kohtumenetluse pidamisele, siis nad võivad, ainiti, olla protsessivate poolte soovil valitud nende vaidluses vahendajateks, kuid alatise protsessijate vabadusega pöörduda eelistatult Meie Valitsuste poole, millistele need konsulid kõiges oma asju puutuvates asjades võivad ühtmoodi olla allutatud.

20.

Austria alamatele antakse kõikvõimalikku abi Meie enda alamate vastu, kes ei täida seadustatud tavade järgi sõlmitud lepingu järgseid ja Tollis üleskirjutatud kohustusi; selle nimel suvatseme, et vajaduse juhtumil Meie Valitsuste poolt oleks osutatud vajalik toetus ja kaitse kostja ((vastutaja)) kohtusse kutsumisel nendes samades kohtades, kus lepingud olid sõlmitud ja registreeritud ja et sundida lepingupooled täitma kõike selles otsustatud.

21.

Tema Majesteet Keisri alamate kaubanduse siduvaks julgeolekuks Meie piirkondades, käsime tähelepanelikult jälgida, et inimesed kaupade ostmisel ja müügil, kes vahendavad valitsuse loal, oleksid teadjad ((intelligens)) ja kohusetundlikud.

22.

Meie Keiserriiki asuvate Austria alamatele me kingime täieliku vabaduse pidada nende asupaikades kauplemisraamatuid, sellises keeles, millises keegi seda soovib teha;

selles neile mitte midagi ei tohi ette kirjutada, ega sundida neid esitama arveraamatuid või kauplemisraamatuid, kui siis, siis seda õigustuseks pankroti, võltsingu või kohtuprotsessi puhul; kuid selle viimasel juhtumil on kohustatud esitada vaid need artiklid, millised on asja selgitamiseks vajalikud.

23.

Kui Austria alam teeb pankroti Venemaal, omandamata kodanlase õigusi, siis sellisel puhul käseme, et laenuandjad iga koha Magistraatide ja kohtute võimu all määraksid vara juurde kuraatori või hooldajad, kellele usaldatakse kõik pankrotistunu asjad, raamatud ja paberid; ja kui laenuandjatest kelle pretensioon ulatub kahe kolmandikuni varast, lepib omavahel kokku mingis korralduses, mis puudutab vara jagamist, siis teised võlausaldajad peavad järgima sellist kokkulepet ja sellele alluma.

Mis aga puutub Austria naturaliseeritud alamaid, või kodanlase õigused saanud isikud Meie piirkondades, siis nad pankroti juhtumil, samamoodi nagu kõigil teistel juhtumitel on allutatud seadusele, määrustele ja Meie Keiserriigi korraldustele.

24.

Lubame meie piirkondadesse elama asunud Austria alamatel ehitada, osta, müüa või üürida maju kõigis linnades, millised ei ole selliste kodanlaste õiguste ja privileegide soetuste vastased; kuid mis puudutab maju, millised hakavad kuuluma mainitud Austria alamatele, nimelt S-Peterburis, Moskvas ja Arhangelski linnas, aga samuti ka Hersonis, Sevastopolis ja Feodossias, kus nad vabastatakse igasugusest sõjaväelaste majutamistest, kuna need majad kuuluvad neile ja nad hakavad neis ise elama, kuid majutamise koormisest ei vabastata nende poolt üürile antavaid maju, või nende poolt ise üüritud maju. Kõigis muudes Meie Keiserriigi linnades, kus Austria kaupmehed elama asuvad, nende poolt ostetud või ehitatud majad ei hakka kasutama vabadusi, millised on lubatud ainult ülalpoolnimetatud kuues linnas; kuid kui Me otsustame heaks käskida majutamise asemel raha maksta, siis ka Austria kaupmehed on sellele korraldusele ühtmoodi teistega allutatud.

25.

Need Austria alamatest, kes soovivad Meie valdustest, provintsidest, linnadest ja piirkondadest ära sõita, ei tohi neid vähimatki takistada, ja korraldame, et võttes sel juhtumil igas kohas tavalisi ettevaatusabinõusid, neile oli antud väljasõiduks vajalikud passid, et sõita ära koos oma sinna toodud, või seal soetatud varaga, nende võlgade ja seadusega, määrustega, korraldustega ja Meie Keiserriigi asutuste poolt määratletud lõivude maksmisest. Sellest määruse alt jätame välja vaid need, kes astusid Meie alamlusse nende kohtade maaomavalitsuste seaduste järgi, kus nad elasid.

26.

Austria alamatest peale nende surma Meie piirkondades maha jäänud kinnis- ja vallasvara läheb vabalt ja takistusteta pärijatele üle, nende testamendi alusel või siis ilma testamendita maaomavalitsuste seaduste ja põhikirjade alusel; seetõttu nad võivad viivitamatult saada pärandi kätte ise või usaldusisikute kaudu, nagu ka testamenditajate kaudu, kes on surnud isiku poolt selleks määratud. Pärijatel on vabadus saadud pärandiga toimida oma soovi järgi, erinevate annetuste tegemisel, millised on Meie seadustega ette kirjutatud.

Kui aga pärijad oma äraoleku või alaealisuse tõttu ei teinud vajalikku, et viia ellu oma õigusi, siis sellisel juhtumil korraldame avaliku nootari abil koostada kogu pärandi nimekirja Kohtuniku või Kohtute juuresolekul, Austria konsuli juures, kui selline seal on ja teiste kahe usaldusväärse isiku poolt, ja nad pidid selle pärandi andma hoiule mingisse avalikku asutusse või kahe või kolme kaupmehe kätte, kes on nimetatud selleks konsuli või konsuli puudumisel kohtuvõimu poolt, selleks, et see omand oleks nende poolt hoitud ja säilitatud selle seaduslikele pärijatele ja otsestele peremeestele. Sellise pärandi üle erinevate pretendente vahel tekkinud vaidluse juhtumil peetakse selle koha kohtus, kus surnud isik elas, lahendab, seaduste alusel, kohtuvaidluse lõpliku kohtuotsusega.

27.

Käsime üheskoos, et kui mõlemate Monarhide vahel (mille eest Jumal hoidku) rahu katkeb, ei kohtud, ega ka Austria alamate omand ei oleks konfiskeeritud, veel vähem, oleksid ise kinni peetud, kuid antagu neile äärmisel juhul aastane tähtaeg oma vara müügiks või selle väljaveoks ning nende sõiduks sinna, kuhu nad ise soovivad, kuid, et nad eelnevalt maksaksid ära oma võlad.

See käib samamoodi Tema Majesteedi Keisri alamate kohta kes on mere- või maaväeteenistuses ja sellisel juhtumil lubame ühtedele ja teistele veel enne, või ärasõidu ajal oma vara loovutada sellele, kellele soovitakse või teha korraldusi enda või heauskselt omandatud ja kogutud asju, milliseid nad ei suutnud ära müüa aga ka neil olevaid võlgu, millised võlgnikud peavad rahuldama, justkui rahu katkemist ei oleks olnud.

28.

Kõik ülalpool esitatud artikleid käseme täpselt ja tingimata täita kogu Meie Keisririigi alal 12 aasta kestel, lugedes selle Manifesti väljaandmise päevast.

29.

Aga kuna Tema Majesteet Rooma Keiser, Meiega ühel samal ajal andis oma kõigis valduste piirkondades välja Manifesti, millise eesmärk ja kavatsus vastab täielikult Meie omadele, ja nimelt:

et igasuguste vastastikuste kasudega kiita heaks mõlemate riikide vaheline vahetu kauplemine, Me tunnistasime vajalikuks käskida trükkida järgmise, kõiges igati täpne Manifeesti tõlge, et selle sisu jõuaks kõigi Meie kauplevate alamatele. Me kinnitame, et kõik nad võtavad vastu selle Meie Emaliku hoolitsuse, lakkamatult särava nende tõelises

headuses, uue pandi, ja et igäuks teine-teise ees püüavad kogu hingest tõestada, ja oma suure pingutusega saada osa parimal viisil sellest Meie poolt uuesti kingitud kaubanduse ala ja avada selles kindlad ettevõtted ning tootmised. Muuseas anname lootust Meie isikliku kaitsega ja kõigi nende heasoovlikusega, kes siin Meie Kõigekõrgeima tahtel ja Meie heategeliku kavatsusega kaasa teha püüavad.

See juhtus Meie Keiserlikus ja trooni-linnas S.-Peterburis. Kristuse sünnist 1. Novembril 1785.a. Ja Meie kahekümne neljandal valitsemisaastal.

(L.S.) Catherine.

(м.п.) Екатерина.

NOUS JOSEPH SECOND,
Par la Grace de Dieu,
Empereur des Romains,
toujours auguste,

Мы, Иосифъ Второй,
Божию милостию
Римский Императоръ,
всегда Августейший,

((Meie Joseph Teine, Jumala armust Rooma Keiser, Augustilik)) Saksamaa ja Jerusalemi, Ungari, Böömimaa, Dalmaatsia, Kroatia, Slavoonia, Galiucie ja Lodemirie Kuningas; Austria Eks-hertsog, Burgundia ja Lotaringi ((Lorraine)), Stirie, Carinthie, Carniole Hertsog, Toscane Suurhertsog, Transilvaania Suurvürst, Moravie Markkrahv, Brabandi, Limbourgi, Luxembourgigi, Gelderni, Würtenbergi, Ülem- ja Alam Sileesia, Milani, Mantou, Parme, Plaisance, Guastalle, Osviecin ja Zator, Calabre, Bari, Mountferat ja Tescheni Hertsog, Svabia, Carlevice vürst, Habsbourgi, Hainaut ja Flandria, Tiroli, Kibourgi, Gorice ja Gradisca Krahv; Püha Rooma Keisririigi, Burgau, Ülem- ja Alam Lusace, Mousson ja Nomeni Markkrahv, Namuri Krahv, Vaudemont provintsi, Blanckenvergi, Zutphaine, Saarverde, Salm, Falckensteini Krahv, Esclavonne ja Maline markkrahvkonna Valitseja.

Väsimatu ja Meie kõige ülese alalise hoole all Meie Keisririigi heaoluks ja Meie ustavate alamate hüvedesse puutuva, Me tunnistasime võimalikuks mõlemate kasu kasvuks, Meie piirkondade ja Ülevenemaalise Keisririigi vahel vahetu kauplemise ja kinkida selleks igasuguseid hüvesid ja soodustusi, millised on mugavad mitte ainult sellele kogu vajaliku jõu andmiseks, kuid ka selleks, et viia see lühikese aja pärast siduvasse paremlikku ja paindlikusse. Selleks ja et teavitada nii Meie alamaid, aga ka Tema Majesteeti Ülevenemaalist Keisrit alamaid Meie määrustest sellisel kujul, nagu Me otsustasime selle heaks anda välja Manifesti, millise järgmised artiklid saavad nüüdsest mainitud kaubanduse eeskirjadeks ja juhisteks.

1.

Suvatseme, et Venemaa Keisririigi alamatele oleks kõikjal Meie piirkondades osutatud abi ja kõikvõimalikku toetust kogu kauplemisele, selle edenemiseks.

2.

Meie piirkondades kehtestatud usuvabaduse alusel, võivad nad seda kasutada täiel määral ja pidada teenistusi oma ususeaduse järgi, ilma et seda kuidagi häiritakse või segatakse kas oma kodudes või hoonetes, või siis kirikutes, millised on Meie poolt selleks määratud või lubatud.

3.

Kingime samuti Tema Majesteedi Keisrinna alamatele kõigis Meie Riigi piirkondades õigused, vabadused ja erandid, milliseid kasutavad enamsoodustatud Euroopa rahvad; ja suvatseme, et neil oleks kõiges kõik kasud, millistele nende kauplemine võib levida ja õitseda Meie piirkondades; kuid sellisel viisil, et peale nimetatud õigusi, vabadusi nad neile midagi vähem ei luba, olid nad siis oma tootmises ja turgudel allutatud tariifidele, määrustele ja Meie seadustele.

4.

Lubame neile kõigis piirkondades Meie sadamates, linnades ja reididel, kus laevatamine ja kauplemine ei ole keelatud, osta, müüa ja vedada mööda maa- ja veeteed kaupu, milliste vedu või siseturg, samuti väljavedu ei ole keelatud, lõivude ja maksude maksmisega, millised on määratletud käesolevate või tulevaste tariifidega.

5.

Tema Keiserliku Ülevenemaalise Majesteedi alamate kauplemise siduvaks edendamiseks, suvatseme, et Vene nahk, mis on tuntud juhtnaha nime all, mida veetakse sisse Austria või Venemaa alamate poolt maksti sisseveol ette lõivu mitte enam kui 6 kuldnat 40 krossi tsentnerilt, milline moodustab enesest 137 Vene naela. Kuid kõigile kes soovivad kasutada seda vähendamist või sel viisil lõivude maksmist ja sellise juhtnaha või nimetatud Vene naha eest tollimakse, kuulub iga kord selle koha või Tolli, Magistraadile, kust need nahad saadetakse, esitada tunnistused, millised tõestavad, et see sisult Vene nahk, juhtnahk, milline kuulub Austeria või Vene peremeestele ja mis on saadetud nende arvel otse Meie piirkondadesse. Madalmaades aga ja kõigis neis kohtades, kus eksisteerivad juba juhtnahale väiksemad tollimaksud, siis endised tariifid selle suhtes, jäävad endisesse jõusse.

6.

Samamoodi suvatseme, et karusnahkadest kaubad, mis veetakse Venemaalt Austria või Vene peremeeste arvelt, sisseveol edaspidi ei võeta tolli üle kümne protsenti.

7.

Suvatseme samuti, et kalamarja eest ei võetaks tollimaksu üle viie protsenti tsentnerilt, koos taaraga.

8.

Ostende ja Nieuporti vabasadamates tuleb käituda Vene alamatega, kui enamsoodustatud rahvastega, selles mis puudutab nende kaupade ja varude ladustamise õigust aitades ja nende edasist vedu.

9.

Kõik tooted ja kaubad, mis tuuakse Venemaa alamate poolt ühe või teise rahva laevadel otse Hersoni, Feodossia ja Sevastopoli sadamatest; vene või siis hiina saaki ja käsitööd, samuti nagu Meie pärusmaadel tooted ja kaubad, mis on nende poolt väljaveetud neisse sadamatesse, sisse või väljaveol otse mööda Doonaud või Trieste ja Fiume sadamatesse, saavad kasutada tollilõivu veerandi võrra vähendamist, milline on määrateltud käesolevast tariifist või on Donau jõe suhtes edaspidi väljaantavad, samuti nagu edaspidi nende kahe sadama suhtes kehtestavate tariifid, juhtumil, kui nad selles Manifestis täheldatud ajal tariifi kinnitama hakkavad.

10.

Venemaa alamate laevad, tormiga või siis enda päästmisel mereröövlite käest või mingil teisel juhtumil on sunnitud Meie sadamasse sisenema, võivad seal teha parandustöid, varustada end kõige vajaminevaga ja lahkuda vabalt merele ja sellistel juhtumitel nimelt keelates sadama tollipunktidel neid laevu läbi vaadata või nõuda neilt tollilõivu; siis vaid sellisel tingimusel, et nende viibimise ajal Meie sadamates ei saaks midagi maha laadida, ega miskit kaupa müüki panna, kuid võivad seda teha kõigi kohalike seadustega, põhikirjade ja tavade kooskõlas. Aga juhtumil, kui keegi soovib kaupa müüki panna, siis ta allutatakse seda puudutavate Meie tariifidele ja määrustele.

11.

Keelame Meie sadamates Vene kauba või sõjalaevu kinni pidada, või kedagi nende meeskondadest, või siis võtta ära kaupu: kuid jättes Meie valitsusele vabaduse tegutseda seaduste ja kohtu tava järgi laevade peremeeste või veose vastu, kes omavad isiklike võlgasid Meie valduse maadel, samuti ka neist nende vastu, või ka ekipaazi, keda süüdistatakse mingis pahateos või kuriteos; kuna neil juhtudel on nad allutatud Meie piirkondade seadustele ja määrustele.

12.

Kõigile Meie sadamate Ülemustele ((Kaptenitele)) käsime mitte sundima ühtegi laeva, milline kuulub Venemaa alamatele, nende tahte vastaselt sõjas teenima või teostama mingit vedu.

13.

Samamoodi on neil, ja kõik Meie alamad jälgivad selle üle, et Tema Majesteedi Keisrinna alamate laevad, millised satuvad madalikule või mereõnnetusse Meie piirkondade ranna lähedal, õigus saada igasugust abi ja toetust, nii meeskonna, laeva kui ka kimpude-kompsude suhtes; tasudes selliseid kulusid ja andameid, milliseid peavad Meie määruste järgi sarnasel juhtumil maksma ka Meie alamad.

14.

Saanud teada, Meie poolt vastu võetud kokkuleppel Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinnaga, relvastatud neutraliteedi printsiipide kasu ja päästva eesmärgi, viimase meresõja ajal, Me otsustasime mitte ainult valvata neist kinnipidamise üle üldse, vaid viidata Tema Majesteedile Keisrinnale, et neid täidaks ka tema alamad. Selle tõttu, kui Meil tekib juhus olla sõjas teiste Riikidega, suvatseme, et Venemaa alamate suhtlemine ja vaba kauplemine nende samade piirkondadega ei olnud sel põhjusel katkestatud, kuid et sellistel juhtudel, et nad oleks kasuga kauplunud, tuleb järgida nelja alloetletud määrust.

1. Et igasugune laev saaks vabalt purjetada sõdivate riikide ranna lähedalt ühest sadamast teise.

2. Selleks, et mainitud sõdivate Riikide alamatele kuuluvad kaubad oleksid vagad neutraalsetel laevadel, erandiks keelatud kaubad.

3. Et selle määratlemiseks, mis saab tähistada plokeeritud sadamat, peab tunnistama vaid sellist, millisele on ründava riigi laevad nõnda lähenenud ja asetatud sellisel kujul, et eksisteeriks sadamasse sisenemisel ilmselge oht.

4. Et neutraalsed laevu ei tohi peatada teisiti, kui õiglastel ja ilmselge tegevuse põhjusel, et nende üle oleks siis ka viivitatamatult kohut mõistetud; kohtumenetlus peab olema alati ühetaoline, kiire ja seaduslik ja et iga kord, peale süütud kannatanule kahjude hüvitamise, oleks antud ka solvatud lipule, rahuldus.

15.

Olles Tema Majesteedi Keisrinna alamate kaubalaevad, purjetades üksi, kohates kallaste lähedal või avamerel Meie sõjalaevu, või era armatoore, siis nad võivad olla nende poolt üle vaadatud; kuid sel juhtumil on ühest küljest mainitud kaubalaevadelt mingeid oma paberitest merre visata, siis nõnda teisest küljest käsime Meie sõjalaevadel või armatooridel tingimata hoida end suurtükilasust kaugemale neist Venemaa kaubalaevadest ja et hoida ära igasuguseid arusaamatusi, ei tohi oma paatidel saata üle kahe-kolme inimese, et kontrollida passide tunnistusi ja meresõidupabereid, millised tõestavad nende omandit ja veost; kuid kui sellised kaubalaevad on eskorditud ühe või mitme sõjalaeva poolt, siis juba konvoid juhtiva ohvitseri teadaanne, et neil laevadel ei ole keelatud kaupu, peab olema peetud täiesti piisavaks ja seejärel ei tohi kohtadel teostada mingit ülevaatus.

16.

Kui esitatud tõendite põhjal või konvoi ülema ohvitseri sõnalise kinnituse järel osutub, et merel kohatud kaubalaevad sellisel viisil ei ole koormatud keelatud kaupadega, siis lubatakse neil oma teed vabalt jätkata ja seda ilma igasuguse takistusega; aga need Meie sõjalaevad või armatoorid, millised vaatamata eelöeldule, otsustavad mingil viisil solvata või kahjustada mainitud laevu, võetakse vastutusele isiklikult ja oma varaga, peale selle lipule tekitatud solvamise eest rahulduse andmine.

17.

Kui juhtub, et kontrollitav Vene laev leitakse keelatud kaupu vedamas, siis sellisel juhtumil me keelame selliselt koormatud laevas lõhkuda kaste, kotte, palle ja tünne või võtta ära vähimatki osa kaupadest; kuid laeva kinnivõtja võib laeva sadamasse viia, kus peale, selleks valitsuse poolt asutatud, kohtupidamise järel ja peale seaduste ja ettekirjutuste alusel lõpliku kohtuotsuse tegemist, salakaup või keelatud kaubaks tunnistatud kaup konfiskeeritakse; muud asjad ja kaubad, millised sellel laeval asuvad, antakse tagasi, laeva ja asju kulude ning rahakaristuse katte ettekäändel kinni pidamata. Kohtu käigus laevnik, tema poolsel salakaubaks tunnistatud kauba väljaandmisel, ei ole sunnitud ootama oma kohtuprotsessi lõppu; kuid suvatseme, et ta oma tahtel saaks oma laeva ja allesjäänud kaubaga merele minna; kui aga Vene kaubalaev võetakse kinni avamerel Meie sõjalaeva või aramaatori poolt ja sealt leitakse salakaubaks tunnistatud kaup, siis sellisele kaubalaevale, kui ta soovib, loovutab kohe vabatahtlikult selle kontrabandi kinnivõtjale, siis see ei tohi mingil viisil laeva ja selle ekipaazi solvata või häirida, kes võivad siis vabalt jätkata oma reisi.

18.

Salakauba ((kontrabanda, contrebände)) all mõeldakse vaid ainult järgmisi asju, aga nimelt: kahurid, mortiiroid, tulirelvad, püstolid, pommid, granaadid, kuulid, mürsud, miinid, ränikivid, süütenöör, püssirohi, salpeeter, põlev väävel, soomusrüüd, piigid, mõõgad, portupeed, padrunitaskud, sadulad ja rakmed, välja arvates ainult laeva ja selle meeskonda moodustavate inimeste kaitseks vajalik hulk. Kõik muud siin mittemainitud asjad ei ole loetud sõja- või meresõja moonaks, millised tulnuks konfiskeerida, seepärast tuleb need vabalt läbi lasta, tekitamata vähimatki probleeme.

19.

Kuigi ülalpool esitatud atiklis on loetletud keelatud kaubad selgelt ja määratletult sellisel viisil, et kõik selles nimeliselt mittemainitu peab olema vaba ja äravõtmise eest ohutu; vaatamata ainiti sellele ja viimase meresõja ajal juhtunud neutraalsete rahvaste raskused, et vabalt osta sõdivatele riikidele või nende alamatele kuuluvaid laevu, Me otsustasime selle heaks, et hoida ära siin igasuguseid esineda võivaid kahtlusi, määratleda, et sel juhtumil, kui Me hakkame mingi teise Riigiga sõdima, Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna alamad võiksid, milline see aeg ka ei oleks, võiksid vabalt osta nõnda palju laevu, kui nad vaid soovivad, või lasta oma arvel ehitada Meiega

sõdiva Riigi alamatel, ilma et Meie, või Meie sõjalaevade või armaatorite seda takistaks, muidugimõista silmas pidades seda, et sellistel laevadel on kõik vajalikud paberid, et tõestada omandit ja seaduslikku soetust Venemaa alamatelt.

20.

Meiega sõdiva Riigi alamad, kes asuvad Venemaa Keisririigi teenistuses ja on võetud tema alamlusse või soetasid väikekodanlase õiguse, kuigi sõja ajal, suvatseme Meie mereväe Ülematel lugeda ja trakteerima mitte teisiti, kui sünnipäraseid Venemaa alamaid.

21.

Suvatseme, et konsulid kes on asutatud Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna poolt Meie piirkondades, Tema kauplevate alamate kasuks, kasutaksid neid kogu seaduste kaitsega; ja kuigi neil ei ole võimu seal kohtumenetlust läbi viia, võivad ainiti protsessivate poolte soovil olla vahendajateks nende vaidlustes, kuid alalise protsessijate vabadusega eelistatavalt pöörduda Meie valitsuste poole, millistele need konsulid kõikides oma asjadesse puutuvast, võivad neile ühtmoodi allutatud olla.

22.

Kõik-võimalik abi, mis osutatakse Venemaa alamatele Meie enda alamate vastu, kui ei täideta oma kohustusi nende suhtes; ja Me suvatseme kõigile Meie valitsustele, nimelt Meie vekslit Kaskudele, kus lepinguid hakatakse üleskirjutama, osutada Venemaa alamatele kõigis nende protsessides kiire õigusemõistmise Meie piirkondade poolt kehtestatud seaduste ja korra alusel.

23.

Tema Majesteedi Keisrinna alamate siduva kauplemise julgeolekuks Meie piirkondades, suvatseme tähelepanelikult jälgida, et inimesed kaupade ostul ja müügil kes on Valitsuste loal vahendamas, oleksid teadjad ((intelligens)) ja kohusetundlikud.

24.

Meie piirkondadesse asunud Venemaa alamatele kingime täieliku vabaduse nende asupaigas pidada kauplemise raamatuid, selles keeles, milles seda soovitakse pidada, milles neile ei tohi miskit ette kirjutada, ega sundida neid nende arve- või kauplemis-raamatuid esitama, kui, siis vaid õigustuseks pankroti, pettuse või kohtumenetluse juhtumil; kuid kõige viimase juhtumi puhul peavad nad esitama vaid need artiklid, millised on vajalikud asja selgitamiseks.

25.

Kui Venemaa alam teeb pankroti Meie piirkondades, olemata soetanud

väikekodanlase õigusi, siis sellisel juhtumil suvatseme, et laenuandjad iga koha Magistraatide ja Kohtute võimu allmäärasid vara juurde kuraatoreid või hooldajaid, kellele usaldatakse kõik asjad, raamatud ja pankroti paberid ja kui laenuandjatest keegi, kellel on pretensioone varale kahe-kolmandiku ulatuses, lepib omavahel kokku mingi asja puudutava jagamise korralduse, siis ülejäänud laenuandjad peavad nende arvamust järgima ja sellele alluma.

Mis aga kuulub Venemaa naturaliseeritud alamatele või Meie piirkondades väikekodanlase õiguse saanutele, siis nad pankroti juhtumil, samuti nagu kõigis teistes asjades on allutatud Meie Keisririigi seadustele, määrustele ja asutustele.

26.

Lubame Meie piirkondadesse asunud Venemaa alamatel ehitada, osta, müüa ja üürida maju kõigis linnades, millistel ei ole selliste soetuste vastaseid, väikekodanlase õigusi ja privileege; kuid mis puudutab maju, millised hakkavad kuuluma mainitud Venemaa alamatele, aga nimelt: Viinis, Presbourgis, Temesvaris, Triestes, Leopolis ja Brodyis ((..., Львове, Бродахъ)), nad vabastatakse igasugusest sõjaväelaste majutamisest, kui need majad neile kuuluvad ja nad hakkavad neis ise elama; aga ei vabastata majutamise kohustusest maju, mis on nende poolt üürile antud või nende endi poolt üüritud. Kõigis muudes Meie piirkondade linnades, kus Venemaa kaupmehed elama asuvad, nende poolt ostetud või ehitatud majad ei hakka kasutama vabastusi, millised on lubatud kuues eelpool nimetatud linnades; kuid kui Me otsustame käskida majutamise asemele raha maksmise kohustuse kasuks, siis ka Venemaa kaupmehed on koos kõigi teistega sellele allutatud.

27.

Need Venemaa alamatest, kes soovivad Meie valduste provintsidest, linnadest ja piirkondadest ära sõita, võivad seda vabalt teha; ja suvatseme, et sellisel juhtumil tavaliselt igas kohas võetavad ettevaatusabinõud, neile antud vajalikud passid vabaks ärasõiduks koos oma varaga, mis on sinna toodud või seal teenitud, peale seadustega, määrustega või Meie Keisririigi asutuste poolt määratletud võlgade ja lõivude maksmist. Selle määruse alt jätame välja vaid need, kes asusid Meie alamlusse kohalike omavalitsuste seaduste järgi, kuhu nad elama asusid.

28.

Peale surma Venemaa alamatest Meie Piirkondades maha jäänud vallas- ja kinnisvara hakkab minema vabalt ja takistusteta pärijatele, nende testamendi järgi, või siis ilma testamendita seaduste ja maavalitsuste põhikirjade järgi; mille järgi nad võivad viivitamatult astuda pärandi valitsemisele ise, või usaldusmeeste kaudu nagu ka surnu poolt määratud testamenditäitjad. Pärijatel on vabadus neile jäetud pärandit käsutada oma tahte järgi, makstes erinevaid makse, millised on ettekirjutatud Meie Keisririigi seadustega.

Kui sisi pärijad oma äraoleku tõttu või oma alaealisuse tõttu, ei teinud oma

õiguste elluviimiseks vajalikke toiminguid, siis selliseks puhuks me käsime: avaliku nootari kaudu teha kohtuniku või Venemaa konsuli kohtu, kui selline seal sisse seatakse, juuresolekul kogu pärandi nimekiri ja kahe teise, võimalikult lugupeetud isikut; ja see pärand tuleb pärast anda hoiule mingile avalikku asutusse, või kahe või kolme kaupmehe kätte, kes on selleks määratud konsuli poolt, või kui konsulit ei ole, siis kohtuvõimu poolt, selleks, et see omand oleks nende poolt hoitud ja säilitatud selle seaduslikele pärijatele ja otsestele peremeestele. Sellise pärimise üle erinevate pretendentide vahel tekkinud vaidluse juhtumil, on selle koha kohtul, kus surnud isik elas, õigus seaduste alusel teha kohtuvaidluse suhtes lõplik kohtuotsus.

29.

Suvatseme, et kui mõlemate Monarhide vahel (Jumal hoidku selle eest) läheb rahu katkemiseni, ei saa laevu, ega ka Venemaa alamate vara konfiskeerida, ega ka neid kinni pidada; aga ka anda neile äärmisel määral aastane tähtaeg, et müüa maha või viia välja nende vara ning nende selleks läbisõiduks; kuhu nad ise soovivad, kuid olles eelnevalt maksnud ära oma võlad.

Seda tuleb samuti mõista ka Tema Majesteedi Keisrinna mere- ja maaväeteenistuses olevate alamate suhtes ja sellisel juhtumil lubame ühtedele ja teistele eelkõige või oma ärasõidul loovutada, kelle kasuks otsustada, või teha korraldusi enda soetuste ja nende teenistuse mugavuste, milliseid nad kasutada ei saanud, samuti nagu omades teiste võlgu, milliseid võlglaased peavad rahuldama, justkui rahu katkemist ei olnud.

30.

Kõik ülalesitatud artiklid me käsime täpselt ja tingimata täita kogu Meie Keisririigi territooriumil 12. aasta kestel, lugedes selle Manifesti väljaandmise päevast.

31.

Aga kuna Tema Majesteet Ülevenemaaline Keisrinna samal ajal Meiega andis välja kogu oma Keisririigis Manifesti, millise eesmärk ja kavatsused vastavad täielikult Meile ja nimelt, et igasuguste vastastikuste kasudega heaks kiita vahetut kaubandust mõlemate Monarhiate vahel: siis Me tunnistasime vajalikuks käskida trükkida järgmine kõiges täpne selle Manifesti tõlge, selleks, et selle sisu jõuaks kõigi Meie kauplevate alamateni. Me ei kahtle, et selle Meie uue isamaalise hoolduse pandi, vahetpidamatult nende tõelise hüveolu eest hoolitsedes, ei võtnud nad tunnetatavaima tänumeelega ja et teine-teine ees ei kadestanud Meile teatama seda püüdlikult ära kasutama seda Meie poolt neile kingitud kaubanduse valdkonna ja avada selles kindlad ettevõtted ja tööstused. Muus Me julgustame Meie erilise kaitsega ja hea tahtega kõiki neid, kes siin Kõigekõrgeimal Meie tahtel ja Meie heatahtlikul kavatsusel tegutseda kavatsevad.

See juhtus pealinnas ja trooni-linnas Meie Viinis, 1 Novembril, Kristuse Sünnist 1785.a., Meie Valitsemise, aga nimelt: Rooma Keisri 21. a, aga Ungaris ja Böömimaal 5. aastal.

(L.S.) Joseph.

(м.п.) Иосифъ.

Nr. 42.

1789.a. 20. Mai. Joseph II kirjade vormis tehtud 1781.a. liidutraktaadi kohustusliku kehtivuse, veel kaheksaks aastaks, pikendamise Akt.

((F.M. Kommentaar)).

Vaevu olid kaubandus-traktaadi sõlmimiseks peetud läbirääkimised viidud soovitud lõpuni, kui üpris tõsised poliitilised asjaolud hakkasid uuesti pürgima esiplaanile. Ottomani Impeerium ei olnud võimeline unustama Krimmi kaotust ja sõja pooldajad said üha enam mõjujõudu Porta poliitikale. Selle sõjaka vaimu arengule aitasid üpris aktiivselt kaasa ka Porta juures asuvad Prantsusmaa ja Preisimaa esindajad.

Versailles õukond ei olnud Katariina II kogu valitsemise aja jooksul kunagi Peterburiga eriti sõbralikes suhetes. Preisimaa kuningas aga ei suutnud andestada Keisrinnale, et ta eelistas temaga liitu asemel sõprust Rooma Keisriga.

See vaenulikkuse tunne läks üle Fridrich II pärijale ja pidi tõsiselt mõjutama maailma sündmuste käiku. Kuid, ikkagi liitlassuhtes Venemaa ja Austria vahel, mitte ainult ei lakanud, vaid said ka uue ametliku kinnituse, tänu sõbralikele tunnetele, millised ühendasid Katariina II ja Joseph II.

1787.a. Leidis aset teine Keisrinna ja Rooma Keisriga kohtumine, kes võttis ette reisi Lõuna Venemaale, kus teda Keisrinna ees ootas. Nende isiklikest jutuajamistest Keisrinnaga Joseph II ei saanud jätta järeldamatta, et ta üha enam, kui kunagi varem, on otsustanud viia ellu oma plaanid Türgi suhtes, tuginedes täiesti selles suhtes Austria liitlasabile. Kuid ta ei soovinud asja juurde asuda enne, kui olles täielikult valmis selle seatud eesmärgi täielikuks saavutamiseks. Kuid tegelikkuses juhtus, et Venemaa oli sunnitud astuma Türgiga võitlusesse varem, kui oli seda soovinud.

Oma kirjas, mis oli kirjutatud 16. Augustil 1786.a. Keisrinna teavitab Joseph II rünnakutest, milliseid teostasid Türgi alamad Venemaa valdustesse ja oma nende kindlast karistamise kavatsusest. Kuid Porta mitte ainult ei rahuldanud Keisrinna nõudmisi, vaid tõi kaasa 1787.a lõpus Venemaale sõja kuulutamise.

Venemaa õukond teatas Viini õukonnale kõigist faasidest, milliseid läbis kokkupõrge Türgiga ja vürst Golitsõnile oli pandud kohustus selgitada neid asju ja veenda vürst Kaunitzit Venemaaga käsikäes edasi minema.

Ei olnud mitte mingit kahtlust, et kooskõlas 1781.a Liidutraktaadiga, casus foederis ((kohtumise ajend)) saabub Austriale ja Keiser Joseph II ei saanud seda teadvustamata jätta. Kuid teda ümbritsevad asjaolud, rahanduse olukord, aga eriti segadus, milline on tekkinud Madalmaades tema heatahtlike reformidega, sundisid keisrit mõtlema Ottomani Impeeriumiga peetava sõja ohtude üle samal ajal, kui tema endine liitlane, Kristlikeim Kuningas, pakkus oma täielikku abi, aga Preisimaa Kuningas ootas vaid juhust, et teda kahjustada.

Oma isiklike tunnete põhjal Joseph II kaldus pidevalt territoriaalsete soetuste

hankimise hädavajalikkust tunnistama, millistest oli üksikasjalikult räägitud tema 1782.a. kirjades Katariina II, kuid 1787.a. poliitiline horisont näis temale selle eesmärgi saavutamiseks äärmiselt ebasoodne, et oleks kooskõlas tema monarhia heaoluga.

Siiski, varsti kõik kahtlused oma poliitika suhtes kadusid, tänu vürst Kaunitza veenvale argumenteerimisele ja 30. Augusti 1787.a. kirjaga Joseph II kuulutab Keisrinnale oma otsusest ühineda temaga Türgi vastu, aga tema 7. Veebruari 1788.a. kirjale oli lisatud Austria formaalne Türgile sõja kuulutamise deklaratsioon.

Sellest hetkest peale täheldatakse Peterburi ja Viini õukondade vahelise Türgi vastaste ühiste ettevõtmiste ja meetmete suhtes, milliseid tuleks võtta nende riikide vaenulike kavatsuste suhtes, kes on vähem, või rohkem nende vastu tegutsemas, kirjavahetuse aktiveerumist.

Saabus raske 1788.a. liitlaste armeede türklaste vastane sõjategevus ei saanud otsustavat edu, samas, kui Preisimaa, Prantsusmaa ja Inglismaa hakkasid üha enam ilmutama liitlaste vastast vaenulikkust. Eriti tugevalt intrigeeris nende vastu Berliini kabinet või selle pea vürst Herzberg. Viimane töötas välja oma originaalse rahu tegemise plaani, millise järgi Preisimaa märkimisväärselt võidakse Poola, Venemaa, Austria, aga eriti Porta kahjuks. Kuid Viini kabinet puikles selle Preisimaa septsuse vastu eriti otsustavalt. (Vt. гр. Кауница к гр. Кобенцлю отъ 7-го февраля и 6-го апреля 1788 г.).

Lõpuks kõige selle peale Rootsi kuningas Gustav II kuulutas Venemaale sõja ja ähvardas selle pealinna ennast. Samal ajal Keiser Joseph II tervis halvenes üha enam ja enam, millisele aitas vaieldamatult kaasa Tema poolt isiklikult juhutatava Austria armee ebaedu.

Sellistel asjaoludel saab täiesti selgeks see kahtlus, milline ilmnes keisril sellest Venemaaga liidu tegeliku kasu suhtes.

1788.a. alguses ta käskis vürst Kaunitzal selgitada vürst Cobenzlile sellest erakorraliselt taskest olukorrast, milles Austria asub, pidades silmas Preisimaa poolset kallaletungi ja nõuda Venemaa poolset formaalselt kinnitust oma kohustusest ühineda Austriaga, Preisimaa poolse kallaletungi puhul. See kinnitus oli antud vürst Kobenzlile 6. Mai 1788.a. noodis.

Vaatamata sellele vürst Cobenzl, aga seejärel ka Keiser ise, oma 24. novembri kirjas Katariina II-le, ei lakanud tõestamast, et kuni millise tasemeni on ohtlik Austria olukord ja seepärast on Portuga rahu sõlmimine edasilükkamatult hädavajalik. Kui, kirjutas Joseph II, Preisimaa ja Inglismaa tõesti sekkuvad sõtta, siis nad võivad Austriale ettekirjutada kõik tingimused ja „sellisel juhtumil on ta kaotatud“. Venemaa kardab hulga vähem vaenulikke tegusid, tänu oma territooriumi asendile, mainitud kahe riigi vaenutegevust. Omaltpoolt krahv Kaunitz, oma 28. novembri 1788.a. depeššis kuulutab uuesti *Caeterum conseo* kujul, et „seni kuni Preisimaa jõudu ei ole vähendatud, jäävad kõik mõlemate Keiserlike õukondade kavatsused, plaanid ja ettevõtmised tema poolt tõkestatuteks ja hävitatavateks“. Kuid kuni raevutses sõda Portuga, oli sõda Preisimaaga mõeldamatu. Sellel alusel Viini kabinett pidas endal äärmisel juhul olevat isegi Türgi vastase sõja lõpetamise ja eraldi rahu sõlmimise õigus, kuna liitlaselt ei saa ju nõuda, et ta ohverdaks oma eluga, et hankida teisele mõned uued valdused. „Mina eeldan“, kirjutas Joseph II Keisrinnale, „et ma tõestasin kogu maailme palge ees, kuivõrd ma tegelikult olen Teie Keiserliku Majesteedi ustavaim ja siiraim sõber“.

Keisrinna Katariina II ei saanud tunnistamatta jätta, et Joseph II oli tegelikult senini tema ustavaimaks liitlaseks ja et temale Preisimaa poolset sõja kuulutamise

juhtumil satuks Austria valduste terviklikkus tõsisesse ohtu. (Tema 21. detsember, 1788.a. kiri Keisrile.) Kuid teisest küljest Venemaa isiklikud huvid nõudsid tungivalt kõikide vahenditega hoidma ära Austria ja Türgi vahel sõlmitavat rahu. Seepärast oli Venemaa saadikule Viinis tehtud ülesandeks hajutada Viini õukonna kartusi ja teatada temale, et Keisrinna otsustas ise alustada Preisimaa vastase sõja, jätkates sel ajal Türgi vastast kaitsesõda. Kuid Keiser oli veendunud, et kuigi Venemaa oli seda võimeline tegema, ikkagi Austria asend seetõttu mitte kuidagi ei paranenud. Selle tulemusel ta jäi oma arvamuse juurde, et liitlased peaksid kiiresti Portuga rahu sõlmima, et siis pöörata kõik jõupingutused Preisimaa vastu. (vt. письмо к кн. Кауницу отъ 17-го ноября 1788 г. у Beer. Joseph II, Leopold II und Kaunitz, S. 326). Sel eesmärgil ta nõudis rahulepingu tingimustest, milliseid Venemaa kavatses Portale esitada, teada andmist.

Vürst Golitsõnile 21. detsembril 1788.a. saadetud reskriptis Keisrinna teavitab oma rahutingimused ja teatab, et ei soovi mingi kõrvalise riigi „mediatsiooni“ ((vahendamist)).

Lõpuks, kui ei õnnestu sõlmida üldist rahu, siis Keisrile antakse täielik õigus sõlmida eraldi rahu, sel tingimusel, et siis pöörduda Preisimaa kuninga vastasesse sõtta.

Seejuures võisid liitlased pigem veenduda, et Porta ei ilmuta mingit soovi esitatud tingimustel rahu sõlmimiseks.

Sellises meeolus asus Keiser Joseph II, kui saabus 1789.a. ja koos sellega 1781.a sõlmitud Liidutraktaadi kohustuslik jõud.

Kui pidada silmas ülalöeldut, võis mõelda, et Austria kasutab ära seda asjaolu, et seaduslikult lõpetada endale Venemaa suhtes võetud kohustused.

Keiser Joseph II ise kaldus tegelikult sellele mõttele. Kuid temaga ei nõustunud vürst Kaunitz, kes jäi kõigutamatult ustavaks oma poliitilisele süsteemile, milline oli asutatud Austria ja Venemaa ning Prantsusmaa tihedale liidule, et ühiselt võidelda tema poolt vihatud Preisimaa vastu. Tegelikult õnnestus kaalukal Austria kantsleril Keisrit veenda, et liidu kestmajäämine on äärmiselt hädavajalik ja see on täielikult kooskõlas Austria eluliste huvidega.

Tähelepanuväärses ettekandes, milline esitati Keisrile 10. Mail 1789.a. , vürst Kaunitz tõestas uuesti, et Austria ei ole enam „loomulikku“ liitlast, kui Venemaa. Mõlematel riikidel on ühised vaenlased: Türgi ja Preisimaa; neil on solidaarsed huvid ja neid ähvardavad ühesugused ohud. Sellega selgitatakse, vürsti arvates, miks sellest hetkest peale, kui Venemaa „astus Euroopa riikide Senatisse“, nende ja Austria vahel tekkisid kõige tihedamad ja sõbralikud suhted, millised arenesid veelgi enam viimasel ajal. Tõsi, ei saa eitada, et Vene Õukond senini võttis sellest liidust enam välja enda kasusid. „Ainiti“, jätkab ta, „kui meie poolt senini saadud kasusid ei saa kuidagi võrrelda nendega, milliseid sai Venemaa eksisteerivast liidu-süsteemist, aga ikkagi ei ole kahtlust, et seda mitteproportsionaalsust ei saa omistada süsteemile endale, ega ka meie liitlase kurjale tahtele, vaid ainult kõrvalistele asjaoludele ja põhjustele“. See süsteem oli ise- enesest ja on ka edaspidi Austriale kasulik.

Lõpuks, oletame, järeldab Austria kantsler, et ülalpoolmainitud süsteemist asub tegelik kasu küsimärgi all ja on tingitud juhustest, siis ikkagi, tegelik kahju, milline tuleneb selle *mitteeksisteerimisest* ei saa tunnistada vältimatuks, vahetuks ja alalise ohuga ähvardavaks.

See tugev argumentatsioon hävitas Keiser Joseph II igasuguse kahtluse Venemaaga endiste suhete edasilükkamatuse suhtes. Samas, kui liitlaste sõjategevus

1789.a. alguses saavutas suuremat edu kui möödunud aastal.

Sellistel asjaoludel Keisri ja Katariina II vahelise lõppliku kokkuleppe ees ei seisnud enam mingeid takistusi ja Joseph II omakäelise 20. mail 1789.a. kirjutatud kirjaga pikendati 1781.a. Liidutraktaat veel 8 aastaks.. Täpselt samasuguse ametliku kohustuse võttis enesele ka Keisrinna Katariina II samamoodi kõlavas 30. Mail samal aastal kirjutatud kirjas .

((Madame Soeur, Государыня Сестрица.))

Valitsejanna, Õeke.

Tihe liit, millise sõlmimine sai minu auks sõlmitud Teie Keiserliku Majesteediga 1781.a. Maikuus, viis selliste faktideni, millised enam kui veenvalt tõestasid, ühelt poolt, siirust, ustavust ja piiritut tunnete püsivust, millised said pandud aluseks sellele liidule, aga teisest küljest, selle õnnelik mõju meie Keisririikide heaolule ning õitsengule.

Pidades silmas seda, et käesoleval ajal lõpeb kaheksa aastane tähtaeg, millise kestel me Teie Keiserlik Majesteet ja mina, vastastikku kohustusime uuendada lauseid, millised on esitatud omakäeliselt kirjutatud kirjades, milliseid me vahetasime 21. ja 24 Mail (4. Juunil) 1781.a., mina täidan selle endale võetud kohustuse, mis on võrdne valmisolekuga, ainult minu meeleheaks näha seda sama Teie Keiserliku Majesteedi puhul. Ja nii, nagu me nõustusime omavahel kasutama tegelikkuses liidu uuendamiseks seda sama Valitsejate vahelise vahetu kokkuleppe sõlmimise vormi, millist me juba selle sõlmimise täitsa alguses eelistasime, motiivide alusel, millised tulenesid meie tihedast sõprusest, siis selle tulemusel ma uuendan ja kinnitan selle, oma enda, pärijate ja järeltulijate nimel, kõik kohustused ja laused, mis sisalduvad kahes minu omakäeliselt kirjutatud kirjades Teie Keiserlikule Majesteedile 21. Maist 1781.a., mis on vahetatud kahe Teie 24. Mai (4-Juuni) kirja vastu, samal aastal. Sellisel viisil need asjaolud ja laused omavad jätkavalt minule, minu pärijatele ja järeltulijatele seda sama kohustuslikust ja tähendust, justkui nad oleks esitatud ja korratud siin sõna-sõnalt, ülalpool mainitud minu kahe kirja sisu alusel, ja selle sama jõuga, milline on omane enim pidulikule ja pühalikule traktaadile, ma kohustun Teie Keiserliku Majesteedi suhtes, vastavuses meie kahepoolse kokkuleppega, enda, oma pärijate ja järeltulijate nimel, kinnitada ja samamoodi uuendada neid enne järgneva kaheksa aastase perioodi lõppemist, tehes neis selliseid täiendusi ja muudatusi, millised on tingitud asjaoludest, pidades silmas meie riikide paremat hüvangut.

Samal ajal ma kinnitan uuesti Teie Keiserlikule Majesteedile oma muutumatutest austuse, poolehoidu ja sõpruse tunnetest, milliste juurde ma jään kogu oma eluks.

Valitsejanna, Õeke.

Teie Keiserliku Majesteediga

hea sõber ja ustav sõber,

Joseph.

((Madame ma Soeur
de Votre Majeste Imperiale
le bon Frere et fidelle ami

((Государыня Сестрица.
Вашего Императорскаго Величества
добрый братъ и верный другъ.

Joseph.))

Иосифъ.))

Nr. 43.

*1792.a. 3 .(14.) Juuni. S-Peterburis sõlmitud kaitse-liidutraktaat.

((FM kommentaar. *Tärn tähendas seda, et artikkel on kogumiku koostajate poolt tõlgitud.KL.)).

1790.a. Veebruaris Keiser Joseph II suri, jättes Austria kõige kriitilisemasse olukorda. Sõda Ottomani Impeeriumiga kestis ja selle käiku ei osatud mitte-kuidagi ette näha. Samal ajal hakkas Belgia avalikult mässama, aga Galiitsias, Ungaris ja Böömimaal ilmnisid üpris ohtliku rahunemise sümptomid. Ikkagi, nii Joseph II, ega ka tema pärija Keiser Leopold II ei otsustanud Venemaaga sõlmitud liitu katkestada.

Peaegu vahetult enne oma surma kirjutab Joseph II oma viimase kirja Katariina II 16. Veebruarist 1790.a., millises ta palub Keisrinnat, et ta ei keelduks tema vennale osutamast samasugust sõprust ja liitlaslikku abi, millisega tegi ta paljude aastate kestel õnnelikuks. „Suvatsese“, lõpetab Joseph II, „aupaklikult kuulata ära Teie ustaivama sõbra ja parandamatu Teie austaja, viimane palve, milline seisneb selles, et Te eraldaks minu vennale ja minu riigile samasugust poolehoidu ja osutaks samasugust abi, millises Te suvatsesite mind veenda“.

Kui Leopold II astus troonile, ta oma käega kirjutatud 25- veebruari kirjas, teavitas Keisrinnat oma venna surmast, paludes temalt sel ajal jätkata Austriaga endiseid sõbralikke suhteid. Katariina II, 23- Aprilli ja 28 Augusti 1790.a. Kirjades, veenas Keisrit oma siirast soovist pidada mõlemate Keisririikide vahelist liitu.

Ainiti ei saa märkida, et see liit sattus üpris tõsisesse ohtu Joseph II teise surmale järgneval ajavahemikul kuni 1792.a. Liidu-lepingu sõlmimiseni.

Keiser Leopold päris mitte ainult sõja Portuga, vaid ka Preisimaa poolse sõjaohu.

Preisimaa Kuningas Frederic Wilhelm II ((Le roi de Prusse Frederic Guillaume II), Король Прусский Фридрихъ Вильгельмъ II)), eriti tema tuntud minister Hertzberg, seadsid omale eesmärgiks ühendada enesega iga hinnaga Danzigi ja Thorni. Pidades silmas Austria monarhia kurba olukorda pidasid nad 1790.a. oma eesmärgi saavutamiseks enam sobivamaks.

Preisimaa, liidus Inglismaaga, nõudis, et Austria sõlmiks viivitamatult *status quo ante bellum* alusel Portuga rahu. Kui aga Viini õukond ei sooviks seda nõudmist täita, siis Berliini õukond tegi ettepaneku astuda temaga kokkuleppesse sellise ettevõtmise suhtes, milline lepitaks nende huvid. Viimase all mõistis Preisimaa Danzigi ja Thorni saamist Poolalt, millised Austria pidi loovutama temale loovutatud Galiitsia osa eest. Austria premeerimiseks lubas Preisimaa sundida Türgit, kellega ta just-kohe oli sõlminud kaitse-pealetungi liidu, loovutades temale osa oma valdustest.

Need kombinatsioonid olid Reichenbachi kongressil läbirääkimiste asjaks, millise

tulemuseks oli see, et Viini õukond mitte ainult ei kohustunud Portuga sõja eest *status quo* alusel rahu sõlmima, kuid ka Venemaale enam mingit abi osutama.

Alludes nendele Preisimaa ja Inglismaa nõudmistele, Austria vältis sõja Preisimaaga, kuid samal ajal ta kartis ebameeldivat mõju, millist võidi osutada Peterburi poolt, kui nad on saanud sõnumeid neist läbirääkimistest. Selleks, et vältida nende väarat tõlgendamist, teavitasid Viini õukond ja Keiser ise Peterburi kõigist Preisimaa poolsetest ettepanekutest ja Reichenbachi kongressi käigust. Vähe sellest, Viini õukond nõustus oma vaenlaste nõudmistega, olles kindlalt veendunud, et ei täida neid.

Vürst Kaunitz ja Keiser Leopold hoiatasid Katariina II, et nad kavatsevad kõigi vahenditega pikendada Portuga peetavaid läbirääkimisi, selleks, et anda Vene vägedele türklastele uute löökide andmise võimaluse .

Muideks, Viini õukond, teisalt, ei lasknud mööda võimalust, et veenda Peterburi kabinetti sellele hädavajalikku kiire rahu sõlmimist, pidades silmas ähvardavat olukorda, milline oli võetud Preisimaa ja Inglismaa poolt Venemaa suhtes. (vt. депешу вице-канцлера Филиппа Ковенцля к послу Люи Кобенцлю отъ 10-го октября 1790 г.). ((Philippe Cobenzl, Louis Cobenzl)).

Austria tegi, vürst Kaunitza arvates kõik, milleks ta oli võimeline, et täita oma liidulisi kohustusi Venemaa suhtes. Sellel alusel ta soovitas Peterburi kabinetil sõlmida rahu, et seejärel taastada oma jõud üldiseks Preisimaa ja mereriikide vastaseks võitluseks. (Tema 28. novembri 1790.a. depešš L. Cobenzlile).

Keisrinan Katariina II tunnistas täielikult põhjuste põhjendatust, millised sundisid Keisrit nõustuma Reichenbachi otsutega. Kuid samal ajal ta tegi vürst Golitsõnile ülesandeks veenda Viini õukonda tema kindlas otsuses jätkata Türgi vastast sõda seni, kuni ta ei nõustu temale esitatud rahutingimustega. Venema oli valmis relv käes, hakkama vastu Preisimaa ja Inglismaa katsele sundida teda rahu sõlmima *status quo* ((momendi seis)) alusel.

Keisrinna kindel tahe võitis ka sellel juhtumil: Preisimaa ja Inglismaa ei alustanud Venemaa vastast sõda, aga Austria veelgi enam imbus läbi Venemaaga liidu hädavajalikkuse mõttest. Seepärast, kui 1791.a. Alguses Preisimaa Kuninga lemmik Bichofswerder ((Бишофсвердеръ)) ilmus salaja Viini, et panna alus mõlemate riikide lähenemisele ja sõlmida nende vahel liit, siis Viini õukond lükkas selle Venemaaga eksisteeriva lepingu eksisteerimise vastase ettepaneku kategooriliselt tagasi. Preisimaa voliniku nõudmisele, et kui puhkeb sõda Venemaa ja Preisimaa vahel, Austria kuulutaks Venemaale, et ta jääb neutraalseks, Keiser vastas, et ta ei anna kunagi sarnast lubadust, milline on temale Venemaa suhtes antud lubadustele täiesti vastu. (vt. Beer. Joseph II, Leopold II u. Kaunitz, S. 374 ja 398.). Peale selle, teatati kõigist Preisimaa volinikega peetavatest läbirääkimistest Venemaa saadikule Viinis ja Peterburi, Cobenzli kaudu.

Sellisel viisil ei olnud Türgi asjad enam võimelised rikkuma Austria ja Venemaa vahelist koosmeelt.

Teisti tuleb öelda Poola küsimuse suhtes, milline asus uuesti peale 3. Mai 1791.a. revolutsiooni, esiplaanile, millisega oli tühistatud Venemaa poolt garanteeritud Poola Vabariigi korraldus. Seda pööret Katariina II heakskiita ei saanud, teisest küljest, seni kuni jätkus sõda Türgiga, ta ei lugenud võimalikuks selles suhtes oma arvamust välja öelda. Aga Viini õukond ei väsinud tegemast katseid Poola asjas Keisrinna vaate väljaselgitamiseks, soovides selles küsimuses nende ühise poliitika suhtes kokku leppida.

12.novembri 1791.a. depeššis krahv Cobenzlile vürst Kaunitz esitab Austria

poliitika Poola suhtes milline seisneb, 1) enesele teadvustamises, et on tarvis parallüseerida Preisimaa kavatsused hankida enesele mõningad Poola valdused; 2) mitte lasta Poolal, sisemiste ümberkorraldustega muutuda tugevaks riigiks.

Vastavalt nendele põhimõtetele Viini õukond pidas hädavajalikuks takistada igasuguseid Poola uute jagamise katseid, kuna uus jagamine oleks Preisimaale hulga kasulik, kui mõlematele teistele keiserlikele valitsustele. Peale selle püüdis Austria veenda Keisrinna hädavajaduses seada Poolas sisse pärilik monarhia ja tõsta Poola troonile Saksoonia kuurvürst. Selleks, et takistada Preisimaa ja Venemaa püüdlusi, võttis Austria 25. juuli 1791.a. Preisimaaga sõlmitud konventsiooni lause, millise alusel mõlemad lepingupooled kohustuvad kutsuma Venemaa Poola Konstitutsioonile üldist garantiid andma ja loobuma kedagi neist kolmest valitseva õukonna liikmetest Poola troonile tõstmisest.

Need kombinatsioonid astusid risti vastu Keisrinna Poola suhtes teostatavale poliitikale. Ta ei saanud varjata oma rahulolematust Austria vaatele Poola asjadesse ja ta ei olnud valmis nende Viini õukonna poolt esitatud põhimõtetega nõustuma.

Olles seotud veel lõpetamata Türgi sõjaga, Katariina II võttis reeglits vältida hädavajadust öelda välja oma arvamust seni, kuni ei saanud võimalust tegutseda selleks, et sundida Austriat ja Preisimaad kiirustama Venemaad silmas pidama.

Erakorraliselt edukalt kasutas Katariina II ära Prantsuse revolutsiooni, et seda eesmärki saavutada. „Je me casse la tete“, „et nihutada Viini ja Berliini õukondade tähelepanu Prantsuse asjadele. Je veux les engager dans les affaires pour avoir les coudees franches. Minul on palju lõpetamata asju ja on tarvis, et nad oleksid hõivatud ega segaks mind“. (Vt. Дневникъ Храповицкаго, изд. Барсукова, стр. 386).

Kooskõlas sellega ta ka tegutses. Kirjades Keiser Leopoldile (näiteks, 11. Augusti ja 29. septembri 1791.a.) ja reskriptides vürst Golitsõnile pidevalt viidatakse hädavajadusele energiliselt tegutseda Prantsuse revolutsionääride vastu, keda Keisrinna siiralt vihkas. Kuid ka Prantsuse asjade suhtes Viini ja Peterburi Õukonna vaated läksid märkimisväärselt lahku. Selleks, et hävitada revolutsioonilist liikumist ja propagandat Keisrinna tegi ettepaneku kutsuda Prantsusmaal eneses esile revolutsioonivastane liikumine, millise eesotsa võiksid saada Prantsusmaa kuninga vennad, kes ei tugine välismaistel vägedel, vaid hoopis prantslastele endile. Keiser pidas hädavajalikuks moodustada Euroopa riikide vägede koalitsiooni, et sundida prantslasi endist asjade käiku taastama.

Milline ka ei oleks Austria ja Venemaa vaheline erimeelsus selles küsimuses, ikkagi saavutas Katariina II täiesti endale seatud eesmärgid, vaatamata sellele, et Viini ja Berliini õukonnad teadvustasid enele ta taktikat. (vt. депешу князи Кауница к кн. Рейссу в Берлине от 25 -го января 1792 г. у Vivenot. Quellen zur Geschichte der deutschen Kaiserpolitik Oesterreiche. Wien 1873. Bd. I, S. 358; Bd. II, S. 105, 129. Herrmann. Geschichte des russischen Staates. Bd. VII, S. 226).

1791.a. Lõpus sõlmiti Türgiga Venemaa esitatud tingimustel Yassy ((Яский)) rahutraktaat. Nüüd „olid käed lahti seotud“ ja Katariina II võttis sarvist Poola asjade korraldamisel. Olemata nõus Viini õukonna vaadetega Poola küsimuses, Keisrinna otsustas läheneda Berliini õukonnale, milline, võib-olla, väljendab temaga enamat mõistmist. Seepärast, kui keiser Francois II ((Францъ II)), pärinud oma isalt 1792.a. alguses, paljastas Poola küsimuses Leopold II poliitika järgimise kavatsuse, tegi Keisrinna otsustava sammu Preisimaaga liidu sõlmimiseks.

1792.a. Aprillis keiser Francois II saatis Katariina II-le 25. juuli 1791.a. Konventsiooni, milline ratifitseeriti alles 7. veebruaril 1792.a., koos sellega liitumise kutsega. Vastuseks sellele, Keisrinna, oma 12. aprilli ja 2 mai kirjadest, väidab, et ta liituks hea meelega selle konventsiooniga, kui vaid selles ei oleks Poola suhtes salajast artiklit, milline rikub mitte ainult Venemaa poolt enesele võetud kohustusi, vaid ka pidulikke traktaate, millised seovad teda Austriaga. Seepärast Keisrinna jättis enesele õiguse sõlmida Preisimaa Kuningaga vahetu liidu.

Selline pööre avaldas Viinile erakordselt tugevat mõju. Austria sattus Venemaa sõpruse ja abi kaotamise ohtu samal ajal, kui Prantsuse ja Poolal asjad hakkasid võtma üha suuremaid mõõtmeid ja Preisimaa sai võimaluse teostada oma plaane Poola arvelt, vältides Viini õukonna osalust.

Sellistel asjaoludel ei saanud keiser Francois II jätta soovimata liidulepingu kaudu, mis on sõlmitud kõiki üldtunnustatud formaalsusi kinni pidades, Venemaa abi ja sõprust.

Sellele ettepanekule vastav Viini õukonna ettepanek oli viivitamatult võetud vastu Keisrinna poolt ja nõnda nagu Francois II ei pidanud sobivaks alustada vaidlust oma eesõigusest, siis 3/14 juulil 1792.a. toimus Liidu-traktaadi sõlmimine, millises järgitakse diplomaatilist alternatiivi. See Liidu-leping, oma sisult, langes üpris lähedalt kokku 18. ja 24. Mai 1791.a kirjadega. Aga Poolat puudutav salajane artikkel tõestab Vene poliitika uut võitu.

Püha ja lahutamatu Kolmainsuse nimel.

Tema Majesteet Ülevenemaaline Keisrinna ühelt, ja Tema Majesteet Ungari ja Böömimaa Kuningas teiselt poolt, tunnistades kokkulangevust kui ka neid siduvat tihedat sõprust ja Nende Riikide heaolu, uuendada mõlemate Monarhiate vahel eksisteeriva siira ühenduse ja kaitse-liidu kohustuse, nimetasid ja volitasid, aga nimelt: Tema Majesteet Ülevenemaaline Keisrinna – krahv Ivan Ostermanni ((Jean d'Ostermann, Ивана Остермана)), oma Viitse-kantsleri, Tegev-Salanõuniku, Senaatori ja Püha Andrei Esmanimetatu ((Святого Андрея Первозванного)), Püha Aleksander Nevski, ((Grand 'Croix de selui de St. Wladimir de la premiere Classe, Равноапостолнаго Князя Владимира большаго Креста первой степени)) ja Püha Anna Ordenite kavaleri; Krahv Aleksander Bezborodko, Tegev-Salanõuniku, Oma Kammerhärri, Oma ülemkohtuniku, Posti Peadirektori ja Püha Andrei Esmanimetatu, Aleksander Nevski ja Равноапостолнаго Князя Владимира большаго Креста первой степени Кавалера)); ja Arkadija Morkova ((Аркадия Моркова)), Tegev Riiginõuniku, Välisasjade Kolleegiumi liige ja Vürst Vladimiri suure risti teise järgu ordeni kavaler; aga Tema Majesteet Ungari ja Böömimaa Kuningas, krahv Louis Cobenzl, Ungari Kuningliku Püha Stefani suure Risti ordeni kavaler, Oma Kammerhärri, Sala- ja Tegevnõuniku, erakorralise ja täievolilise Saadiku Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna juures; kes vastastikus suhtluses ja oma volituste vahetusel, leitud ettenähtud vormis, leppisid kokku järgmistes artiklites.

Artikkel I.

Siiras ja alaline sõprus ning nõusolek olgu Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna ja Tema Majesteedi Ungari ja Böömimaa Kuninga, Nende Pärijate ja Järeltulijate vahel. Selle tagajärjel Kõrged lepingupooled peavad panustama äärmise usinusega Omavahel vastastikuse sõpruse ja suhete säilitamisele, hoidudes kõigest, mis võiks rikkuda Meie vahel õnnelikult eksisteerivat üksmeelt ja head kooskõla ja püüdes kõigi jõududega edendada igal juhul vastastikust kasu, au ning tulu.

Artikkel II.

Tema Majesteet Ülevenemaaline Keisrinna ja Tema Majesteet Ungari ja Böömimaa Kuningas lepivad selle lepinguga kokku käänduse laiendamise, milline on Nende poolt lubatud Konventsiooniga, mis sõlmitud Sankt-Peterburis 25. Juulil 1772.a., mõnedele Nende valdustele, millist Konventsiooni tuleb pidada uuendatuks selle artikliga kõiges selle mahus ja jõus, just-nagu see oleks võetud siia sõna-sõnalt. Aga kuna Tescheni lepinguga, milline oli sõlmitud Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna ja Tema Majesteedi Prantsuse Kuninga vahendamise ja käänduse all, on taastatud rahu Saksamaal ja määratletud osa, mis sai Hiilgaivamale Austria Õukonnale Bavaaria pärandist; siis mõlemad Kõrged lepingupooled nõustusid ühtmoodi võtma ka seda lepingut aluseks oma uutele vastastikustele kohustustele ja nimelt seda kinnitada, nõnda nagu ka tegelikult kinnitavad kõigis selle tingimustes ja lausetes.

Artikkel III.

Selle tulemusel Tema Majesteet Ülevenemaaline Keisrinna lubab pidulikeimal viisil ja kohustub Tema Majesteedi Ungari ja Böömimaa Kuninga, Tema Pärijate ja Järeltulijate suhtes Tema Õukonna pragmaatilises Sanktsioonis kehtestatud korras, hoida ja kaitsta mingisuguse mingi Riigi poolse rünnaku eest kõiki piirkondasid, provintse ja maid, milliseid Nad praegu Euroopas valdavad, ilma mingite väljajäätudeta, peale nende, millised sellesse lepingusse nimelt kantakse.

Artikkel IV.

Tema Majesteet Ungari ja Böömimaa Kuningas vastastikuselt sellele lubab ja kohustub pidulikeimal viisil Tema Majesteedile Ülevenemaalisele Keisrinnale, Tema Pärijatele ja Järeltulijatele, hoida ja kaitsta kõiki piirkondi, provintse ja maid, milliseid Ta praegu Euroopas valdab, kallaletungide eest, üks-kõik millise Riigi kallaletungi eest, ilma mingeid väljajätte, peale nende, millised sellesse lepingusse nimelt kantakse.

Artikkel V.

Sellise vastastikuse käänduse jõul mõlemad Kõrged lepingupooled hakkavad alati olema omavahelises kooskõlas võtma meetmeid, milliseid loevad mugavaks Euroopas rahu säilitamiseks võtta, aga kui (hoidku selle eest Jumal) neist ühe või teise piirkondi ähvardab kallaletung, siis selle tõrjumiseks Nad kasutavad oma kõige kõvemaid häid teeneid.

Artikkel VI.

Kuid kui head teened, milliseid nad teisele lubavad, võivad jääda soovitud mõjust ilma, siis mainitud Nende Majesteetid kohustuvad nüüdsest vastastikku teine-teise abistamist Korpusega, milline koosneb kaheteisttuhandest inimesest, juhtumil, mil kedagi Neist rünnatakse kellegi poolt Euroopas ükskõik millisel ettekäändel.

Artikkel VII.

See abi peab koosnema kümnest tuhandest jalaväelasest ja kahest tuhandest ratsaväelasest. Need väed peavad sõjakäigule asuma hiljemalt kolme kuu pärast, peale sellise nõudmise esitamisest ühe mõlematest Kõrge lepingupoole poolt, kelle suhtes rünnakut teostatakse, või keda ähvardatakse Tema maale tungimisega. Kui, ainiti, selline nõudmine esitatakse Detsembri, Jaanuari ja Veebruari kuul, siis selle või teise poole väed karmi aastaaja tõttu, on vabastatud Nende Riikide piiridest lahkumisest, aga samas on neile kästud, kui võimalik, siis neile enam läheneda.

Artikkel VIII.

Nii paluv, kui ka palutav pool kohustub nõudma üheskoos neile abivägedele vaba läbipääsu loa kõrvalistest Riikidest, milliseks tekib neil vajadus. Need väed peavad olema varustatud väli-suurtükkide ja kogu neile vajaliku laskemoonaga ning varustusega. Palve saanud Õukond maksab neile palka ja täiendab igaaastaselt neid rekrutitega. Mis aga puudutab ratsioone ja portsioone, kaasaveetavat proviant ja loomasööta, samuti nagu eluasemeid, siis need antakse neile palve esitanud Õukonna poolt kohe, peale oma Riigist väljumist ja täpselt sama eeskirja alusel, millise järgi ta peab oma enda vägesid rännakul ja majutuspaikades.

Artikkel IX.

Need abiväed peavad asuma vahetult palve esitanud Õukonna armee Ülemjuhataja juhtimise all; kuid muus on nad sõltuvad ainult Nende enda Kindralist ja tarvitavad vastuvaidlematult kõiges sõjaväelistes toimingutes sõjaväe reegeid, kuid sellise arvestusega, et need toimingud olid eelnevalt seatud ja määratletud Sõjanõukogus ja neid juhtiva Kindrali juuresolekul.

Artikkel X.

Kord ja sõjaväe majandus, milline puudutab nende vägede sisemist korraldust, hakkab sõltuma ainult nende enda Ülemast (Chef, Шеф) ja ei tohi seada ning panna neid vägesid suuremasse ohtu, kui neid appi nõudnud Õukonna vägesid; vaid tuleb jälgida kõigil juhtumitel täielikule võrdsusele ja täpsele vastavusele nendearvus ja jõus. Selle tulemusel on neil abivägedel, kuivõrd see on võimalik, asuda koos ja ei tohi neid

jaotada sõjakäikudel, toimkondades, tegutsemisel, majutuspaikades ja kõigil teistel juhtudel väiksemateks üksusteks.

Artikkel XI.

Peale selle need abiväed peavad omama oma enda Vaimulikke ja täielikku Jumalateenistuse pidamise vabadust nende jumalaseaduste järgi, aga kohut mõistetakse nende üle mitte teisiti, kui nende Valitsejate sõjaseaduste ja artiklite alusel, nende üle käsutavate Kindrali ja Ohvitseride poolt.

Artikkel XII.

Trofeed ja kogu sõjasaak, milline on võetud ära vaenlaselt, peab kuuluma neile vägedele, milliseid neid võtavad.

Artikkel XIII.

Piirkonnad, milliseid Tema Majesteet Ülevenemaaline Keisrinna valdab Aasias, ei võeta käendamisele, millise Tema Majesteet Ungari ja Böömimaa Kuningas selle lepinguga Endale võtab. Ja kui neile piirkondadele sooritab rünnaku Pärsia ((Iraan)), Hiina või teised rahvad suure Tatari poolelt, siis Tema Majesteet Ungari ja Böömimaa Kuningas ei ole kohustatud väljaräägitud abi andma.

Artikkel XIV.

Samamoodi piirkondi, milliseid Tema Majesteet Ungari ja Böömimaa Kuningas Itaalias valdab, ei võeta käendamisele, millist Tema Majesteet Ülevenemaaline Keisrinna selle lepingu alusel enesele võtab; ja ja neile piirkondadele rünnaku juhtumil Tema Keiserlik Majesteet ei ole samuti kohustatud kokkulepitud abi andma.

Artikkel XV.

Kui üks Kõrgetest lepingupooltest, kes käesoleva lepingu VI ja VII Artikli jõul ananb kokkulepitud abi, langeb ise rünnaku ohvriks Tema maadel aj on seetõttu sunnitud Oma väed enesekaitseks tagasi kutsuma, siis see vabadus Temale nimelt tagatakse; kuid sellise arvestusega, et sellest teatatakse abivägesid palunud poolele kaks kuud ette; aga kui paluv pool asub Ise sõjas, mil Tema esitas nõudmise, siis kogu selle paluva poole sõja kestel, ei ole Ta kohustatud andma lepingujärgset abi.

Artikkel XVI.

Kui kokkulepitud abi oleks ebapiisav ühe või teise Kõrgetest lepingupooltest kaitseks, kellele sellisel juhtumil, Tema Majesteet Ülevenemaaline Keisrinna ja Tema Majesteet Ungari ja Böömimaa Kuningas võimaldavad endale tingimata, aega kaotamata, asjaoludest tingitult, vajaliku suurema abi saatmise.

Artikkel XVII.

Peale selle, Kõrged lepingupooled kohustuvad juhtumil, kui üks Neist on sunnitud sõtta astuma, ei sõlmi rahu ega relvarahu, kaasamata koheselt sellesse Oma liitlast, justnagu oleks teda ennast rünnatud vihast temale osutatud abi eest.

Artikkel XVIII.

Kõrgete lepingupoolte Saadikutele ja Ministritele võõramaiste Õukondade juures antakse korraldus vastastikku üksteist aidata heade teenetega ja toimida täiesti kooskõlastatult kõigil juhtudel, millised puutuvad nende Valitsejate kasu.

Artikkel XIX.

Kõrged lepingupooled lubavad vastastikku mitteanda varjupaika, ega abi, ega kaitset Nende mässavatele alamatele või vasallidele ja juhtumil, kui neist üks saab teada mingitest salasepitsustest, millised võivad kahjustada teist, kohustudes Teda vastastikku teavitada sellest ja püüda üksmeelselt End nende eest kaitsta.

Artikkel XX.

Kuna mõlemad Kõrged lepingupooled sõlmides selles kaitse- ja liidu- ja sõpruslepingu, ei oma muud eesmärki, kui vastastikku kaitsta Oma Riike Euroopas ja kinnitada, kuivõrd see neist sõltub, üldise rahu, siis sellega Nad ei kavatse vähimatki rikkuda endisi ja erilisi, võrdselt oma kaitse-kohustusi, mis otsustatud Nende Liitlastega; vaid jätavad Enesele vabaduse sõlmida edaspidi teisi lepinguid selliste Riikidega, millised ei tekita selle liiduga mitte mingit kahju nii sellesse lepingusse sekkumisega, võivad aga anda sellele enam jõudu ja mõjukust, lubades ainiti mitteastuda selle lepinguga vastuolus olevatesse kohustustesse, vaid suvatsedes üheskoos üldisel tingimusel kutsuda ja lubada sellesse ka teised erinevatel seisukohtadel asuvad Õukonnad

Artikkel XXI.

See kaitse- liidu- ja sõpruseleping peab tänasest saama oma jõu ja mõju ning on kehtiv kaheksa aastat. Enne selle tähtaja lõppemist, võib see olla uuendatud endiste asjaolude põhjal.

Artikkel XXII.

See leping ratifitseeritakse Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna ja Tema Majesteedi Ungari ja Böömimaa Kuninga poolt ning selle ratifitseerimiskirjad vahetatakse kahe kuu pärast, peale selle allkirjastamist, aga kui võimalik, siis ka varem.

Selle kinnituseks Me allakirjutanud, meile Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna ja Tema Majesteedi Ungari ja Böömimaa Kuninga poolt antud volituste jõul, Nende Nimel allkirjastasid selle lepingu ja asetasiid neile meie vapipitsatid.

See juhtus Sankt-Peterburis 3/14 Juulil 1792.a.

C-te Jean d'Ostermann (L.S.)	(м.п.) Графъ Иванъ Остерманъ.
Louis C-te Cobenzl (L.S.)	(м.п.) Графъ
Людвигъ Кобенцль.	Alexandre C-te de Bezborodko (L.S.)
(м.п.) Графъ Александръ Безбородко.	Arcadi de Morkoff (L.S.)
(м.п.) Аркадий Морковъ.	

Ratifié par S.M. l'Imperatrice Catherine II
le 24 septembre 1792 a St.Petersbourg.
Петербурге.

Ратификованъ Императрицею Екатериною
24.го сентября 1792 г., в С.-

Eraldi ja salajane artikkel.

Tema Majesteet Ülevenemaaline Keisrinna ja Tema Majesteet Ungari ja Böömimaa Kuningas, tunnistades kooskõlas siira sõpruse tunnetega, mis Neid õnnelikult ühendavad ja vastavalt Nende riikide ületamatute huvidega, uuendada kaitseliitu, millised eksisteerivad kuni selle ajani mõlemate monarhiate vahel, Nende Majesteetid tunnistasid samuti hädavajalikuks jätkata Ottomani Impeeriumit puudutava eraldi ja salajase artikli jõudu, milline kuulus alati nende poolt varem sõlmitud sõpruse traktaatide juurde.

Selle tulemusel Nasd nõustuvad garanteerima ja garanteerivad tegelikult teineteist pidulikeimal viisil mitte ainult kõiki oma valdusi, vaid samuti kõiki traktaate, konventsioone ja üldse igasuguseid otsuseid, mis sõlmitud Portal Meiega ja täpsemalt S-Peterburi Ōukonnaga, sellised, nagu: Igavese rahu traktaat, mis sõlmitud Kainasdgis 10. Juulil 1774.a., konventsiooni, mis puudutab Kinburni piirkonda ((territoire)) koos ümbruskonnaga 1775.a., selgitavat konventsiooni, mis on sõlmitud ja allkirjastatud Konstantinoopolis 10. Märtsil 1779.a., 10. Juuni 1783.a. Kommerts-traktaat., Krimmi ja Tamani poolsaare loovutamise akt sel samal 1783.a.; ja lõpuks, rahu-traktaat, mis on sõlmitud Jassis ((Jassi, Яссахъ)) Detsembris 1791.a., ja samamoodi Viini Ōukonnaga, nagu: rahu-traktaat, mis on sõlmitud Passarowitzis 21. Juulil 1718.a.; Belgradi traktaat, mis sõlmitud 18. Septembril 1739.a.; konventsioon 2. Märtsist 1741.a., mis sõlmitud piiride määratlemiseks, millised jäid määratelmata Belgradi traktaadis; 25. Mai 1747.a. konventsioon, mis puudutab rahu pikendamist ja 25- aastase tähtaja muutmist igaveseks rahuks; 7. Mai 1775.a. Konventsioon, mis puudutab Bucovina loovutamist; ministrite kokkulepe 12. Maist 1776.a., mis puudutab Bucovina piiritlemise erimeelsusi ja lõpuks rahu-traktaat, mis on sõlmitud Sistovas 4. Augustil 1791.a., nagu ka Vana Orsova loovutamise ja uue piiri teisele poole Orsova jõge tõmbamise konventsioon, mis on sõlmitud samal päeval.

Tema Majesteet Ülevenemaaline Keisrinna ja Tema Majesteet Ungari ja Böömimaa Kuningas kohustuvad kõige kangemal ja positiivsemal viisil sundima Ottomani Portat täpselt ja kohusetundlikumalt täitma kõiki kohustusi, millised on sätestatud ülalpool viidatud aktides ja nende mingi Porta poolse ühe lepingupoole suhtes

rikkumise juhtumil, teine sõbraliku vahendamise ja veenvaimal esitlusel püüab tema viia õigluse ja tõe teele. Kuid Porta poolse positiivse äraütlemise juhtumil täita tähttähelt kõiki oma kohustusi või siiski neist osa, või siis, (Jumal hoidku selle eest!) avaliku rahu rikkumise ja ühe lepingupoole valdustesse tungimise puhul, kohustub teine kolme kuu pärast, peale tema poolse nõudmise esitamist, kuulutama Portale sõja ja teostada tema valdustele vahetu sissetung vägedega, millised on võrdväärset sellele, millist rakendab solvatud riik.

Kui eelneva kokkuleppe alusel tunnistatakse enamsihipäraseks ja kasulikuks üldiseks asjaks, et pealetung, millist lubas Tema Keiserlik Majesteet, teostuks osalt merelt, Ta on nõus kasutama selleks asjaks oma Aasovi ja Musta mere laevastikku, oma vastava maaväe asemel.

Kuid pidades silmas seda, et igasugune sõda on seotud väljaminekute ja loovutustega, mis annavad ümberlökkamatu õiguse hüvitusele, Nende Majesteetid, võttes juhtivaks printsipiiks täieliku vastastikulisuse ja kõigi vahendite ja jõudude, milliseid kumbki pool peab kasutama sõja ajal, täpse hüvitamise, esitavad endale, käesoleva artikli jõustumise juhtumil ja samuti igal juhtumil ka praegu, nõustuvad omavahel sarnase hüvituse asja suhtes ja alusel, nagu samuti ka täitmisele kuuluva sõjategevuse plaani suhtes, nii selle kui teise poole poolt. Peale selle, Nende Majesteetid lubavad praegu kõige positiivsemal viisil teine-teisele, et kui oletatava sõja ajal Ottomani Portuga, tehakse neist ühele või teisele mingi teise riigi poolne kallaletung (siis Nad siiski püüavad üldisel kokkuleppel seda niivõrd, kui see on võimalik, ära hoida) siis see ja teine Kõrgetest lepingupooltest on kohustatud nägema selles mitte ainult *casus foederis*, vaid nende ühist asja ja sellel alusel nad astuvad teine-teise eest välja ja on kohustatud osutama kõigi jõududega abi, kuivõrd ta on seda võimaline tegema, ilma et riskiks oma-enda julgeolekuga.

Peale selle, Tema Majesteet Ülevenemaaline Keisrinna ja Tema Majesteet Ungari ja Böömimaa Kuningas lubavad ja ja kohustuvad teine-teise suhtes kõige pidulikuimal moel, et Ottomani Portuga, või mõne teise sõja puhkemise juhtumil, milline on alustatud nende vastu sel ajal, kui nad on veel eelmisega seotud, ei sõlmi neist kumbi ühise vaenlasega eraldi rahu ega ka relvarahu, vaid mõlemad hakkavad rangelt kinni pidama otsustest, millised on väljendatud täna allkirjastatud Traktaadi Artikkel XVII lausetes.

Käesolev eraldi ja salajane artikkel saab samasuguse jõu ja tähenduse, justnagu ta oleks võetud liidu-traktaati sõna-sõnalt, mis on täna allkirjastatud ja millisega koos see ka ratifitseeritakse.

Selle kinnituseks, meie allakirjutanud, olles varustatud Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna ja Tema Majesteedi Ungari ja Böömimaa Kuninga poolt antud volitustega, allkirjastasime Nende Nimel käesoleva artikli ja lisasime sellel oma vapipitsatid.

See juhtus S-Peterburis 3. Juulil (14.) 1792.a.

Comte Jean d'Ostermann (L.S.)	(м.п.) Графъ Иванъ Остерманъ.
Louis Comte Cobenzl (L.S.)	(м.п.) Графъ Луи
Кобенцль.	Alexandre Comte Bezborodko (L.S.) (м.п.) Графъ
Александръ Безбородко.	Arcadi de Morcoff (L.S.) (м.п.)
Аркадий Морковъ.	

Eraldi artikkel.

Tema Majesteet Ülevenemaaline Keisrinna ja Tema Majesteet Ungari ja Böömimaa Kuningas, olles huvitatud, naabruse tõttu, Poolas hea korra ja rahu säilitamisest, kohustun pidulikeimal moel teineteise suhtes garanteerima selle Vabariigi korraldust sellisel kujul, nagu see oli määratletud 1733.a. Seimi poolt, selle põhiseadusi ja selle praeguste valduste puutumatus, vastavuses traktaatidele, millised on sõlmitud sel samal 1773.a. tema ja Nende Majesteetide vahel.

Käesolev eraldi artikkel saab samasuguse jõu ja tähenduse, nii, nagu see oleks kantud sõna-sõnalt täna allkirjastatud liidu-traktaati ja millisega koos see ka ratifitseeritakse.

Selle kinnituseks meie allakirjutanud, olles volitatud Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna ja T. M. Ungari ja Böömimaa Kuninga poolt, allkirjastasime Nende Nimel käesoleva artikli ja lisasime sellele meie vapipitsatid.

See juhtus S-Peterburis 3. Juulil (14) 1792.a..

Comte Jean d'Ostermann (L.S.)	(м.п.) Графъ Иванъ Остерманъ.
Louis Comte Cobenzl (L.S.)	(м.п.) Луи Графъ
Кобенцль.	Alexandre Comte Bezborodko (L.S.) (м.п.)
Александръ Графъ Безбородко.	Arcadi de Morcoff (L.S.)
(м.п.) Аркадий Морковъ.	

Eraldi artikkel.

Tema Majesteet Ungari ja Böömimaa Kuningas ja Tema Majesteet Ülevenemaaline Keisrinna pidulikult garanteerivad Oldenbourgi ja Delmenhorsti krahvkondade loovutamise, on hiljuti viidud hertsogkonnaks, mis tehtud Tema Keiserliku Kõrguse Ülevenemaalise Suurvürsti poolt, vahetades need Tema Majesteedi Taani Kuninga selleks, et Säravaima Hollsteini Ōukonna noorem liin valdaks seda rahulikult ja igavesti.

Käesolev eraldi artikkle saab samasuguse jõu ja tähenduse jne.

Selle kinnituseks me allakirjutanud jne.

See juhtus S-Peterburis 3 (14) Juulil 1792.a.

Comte Jean d'Ostermann (L.S.)	(м.п.) Графъ Иванъ Остерманъ.
Louis Comte Cobenzl (L.S.)	(м.п.) Графъ Луи
Кобенцль.	Alexandre Comte Bezborodko (L.S.) (м.п.) Графъ
Александръ Безбородко.	Arcadi de Morcoff (L.S.) (м.п.)
Аркадий Морковъ.	

Salajane artikkel.

Pidades silmas seda, et mõlemate Kõrgete lepingupooltele võib saada ühtmoodi

koorvamaks, kui abiväed, millistest räägitakse täna allkirjastatud sõpruse- ja liidu- traktaadis, peavad olema saadetud liiga kaugesse provintsi, Nad nõustusid lubama selle suhtes erandi teha Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna Rootsiga piirneva kubermangu ja Tema Majesteedi Ungari ja Böömimaa Kuninga Madalmaade valduste suhtes ja asendada vägedega abistamine igaaastase rahaabiga sellisel viisil, et kallaletungi juhtumil ja sõja kuulutamisel Tema Majesteedile Ülevenemaalisele Keisrinnale nende poolelt, keda ülalpool miniti ja kui Tema Majesteeti Ungari ja Böömimaa Kuningat rünnatakse tema ülalpool mainitud valdustes, Nende Majesteetid ei osuta teine-teisele abi vägedega, vaid rahaga. Selleks, et hoida ära see, et see lause oleks mingi erimeesuse aluseks, Nende Majesteetid nõustuvad praegu kandma iga kümne tuhande jalaväelase kohta ja iga kahe tuhande ratsaväe kohta nelisada-tuhat rubla igal aastal sellisel viisil, et iga kolme kuu pärast oleks täielikult ära makstud sadatuhat rubla.

Käesolev salajane artikkel saab samasuguse jõu ja tähenduse jne.

Selle kinnituseks me allakirjutanud jne.

See juhtus S-Peterburis 3. (14) Juulil 1792.a.

Comte Jean d'Ostermann (L.S.)	(м.п.) Графъ Иванъ Остерманъ.
Louis Comte Cobenzl (L.S.)	(м.п.) Луи Графъ
Кобенцль.	Alexandre Comte Bezborodko (L.S.) (м.п.)
Александръ Графъ Безбородко.	Arcadi de Morcoff (L.S.)
(м.п.) Аркадий Морковъ.	

Nr. 44.

1794.a. 23. Detsember. Rooma Keisri liitumine 1793.a. 12. (23.) Jaanuaril Preisimaa ja Venemaa vahel sõlmitud konventsiooniga.

Nende Ülevenemaalise Majesteedi juures asuvate Nende Kõrguste Volinike poolt Tema Majesteedi Rooma Keisri liitumise vastuvõtmise akt.

Nr. 45.

1794.a. 23. Detsember. Poola jagamist puudutav deklaratsioon.

Nr. 46.

1794.a. 23. Detsember. Salajane deklaratsioon, mis puudutab Venemaa ja Austria Preisimaa vastast liitu.

((FM kommentaar)).

1792.a. Liidutraktaadi sõlmimisega ei olnud, siiski, kõrvaldatud kõik takistused siiraks ja tegelikuks Austria ja Venemaa lähenemiseks. Liiduleping hoidis ära avaliku konflikti, kuid see ei olnud võimeline kaotada S-Peterburi kabineti kahtlustavat suhtumist Viini omasse, milline rohkem või vähem jälitas Poola eesmärki, milline ei olnud kooskõlas Venema huvidega ja ka Katariina II vaadetega Samal ajal, kui Keisrinna järjepidevalt ja energiliselt oma eesmärki taotles: hoida Poolakaid endast sõltuvuses ja takistada igasugust Poolas eksisteeriva korralduse muutmist taotlevat poliitikat, Viini valitsus, vastupidi, võttis oma kaitse alla rahulolematud poolakad, loobumata, siiski, samal ajal osalemast kõigis Poola Vabariigi jaotamistes. See Austria ebajärjepidevus sundis Katariina II, arvestades asjaolusid, kord temaga käsi-käes edasi liikuma, kord ühinema tema vaenlase, Preisimaaga, et saavutada endale seatud eesmärki.

See pidev ja leppimatu vaen Austria ja Preisimaa vahel sundis neist kumbagi otsima enesele Venemaa sõprust, milline aga kasutas seda asjaolu ära hoopis enda huvides.

1792.a. Saksamaa riigid, oma Keisri juhtimisel asusid revolutsioonilise Prantsusmaaga sõjas. Preisimaa väed võitlesid kõrvuti austerlastega prantslaste vastu. Kuid see kahe suure Saksamaa riigi vaheline üksmeel ei kestnud kaua. Vaatamata liidu relvade alalisele ebaedule, vaatamata Prantsusmaa vägede Dumouriezi poolt juhitud võidukale pealetungile, ikkagi Berliini ja Viini kabinetid otsustasid juba ette võimalikuks olevat territoriaalsete soetuste suhtes hüvitamist, millistele neist igaüks omab nende poolt tehtud ohvrite tõttu õigust. Peale kestvaid läbirääkimisi leppisid liitlased kokku, et Preisimaa saab Poola provintsi, aga Austria vahetab oma Madalmaade valdused Bavaaria vastu, milline peaks lõppude-lõpuks olema temaga ühendatud. (vt. Vivenot, Quellen zur Geschichte der deutschen Kaiserpolitik Oesterreichs, Wien 1874, Bd. II, S. 121).

Siiski, vaevu oli see küsimus põhimõtteliselt lahendatud, kui juba lepingupoolte vahel ilmnes täiesti erinev vaade selle rakendamisele. Austria soovis piirata Preisimaa valduste Poola arvel juurdekasvu äärmisel määral ja peale selle eeldas, et Preisimaa hüvitamine peab leidma aset mitte varem kui on leidnud aset Austria poolt soovitud vahetus. (Vaata depešši Austria saadikule S-Peterburis 23. Detsembrist 1792.a. Vivenot, Bd. II, S. 429). Seejuures soovis Preisimaa tingimata soetada endale tähtsa Danzigi linna koos ümbruskonnaga ja saavutada selle eesmärgi mida kiiremini seda parem. See erimeelsus ilmnes täiesti selgelt tuntud Mayence konverentsidel juulis 1792.a., paralüseerides prantslaste vastast sõjategevust, mis sundis Preisimaad otsida hüvituse saamist Austria kaastegevuseta ja tema soovi vastaselt. Preisimaa sai loota Poola piirkonnale ilma Austria kaastegevuseta, kuid Venemaa tahtest möödudes oli see võimatu. Vaat miks Preisimaa saadikule Peterburis, krahv Goltzile oli kästnud Berliinist kõiki vahendeid kasutades, veenda Vene valitsus sõlmima uut Poola jagamise konventsiooni.

1792.a. Keisrinna Katariina II jõudis sellisele veendumusele, et Poola rahvus ei ole otsustavalt võimeline kaitsma oma poliitilist sõltumatust ja hoida riigis mingitki korda. Seepärast ta ei suutnud mitte ettenäha seda aega, kui asjade jõul Poola kaotab täiesti sõltumatuse ja lakkab eksisteerimast. Selliste asjaolude ärakasutamist nõudsid ilmselgelt Venemaa elulised huvid. Sellisel alusel ei olnud Preisimaa ettepanek Keisrinna poolt tagasi lükatud, pidades silmas veel seda, et Austria, Venemaa nõusolekul ja tema kaasabil, pidi saama oma hüvituse Bavaaria ühendamise näol. Peale selle, Peterburis ei saanud mitte silmas pidada seda, et Viini valitsus ise viitas Poola arvelt Preisimaa hüvitamise hädavajadusele. (Vivenot, Zur Genesis der zweiten Theilung Polens, Wien

1874, S. 25). Lõpuks Viini kabineti kahemõtteline käitumine sundis kartma, et ta hakkab vastu igasugusele Poola jaotamisele, kui selle kaudu rahuldatakse Preisimaa soovid.

Pidades silmas neid asjaolusid, Keisrinna käskis detsembri lõpus 1792.a. viitse-kantslerit, krahv Ostermanni, astuda läbirääkimistesse Preisimaa saadikuga ja 12. jaanuaril 1793.a. oli Venemaa ja Preisimaa vahel sõlmitud Poola teist jagamist puudutav konventsioon.

Selle konventsiooni alusel kokkuleppivad riigid mitte ainult ei ühenda endaga mõningad Poola piirkonnad ((provinces)), vaid koos sellega garanteerib Austriale temale lubatud hüvituse ja kutsub ta selle aktiga ühinema. Peale selle kohustatakse Preisimaad jätkama sõjategevust Prantsusmaa vastu ja temaga, liitlase ühise nõusolekuta, rahu või relvarahu mittesõlmima.

Veebruaris 1793.a. Keisrinna ise teavitas kirjaga Keiser Francois II Preisimaaga sõlmitud konventsioonist ja kutsus tema sellega liituma. „Kutsudes Teie Keiserliku Majesteedi liituma konventsiooniga“, kirjutab Keisrinna; „mina esitan Teile ei rohkemat, ega vähemat, kui et ainult anda sanktsioon, nõnda öeldes, Teie enda asjaks. Mina kaitsesin selles, kui võrd ma sain, üldisi ja erilisi Teie Keiserliku Majesteedi huve, garanteerides Teile kaks Teie silmis ühesuguse tähtsusega asja: võimsa riigi kaasamine ja Madalmaade Bavaaria vastu vahetamine“.

Kuid on üpris arusaadav, et Viini õukond vaatas Peterburi konventsioonile täiesti teistsuguse pilguga. Keiser Francois II teadis vaid üht – et Preisimaa jõudis uuesti rikastuda ja suurendada oma territoriaalseid valdusi, samas kui Madalmaade vahetamise võimalused muutusid üha enam habrastemaks, tänu prantsuse relvade edule. Seepärast võttis Viini kabinet konventsiooniga liitumise ettepaneku erakordselt jahedalt vastu, Keiser vahetas viivitamatult välja oma tollased nõunikud, krahv Philippe Cobenzli ja parun Spielmanni, usaldades Austria välissuhete juhtimise parun Thugutile ((Tyryry)), kes jõudis silma paista internuntsiusena Konstantinoopolis. Sellest ajast peale Austria vaen Preisimaa vastu tuli esile eriti märgatavalt.

Oma valitsuse ettekirjutuse alusel krahv Louis Cobenzl teatas viitse-kantslerile, et Austria ei saa konventsiooniga liituda, pidades silmas seda, et selle alusel Preisimaa saab selliseid kasusid, milliseid Viini kabinet tunnistada ei saa. Venemaa poolt tehtud soetuste vastu Austria ei teinud mitte mingeid olulisi vastuväiteid, kuid see eest ta lootis, et Keisrinna ei ütle Keisrile abist ära ühendada endaga mõningad Poola lõunaosa piirkonnad ja mingid osad Prantsusmaast.

Katariina II ilmselgelt ei saanud ega tahtnud loobuda konventsiooni sõlmimisest, kuid, teisest küljest, ta ei näinud vajadust selleks, et katkestada Austriaga suhted täielikult. Seepärast, kuulutades Viini õukonnale, et ei ole enam võimalik muuta seda, mis on juba juhtunud, Katariina II andis ikkagi mõista, et liiga suur Preisimaa võimsuse suurendamine ei ole ka Venemaa huvides. Seejuures ta nõustus täielikult aidata kaasa Austrial soetada hädavajalikku hüvitust prantslaste vastase võitluse eest ja uuesti viitas Bavaaria ühendamise võimalusele.

Venemaale Austriaga sõbralike suhete hoidmise hädavajadus ilmnis eriti 1793.a teisel poolel, kui Porta hakkas väljendama kavatsust uuesti võtta mõõtu Venemaa jõududega. Sõja puhuks Portuga oli tingimata vaja kindlustada Venemaal koostöö, või vähemalt, Austria neutraliteet.

See eesmärk oli Keisrinna poolt täiesti saavutatud. Porta pidi loobuma oma sõjakatest kavatsustest. (Vt. Sybel. Geschichte der Revolutionszeit von 1789 bis 1795.

Düsseldorf. 1866, 3-te Aufl., Bd. III, S. 46).

Millise määrani oli hädavajalik hoida ära sõda Türgiga ja hoida sõbralikke suhteid Austriaga, tuli ilmsiks kõige ilmekamal viisil märtsis 1794.a. kui Poolas lahvatas kuulsa Kozciusko ((Косцюшки)) juhtimisel uus ülestõus. Sellest hetkest peale võttis S-Peterburi ja Viini vaheline kirjavahetus üha suuremaid mõdmeid, ja nende läbirääkimiste tulemuseks tuli uus ja kolmas Poola Vabariigi ((Речи Посполитой)) jagamine.

30.märtsi 1794.a. Depeššiga krahv Ostermann teavitab krahv Razumovskile ((Razoumowsky, Разумовски)), kes hõivas 1792.a. vürst D.M. Golitsõni koha Viinis, Poola ülestõusust ja teatab Keisrinna kindlast arvamusest, et Austria võtab kõik meetmed selleks, et tõkestada ülestõusu levimist Galiitsiasse või selle provintsi muutumist mässajate pelgupaigaks. Vähe sellest, Vene valitsus teatas, oma valmisolekust Viini kabineti esimese nõudmise peale, saata Galiitsiasse oma 10,000 inimeselise vägede korpuse. Seejärel, 25. aprilli depeššis viitse-kantsler teatab, et pidades silmas Igelstroemi ((d'Igelstroem, Игельштрем)) kriitilist olukorda Varssavis, oli Venemaa sunnitud paluma Preisimaa abi, milline ka viivitamatult ilmus. Mis aga puutuks Poola asja lõplikku käiku, siis Keisrinna lubab mitte ainult tegutseda kooskõlas oma enese huvidega, vaid samuti pidada pidevalt silmas oma liitlase, Rooma Keisri, soove. „Ühe sõnaga“, kirjutab vürst Ostermann, „midagi ei hakata määratlema, ega korraldama selles suhtes, mitte teisiti, kui kõige sõbralikumal ja täielikumal üksmeel Keiserliku Viini õukonnaga“.

Need Peterburi kabineti avaldused ei jäänud ilma Viini valitsuse mõjutusest ja käitumisest, milline ülestõusu alguses ütles välja mõningast aupaklikkust Poolakate suhtes, kes kuulutasid, selle tõttu, et nad kavatsevad rangelt ustada Austria territooriumi puutumatus. Kuid samal ajal Preisimaa vägede Poolasse tungimine ei meeldinud Viinile mitte kuidagi ja parun Thugut kuulutas otse Venemaa saadikule, et Austria ei luba kunagi seda, et Poola oleks olnud „a la merci du Roi de Prusse“. (Krahv Razumovski depešš 25. märtsist (5-aprillist) 1794.a.). Venemaa poolt Poolas võetud meetmete vastu ei olnud Viini kabinetil mitte mingeid vastuväiteid. Vastupidi, juunikuu keskel krahv Louis Cobenzl andis Keisrinnale edasi Keisri soovi minna Poola küsimuses edasi pidevalt koos.

See soov langes täielikult kokku Katariina II huvide ja püüdlustega. Seda üksmeelt silmas pidades eeldas juulis Keisrinna, et „on saabunud aeg, kui kolm piiriäärsed Õukonnad peavad võtma enesele selle eest hoolitsemise, et ei kustuta ainult tuld viimase sädemeni, milline oli lahvatanud naabri kodukoldes, vaid ka takistada seda, et see kunagi tuhost enam ei tõuseks“. Sellel alusel Keisrinna ütles välja oma soovi, et Austria saadik Peterburis oleks viivitamatult varustatud oma valitsuse instruksioonidega, et sõlmida Poola suhtes lõplik kokkulepe. (Депеша гр. Безбородко к гр. Разумовскому отъ 11-го (22-го) июля 1794 г.)

Ei Keiser Francois II, ega ka tema minister parun Thugut ei pidanud võimalikuks ka sel korral venitada, vaid vastupidiselt, väitsid nõusolekust alustada viivitamatult Poola asja üle läbirääkimisi.

Seejuures Thugut, juba täiesti oma läbirääkimiste alguses vürst Razumovskiga kuulutas, et Austria peab tingimata saama enesele Krakovi linna koos kogu selle ümbruskonnaga. Vastasel juhul ei saa juttugi olla mingistki Austria osalusest Poola jagamisel Kui aga saadik vihjas sellele, et austerlased ise, tänu oma tegevuste kahemõttelisusele ja aeglusele oma tegevustes, anti Krakov preislaste kätte, Thugut hüüatas: „Viini Õukond peab igal juhul ükskord omama Kraakovit, isegi kui selle tõttu puhkeks sõda!“ Kohe seejärel Austria minister hakkas levitama juttu äärmisest

hädavajadusest, et mõlemate Keisririikide ja Inglismaa vahel oleks sisse seatud tihe liit, et hoida Euroopas poliitilist tasakaalu ja piirata Preisimaa progressiivset võimsuse kasvu. (Депеша гр. Разумовскаго от 6-го (17-го) августа 1794 г.)

Need peamised Austria poliitilise süsteemi alused on üksikasjalikult arendatud parun Thuguti 11. septembri 1794.a. Noodis krahv Louis Cobenzl ile, millised olid järgneva sisuga. Thugut annab mitmeid kordi tunda seda, millise määrani on Viini kabinet kurvastatud 1793.a. Venemaa ja Preisimaa vahelise konventsiooniga. Seepärast näeb Austria igas Poola jagamises ainult haledat hädavajadust, nõnda nagu kõik Poola arvelt tehtavad territoriaalsed soetused hakkavad alati olema enamkasulikud Venemaale ja Preisimaale, kui temale. Kuid kui juba jagamist vältida ei ole võimalik, siis äärmisel määral võib Austria nõuda, et ta saaks kõik kasud, millistele tal on õigus. Kooskõlas sellega peab eelseisva Poola jagamise kokkuleppe aluseks olema printsiipt, millist ona alati kolme Õukonna poolt tunnustatud ja milline seisneb selles, et kõik soetused peavad olema nende sisemise väärtuse põhjal võrdsed. Kuid, kui isegi jagada ära kogu Poola, ikkagi tuleb Austriale hädavajalikult veel tagada hüvitus, tema poolt ühise asja eest antud lugematute ohvrite eest, Prantsusmaa arvelt.

Seejärel Austria minister tõmbab demarkatsioonijoone selle muu Poola territooriumi osa vahele, milline peab saama Austriale. See joon algas Preisimaa piirist, Galitsiast Läände ja edasi mööda Pilica jõge, joostes edasi mööda selle paremat kallast kuni Vislasse suubumiseni ja mööda seda jõge seni kuni see suubus Lääne- Bugi, sealt mööda seda jõre edasi kuni Narewi jõega ühinemiseni. Krakov aga, ei saa mitte mingil juhul jääda preislaste kätte.

Need nõudmised näivad Viini kabinetile sellisel määral mõõdukad, et ta on veendunud Venemaa ja Preisimaa valmiduses temaga koostööd teha veel teise Prantsusmaa, või mingi teise koha arvel, hüvituse saamiseks. Kui aga Keisrinna ei tunnista praegu võimalikuks määratleda viimast liiki hüvituse suurust, on Austria ajutiselt valmis rahulduma sellega, et Venemaa „salajases ja eraldi artikli lausetes kohustub kõigi jõududega selle eesmärgi saavutamiseks kaasaaitama“. Kuid igal juhul tunnistatakse mainitud salajasi määrusi Thuguti poolt hädavajalikuks Poola asjas lõpliku kokkuleppe sõlmimiseks. Mis aga puudutab kavandatud aktide välist kuju, siis Thugut nõustus krahv Louis Cobenzli ettepanekuga, et Austria liituks spetsiaalse aktiga Venemaa ja Preisimaa vahel sõlmitud Poolat puudutava konventsiooniga. Salajasele ja spetsiaalsele Austria ja Venemaa vahelisele kokkuleppele saab anda Rooma Keisri ja Keisrinna vahelise vahetu kokkuleppe kuju, mis tehtud kahe nende omakäeliselt kirjutatud kirjade näol.

Keisrinna Katariina II ei saanud sellest Viini Õukonna avaldusest teha muud järeldust, kui et nende kokkulepet ei takista mitte mingid olulised takistused.

Kuid, teisest küljest, ta pidas võimatuks jagada kõigis suhetes Rooma Keisri vaateid ja ta vaated läksid temaga lahku eelseisva Poola Vabariigi jaotamise aluste suhtes.

Erakordselt tähelepanuväärses noodis Vene saadikule Viinis 8. oktoobrist ((1794)) väljendab viitse-kantsler oma Valitsejanna vaate Viini ja Berliini Õukondadega läbirääkimiste asja üle.

Keisrinna, räägitakse selles aktis, teadvustab täiesti ja on nõus Keisriga, kuivõrd oleks kasulik jätta Poola vahendavaks ja sõltumatuks riigiks, milline eraldaks Venemaa Preisimaaga vahetust naabrusest. Kuid selle riigi hävitamine on kutsutud esile sellise möödapääsmatu hädavajadusega, millisele alluma ei ole võimeline mingigi inimjõud. Seejärel teeb Keisrinna järgmise märkimisväärse avalduse:

„Tema Keiserlik Majesteet võib julgelt pöörduda nii oma isikliku südametunnistuse poole, kui ka piisavalt asjade käiguga kursis olevate isikute poole, et väita, et ainult alludes sellele samale hädavajadusele, ta nõustus kahe eelneva Poola jagamisega. Viini Ōukond teab kõige paremini, kui keegi iganes, millised asjaolud sundisid Venemaad osalema neist jagamistest esimesel. Olles hõivatud kestva ja raske Porta vastase sõjaga, Venemaale jäi sõja lõpetamiseks ainult see vahend ja ainult tänu temale osutus võimalikuks vältida teist, vahetult teda ähvardavat sõda“. Mis aga puudutab teist jagamist, siis ta oli nii hiljuti, et selle esile kutsunud põhjused on Viini kabinetile väga hästi teada.

Tõestanud sellisel viisil Poola poliitilise sõltumatuse säilitamise võimatust, Vene viitse-kantsler läheb üle nende põhimõtete analüüsile, millised peavad olema võetud uue ja lõpliku jaotamise aluseks. Siin ta ei saa märkamata jätta seda, et millise määrani on ekslik Viini Ōukonna arvamus, justkui kõigi Poola arvelt kolme riigi poolt tehtud territoriaalsete soetuste aluseks lebas täielikuima võrdsuse printsiip. „Vastupidi“, jätkab krahv Ostermann, „üpris märkimisväärselt taganeti sellest põhimõttest ja seejuures, Venemaa kahjuks eriti, kui, nagu ettenähtud, sellele printsiibile lisada teine, millise järgi erinevad osad nõuavad võrdseid panuseid“. Seejuures, kuigi Venemaa üksi kandis oma õlul kogu võitlust rahutute poolakatega, Austria sai senini Venemast kaks korda enam.

Ülalesitatust tuleneb, vürst Ostermanni arvates, et Poola lõplik jaotamine on hädavajalik ja vältimatu; kolme riigi piirid peavad olema „loomulikud, täpsed ja kindlaksmääratud“. Sellele viimasele nõudmistele on vasturääkivad Austria pretensioonid, milliseid ei sa rahuldada. Krahv Ostermanni arvates peab Bugi jõgi olema Austria ja Venemaa vaheliseks loomulikuks piiriks.

Lõpuks, üleskerkinud küsimuse viivitamatu lahendamine tunnistatakse viitse-kantsleri poolt äärmiselt soovitatavaks, kuna vastasel juhtumil võivad jätkuda segadused Poolas ja peale selle võivad Türgi ja Rootsi asja sekkuda. Kuid eriti tuleb karta Preisimaad, milline arvatavasti ei nõustu isegi selliste Austria nõudmistega, milliseid Venemaa tunnistab täiesti põhjendatuteks. Mida ebamäärasemaks muutub Austria, seda energilisemaks ja loomulikumaks muutub Preisimaa vastuseis. Vähe sellest, kui Austria ja Venemaa ei jõua viivitamatult kokkuleppele, siis Preisimaa võib võtta selle suhtes jälgiva ja kaitsva asendi ja esineda, lõppude-lõpuks, kogu asja otsustaja rolli. Keisrinna on valmis kaasaaitama Austria ettepanekute Preisimaa poolt vastuvõtmisele ja paralüseerida selle riigi kurjad kavatsused, kui vaid Viini Ōukond muutuks oma nõudmistes mõõdukamaks.

Selline on äärmiselt tähelepanuväärse akti sisu, millises kõige reljeefsemalt tuleb esile Keisrinna Katariina II selge ja ebatavaliselt peen mõistus. Ta märkimisväärse ettevatlikkusega ja poliitilise taktiga kasutaks Austria ja Preisimaa leppimatut antagonismi seleks, et ettekirjutada ühele ja teisele oma tahet ja sundida neid minema mööda tema ettekirjutatud teed. Kuid, allutades Viini ja Berliini Ōukonnad oma soovidele ja püüdlustele, Keisrinna püüdis samal ajal pidevalt külvata neisse veendumust, et nad tegutsevad täiesti iseseisvalt ja kooskõlas nende endi huvidega.

Nii teises, mitte vähem huvitavas depeššis, mis tehtud 8. oktoobril 1794.a., milline oli mõeldud olema vürst Razumovski instruksiooniks, antakse temale nõu hoida Viini kabinetis kartust selles, et Keisrinna sel korral möödub Austriast. Kuigi sellisel kartusel ei ole alust, ei ole liiast seda Thugutis kultiveerida, räägitakse depeššis, et viia ta välja temale omasest otsustamatusest ja muuta ta enam järeleandlikumaks. Vastasel juhul

on Keisrinna tegelikult sunnitud Preisimaaga nõustuma, siis kui ta varsti osutub lõpliku kokkuleppe sõlmimiseks küpseks. Siiski, kirjutades selle krahv Razumovskile ette, Keisrinna paneb temale samal ajal kohustuseks tegutseda äärmiselt ettevaatlikult ja teha sobivad vihjed Thugutile, rääkides mitte kui minister, vaid pigem kui isik, kes väljendab temas suhtes isiklikku usaldust.

Kuivõrd tegelikult eksisteeris Viinis kartus, et Venemaa ei veldiks Poola uuel jagamisel jälle Austriat, on näha eriti krahv Razumovski depešist, mis kirjutatud 6. (17) septembril. Edasist Preisimaa suurenemist Thugut ei lugenud võimalikuks ja Austria eluliste huvidega kooskõlas olevateks. Kuid meie saadik vastas temale, et Austria ise on süüdi Preisimaa tõusus, kuna Viini Õukonna vead sundisid Venemaad temale lähenema. „Preisimaa võimsuse suurenemine“, märkis saadik, „ei kuulunud kunagi meie süsteemi“.

Vaatamata kõikidele Vene saadiku püüdlustele saada Viini Õukonnalt lõplik vastus, vaatamata äärmiselt haletsusväärsele Austria Prantsusmaa vastase sõja käigule, ikkagi Thugut ja Keiser Francois II ei suutnud lõplikult otsustada. Nad ootasid miskit, mis võiks täiesti muuta neile nii kasulikult väljakujunenud asjaolusid. Samuti krahv Razumovski veenmine, et Keisrinna otsustas kindlalt lõpetada Poolaga ja äärmisel juhtumil, võib olla, on sunnitud pöörduma Preisimaa poole, jäid eduta.

Vaid sõnum Suvorovi võidukast Varssavisse tungimisest oli võimeline Viini kabineti viima välja selle poolt võetud äraootavast seisukohast Mõne päeva möödudes Thugut teatas lõpuks saadikule, et Keiser on valmis allkirjastama Keisrinna poolt Poola suhtes pakutud tehtava tehingu.

Nüüd olid kõrvaldatud kõik takistused Poola lõpliku saatust määrava kokkuleppe tegemiselt, ja seepärast, kui krahv Cobenzl teatas viitse-kantslerile, et ta sai hädavajaliku volituse, algasid S-Peterburis asjalikud läbirääkimised.

Esimesel, 4. detsembri 1794.a. Konverentsist võtsid osa: Austria poolt: saadik krahv Cobenzl, Venemaa poolt: viitse-kantsler krahv Ostermann, krahv Bezborodko ja Morkov ((Morcoff, Морковъ.)). Austria volinik luges ette Thuguti 13 novembril temale kirjutatud depešši, millises teatatakse Rooma Keisri nõusolekust võtta Bugi jõgi piiriks Idas. Kuid, teisest küljest, Austria kuulutab uuesti kategoorilisel viisil, et ta ei või Krakovi linnast mitte mingil juhul loobuda.

Vene volinikud meelega väljendasid soovi olla Austria meele järgi ja võtsid enesele isegi Preisimaa veenmise, et ta muudaks mõõdukamaks oma nõudmisi. Kuid samas nad andsid krahv cobenzlile mõista, et on hädavajalik pidada silmas seda juhtumit, mil asjaolud sunnivad trasktaati ilma Preisimaata sõlmima. Nad eeldasid, et kui saadik ei oma selliseks juhtumiks instruksiooni, siis ta võiks lepingu allkirjastada *sub spe rati*. Sellega nõustus isegi krahv Cobenzl.

Selline läbirääkimiste läbiviimise kord, mil need viidi Venemaa poolt iga kahe ülejäänud lepingupoolega eraldi läbi, mis viitab juba üpris märgatavale erimeelsusele, milline valitses Austria ja Preisimaa vahel. Nende kahe rivaalitseva ja teineteist vihkava riigi riigi leppimatus tuli veelgi reljeefsemalt esile 5. detsembri konverentsil, millist Vene volinikud pidasid Preisimaa saadikuga krahv Tauenzieniga. Viimane, vaatamata kõigile Venemaa esindajate veenmistele, keeldus järsult Krakovi ja Sandomiri maakonna väljaandmisest. Lõpuks krahv Tauenzien pidas isegi mõistlikuks kuulutada, et kui ei saa kolme riigi vahel teha kokkulepet, siis tema valitsus eelistab enam sihipärasemalt jääda 1793.a. konventsiooni juurde.

Ilmselgelt, et see märkus oli otse suunatud Austria vastu, kes ei osalenud

ülalpoolmainitud konventsiooni sõlmimisel. Kuid samal ajal, pidades silmas ülalpoolmainitud Vene valitsuse kategoorilisi avaldusi, võis vaevu oodata, et Preisimaa ettepanek kohtab tema aupaklikku vastuvõttu. Vastupidiselt ta täielikult tõestas, et saavutada järeleandmine ja kokkulepe Preisimaaga on täiesti võimatu. Sellisele järeldusele tuli samuti krahv Cobenzl, kellele Preisi saadiku käitumine andis üpris soodsa võimaluse uuendada tema isamaa endiseid sõbralikke suhteid Venemaga.

Seepärast, kui vürst Tauenzien pöördus tema poole Krakovist loobumise veenamise, Austria saadik andis temale sellise vastuse, kes kõrvaldas igasuguse kahtluse Viini järeleandlikkuse Berliini õukonna suhtes.

Lõpuks, 8. detsembril toimus esimene üldine kõigi kolme riigi volinike vaheline konverents, millisel lõplikult selgus alustatud läbirääkimiste käik. Konverents avati viitse-kantsleri poolt uue Keisrinna soovi avaldusega, et jõuda ühisele kokkuleppele. Seejärel algasid arutelud Austria ja Preisimaa saadikute vahel. Krahv Cobenzl tõestas piisavalt veenvalt, et Krakov ei saa jääda Preisimaa kätte, kuna siis Austria valdused jagatakse omavahel ära ja muutuvad ründamiseks avatuks. Krahv Tauenzien aga väitis, et kui Krakov hakkab kuuluma Austriale, siis „kogu Sileesia hakkab olema täitsa õhus“ ja on avatud vaenulikule kallaletungile.

Sellise tooniga kestsid arutelud kaua ja muutusid üha tulisemateks, seda eriti tänu Preisimaa saadiku vaoshoidmatuse tõttu. Lõpuks astusid vaidlusse ka Venemaa volinikud ja asusid kohe algusest peale Austria saadiku poole, märkides, et Austria ei osalenud teises jaotamises ja võitles prantsuse mässajatega, lootes saada sellele järgnevalt temale ettenähtud hüvitust. Vastuseks sellele märkusele Preisimaa volinik ütles erutatult: Jah, kuid see hüvitamine ei pea olema tehtud Preisimaa arvel! Krahv Cobenzl vaidles sellele täiesti kümavereliselt vastu: mitte raasugi, ainult Poola arvelt.

Siis krahv Tauenzien viis arutelu üle sellisele alusele, millisel ta ei saanud juba loota mingile sellisele, milline see ka ei oleks, Vene volinike poolsele kaastegutsemise liik. Ta märkis üpris taktitundetult, et nii nagu Venemaa võtab enesele veel Kuramaa, siis ta samuti võib midagi ohverdada. Kuid temale vaieldi vastu, et see kokkuleppivate riikide vahel vastuvõetud Poola jagamise printsipi, neist igauhe, riikidest võimsust arvestades, kõrvaldab tema soovi täitmise võimaluse Venemaa poolelt.

Nähes sellist Austria ja Venemaa esindajate sõbralikku vastupanu, kaotas Preisimaa saadik lõpuks täielikult oma külmaverelisuse. Kui Vene volinikud ja Austria saadik püüdsid tõestada krahv Tauenzienile, kuivõrd äärmiselt hädavajalik on kiiremini saada ühele poole Poola asjaga, pidades silmas eriti prantsuse demagoogide intriigi, ta oli juba täiesti kaotanud enese üle kontrolli ja pöördus erutunult krahv Cobenzli poole sõnadega: „Teie käes on need kaks provintsi meile hulga kahjulikumad, kui kõik kogu maailma demokraadid!“ Austria saadikule see märkus mingeid probleeme ei tekitanud; ta vastas sellele täiesti rahulikult, et lubab enesele vaid selles kahelda, kuid ta soovib eriti, et asjaolud kunagi ei kummutaks seda krahv Tauenzieni väidet. Peale seda Preisimaa saadik rahunes ja läbirääkimised jätkusid, kuid, muidugi, ei saanud viia ühisele kokkuleppele. See oli konstateeritud Vene volinike poolt, kes sulgesid konverentsi istungi avaldusega, et äärmiselt kahetsevad mitte omada võimalust raporteerida oma Valitsejannale Preisimaa soovist ühineda kahe keiserliku õukonnaga, kelle vahel eksisteerib täielik üksmeel Poola küsimuses. See täiekaaluline märkus pani Preisimaa saadiku raskesse olukorda, kuid oeldut tagasi võtta ei olnud temal enam võimalik.

Selline oli 8. detsembri 1794.a. Poola saatust otsustava konverentsi käik. Nüüd

juba ei jäänud mitte mingit kahtlust, et viivitamatu kokkulepe on võimalik vaid Venemaa ja Austria vahel, jättes kõrvale Preisimaa. Seepärast Keisrinna Katariina II otsustas lõplikult sõlmida Poola jagamise asja lepingu vaid Austriaga. Ta juhendus seejuures sellest täiesti õigest mõttest, et kui Preisimaa veendub keiserlike õukondade kõigutamatus otsustavuses lõpetada Poola küsimusega nõnda, nagu nad tahavad ja kui ta saab teada juba tehtud kokkuleppest, siis tema vastupanu arvatavasti kaob ja ta muutub järeleandlikumaks. (См. депешу гр. Остермана к гр. Разумовскому от 25-го декабря 1794 г.). Kuid leppides kokku Viini õukonnaga, otsustas Keisrinna anda Preisimaale tagantjärgi liitumise võimaluse Austriaga sõlmitud lepinguga, kui ta seda soovib. Ainiti, teisest küljest, terve mõistus nõudis ettenägema ka seda juhtumit, kui Preisimaa mitte ainult ei loobu oma nõudmistest, vaid võtab ka Venemaa ja Austria suhtes vaenuliku hoiaku. Liit ja vastastikuse abi osutamine Preisimaa vastu tulenesid mõlematele lepingupoolsetele riikidele ise-enesest.

Vastavuses nende tingimustega oli 23. detsembril 1794.a. Austria ja Vene volinike poolt allkirjastatud kolm alljärgnevat akti. Deklaratsioon, mis puudutas Poola asju, koostatud selleks, et anda Preisimaale sellega liitumise võimalus. Need olid vahetatud lepingupoolte vahel. Salajased määrused, millised kehtestasid ühise Preisimaa vastase liidu, samuti nagu ka Ottomani impeeriumi vastu, mis on esitatud samuti deklaratsiooni vormis. Kuid Keisrinna ei loobunud täitmast Francois II soovi, anda neile kahe omakäeliselt kirjutatud kirja vorm, millised tulevad nende vahel vahetada, kui ta rahulduks selle deklaratsiooniga. Kuid ta ise ei näinud erilist vajadust selleks, et salajase deklaratsiooni sisu oleks esitatud kirja kujul.

Sellega nõustus isegi Rooma Keiser. Lõpuks, kolmanda akti alusel Austria liitub 1793.a. Venemaa ja Preisimaa vahel sõlmitud konventsiooniga. Sellisel viisil seatakse uuesti Venemaa ja Austria vahel sisse kõige tihedam liit. Viini õukonna nõudmised olid Venemaa poolt täiesti rahuldatud ja Poolat puudutava deklaratsiooni alusel, ta ühendas oma valdustega ammu soovitud Kraakovi piirkonna. Ainiti, seni see piirkond ja Kraakovi linn asuvad Preisimaa kätes, ilmselgelt tulnuks ettenäha, et ta ei anna neid Austriale välja. Seda arvestades krahv Ostermann, oma 25. detsembri depešš saadikule Viinis, puudutab ka seda asjaolu. Keisrinna ta teatab käsul, et kui Preisimaa väed ei jäta vabatahtlikult Kraakovi maha, siis kui äärmine vahend, tuleb võtta kasutusele jõud. Kuid seejuures, saadikule pannakse kohustuseks veenda Viini Õukonda tegutsema sellel viimasel juhtumil erakordselt ettevaatlikult ja mitte teisiti, kui Venemaa kabineti nõusolekul.

Nr. 44.

1794.a. 23. Detsember. Rooma Keisri liitumine 1793.a. 12. (23.) Jaanuaril Preisimaa ja Venemaa vahel sõlmitud konventsiooniga.

Tema Keiserlik Kuninglik ja Apostellik Majesteet, olles sõbralikult kutsutud Tema M. Ülevenemaalise Keisrinna poolt liituma konventsiooniga, mis on sõlmitud 12. (23.) Jaanuaril 1793.a. Tema Keiserliku Ülevenemaalise Majesteedi ja T. M. Preisimaa Kuninga vahel, millise sisu esitatakse siin sõna-sõnalt ja see sisaldab järgnevat:

Püha ja lahutamatu Kolmainsuse nimel.

((Prantsuskeelne tekst vasakul.))

Segadused, millised toimusid Euroopas Prantsusmaal toimunud hukatusliku revolutsiooni tagajärjel, kujutavad endast vältimatut ja üleüldist ohtu oma arengult ja levikult, milliseid nad võinuks saavutada, kui siis riigid, millised on huvitatud hea korra, ainsa julgeoleku ja üleüldise rahu kindla aluse säilumisest, ei hoolitsenuks enese eest selles asjas kõige otsustavamate ja mõjusamate vahenditega; Tema Majesteet Ülevenemaaline Majesteet ja Tema Majesteet Preisimaa Kuningas viivitamatult kohe peale õnneliku sõpruse- ja liidu traktaatide uuendamist, millised olid Meie vahel, kiirustasid kogu oma tähelepanu pööramisega sellele nõnda olulise asjale ja täieliku usaldusega vastastikuselt suheldes oma kavatstest ja kaalutlustest kõiges suhetes, nad leidsid alused kartuseks, veelgi enam kaalukaid, et kindlate tunnuste järgi nad veendusid, et see ülestõusu ja uuenduste vaim, milline valitseb käesoleval ajal Prantsusmaal, on valmis end ilmutama Poola Kuningriigis mis kuulub vahetult Nende mõlemate valdustesse. Selline asjade seis loomulikul viisil andis tunda Nende Keiserliku ja Kuninglikule Majesteedile hädavajadust kahekordistada ettevaatust ja jõupingutusi oma alamate kaitsmiseks peibutavate ja osalt nakkava näite tagajärgede eest ja samal ajal korraldada nõnda, et need jõupingutused saaksid olla ühel ajal ja käesoleva aja ja tuleviku julgeoleku tagamiseks ja mis nõuab ülisuuri kulutusi, milliseid nende poolt peavad olema tehtud. Selleks, et määratleda ja kinnitada selles mõttes Nende vastastikuseid huve, aga samuti Tema Majesteedi Rooma Keisri, Ungari ja Böömimaa Kuninga, Nende ühise liitlase, kes jagab neid printsiipe ja püüdleb Meie ühised eesmärgid, Nende mainitud Majesteetid tunnistasid hüveks otsustada ja sõlmida omavahel erilise formaalse konventsiooni, kuid igal juhul salajase. Ja sel eesmärgil nad valisid välja, määrasid ja volitasid järgmised isikud: Tema Majesteet Ülevenemaaline Keisrinna krahv Ivan Ostermani ((Jean Comte d'Ostermann, Графа Ивана Остермана)), oma viitsekantsleri, Tegev Salanõuniku jne. jne. Krahv Aleksander Bezborodko ((Alexandre Besborodko, Александр Безбородко)) Tegev Salanõunik, Гофмейстера Двора jne. jne. ja Arkadi Morkova ((Arcadi de Morcoff, Аркадия Моркова)) Salanõunik, Välisasjade Kolleegiumi Liige jne. jne. ; aga Tema Majesteedi Preisimaa Kuninga poolt Krahv Henri Leopold de Goltz ((Графа Генриха Леопольда фонъ Гольца)), Ratsaväe polkovnikust ja oma erakorralisest sadikust ning volinikust Ministrist Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna Õukonna juures, millised volinikud, peale oma volikirjade vahetamist, nõustusid järgmistes artiklites:

Artikkel I.

Tema Majesteet Ülevenemaaline Keisrinna võtab enesele kohustuse, kogu käesoleva segaduse, mis tekitatud ülestõusuga Prantsusmaal ja tema kallaletungiga Saksamaale ja oma liitlaste Tema Majesteedi Rooma Keisri ja Tema Majesteedi Preisimaa Kuninga pärus-valdustele, kestmise ajaks pidada oma maa- ja merevägesid selles hirmsas seisundis, millises nad asuvad käesoleval ajal, sellisel viisil, et nad ühtmoodi seatakse valmisolekusse Tema isiklike valduste kaitseks igasuguse võimaliku rünnaku vastu ja abi ning koostegevuse osutamiseks oma liitlastele traktaatides

määratletud juhtudel aga samamoodi Temale esitatud esimesel nõudmisel, igasuguse ülestõusu ja rahutuste mahasurumiseks ja kinnipidamiseks, millised võivad ilmuda Poolas või siis mingis mainitud Kõrgete Liitlaste provintsis ja selle naaberriigi pool.

Artikkel II.

Kulude hüvitamine, millised hakkavad tekkima ülalmainitute sarnase relvastuse ja julgeoleku ja üldist rahu taotlemise tõttu, Tema Majesteet Ülevenemaaline Keisrinna, enda, oma järeltulijate, pärijate ja järeltulijate nimel, järgmises artiklis kindlaksmääratud tähtajal ja viisil, astuvad valdama maid ja provintse, mis on tähistatud kaardil tõmmatud joonega, milline algab Druya asulast, mis asub Cemigalia tipus Dvinaa vasakul kaldal; sealt jookseb joon edasi Narocz ja Doubrava kaudu Vilna voevoodkonna Stolpeze asulasse, misjärel liigub Nisviecz suunas, sealt läbides Pinski Vischegrodecki ja Novogrebli vahelt Galiitsia piiri lähedalt, kust ta läheb kuni Dnestri jõeni, joostes mööda selle jõe voolu, ta lõppeb Jegirlicas, praegusel Venemaa piiril sellest küljest, nõnda et kõik ülalpool viidatud maad, linnad ja piirkonnad hakkavad igaveseks ajaks olema Vene Keiseriigil ja nüüdsest garanteeritakse temal olevateks Tema Majesteedi Preisimaa Kuninga poolt kõige formaalsemal ja kohustuslikumal viisil.

Artikkel III.

Tema Majesteet Ülevenemaaline Keisrinna käseboma vägede korpusel hõivata need kohad ja ringkonnad, millised Ta eelnevas artikli lausete järgi eelistab oma valdustega ühendada ja määrab nende valduste tema valdustesse ülemineku tähtajaks 25. Märtsi ja järgmise Aprillikuu 10 päeva vahelise aja (vanas stiilis), käesoleval aastal ((1793)), kohustudes kuni mainitud ajani mitte midagi oma sihtidest ja kavatsustest teavitada.

Artikkel IV.

Tema Majesteet Preisimaa Kuningas kohustub omalt poolt jätkama osalemist koos Tema Majesteedi Rooma Keisriga sõjas, millist Nende Majesteetid käesoleval ajal peavad prantsuse mässajatega ja ei sõlmi eraldi rahu ega ka vaherahu, seni kuni nad ei saavuta eesmärke, millised on Nende poolt viidatud oma ühesugustes Deklaratsioonides et sundida neid ühiskondliku rahu rikkujaid loobuma nende vaenulikest ettevõtmistest väljaspool Prantsusmaad ja nende kuritegelikest kallaletungidest Prantsusmaa Kuningriigis eneses.

Artikkel V.

Kulude hüvitamiseks, milliseid tekitab ja hakkab tekitama see sõda, aga samuti teistel kaalutlustel, millised Tema Majesteedi Preisimaa Kuningaga, Tema Majesteedi

Ülevenemaalise Keisrinnaga kooskõlas, Tema Majesteet Preisimaa Kuningas asub valdama maid, linnu ja ringkondi, millised jäävad mainitud joonest kaardil Czenstachovast Rava ja Soldau kaudu, ühendades sellega Dantzigi linna koos seda ümbritseva territooriumiga; nõnda, et need maad, provintsid ja linnad hakkavad kuuluma igavesest ajast Preisimaa Monarhiale ja on nüüdsest temale garanteeritud Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna poolt kõige formaalsemal ja kohustuslikumal viisil.

Artikkel VI.

Ülalmainitud kohtade ja ringkondade oma valdusesse võtmine teostatakse Tema Majesteedi Preisimaa Kuninga nimel sel samal viisil ja samal ajal, kui võetakse oma valdusesse maid, millised said Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna osaks käesoleva konventsiooni Artikkel II alusel.

Artikkel VII.

Nagu sõbralike suhete ja traktaatide tulemusel, millised ühendavad Tema Majesteeti Ülevenemaalist Keisrinnat ja Tema Majesteeti Preisimaa Kuningat nende ühise liitlase Tema Majesteedi Room Keisriga, samuti nagu võttes arvesse üksmeelt, millise Tema suvatses anda käesolevale kokkuleppele ja selles osalemiseks, millises Ta osaleb sündmustes, millised kutsusid esile selle kokkuleppe, Nende Majesteet Keisrinna ja Kuningas seab enda kohuseks säilitada ja aidata kaasa Tema, niivõrd ka enda huvides; käesoleva artikliga Nad kohustuvad nii omavahel, aga samamoodi ka Rooma Keisri suhtes, kui selleks saabub vaid aeg ja kui vaid Neile laekub nõudmine, vastuvaidlematult püüda ja kasutada ära kõik olemasolevad vahendid, millised on Nende võimuses, selleks, et kergendada Temal ja anda neile oma Madalmaades asuvate pärandvalduste soovitud vahetus Bavaariaga, ühendades sellele ka igasugused teised kasud, millised hakkavad olema sobivad ühiste mugavustega.

Artikkel VIII.

Käesoleva tingimuse tagajärel mõlemad Kõrged lepingupoolel, viivitamatult peale selle akti täielikku sõlmimist, ei viivita sellest Tema Majesteedile Rooma Keisrile konfidentsiaalselt teatamisega ja et kutsuda Tema Majesteeti liituma sellega formaalselt, aga ka samamoodi garanteerides omalt poolt kõik selles sätestatud määratlused ja kõik sellest tulenevad tegelikud tagajärjed; Tema Majesteet Ülevenemaaline Keisrinna ja Tema Majesteet Preisimaa Kuningas kohustatakse käesoleva artikliga Rooma Keisri suhtes vastastikuselt täielikult garanteerima kõike, mis puutub ülalpoolmainitud Madalmaade valduste Bavaaria omadega vahetusse, kui vaid selline vahetus saavutatakse.

Artikkel IX.

Kui vaenust käesoleva konventsiooni või selle tagajärgede vastu, millistele mingi

kahest Kõrgest lepingupoolest satuks mingi kolmanda riigi poolse kallaletungi alla, siis teine pool ühineb temaga ja hakkab aitama teda kõigest jõust kuni selle kallaletungi täieliku lõpetamiseni.

Artikkel X.

Nii nagu vastastikuste soetuste suhtes on hädavajalik jõuda Poola Vabariigi asjade lõppliku korralduseni, Tema Majesteet Ülevenemaaline Keisrinna ja Tema Majesteet Preisimaa Kuningas vastastikku kohustuvad andma oma saadikutele või volitatud Ministritele Varssavi Ōukonna juures, aga samuti Kindralitele, kes juhatavad vägesid Poolas, kõige täpsemad instruksioonid selleks, et nad tegutseksid kogu täieliku kooskõla ja üksmeelega ning kindlustavad oma läbirääkimisi kõigi eesmärgi saavutamiseks enam kaasaaitavatele meetmetega.

Artikkel XI.

Käesolev konventsioon ratifitseeritakse kuue nädala pärast või varem, kui sellele avaneb võimalus.

Selle kinnituseks meie, Tema Keiserliku Ülevenemaalise Majesteedi ja Tema Majesteedi Preisimaa Kuninga volinikud, allkirjastasime selle ja jne. jne.

See juhtus S-Peterburis 12. (23.) jaanuaril 1793.a.

Comte Jean d'Osternann (L.S.)

(м.п.) Графъ Иванъ Остерманъ.

Comte de Goltz (L.S.)

(м.п.) Графъ Гольцъ.

Alexandre Comte Besborodko (L.S.) (м.п.) Графъ Александръ Безбородко.

Arcadi de Morcoff (L.S.)

(м.п.) Аркадий Морковъ.

Tema Keiserlik-Kuninglik ja Appostellik Majesteet, omamata miskit nii südamelähedast, nagu igal juhtumil esitada Tema Majesteedile Ülevenemaalisele Keisrinnale, oma liitlasele, kõik temast sõltuvad sõpruse tõendid, varustada seepärast oma kõige avaramate volitustega Krahv Louis Cobenzli jt. , et liituda tema nimel. Selle jõul, viimane teatab sellega, et Tema Apostellik Keiserlik ja Kuninglik Majesteet liitub käesoleva Aktiga ülalpool esitatud konventsiooniga niivõrd, kuivõrd ta puudutab mõlemate Keiserlike Ōukondade vahetuid huve, on Bavaaria Madalmaade vastu vahetamine ja selle konventsiooni alusel Venemaa Keiserliku Ōukonna poolt tehtud soetused, milliseid ainult Tema Keiserlik Maj. garanteerib formaalsel ja pidulikeimal moel mainitud soetused, seni kuni Berliini Ōukond, omalt poolt, ei astu kokkuleppesse mõlemate Keiserlike Ōukondadega Poola uue jaotamise suhtes.

Selle kinnituseks, meie Tema Appostelliku Keiserliku ja Kuningliku Majesteediga, pidades silmas meile antud volitusi, allkirjastasid selle liitumise Akti, asetades sellele meie vapipitsati ja vahetades selle vastuvõtmise akti, Tema Majesteedi Ülevenemaalise Majesteedi nime all tehtuga.

See juhtus S-Peterburis 23. detsembril 1794.a. (3. jaanuaril 1795.a.).

Cobenzl (L.S.)

(м.п.) Кобенцль.

Nende Ülevenemaalise Majesteedi juures asuvate Nende Kõrguste Volinike poolt Tema Majesteedi Rooma Keisri liitumise vastuvõtmise akt.

Tema Majesteet Ülevenemaaline Keisrinna, olles hoiatatud Tema Keiserliku Rooma Majesteedi sõbralikust kavatsusest liituda 12. (23.) Jaanuari 1793.a. Konventsiooniga, mis sõlmitud Tema Ülevenemaalise Keiserliku Majesteedi ja Tema Majesteedi Preisimaa Kuninga vahel, kuivõrd see puutub mõlemate Keiserlike Õukondade vahetuid huve ja nii nagu selle alusel oli siin antud Tema Keiserliku Rooma Majesteedi volinikele välja formaalne liitumise akt, millise sisu esitatakse siin ära sõnasõnalt ja see seisneb järgmises:

(Siin on esitatud Liitumisakt.)

Tema Majesteet Ülevenemaaline Keisrinna, tunnustades seda T. M. Rooma Keisri, oma liitlase, uut sõpruse tõendit, varustas samamoodi avarate volitustega Krahv Ivan Ostermanni, viitse-kantsleri, Tegev-Salanõuniku, Senaatori ja Püha Andrei Esmanimetatu, Püha Aleksander Nevski jt. ordenite kavaleri; Krahv Aleksander Bezborodko, Son Grand-Maitre de la Cour ((Оберъ-гофмейстера)), Tegev-Salanõuniku, Posti peadirektor ja Püha Andrei Esmanimetatu, Püha Aleksander Nevski jt. ordenite kavaleri ; ja Arkadi Morkova, Salanõuniku, Välisasjade Kolleegiumi liige ja Püha Aleksander Nevski jt. ordenite kavaleri selleks, et Tema nimel teostada selle liitumise vastuvõtmine. Selle jõul nad teatavad, et Tema Majesteet Ülevenemaaline Keisrinna võtab käesoleva Aktiga, nii vormi kui ka sisu suhtes ja ilma mingi erandita vastu Tema Majesteedi Rooma Keisri liitumise mainitud 12. (23.) jaanuari 1793.a. Konventsiooniga, mis on sõlmitud Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna ja Tema Majesteedi Preisimaa Kuninga vahel, kuivõrd see puudutab mõlemate Keiserlike Õukondade vahetuid huve, soetusi, mis tehtud selle konventsiooni alusel Venemaa Keiserliku Õukonna poolt, ja Bavaaria vahetust Madalmaade vastu; kuulutades, seejuures, et Tema Majesteet Ülevenemaaline Keisrinna kohustub formaalselt ja pidulikult Tema Majesteedile Rooma Keisrile kõige suhtes, mis 12. (23.) jaanuari 1793.a. konventsioonis puudutab Tema Rooma Keiserlikku Majesteeti.

Selle kinnituseks, me Tema Keiserliku Ülevenemaalise Majesteedi volinikud, meile antud volituste jõul, allkirjastasime selle Liitumiseakti ja asetasime sellele oma vapipitsatid ning vahetasime selle Liitumise Akti Tema Majesteedi Rooma Keisri nimel tehtud Aktiga.

See juhtus S-Peterburis 23. Detsembril 1794.a. (3. Jaanuaril 1794.a.)

Comte Jean d'Ostermann (L.S.)

(м.п.) Графъ Иванъ Остерманъ.

Alexandre Comte de Bezborodko (L.S.)

(м.п.) Графъ

Александръ Безбородко.

Arcadi Morcoff (L.S.)

(м.п.)

Аркадий Морковъ.

Nr. 45.

1794.a. 23. Detsember. Poola kolmandat jagamist puudutav deklaratsioon.

Jõupingutusi, milliseid Tema Keiserlik Majesteet pidi võtma vastastikuselt ning mässu ohjamiseks ja ülestõusu mahasurumiseks, milline on Poolas kõigi ilmnenud hukatuslikemate ja ohtlike taotlustega Poola naaberriikide rahule, sai pärjatud täiesti ja õnneliku eduga ja Poola oli täiesti alistatud ja hõivatud Keisrinna vägedega ja seepärast, Tema Majesteet nähes ette sarnast oma nõudmiste õiglast asjade käiku ja nende vahendite arvestuses ja jõus, milliseid olid Tema poolt valmistatud võidu hoidmiseks, kiirustas eelnevalt minema kokkuleppesse oma kahe liitlasedga, aga nimelt: Tema Majesteedi Rooma Keisri ja Tema Majesteedi Preisimaa Kuningaga kõige tegusamate meetmete võtmiseks, et ära hoida sellele sarnast segadust, milline neid õiglaselt öeldes häirisid ja milliste alged pidevalt arenensid mõistustes, millised olid üdini imbunud läbi kõige patusematest pringtsiipidest, ei viivita varem või hiljem taastärkamisega, kui seal ei seata sisse kindlat ja tugevat valitsemist. Need kaks Monarhi, Olles veendunud möödunud aja kogemusest Poola Vabariigi otsustavast võimetusest seada endale sisse sarnast juhtimist või siis elada rahu seaduste kaitse all, asudes mingisuguse sõltumatuse tingimustes, tunnistasid heaks olevat, pidades silmas oma alamate rahu ja õnne säilitamist, et võtta ette ja täita selle Vabariigi täielikult äärmiselt hädavajalik kolme naaberriigi vahel jaotamine. Saades teada selliste mõtete kujust ja leides selle olevat täiesti kooskõlas olevaks oma kaalutlustega, Tema Majesteet Ülevenemaaline Keisrinna otsustas esmalt iga riigiga kahest ülalpool mainitud Kõrgetest liitlastest, eraldi kokku leppida, aga seejärel mõlematega koos vastavate osade täpses määratlemises, millised saavad neile nende ühisel kokkuleppel.

Selle tulemusel Tema Majesteet Keiser nimetas alljärgnevalt allkirjastajad, ja varustas nad oma kõige avaramate volitustega, et minna kokkuleppesse käesolevas küsimuses Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna Kõige kõrgemate volinike, Krahv Ivan Ostermanni, viitse-kantsleri, Tegev-Salanõuniku, Senaatori ja Püha Andrei Esmanimetatu, Püha Aleksander Nevski jt. ordenite kavaleri; Krahv Aleksander Bezborodko, Son Grand-Maitre de la Cour ((Оберъ-гофмейстера)), Tegev-Salanõuniku ; ja Arkadi Morkova, Salanõuniku, Välisasjade Kolleegiumi liikme, kes olid võrdselt varustatud hädavajalike volitustega; kes, olles ühe ja teise poole poolt tehtud ettepanekuid küpselt arutanud ja leidnud need olevat täiesti kooskõlas olevaiks Austria Valitsejate kavatsustega, leppisid kokku järgmistes punktides:

1.

Et osa, millione peab jagamise järgi minema Tema Majesteedile Rooma Keistrile, määratletakse järgmisel viisil: Läände alates Galiitsia tipust ja liikudes mööda uue Preisimaa piiri, nii, nagu see oli määratletud traktaadiga, mis on allkirjastatud Grodnos

25. septembril 1793.a., kuni punktini, kus see kohtab Pilica jõge ja jookseb edasi mööda Pilica jõe paremat kallast kuni selle suubumisega Vislasse, joostes sealt punktist mööda Visla paremat kallast kuni selle suubumiseni Bugi, kust edasi mööda Bugi vasakut kallast kuni selle kohani, kus see jõgi moodustab endast käesoleval ajal Galiitsia piiri, nõnda, et kõik maad, valdused, provintsid, linnad, kohakesed ja külad, millised on ülalpoolmainitud joonel, ühendatakse igaveseks ajaks Austria Monarhiaga ja nende maade üle rahulik ja vaieldamatu valdamine läheb temale ja saab temale garanteeritud Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna kindlal ja pidulikul viisil.

2.

Et edaspidi Venemaa Keisririigi piirid, alates nende käesolevast punktist, hakkab jooksmas piki Volõõnia ja Galiitsia vahelist piiri kuni Bugi jõeni; sealt suundub piir, joostes piki selle sõe voolu kuni Brest-Litovskini ((Brezesc en Lithuanie)) ja edasi kuni selle nimega voevoodkonna piirini ja Podljahini ((Podlachie; Подляхии)); seejärel ta suundub võimalust mööda otsejoones Bresti ja Novgorodeki voevoodkondade piiri kuni Nemeni (Niemen, Неман)) jõeni Grodno vastas, kust ta läheb alla mööda seda jõge kuni kohani, kus see läheb Preisimaa valdustesse, aga pärast läbides mööda endise Preisimaa piiri sellest küljest kuni Polangeni, ta suundub vahetpidamatult kuni Balti mere kallasteni praeguse Venemaa piirini, Riia lähedal, nõnda, et kõik maad, valdused, provintsid, linnad, kohad ja külad, mis jäävad sellele joonele, ühendatakse igaveseks ajaks Venemaa Keisririigiga ja nende rahulik ja vaieldamatu valdamine saab nende üle garanteeritud tõelisel ja pidulikumul viisil Tema Majesteedi Rooma Keisri poolt.

3.

Et kõik otsustatu, milline sisaldub käesolevas deklaratsioonis, hakkab omama samasugust jõudu ja tähendust ning kohustuslikkust, just nagu nad oleksid esitatud traktaadis, mis on sõlmitud kõige pidulikumul viisil ja selle tagajärjel see akt ratifitseeritakse tavaliselt mõlemate lepingupoolte poolt kasutaval kujul ja need ratifitseerimiskirjad vahetatakse kuue nädala pärast või kui see on võimalik, siis ka varem.

4.

Kui vaid ülalpoolmainitud ratifitseerimiskirjad on vahetatud, mõlemad Keiserlikud Kojad saadavad käesoleva Akti Berliini Ōukonnale ja kutsuvad Berliini Ōukonna sellega liituma ja andma oma garantiid kahe Keiserliku Ōukonna vahel sõlmitud ülalpool esitatud lausetele. Omalt poolelt need viimased väljendavad oma nõusolekut ülejäänud Poola osa Preisimaa Monarhiaga ühendamisele ja samamoodi võtavad enesele nende soetuste garanteerimise.

5.

Nende kõigi formaalsuste täitmisel, igaüks Ōukondadest asub kõigi maade ja

kohtade, millised saavad temale käesoleva jagamisega, vastuvõtmisele ja valdamisele, kõige sobivamaks peetud viisil.

Selle kinnituseks me allkirjastasime käesoleva akti, lisasime sellele oma vapipitsatid ja esitasime Tema Majesteedile Ülevenemaalise Keisrinna volimnikule Tegev-Salanõunikule ja Viitse-Kantslerile Krahv Ostermannile, Tegev-Salanõunikule, Гофмейстеру Двора, krahv Brzborodkole ja Salanõunikule, Välisasjade Kolleegiumi liikmele Morkovile, samasuguse sisuga akti vastu, milline oli üle antud nende poolt.

See juhtus S-Peterburis 23. Detsembril 1794.a. (3. jaanuaril 1795.a.)

Louis Comte de Cobenzl (L.S.)

(м.п.) Графъ Лудвигъ Кобенцль.

Nr. 46.

1794.a. 23. Detsember. Salajane deklaratsioon, mis puudutab Venemaa ja Austria Preisimaa vastast liitu.

Mõlemad Keiserlikud Õukonnad, määratledes ja kinnitades ministeeriumite Deklaratsioonidega, millised on täna vahetatud, neist igähele minev osa Poolal üldisel jagamisel, tunnistasid kooskõlas neid ühendava tiheda liiduga, et on hädavajalik, selles samas vormis või mingis teises, milline on nende poolt seejärel vastu võetud, tagada vastastikused huvid ja mugavused. Siira sõpruse põhjusel Tema Keiserlikku Majesteeti, Tema Keiserlik Majesteet soovitses osutada oma kaasabi asjadele ja huvidele, millistest Tema Majesteet teatas Temale uue hüvituse saamise suhtes, millisele temal hakkab olema õigus kulude ja ohvrite pärast, milliseid ta kandis käesoleva sõjaga. Seetõttu Tema Keiserlik Majesteet volitas allakirjutajad, kes olid varustatud kõige avaramate volitustega, kuulutama ja lubama Tema Nimel järgmisit:

Et Tema Keiserlik Majesteet liitub salajase Konventsiooniga, mis tehtud 12. (23.) Jaanuaril 1793.a., mis sõlmitud S-Peterburi ja Berliini Õukondade vahel, kuivõrd see puudutab Mõlemaid Keiserlikke Õukondi, Bavaaria vahetamist Madalmaade vastu ja soetusi, millised on tehtud Venemaa Keiserliku Õukonna poolt selle konventsiooni alusel. Vaid ainult Tema Keiserlikule Majesteedile üksi ja pidulikuimal moel garanteerib mainitud soetused senini, kuni Berliini Õukond, omalt poolt, ei ole liitunud kokkuleppega, milline tehti mõlemate Keiserlike Õukondade vahel Poola uue jagamise suhtes.

Peale selle salajane artikkel kahe Keiserliku Õukonna vahel sõlmitud liidutraktaadis, puudutab Ottomani Portat, laieneb praegu samuti Preisimaa üle, s.t. juhtumil, kui Preisimaa sooritab rünnaku ühele mõlematest kõrgetest Lepingupooltest, siis teine ei piirdu abi andmisega, milline on määratletud liidutraktaadis, vaid hakkab kõigi oma jõududega tegutsema ühise vaenlase vastu.

Lõpuks, uue kahe Keiserliku Õukonna ühise Ottomani Porta vastase sõja puhkemise juhtumil, Tema Keiserlik Majesteet kohustub kaastegutsema kõigi vahenditega selleks, et kooskõlas Tema Keiserliku Kõrguse Joseph II omakäeliselt kirjutatud kirjavahetuse sisuga, vahva mälestuse, Tema Keiserliku Majesteediga ja eriti 10. septembri ja 13 novembri 1782.a. kirjades, oli täielikult täidetud plaan, neis visandatud, kuivõrd asjaolud lubavad ja et täpsemalt Moldavia, Valahia ja Bessaraabia

oleksid igavesti eraldatud Türgi Impeeriumist ja muudetud igaveseks ajaks sõltumatuks riigiks, mis antud Venemaa Keiserliku perekonna Vürstile või Vürstainnale ja nende mõlemast soost järeltulijatele. Omalt poolelt Tema Keiserlik Majesteet kohustub kaasaaitama kõigi vahenditega selleks, et maad, millised on Tema Keiserliku Majesteedi ülalpool mainitud 13. novembri 1782.a. kirjas alatiseks olnuks eraldatud Türgi Impeeriumist ja ühendatud Austria monarhhiaga.

Vastavalt ülalpool esitatud kohustustele Tema Kweiserliku Majesteedi volinikud, samuti olles varustatud vastavate volitustega, kuulutasid ja lubasid Oma augustliku Valitseja Nimel, et Tema Majesteet Ülevenemaaline Keisrinna hakkab kõigi temast sõltuvate vahenditega kaasa aitama selles, et Tema Rooma Keiserlik Majesteet saaks puuduva rahulduse ja hüvituse, millisele on tal õigus vastastikuste soetuste täieliku võrdsuse printsiibi puhul, tunnistatud; kui et ebasoodsad asjaolud ei luba Tema Keiserliku Majesteedil saada hüvitust Prantsusmaa arvelt, siis Tema Keiserlik Majesteet kuulutab juba ette oma täielikumast nõusolekust kavatsusega teda hüvitada Austria hüvituse saamise õiguse alusel erinevate Veneetsia territooriumite arvelt, millised on selle Vabariigi poolt ebaõigesti hõivatud ja samuti kooskõlas igasuguse teise juurdekasvu kavaga, millist peetakse piisavalt sihipäraseks, kui vaid see kava ei ole vasturääkiv sellele, mis on määratletud omakäeliselt Tema Keiserliku Kõrguse Joseph II, vahvaks mälestuseks, kirjutatud kirjavahetuses Tema Keiserliku Majesteediga, ja täpsemalt 10. septembri ja 13 novembri 1782.a kirjades, vallutuste jaotamise suhtes, millised on tehtud mõlemate Keiserlike Õukondade poolt Ottomani Porta arvelt, sellega riigiga ühise sõja puhuks. Sellel viimasel juhtumil Tema Keiserlik Majesteet kohustub kõigi jõududega aitama kaasa sellele, et lahkunud Tema Majesteedi Keisri ülalpool 13. novembril 1782.a. kirjades mainitud maad olid igaveseks ajaks eraldatud Türgi impeeriumilt ja ühendatud Austria riigiga, samamoodi nagu Tema Keiserlik Majesteet kohustub kõigi vahenditega aitama kaasa kava, mis on visandatud ülalpool esitatud kirjavahetuses, täielikule teostamisele, kui võrd seda asjaolud lubavad ja eriti Moldaavia, Valahhia ja Bessaraabia Türgist igavesti eraldamiseks ja nende muutmiseks sõltumatuks riigiks, mis on ettenähtud Venemaa Keiserliku Vürsti või Vürstinna perekonna ja nende mõlemast soost järeltulijate kasuks igaveseks ajaks.

Tema Keiserlik Majesteet kohustub peale selle, et kui mingi riik, erandiks lõuna riigid, millised ei sobi *casus foederis*, alla, mis seovad kaht Keiserlikku valitsust traktaadiga, kavatsetakse vaenuliku kallaletungi vahendusel Tema Keiserlikule Majesteedile takistada nende poolt võetud meetmete täideviimist, et saada kätte temale ettenähtud hüvitust, ühineda Tema Keiserliku Majesteediga ja aidata teda kõigi oma jõududega tõrjuda sarnast kallaletungi. Tema Keiserlik Majesteet võtab enesele selle-sama kohustuse juhuks, kui Berliini Õukond hakkaks ähvardama, ütlema välja oma vastumeelsust või sooritama tegusid, mis on suunatud Austria vastu. Üleüldse salajased artiklid, millised puutuvad Ottomani Portat, mõlemate Keiserlike Õukondade liidulepingus, laiendab nüüdsest oma mõju samuti Preisimaa üle, s.t. juhtumil, kui Preisimaa sooritab kallaletungi ühele kõrgetest lepingupooltestm, teine ei piirdu vaid abi andmisega, milline on määratletud liidu-traktaadis, vaid hakkab tegutsema kõigi oma jõududega ühise vaenlase vastu.

Peale selle mõlemad lepingupooled nõustusid, et see akt, täpselt nagu ka teine, milline on allkirjastatud ja vahetatud Tema Keiserliku Majesteedi volinike poolt, vaadeldakse kui enimformaalse ja pidulikeima traktaadi jõudu, tähendust ja

kohustuslikkust omavateks ja kui kõrged lepingupooled ei tunnista sobivaks anda neile teist vormi, nad kinnitavad neid ettenähtud korras ja ratifitseerimiskirjad vahetatakse kuue nädala pärast või ka varem, kui see osutub võimalikuks.

Selle kinnituseks meie, Tema Keiserliku Majesteedi volinikud, allkirjastasid selle Akti ja lisisid sellele meie vapiga pitsatid ja andsid need üle Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna Nende Kõrgeaususte volinikele: Tegev Salanõunikule ja Viitse-Kantslerile, Krahv Ostermannile, Tegev. S. Nõunik ja Гофмейстеру Krahv Besborodko ja Salanõuniku ja Välisasjade Kolleegiumi liige Morkovile, vahetuseks teise täpselt samasuguse sisuga Aktiga, milline on esitatud meile nende poolelt.

See juhtus S-Peterburis (3. Jaanuaril 1795.a.) 23. Detsembril 1794.a.

Louis Comte Cobenzl (L.S.)

(м.п.) Графъ Луи Кобенцль.

Nr. 47.

1795. a. 17. (28.) September. Venemaa-Austria ja Suurbritannia kolmikliitu puudutav deklaratsioon.

((FM kommentaar))

Keisrinna Katariina II oli täielik õigus olla täiesti rahul tema poolt Poola asjas saavutatud tulemustega. Kinnitanud 23. detsembri 1794.a. Aktid, Keiser Francois II täitis Keisrinna soovi teha kiiresti lõpp Poolale ja koos sellega ta kinnitas uuesti oma kavatsust tegutseda Venemaaga liidus. Seepärast Keisrinna Katariina II kiri Francois II 30 märtsist 1795.a., millises ta väljendab temale tänu ülalpool mainitud Poola suhtes sõlmitud lepingute ratifitseerimise eest, kujutaab endast täiesti loomulikku Keisrinna tunnete väljendust.

Sellisel viisil oli pandud Venemaa ja Austria vahelistele suhetele kõige kindlamad alused ja seelst tulenevad sõbralikud suhted arenevad alaliselt, tänu neid ühendavate huvide ühtsusele ja ohtudele, milliseid neid ähvardavad.

Revulutsioonilise ja vabariikliku Prantsusmaa suhtes Katariina II ja Francois II ühendas avaliku vihkamise tunne: nad nägid prantsuse rahvas kõigi hädade allikat, milliste levimine ähvardas alalise ohuga Euroopa rahu ja troonide puutumatus. Sellega selgitatakse, miks Poola asjade üle Viini ja Peterburi Õukondade vahel peetavate läbirääkimiste kõrval toimub samuti vahetpidamatu mõtete vahetus Prantsusmaa vastase sõja üle, milline on alustatud saksa riikide poolt ja meetmetest, millised on hädavajalikud selles riigis rikutud korra taastamiseks.

Nii täpselt peale 23. detsembri 1794.a. sõlmitud akte, Keisrinna ja Francois II tähelepanu ei olnud täiesti hõivatud viisi leidmiseks et sundida Preisimaad võtma vastu Venemaa ja Austria poolt tehtud otsust viimase osa suhtes, kuid Prantsuse asjad moodustavad alaliselt läbirääkimiste asja.

Ei tohi eitada, et sõda, milline on algatatud Saksamaa Keisririigi poolt Prantsusmaa vastu, kaugeltki ei õigustanud kõiki lootusi, millised valitsevad Viinis ja Berliinis juba selle alguses. Saksa vägesid tabas üks ebaedu teise järel. Kuid ei ole

kahtlust, et nende lüüasaamistele aitasid kaasa mitte ainult Prantsuse väejuhtide kunst ja Saksamaa juhtide märkimisväärne võimetus, kui just peamiste liitlaste pidev tüli ja omavaheline leppimatu vaen. Selle viimase asjaoluga paralüeeriti täiesti sõjaliste aktsioonide edu. Kui seejärel Inglismaa samuti astus Prantsusmaa vastu sõtta, oli üks liitlane rohkem, kuid liitlaste vägede ebaedu veel seetõttu ei vähenenud.

Lõpuks Preisimaa peatas sõjategevuse Prantsusmaa vastu ja sõlmides aprillis 1795.a. Bazeli ((Bale, Базельский)) rahuaktaadi, ta võttis avalikult vaenuliku seisundi Austria ja teiste riikide suhtes, kes võitlesid Prantsusmaa vastu.

Mis aga puudutab Venemaad, siis ta ei võtnud aktiivselt osa sõjas, kuigi Keisrinna mitte ainult alaliselt aitas Keisrinnal energiliselt tegutseda prantsuse „mässajate“ vastu, vaid isegi maksis temale subsiidiumit, kooskõlas 1792.a. liidu-aktaadiga. Vaatamata kõigile Viini ja St. James kabinetide veenmistele ja palvetele saata Reinile Vene väed, Katariina II jäi kõigutamatuks ja ei väsinud tõestamast, et seni kuni Poola küsimus ei ole lõplikult lahendatud, Berliini õukond ei ole liitunud 23. detsembri 1794.a. Aktidega, ta peab olema valmis sõjaks Preisimaaga. Seepärast St. James kabinet oli sunnitud nõustuma veebruaris 1795.a. sõlmima sellist liidu-aktaati Venemaaga, millise jõul ta on kohustatud osutama abi vägedega ainult eksisteerivate pingestatud suhete muutmiseks Preisimaa suhtes.

Krahv Ostermann, oma 23. aprilli 1795.a. Depeššivürst Razumovskile, tõestab, kui võrd liidulise asja huvides, et Preisimaa oli seatud kahju tegemise võimetusse olukorda ja et ta, liidus Rootsi, Türgi ja Prantsusmaaga, ei suutnud teostada oma ohtlikke kavatsusi. „Energiliselt ja asiselt võidelda Preisimaaga“, kirjutab viitsekantsler, „ja hoida tagasi Portat või takistada seda, et ta tegutseks ründavalt mõlemate keiserlike õukondade vastu, tähendab vahetu ja tegelikumal viisil teenida Inglismaa asja prantsuse mässajate vastu.“ Vaid peale Venemaa lähima vaenlase lüüasaamist, s.t. Preisimaa, Keisrinna tunnistas võimalikuks viia oma väed välja ka pratslaste vastu.

Kuid nii Viini, ega ka Londoni kabinetid ei saanud tingimustetult õigeteks tunnistada Katariina II arutlusi. Nad vajasisid Venemaa vahetut abi ja ei väsinud tõestamast, et Euroopa saatuse on Keisrinna kätes. ((См. Дешши грю Разумовскаго отъ 2-го и 17-го апреля 1795 г.)) Eriti peale Austria poolt Inglismaaga mais 1795.a. liidu aktaadi sõlmimist, mõlemate liitlaste jõupingutused öeldud suunas veel enam suurenesid.

Ainiti Keisrinna jäi oma otsuse juurde, jätkates samal ajal liitlaste tegevuse ja poliitika suunamist. Nii, muuseas, 12 juuli depeššis Vene saadikule Viinis krahv Bezborodko püüab tõestada krahv Provence Prantsusmaa kuningaks kuulutamise suurt poliitilist tähtsust. Peale Louis XVII õnnetut surma saatis Keisrinna krahvile kirja, milles ta tunnistas teda kuningaks, aga Viini ja St. James õukondadele soovitas järgida ta eeskujut. Kuid parun Thugut ei nõustunud Vene õukonna argumentidega. Ta tõestas, et seni kuni krahv Provencel ei ole Prantsusmaal tugevat parteid, millisele ta võinuks toetada, on tema kuningaks kuulutamine täiesti kasutu. Vähe sellest: Austria ministri, see saab olema isegi kahjulik, sest et, kuulutades krahvi kuningas Louis XVIII, liitlased seejuures justkui kohustuvad loovutada temale kõik maad, milliseid nad võivad Prantsusmaalt vallutada. (Vt. Rasumovski 30. augusti depešši.) Ainult hiljem parun Thugut nõustus Venemaa saadiku tungiva nõudmisega järgida selles küsimuses Venemaa eeskujut: Viini kabinet astus läbirääkimistesse Londoni kabinetiga, et kuulutada Prantsusmaa kuningaks Louis XVIII, kuid ikkagi seda ei järgnenud.

Ülalpoolöeldust on näha, millise määrani olid Viini, St. James ja Peterburi kabinetide huvid ühised ja nendevahelised sõbralikud suhted. Teisest küljest ei saa mitte-nõustuda, et roll, millist mängis Katariina II neil läbirääkimistel, oli ülimal määral austav ja kooskõlas suurriigi tähendusega. Keisrinna arvamus võeti alati vastu Viinis ja Londonis ja see omas tavaliselt otsustavat tähendust, vaatamata sellele, et mõlemad pooled teda peaegu ei usaldanud ja ei usaldanud tema poliitikat. *)

*)Märkus. Kui Keisrinna ei nõustunud armee Reini äärde saatmisega ja vahetult Prantsusmaa vastu sõtta astumisega, siis see on seletatav Preisimaa käitumisega Poola küsimuses. Bazeli traktaat andis põhjuse arvata, et Preisimaa sõlmis rahu Prantslastega selleks, et saata oma jõud teisele poolele. Sai selgeks, et ei grandioossed plaanid Türgi suhtes, ega ka Veneetsia asjad ei olnud Katariina II poliitika aluseks. (Teisel arvamusel on Sybel. Geschichte der Revolutionszeit, Bd. III, S. 278). Vaid isegi krahv Razumovski ei mõistnud täielikult Keisrinna poliitika motiive. Erakirjas krahv Ostermannile (?) 4 (15.) juunist ta palus temale konfidentsiaalselt teatada, millist eesmärki järgib Venemaa poliitika liitlaste suhtes, nõnda nagu ta ei tunneta Viini õukonnaga, millise juurde ta on akrediteeritud, läbirääkimiste pidamiseks enda all olevat piisavalt kindlat pinnast.

Kuid liidulised suhted ikkagi ei katkenud, vastupidiselt, alljärgnevate aktide alusel said need veelgi suurema sanktsiooni. Pidades silmas seda, et Inglismaa, Austria ja Venemaa ei olnud omavahel seotud liidu-lepingutega, saab arusaadavaks kõigi kolme liitlase soov valada kõik kolm liitu üheks „kolmikliidu süsteemiks“ (Ostermanni 5. mai depešš.). Selle kolmikliidu aluseks oli asetatud Austria ja Inglismaa vaheline liidu-traktaat.

Deklaratsioon.

Pidades silmas seda, et T. M. Rooma Keiser uuendas liidu-kaitse-traktaati, mis on allkirjastatud Viinis 20. mail, käesoleval aastal, endiseid sõbralikke ja tihedaid suhteid, millised ühendasid nõnda pikka aega Tema valdused Tema Majesteedi Suurbritania Kuninga valdustega ja et Tema Keiserlik Majesteet asub samasugustes tihedates suhetes Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinnaga., Kes omalt poolt sõlmis Suurbritania Kuningaga sarnase liidu-traktaadi, mis on allkirjastatud S-Peterburis 7(18) veebruaril samal aastal, - kolm kõrget lepingupoolt, saates need teine-teisele, tunnistasid heaks need traktaadid ühte kolmikliidu süsteemi liita ja kinnitada selle kindlatel alustel pidades silmas tihedaima sõpruse arengut ja täielikuma üksmeele ning ühtsuse Nende Majesteetide, nende alamate ja nende riikide vahelnende vastastikuse kaitse ja et taastada ning hoida üldist rahu Euroopas õigetel ja kindlatel alustel. Selle lõpetuseks allakirjutanud erakorraline saadik ja Tema Majesteedi Rooma Keisri volinik on volitatud kuulutama ja kuulutab Tema Keiserliku Majesteedi Nimel, et Keiser liitub traktaadi kohustustega, mis on sõlmitud kõrgete liitlaste vahel, kuivõrd nad jõuavad üksmeelele kohustuste suhtes, mis on sätestatud Tema üksikutes traktaatides, millised on sõlmitud neist igauhega ja kuivõrd nad puudutavad nende vastastikust kaitset juhtudel, mis loetletud liidu-lepingutes, millised eksisteerivad Tema Majesteedi ja mainitud liitlaste vahel ja et hoolikalt täites kõiki mainitud lepingute kohustusi, Tema Majesteet pühendab

kõige suurema hoole kolme õukonna edenemiseks ja kaastegevusele kõigi oma Kõrgete liitlastega kõiges, mis võib olla Nende vastastikuses kaitses, aga samamoodi üldise rahu taastamiseks ning hoidmiseks Euroopas kindlatel ja õigetel alustel, ja Tema Keiserlik Majesteet võtab rahuldustundega vastu deklaratsiooni sarnasest liitumisest Tema Kõrgete liitlaste poolt liidu-traktaatidega, millised eksisteerivad Tema Majesteedi ja Tema mainitud Liitlastega ja nende soovist, milline on kooskõlas tema enda omaga, hoida ja kindlustada kolme Õukonna vahel koosmeele, liidu ja tiheda sõpruse süsteemi ülalpool mainitud asjade suhtes.

Käesolev deklaratsioon ratifitseeritakse Tema Majesteedi Rooma Keisri poolt, täpselt samuti nagu deklaratsioon, milline on antud üle Tema Kõrgete Liitlaste poolt, ratifitseeritakse Nende poolt ja need ratifitseerimiskirjad vahetatakse siin, S-Peterburis kahe kuu pärastvõi siis varem, kui selleks tekib võimalus.

Selle kinnituses me allkirjastasime käesoleva akti ja lisasime sellele oma vapipitsati.

See juhtus S-Peterburis 28. (17) Septembril 1795.a.

Louis Comte de Cobenzl (L.S.)

(м.п.) Графъ Лудвигъ Кобенцль.

Tema Majesteet Keiser ja Tema Majesteet Suurbritannia Kuningas, soovides uuendada ja kinnitada nende suurriikide ja riikide endiseid tihedaid ja sõbralikke suhteid, aga samuti soovides tagada kindlal ja alalisel viisil Nende julgeolekut tulevaseks ajaks ja üldiseks Euroopa rahuks, otsustasid neil õilsatel kavatsustel asuda uue liidu-traktaadi sõlmimisele ja Tema Majesteet Keiser määras sel eesmärgil oma Tegev-Salanõuniku ja välisministri parun Thuguti, Püha Etienne ((Püha Stefani)) ordu kommandor, aga Tema Majesteet Suurbritannia Kuningas – kavaler Morton Eden, Tema Majesteedi Salanõuniku, Bani ordeni kavaler, Erakorralise Saadiku ja Täievolilise Ministri Viini Õukonna juures; kes peale oma volikirjade vahetust, leppisid kokku järgmistes artiklites:

Artikkel I.

Tema Keiserliku Majesteedi ja Tema Majesteedi Suurbritannia Kuninga, Nende pärijate ja järeltulijate, valduste, provintside ja Nende Majesteetide alamate vahel saab olema täielik ja siiras koosmeel, sõprus ja kaitseliit. Kõrged lepingupoold võtavad tarvitusele kõik-võimaliku, et hoida ülal ühiseid huve ja kasutada kõiki vahendeid, milliseid nad saavad kasutada ühiseks kaitseks ja igasuguse vaenuliku kallaletungi vastaseks kaitseks ja julgeolekuks.

Artikkel II.

Kõrged lepingupoold hakkavad tegutsema täielikus üksmeeles kõiges selles, mis hakkab puutuma üldise rahu taastamise ja säilitamiseks ning püüda kõigest jõust hoida ära, sõbralikke läbirääkimiste teel, kallaletungi, milline võib neid ähvardada nii eraldi või ka üheskoos.

Artikkel III.

Juhtumil, mil üks kahest Kõrgest lepingupoolest satub kallaletungi, piiramise või häirimise alla mingite oma riikide, maade või linnade valdamisel või siis oma õiguste, eeliste ja vabaduste kasutamisel, kus see ka ei oleks, ilma mingite väljajätmudeta, teine pool kasutab viivitamatult ja ülalpool mainitud viisil, kõiki oma võimalusi oma liitlasele abi andmiseks.

Artikkel IV.

Nende Majesteetid Keiser ja Suurbritannia Kuningas garanteerivad teine-teist kõige täpsemal viisil nende kõiki riike, territooriume, linnu, õigusi, eeliseid ja vabadusi, milliseid nad praegu valdavad ja milliseid nad hakkavad valdama üldise rahu sõlmimise järel, milline on saavutatud nende ühisel osalusel ja nõusolekul, vastavalt nende vastastikustele kohustustele, milline on selles suhtes väljendatud 30. Augusti 1793.a. Konventsioonis; ja selle kaitse liidu mõju saabub sellest hetkest, kui üks Kõrgetest lepingupoolest saab häiritud, solvatud või rahutuks tehtud oma riikide, maade, linnade, privileegide ja igasuguste vabaduste vastavalt nende poolt käesoleval aja olukorras rahulikult kasutamisel ja vastavalt olukorrale, milline hakkab eksisteerima ülalpoolmainitud ajajärgul.

Artikkel V.

Selle traktaadi jõuga antav vastastikune abi sõlmitakse kahekümne viie tuhande jalaväelase ja kuue tuhande ratsaväelase näol, kes saadetakse kahe kuu pärast, peale nõudmise esitamist, milline on esitatud kallaletungi alla sattunud riigi poolt ja need jäävad selle käsutusse kogu sõja kestvuse ajaks, millisesse ta on tõmmatud. Need abiväed saavad tasustatud ja ülal peetud Riigi poolt millise poolt nad on välja nõutud, kuid nõudnud Riik peab neid varustama hädavajaliku toidumoonaga ja loomasöödaga ühtmoodi oma enda vägedega. Kui abi nõudnud pool eelistab, siis ta võib küsida seda, et abi oleks antud rahas ja sellel juhtumil arvestatakse abi järgmisel alusel: aga nimelt kümme tuhat hollandi kuldnat kuus iga tuhande jalaväelase kohta ja kolmkümmend tuhat hollandi kuldnat kuus iga tuhande ratsaväelase kohta. Need rahad makstakse välja iga kuu võrdsetes osades, kogu aasta kestel.

Kui aga see abistamine ei osutunud abi välja nõudnud riigi kaitseks piisavaks, siis teine riik suurendab seda abi vastavalt juhtumi nõudmisele ja hakkab isegi aitama oma liitlast kõigi oma jõududega kui asjaolude jõul see osutus hädavajalikuks.

Artikkel VI.

On tunnistatud, et tiheda liidu austuseks, milline on kehtestatud selle traktaadiga kahe Riigi vahel, ei luba see ega teine kõrgetest lepingupoolest, et laevad või kaubad,

millised kuuluvad tema liitlasele või rahvale või Tema liitlase alamatele ja millised võetakse merel sõjalaevade või kellegist kaaperdajatest, kes kuuluvad vaenlasele või mässajatele, olles viidud tema sadamatesse, või siis, et neil oli, millisel ettekäändel ja juhtumil seda ka ei oleks neist tehtud, relvastatud sõjalaev või kaaper, et pidada kinni oma liitlase või Tema alamate laevu või omandit; samuti et oleks Tema alamate poolt või nende laevadel Tema liitlase vaenlasele mingit proviantit või maa-mereväe moona-varusid. Sel eesmärgil, iga kord kui vaid on tehtud abivägede nõudmine ühe liitlastest poolt, peab teine pool uuendama kõik täpsed keelud, andes korralduse kõigile isikutele seada kõik kooskõlla selle artikliga, hirmutades, peale solvatud poolele tagastamise ja hüvitamise kohustust, näidiskaristusega.

Artikkel VII.

Aga kui ülalpool esitatud keeludele ja karistustele vaatamata vaenlaste või mässajate laevad tõid ühte Kõrgetest lepingupooltest sadamatesse priisid, mis võetud teiselt poolelt või tema alamatelt, kohustab see riik neid oma sadamatest lahkuma kahekümne nelja tunni jooksul, peale nende saabumist, nende Liitlase alamatest ekipaažid aga, reisijad ja teised vangid, kes tuuakse mainitud sadamatesse, vabastatakse koheselt peale nende saabumist koos nende laevadega ja kaupadega, ilma viivitusega ja väljajätmiseta. Ja kui mingi laevadest, peale relvastamist ja ekipeerimist, tervikuna või osaliselt ühe Liitlasriikide sadamates, oli kasutatud teise liitlasriigi alamatelt priiside võtmiseks või vaenulikeks tegevusteks, siis neil nende mainitud sadamatesse naasmise juhtudel, siis peavad nad olema solvatud poole nõudmisel kinnipeetud ning nende kasuks konfiskeeritud.

Kõrged lepingupooled ei eelda, et nende kahe artikli laused võiksid tühistada teiste käesoleval ajal teiste riikidega sõlmitud traktaatide täitmise, kuid sellegi poolest Kõrgetele lepingupooltele ei võimaldata peale seda sõlmida mainitud artiklitele vastukäivaid kohustusi.

Artikkel VIII.

Nende Majesteetid, Keiser ja Suurbritannia Kuningas kohustuvad ratifitseerima käesolevat liidu-traktaati ja selle ratifitseerimiskirjad vahetatakse kuue nädala pärast või ka varem, kui selleks tekib võimalus.

Selle kinnituseks, me allakirjutanud Tema Majesteetide Keisri ja Suurbritannia Kuningas volinikud, Nende nimel allkirjastasime käesoleva traktaadi ja lisasime sellele meie vapipitsatid.

See juhtus Viinis 20. Mail 1795.a.

Le Baron de Thugut (L. S.) (м. п.) Баронъ Тугутъ.

Morton Eden (L. S.) (м. п.) Мортонъ Иденъ.

Eraldi artikkel.

Kui aga Suurbritannia maavägede arvukus, milline on tavaliselt piiratud, ei laseks Tema Majesteedit Suurbritannia Kuningal ettenähtud tähtjaks saata abi, milline on määratletud käesoleva liidu-kaitse-traktaadi 5. artiklis, inimeste näol ja kui sellisel viisil Tema Keiserlik Majesteet oli sunnitud asendama selle abi samasuguses arvus teiste vägedega, millised värvatakse tema palgale, millistele suhtes Keiseril, usaldades Suurbritannia Kuninga sõprusele ja õiglusele, ei teki mingit kahtlust, et Tema Majesteet Suurbritannia Kuningas ei tekita probleeme, et korvata temale selle erinevuse, milline, tollase õige hinnanguga, hakkab eksisteerima nende vägede ülalpidamise kulude vahel, arvestades need hollandi kuldnatesse, millised, et vältida kauakestvaid vaidlusi, oleks vastu võetud mainitud viienda artikliga, kooskõlas endistes traktaatides võetud hinnanguga.

See eraldi artikkel, moodustades liidu-traktaadi osa, olles allkirjastatud samal kuupäeval Nende Majesteetide Keisri ja Suurbritannia Kuninga nimel, hakkab omama seda sama jõudu ja tähendust, just nagu ta oleks võetud sõnasõnalt mainitud liidu-traktaati.

Selle kinnituseks, meie allkirjutanud jne.

See juhtus Viinis 20. Mail 1795.a.

Le Baron de Thugut (L. S.) (м. п.) Баронъ Тугутъ.

Morton Eden (L. S.) (м. п.) Мортонъ Иденъ.

Eraldi artikkel.

Nende Majesteetid, Keiser ja Suurbritannia Kuningas lepivad kokku ettepaneku suhtes, milline tehakse Tema Majesteedit Ülevenemaalisele Keisrinnale, kolme Õukonna vahelise liidu vahendusel, juba Nende Majesteetide vahel eksisteerivate tihedate sidemete tulemusel, kolmikliidu süsteemi koostise suhtes, milline võib taastada ja hoida Euroopas tulevaseks ajaks üleüldist rahu ja vaikust.

See artikkel hakkab omama seda-sama jõudu, nagu see oleks sõnastatud käesolevas traktaadis.

Selle kinnituseks meie, allkirjutanud jne.

See juhtus Viinis, 20. Mail 1795.a.

Le Baron de Thugut (L. S.) (м. п.) Баронъ Тугутъ.

Morton Eden (L. S.) (м. п.) Мортонъ Иденъ.

Nr. 48.

1795.a. 13. (24.) Oktoober. Konventsioon, mis puudutab Poola jagamist, mis on sõlmitud Austria osalusel, Venemaa ja Preisimaa vahel.

((F.M. Kommentaar.))

Ülalpool me märkisime, et peale 23. detsembri 1794.a. Aktide sõlmimist on Viini ja Peterburi Õukondade vahel toimunud alalised läbirääkimised meetmete suhtes, milliste abil võiks Preisimaad sundida võtma vastu otsust, mis tehtud S-Peterburis Poola suhtes. Pidades silmas Preisimaa kategoorilist Kraakovist loobumisest äraütlemist, otsustasid Austria ja Venemaa Poola küsimuse lahendada ilma temata ja Keisrinna tunnistas Rooma Keisril Kraakovi piirkonnale olevat õigust.

Kõik need läbirääkimised ja detsembriaktide lõplik allkirjastamine toimusid rangeima saladuskatte all, kuid see Venemaa ja Austria vahel vastu võetud otsus tuli tingimatta edastada Berliini õukonnale. Seepärast Keisrinna tegi Viini õukonnale ettepaneku leppida kokku selles, kuidas selles suhtes tegutseda Berliinis. Igal juhul pidid Austria ja Venemaa saadikud Berliinis tegutsema üheskoos, kuid Keisrinna eeldas, et, võib olla, oleks enam kui sihipärane, et neist igaüks eraldi, kuigi eelneval kokkuleppel ja üheaegselt, teeks hädavajaliku teadaande. (Депеша вице-канцлера к гр. Разумовскому от 31-го марта 1795 г.).

Seejärel saadeti Venemaa sadikule Viinis instruktsioonid edastamiseks Venemaa esindajale Berliinis, ettekirjutusega teavitada neist Viini kabinetti ja teha talle ettepanek, et vürst Reussile, austria saadikule Berliini õukonna juures, antaks vastavad instruktsioonid. Kui Viini õukond täitis selle nõudmise, vürst Razumovski pidi samaaegselt Viinist vastava ettekirjutuse saatmisega vürst Reussile edastada d'Allopeusile, Venemaa saadikule Berliinis, viimase poolt viitse-kantslerilt saadud depešši. (Депеша гр. Остермана от 23-го апреля 1795 г.).

Siiski, see Keisrinna plaan kohtas mõningaid Viini õukonna poolseid vastuväiteid, millised olid tingitud Austria monarhia äärmiselt keerukast asendist. Parun Thugut palus tungivalt Berliini õukonnale detsembriaktidest teavitamisega viivitada.

Sõlmides Prantsusmaaga Bazelis rahu, Preisimaa vabastas oma sõjajõu ja sai need suunata Austria vastu. Poola küsimuse ilma Preisimaata lahendamise ja Austriale Kraakovi piirkonna andmise teade ei saanud leida eest Berliini õukonna poolset sõbralikku vastuvõttu. Selle alusel pidi Viini valitsus eelkõige tõmbama oma väed Poola ja Böömimaa piiridele, et vajadusel anda vastulööki Preisimaa vaenulikule tegutsemisele. Parun Thugut, peale selle, tõestas Preisimaale ülalpool mainitud aktidest teatamise edasilükkamise hädavajadust veel seda silmas pidades, et Venemaa ja Austria veel ei leppinud kokku Preisimaa vastaste sõjaliste tegevuste kavades, kui ta otsustab sõda alustada.

Krahv Razumovski püüdis Austria ministrit unest äratada ja tõestas, et ta ootab asjata kuningas Frederic–Guillaume III ((Фридриха-Вильгельма III)) poolt samasugust energiat ja otsustavust, millisega paistis silma Fridrich Suur. Ainiti parun Thuguti tungivad palved sundisid Venemaa saadikut nõudma Peterburist uusi instruktsioone ja lükkama edasi d'Allopeusile määratud 23. aprilli depešši saatmist. (Депеша гр. Разумовскаго от 26-го апреля (7-го мая) и 5-го (16-го) мая).

Keisrinna Katariina II ei saanud samuti mittetunnistada alusetuks Viini õukonna palvet ja seepärast õigustas viivituse, millise krahv Razumovski omavoliliselt tekitas. Kuid ka samal ajal ta kirjutas temale ette, et ta veenaks valitsust, millise juurde ta on akrediteeritud, et ta kiirustaks hädavajalike ettevaatusabinõude võtmisega, nõnda nagu Preisimaa väsimatult intrigeerib mõlemate liitlaste vastu, püüdes ärgitada nende vastu

Ottomani Imeeriumi ja Rootsit. Peale selle ta volitas saadikut teatama, et Venemaa valitsus juba võttis hädavajalikud meetmed, et paralüeerida igasuguseid Preisimaa kuninga pealetungi tegevused. (Viitse-kantsleri 26. juuni depešš.)

Lõpuks, juuli teisel poolel teatas parun Thugut valmisolekust teha Berliini õukonnale edasilükkatud teadaanne ja 22. juulil (2- augustil) saadeti Viinist d'Alopeusile ja vürst Reussile instruksioonid.

See teadaanne avaldas kuningas Fridrich -Wilhelm III ja ta ministritele vapustava mulje. Oli hetk, mil võis karta, et sõja partei saab Berliini õukonna juures ülekaalu ja kolme riigi vahel toimub täielik lahknemine. Kuid üpris vasrsti Fridrich-Wilhelm loobus sellest mõttest ja omakäelises 15 augusti kirjas Keisrinnale ta kuulutab oma otsusest uuesti alustada Peterburis Poola ja Preisimaa detsembriaktidega liitumise asjas läbirääkimisi. Ainiti, samal ajal ta teatab Katariina II- le oma lootusest, et ta võtaks enesele tema huvide kaitse. Oma siira soovi tõestuseks püüdes olla Venemaa Keisrinna meele järgi ja viia Poola asi lõpule, Preisimaa kuningas nõustub Kraakovi ja Sandomiri piirkondade äraandmisega, kui vaid temale jäetaks esimese voevoodkonna Ida osa, milline on hädavajalik Preisimaa Sileesia kaitsmiseks.

Sellisel viisil oli pandud alus uutele kolme riigi vahelistele läbirääkimistele, millised taasalustati Peterburis Augusti teisel poolel. Kuid Austria ja Preisimaa vahelise kokkuleppe aluseid läbirääkimiste alguseks ei olnud veel leitud. Leppimatu vaen ja vihkamine, milline oli kujunenud välja Berliini ja Viini õukondade vahel ja ka vastastikuline umbusaldus, milline oli saavutanud kõrgeimal määral kahtlustamise ja seda eriti 1795.a. alguses, kõrvaldasid, näis et, mingigi kokkuleppe võimaluse tekke.

Sellise kahe kokkuleppiva poole suhete seisundi juures, pidi kolmandal olema loomulikult otsustav hääl, pidades silmas seda, et kõigi poolt, eranditult, teadvustati hädavajalikku hädavajadust otsustada ära Poola küsimus, mida kiiremini, seda parem. Seepärast, kui Preisimaa seadis oma huvid Keisrinna kaitse alla, siis, teisest küljest, veel suuremat õigust tema kaitsele tunnistas enesel olevat Austria. Kuid Viini kabinett ei pidanud võimalikuks nii Krakovist lahtiütlemist, kui ka üldse väljuda piiridest, millised oli visandanud parun Thugut 8. augusti depeššis krahv Cobenzlile, milline pidi olema temale instruksiooniks läbirääkimistel.

See tähelepanuväärne akt algab järgmiste iseloomustavate sõnadega: „Kuigi on ilmselge, et täieliku võrdsuse ja soetuste ühesuurususe, milliseid pidid tegema kolm õukonda, printsip on Poolas juba liiga palju Austria kahjuks rikutud „, ikkagi, Keiser Francois II nõustus, et välja näidata uut järeleandlikkust. Äärmisel juhul, Austria saadikule oli ettekirjutatud pakkuda Preisimaale Pragat (Varssavi eeslinn) koos selle ümbruskonnaga, kui ta: 1) loobub igaveseks igasugustest pretensioonidest Kraakovi ja Sandomiri voevoodkondadele; 2) rahuldub Mazovie mitte-märkimisväärse osa, millise piirid peavad olema täpselt määratletud, loovutamisest; 3) kohustub, Venemaa garantiiga, suhtuma edapidi täiesti passiivselt Prantsusma vastasesse sõtta ja viia oma väed Saksamaa Keisririigi territooriumilt välja. Lõpuks, 4) pidades silmas sellist „suuremeelsust“ Rooma keiser, ta loodab, et Keisrinna viivitamatult, Poola küsimuse lõpetamisel, saadab 40 tuhandelise abivägede korpuse Reini äärde prantslaste vastu.

Keisrinna Katariina II ei saanud olla täiesti rahul selle Viini õukonna ultimaatumiga sisuga. Ühest küljest, ta tunnistas tema järeleandlikkust Preisimaa nõudmise suhtes jätta omale ebatähtis piirkond Visla ja Bugi Narewi jõe ristumiskohas. Kuid teisest küljest, ta ei saanud märkamatta jätta, et kaks ülalpool depeššis esitatud viimast tingimust ei oma

midagi ühist Poola asjadega. Seepärast ta soovis, et Viini õukond ei segaks kokku kaht täiesti erinevat küsimust: Poola ja Prantsuse. (Krahv Ostermanni 31. augusti depešš krahv Razumovskile). Samasuguses mõttes väljendus Katariina II kahes 29. augusti kirjas Francois II ja Friedrich Wilhelmile.

Kirjas Rooma Keisrile Katariina II väljendab oma veendumust, et nimelt Austria huvides on kiiresti lõpetada Poola küsimusega, kuna sõda Prantsusmaga saab ühe enam tõsisemat tähendust. Seepärast, loovutades Preisimaale mitteolulise piirkonna Bugi ja Visla jõe vahel, keiser aitab tugevalt kaasa Berliini õukonnaga läbirääkimiste edule. Kirjas Preisimaa Kuningale Keisrinna tõestab Krakovi voevoodkonna loovutamise hädavajalikkusest, kuid samas eeldab mitte eriti sihipäraseks viivitamatult ja täpselt Austria ja Preisimaa valduste vahelse piiri kindlaksmääramist. Lõplik demarkatsioonijoon võib olla tõmmatud spetsiaalselt määratud komissaride poolt, kes hakkavad pidama silmas kohalikke tingimusi, millised ei ole seni veel piisavalt väljaselgitatud.

Sellised olid alused, millistel, Keisrinna Katariina II veendumusel, võis jõuda üldisele kokkuleppele. Pidades silmas ülalöeldut, saab selgeks, miks ta jäi rahulolematuks esimeste Peterburis toimunud nõupidamiste tulemustega.

Esimesel, 17. augusti konverentsil Preisimaa saadik, krahv Tauentzien, pani Vene volinikud raskesse olukorda sellega, et keeldus vähimastki loobumisest, milline see ka ei oleks. Järelikult, nii Kraakovi piirkonna, ega ka Sandomiri voevoodkonna Austriale loovutamise õigust ei pidanud endal olevaks.

Mitte vähem negatiivse olemusega oli ka teise 20. augusti konverentsi tulemus, millisel osales ka krahv Cobenzl. Austria ja Preisimaa esindajad ei väsinud tõestamast, et mitte mingid vastastikused loovutused ei ole võimalikud: Preisimaale on Kraakovi voevoodkond hädavajalik austerlastele avatud Sileesia kaitseks; Austriale on see piirkond hädavajalik Galiitsia kaitsmiseks Preisimaa poolse rünnaku eest. Austria volinik lahkus varsti koosolekult, olles veendunud Preisimaa voliniku ümberveenmatuses.

Vaid peale krahv Cobenzli lahkumist Preisimaa saadik teatas Venemaa volinikele, et ta võtab enesele kohustuse sõlmida konventsioon Krakovi piirkonna loobumisest kahel tingimusel: 1) et see tehing saaks kohustusliku jõu vaid tema valitsuse kinnitusel (*sub spe rati*) ja 2) kui Viini õukond nõustub loovutama Preisimaale selle vojevoodkonna Lääne osa.

Kuid neist tingimustest on näha, et Preisimaa volinikule oli ettekirjutatud olla vastu äärmise võimaluseni igasugusele Austria kasuks loovutusele. Teisest küljest, krahv Cobenzl seadis enesele reegliski nõustuda Preisimaale tema poolt nõutud Krakovi vojevoodkonna osa jätmisega vaid sellisel juhtumil, kui eelkõige ta ise loobub sellest oblastist.

Enam kui kuu kestel kestsid kolme riigi vahelised läbirääkimised. Lõpuks, tänu Peterburi kabineti alalistele pealekäimistele, toimus 13. oktoobril nõutud konventsiooni sõlmimine alustel, millised olid esitatud Keisrinna poolt ülalpool viidatud kirjades.

Preisimaa liitumine 23. detsembri 1794.a.deklaratsiooniga ja Poola jagamisega teostus kahel, täiesti ühesuguse sisuga konventsioonis. Ühes on lepingu poolteks Preisimaa ja Austria; teises – Preisimaa ja Venemaa.

Meie trükime siin ära viimase konventsiooni, mis on samuti sõlmitud Austria voliniku vahetel osalusel ja Keisrinna Katariina II jälgimise all.

Püha ja jagamatu Kolmainsuse nimel.

Tema Majesteet Ülevenemaaline Keisrinna ja Tema Majesteet Preisimaa Kuningas, soovides jõuda enam üksikasjalikuma ja lõplikuma kokkuleppeni lausete suhtes, millised asuvad Deklaratsioonis, mis on sõlmitud siin S-Peterburis 23. Detsembril 1794.a. (3. Jaanuaril 1795.a.) kahe Keiserliku Õukonna vahel ja mis on saadetud hiljuti Berliini Õukonnale ja et määratleda suurema täpsusega piirid, millised peavad jaotama kolme Poola naaberriigi valdusi, peale selle lõpplikku jaotamist selle viimase poolt, valisid ja määrasid sel eesmärgil oma volinikud, aga nimelt:

Tema Keiserliku Majesteedi poolt krahv Ivan Ostermann, Viitse-kantsler, Tegev-salanõunik, Senaator ja Püha Andrei Esmanimetatu jne, ordenite kavaler, krahv Aleksander Bezborodko, Гофмейстера Двора, Postiameti peadirektor, Püha Andrei Esmanimetatu jne, ordenite kavaler, härra Arkadi Morkov, Salanõunik, Välisasjade Kolleegiumi liige jne., Tema Majesteedi Preisimaa Kuninga poolt krahv Fridrisch Bogislav Emmanuel Tauentzien, oma erakorralise saadiku ja voliniku Ministri Venemaa Õukonna juures, oma kammerhärri, jalaväe polkovniku ja флигельадютанта, teenete eest Püha Jean de Jerusalema ordenite kavaler, kes koosolekul üheskoos Tema Rooma Keisri volinikugakrahv Louis Cobenzliga, suure Püha Stefani Ungarlase ordeni kavaler, Kammerhärri, Tegev-salanõunik ja erakorraline ning volitatud saadik Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna Õukonna juures, kes peale kohtumist ja oma volikirjade, mis leitud ettenähtud vormis olevateks, vahetamist, leppisid kokku järgmistes artiklites:

Artikkel I.

Deklaratsioon, milline on mainitud käesoleva akti sissejuhatuses ja mis on tunnistatud siin just-kui sõna-sõnalt esitatuks, on võetud käesoleva kokkuleppe vältimatuks aluseks kõiges, mis puudutab Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna soetusi. Selle tulemusel Tema Keiserlik Majesteet säilitab oma valdustes kõik maad, linnad, ringkonnad ja muud mõisad, millised on mainitud selles aktis ja Tema Majesteet Preisimaa Kuningas garanteerib temale selle valdamise ja kasutamise igaveseks ajaks.

Artikkel II

T.M. Rooma Keiser, pidades silmas oma sõprust Tema Majesteedi Preisimaa Kuningaga, loobub territooriumist, milline laiub Swydryst ((Свидры)) Vislal kuni Bugi liitumisel Narewiga, nõnda, et seda ringkonda loetakse olevaks selle osaks, milline on selle deklaratsiooni järgi peab olema jaotatud Tema Majesteedi Preisimaa Kuninga ossa ja millise valdamist ja kasutamist, millist Tema Keiserlik Majesteet võrdsel viisil garanteerib Temale igaveseks ajaks.

Artikkel III.

Nii, nagu demarkatsioonijoone tõmbamine Austria ja Preisimaa valduste vahele Krakovi voevoodkonna poolelt jäi otsustamatuks ja mõlemad lepingupoole, olles hingestatud vastastikusest soovist määratleda see ettenähtud viisil kui täpse piiri, mugava ja kindlustatu igasuguste kallaletungide eest, tunnistasid, et see piir hakkab olema määratletud ja nimetatud sõbralikult Komissaride poolt, kes on määratud demarkatsioonijoone tõmbamiseks, kes saadetakse kohale ühelt ja teiselt poolelt ja kellele Tema Majesteet Ülevenemaaline Keisrinna lisab omalt poolt Komissari, kes saaks olla lepitajaks ja vahendajaks asjast huvitatud Komissaride vahel tekkinud erimeelsuste juhtumil; need viimased Tema Ülevenemaalise Keisrinna erapooletuse ja usalduse tagajärjed ja ka Tema sõprusest mõlemate poolte suhtes lubasid ja nõustusid toetuda täielikult Tema arvamusele sellel juhtumil. Peale selle on otsustatud, et kõik tööd selle demarkatsioonijoone lõpetatakse kolme kuu pärast lugedes käesoleva traktaadi allkirjastamise päevast. Seejuures kõik territooriumid, millised on märgitud Zanoni joonega, mis tõmmatud punktist, kust Sola jõgi suubub Vislasse Grozowi ja Gromieci vahel ja jookseb diagonaalselt läbi Krzeszowice ja edasi puutub paremast küljest Skala ja Michnowi linnu ja lõppeb Pilice ja Czarnowice ja jookseb sealt mööda seda jõe voolu, jääb Tema Majesteedi Preisimaa Kuninga vägede poolt hõivatuks seni, kuni demarkatsioonijoone tõmbamise tööd lõpetatakse ja kinnitatakse ülalpool mainitud korras.

Artikkel IV.

Tema Majesteet Rooma Keiser ja Tema Majesteet Preisimaa Kuningas garanteerib eelnevalt pidulikult ja vastastikuselt kõik territooriumid, millised Segakomisjoni tööde lõppemisel ja Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna hakkab mõistma ühele ja teisele poolele, ja need territooriumid saavad ühtmoodi nende poolt garanteeritud Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna poolt.

Artikkel V.

Kuid Kraakovi linn, aga samuti teised kohad, millised saavad käesoleva traktaadi järgi, aga samuti ülalpool mainitud 23. Detsembri 1794.a. (3. Jaanuari 1795.a.) Detsembri deklaratsioonide alusel Tema Majesteedile Rooma Keisrile ja millises võisid veel asuda Tema Majesteedi Preisimaa Kuninga väed, pidid olema puhastatud kuue nädala kestel peale käesoleva traktaadi allkirjastamist ja antud üle sellele, kes selleks volitatakse nende valdamiseks võtmiseks. Tema Majesteedi Rooma Keisri poolt.

Artikkel VI.

Sellisel viisil toimitakse vägedega puhastamise suhtes ja nende maade ja linnade üleandmise suhtes, millised käesoleval ajal on hõivatud T.M. Ülevenemaalise Keisrinna vägede poolt ja kes käesoleva kokkuleppe järgi peavad saama Tema Majesteedi Preisimaa Kuninga osaks.

Artikkel VII.

Kui pahatahtlikkusest käesoleva jagamise traktaadi ja selle tagajärgede suhtes üks kolmest lepingupoolest satub mingi riigi rünnaku alla, siis kaks teist riiki ühinevad sellega ja hakkavad teda abistama kõigi oma jõududega ja vahenditega kuni selle kallaletungi lõpliku katkestamiseni.

Artikkel VIII.

Käesolev traktaat ratifitseeritakse mõlemate kokkuleppivate Õukondade poolt vastu võetud vormides ja ratifitseerimiskirjad vahetatakse kuue nädala pärast, või kui see on võimalik, siis ka varem.

Selle kinnituseks meie volinikud allkirjastasime selle ja lisasime sellele omva vapipitsatid.

See juhtus S-Peterburis 13. (24.) Oktoobril 1795.a.

Comte Jean d'Ostermann (L.S.)	(м.п.) Графъ Иванъ Остерманъ.
Alexandre Comte de Besborodko (L.S.)	(м.п.) Графъ Александръ
Безбородко.	Arcadi Morcoff (L.S.) (м.п.) Аркадий Морковъ.
Фридрихъ Богиславъ Эммануиль	Frederic Bogislas Emanuel Comte (м.п.) Графъ
Тауенцинъ.	de Tauentzien (L.S.)

Nr. 49.

1796.a. 10. Oktoober. Vahekohtulik otsus, mis tehtud Keisrinna Katariina II nimel Poola valduste Austria ja Preisimaa vahel jagamise suhtes.

(F. M. kommentaar.)

13.(24) oktoobri 1795.a. Konventsiooni III artikli alusel küsimus maade, millised pidid Poolalt minema Austriale ja Preisimaale, lõplikust piiritlemisest ei olnud lõplikult lahendatud. Vastuipidi, piiri tõmbamine oli antud ülesandeks spetsiaalselt määratud komissaridele.

- Keisrinnale oli ettemääratud üpris raske ülesanne, viia kokkuleppele kaks Saksamaa riiki ja , ebaedu juhtumil, teha oma otsus, millisele juba ette kohustusid vastuvaidlematult alluda Austria ja Preisimaa.

Selle otsuse täitmiseks määrasid kõik kolm riiki oma spetsiaalsed komissarid, kes peagu terve aasta kestel tegelesid kohapeal kõikide andmete kogumisega, et määrata

täpselt demarkatsioonijoon.

Kui pidada silmas leppimatut vaenu, milline eraldassel ajal Berliini ja Viini õukondi, siis ei ole raske endale selgitada, miks nende volinike vahel demarkatsioonijooone tõmbamisel ei suudetud kuidagi kokkulepet leida. Vastupidi vastastikustes Austria ja Preisimaa komissaride suhetes peegeldusid täielikult need mittedõbralikkuse ja kahtlustamise tunded, millistega olid hingestatud Viini ja Berliini õukonnad teine-teise suhtes. Teisest küljest, sarnaselt sellele nagu Keisrinna Katariina II ei väinud tagasi hoida nende mõlemate Saksa riikide vahelisi vaenulikke tundeid piirides, millised on määratletud Venemaa huvidega, nõnda täpselt tema komissarid ei lakanud Austria ja Preisimaa komissaride vahendamist ja lepitamist.

Tegelikult krahv Rasumovski ettekanne Viinist, eriti parun Thuguti depešsid krahv Cobenzlile toovad esile selle, millise ohtliku tasemeni tõusis Viini ja Berliini õukonna vaheline vaen. Austria minister tõestas pidevalt Viini saadikule, et Prantsusmaa vastase sõja käik ja Austria saatus asuvad Venemaa kätes, milline on moraalselt ja juriidiliselt kohustatud Preisimaad tagasi hoidma ja segama teda ta vaenulike kavatsuste teostamisel. Peale selle Viini õukond mitmeid kordi ja kõige tungivamal viisil palus Keisrinnat, et ta sekkuks Saksamaa Keisririigi asjadesse ja veenaks energiliselt Saksamaa valitsejaid mitte järgima Berliini õukonna pealekäimisi, vaid osutama Rooma Keisrile abi, millist tal on õigus neilt nõuda. (Депеша гр. Разумовскаго отъ 14-го (25-го) февраля 1796 г.).

Vähe sellest: parun Thugut püüdis isegi tõestada Keisrinnale, et Preisimaa „on loomulik mõlemate Keiserlike õukondade vaenlane, ja et Preisimaa poliitika jäi alati samasuguseks ja et kõigiks aegadeks ja kõigil juhtudel põhjendas oma edukad soetused õigluse ja kohusetundlikkuse aluste täielikule mitteaustamisele“. (Депеша бар. Тугута к Кобенцлю отъ 14-го марта 1796 г.).

Selliste vaadete valitsemisel Viinis saab selgeks, miks Berliini valitsus oli esitatud kui kõigi, Austriat tabanud Prantsusmaa vastase sõja ajal tabanud ebaedude põhjuseks. Kui, muuseas, Sardiinia ei nõustunud tingimusetult täitma kõiki Austria nõudmisi ja väljendas kavatsust sõlmida Prantsusmaaga kokkuleppe, Viini kabinet kirjutas selle Preisimaa intriigide hulka, millised isegi, parun Thuguti arvates, astus tihedasse liitu Sardiiniaga, et tekitada Austriale Poolas raskusi. (Депеша гр. Разумовскаго отъ 29-го ноября (10-го декабря) 1796 г.).

Muideks, õiglaselt öeldes, tuleb nõustuda, et Rooma Keisri asend oli 1796.a. Tegelikult äärmiselt raskendatud – milleks mitte-vähe aitas kaasa Preisimaa. Prantslased Reinil ja Itaalias said ühe võidu teise järel ja liikusid pidurdamatult „Austria monarhia südamele“. Parun Thugutil oli täielik alus märkida krahv Rasumovskile, et neist riikidest, millised sõjas osalevad, kandis Austria üksi kõige suuremaid ohvreid. (Депеша гр. Разумовскаго отъ 9-го (20-го) января 1796 г.). Tõsi, Inglismaa võttis sel ajal samuti aktiivselt osa prantslaste vastasest sõjast, kuid parun Thugut väljendas jaanuaris 1796.a. Vene saadikule oma mõtet sellest, et Austria valitsus ootab ainult sobivat juhust, et Prantsusmaaga rahu teha. Inglismaa, väidab Austria minister, soetas suured valdused Ida- ja Lääne Indias, Korsika saare ja suurendas oma kaubandust oma naaberriikide arvelt „milliste jõuetus ja korraldamatus tagab temale pikaks ajaks üleoleku merel, - mis ka moodustab tema poliitika põhilist eesmärki“.

Sellistel asjaoludel Austria soov tagada enesele mitte ainult moraalne jõud, millist valdas Katariinalik Venemaa, vaid isegi saavutada Katariinat II abivägede korpus, saab täiesti loomulikuks. Pidades silmas sõlmitud liidu-traktaate, siis viimane Viini õukonna

nõudmine omas samuti juriidlist alust.

Sellega on seletatav, miks Viini kabinet instruksioonides krahv Cobenzlile ja Keiser Francis II ise omakäeliselt kirjutatud kirjades Katariina II mitmeid kordi väitsid soovist, et Venemaa osutaks temale tegelikku abi prantsuse revolutsionääride vastases sõjas. Rooma keiser teatas Vene õukonnale, et ta ei nõustu kunagi allkirjastama häbiväärset rahu senini, kuni temale ei jää mingitki vahendit ja kui liitlased teda maha ei jäta. Kuid seejuures Francis II andis isegi mõista, et Venemaa liitlasabi on talle äärmiselt vajalik ja möödapääsmatu. (Депеша гр. Разумовскаго отъ 30-го июля (11-го) августа 1796 г.).

Veelgi enama järjepüsivusega nõudis parun Thugut Venemaa liidulist abi, kelle isiklik asend sõltus märkimisväärselt Prantsusmaa vastase sõja edust.

Huvipakkuvast, just mainitud vürst Rasumovski 30 juuli ettekandes on esitatud äärmiselt huvitav kahe Viini õukonna juures asuva partei iseloomustus. Neist ühe eesotsas seisid Keisrile kõige lähemal seisvad isikud, kes tegutsesid väsimatult rahu sõlmimise kasuks. Teine partei aga omas juhtkohal vürst Colloredot ja parun Thuguti, kes otsustasid pidada sõda kuni äärmuseni. Parun Thugut kuulutas pidulikult Venemaa saadikule, et „kui jõuavad keisrit veenda nõustuma mingi tehinguga (Prantsusmaaga), siis minu käsi ei allkirjasta kunagi seda häbiväärset akti“.

Neist pidulikest sõnadest krahv Rasumovski tegi järelduse, et, arvatavasti, kallutatakse keisrit sõja lõpetamisele. Ainiti, vaatamata neile Viini õukonna tungivatele nõudmistele, Keisrinna Katariina II ei pidanud võimalikuks neid viivitamatult täita. Veendes Londoni ja Austria õukondi edasilükkamnatust hädavajadusest jätkata sõda prantslastega, Keisrinna samal ajal tõestas, et Galiitsias ja Poolas veel ilmnevad rahutuste tundemärgid, millised vtaksid viivitamatult ähvardavamad mõõtmed, kui Vene sõjaväed läheksid Poolast prantslaste vastu sõtta. Peale selle Vene valitsus andis mitmeid kordi mõista, et Austria ise iga hetk võib olla rünnatud küljelt, „mingi naaberriigi poolt“. (Депеша гр Остермана 4-го мая 1796 г. и гр. Безбородко от 9-го (20-го) июня).

Kuid Viini õukond, saadud ebaedude suurenemise määral, andis üha vähem ja vähem tähtsust neile Peterburi kabineti selgitustele. Lõpuks, parun Thugut kuulutas otse Venemaa saadikule, et kõik kahtlused mässu suhtes Galiitsias on „täiesti alusetud“, ja seepärast nõudis uuesti liidu-lepingu täitmist ning palus tegelikku abi.

Lõpuks Keisrinna Katariina, 1796.a. teisel poolel, tunnistas liidulise abivägede korpuse Reinile saatmise Venemaa huvidega kooskõlas olevaks. 11. augusti depeššis krahv Rasumovskile teatatakse sellest Keisrinna otsusest. Kuid seejuures ta samuti ütleb välja oma soovi, et liidulised riigid jõuaksid veenda Preisimaad astuma koalitsiooni.

On üpris arusaadav, et see teade tekitas Viinis kõige rõõmsama mulje, milline, siiski, oli vähendatud teise saadud teatega sellest, et St. Jamesi kabinet kavatseb astuda Prantsusmaaga rahuläbirääkimistesse. Peale selle oli Rooma Keisri olukord Saksamaal üpris keerukas, tänu paljude Saksamaa valitsejate ilmsele kalduvusele prantslastega tehingusse astuda. Muideks, parun Thugut, saades teada Keisrinna kavatsusest, rõõmustas märkimisväärselt ja ütles Venemaa saadikule, et nüüd ei ole Saksamaa riikide vaenuliku käitumise suhtes midagi karta. Kui, märkis ta, kui Venemaa ja Austria lähevad käsi-käes, siis kõik Saksamaa riigid on sunnitud Preisimaast lahti ütlema ja täitma nende soovi. Kuid Saksamaa riikide ebasõbraliku käitumise eest karistuseks pakkus parun Thugut, et Vene väed Saksamaa Keisririigis viibimise ajal ei halastaks kellelegi ja elaks oma äranägemise järgi (Депеша гр. Разумовскаго от 20-го сентября (2-го окт.) 1796 г.).

Sel ajal, kui Viini ja Peterburi vahel toimusid just-alles esitatud läbirääkimised, osutus Austria ja Preisimaa vahelise piiri määramise küsimuse armastusväärne lahendamine täiesti võimatuks. Kohe selle asja lahendamise alguses selgus asja Katariina II poolse vahekohtuliku lahendamise hädavajadus. Preisimaa komissarid esitasid pretensiooni kõrgendikule, milline ümbritses Kraakovit, peale selle, nõudsid, et Visla oleks Austria ja Preisimaa vaheliseks piirijõeks.

Viini õukond, üpris loomulikult, seisid sellistele nõudmistele energiliselt vastu ja strateegiliste ja geograafiliste andmete alusel nõudsid Austriale kogu Kraakovi piirkonna andmist. Selle eesmärgi saavutamiseks keiser Francis II veenis pidevalt Katariina II täielikus tema õigluse usaldamises. Ta ütles välja oma veendumuse, et Austria monarhia huvid leiavad Venemaa Keisrinnas parima kaitsja.

Omalt poolt parun Thugut samuti ei lasknud mööda juhust, et käendada aupakliku tähelepanuga Katariina II Viini kabineti soove Poola küsimuses. Sel eesmärgil ta mitmeid kordi väitis krahv Rasumovskile, et Austria allub täielikult ja tingimusetult Keisrinna otsusele. Kuid Preisimaa vastupidi, märkis Austria minister, on enam valmis Venemaa tahte täitmisele vastu astuma.

See kartus, et Preisimaa samuti ei saavutanud selles küsimuses ülekaalu, ilmneb enamilmekalt parun Thuguti depešhis krahv Cobenzlile 20. jaanuarist 1796.a. Selles Thugut saadab väljavõtte Preisi kuninga 28. detsembri 1795.a. kirjast Markiis Luchesiinile, oma saadikule Viinis, millises kuningas väidab, et Katariina II on täiesti tema poolel ja Vene komissarid omavad käsku rahuldada täiesti Preisimaa volinike nõudmised, et tõmmata demakratsioonijoon. See avastus ilmselgelt avaldas tugevat muljet Austria ministrile. Seepärast ta püüdis kõiki põhjendusi kasutades tõestada, et Preisimaa kuningas on tingimata eksiteel ja Venemaa ei saa Austriat hüljata, olles alati „tema ustavaks liitlaseks“. „Venemaa huvid“, kirjutab parun Thugut, „langevad selles asjas kokku, nagu ka kõigis teistes, meiega. Mida enam meil saab olema vahendeid Preisimaa vastu kaitsmiseks, seda enam me oleme võimelised osutama meie tugevat abi seal, kus seda meilt meie lähedane liitlane soovib“.

Nõustunud vägesid Reinile saatma, Keisrinna Katariina II tõestas, et ta soovib siiralt hoida Rooma Keisriga liitlaslikke suhteid ja neid väärtustada. Kuid seejuures ta ei saanud seada kahtluse alla oma erapooletust ja õiglust kahe Saksamaa riigi vahelise vaidluse lahendamisel, ja neist ühe kasuks. Seepärast ta käskis oma valitsusel üksikasjalikult õppida tundma kõiki andmeid ja fakte, milliseid esitavad priotsessivad pooled, et olla võimeline tegema oma õiget otsust.

1796.a. Juulis asusid S-Peterburis kõigi kolme riigi Peakomissarid, kes, nende poolt kohapeal tundmaõpitud olukorra alusel, milline moodustas vaidluse asja, olid valmis esitama Vene valitsusele kõiki hädavajalikke andmeid.

Lõpuks, 10. oktoobril toimus S-Peterburis selles küsimuses lõplik konverents ja krahv Cobenzl'ile ja krahv Tauentzienile oli eelnevalt esitatud üksikasjalik memo ((memorandum, memoire, мемория)) millises määratletakse Austria ja preisimaa vaheline piirijoon. Suure hulga strateegiliste ja geograafiliste andmetega tõestatakse Keisrinna poolt tehtud otsuse õiglus ja põhjendatus. See memo on märkimisväärne veel selle poolest, et selle autor lähtub sellest veendumusest, et sõda Austria ja Preisimaa vahel on möödapääsmatu ja see võib puhkeda iga hetk.

Seejärel esitati mõlemate Saksa riikide esindajatele Noot, millises oli esitatud vahekohtulik otsus, milline oli tehtud Keisrinna Katariina II poolt piiri paikapanemise

küsimuses.

Tema Keiserliku Majesteedi Ministeerium, millele tehti ülesanne sõnastada lõplik otsus T. M. Rooma Keisri ja T. M. Preisimaa Kuninga valduste vahelise vaidlusaluse piiri määratlemise suhtes, vahekohtu juhtumil, esitatud Tema Keiserliku Majesteedile nende kahe riigi poolt, et lahendada kõige rahumeelsemal viisil ebakõla, milline tekkis sel põhjusel, võib ainult viidata taktika printsiipe puudutavalt, mis on üksikasjalikult arenenud nii ühe kui teise poole poolt, viimase märkmetes, mis on koostatud Tema Keiserliku Majesteedi komissaride poolt ja võib vastata kõige rahuldavamal viisil küsimustele, ja mis on järjepidevalt esitatud mõlemate poolte volinike poolt.

Tema Keiserlik Majesteet, hinnates täielikult selle küsimuse tähtsust, millise lahendamine on tehtud ülesandeks Temale, nende kahe Õukonna poolt, sõprusega ja usaldusega, rahuldumata vaid nende andmetega ja ei hakka käsitlema seda küsimust ainult puhtalt sõjalisest vaatepunktist, - nagu mainitud märkmetes, kuid samuti kaaluda kõiki kasusid, millised võivad tuleneda mõlematele pooltele piiride täpsest määratlemisest ja kõik julgeoleku meetmed, millised kutsutakse esile maastiku tingimustega ja on hädavajalikud selleks, et kaitsta piiride puutumatus.

Kuid Tema Keiserlik Majesteet, alati võttes elavalt osa kõiges, mis puudutab Tema Liitlasi ja soovides anda temale sellel juhtumil oma sõpruse tõendi ja selle hinna, millisele ta annab nende usalduse, ei olnud täiesti rahuldatud, kui siis ta märkas, et neil on mingi kahtlus Tema kohtumõistmise erapooletuse suhtes või Tema soovist viia neid kiire ja sõbraliku kokkuleppeni.

Pidades silmas seda, Tema Keiserlik Majesteet soovitses käskida teostada uued uuringud ja seejuures käskis oma komissaridel tegutseda kõige piinlikuma täpsusega, et ta võiks täieliku asjatundlikkusega ja kooskõlas õiglustundega väljendada oma arvamust, sellisel viisil mitte mingil moel oma Liitlaste huve rikkumata.

Kõik, mis toimus Keisrinna silme all selles asjas, selle asja tähtsus, mõlemate Õukondade vahelise täieliku üksmeele hoidmise tähtsus, Keisrinna soov õigustada nende usaldust kõige õiglase ja erapooletu otsusega, (lõpuks) Tema soov võimalikult kiiresti lõpetada selle küsimusega – vaat, need on põhjused, millised määratlesid Keisrinna veendumuse; ja tema Ministeriumi alusel Tema K. M. on volitatud Tema nimel kinnitada kahe Õukonna vahel piiri joone, milline on esitatud märkmete lõpus.

Arvestades õigluse ja vastastikuse kasuga, see piir peab algama Premcza jõe Vislasse suubumise kohas asuva Gorzowi lähedal, minema neist esimest pidi üles kuni selle ühinemiseni Biala Premczaga Slupnia vastas; seejärel jookseb mööda viimatimainitu vasakut kallast kuni Centoria suudmeni, millisest ta jookseb edasi kuni Stara Huttani ja Croczobrod mägedest Smolenini; sealt ta jookseb Pilicasse umbes Slawniowi küla lähedal (viimane jääb Preisimaale) ja jookseb edasi Pilica jõe paremat kallast, milline ta kogu oma kulgemise kestel moodustab ühise piiri.

Tema Keiserlik Majesteet peibutab end lootusega, et see Tema poolt tehtud lõplik otsus väärib heakskiitu mõlemate Õukondade poolt ja nad, tõe au andes, motiivid, millistest ta tuleneb, võtavad selle piiride aluseks, millised peavad olema pandud kahe Riigi piiride aluseks; Tema Majesteet loodab samuti, et kõik edasised probleemid hävitatakse, tänu nii selle otsuse õiglusele, aga ka asja lõpetamise hädavajadust, millisest

on kolm liitlas-Õukonda ühtmoodi huvitatud.
S-Peterburg, 10. oktoober 1796.a.

Comte Jean d'Ostermann.	Графъ Иванъ Остерманъ.
Alexandre Comte Bezborodko.	Графъ Александръ Безбородко.
Comte Arcadi Morcoff.	Графъ Аркадій Морковъ.

Nr. 50.

1796. a. 5. Detsember. Kraakovi vojevoodkonna eelneva piiritlemise akt.

((F.M. Kommentaar.))

Viini õukond väljendas oma täielikku rahulolu otsuse suhtes, milline oli tehtud Keisrinna ja Francois II poolt, tunnistades see akt uueks Katariina II siiraks Austria poolehoiu tõendiks. Kuid seejuures parun Thugut ei saanud mitte-mainida oma kartust, et Preisimaa ei täida Keisrinna otsust, või, vähemalt, püüab selle täitmise takistamiseks püstitada igasuguseid takistusi. Seepärast paistab täiesti loomulik Viini õukonna palve, et Vene komissaridele Krakovis oleks ettekirjutatud kiirustada formaalse konventsiooni sõlmimisega, milline põhineb Keisrinna vahekohtulikul otsusel. (Депеша барона Тугута к гр. Кобенцлю от 26-го ноября 1796 г.).

See Austria soov oli täidetud ja peale Austria komissaridele 3. detsembril Krakovis Vene volinikele kätteantud nooti, millises Viini õukond formaalselt konstateerib oma nõusolekut alluda Katariina II otsusele, nii nagu Preisimaa komissarid olid samuti volitatud vastu võtma Keisrinna poolt määratletud demarkatsioonijoont, oli eelnev konventsioon allkirjastatud 5. detsembril.

Sellisel viisil Viini õukonna rahuloluks oli lõpuks lahendatud Krakovi piirkonna küsimus, milline oli mitmete aastate kestel alaliste läbirääkimiste asjaks. Seepärast on täiesti loomulik ettepanek, et Venemaa ja Austria tihedad suhted pidid veel enam kindlustuma ja arenema mõlemate riikide üldiseks hüvanguks. Ainiti 1796.a. lõpus saabus hetk, kui see liit sattus suurde ohtu ja Viini õukonna suhetes S-Peterburi õukonnaga ilmnis märkimisväärne vastastikuline jahenemine ja usaldamatus.

Selle muutuse lähimaks põhjuseks oli, kahtluseta, 6. novembril 1796.a., Keisrinna Katariina II surm.

Mõned kuud enne oma surma otsustas Katariina II saata abikorpus Reinile ja andis selle kaudu Francis II uue tõendi oma soovist temale teene osutamisest ja ühineda temaga, kooskõlas Euroopa monarhistlike riikide ajaloolise pärandi ning huvidega, Lääne Euroopas korra loomisel. „Selles võitluses“, kirjutab Katariina II krahv Rasumovskile 17. (28) oktoobril 1796.a., „rahvaste trooni vastu, niivõrd asi käib Prantsusmaa korra taastamises, kuivõrd sellest, et tagada monarhide võit nende kuritahtlike põhimõtete üle, milliste ohvriks võivad eelkõige sattuda Prantsusmaale lähimad valdused“.

Neid samu tundeid valdas Francis II ja nende rahuldamiseks tema maa kandis

suuri ohvreid õnnetu sõja ajal prantsuse revolutsionääridega. Ainiti Austria armee üks lüüasaamine järgnes teisele, üks provints teise järel oli vallutatud prantslaste poolt ja lõpuks, isegi Austria liitlane, Inglismaa, väljendas ilmset kavatsust alustada rahuläbirääkimisi Pariisi valitsusega. Sel raskel hetkel Katariina II kuulutas oma otsusest võtta tegevust ja vahetut osa sõjast.

Paljalt sõnum sellisest kavatsusest mitte ainult rõõmustas kõvasti Viini õukonda, vaid avaldas samuti vahetut mõju Inglismaale. St. Jamesi kabinet, saanud sellest teada, teatas oma kavatsusest jätkata sõjategevust Prantsusmaa vastu. Aga Pitti valitsus naases ikkagi üpris kiiresti endise, sõja hädavajaliku lõpetamise, arvamuse juurde.

Sellistel asjaoludel võis Viini õukond ilmselgelt arvestada ainult Venemaaga ja seepärast, ta soovis veelgi enam täpsemalt määratleda ja kinnitada selle suhtes oma liidulisi suhteid. Kuid Venemaaga uue liidu sõlmimiseks Viini kabinet pidas vajalikuks eelnevalt lahendada ära järgmised kolm küsimust.

Esiteks, ta pidas hädavajalikuks, et Venemaa sunniks Inglismaad kategeooriliselt väljenduma oma kavatsuste suhtes ja kui ta jääb liitu, veenda ta uuesti kinnitama oma kohustust mitte eralduda kahest ülejäänud liitlasest.

Teiseks, Viini õukond soovis teada, kas Keisrinna peab võimalikuks jätkata sõda isegi peale Inglismaa äraütlemist? Lõpuks.

Kolmandaks, kui Katariina II tunnistab sõja jätkamise võimatuks, siis Keiser Francis II palub tema vahendustegevust rahu sõlmimiseks. (Депеша графа Разумовскаго от 19-го (30-го) ноября 1796 г.).

Kuid kõik need kombinatsioonid olid hävitatud Keisrina Katariina II ootamatu surmaga.

Keiser Paul I ((Павелъ I)) troonile asumine tekitas nähavasti ootamatu pöörde Venemaa poliitikas, kuna uuesti valitsev Keiser tühistas viivitamatult Katariina II otsuse Vene abivägede korpuse suhtes.²³ Novembril Austria saadikule oli kuulutatud järgnevast äramuutmisest.

Arusaadav, milliseks löögiks oli Austriale see korraldus. Kuid asjatult Viini õukond ja tema esindaja S-Peterburis püüdsid tõestada, liiduliste traktaatide ja poliitiliste kaalutluste alusel, Vene abi äärmist hädavajadust. Keiser jäi vankumatult kord juba vastu võetud otsuse juurde.

24. novembri konverentsil krahv Cobenzl ei säästnud mingeid vahendeid, et veenda Vene ministreid oma nõudmiste õigluses. Kuid viimased said piirduda ainult lubadusega allutada Kõigekõrgema äranägemisele 23. novembri noodi, mis oli temale esitatud Austria saadiku poolt.

Selle noodi sisu selgitatakse antud aja asjaoludega ja ei kujute enesest midagi eriti huvitavat. Kuid see-eest ei saa tunnistamata jätta Keiser Paul I erakordselt iseloomulikku omakäelist resolutsiooni, milline oli tehtud pliiatsiga ja prantsuse keeles Austria noodi äärtele.

Viini õukonna esindaja nõudmise vastu, et Venemaa ikkagi ei ütelnud ära märkimisväärse sõjaväe korpuse hoidmisest Austria piiride lähedal, et äärmisel juhtumil minna appi, Keiser märkis: „Ma ei luba enesele ettekirjutada seda mida teha!“ Kui seejärel krahv Cobenzl motiveerib selle oma nõudmise sellega, et Venemaa selle meetmega ütleb välja oma suhtumise Austriasse ja kuulutab kogu maailma ees, kuivõrd lähedased on tema südamele koalitsiooni huvid, siis Paul I tegi noodi selles kohas resolutsiooni, et ütleb: „Mida huvid nõuavad ütelda“. Lõpuks, sel samal täpsel mõttes

vastas Keiser Austria saadiku palvele, et Preisimaal oli temale sisendatud kõrvale hoidumist ja sõtta mitte-sekkuda, sõnades: „Ütlen seda, mis saab olema minu huvidega kooskõlas“.

Sellisel kujul paistavad välja Venemaa ja Austria suhted Keiser Paul I valitsmise aja alguses.

Püha ja jagamatu Kolmainsuse nimel.

Ja saagu see teatavaks kõigile ja igapähele, kes sellest teadma peab:

T. M. Rooma Keiser, Ungari ja Böömimaa Kuningas ja T. M. Preisimaa Kuningas, olles innustatud soovist täita täpisealt S-Peterburis 13. (24.) Oktoobril 1795. a. allkirjastatud traktaadi kolmandat artiklit, lõpliku määratlemisega, Kõrgel Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna vahendusel, nende Krakovi voevodkonna valduste vahelisi piiri, tegid selle töö nende vastastikustele Komissaridele, aga nimelt: T. M. ja Kuningas Jean Gabriel ((Жану Габриелю Маркизу Дю-Шателе)), Markiis Chasteler, oma kammerhärri ja Inseneride korpuse polkovnik, Marie Therese sõja ordeni kavaler ja hr. Benoit de Cache, Riiginõunik ja Püha Keisririigi ordeni kavaler; ja T. M. Preisimaa Kuningas oma onupoja hertsog Frederic Charles Louis de Holsten Beck, Jalaväe kindralleitnant, Punase Kotka ja Püha Huberti ordenite kavaler, hr. Charles de Phull ((Г. Карл фон Пфул)), alampolkovnik, oma armee kortermeister ja Teenete ordeni kavaler, aga samuti, hr. Arnold Louis de Hoym, Sõjaväe Salanõunik ja Breslau Riigivarade ja sõjaväe asjade Koja direktor; T. M. Ülevenemaaline Keisrinna, nimetatud 13. (24.) Oktoobri traktaadi jõul, millise järgi mõlemad kõrged lepingupooled, usaldades täielikult Tema õiglust ja Tema vastastikuse ühesuguse sõprusega, pöördusid Tema kõrgele vahendusele ja otsusele Kraakovi voevodkonnas piiride määratlemise suhtes, määras ja volitas hr. Maurice de Lacy ((г. Морица Де-Ласи)), Kindralleitnant, Jekaterinburgi laskurite korpuse ülem ((Catherinoslaw, Екатеринославскихъ)), Püha Georges III järgu ja Püha Anna ordeni kavaler; hr. Paul Divow, Kantselei nõunik ja Püha Vladimiri ordeni kavaler – olla vahendajateks ja kooskõlastajateks piiri määramise asjas.

Peale kohtumist ja ettenähtud vormis koostatud volikirjade vahetamist, kolme Riigi Komissaride vahel, kõrgete lepingupoolte Komissarid, aga nimelt: T. M. Rooma Keiser ja T. M. Preisimaa Kuningas, suuliste nõupidamiste tulemusel ja nende Õukondade spetsiaalse korralduse alusel, võtsid vastu demarkatsioonijoon, mis oli tõmmatud ja määratletud 10. (21) Oktoobri 1796. a. S-Peterburi konverentsil, Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna Ministeeriumi poolt.

Artikkel I.

Demarkatsioonijoon, milline hakkab tulevikus eraldama T. M. Rooma Keisri valdusi T. M. Preisimaa Kuninga Kraakovi vojevoodkonna valdustes, algab Prensza jõe suubumisest Vislasse, Grozowi lähedal, jookseb ülespoole neis tesimesena mainitud jõge mööda, kuni Biala Prensza suubumiseni Slupnia vastas; edasi jookseb mööda selle jõe vasakut kallast kuni Centoriasse suubumisse, millist mööda ta läheb Starahuttani ja Crosczobrod mäestikust Smolenile, kust ta läheb edasi Pilicale Slowniowi küla juures,

kusjuures viimane jääb Preisimaale, - ja läheb edasi mööda Pilica paremat kallast, milline moodustab edasi piiri kogu selle edasisel kulgemisel.

Artikkel II.

Viivitamatult peale käesoleva eelakti allkirjastamist insener-ohvitserid suunduvad eelnevas artiklis viidatud demarkatsioonijoonetele täpse kaardi tegemisele, milliste tööde teostamisel nad määravad kindlaks piiripostidele kõige sobivamad kohad, millistele kinnitatakse mõlemate kõrgete Riikide vapid. Nende kohad märgitakse ka kaartidele; peale selle nad koostavad üksikasjaliku piirikirjelduse.

Artikkel III.

Selleks, et kiirendada inseneride tööd ja viia lõpule käesolev piiritlemine, jõuti kokkuleppele selles, et selleks, et kogu piir jaotada kolme ossa, aga nimelt: Gorozowist kuni Centoria allikateni moodustab esimese osa; Centoria allikatest kuni Slawniowini mööda Pilica paremat kallast moodustab teise osa; Slawniowist kuni Koniecpolini aga kolmanda osa.

Sellise korralduse tagajärjel hakavad kolme Riigi insenerid töötama üheskoos ja nad allkirjastavad järjekorras kolm piirijoone eraldi kaarti.

Artikkel IV.

Kui kolme kõrge Riigi Komissaridele teavitatakse, et ohvitserid, kes saadeti piiri kaardistama, lõpetasid oma esimese osa, nad suunduvad selle täpsuse kontrollimiseks ja nad kinnitavad kaartide õigsust oma vastastikuste allkirjadega ja vastavalt kaartidele märgitud juhiste, järjepideva piiripostide püstitamise. Sellisest nende teekonda järgitakse kuni Kraakovi vojevoodkonna kõige põhjapoolsema tipuni, milline asub Koniecpoli ja Pilica vastas.

Artikkel V.

Mõlemapoolsete Komissaride, peale ülalpool mainitud viisil, kahe kõrge lepingupoole Riigi vappidega piiripostide püstitamist Kraakovisse naasmisel, kolmest eraldi koostatud kaardist koostatakse üldine demarkatsioonijoonete kaart ja eraldi piirikirjeldustest üks üldine kogu piiri kirjeldus, milline lisatakse piiri määratlemise lõppakti juurde.

Artikkel VI.

Samamoodi otsustati, et viivitamatult, peale käesoleva eelakti allkirjastamist, T.M. Preisimaa Kuninga väed valmistatakse ette neist kohtadest väljaviimiseks, millised saavad ühendatud T. M. Rooma Keisri valdustega, nõnda et mõlemate poolte

Komissaride vahel lõppakti ratifitseerimiskirjade vahetamise ajal, vägedest puhastatud ringkonnad oleks valdustesse võetud ilma mingite raskuste ja viivitusteta.

Selle kinnituseks meie, T. M. Rooma Keisri ja T. M. Preisimaa Kuninga volitatud Komissarid, allkirjastasime käesoleva eelakti, mis on sõlmitud T. M. Ülevenemaalise Keisrinna kõrgel vahendustegevusel ja kinnitatud Tema volitatud Komissaride formaalse deklaratsiooniga ja lisasid sellele meie vapipitsatid.

See juhtus Kraakovis 5. Detsembril 1796.a.

Jean Gabriel Marquis du Chasteler (L.S.) (м.п.) Иоаннъ Габриель Маркизь Дю-Шателе.

Benoit de Cache (L.S.)

(м.п.) Бенуа де Каше.

Frederic Charles Louis Duc de Holstein Beck (L.S.) (м.п.)Фридрихъ Карль Людвигъ Герцогъ Гольштейнъ-Бекъ.

C von Phull (L.S.)

(м.п.) К. Фонъ Пфуль.

Ноум (L.S.)

(м.п.) Гоймъ.

T. M. Ülevenemaalise Keisrinna volitatud Komissaride Deklaratsioon.

Meie, T. M. Ülevenemaalise Keisrinna volitatud Komissarid, olles vahendajateks ja lahendajateks Austria ja Preisimaa Kraakovi vojevoodkonna valduste vahelise demarkatsioonijoone määratlemisel, teatame, et Nende Majesteetide Rooma Keisri ja Preisimaa Kuninga valduste vahelise piirjoone eelakt, koos kõigi artiklitega, samamoodi kui ka selles sisalduvate kõigi tingimuste ja määratlustega, oli sõlmitud T. M. Ülevenemaalise Keisrinna vahendusel ning garantii all.

Selle kinnituseks me allkirjastasime selle ja lisasime meie vapipitsatid.

See juhtus Kraakovis 24. Novembril (5. Detsembril) 1796.a.

Maurice de Lacy (L. S.)

(м.п.) Мориць де Ласи.

Paul Divow (L. S.)

(м.п.)Павель Дивовъ.

Nr. 51.

*1797.a. 15.(26.) Jaanuar. S-Peterburi Poola lõpliku jagamise konventsioon, koos kuningas Stanislav-Augusti troonist loobumise aktiga.

Nr. 52.

1797.a. 20. (31) Jaanuar. Kraakovi vojevoodkonna Austria ja Preisimaa vahel lõpliku jagamise Akt, koos spetsiaalse demarkatsiooni Aktiga.

((F.M. Kommertaar. (Kuigi alljärgnevalt esitatakse dok Nr. 51, siiski oli kommentaar esitatud dok. Nr. 52 järel. Nii on ka varem tehtud. K.L.)))

Vaatamata Paul I poolsele Vene vägede Austria vägedele appi saatmisest keeldumisele, jätkusid, juba lõpule lähenevad, Poola küsimuses, mõlemate Ōukondade vahelised läbirääkimised.

Kraakovi 5. detsembri 1796.a. Konventsioon andis vastava formaalse sanktsiooni ((heakskiidu)) otsusele, mis oli tehtud Katariina II poolt. Kuid selle konventsiooni järgi ei olnud tõmmatud hädavajalikku demarkatsioonijoont, milline oleks kõige täpsemalt märatlenud Preisimaa ja Austria, Poola arvelt soetatud valduste vahelise piiri. Selle ülesande täitmiseks mõlemate Saksa riikide komissaridele tuli asuda tegelema piiri üksikasjaliku määratlemisega ja Vene komissaridele langes jälle vahendaja roll.

Peale mõningaid vaidlusi õnnestus allkirjastada Kraakovi vojevoodkonna lõpliku jagamise- ja spetsiaalne demarkatsiooni Akt. Mõlemad need aktid allkirjastati Kraakovis 20. jaanuaril 1797.a.

Kuid, peale lõputut piiritlemise küsimust, kutsusid Poola Vabariigi ((republique de Pologne, Речи Посполитой)) hävitamine ja kuningas Stanislas Auguste troonist loobumine esile veel teisi küsimusi, millised nõudsid tungivalt kolme Poolat jagava Riigi poolset lahendamist.

Siia puutusid, muuseas: Kuningas Stanislasi ülalpidamine, tema võlgade tasumine, erinevate Poola pankade rahaliste kohustuste saatuse määratlemine, isikute, kes valdavad Poola erinevates osades, millised on ühendatud kolme erineva riigiga, maid, alamluse väljaselgitamine. Kõik need küsimused nõudsid ühislahendust.

Keisrinna Katariina II rõhutas mitmeid kordi kõigi nende asjade kiireima lahendamise hädavajadusest, eriti endisele Poola kuningale viisaka pensioni määramist ja kõigi tema võlgade äratasumist, millised moodustavad üpris märkimisväärse summa.

Kuid Viini ōukond tunnistas võimatuks täita Keisrinna soovi, seni kuni ei ole lahendatud vaidlus Preisimaaga Kraakovi vojevoodkonna küsimuses. Üpris üksikasjalik parun Thuguti 30. aprilli depeššis Austria saadikule S-Peterburis, Viini kabinett väljendas oma vaadet peamistele küsimustele, millised nõudsid lahendust kolme riigi vahelise kokkuleppe teel. Austria nõudis,

I-ks, et isikutele, kes asustasid Poola piirkondi, millised jaotati ära kolme riigi vahel, oleks antud riigi, millise alamlusse nad soovivad astuda, valimise vabadus. Selleks, et need isikud saaksid müüa ära oma kinnis- ja vallasvara, millist nad omavad riigi territooriumil, millise alamlusest nad lahkuvad, oleks hädavajalik nimetada kindlaksmääratud aeg.

II-ks, Viini valitsuse ettepanekul pidid lapsed järgima oma isade seisust ja rahvust, aga hooldusalused isikud – hooldajate alamlusse.

III-ks, Ūlalmainitud isikud, oma maade müümisel ei tohi olla allutatud mingitele lõivude makmisele ega üldse mingite tavaliste maksudele maksmisele, millised on kehtestatud sarnasteks juhtumiteks, millistest nad peavad olema vabastatud.

IV-ks, Nende vastu või nende endi poolt esitatavate võlanõuete lahendamisel peab olema tagatuid range erapooletus ja õiglane asja lahendamine.

V-ks, Hädavajalik oleks samuti lubada selline juhtum, kui isikud, kes valisid ühe riigi alamluse ja müüsid ära oma varad, milliseid nad valdasid viimasel territooriumil,

kuid hiljem soetavad seal uuesti maavaldused pärandi või siis kaasavara kujul. Lõpuks, VI- ks, Austria valitsus viitas samuti hädavajadusele määratleda reeglid, milliste järgi pidid olema arutatud kontrahhid ja tehingud, millised olid sõlmitud „sega-alamate“ vahel.

Vene valitsus ei saanud täiesti põhjendatuks mittetunnistada Austria nõudmist, et need küsimused oleksid kavandatud konventsioonis ettenähtud viisil lahendatud. See parun Thuguti depešš omas veelgi enam õigust Venemaa kabineti tähelepanule, mida enam ta lähendas Poola asja soovitud lõpu lähenemist. Selle eesmärgi saavutamine oli Keisrinna Katariina II ammune soov.

Paul I troonile asumisega Venemaa poliitika selles suhtes ei muutunud ja seepärast viisid läbirääkimised Poola asjades varsti lõpliku konventsiooni sõlmimiseni, mis allkirjastati S-Peterburis 15. jaanuaril 1797.a.

Lõpuks kolme lepingulise riigi vahel lepiti samuti kokku saata kõigile Euroopa riikidele ühesugune deklaratsioon, milline puudutas meetmeid, millised võeti nende poolt endise Poola Vabariigi suhtes. Samuti deklaratsioon, mis tehti 15. (26) jaanuaril 1797.a.)*.

*)Märkus. Allpool esitatud spetsiaalses demarkatsiooni aktis kasutatud geograafiliste nimetuste suhtes tuleb meil tingimata märkida, et nende ümberkirjutamisel me juhindusime, eriti, spetsiaalsest deklarkatsioonikaardist, milline oli lisatud aktile ja millist säilitatakse Moskva Peaarhiivis.

Tema Keiserlik-Kuninglik Apostellik Majesteet olles Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna ja Tema Majesteedi Preisimaa Kuninga poolt sõbralikult kutsutud liituma konventsiooniga, mis on sõlmitud 26. (15.) Jaanuaril 1797.a. Tema M. Ülevenemaalise Keisrinna ja T. M. Preisimaa Kuninga vahel ja millise sisu on allpool toodud ära sõna-sõnalt:

Püha ja jagamatu Kolmainsuse nimel.

Kahe Keiserliku Õukonna poolt üheskoos T. M. Preisimaa Kuningaga võetud meetmed vastastikku Nende valdustega Poola Kuningriigi osade ühendamiseks, millise üldine, otsustav ja vältimatu jaotamine on otsustatud nende kolme Riigi poolt ja lõpetatud Traktaadiga, mis sõlmitud Nende vahel Sanktpeterburis 13. (24) oktoobril 1795. aastal, tunnistati vajalikuks arutada edasi vahendite üle, et rahuldada erinevaid selle Kuningriigi vastaseid nõudmisi, täpselt nagu ka vastavuse suhtes, millist tuleb jälgida nende nõudmiste osistamisel. Aga nii nagu veel endiselt eksisteerivad Nende Majesteedi Rooma Keisri ja Preisimaa Kuninga vahel probleemid Nende vastastike valduste vahelise piiri tõmbamisel on muus lakanud olemast, osalevate poolte rahuloluks, vahendiks T. M. Ülevenemaalise Keisrinna Õils mälestus, kelle heasoovlikkusele nad selles toetusid ja kõik võimas sellisel viisil kindlustada kolm Riiki nende poolt hõivatud piirkondade täpse, tegeliku ja vahetu omandamise mis kinnitatud täielikult Nende vahelise nõusolekuga ja peale selle on veel kinnitatud Kuningriigi poolt T. M. Stanislas Auguste, Poola Kuninga ja Leedu Suurvürsti loobumisega, saates sellest 14. (25) Novembri 1795.a. Akti T. M. Ülevenemaalisele Keisrinnale, millise koopia on siia sisse võetud;

samuti nagu korralduste kava kõikide asjade suhtes, mis jäävad Poola Kuninga suhtes ja on pakutud juba 30 oktoobri 1795.a. läbirääkimistel on uuesti ausse tõstetud ja kolm Riiki kavatsesid selle asetada käesoleva konventsiooni aluseks, millisega on kutsutud T. M. Rooma Keiser liituma; siis allakirjutajad volinikud selle koostamisele leppisid kokku järgmistes punktides ja artiklites:

Artikkel I.

T. M. Ülevenemaaline Keiser ja T. M. Preisimaa Kuningas üheskoos T. M. Rooma Keisriga kuulutavad, et Nad võtavad Enesele kõik Kuninga ja Poola Vabariigi võlad, mis on omal ajal seaduslikult tehtud kuni selle ajani, kui Nad võeti Oma valduste hulka, kohustades need vastastikku tasuma vastavuses, millised võivad olla näidatud hiljem; milleks Kõrged Lepingupooled ka nõustusid teada andma vahetult peale selle Konventsiooni allkirjastamist, avaldades kõik teated, formaalsest otsusest ja kohustusest, mis Nende poolt Endale võetud nende ära maksmiseks õiguste ning õigluse järgi.

Artikkel II.

Nagu need kohustused, kuigi nad puudutasid Poola Vabariiki või Kuningat, peavad olema tõendite põhjal järele uuritud, et need pärast ära maksta; selleks ongi Kõrgete Lepingupoolte poolt otsustatud asutada Komissjon, mis on moodustatud iga koleme Riigi alamatest, et kontrollida võlgu ja nende tasumist eeskirjade järgi, millised on ettekirjutatud korralduste ja juhtimise kavas, milline antakse neile spetsiaalselt kolme Õukonna nõusolekul.

Artikkel III.

Vabariigi kohustused, mis tehtud Hollandis avalike laenudena ja mis on tunnustatud Grodno Seimi poolt koos protsentide kasvikuga sellest ajast, rahuldatakse kolme riigi poolt vastavuses, milline on määratletud juba esitatud jaotamise kavas ja millise järgi iga summa on jaotatud kümneks osaks, millistest kolm võtab enda kanda T. M. Ülevenemaaline Keiser, teised kolm T. M. Preisimaa Kuningas, ülejäänud neli kümnendikku osa, mis jäänud Vabariigi arvelt, jaotatakse kolme Õukonna vahel võrdsete osadena, et see maksta ära samasugusel viisil ja sellel kahekordsel jaotamisel. Mis aga puudutab veel äramaksmata võlgasid, millised leitakse Vabariigi sees selle arvel ja milliste suhtes hakatakse esitama mainitud Komissonile tõendeid, siis nad rahuldatakse samamoodi kolme Kõrge Lepingupoolte poolt ülalpoolmainitud vastavuses.

Artikkel IV.

Kuninga võlgade jaoks on vastavuseks siin, milline moodutab neljakümne miljoni poola guldeni suuruse summa, milline on kinnitatud esitatud jaotamise kavaga, jääb samadele jagamise alustele, milline puudutab kogu selle jaotamist, ja kogu see mass jaotatakse viide ossa, millistest kahte hakkab tasuma T. M. Ülevenemaaline Keiser, kahte

T. M- Preisimaa Kuningas, aga viimane makstakse T. M. Rooma Keisri poolt, nõnda et mainitud Komisjonil seaduslikeks tunnistatud tõendid, õigused ja nõuded, millised selle võla moodustavad, osad ja jaod, millised lähevad neist igale kolmest Riigist, saavad äramakstud selle jaotuse järgi.

Artikkel V.

See Komisjon, seesama, millisest mainitakse Artikkel II-s, milline on määratud Poola Kuninga ja Vabariigi arвете tõendamiseks ja kontrollimiseks, tuleb kokku Varssavis 1 (12) Mail, käesoleval aastal, et täita neid temale ülesandeks tehtud asju ja seda moodustavad Komissarid varustatakse volitustega ja samuti vastavate korralduste ja ühesuguste eeskirjadega uurimiseks ja tõendite, õiguste ja nõuete, millistel need võlad põhinevad, kontrollimiseks, nõnda et kirjalikud tõendid, millised on antud Komissaride poolt kohustuste esitajatele või teistele isikutele, omades seaduslikke nõudmisi, saavad tõendite täienduseks, milliste järgi nad võivad ilmuda väljamakse järgi, milline on võetud kolme Riigipoolt omavahel kokkulepitud meetmete järgi kohustuseks teha.

Artikkel VI.

Kõrged Lepingupooled, tagades sellega õigluse ja samas andes T. M. Kuningas Stanislas Augustele Nende poolt suurepärase õppetunni Tema asutamisest ja heatahtlikusest, määrata sellele Vürstile kahesajatuhandelise igaaastase pensioni, millist Nad maksavad, igaüks võrdsetes osades makstes kaheks võrdseks tähtajaks ette, aga nimelt: esimeseks tähtajaks võetakse iga aasta 1. Jaanuar ja teiseks 1. Juuli ja seda kuni Tema surmani. Selline maksmine algab tagasiulatavalt, Tema Grodnosse kolimise ajast peale; ja nagu T. M. Öndsä Ülevenemaalise Keisrinna mälestuseks Üksi andis T. M. Poola Kuningale selle pensioni ja rahaldas kõik ta vajadused; siis T. M. Ülevenemaaline Keiser, suheldes T. M. Poola Kuningaga, üleantud summast tagastada Temale selle jaotusega, kohustusteks enam kui kolmandiku ulatuses.

Artikkel VII.

Kõrged Lepingupooled, et siduvalt edendada, võimalust mööda, Nende spetsiaalse korraldusega T. M. Poola Kuninga suhtes, selle jõuga, anda Temale vabadus ja puutumatus kasutada kõiki vallas- ja kinnisvarasid, millised ta soetas ja neid eraõiguse alusel kasutas, andes Temale sellega täieliku võimu nende üle korralduste tegemiseks, neid müüa, kinkida, annetada või pärandada selliselt nagu Ta heaks arvab, ainiti allutades õigused, millised kinnitavad Tema päritavat kinnisvara ülalmainitud Komisjoni uurimise alla, kuna need omandid, nagu ka kõigi kolme Öukonna alamate omandid, peavad olema vaieldamatult tagastatud üldise õiguse alusel.

Artikkel VIII.

Samamoodi kohustuvad Kõrged Lepingupooled jätkama Saksoonia Printsidade, Auguste III poegadele, neile Poola Vabariigi poolt määratud ja 1776.a. Erakorralise Seimi poolt kinnitatud, kummalegi 8 tuhat tukatit ((ducats, kuldrubla, tservonetsit)) pensioni maksmist, kandes igaüks, koos T. M. Rooma Keisriga, igaastaselt, selle kolmandiku osa, pensioni maksmiseks.

Artikkel IX.

Kõrged Lepingupooled, hoolitsedes väsimatult kõige eest, mis vaid võib tuua head Nende alamatele, austusest Pankade olukorra suhtes, millised sattusid langusesse selles korralageduses Nende vastastikuste alamate Pankades, omades nõudeid nende Pankade suhtes; kaalutledes seda, Nad otsustasidki taastada, võttes arvesse praeguste asjaolude erinevust, taastada kolme Õukonna ja Grodno Seimi ((parlamendi)) nõusolekul Komisjon, et rahuldada neid sellisesse langusse sattunud Pankasid; milleks koostatakse selle Komisjoni jaotuskava endistel, selleks Grodno Seimi poolt 1793.a. Aktiga asustatud alustel.

Artikkel X.

See Komisjon hakkab koosnema kolmest Liikmest, kes on nimetatud iga Õukonna poolt ja ühest Juhatajast. See tuleb kokku Varssavis 1 (12) Mail, käesoleval aastal, oma istungiteks, et seal täita temale jaotamise kava järgi ja ka Komissaride poolt antud korraldustega ülesandeks tehtud asju.

Artikkel XI.

Need kolm Õukonda, tundes kõiki meeleolusid, millised kaasnevad senini sega-alamateks tunnistatute eksisteerimisega, käsitledes Nende vastastikustes Riikides asuvate valdusi ja seades nende suhtes üksmeelse tingimuse, et edaspidi mitte sallida seda, et keegi Nende alamatest oleks loetud sega-alamaks, nõnda, et selline eksistents, aga samuti selline nimetus oleks tulvikus täiesti kaotatud; selleks igaüks vastastikustest alamatest, kellel on mõis ühes või teises Riigis, kohustub, viie aastase tähtaja jooksul, teatama enda, laste ja oma pärijate eest, samuti ka hoolealuste suhtes, kes on antud nende seadusliku hoolekande alla, et jäävad alamlusse ja selle valiku tegemine peab olema vaba ega tohi olla vähimaltki pealesunnitud; ainiti, olles selle üks kord juba valinud, ei tohi sellest mitte mingil ettekäändel enam taganeda. See valik hakkab olema ühtmoodi kohustuslik ja muutumatu tema, ta laste, pärijate ning hoolealuste suhtes, riigi kassa kasuks, selle artikli vastaselt käitumisel, ta mõisa äravõtmise hirmus. Kõrged Lepingupooled kohustuvad ilmseimal viisil jälgima selle otsuse rangeima täitmise üle, kelle vastastikustele alamate kasud ei saa olla mittetunnistatud või lubatud.

Artikkel XII.

Kõrged Lepingupoolel, soovides need kindlad ja mõistlikud vahendid pöörata Oma alamate kasuks, otsustasid anda neile viie aastase tähtaja, et nad saaksid, niivõrd headel tingimustel, kui võimalik, müüa või vahetada nende kinnisvara ja teised neile kuuluvad kohalikud õigused, mis asuvad väljaspool seda Riiki, millise nad valivad omale, kui selle alamad, elamiseks. Sellisel viisil saab otsustatud, silmas pidades pärandit ja teisi omandeid, mis saadud abielumisega või mingi teise tulevikus tekkiva õiguse alusel, millised pärandid ja muud, millisel kujul need ka ei tekiks võõras Riigis tekkinud varad peavad olema samamoodi müüdüd viie aasta jooksul; aga selle tähtaja möödudes, kui seda korraldust ei ole järgitud, siis need varad ja õigused kuuluvad kolmes Riigis konfiskeerimisele kuuluvate asjade hulka. Kõigil neil juhtudel sellistest müümistest saadud summad ja milliseid vastastikused alamad võivad viia kaasa ühest Riigist teise, mis on nende poolt elamiseks valitud, ei tohi allutada mingi kümnnise, ega ka miski teise õiguse alusel mahaarvamisele, milline võinuks olla tehtud sarnaste summade ühest Riigist teise ülekandmisel.

Artikkel XIII.

Igasugus aujärku ja nimetust vaimulikkond, kellel on mõisad või Eparhiaalsed õigused väljaspool Riiki, milles nad elavad, kuuluvad samuti kolme Riigi poolt otsuses vastuvõetud reeglite alusel, ei salli enam mingit sega-omandit, nõnda nagu need õigused kuuluvad sellele neist kolmest Riigist, millises need asuvad ja nende õiguste nimetuse all, millised kuuluvad vaimulikonnale, hakakvad olema kõik rahasummad pandi alusel või mis on antud hoiule, millised võetakse samuti selle Trooni kassasse, milliste piirkondades need hakkavad olema.

Artikkel XIV.

Kuna elmistes kahes artikli esitatud otsuste alusel tuleb üheskoos mõista seda, et vastastikuste Riikide alamad oleksid vahetult võimelised saama rahulduse ka kõigi oma teiste suhtes eksisteerivate nõudmiste suhtes ja samamoodi et nad saaksid ise oma võlglastele ära maksta, siis Kõrged Lepingupoolel kohustuvad rangelt jälgima, et nende vastastikused Kohtud kõikidel juhtudel, kui neil küsitakse abi, teostaksid ettenähtud õigustmõistmist ja tagaks kohtuotsuste kiire täitmise.

Artikkel XV.

T. M. Rooma Keiser võib olla palutud liituma käesoleva Konventsiooniga ja selle liitumise Akti Ratifitseerimine paigutatakse tähtaega, milline on otsustatud käesoleva Konventsiooni Ratifitseerimisele.

Artikkel XVI.

Käesolev Konventsioon ratifitseeritakse T. M. Ülevenemaalise Keisri ja T. M. Preisimaa Kuninga poolt ja need ratifitseerimiskirjad vahetatakse kuue nädala pärast, või varem, kui selleks tekib võimalus.

Selle kinnituseks Meie volinikud, allkirjastades käesoleva Konventsiooni, lisasime sellele Meie vapipitsatid.

See juhtus Sanktpeterburis, 15. (26.) Jaanuaril 1797.a.

Comte Jean d'Ostermann (L.S.)	(м.п.) Графъ Иванъ Остерманъ.
Alexandre Comte de Besborodko (L.S.)	(м.п.) Александръ Графъ Безбородко.
Le Prince Al. Kourakin (L.S.)	(м.п.) Князь А. Куракинъ.
Frederic Bogislas Emanuel	(м.п.) Фридрихъ Богуславъ Comte de Tauentzien (L.S.) Емануиль Графъ Тауенцинъ.

Tema Keiserlik Kuninglik ja Apostellik Majesteet, soovides siiralt anda oma Liitlastele: T. M. Ülevenemaalisele Keisrile ja T. M. Preisimaa Kuningale kõik temast sõltuvad sõpruse tõendid, varustas sel põhjusel kõige avaramate volitustega krahv Louis Cobenzli ((Луи Кобенцля)), Ungari Püha St. Etienne Suure Risti ordeni kavaler ((Св. Стефана болшаго креста)), oma Kammerhärра, Tegev-Salanõuniku ja erakorralise ning täievolilise saadiku T.M. Ülevenemaalise Keisri juures, selleks, et Tema Nimel teostada see liitumine. Seetõttu ta kuulutab, et Tema Keiserlik-Kuninglik ja Apostellik Majesteet selle Aktiga liitub ülalpool esitatud Konventsiooniga ja kohustub formaalselt ja pidulikult T. M. Ülevenemaalise Keisri ja T. M. Preisimaa Kuninga suhtes täita kõik neis sisalduvad kohustused, kui võrd need võivad sellesse puutuda.

Selle kinnituseks me Tema Keiserliku Kuningliku Apostelliku Majesteedi kinnituseks. Meie volituste jõul allkirjastasime selle liitumise Akti, lisades meie vapipitsati ja vahetasime selle vastuvõtmise Akti vastu, milline oli tehtud T. M. Ülevenemaalise Keisri ja T. M. Preisimaa Kuninga Nimel.

See juhtus S-Peterburis 26. (15.) Jaanuaril 1797.a.

Louis Comte Cobenzl (L.S.)	(м.п.) Графъ Луи Кобенцль.
----------------------------	----------------------------

((*)) Tema Majesteedi Poola kuninga poolne kuningriigist loobumise Akt.

((Siin * puudus, kuigi sisukorras oli see olemas. Tärniga olid tähistatud kogumike autorite poolt tõlgitud (st. esmatõlgitud, kuna v.k. tekstid puudusid) tekstid.))

Meie Stanislavs Auguste, Jumala armust Poola Kuningas, Leedu Suurvürst jne. jne. jne.

Meie troonile tõusmise täiesti algusest peale Me ei eeldanud Oma mõtetes kunagi

Enesel olevat mingit muud privileegi ega ka teist eesmärki kui vaid ainult teha Meie Isamaale kasu ja seepärast Me oleme valmis seda jätma kõigi nende asjaolude tõttu, milliseid Meile tunda anti, et ainult Meie lahkumine võib edendada Meie isamaa heaolu või siis äärmisel juhul vähendada neid vintsutusi. Olles praegu veendunud, et Meie hoolekanne ei saa enam Meie Isamaale kasulik olla peale õnnetut mässu, milline tekitas ja pööras selle lõpmatuks hädaks; arutledes veel, et meetmed Poola tulevases liisus, asjaolude äärmuslikkuse juures, Tema Keiserliku Majesteedi ja teiste Naaberriikide poolt nende tahte vastaselt võetud, olles vaevu ainsad, mis Meie kaaskodanikele rahu ja vaikust saavutada võisid, milliste hea toime oli alati Meie hoolekande armastusväärseks asjaks, Me otsustasime armastusest üldise rahu suhtes teatada, nii nagu Me ka piduliku viisil selle Aktiga kuulutame, et Meie loobume vabatahtlikult ja hea meelega kõigist, eranditeta, Meile aujõrgu alusel kuuluvatest õigustest, Poola Kroonist, Leedu Suurvürtkonnast ja kõigist neist sõltuvatest, samuti nagu kõigist valdustest ja neile mainitud Riikidele juurdekuuluvustest, milline pidulik Kroonist ja Poola valitsemisest loobumise Akt ja anname Tema Majesteedile Ülevenemaalisele Keisrinnale üle selle sama õigusega, millisest Me kogu Meie elu kestel olime juhindunud. Ja nõnda Troonilt lahkudes täidame Meie Kuningliku Seisuse viimase kohustuse ja palume tungivalt T. M. Keisrinnat, Oma Emaliku armu ilmutamist kõigi nende suhtes, kelle Kuningaks Meie olime, samuti nagu ka kõigile Tema Kõrgetele Liitlastele kogu Oma Suure hinge tegeliku kogemuse sisendamist. Selle kinnituseks me allkirjastasime käesoleva Akti ja suvatsesime selle kinnitada Meie pitseriga.

See juhtus Grodnos 14. (25.) Novembril 1795.a., Meie Valitsemise 32. aastal.

Stanislas Auguste Roi (L.S.)

(м.п.) Станиславъ Августъ Король.

Contre-signé: S. Kniaz de Kozielsk Puzyna Контрасигнировалъ: Кабинета Его
Secretair du Cabinet de Sa Majeste. Величества Секретарь

С. Князь Козельский-Пузина.

Tema Majesteedi Rooma Keisri 26. (15) Jaanuari 1797.a. konventsiooni salajase artikliga, milline on sõlmitud Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna ja Tema Majesteedi Preisimaa Kuninga vahel, liitumise Akt.

Tema Keiserlik-Kuninglik Apostellik Majesteet, olles sõbralikult kutsutud Tema Keiserliku Ülevenemaalise Majesteedi ja T. M. Preisimaa Kuninga poolt liituma selle eraldi ja salajase artikliga, milline on sõlmitud 26. (15.) Jaanuaril 1797.a. mainitud Majesteetide vahel ja millise sisu seisneb sõna-sõnalt järgnevas:

Eraldi ja salajane artikkel.

Pidades silmas, et mõlemad Keiserlikud Õukonnad, aga samuti T. M. Preisimaa Kuningas jõudsid arusaamisele, et on tarvis hävitada kõik, mis võinuks, peale selle riigi

lõplikku hävitamist meenutada Poola Kuningriigi eksisteerimist, Kõrged lepingupooled nõustused ja kohustused mitte kunagi oma tiitlitesse, vastavalt kõigile Õukondadele, võtma Poola Kuningriigi nimetust või tähistamist, milline käesolevast ajast ja igaveseks jääb ära kaotatuks. Ainiti nad säilitavad endale õiguse kasutada eraldi tiitleid, millised kuuluvad neile nende poolt mainitud Kuningriigi erinevate piirkondade liitmise jõul.

Käesolevaartikkel saab samasuguse jõu ning toime, justnagu see oleks sõna-sõnalt võetud Konventsiooni ja selle ratifitseerimiskirjad vahetatakse samal moel ning sama tähtaja pärast, nagu ka käesolev Konventsioon.

Selle kinnituseks meie, volinikud allkirjastasime jne.

See juhtus S-Peterburis 26. (15.) Jaanuaril 1797.a.

Comte Jean d'Ostermann (L.S.)	(м.п.) Графъ Иванъ Остерманъ.
Alexandre Comte de Besborodko (L.S.)	(м.п.) Графъ Безбородко.
Le Prince Alex Kurakin (L.S.)	(м.п.) Князь А. Куракинъ.
Frederic Bogislas Emanuel	(м.п.) Фр. Б. Э. Графъ Тауенцинъ.
Comte de Tauentzien (L.S.)	

Tema Keiserlik Kuninglik ja Apostellik Majesteet, soovides siiralt anda oma Liitlastele: T. M. Ülevenemaalisele Keisrile ja T. K. ((Kõrgus. Pr. k. tekstis on tavaliselt Majesteet.)) Preisimaa Kuningale kõik temast sõltuvad sõpruse tõendid, varustas sel põhjusel kõige avaramate volitustega krahv Louis Cobenzli ((Луи Кобенцля)), Ungari Püha St. Etienne Suure Risti ordeni kavaler ((Св. Стефана болшаго креста)), oma Kammerhärä, Tegev-Salanõuniku ja erakorralise ning täievolilise saadiku T.M. Ülevenemaalise Keisri juures, selleks, et Tema Nimel teostada see liitumine. Seetõttu ta kuulutab, et Tema Keiserlik-Kuninglik ja Apostellik Majesteet selle Aktiga liitub ülalpool esitatud eraldi ja salajase artikliga ja kohustub pidulikult T. K. Ülevenemaalise Majesteedi ja T. K. Preisimaa Kuninga suhtes täita kõik selles sisalduvad kohustused, kui võrd need võivad temasse puutuda.

Selle kinnituseks meie T. K. Apostelliku Kuninga volinikud, meie volituste jõul, allkirjastasid selle Liitumise-akti, lisades sellele meie vapipitseri ja vahetasime selle Vastuvõtu-aktiga, mis oli tehtud T. M. Ülevenemaalise Majesteedi ja T. K. Preisimaa Kuninga Nimel.

See juhtus S-Peterburis 26. (15.) Jaanuaril 1797.a.

Louis Comte Cobenzl (L.S.)	(м.п.) Графъ Луи Кобенцль.
----------------------------	----------------------------

Nr. 52.

Lõplik akt.

((1797.a. 20. (31) Jaanuar. Austria ja Preisimaa vahel Kraakovi vojevoodkonna

lõpliku jagamise Akt, koos spetsiaalse demarkatsiooni Aktiga.))

Tema Püha ja lahutamatu Kolmainsuse nimel.

Ja saagu see teatavaks kõigile ja igapähele, kes sellest teadma peab:

T. M. Rooma Keiser, Ungari ja Böömimaa Kuningas ja T. M. Preisimaa Kuningas, olles innustatud soovist täita täpisealt S-Peterburis 13. (24.) Oktoobril 1795.a. allkirjastatud traktaadi kolmandat artiklit, lõpliku määratlemisega, Kõrgel Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna vahendusel, nende Krakovi voevodkonna valduste vahelisi piiri, tegid selle töö nende vastastikustele Komissaridele, aga nimelt: T. M. ja Kuningas Jean Gabriel ((Жану Габриелю Маркизу Дю-Шателе)), Markiis Chasteler, oma kammerhärri ja Inseneride korpuse polkovnik, Marie Therese sõja ordeni kavaler ja hr. Benoit de Cache, Riiginõunik ja Püha Keisririigi ordeni kavaler; ja T. M. Preisimaa Kuningas oma onupoja hertsog Frederic Charles Louis de Holsten Beck, Jalaväe kindralleitnant, Punase Kotka ja Püha Huberti ordenite kavaler, hr. Charles de Phull ((Г. Карл фон Пфул)), alampolkovnik, oma armee kortermeister ja Teenete ordeni kavaler, aga samuti, hr. Arnold Louis de Hoym, Sõjaväe Salanõunik ja Breslau Riigivarade ja sõjaväe asjade Koja direktor; T. M. Ülevenemaaline Keisrinna, nimetatud 13. (24.) Oktoobri traktaadi jõul, millise järgi mõlemad kõrged lepingupooled, usaldades täielikult Tema õiglust ja Tema vastastikuse ühesuguse sõprusega, pöördusid Tema kõrgele vahendusele ja otsusele Kraakovi voevodkonnas piiride määratlemise suhtes, määras ja volitas hr. Maurice de Lacy ((г. Морица Де-Ласи)), Kindralleitnant, Jekaterinburgi laskurite korpuse ülem ((Catherinoslaw, Екатеринбургских)), Püha Georges III järgu ja Püha Anna ordeni kavaler; hr. Paul Divow, Kantselei nõunik ja Püha Vladimiri ordeni kavaler – olla vahendajateks ja kooskõlastajateks piiri määramise asjas.

Peale kohtumist ja ettenähtud vormis koostatud volikirjade vahetamist, kolme Riigi Komissaride vahel, kõrgete lepingupoolte Komissarid, aga nimelt: T. M. Rooma Keiser ja T. M. Preisimaa Kuningas, suuliste nõupidamiste tulemusel ja nende Õukondade spetsiaalse korralduse alusel, võtsid vastu demarkatsioonijoon, mis oli tõmmatud ja määratletud 10. (21) Oktoobri 1796.a. S-Peterburi konverentsil, Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna Ministeeriumi poolt ja otsustasid teha järgmised artiklid.

Artikkel I.

Demarkatsioonijoon, milline hakab tulevikus eraldama T. M. Rooma Keisri maid T. K. Preisimaa Kuninga maadest Kraakovi maakonnas ((Platinat, старостве)), mis algab Przemsa jõe suubumise kohast Vislasse Gorzovi küla lähedal, joostes seejärel mööda Przemsa jõe kuni selle liitumiseni Biala Przemzagiga, Slupia vastas, joostes seejärel mööda viimati mainitud jõe voolusuunas kuni sellesse Centoria oja suubumiseni, mida mööda see liigub kuni selle allikani Stara Hutta küla lähedal. Mainitud Centoria oja allikast jookseb demarkatsioonijoon Stara Huttast asumi, jättes viimase T. M. Rooma Keisrile ja territooriumi küla Podzamcze mõisa omanike, Preisimaa alama ja Rodaky, T. M. Rooma Keisri alama vaidlusaluse territooriumi vahelt läbi, kuni Zary nimelise metsa alguseni, milline asub Podzamcze ja Rodaky vahelisel vaidlusalal. Siit pöördub joon

Lõunasse, peaeagu täisnurga all kuni teeni, milline jookseb Läänest-Itta mainitud Zary metsast läbi ja jookseb Stara Huttast Riczowlesny külla, milline kuulub Podzamczele ja saab T. K. Preisimaa Kuningale. Seejärel jookseb joon mööda seda teed kuni selle ristumiseni Szrubarniast lähtuva teega. Sealt jookseb see Lõunasse ja liigub selles suunas; jättes Szrubania elamu (talu) T. K. Preisimaa Kuningale, joon jookseb mööda teed Szrubainast Zelaskosse Ryczowecki maade vahelt, millised kuuluvad Keisrile ja Ryczowlesny ja Zelasko maade vahelt, millises kolm Põhja pool asetsevat maja saavad Preisimaa ja kaks Lõuna pool asuvat maja – Austriale. Sellest punktist jookseb demarkatsioonijoon mööda Ryczowlesny ja Ryczoweck külade vahelist piiri kuni selle piiri ühinemiseni Kwasniowi küla piiridega, milline kuulub Tema Keiserlikule Kõrgusele. Siit läheb see piki Ryczowlesny ja Kwasniowi piiri kuni Wymyslowi kõrtsini ((cabaret, корчмы)), milline kuulub Rwasniowile, ja jookseb seejärel mööda Ryczowlesny ja Krzywoploty vahelist piiri, milline kuulub T. M. Keisrile, piki suurt, d'Olkusz-Pilica teed. Selle tee ristumisel teega, milline läheb Ryczowlesnyst Zlodzienicesse, milline kuulub Tema Keiserlikule Majesteedile, piir, joostes seda teed pidi, pöördub Loodesse läbi Ruska nimelise metsa, milline on vaidlustatud Ryczowlesny ja Zlodzienice külade vahel. Seejärel läheb see mööda selle metsa äärt kuni teeni, milline läbib selle Ruska metsa kuni teeni, ja jookseb Ryczowlesnyst Pilicasse. Sellest punktist, piir, milline eraldab Zlodzienice, Smolen, Kompiel ja Kleszczowa küla maad, millised jäävad Tema Keiserlikule Majesteedile Kossikowa, Pilica ja Slawniowi külade maadest, millised kuuluvad Preisimaa Kuningale, samal ajal moodustab see ka demarkatsioonijoone kahe riigi vahel ja see jookseb punktini, kuis kahe viimase Kleszowa ja Slawniowi küla piirid puutuvad Pilica jõge, millise voolusäng moodustab seejärel piiri kuni Koniecpolini, Krakovi vojevoodkonna põhjatipuni.

Ülalpool esitatud demarkatsioonijoone selgitamiseks lisatakse sellele lõppaktile piiri üksikasjalikult kujutav topograafiline kaart, milline moodustab selle Akti lahutamatu osa ja millisel on sellega ühesugune jõud ning tähendus.

Artikkel II.

Nii, nagu käesolevas Demarkatsiooniaktis on kahe lepingupoolse riigi Krakovi vojevoodkonna valduste piiriks võetud Przemza, Centoria ja Pilica jõed, siis mõlemad kõrged lepingupooled, pidades silmas selle ja teise poole alamate heaolu ning mugavust, nõustusid nendel jõgedel laevatamise vabadusega, ja samas ka metsa ja toodete parvetamisega, millised võivad olla veetud ühest valdusest teise, nõudmata mingeid tolle. Peale selle tunnistati võimalikuks lubada kõigil laevadel, praamidil ja palgiparvedel, õnnetuse puhul, maabuda vastaskaldal, tasumata selle eest mingit tasu; nii ühelt kui teiselt poolelt antakse korraldus sarnastel juhtudel osutada igasugust hädavajalikku abi, kusjuures tööliste tasumine on täiesti vaba ja seda tehakse nendega vabatahtliku kokkuleppe alusel. Nõnda nagu metsa parvetamisel on võimalik tammide, veskite ja teiste rajatiste kahjustamine, siis otsustatakse, et selliste kahjude puhul makstakse selliste juhtude puhuks mõlemate kõrgete lepingupoolte poolt kohtadele uuringuteks ja hindamiseks määratud komissaride hinnangu alusel hüvitust. Samamoodi lubatakse neil jõgedel selle ja teise poole alamatel püüda kala.

Artikkel III.

Neis kohtades, kus avatakse tollipunktid, lubatakse ühelt ja teiselt poolelt pidada praame või rajada sildu, piiridel tavaliselt eksisteerivatest ettevaatusabinõudest, milliseid pidevalt jälgitakse, kinni pidades, nagu ka veskitest ja tammidest, millistest räägitakse järgmises artiklis.

Artikkel IV.

Veskid ja tammid, millised praegu eksisteerivad tulevikus piiri moodustavatel jõgedel, jäävad selle või teise lepingupoolse Riigi, millisele nad käesoleval ajal kuuluvad, . Valdusesse, kooskõlas joonega, milline on täheldatud käesoleva Akti esimeses artiklis, kuigi tammid puudutavad ka vastaskallast, kusjuures on iseenesest mõistetav, see, et nii ühelt kui teiselt poolelt ei tohi takistada nende hädavajalikku remondi tegemist. Kui ühe või teise poole Riigi alamad sooviksid rajada tamme oma kallaste lähedale või ehitada neile veskeid, siis sellisel juhtumil nad peavad sel juhtumil eelnevalt pöörduma loa saamiseks mõlemate valitsuste poole, milleks saadetakse valitud kohas uuringute teostamiseks kohale ettevalmistatud inimesed ja et lubada tammi ja veski ehitamist, kui uued rajatised ei hakka tegema mingit kahju juba seal eksisteerivatele tammidele ja veskitele, ega ujuta üle naabermaaid, mis võib eelmainitute rajamisel juhtuda. Võõrale kaldale ehitatud veskite valdajatele, tehakse ettekirjutus, need oma kaldale üle viia; juhtumil, kui sellist üleviimist rakendada ei saa, maa valdaja, millisel sarnane veski osutub olevat, peab veski omanikule maksma välja selle väärtuse, või siis, peab maksma esimesele lepingu järgi igaastast obrokit ((renti)). Ühe või teise meetme rakendamise valib sel juhtumil maaomanik. Seda-sama korda hakatakse järgima ka tuuleveskite suhtes, millised osutuvad olevaks võõra piiri taga. Aga kui juhtus, et käesoleva piiri tõmbamisel eraisiku mõis oli poolitatud jõgedega, millistest saavad riikide vahelised piirid ja kui sarnased veskid on nende omad, siis sellisel juhtumil jääb neile mõlemate poolte poolt antud kasutusluba, seda seni, kuni kahe lepingupoolse Õukondade antud edasised korraldused ei muuda asjade seisu.

Artikkel V.

Demarkatsioonijoone suunas Stara Huttast kuni Slawniowi külani Pilica lähedalt on otsustatud kaevata piiripostide vahele kraav, mille mõõdud ja kaevamise alustamise päev, mil võivad lepingupoolte poolt nimetatud töölisel asuda selle rajamisele, määratletakse mõlemate Riikide nimetatud komissaride kokkuleppega.

Artikkel VI.

Piirijoone suuna üksikasjalik kirjeldus ja piiripostide asetamine sellelt ja teiselt poolelt, millisest oli mainitud esimeses Artiklis, mis on komissaride poolt allkirjastatud

ja pitsatitega kinnitatud, hakkab omama samasugust jõudu ja tähendust, just nagu see oleks võetud sõna-sõnalt käesolevasse Akti.

Artikkel VII.

Samamoodi on otsustatud, et viivitamatult, peale käesoleva lõpp-akti allkirjastamist, Tema Majesteedi Preisimaa Kuninga väed väljuvad viivitamatult ringkondadest, millised läksid Tema Majesteedile Rooma Keisrile, milline astub nende valdusesse ilma mingite takistusteta ja viivitusteta; samuti Ta, Preisimaa Kuninglik Majesteet, käesoleva lõppakti jõul vabastab ustavusvandest ja alamlusest nende ringkondade elanikud, kui nad olid sellised tötused temale andnud.

Artikkel VIII.

Käesolev lõpp-akt ratifitseeritakse tunnustatud vormis ja selle ratifitseerimiskirjad vahetatakse Kraakovis kuue nädala pärast või varem, kui selleks tekib võimalus.

Selle kinnituseks meie, Nende Majesteetide Rooma Keisri ja Preisimaa Kuninga volitatud komissarid, allkirjastasime käesoleva lõpp-akti, milline koosnes kaheksast Artiklist, mis on sõlmitud Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisri kõrgel vahendusel ja kinnitatud Tema volitatud komissaride formaalse deklaratsiooniga ning lisasime sellele meie vapipitsatid.

See juhtus Kraakovis 20. (31.) Jaanuaril 1797.a. aastal.

Jean Gabriel Marquis de Chasteler (L.S.) (м.п.) Маркизь Иоаннь Габрйель Дю-Шателе.

Frederic Charles Louis Duc de Holstein Beck (L.S.) (м.п.) Герцогъ Фридрихъ Карль Людвигъ Шлезвигъ-Бекский. Гольштейнь-

Benoit de Cache (L.S.)

(м.п.) Бенедиктъ Де-Каше.

Charles de Phull (L.S.)

(м.п.) Карль фонъ Пфуль.

Arnold Louis de Hoym (L.S.)

(м.п.) Арнольдъ Лудвигъ фонъ Гоймъ.

Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisri volitatud Komissaride Deklaratsioon.

Meie, Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisri volitatud komissarid, olles vahendajad ja vahekohtunikud Austria ja Preisimaa Kraakovi voevoodkonnas asuvate valduste vahelise piiri määratlemisel, kuulutame: et ülalpool esitatud piiritlemise lõpp-akt, Nende Majesteetide Rooma Keisri ja Preisimaa Kuninga poolt, mis koosneb kaheksast artiklist, koos kõigi määrustega, tingimustega ja selles sisalduvate otsustega, mis sõlmiti T. M. Ülevenemaalise Keisri vahendusel, arbitraazil ja garantiiga; selle kinnituseks meie allkirjastasime selle ja lisasime siin meie vapipitsatid.

See juhtus Kraakovis 20. (31.) Jaanuaril 1797.aastal.

Maurice de Lacy (L. S.) (м.п.) Морицъ Де-Ласи.
Paul Divow (L. S.) (м.п.) Павелъ Дивовъ.

Spetsifikatsioon.

Piiride, millised eraldavad T. M. Rooma Keisri valdusi T. M. Preisimaa Kuninga Kraakovi voevoodkonnas asuvatest valdustest, üksikasjalik mahamärkimise, piiritlemise lõpp-akti alusel, mis on sõlmitud Kraakovis Nende Majesteetide allakirjutanud volinike poolt, Tema Keiserliku Ülevenemaalise Majesteedi arbitraazil ja vahendusel 20. (31.) Jaanuaril 1797. aastal.

Kahe kõrge riigi vahelised piirid hakkavad nüüdsest peale Visla vasakul kaldal sellesse Przemsza jõe suubumise kohast, kust piir jookseb mööda selle jõe voolu üles kuni selle ühinemisega Biala-Przemsza Slupina küla vastas, edasi jookseb voolu mööda seda viimast jõge kuni selle suubumiseni Centoria jõkke, mida mööda see jookseb kuni selle allikani Starahuta või Hutki küla lähedal; sellest kohast algab maismapiir ja see jätkub Ida suunas ületades Kroszczobrodi mäestiku tipu kaudu külade vahelist piiri pidi, millised asuvad neist mägedest Põhjas ja Lõunas kuni selle ühinemisega Pilica parema kaldaga Slawniowi ja Kleszcowa külade vahelt, läheb sealt alla mööda selle jõe voolu kuni endise Krakovi voevoodkonna piirideni Koniiecpoli taga, nõnda nagu see täielikult ja üksikasjalikult on esitatud käesolevas aktis ja sellele lisatud kaardil.

Märkus. Vahema ühest piiripostist teiseni määratakse alati mööda geomeetrilist sirgjoont ja väljendatakse Viini toisedes ((toise , pr. k. süld)) või Reini mõõtevardaga. Viis tavalist sammu moodustavad kaks Viini toiset või ühe ((жердь)) Reini mõõtevarrast ((vits ? latt? 6 või 9 küünart või .((st. 2 sülda = 4 m)). ((Mina kasutasid sülda ja latti, kuna viimase „verges“, „жердей» vanaaegset nimetust ei leidnud. Tekstis nimetatakse mingi nimega hurtsikuid, vahest tuleb neid mõista kui talusid või siis elumaju.)). See piirijoon on jaotatud kolme ossa.

Esimene osa. ((Veepiir, mööda jõgesid.))

Algab Przemsza suubumisest Vislasse, hõlmab neist jõgedest esimese voolu kuni punktini, kus Slupnia küla vastas ühineb temaga Biala-Przemsza jõgi, läheb seejärel mööda voolu Biala-Przemszani kuni Centoriasse suubumiseni ja siis mööda Centoria jõge kuni selle allikani Starohuty või Hutki lähedal. Piiripost Nr. I on asetatud Przemsza jõe paremale ja vasakule kaldale, kus see suubub Vislasse; T. M. Rooma Keisri piiripostid väikesel kõrgustikul Gorzowi küla maal, aga T. M. Preisimaa Kuninga piiripostid Sileesias paikkonnas, milline on eraldatud Bobreki mõisast, milline kuulub Tema Keiserlikule Majesteedile.

200 sülla või saja varda ((lati)) kaugusel asub piiripost Nr. II, mis on püstitatud sellisel viisil, et Keiserlik piiripost seisab põllul oja kõrgemal paremal kaldal selle suubumisel Przemszasse Gorzowi küla territooriumil; Kuninglik piiripost - vastupidi põllul, milline kuulub Bobreki mõisale.

Eelmisest 305 sülla või 152,5 lati kaugusele on asetud piiripost Nr. III, nõnda, et

Keiserlik piiripost Przemsza vasakul kaldal, milline asub kõrgustikul Gorzowi külale kuuluva maja lähedal; Kuninglik piiripost aga paremal kaldal ja samuti kõrgustikul Joseph Kollowe rehielamu lähedal samast mõisast. Nende piiripostide lähedalt möödub tee Gorzowist Sileesias asuvasse Czarnuchowicesse.

644 sülla või 322 lati kaugusel asuvad piiripostid Nr. IV, millised on paigutatud nõnda, et Keiserlik piiripost asub Gorzowi küla luhal, aga Kuninglik jõe vasakul kaldal, väikese oja, mis tuleb Jean Stecki ((Ивана Стецкого)) veski juurest, mis kuulub Sileesia Kupczewice külale, suubumiskoha lähedale.

1184 sülla või 592 varda kaugusele on püstitatud piiripost Nr. V. Keiserlik piiripost asub enne Chelmeki küla asuva silla lähedal, kus suur tee läheb Kraakovist Ülem-Sileesiasse; Kuninglik piiripost asub sama silla ja maja lähedal, millist nimetatakse Zamosty ja asub Chelmi mõisas.

728 sülla või 364 lati kaugusel asuvad piiripostid Nr. VI, millised on paigutatud nõnda, et Keiserlik piiripost asub oja paremal kaldal, milline jookseb Zagorzeks nimetatud veski juurest, seal kus ta luhal, mis kuulub Chelmeki külale, ühineb Przemszaga, aga Kuninglik piiripost on paigutatud luhale, mis kuulub Grand Chelm ((Большой-Хелмъ)) külale.

1720 sülla või 860 lati kaugusele on püstitatud piiripost Nr. VII, nõnda, et Keiserlik piiripost asub Dembi küla lähedal põllul Smierdzonca oja paremal kaldal, kus see suubub Przemszasse; Kuninglik piiripost asub luhal milline kuulub Semelini külale, üpris lähedal väikese saare tipule, milline jääb Preisimaa Kuninga valdustesse.

480 sülla või 240 lati kaugusel asuvad piiripostid Nr. VIII. Keiserlik piiripost asub Byszynka oja vasakul kaldal, seal kus see suubub Przemszasse Dembi küla lähedal; Kuninglik piiripost aga asub Semelini küla põllul.

1220 sülla või 610 lati kaugusele on paigutatud Keiserlik piiripost Nr. IX, mis asub Jeleni küla maal Golombi saarel, enne lüüse, millistest antakse vett Sasny nimelisse sae- ja jahuveskisse ja mis kuulub Tema Majesteedile Preisimaa Kuningale; kaks saart Przemsza jõe peamise voolusängi vasaku kalda lähedal, nagu ka Pilska nimeline saeveski Jeleni küla maal, jääb T. M. Rooma Keisrile.

1120 sülla või 560 lati kaugusel asub Kuninglik piiripost Nr. IX, milline on püstitatud Sasny nimelise saeveski vastu Semelini küla maal, milline kuulub Chelmi mõisale.

328 sülla või 164 lati kaugusel Keiserlikust piiripostist Nr. IX on püstitatud piiripostid Nr. X. Keiserlik piiripost asub Jeleni küla lähedal asuva koolmekoha juures, Kuninglik piiripost aga asub selle vastas, Zelena kõrtsi lähedal, milline kuulub Preisimaa Sileesia Dziczkowice külale. Sellest koolmekohast kõrgemal asub väike saar, mida nimetatakse Ostrowekiks ja see kuulub T. M. Preisimaa Kuningale.

708 sülla või 354 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. XI, nõnda, et Keiserlik piiripost asub Szabereki mäe jalami, koolme ja suure tee lähedal, mis jookseb Oswiecimist Jeleni ja Niwki küla kaudu, Jeleni küla territooriumil. Kuninglik piiripost asub, vastupidiselt, põllul, milline kuulub Preisimaa Sileesias Dziczkowice külale.

580 sülla või 290 lati kaugusel on paigutatud piiripostid Nr. XII. Keiserlik piiripost asub Saworsno küla luhal, väikese Wawolnica oja vasakul kaldal, kus see suubub Przemszasse; Kuninglik piiripost asub poolsaarel, milline kuulub Dziczkowice külale ja seepärast kuulub T. M. Preisimaa Kuningale.

1200 sülla või 600 lati kaugusel asub piiripost Nr. XIII, milline kuulub T. M.

Rooma Keisrile ja see on püstitatud Saworsno küla metsalagendikule enne Przemszat läbivat koolmekohta.

1250 sülla või 625 lati kaugusel asub Kuninglik piiripost Nr. XIII Bialybrzegiks nimetatava hurtsiku lähedal, väikesel Preisimaa Sileesia Dokolo saarel,

364 sülla või 182 lati kaugusel asub Keiserlik piiripost Nr. XIV, mis püstitatud Slupnia mõisa metsalagendikule koolme lähedal: selle vastas asub Kuninglik piiripost, metsatalu lähedal, Dobilaks nimetatud hurtsikute ees, milline kuulub Slupnia mõisale Sileesias.

732 sülla või 366 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. XV, nõnda, et Keiserlik piiripost asub koolmekoha juures Brzezinka küla metsalagendikul, aga Kuninglik piiripost selle vastas vana hüti, millist nimetatakse Brzikaks, metsalagendikul, Sileesias.

1036 sülla või 518 lati kaugusel asuvad piiripostid Nr. XVI, millised on püstitatud nõnda, et Keiserlik piiripost seisab Saworsno mõisa luhal, aga Kuninglik selle vastas Brzenczakowice küla hurtsiku lähedal, milline kuulub Adam Urbanile, Sileesias.

760 sülla või 380 lati kaugusel on luhale, milline kuulub väiksele Niwka linnale, Slupnia küla ees, Biala-Przemsza vasakul kaldal, selle suubumisel Przemszasse, püstitatud Keiserlik piiripost nr. XVII. Kuninglik piiripost Nr. XVII asub piiripostist Nr. XVI, 772 sülla või 386 lati kaugusel mainitud linna luhast, Biela-Przemsza paremal kaldal 12 sülla või 6 lati kaugusel selle suudmest.

400 sülla või 200 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. XVIII Biala-Brzemsza jõe paremal ja vasakul kaldal: Keiserlik piiripost seisab metsalagendikul, milline kuulub Niwka linnale, silla lähedal, mida ületab suur tee, mis jookseb Kraakovist Niwka kaudu Myslowieci, Sileesias; aga Kuninglik piiripost asub paremal kaldal samal territooriumil Niwka linna äärmise maja lähedal.

200 sülla või 100 lati kaugusel läheb eelmainitud linna saeveski veevarustuse kanal ja milline suubub allpool uuesti jõkke. Mainitud kanaliga moodustunud saar kuulub T. M. Preisimaa Kuningale.

308 sülla ehk 154 lati kaugusele piiripostist Nr. XVIII on püstitatud piiripostid Nr. XIX, nõnda, et Keiserlik piiripost asub Niwka linnale kuuluval luhal, silla lähedal, mida ületab sõidutee, mis viib Klimentowi.

Rehielamust, milline kuulub Niwka linnale, mitte kaugel, jookseb vasakult kaldalt kanal, milline juhib vee Gensori veskisse ja mis ühineb seejärel uuesti Biala-Przemszaga.. Sellisel viisil moodustunud saar jääb T. M. Rooma Keisrile. Kuninglik piiripost on püstitatud selle vastu sama silla lähedale ja samal territooriumil Rostokachi nimeliste hurtsikute ette.

558 või 279 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. XX. Keiserlik piiripost asub Porembka maade metsalagendikul silla lähedal, mille üle jookseb tee Dombrowast-Porembkasse; Kuninglik piiripost asub samal maal selle sama silla jalamil, Borowa kõrtsi lähedal.

1496 sülla või 748 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. XXI. Keiserlik piiripost püstitati Szczokowa karjatataval luhal, Reszkowa Gura nimelisel mäel, koolmekoha lähedal; Kuninglik, selle vastas samal territooriumil ja luhal.

1092 sülla või 546 lati kaugusele on paigutatud piiripostid Nr. XXII; Keiserlik Dlugoszyni külale kuuluval põllul, silla lähedal, millest läheb üle suur tee Bilizist Siewerzi kaudu Czenstochowisse; selle vastas sama paiga põllul asub Kuninglik piiripost.

684 sülla või 342 lati kaugusel asuvad piiripostid Nr. XXIII, millised asetsevad nii, et Keiserlik piiripost asub Szczokowa küla luhal, koolmekoha lähedal, Kuninglik piiripost paikneb selle vastas sama küla luhal.

772 sülla või 386 lati kaugusele on paigutatud piiripostid Nr. XXIV. Keiserlik piiripost on paigutatud väikese Macki küla luhale, silla lähedal, millest jookseb üle tee Szczokowa külast Macki külla; aga Kuninglik piiripost asub eelmise vastas, selle sama Macki küla lähedal, selle territooriumil ja põllul.

1432 sülla või 716 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. XXV. Keiserlik asub koolmekoha lähedal Dombrowka küla territooriumil, Kuninglik aga selle vastas Slawkowi küla territooriumil Buleki nimelise hurtsiku lähedal.

1220 sülla või 610 lati kaugusel asuvad piiripostid Nr. XXVI, millised on paigutatud nõnda, et Keiserlik piiripost asub Slawkowi küla territooriumil, Boleslowi ja Czienszkowice vahelise silla lähedal; mitte kaugel ülalpool voolu suubub Biela-Przemszasse Stola-Zuradzka oja, aga Kuninglik piiripost asub selle sama silla lähedal ja ka sama küla territooriumil.

2336 sülla või 1168 lati kaugusele on püstitatud piiripostid NR. XXVII. Keiserlik asub Bukuana küla territooriumil silla lähedal, mille üle jookseb tee Chrzanowist Slawkowi; aga Kuninglik asub selle vastas samal territooriumil, mainitud silla jalamil kahe Slawkowi kahe veski ees, millised jäävad T. M. Preisimaa Kuningale, aga tinavabrik kanalil, milline moodustab saare Biala-Przemszale ja see jääb T. M. Rooma Keisrile.

200 sülla või 100 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. XXVIII. Keiserlik asub luhal väikese saare tipus, milline jääb Slawkowi linna territooriumile, T. Keiserlikule M.; aga Kuninglik piiripost asub eelmise vastas ja sama mainitud linna territooriumil, mäe jalamil, millisel asub Slawkowi linn.

276 sülla või 138 lati kaugusel asuvad piiripostid Nr. XXIX sellisel viisil asetatuna, et Keiserlik seisab Krzykowa küla territooriumil, silla lähedal, millest jookseb üle suur Kraakovist Slawkowi jooksev tee, kõrtsi lähedal, milline kuulub Krzykowa külale; Kuninglik piiripost asub selle vastas Slawkowi linna territooriumil mainitud silla lähedal.

800 sülla või 400 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. XXX, laguneva silla lähedal, millest läks kunagi üle Krzykowa külast Slawkowi linna jooksev tee. Keiserlik piiripost seisab vasakul kaldal Slawkowi linna territooriumil Chwaliboszczy hurtsiku lähedal, Kantorowstwo mäe jalamil. Kuninglik piiripost asub sellel samal territooriumil, jõe paremal kaldal Rudna nimelise mäe jalamil.

940 sülla või 470 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. XXXI kohta silla lähedal, millest jookseb üle suur tee Olkuszist Siewerzi, olles Okradzinowi küla maadel: Keiserlik piiripost asub sama jõe vasakul kaldal, Okradzinowi külale kuuluva hurtsiku lähedal aga Kuninglik piiripost asub jõe paremal kaldal mainitud küla veskist kõrgemal, milline jääb T. M. Preisimaa Kuningale.

864 sülla või 432 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. XXXII Kuznicka-Blendowska küla territooriumil, silla lähedal, millest jookseb üle Olkuszist Siewerzikaudu Alam-Sileesiasse minev suur tee. Keiserlik piiripost on asetatud luhale Kuznicka-Blendowska küla lähedal, ülalpool Stola-Olkusza oja suubumise kohta; aga Kuninglik paremal kaldal asuval põllul.

2108 sülla või 1054 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. XXXIII Blendowi küla territooriumil, silla lähedal, millest jookseb üle Slawkowist ja Olkuszi kaudu

Blendowi minev tee; Keiserlik piiripost on Biala-Prszemsza jõe paremal kaldal, Blendowi küla lähedal.

800 sülla või 400 lati kaugusele on Biela-Prszemsza paremale kaldale püstitatud piiripostid Nr. XXXIV, Centoria suudme paremale ja vasakule küljele Kuzznicka-Blendowska mõisa maale: Keiserlik piiripost on vasakul kaldal põdsastiku ees, aga Kuninglik piiripost paremal kaldal õllekõogi lähedal, milline asub Kuzznicka-Blendowska külas, mõisa hurtsikus. Sellest õllekõogist kõrgemal jookseb Centoria paremalt kaldalt kohalikku veskit veega varustav kanal ja milline üheneb allpool Biela Prszemszaga, kusjuures moodustunud saar jääb T. M. Preisimaa Kuningale.

808 sülla või 404 lati kaugusele on põllule, milline kuulub Chechlo külale, püstitatud piiripostid Nr. XXXV, Keiserlik piiripost asub Centoria vasakul kaldal, põdsastiku lähedal, aga Kuninglik piiripost selle vastas, mainitud jõe paremal kaldal.

312 sülla või 156 lati kaugusel asuvad piiripostid Nr. XXXVI, millised on püstitatud nõnda, et Keiserlik piiripost seisab põllul, milline kuulub Chechlo külale silla lähedal, millest jookseb üle tee Chechlost Niegowonicesse, põdsastiku ees, aga Kuninglik piiripost asub selle vastas Grabowa küla põllul, mainitud silla lähedal.

388 sülla või 194 lati kaugusele on püstitatud piiripostid XXXVII. Keiserlik asub Chechlo küla maal tiikide ja hurtsikute lähedal, millised kuuluvad mainitud külale ja silla lähedal, millest jookseb üle tee Chechlost Grabowasse. Sellest kohast kõrgemal suubub väike oja, milline jookseb Chechlez nimelise veski juurest Centoriasse; Kuninglik piiripost asub Grabowi küla territooriumil mainitud silla lähedal, Kluszeki nimelise veski juures, milline jääb T. M. Preisimaa Kuningale.

320 sülla või 160 lati kaugusele on Kucznicza küla maale püstitatud piiripostid Nr. XXXVIII, silla lähedale, millisest jookseb üle tee Rodakist Blendowi: Keiserlik piiripost seisab Saglinski hurtsiku ja vana jahuveski lähedal. Sellest sillast kõrgeemalt jookseb mainitud veskist kanal Centoria jõkke, moodustades väikese saare, milline jääb koos veskiga T. M. Keisrile. Kuninglik piiripost asub selle vastas, jõe paremal kaldal.

680 sülla või 340 lati kaugusele on silla lähedale, millist mööda jookseb tee Rodakist Grabowasse, püstitatud piiripostid Nr. XXXIX: Keiserlik piiripost asub Rodaki küla, Kuninglik aga Grabowa küla territooriumil.

1084 sülla või 542 lati kaugusele, ülalpool mainitud jahuveskist silla lähedale ja allapoole saeveskist, milliste mõlemate nimi on Olesny, on püstitatud piiripostid Nr. XL, millised asudes vasakul kaldal jäävad T. M. Rooma Keisrile. Keiserlik piiripost asub vasakul kaldal Hutki küla territooriumil, aga Kuninglik Centoria jõe paremal kaldal, Podzamcze ja Hutki valdajate vaidlusalusel maal.

300 sülla või 150 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. XLI silla lähedase oru põhjas, millisest läheb üle tee Starehutyst Rokitnosse: Keiserlik piiripost asub Hutki küla territooriumil Centorya nimelise veski lähedal, milline kuulub T. M. Keisrile; Kuninglik piiripost asub selle vastas, Podzamcze ja Hutki valdajate vaidlusalusel maal.

448 sülla või 224 lati kaugusele on Centoria allika lähedale oru ülemisse otsa, tee lähedale, milline jookseb Rodakist Rokitnosse, püstitatud piiripostid Nr. XLII. Keiserlik piiripost asub Hutki küla maal aga Kuninglik piiripost selle vastas 63 sammu kaugusel Podzamcze ja Hutki küla valdajate vaidlusalusel maal.

See algab Centoria jõe allikatest, jätkub Starahuta hurtsikute maade, millised jäävad T. M. Rooma Keisrile ja Podzamcze, Preisimaa alamate ja Rodaki, Rooma Keisri alamatest valdajate vaidlusaluste maade vahelt, kuni Zary nimelisse metsa sisenemiseni, milline asub samuti vaidlusalusel Podzamcze ja Radaki valdajate maal. Sealt pöördub piir Lõunasse, peaegu täisnurga all kuni teeni, mis lõikab mainitud Zary metsa Läänest-Itta läbi ja mis jookseb Starahutast Ryczowlesnyse, milline kuulub Podzamcze ja mis läheb T. M. Preisimaa Kuningale. Seejärel jookseb piir mööda seda teed kuni selle ristumiseni Czrubarniast tuleva teega. Piir pöördub siit Lõunasse, jättes Szrubarnia elamud (suvilad) T. M. Preisimaa Kuningale.

Seejärel ta läheb mööda Szrubarnia-Ryczoweki teed Ryczoweki maade, millised kuuluvad T. K. M. ja Ryczowlesnyst kuni Zelasko maade vahelt, millises kolm maja, mis asuvad Põhja pool, jäävad Preisimaale, aga kaks maja Lõuna pool jäävad Austriale. Alates sellest punktist jookseb demarkatsioonijoon Ryczowlesny ja Ryczoweki külade vahelist piiri kuni nende kahe küla piiride kohtumiseni Kwasniowi küla piiriga, milline kuulub T. K. M. ((Keiser)). Sealt jookseb piir mööda Ryczowlesny ja Kwasniowi külade piiri kuni Kwasniowi külale kuuluva Wymyslowi kõrtsini, kust see jookseb piki Ryczowlesny ja Krzywoploty külade vahelist piiri, milline kuulub T. M. Keisrile, piki suurt teed, mis jookseb Olkuszist Pilicasse. Selle tee Ryczowlesnyst Slodzienieci mineva teega ristumise punktist, milline kuulub T. M. Keisrile, läheb piir mööda seda teed ja pöördub Loodesse, i Ruskaks nimetatavast metsast läbi, milline asub Ryczowlesny ja Slodzienic vaidlusalusel maal. Seejärel ta läheb mööda selle metsa serva kuni teeni, milline läbib Ruska metsa ja jookseb Ryczowlesnyst Pilicasse. Sellest punktist piir, milline eraldab Slodzieniec, Smolen, Kompiel ja Kleszczowa külade maad, millised jäävad T. M. Keisrile, Kossikowa, Pilica ja Slawniowi külade maadest, moodustades samal ajal kahe riigi vahelise demarkatsioonijoone, milline jätkub sellise punktini, kus kahe viimati mainitud külade Kleszczowa ja Slawniowi piirid kohtuvad Pilica jõega, nii nagu see on suure üksikasjalikkusega ja täpsusega märgitud mäesoleva kirjeldusega juurdelisatud kaardile.

Märkus. Tuleb märkida, et nurkade kraadid, milliseid mainitakse käesolevas kirjelduses, tähistavad geomeetrilise joone kõrvalekallet, milline on tõmmatud ühest piiripostist teiseni, nende Keiserliku ja Kuningliku piiriposti vahelisest keskpunktist. Ühe numbriga piiriposti vaheline kaugus teise piiripostini on antud linnulennult.

Centoria allika juures, kuhu on paigutatud piiripostid Nr. XLII, jookseb piir mööda Starehuty ja Podzamcze piire pidi peaegu otsejoones mööda tasandikku kuni piiripostini Nr. XLIII. Piiripostide Nr. XLII tagant läheb Hutkist tee Rokitnosse ja veel edasi 94 sülda või 47 latti läheb tee Hutkist Ogrodzienieci; kuid tee Rokitnost Rodakisse ületab piiri mitmeid kordi ja pöördub seejärel vasakule enne piiriposti Nr. XLIII.

496 sülla või 248 lati kaugusel piiripostist Nr. XLII on püstitatud piiripostid Nr. XLIII, teistpool teed, milline läheb Rodakist Kromolowisse mööda põdsastike vahelist orgu: asub Keiserlik piiripost Hutki küla territooriumil, aga Kuninglik piiripost sellest 10 sammu kaugusel Rodaki küla ja Podzamcze mõisa vaidlusaluse maa piiril. Piiripostidest

XLIII kuni XLIV jookseb piir peaegu otsejoones mööda põdsastega tasandikku pikki Hutki küla ja eelmainitud mõisa vaidlusaluse maa piiri.

108 sülla või 54 lati kaugusele on püstitatud piiripostid XLIV samale tasandikule selle jõudmisel teeni, milline läheb Rodakist Ogrodzienieci sel samal territooriumil nagu ka piiripostid XLIII vahemaaga 10 sammu teineteisest. Piiripostidest Nr XLIV ja XLV pöördub piir mööda seda orgu vasakule 173 kraadise nurga all.

232 sülla ehk 116 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. XIV väikesele kõrgendikule neil samadel maadel, nagu ka piiripostid Nr. XLIII teineteise suhtes 10 sammuse vahega. Piiripostide Nr. XLV ja XLVI vahel jookseb piir läbi väikeste põdsastikkude, ületab vaikese lohu ja pöördub Zary metsa suunda, tehes 118 kraadise nurga: seda joont ületab tee Hutkist Zary metsa.

112 sülla või 56 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. XLVI enne Zary metsa asuvale kõrgendikule, neil samadel maadel, nagu ka piiripostid Nr. XLIII ja teineteisest 10 sammu kaugusel, Hutkist Szrubani kaudu Ryczowlesnyssse mineva tee paremal ja vasakul poolel. Piiripostist Nr. XLVI kuni NR. XLVII suundub piir vasakule ja siseneb Zary metsa, seda 88 kraadise nurga all ja läheb mööda seda teed Hutkist Sarubarniasse mööda metsa, milline asub Rodaki ja Podzamcze valdajate vahelisel vaidlusalusel maa.

610 sülla või 305 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. XLVII Zary metsas paremale ja vasakule teest, milline moodustab piiri, Rodakist Ogrodzienice vahelise teega, nendel samadel territooriumitel nagu ka piiripostid Nr. XLIII, üksteisest 10 sammu kaugusel. Piiripostidest Nr. XLVII ja Nr. XLVIII jookseb piir mööda mainitud metsa, pöördudes 173 kraadise nurga all paremale ja jookseb piki seda Hutki ja Szrubania teed maadel, millised asuvad Rodaki ja Podzamcze valduste valdajate vahelisel vaidlustatud maal. See joon ristub teega, milline läheb metsa ja selle teega ristumise punktis läheb teine tee paremale, milline läheb samuti nagu piiritee Szrubaniasse, milline jääb T. K. M. territooriumiks.

570 sülla või 285 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. XLVIII paremale ja vasakule Hutkist Ryczowlesnyssse viiva tee Ogrodzienieci Szrubaniasse viiva teega ristumise punktist Zary metsast väljumisel. Keiserlik piiripost asub Rodaki küla ja Podzamczemõisa vaidlusalustel maadel; kuninglik piiripost asub 18 sammuse vahega selle vastas Ogrodzieniec linna maadel. Piiripostide Nr. XLVIII ja Nr. XLIX vaheline joon suundub 104 kraadise nurga all paremale, Szrubarniast lähtuva tee suunas Ogrodzieniec linna ja vaidlusaluse Rodaki küla ja Podzamcze mõisa maade põldude vahelt, milliseid harivad Szrubarnia elanikud.

72 sülla või 36 latti kaugusele on mainitud tee paremale ja vasakule küljele püstitatud piiripostid Nr. XLIX punktis, kus see ristub Rodakist Podzamczesse viiva teega, eelmainitud valdajate vaidlusalusel maal: Kuninglik piiripost on püstitatud Zary metsa serva vasakule poolele ja Keiserlik 10 sammuse vahemaaga selle vastu. Piiripostide Nr. XLIX ja Nr. L vahel suundub piir mööda seda sama teed ja pöördub Ryczowlesny maade ja Rodaki ja Podzamcze valdajate vaidlusaluste maade vahelise piiri ristumise kohas paremale 176 kradise nurga all.

160 sülla või 80 lati kaugusel asuvad piiripostid Nr. L, millised on paigutatud mainitud teest paremale ja vasakule, teineteisest 11 sammu kaugusele. Need piiripostid asuvad 32 sülla või 16 lati kaugusel Sczurbania äärmisest majast, millises elab talumees *Martin Sczobarz*: Keiserlik piiripost asub Rodaki ja Podzamcze vaidlusalusel maal, aga Kuninglik Szrubania maal, mis sõltub Ryczowlesnyst. Piiripostide Nr. L ja Nr. LI

vaheline joon jookseb peaegu otse piki seda teed, milline läheb sealt Zelaskosse, läheb Szrubania kolme maja vastu, millised asuvad vasakul poolel ja jäävad T. M. Preisimaa K., kui Ryczowlesny kolooniad.

74 sülla või 37 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. LI Szrubarniast paremale, nõnda, et Kuninglik piiripost asub Ryczowlesny maal, aga nimelt rehielamu, milline kuulub talumees *Kazimierz Grzesiakile*, vasakul nurgal, aga Keiserlik selle vastas, 11 sammu kaugusel, maal, milline asub Rodaki ja Ryczowlesny vaidlusalusel territooriumil. Sellest punktist läheb mitu teed; paremale viib Rodaki tee, keskmine Poszowesse, vasak aga, milline käesoleval juhtumil on piiriteeks, jookseb Ryczowlesny ja vaidlusaluste Rodaki ja Ryczowlesny põldude vahelt läbi ja viib Zelaskosse. Piiripostide Nr. LI ja Nr. LII vaheline joon pöördub 150 kraadilise nurga all vasakule, joostes Zelaskosse viiva tee suunas ülalpool mainitud valdajate põldude vahelt ja milliseid harivad Szrubania elanikud.

234 sülla või 117 lati kaugusele on Zelasko teest on metsa, millist nimetatakse paremal poolt Lasy, aga vasakul – Cisownikiks, sisenemise kohas paremale ja vasakule poole püstitatud piiripostid Nr. LII, millised on asetatud teineteise vastu 10 sammuse vahega: Keiserlik piiripost põllul, maal mis asub Rodaki ja Ryczowlesny vaidlusalustel maadel, aga Kuninglik Ryczowlesny maal. Piiripostide Nr. LII kuni Nr. LIII vaheline joon jookseb Zelasko poole mineva tee suunas, milline jaotab Lasy metsa, milline kuulub Ryczoweki külale, Cisowniki metsast, milline kuulub Ryczowlesnyle ja pöördub 169 kraadise nurga all paremale. Selles suunas 90 sülla või 45 lati kaugusel pöördub paremale tee Poszowesse, aga edasi 92 sülla või 46 lati kaugusel ühineb teega, mis tuleb Rodakist.

216 või 108 lati kaugusele on Cisowniku metsast väljumise kohale, Zelasko teest paremale ja vasakule püstitatud piiripostid Nr. LIII, nõnda, et Keiserlik piiripost seisab Lasy metsaserval; aga Kuninglik sellest vastas 10 sammu kaugusel, Ryczowlesny maal. Sellest punktist läheb tee Ogrodzienieci. Piiripostide Nr. LIII ja Nr. LIV läheb piirijoon Ryczoweki ja Ryczowlesny maade vahelt Lasy metsa servani, pöördub vasakule, tehes 138 kraadise nurga ja jookseb mööda piiriteed punktini, kus nad lahknevad 134 sülla või 67 lati kaugusel. Tee, mis läheb paremale, viib Zelasko küla kahe maja juurde, millised asetsevad Lõuna pool ja kuuluvad T. M. Rooma Keisrile, kui Ryczoweki koloonia, vasakule minev tee suundub kolme Zelasko maja juurde, millised asuvad Põhja pool ja kuuluvad T. M. Preisimaa Kuningale, kui Ryczowlesny koloonia. Sellest punktist jookseb piir mainitud Zelasko majade vahelt nende maade piiri mööda kuni piiripostini Nr. LIV.

232 või 116 lati kaugusele on Rodaki Ryczowlesny suunduva tee ette püstitatud Piiripostid Nr. LIV, nõnda, et Keiserlik piiripost seisab 15 sülda või 7,5 latti vasemal Zelasko küla majast, mis asetseb Ryczoweki territooriumist Lõunas ja selles elab lesknaine *Adamiszka*; Kuninglik piiripost on selle vastas 10 sammu kaugusel Ryczowlesny maal. Piiripostide Nr. LIV ja LV vaheline joon ülalpool mainitud maade vahel, pöördub 167 kraadise nurga all vasakule. See joon, joostes Poremba metsa äärt mööda, kulgeb mööda teed, mis lähtub Zelasko Põhjapoolsete majade juurest Wymyslowi kõrtsini; mainitud tee moodustab piiri Ryczoweki ja Ryczowlesny vahelise piiri.

100 sülla või 50 lati kaugusele on sellest teest paremale ja vasakule püstitatud piiripostid Nr. LV, nõnda, et Keiserlik piiripost asub Poremba metsa servas Ryczoweki maal, aga Kuninglik piiripost vastas, 18 sammu kaugusel Ryczowlesny territooriumil. Sellest punktist pöördub tee paremale Ryczoweki suunas. Piiripostide LV ja LVI vahel pöördub piirijoon 146 kraadise nurga all paremale, joostes mööda Poremba

metsaserva ja mööda Wymyslowi kõrtsi viivat teed, kui Ryczoweki ja Ryczowlesny vahelist piirijoont.

224 sülla või 124 lati kaugusel ristub piir teega, milline läheb Ryczowekist Ryczowlesnyse, aga 34 sülla või 17 lati kaugusel sellest teest läheb teine tee paremale Poremba metsa.

720 sülla või 360 lati kaugusele on ülalmainitud piiriteest paremale ja vasakule asetatud piiripostid Nr. LVI, nõnda, et Keiserlik piiripost asub Proemba metsast vasakul Ryczoweki ja Kwasiowi külade maade vahel, aga Kuninglik piiripost on selle vastas 10 sammu kaugusel Ryczowlesny territooriumil. Sellest punktist läheb tee paremale Kwasniowi.

Piiripostide Nr. LVI vaheline joon läheb mööda seda teed, milline piiritleb Ryczowlesny ja Kwasniowi vahel: pöördub paremale ja moodustab 160 kraadise nurga. See joon eemaldub järkjärgult Poremba metsast vasakule. 60 sülla või 30 lati kaugusel läheb tee Huciska-Kwasniowskest Ryczowlwsny külla.

94 sülla või 47 lati kaugusele on teest, mis viib mainitud kõrtsini, paremale ja vasakule püstitatud piiripostid Nr. LVII: Keiserlik piiripost asub Kwasniowi maal, aga Kuninglik, selle vastas 10 sammu kaugusel. Ryczowlesny maal. Nende piiripostide ees piir ristub veel teise teega, milline viib samuti Hucisko-Kwasniowskiest Ryczowlesnyse. Piiripostide Nr. LVII ja Nr. VLIII pöördub piir paremale, tehes 53 kraadise nurga ja suundub mööda sedasama teed, milline eraldab Kwasniowi ja Ryczowlesny maad.

400 sülla või 200 lati kugusele on mainitud tee paremale ja vasakule poolele püstitatud piiripostid Nr. LVIII, millised on asetatud teineteisest 10 sammu kaugusele, nendele samadele territooriumitele, nagu olid asetatud piiripostid Nr. LVII. Nende postide vahelt läheb mööda tee Kwasiniowist Ryczowlesnyse. Nendest postidest vasakul, lähedal algab Dombrowa mets, milline kuuluib Ryczowlesnyle. Piiripostide Nr. LVIII ja NR. LIX vahel pöörab piir 161 kraadise nurga all paremale, järgides pidevalt sama tee suunda ja seda ka Dombrowa metsa ääres Kwasniowi ja Ryczowlwsny territooriumite vahel.

228 sülla või 114 lati kaugusele on mainitud tee paremale ja vasakule poolele püstitatud piiripostid Nr. LIX, nõnda, et Kuninglik piiripost seisab Dombrowa metsa vasakul serval Ryczowlesny maal, aga Keiserlik piiripost selle vastas 10 sammu kaugusel ja Kwasniowi maal. Piiripostide Nr. LIX ja LX vahel pöördub piir vasakule 139 kraadise nurga all, joostes seda-sama teed ja metsa kuni selle ühinemiseni suure teega, milline läheb Kraakovist Czenstochowi ja mis jookseb mööda seda 38 sülla või 19 lati ulatuses Kraakovi suunas kuni piiripostini Nr. LX, kui piir Kwasniowi ja Ryczowlesny vahel.

462 sülla või 231 lati kaugusele on Kraakovi ja Czenstochowi suure teest paremale ja vasakule püstitatud piiripostid Nr. LX, kusjuures Ruska mets jääb vasakule. Keiserlik piiripost asub Kwasniowi maal 27 sülla või 13,5 lati kauguseni, Wymyslowi kõrtsist vasakule; Kuninglik piiripost seisab selle vastas 10 sammu kaugusel Ryczowlesny territooriumil. ((Paistab, et maismapiir on tõmmatud ümber Wymyslowi kõrtsi.!?KL.))

Piiripostide Nr. LX ja NR. LXI pöördub piir 150 kraadise nurga all vasakule ja järgib Kwasniowi ja Ryczowlesny valduste piiri.

64 sülla või 64 lati kaugusele on suurest teest, mis läheb Olkuszist Pilicasse selle Ruska metsa jõudmisel paremale ja vasakule poolele püstitatud piiripostid Nr. LXI, mis on teine-teisest asetatud 18 sammu kaugusele. Keiserlik piiripost asub Kwasniowi ja

Krzywoploty maade vahel ja on 50 sülla või 25 lati kaugusel Wymyslowi nimelisest kõrtsist, milline asub sellest paremal; Kuninglik piiripost asub Ruska metsa ees, milline asub Ryczowlesny ja Slodzienieci vaidlustatud valduses. Nende piiripostide juurest läheb tee paremale, suundudes Krzywoplotysse.

Piiripostide Nr. LXI ja Nr. LXII vahel pöörab piir vasakule 157 kraadise nurga all, joostes mööda suurt teed, mis tuleb Ruska metsa, milline on Ryczowlesny ja Slodzienieci vaidlustatud alal, Krzywoploty territooriumi kaudu Okluszist Pilicasse.

734 sülla või 367 lati kaugusele on Ruska metsas mainitud suurest teest paremale ja vasakule paigutatud piiripostid Nr. LXII; Keiserlik piiripost on püstitatud Krzywoploty ja Slodzienieci territooriumite vahele, aga Kuninglik on selle vastas 10 sammu kaugusel Ryczowlesny ja Slodzienieci vaidlustatud territooriumil. Piiripostide Nr. LXII ja Nr. LXIII joon suundub vasakule 169 kraadilise nurga all ja järgib selle sama suure tee suunda Ruska metsas kuni sellest väljumiseni ning ühineb 96 sülla või 48 lati kaugusel teega, milline tuleb Krzywoploty külast ja jääb paremale. Sellest ühinemise punktist 52 sülla või 26 lati kaugusel läheb sõidutee Pilicasse, mida nimetatakse tavaliselt Kalinowaks. Sellest teest 104 sülla või 52 lati kaugusel ühineb sellega veel üks tee, milline tuleb samuti Krzywoplotyst.

537 sülla või 268,5 lati kaugusele on Ruska metsast väljumise kohas suurest teest, mis lõäheb Olkuszist Slodzienieci kaudu Pilicasse, paremale ja vasakule püstitatud piiripost Nr. LXIII; Keiserlik piiripost seisab Slodzienieci maal, aga Kuninglik selle vastas 16 sammu kaugusel maal, milline on juba ülalpool mainitud vaidlustatud maal. Nende postide vahelt läheb tee Ryczowlesny, moodustades piiri Ruska metsas, milline asub Ryczowlesny ja Slodzienieci poolt vaidlustatud maal. Piiripostide Nr. LXIII ja Nr. LXIV vahel pöörduv piir vasakule 63 kraadise nurga all, järgides ülalmainitud teed Ruska metsas.

298 sülla või 149 lati kaugusel piiripostist Nr. LXIV, mis paigutatud sellest teest paremale ja vasakule 10 sammu kaugusele teineteisest, mõlemad maal, milline on vaidlustatud Ryczowlesny ja Slodzienieci vahel. Selles kohas Kalinowa teeks nimetatud tee, ühineb endise teega, milline läheb Ryczowlesny. Piiripostide Nr. LXIV ja Nr. LXV vaheline piirjoon pöörduv paremale 165 kraadi all, läheb mööda metsa mainitud tee suunas maal, milline on vaidlustatud, nagu ülalpool öeldud.

138 sülla või 69 lati kaugusel tuleb uuesti vastu seesama Kalinowa tee, milline läheb otse Pilicasse.

391 sülla ja 195,5 lati kaugusele on mainitud teest, mis läheb Ryczowlesny, paremale ja vasakule püstitatud piiripostid Nr. LXV Ruska metsast väljumisel: Keiserlik piiripost asub Ryczowlesny ja Slodzienieci vahel vaidlustatud maal, aga Kuninglik selle vastas 10 sammu kaugusel Ryczowlesny territooriumil.

Piiripostide Nr. LXV ja Nr. LXVI vahel pöörduv piir 105 kraadise nurga all paremale, joostes pidevalt Ruska metsa äärt, moodustades piiri nõnda, et mainitud mets jääb sellest paremale ja kuulub T. M. Rooma Keisrile, aga vasakul Ryczowlesny põllul T. M. Preisimaa Kuningale, kuni kohani, kus mainitud mets läheneb mainitud suurele teele, milline jookseb Slawkowist Ryczowlesny kaudu Pilicasse.

524 sülla või 262 lati kaugusel on piki Slawkowi st Pilicasse minevast suurest teest paremale ja vasakule poolele, kus Ruska mets jääb paremale, aga Czarny metsaks nimetatu jääb vasakule, püstitatud Piiripostid Nr. LXVI: Keiserlik piiripost seisab Ryczowlesny ja Slodzienieci vaidlustatud maal, aga Kuninglik piiripost selle vastas 12

sammu kaugusel, Ryczowlesny maal.

Piiripostide Nr LXVI ja Nr LXVII vahel pöörduv piir paremale 125 kradise nurga all, joostes edasi mööda suurt teed mis läheb Pilicasse ja mis läbib põigeldes Czarny ja Ruska metsast.

221 sülla või 110,5 lati kaugusel ülalmainitud Kalinowa tee ühineb suure teega.

436 sülla või 218 lati kaugusele on ülalmainitud suurest teest paremale ja vasakule Charny ja Ruska metsa vahele püstitatud piiripostid Nr. LXVII, Keiserlik piiripost vaidlusalusele territooriumile, aga Kuninglik selle vastu 10 sammuga kaugusele Ryczowlesny maale. Piiripostide LXVII ja Nr. LXVIII vahel pöörduv piir 127 kraadise nurga all vasakule, jookseb mööda seda sama suurt teed orus kaljude vahel, millised jäävad paremale ja nimetatakse Brzuchacziks.

16 sülla või 8 lati kaugusel piiripostide NR LXVII ees jääb külavahetee Slodzienieci, piku seda lõpeb Ruska mets.

Siit 172 sülla või 86 lati kaugusel, mainitud kaljude ees jookseb esmalt veel tee, mis läheb Smoleni, aga veel edasi vasakul tee, mis läheb Kossikowasse.

656 sülla või 328 lati kaugusel asub piiripost Nr. LXVIII, milline on püstitatud suurest teest paremale ja vasakule: Keiserlik piiripost on püstitatud Slodzienieci maale ja Kuninglik selle vastu 10 sammuga kaugusele Pilica ja Kossikowa maade vahele. Nende postide ees jookseb vasakult külavahetee, mis läheb Czarny metsa kaudu Ryczowlesny. Piiripostide LXVIII ja Nr. LXIX pöörduv piir 133 kraadise nurga all paremale, piku suurt teed, Pilica ja Slodzienieci maade vahelt.

128 sülla või 64 lati kaugusele on mainitud suurest teest paremale ja vasakule püstitatud piiripostid Nr. LXIX: Keiserlik piiripost Slodzienieci, Kuninglik selle vastu 12 sammuga kaugusele Pilica territooriumile.

Piiripostide Nr. LXIX ja LXX vahel suundub piir 127 kraadise nurga all paremale, lahkudes täiesti suurelt teelt ja tõuseb Kowale mäkke, järgides Pilica ja Slodzienieci maade piire.

392 sülla või 196 lati kaugusel asuvad piiripostid nr LXX, mis on püstitatud Kowale mäe tippu: Keiserlik piiripost Slodzienieci, ja Kuninglik sellest 9 sammuga kaugusele Pilica maadele. Piiripostide Nr. LXX ja Nr. LXXI jookseb piir peagu sirgjoonelisel mööda seda teed, järgides Pilica ja Slodzienieci territooriumite vahelist piiri.

292 sülla või 146 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. LXXI sellele samale mäele ja nendele samadele maadele, teine-teise vastu 11 sammuga vahega. Piiripostide NR. LXXI ja NR LXXII vahel pöörduv piir 127 kraadise nurga all paremale, järgides ülalpoolmainitud maade piire.

74 sülla või 37 lati kaugusele on Kowale mäe nõlvale püstitatud piiripostid Nr. LXXII, neile samadele territooriumitele, nagu ka piiripostid Nr. LXX teine-teise vastu 9 sammuga vahega. Piiripostide Nr. LXXII ja NR. LXXIII vahel pöörduv piir 120 kraadise nurga all vasakule ja liigub alla piki mainitud mäe külge, järgides ülalpoolnimetatud piire kuni suure teega kohtumiseni, milline läheb Olkuszist Pilicasse.

120 sülla või 60 lati kaugusele on mainitud suurest teest paremale ja vasakule püstitatud piiripostid Nr. LXXIII: Keiserlik Slodzienieci, aga Kuninglik selle vastu 15 sammuga kaugusele Pilica territooriumile. Piiripostide LXXIII ja Nr. LXXIV vahel jookseb piir 120 kraadise nurga all vasakule, suundudes Põhja, järgib suurt teed, milline moodustab piiri Slodzienieci ja Pilica territooriumite vahel.

80 sülla või 40 latti kaugusele on suurest teest paremale ja vasakule püstitatud piiripostid Nr. LXXIV, üks-teise vastu 12 sammuse vahega, neil samadel maadel, nagu eelmised postid. Piiripostide LXXIV ja Nr. LXXV pöördub piir 97 kraadise nurga all paremale, eemaldub suurest teest ja jookseb jälle mööda orgu, milline moodustab Pilica ja Slodzienieci maade vahelise piiri,

232 sülla või 116 latti kaugusele on mäele püstitatud piiripostid Nr. LXXV: Keiserlik post Grabie nimelise metsa ette, Slodzienieci ja Smoleni territooriumite vahele; aga Kuninglik post selle vastu 8 sammu kaugusele Pilica territooriumile. Mainitud metsa ja Keiserliku piiriposti vahel läheb külavahetee Slodzieniecist Pilicasse. Piiripostidest Nr. LXXV kuni piiripostide LXXVI vahel pöördub piir 99 kraadise nurga all vasakule, piki Grabie metsa, järgides Pilica ja Smoleni territooriumite piiri.

44 sülla või 22 latti kaugusel jookseb tee, mis läheb Smolenist Pilicasse, ületab piiri.

168 sülla või 84 latti kaugusele on künkale Grabie metsa lähedale, püstitatud piiripostid Nr. LXXVI: Keiserlik post on püstitatud Smoleni territooriumile, aga Kuninglik selle vastu 12 sammu kaugusele, Pilica maadele. Nende piiripostide eest läheb läbi Smolenist Pilicasse viiv külavahetee. Piiripostide Nr. LXXVI ja Nr. LXXVII vahel pöördub piir 135 kraadise nurga all vasakule ja jookseb piki Grabie metsa.

120 sülla või 60 latti kaugusel see ületab oru, millist mööda läheb tee Smolenist Pilicasse; see saavutab seejärel Bukowa mäetipu, järgides pidevalt ülalpool mainitud territooriumite piire.

280 sülla või 140 latti kaugusel niometatud mäe tippu on püstitatud piiripostid Nr. LXXVII: Kuninglik post on oru kallakust vasakul Pilica maal, Keiserlik selle vastas 14 sammu kaugusel Smoleni territooriumil. Piiripostide Nr. LXXVII ja Nr. LXXVIII vahel pöördub piir 61 kraadise nurga all paremale, joostes seda sama mäe pidi, Pilica ja Smoleni maade vahel.

202 sülla või 101 latti kaugusele on Smolenist Pilicasse minevast rajast paremale ja vasakule Bukowa mäe tippu püstitatud piiripostid Nr. LXXVIII: Keiserlik post Smolina, Kuninglik aga Pilica maadele suure oru ette, milline laskub Pilica linna poole. Piiripostide Nr. LXXVIII ja Nr. LXXIX vahelt jookseb piir 157 kraadise nurga all vasakule, järgides ülalpool mainitud Bukowa mäelt laskuvat orgu ja ületab 212 sülal või 106 latti kaugusel tasandiku ja tõuseb Smoloneki märke, järgides, nagu kõrgemal mainitud, mööda Pilica ja Smoleni piire.

444 sülla või 222 latti kaugusele on suurest teest, mis läheb Krakovist Pilicasse, paremale ja vasakule poole, Smoloneki mäe tippu püstitatud piiripostid Nr. LXXIX: Keiserlik post Smoleni maale, aga Kuninglik post selle vastu 20 sammu kaugusele Pilica maadele.

Piiripostide Nr. LXXIX ja nr. LXXX vahelt jookseb piir peaegu piki Pilica linna ja Smoleni küla vahelist piiri.

76 sülla või 38 latti kaugusele on punktist, kus Smolenist Slawniowi minev tee ristub teega, mis jookseb Drongi nimelisest hurtsikust Pilicasse, Smoloneki mäel, paremale ja vasakule poole, püstitatud piiripostid Nr. LXXX: Keiserlik post Smoleni ja Kuninglik selle vastu 26 sammu kaugusele Pilica ja Slawniowi maade vahele. Piiripostide Nr. LXXX ja Nr. LXXXI vahel pöördub piir 150 kraadise nurga all vasakule ja jookseb piki Drongi teed, milline moodustab Smoleni ja Slawniowi külade vahelise piiri Smioloneki mäe nõlval.

300 sülla või 150 lati kaugusel läheb piir piki Kompieli viivat teed paremale.

800 sülla või 400 lati kaugusele on Drongisse mineva tee Slawniowa ja Grzebini mäega ühinemise kohas paremale ja vasakule püstitatud piiripostid Nr. LXXXI: Keiserlik post Smoleni maale ja Kuninglik selle vastu 10 sammu kaugusele Slawniowi maale. Piiripostide Nr. LXXXI ja Nr. LXXXII vahel pöördub piir 160 kraadilise nurga all vasakule, laskub mäelt ja jookseb piki teed, milline moodustab Smoleni ja Slawniowi külade vahelise piiri.

125 sülla või 62,5 lati kaugusel on Cisowa metsa ees, paremale ja vasakule Drongisse minevast teest püstitatud piiripostid Nr. LXXXII: Keiserlik post Smoleni territooriumile ja Kuninglik selle vastu 12 sammu kaugusele Slawniowi territooriumile.

Piiripostide Nr. LXXXII ja Nr. LXXXIII vahel jätkab piir edasi jooksmist peaegu sirgjoones, piki mainitud teed, milline eraldab Smoleni maad Slawniowi maadest 40 sülla või 20 lati pikkuselt. Misjärel selline tee hargneb, minnes vasakule läbi oru ja Cisowa metsast seitsme hurtsikuni, millised asetsevad Põhja pool ja moodustavad osa Drongi külast ning millised kuuluvad T. M. Preisimaa Kuningale, nagu Slawniowi koloonia, paremale suunduv haru läheb mööda Grzebini mäe kallet nende Drongi küla hurtsikuteni, millised asuvad Lõunas ja kuuluvad T. M. Rooma Keisrile, kui Kompiolki koloonia ja suundub seejärel Kompiolki külla. Sellest punktist, kus tee hargneb, jookseb piir mööda paremat teeharu ja veel edasi 88 sülla või 44 lati pikkuselt. Enne piiripostideni Nr. LXXXIII jõudmist ta väljub Cisowa metsast ja kulgeb seejärel mööda mainitud metsa vasakut äärt kuni piiripostideni.

540 sülla või 270 lati kaugusele on Kompiolki teest paremale ja vasakule püstitatud piiripostid Nr. LXXXIII: Keiserlik post Cisowa metsa äärde, Smoleni ja Kompiolki territooriumite vahele; aga Kuninglik selle vastu 10 sammu kaugusele Slawniowi maale. Sellest punktist läheb tee, milline viib vasakule kolme Lõuna pool asuva Drongi maja juurde. Piiripostide Nr. LXXXIII ja Nr. LXXXIV vahel suundub joon 139 kraadise nurga all vasakule, minnes mööda Slawniowi ja Kompiloki külade põldude vahelist piiri ning läheb Põhjapool asuvast Drongi küla majast, mis kuulub talumees Pierre Russile ((Иерпы Пыццы)).

146 sülla või 73 lati kaugusele on ülalpool mainitud Drongi vahel kulgeva väikese tee paremale ja vasakule poolele püstitatud piiripostid Nr. LXXXIV: Keiserlik post on Woyciech Sygula maja lähedal, mis asetseb Lõunas; Kuninglik selle vastas 12 sammu kaugusel, Slawniowi ja Kompiolki maade vahel. Sellest punktist läheb mööda jäärakut tee Andre Goncierzi hurtsikuni, milline kuulub Kleszczowa külale ja seetõttu T. K. M. -le.

Piiripostide Nr. LXXXIV ja Nr. LXXXV vahelt jätkub piir peaegu otsejoones Slawniowi, Kompiolki ja Kleszczowa maade vahelt, järgides teed, mis läheb mööda järsakut, kuni selle jõudmiseni 140 sülla või 700 lati kaugusel suure oruni, milline jookseb Pilicasse mööda Slawniowi ja Kleszczowa piiri.

146 sülla või 73 lati kaugusel nõos on püstitatud piiripostid Nr. LXXXV; Keiserlik post talumees Andre Goncierzi hütist, milline kuulub Kleszczowa külale, vasakule 8 sülla või 4 lati kaugusele; kuninglik post selle vastu 12 sammu kaugusele Slawniowi territooriumile. Piiripostide Nr. LXXXV ja Nr. LXXXVI vahel pöördub joon 136 kraadise nurga all vasakule, joostes mööda orgu ja moodustades mainitud territooriumite vahelise piiri.

412 sülla või 206 lati kaugusel ühineb tee, milline jookseb Drongi hurtsikute

juurest ja edasi piki orgu Kleszczowasse.

1102 sülla või 551 kaugusel on suurest Pilicast Zarnowieci jooksvast teest paremale ja vasakule sellesse punkti, kus tee, milline jookseb ülalmainitud orust, ühineb suure teega, püstitatud piiripostid Nr. LXXXVI: Kuninglik post Slawniowi territooriumile, rehielamust, milline on talumees Woytek Dziedzic naabermaja, vasakule 24 sülla või 12 lati kaugusele, jäädes T. M. Preisimaa Kuningale, kui Slawniowi koloonia; Keiserlik post on selle vastas 19 sammu kaugusel, Kleszczowa territooriumil.

Piiripostide Nr. LXXXVI ja Nr. LXXXVII vahelt läheb piir peaegu otse piki suurt Zarnowieci teed, milline moodustab piiri Slawniowi ja Kleszczowa territooriumite vahel.

72 sülla või 36 lati kaugusele enne suurt teed, kus see pöörab Kleszczowa ja Zarnowieci kaudu paremale, on püstitatud piiripostid Nr. LXXXVII: Keiserlik post Kleszczowa territooriumile, aga Kuninglik selle vastas 17 sammu kaugusele Slawniowi territooriumile. Piiripostide Nr. LXXXVII ja Nr. LXXXVIII vahelt läheb piir Slawniowi ja Kleszczowa külade territooriumi vahelt peaegu et otsejoones.

92 sülla ehk 46 lati kaugusele luhale on püstitatud piiripostid Nr. LXXXVIII: Keiserlik Kleszczowa territooriumile; Kuninglik selle vastu 10 sammu kaugusele Slawniowi ja Pilica maade vahele.

Piiripostide Nr. LXXXVIII ja Nr. LXXXIX vahel pöörduv piir 121 kraadise nurga all paremale ja jookseb Pilica ja Kleszczowa põldude vahelt.

248 või 124 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. LXXXIX: Keiserlik post Kleszczowa luhale aga Kuninglik selle vastu 10 sammu kaugusele Pilica linna territooriumile. Piiripostide Nr. LXXXIX ja Nr. XC vahel pöörduv piir 71 kraadise nurga all vasakule ja jookseb mööda ülalpool mainitud heinamaad.

284 sülla või 142 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. XC, nõnda, et Keiserlik post on püstitatud paremale Kleszczowa küla kaldale luhale, aga Kuninglik vasakule kaldale 12 sammu kaugusele, samal maal. Nende postide tagant läheb vasakul kaldal mööda suur Pilicast Wierbka ja Wolalibertowska kaudu Zarnowieci viiv tee.

Kolmas osa.

See osa algab selles punktis, kus maismapiir kohtab Pilica jõge piiripost Nr. XC juures, Slawniowi ja Kleszczowa külade maade vahel ja kulgeb seejärel alla mööda selle jõe voolu piki selle kaldaid, kuni endise Krakovi voevoodkonna piirideni, allpool Koniecpoli.

480 sülla või 240 lati kaugusele piiripostidest Nr. XC, on püstitatud piiripostid Nr. XCI: Keiserlik Pilica jõe paremal kaldal Kleszczowa küla maal, aga Kuninglik selle jõe vasakul kaldal samal territooriumil ja 5 sülla ehk 2,5 lati kaugusel ülalpool Sastrzembniki nimelisest veskest, milline jääb T. M. Preisimaa Kuningale, millise tagant läheb mööda suur Pilicast läbi Wierbka ja Wolalibertowska kaudu Zarnowieci minev tee.

645 sülla või 322,5 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. XCII: Keiserlik Kleszczowa territooriumil sillast allpool, milline jääb 13 sülla või 6,5 lati kaugusele kohast, kuhu suubub Kleszczowski veskest kulgev kanal. Selle kanaliga tekitatud saar ja veski jäävad T. K. M.; Kuninglik post asub selle vastas samal territooriumil 44 sülla või 22 lati kaugusel ülalpool mainitud teest.

490 sülla või 245 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. XCIII: Keiserlik

Kleszczowa maal 190 sülla või 95 lati kaugusel endisest paberiveskist, milline asub kanali ääres, mis algab Pilicast Kleszczowa veski lähedalt ja suubub samasse jõkke allpool piiriposte Nr. XCIV. Saar ja vana veski jäävad T. K. M.; Kuninglik piiripost on selle vastas, suure tee ääres, Kleszczowa küla territooriumil.

476 sülla või 238 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. XCIV, nõnda, et Keiserlik piiripost asub mainitud territooriumil 52 sülla või 26 lati kaugusel Makula kõrtsist; Kuninglik piiripost asub samal territooriumil 20 sülla või 10 lati kaugusel suurest teest.

350 sülla või 175 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. XCV: Keiserlik post 6 sülla või 3 lati kaugusel Boryca nimelisest veskist allpool, milline jääb T. Preisimaa Kuninglikule Majesteedile, samanimelise küla territooriumil; Kuninglik post on selle vastas samal territooriumil ja koos mainitud külaga.

580 sülla või 290 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. XCVI: Keiserlik post on Wola-Libertowska maal, Kuninglik samal maal 22 sülla või 11 lati kaugusel Bialoczowa nimelisest majast, suure tee lähedal.

362 sülla või 181 lati kaugusele on Wola-Libertowska territooriumile, silla lähedale, millest jookseb üle suur tee Pilicast, mis läheb sellest külast mööda Zarnowieci, on püstitatud piiripostid Nr. XCVII. Sellest sillast kõrgemale Pilica paremale kaldal jookseb sellesse Tworowka või Udorska nimeline oja .

480 sülla või 240 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. XCVIII samale maale; Keiserlik post paremal kaldal Pilicase suubuva oja lähedal, aga Kuninglik post vasakul kaldal.

476 või 238 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. XCIX: Keiserlik post Zarnowieci territooriumile, kraavi lähedal, millesse jooksevad selle koha veed; aga Kuninglik post on väikese metsa ees.

235 või 117,5 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. C, nõnda, et Keiserlik post seisab Zarnowieci territooriumil 2,5 sülla või 1,25 lati kaugusel Racibowski nimelisest veskist allpool, milline jääb T. K. M.; aga Kuninglik post asub selle vastas samal territooriumil.

432 sülla või 216 lati kaugusele Zarnowieci linna territooriumile on püstitatud piiripost Nr. CI; Keiserlik post on mainitud linna juures, millise ümbruskond läheb T K. M. suure tiigi tamm paremal saeveski ja jahuveski lüüsidest; Kuninglik aga selle vastas, mainitud lüüsidel vasemal.

Suure tiigi parem kallas ja saeveski jäävad T. K. M aga sama tiigi vasak kallas ja jahuveski jäävad T. Preisi Kuninglikule Majesteedile.

94 sülla või 47 lati kaugusele, Zarnowieci territooriumile, silla lähedale, millise kaudu linn suhtleb lossiga, milline asub vasakul kaldal ja mis seepärast jääb T. M. Preisimaa kuningale on püstitatud piiripostid Nr CII; Keiserlik piiripost asub allpool Zaenowieci linna, paremal kaldal, Kuninglik piiripost selle vastas Pilica ja lossikraavi vahel.

117 sülla või 58,5 lati kaugusele mainitud linna territooriumile, silla lähedale, kus jookseb üle suur tee Zarnowicist Szczekocini; on püstitatud piiripostid Nr CIII; Keiserlik post on paremal kaldal aga Kuninglik selle vastas Pilica ja suure tee vahel.

130 sülla või 65 lati kaugusele Zarnowieci territooriumile, teise silla lähedusse, kust läheb see-sama suur tee, on püstitatud piiripostid Nr. CIV; Keiserlik post paremale kaldale, aga Kuninglik vasakule, mõlemad mainitud teest vasakule.

270 sülla või 135 lati kaugusele Grand-Lany ((Большия Лани)) küla territooriumile, silla lähedale, kus läheb tee Petit-Lany ((Малыя Лани)) on püstitatud piiripostid Nr. XV; Keiserlik post paremale kaldale 11 sülla ehk 5,5 lati kaugusele Suur Lani küla õllekõõgist, aga Kuningli post asub selle vastas.

385 sülla ehk 192,5 lati kaugusele, samale maale silla lähedale, millest läheb üle rada, on püstitatud piiripostid Nr. CVII: Keiserlik post parema kalda väikesel kõrgendikul aga Kuninglik vasakul kaldal. Sellest postist ülevalpool väljub kanal Pilica paremalt kaldalt, millise kaudu juhitakse vett Wielkolonski veskisse ja milline ühineb allpool uuesti jõega. Saar ja veski kuulub T. K. M.

628 sülla või 314 lati kaugusele Maliszyce küla territooriumile, silla lähedale, kus läheb tee Suur Lanyst Maliszyce, on püstitatud piiripostid Nr. CVII: Keiserlik post asub Smugila metsa ees, aga Kuninglik sele vastas 46 sülla või 23 lati kaugusel vanast tammist allpool.

1010 sülla või 505 lati kaugusele on ülalmainitud küla maale püstitatud piiripostid Nr. CIX : Keiserlik post on ülalpool tiikidest tuleva kanali Smugila metsast paremale jäävast suubumiskohast, aga Kuninglik on selle vastas.

345 sülla või 172,5 lati kaugusele, sillast kõrgemale, millise kaudu läheb tee Przyweiwist Maliszycesse, ülalpool mainitud territooriumil, on püstitatud piiripostid Nr. CX: Keiserlik post paremal kaldal 39 sülla või 19,5 lati kaugusel Maliszyce küla veskest ülevalpool, milline jäb T. M. Preisimaa Kuningale; Kuninglik piiripost on selle vastas.

880 sülla või 440 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. CXI; Keiserlik post asub Sosienki küla maal 40 sülla või 20 lati kaugusel samanimelisest saeveskist; Kuninglik post asub selle vastas Dombrowice küla maal. Sellest postist kõrgemal väljub paremast kaldast ülalpoolmainitud veski juurest kanal ja suubub allpool uuesti jõkke. Sellisel viisil moodustunud saar, nagu ka veski, jääb T. M. Rooma Keisrile.

510 sülla ehk 255 lati kaugusele Obiechowi küla maale, enne silda, mille kaudu läheb tee Obiechowist Dombrowicesse on püstitatud piiripost Nr. CXII: Keiserlik post asub Pilica paremal kaldal, aga Kuninglik selle vasakul kaldal.

Kõrgemal, 132 sülla või 66 lati kaugusel asub Pilicasse 13 sülla või 6,5 lati kaugusel uuesti samasse, neist postidest allpool, jõkke jooksva kanali juures veski. Saar ja veski jäävad T. M. Preisimaa Kuningale.

850 sülla või 425 lati kaugusele Obiechowi küla maale on püstitatud piiripostid Nr. CXIII. Keiserlik post seisab ettepoole väljaulatuval neemel allpool väikese oja, milline tuleb paremal kaldal oleva luha allikatest, jõkke suubumise kohta aga Kuninglik post asub selle vastaskaldal.

715 sülla või 357,5 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. CXIV. Keiserlik post asub Sprowy küla maal, jõe suurel lookel; Kuninglik post aga selle vastas Rokitno küla maal.

920 sülla või 460 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. CXV: Keiserlik post asub Obiechowi küla maal, aga Kuninglik selle vastaskaldal Szczekocini linna maal, allpool oja, milline tuleb Pilica vasaku kalda soistest luhtadest, jõkke suubumise kohta.

462 sülla või 231 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. CXVI Szczekocini linna territooriumile, millise ümbruskond jääb T. M. Preisimaa Kuningale; Keiserlik post seisab 15 sülla või 7,5 lati kaugusel kanalist allpool, milline viib vee Zaryczka nimelise sae- ja jahuveskisse ja milline suubub Pilicasse Keiserliku piiriposti Nr. CXIX lähedal. Saar ja mõlemad veskid jäävad T. K. M.; aga Kuninglik post on püstitatud selle

vastaskaldale.

528 sülla või 264 lati kaugusele mainitud linna maale, sülla lähedale on püstitatud piiripostid Nr. CXVII: Keiserlik post paremale kaldale, aga Kuninglik vasakule kaldale Madame Dembinska ((Г-жи Дембинской)) lossi aia tara vastas.

59,5 sülla või 29,3/4 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. CXVIII samale territooriumile teise sülla lähedale: Keiserlik paremale kaldale Zarzycki nimelise sae- ja jahuveski vahele; Kuninglik, aga, vastaskaldale 15 sülla või 7,5 lati kaugusele mainitud lossi aia tarast.

70 sülla ehk 35 lati kaugusele Szczekocini linna territooriumile on püstitatud piiripostid Nr. CXIX: Keiserlik paremale kaldale selles kohas, kus kanal, milline tuleb ülalpoolmainitud veskite juurest, suubub jõkke; Kuninglik post seisab selle vastaskaldal.

268 sülla või 134 lati kaugusele Szczekocini linna maale, suure sülla lähedale, kiriku vastas on püstitatud piiripostid Nr. CXX : Keiserlik post allpool silda paremale kaldale, aga Kuninglik selle vastaskaldal 25 sülla või 12,5 lati kaugusel mainitud kirikust.

740 sülla või 370 lati kaugusele Szczekocini linna maale on püstitatud piiripostid Nr. CXXI: Keiserlik post paremale kaldale; Kuninglik vasakule kaldale kõrgemale Kidowka oja Pilica jõkke suubumise kohta.

240 sülla või 120 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. CXXII: Keiserlik post asub Szczekocini maal aga Kuninglik Tengoborzi maal, kõrgemal mainitud oja teise haru jõkke suubumise kohta.

566 sülla või 283 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. CXXIII. Keiserlik post Bogdali territooriumile, Dembowice nimelise metsa lähedale; Kuninglik aga selle vastaskaldal Tengoborzi maal.

694 sülla või 347 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. CXXIV; Keiserlik post Bogdali territooriumil kõrgemal kohast, kus Dombrowicw metsa lähedastest tiikidest voolab Kolino oja jõkke, aga Kuninglik selle vastaskaldal Tengoborzi maal.

945 sülla või 472,5 lati kaugusele Siedlieci maale sülla lähedale on püstitatud piiripostid Nr. CXXV: Keiserlik paremal kaldal, Pilica paremale kaldale rajatud Siedliska veskit veega varustava kanaliga moodustatud saarel. See saar ja veski jäävad T. K. M.; Kuninglik post seisab vastaskaldal, sama nimega veskist, milline asub vasakul kaldal, kõrgemal ja milline jääb T. M. Preisimaa Kuningale.

648 sülla või 324 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. CXXVI; Keiserlik Przylenki maal, Dreiwski veskist kõrgemal paremal kaldal ja milline jääb T. K. M.; Kuninglik post aga selle vastaskaldal Siedleci territooriumil.

324 sülla või 162 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. CXXVII: Keiserlik post on Przylenki küla territooriumil saarel, milline on moodustatud mainitud veskit veega varustava kanaliga ja mis jääb T. Keiser. M.; Kuninglik post on püstitatud selle vastaskaldal SZYSki küla maale, kõrgemale selle küla naaberveskist, milline kuulub T. Preisimaa K. M.

470 sülla või 235 lati kaugusele Przylenki maale, sillast allapoole, kust läheb tee Naklost Przylenki on püstitatud piiripostid Nr. CXXVIII: Keiserlik post Przylenki küla väljasõidu juures; Kuninglik aga vastaskaldal, kanaliga moodustatud saarel, milline varustab veega Lontkiewski nimelist saeveskit. See saar ja veski jäävad T. Preisi K. M.

664 sülla või 332 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. CXXIX; Keiserlik Przylenki maale, aga Kuninglik selle vastaskaldale Naklo maale.

558 sülla ehk 279 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. CXXX: Keiserlik

Przylenki maale, aga Kuninglik selle vastaskaldale Naklo maale.

1250 sülla ehk 625 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. CXXXI: Keiserlik post Przylenki metsast väljumiskohta Lisakowi territooriumile; Kuninglik post selle vastu Naklo maale, kõrgemale metsast tuleva väikese oja Pilicasse suubumiskohast.

226 sülla või 113 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. CXXXII: Keiserlik post Lisakowi küla lähedal, paremal kaldal mainitud küla territooriumil. Selle posti lähedalt algab kanal, milline viib vee veskisse, milline on rajatud Kuznica külas ja milline langeb Pilicasse allpool piiriposte Nr. CXXXV. Saar, milline on selle kanaliga moodustatud, nagu ka veski ning Kuznica küla jäävad T. Keiser. M.; Kuninglik post on paigutatud selle vastu, vasakule kaldale Naklo maale.

440 sülla või 220 lati kaugusele silla lähedale, kust läheb suur tee Naklost Koniiepoli on püstitatud piiripostid Nr. CXXXIII: Keiserlik post on püstitatud Kuznica küla territooriumile; Kuninglik selle vastu Naklo territooriumile.

675 sülla või 337,5 lati kaugusele teise silla lähedale, kus veelkord läks läbi suur tee Wonczone maadel, on püstitatud piiripostid Nr. CXXXIV: Keiserlik Pilica paremal kaldal ja Kuninglik vasakul kaldal mainitud küla ees.

158 sülla või 78 lati kaugusele Wonczone maale on püstitatud piiripostid Nr. CXXXV: Keiserlik post kõrgemale sellest kohast kus ülalpool mainitud kanal jookseb Pilicasse; Kuninglik post asub selle vastas.

255 sülla ehk 127,5 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. CXXXVI; Keiserlik post Chrzonstowi territooriumile, aga Kuninglik post selle vastu Wonczone maale, kõrgemale Biala jõe ühe haru suubumise kohast.

350 sülla või 175 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. CXXXVII; Keiserlik Chrzonstowi territooriumile poolsaarele, aga Kuninglik selle vastas Koniiepoli maal.

640 sülla või 320 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. CXXXVIII; Keiserlik post Chrzonstowi territooriumile kanali, milline võtab vett Pilica jõest allpool piiriposte NR CXLIII, paremale kaldale. Saar, milline on selle kanaliga moodustatud, koos veskitega, jäävad T. K. M.; Kuninglik post on püstitatud selle vastu Koniiepoli maale.

88 sülla või 44 lati kaugusele on püstitatud piiripostid Nr. CXXXIX: Keiserlik post on Chrzonstowi maal, Pilica jõe rajatud suure ümberlaadimise lüüsi, et hankida vajadusel hädavajalikku vett Chrzonstowi veskitele, parema seina vastas; Kuninglik post aga selle vastas, Koniiepoli maal.

295 sülla ehk 147,5 lati kaugusele on Koniiepoli maale püstitatud piiripostid Nr. CXL: Keiserlik post Pilica paremale kaldale, aga Kuninglik post Biala jõe vasakule kaldale, selle Pilicasse suubumise koha lähedal, Koniiepoli linna sissesõidu ees.

72 sülla ehk 36 lati kaugusel, Koniiepoli maale, suure Pilicat ületava silla lähedal, mainitud linna vastas on püstitatud piiripostid Nr. CXLI: Keiserlik post sellest sillast kõrgemal, Kuninglik aga seisab vastaskaldal linna sissesõidu juures.

295 sülla 147,5 lati kaugusele, mainitud linnast väljasõidu juurde on püstitatud piiripostid Nr. CXLII: Keiserlik post selle linna maale, aga Kuninglik väikese oja, milline jookseb Vana Koniiepolist, selle oja Pilica jõkke suubumise koha lähedale, vasakule kaldale, samale territooriumile.

872 sülla ehk 436 lati kaugusele Kraakovi vojevoodkonna piires on püstitatud piiripostid Nr. CXLIII: Keiserlik post kõrgemale sellest kohast, kus postide Nr. CXXXVIII juures mainitud kanal voolab Pilicasse Chrzonstowi maal; Kuninglik post on selle vastaskaldal Koniiepoli maal.

Märkus. Kogu maismapiiri ulatuses on nende ja teiste postide vahele jäetud vahe, millisesse kaevatakse kraav, milline on määratletud endise Krakovi vojevoodkonna jagamise Lõppakti viienda artikli lausetega.

Käesolev piirikirjeldus, milline on kontrollitud ja kaardile kantud, millisest oli ülalpool mainitud ja milline on kinnitatud mõlema poolte komissaride allkirjadega, omab samasugust jõudu ja tähendust, nagu see oleks võetud sõna-sõnalt demarkatsiooniakti.

Selle kinnituseks allakirjutanud komissarid, koostades selle akti kolm ühesugust eksemplari, allkirjastasime need omakäeliselt ja lisasime sellel oma vapipitsatid.

See juhtus Kraakovis 31. Jaanuaril, 1797.a.

Jean Gabriel Marquis de Chasteler (L.S.) (м.п.) Маркизь И. Г. де-Шателе.

Benoit de Cache (L.S.) (м.п.) Бенедиктъ де-Каше.

Frederic Charles Louis Duc de Holstein Beck (L.S.) (м.п.) Герцогъ Ф. К. Л. Шлезвигъ-Гольштейнь-Бекский.

Charles de Phull (L.S.) (м.п.) Карль ф. Пфуль.

Arnold Louis de Hoym (L.S.) (м.п.) Арнольдъ Лудвигъ де-Гоймъ.

Nr. 53.

1802.a.14. (26.) Detsember. Samal kuupäeval Austria ja Prantsusmaa vahel sõlmitud konventsiooniga Venemaa liitumise Akt.

((F. M. kommentaar.))

„Meie troonile tõusmisega tekkinud muutus“, kirjutas 1799.a. Alguses Keiser Paul I, „Venemaa Impeeriumi poliitiline süsteem, milline valduste soetamist isilmas pidades on muutunud täiesti kaugeks igasugusest vallutuse soovist, pidi omama naturaalselt mõju ka Meie suhetele erinevate õukondadega“. (1. veebruari reskript Kolõtseville ((Kolitceff))).

Sellisel viisil määratleb Keiser ise oma poliitilist süsteemi: ta ütles lahti igasugustest vallutuste kavatsustest, soovides hoida oma liitlastega vaid rahulikke ning lähedaid suhteid, tingimusel, muidugi, et viimased tegutseksid samuti omakasupüüdmatult ja kohusetundlikult. Sellel alusel Paul I loobus Katariina II kavatsusest astuda sõtta revolutsioonilise Prantsusmaaga, kuid seejuures väljendas siirast soovi jätkata endiseid sõbralikke suhteid Viini õukonnaga. Selle tõestuseks on viimased aktid Poola suhtes.

Ainiti üpris varsti oli Keiser sunnitud oma sellest poliitilisest süsteemist loobuma: ta oli sunnitud alustama prantslaste vastaseid sõjategevusi ning saatma oma väed Lõuna-Euroopasse.

Prantsuse valitsus mitte ainult ei öelnud välja oma mitteaustust Vene Keisri vaieldamatute õiguste ja huvide suhtes, vaid rikkus neid täiesti ettekavatsetult ja esitas solvanguid üks-teise järel. Peale selle võtsid prantslaste vallutuslikud kavatsused üha suuremaid mõõtmeid, olles alaliseks ohuks Euroopa riikide sõltumatussele.

Viini õukond, sõlminud Prantsusmaaga Campofornio rahu, ei kavatsenud seda

täpselt täita. Veelgi vähem kavatses seda täita Bonaparte. Seepärast Austria nägi ette uue sõja puhkemist ja isegi soovis seda. Kuid parun Thugut, kes juhtis Austria poliitikat isegi peale rahu sõlmimist, kartis pidevalt Preisimaad, millise ümber koondusid teised Saksamaa riigid, milliste valdustega Austria minister kavatses Prantslasi rahuldada ja hüvitada Austriale mõnede oma piirkondade kaotused.

Kooskõlas sellega, Viini õukond, läbirääkimistel Rastadt kongressil, pöördus mitmeid kordi Peterburgi poole palvega muuta mõõdukamaks Berliini õukonna pretensioone ja sundima teda sõtta mitte sekkuma, milline võib uuesti Austria ja Prantsusmaa vahel puhkeda. (19. (30.) 1797.a. depešš kr. Louis Cobenzlile, kes on kutsutud välja S-Peterburist, et osaleda Rastadt kongressil, kr. Dietrichsteinile).

Paul I täitis viivitamatult Viini kabineti palve: ta kirjutas oma Berliini saadikule ette, et see hoiaks Preisimaad tagasi Austria vastastest vaenulikest tegudest. Vähe sellest, sellele saadikule oli tehtud ülesandeks veenda sealset Prantsusmaa ministrit „selles tões, et kus asi läheb Meie liitlase, Rooma Keisririigi kahjuks, seal ei saa ühemõtteliselt olla nendega, kes annab selleks käe või põhjuse“. (6 .septembri 1797.a. reskript kr. Rasumovskile.)

Pidades silmas Vene Keisri sellist avatud poolehoidu Austria suhtes, Francois II kavatses võtta sellest liidust veel suuremat kasu. Ta pöördus 9. märtsi 1798.a. Kirjaga vahetult Paul I poole, et ta võtaks enesele Austria ja Preisimaa vahelise vahendustegevuse, et aitaks kaasa Saksamaa asjade rahuldava lahendamise. Paul I võttis rahuldusega enesele vahendaja rolli ja saatis Berliini konverentsile tuntud Venemaa diplomaadi vürst Repnina, kes koos kr. Paniniga pidi siluma Viini ja Berliini kabinetide vahelise vaidluse.

Kuid vaatamata vrst Repnini äraproovitud kunstile, vaatamata energilisele esitlustele, millistega Paul I pöördus Viini ja Berliini poole, vahendustegevus sihile ei jõudnud ja Berliini konverentsi tulemuseks oli veelgi suurem Austria ja Preisimaa vaheline viha.

Berliini konverentside ebaedu oli Paul I jaoks üpris ebameeldiv, kuna selle tõttu hävines tema Prantsusmaa vastase - Venemaa, Austria, Inglismaa ja Preisimaa tiheda liidu loomise plaan. Eriti 1797.a. lõpus veendus Keiser pranslaste „võimuahnetele ja kahjulikele kavatsustele“ piiri panemise hädavajaduses ja seepärast näis nendega tulevane sõda vältimatu. Sel eesmärgil ta tegi Austriale ja Preisimaale ettepaneku oma arved sinnapaika jätta ja ühineda ühise vaenlasega võitlemiseks Venemaaga ja Inglismaaga. Krahv Rasumovskile oli ette-kirjutatud mõjutada Viini kabinetti, et ta „kõikvõimaliku alandlikkusega ja järeleandlikusega Saksa asjades, üheskoos enda rahuldamise suhtes läheneks käesoleval ajal Preisimaa Kuningale“. (21. aprilli 1798.a. Reskript). Kuid kõik see oli asjata.

Kõik Paul I püüdlused ja veenmised ei olnud võimelised lämmatama vastastikust vihkamist ja juurdunud kahtlustamist, millest olid läbi imbunud Preisi ja Austria valitsused.

Mitte vähem ebaedukas oli ka teine vahendustegevus, millise võttis enda peale Keiser Paul I. Austria ja Inglismaa vahel tekkis samuti tõsine erimeelsus laenu võtmise konventsiooni suhtes, milline oli sõlmitud Austria saadiku poolt Londonis, kuid mis ei olnud Francois II poolt ratifitseeritud. St -Jamesi kabinet isegi palus Venema Keisri sõbralikku vahendustegevust ja S-Peterburis algasid selles küsimuses läbirääkimised Austria ja Inglismaa volinike vahel. Tänu Vene valitsuse pingutustele, õnnestus

novembris 1798.a sõlmida Austria ja Inglismaa vahelise konventsiooni ja selle eraldi ning salajaste artiklite kavad. Mõlemate lepingupoolte kutsel nõustus Pavel I nende aktidega liitumisega. (28. Novembri 1798.a. reskript kr. Rasumovskile.) Kuid need aktid jäid samuti Viini õukonna poolt kinnitamata ((non ratifie)), milline hiljem, vahetute suhete teel St-Jamesi kabinetiga, kõrvaldas nende vahel tekkinud vaidluse.

Sellisel viisil Keiser Paul I oli sunnitud loobuma nelja ülalpoolmainitud riigi Prantsusmaa vastase liidu sõlmimisest. Kuid Prantsusmaa valitsue ilmne vägivald Saksamaa ja Itaalia valitsuste suhtes ning tema vaenulik tegevus Venemaa suhtes, veensid Keisrit „üldise julgeoleku saavutamiseks prantslaste vaigistamise» hädavajaduses ja alustama nende vastast sõda.

Juulis 1798.a., Vene abikorpus, kindral Rosenbergi juhtimisel, oli saadetud Austriasse sõtta Prantslaste vastu.

Näis nagu, et see Paul I suuremeelne otsus pidi kohtama Viinis kõige rõõmsamat vastuvõttu, pidades silmas seda, et Venemaa, liidus Austriaga, otsustas asuda tegelikku võitluse Habsbourgide õukonna kõige ohtlikuma ja järeljätmatu vaenlasega. Kuid tegelikuses kukkus välja teisiti. Parun Thugut tunnistas viivitamatult Prantsusmaa vastase vaenuliku tegevuse alustamise võimatuks, viidates Austria uueks sõjaks ettevalmistamatusetele, Austria minister, kes juhtis sel ajal kontrollimatult kogu Austria monarhia asju ja kes pidas end samuti suureks sõjanduse asjatundjaks, selgitas Vene saadikule oma isiklikku sõjategevuse kava. Tema arvates, tulnuks sõjaks tõsiselt ettevalmistuda, kuid salaja, et seejärel rünnata Prantslasi igast küljest ja anda temale otsustav löök. (kr. Rasumovski 12. (23.) jaanuari 1799.a. raport.) Peale selle teatas parun Thugut sõbralikult saadikule, et kahtleb Inglismaa Prantsusmaaga sõdimise soovi siiruses. (18. (29.) septembri 1798.a. raport). ((Донесение от 18-го (29-го) сентября 1798 г.))ю

Keiser Paul I need Viini õukonna põhjendused karvavõrdki ei veennud sõja alustamisest äraütlemise põhjendatusega. Vastupidi, ta sai sellest mulje, äärmiselt ebasoodsa Austriaga liidu ja sõpruse kindluse suhtes ja milline seisnes selles, et Viini kabinett tegutseb oma liitlase suhtes ebasiiralt, et on äraootaval seisukohal ja järelikult, oma enda isiklikke kavasad, millised kardavad päevavalgust. Ta kahtlustas, et Viini õukond „otsib ja loodab prantslastelt mingeid isiklikke kasusid, hoolitsemata nende hukatuslike tagajärgede eest, millised varem või hiljem Austria monarhia tundma saab“. Seda silmas pidades, Keiser soovis saada Viinist lõpliku vastuse küsimusele: „kas austria kavatseb sõdida Prantsusmaaga, või mitte? „Kuid selleks, et asja ei allutaks edastistesse arusaamatustesse“, kirjutas Paul I krahv Rasumovskile 20 detsembril 1798.a. „Me ei saa rahulduda mingite edasilükkavate vastustega, vaid kirjutame teile ette tungivaimalt nõuda ja saavutada selge ning otsustavalt kõva vastus, varjamata, et tulevikus selle jätkamisel, Me peame hakkama möödapääsmatult teiste Meie liitlastega rakendama prantslaste vastu neid meetmeid, milliste võtmist Meie väarikus ja julgeolek hakkab nõudma“.

Lõpuks. Austria pidi loobuma tema poolt võetud äraootavast poliitikast, kui ta ei soovinud anda oma liidule Venemaaga lõplikku lööki. 1799.a. alguses Austria ja Prantsusmaa vahel toimus otsustav lahkulöömine.

Otsustanud võtta ette selle sammu, Viini õukond pöördus seejärel viivitamatult S-Peterburi poole erinevate palvete ja ettepanekutega, millistel olnuks justkui eesmärgiks alustatud sõja edu tagamine. Nii parun Thugut, muuseas, nõudis Paul I nõusolekut, kogu sõja kestvuse ajaks, terve Bavaaria Austria vägedega hõivamiseks ((l'occupation)).

(Донесение гр. Разумовскаго от 27-го февраля (10-го марта) 1799 г.) Enam vahetut ja otsustavat mõju alustatud sõja käigule ja Austria järgnevatele suhtele Venemaaga, omas Rooma Keisri palve, et tuntud Vene väejuht Suvorov oleks pandud liiduliste vägede etteotsa.

Paul I täitis viivitamatult selle oma liitlase soovi ja märtsikuus jõudis Suvorov Viini.

Sellisel viisil, 1799.a. alguses sai teoks Euroopa riikide Prantsusmaa vastane ähvardav koalitsioon. Seadnud liidu vägede etteotsa Itaalias tuntud, kuulsusrikka, vene väejuhi, tagasid liitlased enesele sõjas edu. Tõesti, nii nagu Suvorov Põhja Itaaliasse ilmus ja võttis üle juhtimise, järgnes üks võit teise järel. Vabariiklikele armeedele anti kolm otsustavat lööki: Addas, Trebbias ja Novis; tugevaimad kindlused avasid liitlastele väravad*)

*)Märkus. См. Милютинъ. История войны 1799 года между Россией и Францией. С.-Петербургъ 1857, 2-ое изд., т. II стр. 155. Omamata võimalust siin üksikasjalikult peatuda vürst Suvorovi kuulsusrikastel sõjakäikudel, jääb meil üle vaid soovitada lugejatele seda suurepärasest teost.

Kuid on teada, et lõppude-lõpuks, Suvorovi võidud Prantslaste üle, erakordsed ohvrid, milliseid Venemaa ohverdas inimeste ja raha näol, viisid kõige haletsusväärsema tulemuseni. Suvorov oli sunnitud Itaaliast lahkuma ja sooritama ajaloos ennekuulmatu Alpide ületamise. Vähe sellest: Venemaa ja Austria vahel toimus täielik lahknemine ja kuue kuu kestel olid ka igasugused nendevahelised diplomaatilised suhted katkestatud.

Pöördudes sellise Viini ja S-Peterburi õukondade vahelise otsustava ja ootamatu pöörde tekitanud asjaolude käsitlemisele, me peame eelkõige märkima, et 1799.a. esimesel poolel Austria ja Venemaa vahel toimus alaline sõbralik mõtete vahetus, millistel, siiski, ilmusid vahel tulevase tormi eelkuulutajad.

Kuigi diplomatilise kirjavahetuse peamiseks asjaks olid küsimused, mis olid seatud sõjategevuse käiguga, ikkagi ei libisenud Venemaa valitsuse tähelepanu alt ka teised asjad, millised puudutasid milleski Venemaa huvisid. Sellest vaatepunktist Keiser Paul I pidas end kohustatuks pöörama tähelepanu ka uue Rooma-Katoliku kiriku pea, paavsti valimise küsimusele. Ta pöördus Viini õukonna poole ettepanekuga leppida kokku isiku suhtes, keda oleks mõlematel riikidel meeldiv näha paavsti troonil.

Paul I, 3. mai 1799.a. reskript kr. Rasumovskile, uue paavsti valimise suhtes, on samuti üpris huvitav ajalooline akt, et me peame vajalikuks siin selle täielikult avaldamise:

„Hr. Tegev-salanõunik Krahv Rasumovski. Tema Pühaduse Rooma paavsti vanadus ja sagenevad haigushood, ja seejuures selle teadmatus, milline roll on temale prantslaste poolt antud, sunnivad Meid, pidades silmas Rooma usutunnistusega alamaid, keda suurel hulgal Venemaa leidub, juba ette mõtlema viisidele, et vajadusel, nõnda varsti esseeisvale, et valik langeks sobivale, meist hästi mõtlevale inimesele. Meie ministereium teatas sellest krahv Cobenzlile, seda enam, et Saadik sellest mõnevõrra varem siin vastaks selle asja suhtes, ilmutades oma õukonna soovi, jõuda Meiega sellel juhtumil kokkuleppele. Meie selle tõttu teeme Teile ülesandeks selgitada seda asja parun Thugutile ja saata meile täielikud andmed Viini õukonna poolsest äranägemisest, isiku

suhtes, kellest selline Paavsti valik võib sõltuda, nagu ka isiku suhtes, kes võiks sellisele olulisele aujürgule määramiseks esitamiseks eelistatud olla. Suure aupaklikkusega, Teisse, (allkiri) Paul.“

See Paul I ettepanek jäi, siiski, Viini õukonna poolt vastuvõtmata, milline, ise tõstatanud uue paavsti valimise küsimuse, pidas seejärel oma huvidele enam sobilikumaks Venemaaga kokkuleppesse mitteastumise ja tegutseda oma äranägemise järgi. Parun Thugut vaid teatas, et Austria ei soovi näha paavsti troonil inimest, kes „on innustunud ja kangekaelne ning kes oleks valmis asju äärmuseni viima“. (Донесение Колычева от 1-го ноября 1799 г.)

Sellisel viisil küsimus, milline moodustab Kõigekõrgemat 3. mai reskripti asja, on vaid huvipakkuvaks episoodiks 1799.a diplomaatilistes suhetes. Mõlemate liiduliste valitsuste tähelepanu oli hõivatud enam vahetute huvidega.

Liidu vägede hiilgavad võidud Itaalias tegid lõpu seal Prantslaste ülevõimule ja kutsusid liitlastes täiesti loomulikult esile kiirelt kasuliku rahu sõlmimise lootuse. Seepärast juba juunis teatas parun Thugut Vene saadikule soovist leppida kokku tulevase rahu tingimuste suhtes, millised pidid vastama liitlaste huvidele ja Euroopa tasakaalu tingimustega. (Донесение гр. Разумовскаго от 1-го (13-го) июля 1799 г.)

See Viini kabineti soov vastas täielikult Keiser Pauli kavatsustele. 15 juuli reskriptis krahv Rasumovskile Keiser teeb saadikule ülesandeks välja selgitada Viini õukonna „tõelised eesmärgid“; „millised on tema mõtted üldise rahu tegemiseks“. Ja „millised kasusid või nõudmisi“ ta peab rahu sõlmimisel silmas. Seejuures Paul I väljendas oma soovi, et Austria ja teised liitlased määraksid S-Peterburi oma volinikud, et pidada neis küsimustes läbirääkimisi, et neist teatada „üldisele liitlasele, kelle nad ise kunagi valisid endale vahendajaks“ ja kes ei oma „mingeid isiklikke huve ja vastutab, nõnda öeldes, nendest kinnipidamise eest kogu Euroopas“. Peale selle Keiser soovib, et S-Peterburg oleks valitud rahukongressi läbiviimise kohaks.

Lõpuks, nõudes Viini õukonnalt selgitusi rahulepingu suhtes, Paul I väljendas samal ajal veendumust levinud arvamuse ebaõiglusest, „justkui Tema (Rooma Keisri) ministeerium vaevu otsustab Meile sellist siirast selgitust andma ja hakkab ootama viimase hetkeni, et sõltuvalt sõja käigust esitada oma pretensioonid“. „Kuid“ lisab Keiser, „selline käitumine oleks liiga vastandlik usaldusele, millist Me alati selle Valitseja suhtes näitasime“.

Kahjuks, Keiser Paul I pidi üpris varsti veendumata, et arvaamus, millist ta ei tahtnud uskuda, oli täiesti põhjendatud. Minister, kelle käes asus sel ajal Austria saatus, järgis sellist poliitikat, millisele Paul I ei pidanud võimalikuks kaasa tunda, veel vähem aga sellele kaasa aidata. Parun Thugut tunnistas äärmiselt ebapraktiliseks Euroopa konverentsi kokkukutsumise mõtet, kuna arvatavasti sellel kerkivad üles erinevate riikide vahelised ebakõlad. Tema arvates, peab rahu loomine toimuma „suurte riikide, targa ja energilise juhtimise ja suunamise all, milliste meetmete peavad teisejärgulised riigid, muidugi-mõista, allutatud olema“. Seejärel Austria minister tõestas ilmekalt Austria võrandamatut õigust saada ettenähtud hüvitus kõigi väljaminekute ja kaotuste eest, milliseid ta kandis kõigi Prantsusmaa vastaste sõdade ajal. Viidates 23 detsembri 1794.a. Salajasele deklaratsioonile, Thugut tõestas Venemaa kohustust aidata kaasa Austria hädavajaliku hüvituse kättesaamisel. Bavaaria vahetust ei toimunud, aga Poola jagamisel langes Austria osaks kõige ebaolulisem osa. Seepärast vaid koos Venemaaga ja tema

kaasabil kavatses Viini õukond määratleda tulevase rahu tingimused. (Донесение гр. Разумовскаго от 9-го февраля (20-го) августа 1799 г.)

Kuid küsimus sellest: milliseid soetusid nimelt soovib Austria teha või milles peab seisnema nõutav hüvitus? - jäi parun Thuguti poolt vastuseta. Tõsi, ta ise viitas Itaaliale, millise pidi Austria saama hüvituseks, kuid ikkagi täpset soovitatavate soetusite määratlemist ei järgnenud.

On arusaadav, et selline Viini kabineti kahemõtteline käitumine ja varjamine Pavel I üldsegi ei meeldinud. Võib mõelda, et kui parun Thugut viivitamatult ja avameelselt selgitaks oma soove, lõplik lahknemine ei oleks selliste hiiglase sammudega lähenenud, kui nüüd, kui Viini kabineti varjamine viis viivitamatult kahtlustamisele ja umbusaldamisele kõigi tema tegevuste suhtes. Seejuures ei saa märkimata jätta, et Austria vallutuslikud kavatsused sattusid üldse täiesti vastuolulisele omakasupüüdmatu eesmärgiga, millised seadis enesele Paul I.

„Ma ühinesid riikidega, millised palusid minu abi“ kirjutas Keiser üpris salajases 31. juuli reskriptis kr. Rasumovskile, „meie ühise vaenlase vastu. Juhindudes aukohusest, Mina kiirustasin appi inimsoole ja tõin tuhanded inimesed ohvriks, et tagada tema heaolu. Kuid otsustanud hävitada käesoleva Prantsuse valitsuse, mina ei pidanud kunagi silmas lubada seda, et teine hõivaks tema koha ja muutuks kõueks tema naabervalitsejatele, vallutades nende valdusi“. Muideks, Keiser tunnistab täiesti kaotuste ja väljaminekute eest hüvitamise hädavajaduse, kuid ta väidab, et, esiteks, veel ei ole neile veel selleks saanud aeg ja seepärast on hädavajalik, et see asi oleks lahendatud avalikult, kuid kõigi liitlaste vastastikuse arutelu tulemusel. Lõpetab Pavel I oma reskripti järgmiste märkimisväärsete sõnadega: „Mis puudutab mind, Ma tahan head ja hakkamata takistama teistel kurja tegemist. Ma sooviksin samuti, et iga kord, kui te peate läbirääkimisi parun Thugutiga, Te peksite meeles, et te olete Venelane ja minu saadik minu asjades Viinis“.

Need viimased sõnad tunnistavad, et Keiser mitte ainult ei olnud rahul Austria kabineti käitumisega vaid samuti ka oma esindajaga Viinis. Tõesti, Keiser leidis pidevalt gr. Rasumovski depeššides ilmset püüdu õigustada parun Thuguti tegusid ja kiita heaks tema vallutuspoliitikat. Pikaajaline Viinis viibimine, isiklik sõprus, milline ühendab saadikuta parun Thugutiga, sundis teda suhtuma alandlikult Austria ministri „salasepitsustesse“. Keiser mitte ainult tunnistas vajalikuks meenutada juulis 1799.a. Rasumovskile, et ta on Venelane ja tema huvide kaitsja, kuid selle aasta täiesti alguses ta oli Viinist tagasi kutsutud ja tema asemele nimetati salanõunik N. S. Kolitcheff. Kuid juba veebruaris see korraldus oli asendatud teisega, millise järgi kr. Rasumovski pidi jääma saadikuks, kuid ka Kolitcheffil kästi Viini sõita „suure hulga erisuguste asjade paremaks edendamiseks ja praegustel asjaoludel toimuda võivate asjade menetlemiseks“.

1. Veebruari instruksioonis, milline anti Kolitcheffile, väljendas Keiser Paul I täpselt ja ühemõtteliselt oma poliitikast üldse ja eriti sõjast Prantsusmaaga. Keiser soovis siiralt hoida sõbralikke suhteid Austriaga, kuid seejuures ei tunnistanud vajalikuks välja öelda mingit poolehoidu Rooma Keisri vastu ja tegutseda vaenulikult Preisimaa vastu. Nii ühe, kuid teise Saksamaa riigi suhtes Paul I tahtis tegutseda erapooletult ja kooskõlas Venemaa huvidega.

Mis aga puudutab Prantsusmaa vastast sõda, siis Paul I seadis enesele ainsa eesmärgi „et viia Prantsusmaa viisakatesse piiridesse ja võttes ära teiste vallutustega laienemisega häirimise tahmise ning vahendid, aga ka nakkuse väljajuurimise, tagada niipalju kui võimalik selle naabrite, aga üldse Euroopa rahu“.

Sellistel asjaoludel kr. Rasumovski pidas end olevat kohustatud õigustama oma käitumist Valitseja ees ja tõestas oma Viini õukonna suhtes kaasatundlikkuse põhjendatust. 18. (29) augusti üpris sajajases raportis, mis oli algusest lõpuni kirjutatud saadiku enda poolt, ta täidab selle oma kavatsuse.

Kiites parun Thuguti, kes sai ei kellestki võimsaks Austria ministriks, kr. Rasumovski läheb seejärel üle tollete poliitiliste asjaolude iseloomustamisele, millised olid Austria jaoks üpris ebasoodsad. Pöördudes esimesse Prantsusmaa vastasesse koalitsiooni, saadik väidab, et ta oli „kõigi riikide võimuarmastuse vili“, millised pidasid võimalikuks kasutada ära Prantsusmaa segadused, et rikastuda nende arvelt. Berliini õukond sai uue juurdekasvu Poola arvel, seejuures kui Austria oli sunnitud sõlmima äärmiselt mittekasuliku Campo Formio rahu.

Kui aga Venemaa eestvõtmisel loodi teine Prantsusmaa vastane koalitsioon, siis kõik liitlased kuulutasid valjult, et nende ainus eesmärk: päästa Euroopa Prantsuse revolutsiooni ja terrorismi nakkusest. Kuid, jätkab saadik, kõigist monarhhidest, kes liitusid Prantsusmaa vastu, ainult üks, Valitseja Keiser, püüdis siiralt ja erandlikult selle kõrgendatud eesmärgi poole. Täpselt samuti on Austria viivitamatult valmis sõjast loobuma, kui ta ei saa Itaalias soovitud hüvitust. Peale Itaalia vallutamist „oli Viini õukonna eesmärk saavutatud ja temale jäi vaid hoolitseda sellest tulenevate kasude kindlustamise eest“. Seda silmas pidades soovib Austria kokku leppida eelkõige Venemaaga, aga seejärel teiste suurte liitlasriikidega et määratleda vastastikku oma soetused. Aga kongressi kokkukutsumine, millisel oleks osalenud kõik Euroopa riigid, on täiesti vastuolus Viini kabineti kavatsustega. Lõpuks, Thuguti arvates, selline suurte riikide liit on ainsaks vahendiks selleks, et takistada uue revolutsiooni tekkimist ja seada piirid Prantsusmaa võimuahnusele.

Keiser Paul I nägi sellest oma saadiku raportist, et nende arvamustes eksisteerib ka tegelikult oluline erimeelsus. Kui saadik tunnistas täiesti seaduslikuks parun Thuguti kavatsuse viivitamatult kasutada ära võite, milliseid saadi Vene relvaga Itaalias, siis vastupidiselt, Keiser ei soovinud sallida Viini kabineti vallutuslikele kavatsusi.

Seepärast Paul I mitmeid kordi ja kõige kategoorilisemal viisil mõistab oma reskriptides Austria ministri poliitika hukka. Kuid peale selle ta nõudis kõige tungivamal viisil Viini õukonnalt, et ta teataks temale, milles nimelt peab seisnema tema poolt nõutav hüvitus. (Напр. Рескриптъ к гр. Разумовскому от 7-го сентября 1799 г.)

Tõsi, Austria valitsuse tegevusest Itaalias, tema Sardiinia seaduslikule monarhile, Karl Emmanuelile, viivitamatust tagastamisest äraütlemine, ilmse kavatsusega võimalikult kiiresti Vene väed Itaaliast eemaldada, kõigest sellest Paul I ei saanud mitternäha, et Viini kabinet soovis ühendada endaga vähemalt kogu Põhja-Itaalia. Kuid Keiser, pidades silmas tihedat liitu, milline eksisteerib nende ja Austria vahel, soovis, et talle oleks avameelselt teatatud täpselt Viini õukonna vaated.

Parun Thugut tunnistas, ainiti, et on võimatu täita seda Paul I soovi ja kaldus temale esitatud teatud küsimustele vastamisest pidevalt kõrvale, unustades seejuures täiesti, et annab oma enese käega liidule Venemaaga surmalöögi, kelle kaasabita ta ei saanud arvestada mitte mingite vallutuste või hüvitusega.

Seatud eesmärgi saavutamiseks pidi parun Thugut mõjutama kogu sõjaliste tegevuste käiku ja püüdma anda neile suund, milline oli kooskõlas tema vaadetega. Seepärast ta mitte ainult jälgis tähelepanelikult Suvorovile alluvate Austria kindralite kaudu kõiki Vene väejuhi toiminguid, vaid ka pidas endal olevat õigust pidevalt sekkuda

tema korraldustesse. Kui Suvorov suundus Viinist Itaaliasse, parun Thugut teatas, et ta hakkab liiduliste vägede juhtimisel „kasutama piiramatut autoriteeti“, kuid seda mööda, mil kasvasid Suvorovi säravad edud, Viini sõjanõukogu, milline tegutses paruni juhiste järgi, hakkaks üha suurema energiaga sekkuma sõjalistesse operatsioonidesse, et paralüseerida feldmarssali plaane. Thugut, pidades end ka sõjaasjade tundjaks, ütles juba mais välja oma kartuse Suvorovi takistamatu pealetunni ja saadud võitude suhtes. (Донесение гр. Разумовскаго от 13 (24) мая.)

Vürst Suvorov ei saanud kõige energilisemal viisil tema vaieldamatutele õigustele kallalekippumise vastu, protesteerimata jätta, kuid kõik ta kaebused jäeti Viini õukonna poolt tähelepanuta. Keiser Paul I nõudis samuti mitmeid kordi Rooma Keisrilt, et Sõjanõukogule oleks kästud jätta Suvorov rahule. 7. augusti reskriptiga Paul I tegi kr. Rasumovskile ülesandeks teatada, et kui Sõjanõukogu sekkumine jätkub, siis Suvorov saab käsu Vene väed Austria omadest eraldada ja tegutseda iseseisvalt.

Kuid kõik protestid olid asjatud ja ei viinud millelegi. Siis Paul I käskis kr. Rasumovskil paluda Francis II juurde audientsi ja teatada, et pidades silmas pidevaid sõjategevuse kindlaksmääratud plaani rikkumisi, said Vene väed käsu eralduda Austria vägedest ja naaseda Sveitsi. „Mina soovin siiralt“ kirjutab Paul I 16. septembri reskriptis, milline sisaldas seda tähtsat otsust, „et Rooma Keiser üksi valitseks oma vaenlaste üle, või, selleks, et ta naaseks idee juurde, nõnda loomuliku ja millise tõelisus on tõestatud kaheksa aastase kogemusega, et Viini värvate ees seisva vaenlase hävitamiseks on tarvis üksmeelt, ustavust ja eriti avameelsust oma liitlaste suhtes“.

Sellest hetkest peale Venemaa ja Austria suhted läksid tagasihoidmatu kiirusega lõpliku katkemiseni.

Septembri lõpus kr. Rasumovski oli oma ametikohalt vabastatud ja tema koha hõivas Kolitcheff, kes suhtus hulga kriitilisemalt Austria õukonna tegevustesse. Uus Venemaa esindaja püüdis kõigi vahenditega saada teada Thuguti poolt varjatud eesmäärke ja teatas täiesti avalikult kõigile, et seni kuni see minister hakkab juhtima Austria asju, on Venemaa ja Austria endiste sõbralike suhete uuendamine mõeldamatu. Seepärast on arusaadav, et Kolitcheffi (Колычева) määramine aitas kaasa suhete lõplikule katkemise lähenemisele.

Saanud teada oma Viini saadiku raportist, et Viini õukond asus isegi ühise vaenlasega – prantslastega - salajastesse läbirääkimistesse, Keiser Paul I kirjutab lõpuks Kolitcheffile, et Viini kabinett vastaks järgmistele kahele küsimusele: 1) milliseid soetusi ta soovib teha Hispaanias ja 2) kuna on Sardiinia kuningale lubatud tagastada Turin ja milleks Austria komissar Turinis juba praegu tähistab Piemonti oma valitsejale kuuluvaks? Ebarahuldavate vastuste saamise puhul oli saadik volitatud kuulutama, et need „saavad temaga kõigi suhete ja sidemete katkestamise põhjuseks“ (Viini õukonnaga). „Selle tõttu“ lõpetas Keiser, järgneb „minu vägede tagasipöördumine Sveitsist ja anname Austria õukonna saatuse kätte“ (Рескриптъ от 6 -го октября).

Samas juhtusid uued sündmused, millised suurendasid veelgi Paul I viha ja rahulolematust. Viinist saadud ettekirjutuste alusel oli väiksearvuline Rimski-Korsakovi armee Šveitsis jäetud Austria vägede poolt maha ja jäetud saatuse hoolde. Zürichi lahing oli selle vältimatuks tagajärjeks. Kui Suvorovil õnnestus oma armee päästa, siis seda tänu ta enese geniusele ja Vene vägede ennenägematule vastupidavusele ning vaprussele.

Saanud sõnumi Rimski-Korsakovi lüüasaamisest ja uskumatust puudusest, millist kannatasid Šveitsis Suvorovi armee, Keiser Paul I tunnistas võimatuks jääda Austria

liitlaseks. 11. oktoobri 1799.a. kirjas ta teatab Francois II-le oma otsuse järgmistes sõnades: „Nähes, et minu väed on hüljatud ja antud vaenlasele ohvriks selle liitlase poolt. Kellele Ma lootsin enam, kui kõigile teistele, et tema poliitika on täiesti vastuolus minu vaadetega ja et Euroopa pääsemine on toodud ohvriks Teie monarhia suurenemise kavatsustele, omades peale selle palju põhjuseid olla rahulolematu Teie ministeeriumi kahepalgeline ja koletusliku käitmisega – millist õhutust ma ei soovi teada austusest T. K. Majesteedi aujärgu suhtes, Mina samasuguse otskohesusega, millisega Mina tulin Teile appi ja aitasin kaasa Teie armee edule, kuulutan, et nüüdsest loobun hoolitsemast Teie huvide eest, et pühenduda eranditult oma enda ja oma teiste liitlaste asjadele. Ma lõpetan samas ka ühistegutsemise T. K. K-ga ., et ei kindlustaks ebaõilsa asja võitu“.

Kui Kolitcheff andis Francis II selle kirja üle, siis saadikule ei saanud jääda märkamatuks, et see avaldas Keisrile tugeva mulje. Francois II veenas saadikut oma siirast soovist olla Venemaaga sõpruses. Kolitcheff oli isiklikult täiesti veendunud Rooma Keisri siiruses ja väitis, et „kõik Viini kabineti tembud tuleb kanda selle isepäise ja kõrgi ministri arvele“. (Донесение от 29-го октября (9-го ноября).

Vähe sellest: Paul I kiri mõjutas samuti ka parun Thuguti ja muutis ta enam avameelsemaks. Suurima saladuskatte all ta teatas Kolitcheffile, et ta soovinuks Austriaga liita: Veneetsia valdused, osa Piemontist, koos Aleksandria ja Tortone kindlustega. Peale seda, ta soovis eraldada Kiriku valdustest kolm legaatkonda: Ravenne, Ferrare ja Bologne. Kuid eriti huvitav on järgmine iseloomustav joon: parun Thuguti poolt nende piirkondade ja tõendite loetlemise määral, nende Austriaga liitmise hädavajalikkuse ja seaduslikkuse kasuks, ta vähe-haaval alandas oma häält ja ajas oma fraasid nõnda sassi, et saadik lõpuks mitte midagi aru ei saanud. (Донесение от 1-го (12-го) ноября).

Vaatamata, siiski, Keiser Paul I tugevale rahulolematusele Viini õukonna käitumise suhtes ja vaatamata ta otsusele oma väed Venemaale tagasi tuua, Kolitcheff jäi ikkagi veel Viini. Kuid on arusaadav, et selliste äärmiselt pingestatud suhete puhul väikseimgi sündmus, milline või anda põhjuse rahulolematuseks, pidi viima kõigi diplomaatiliste suhete lõplikule katkestamisele. Selliseks sündmuseks oli Venemaa lipu solvamine Ancone vallutamisel. (См. Милютинъ. История войны 1799 года между Россией и Францией. С.-Петербургъ 1857, 2-ое изд., т. II стр. 447 и след.).

Austria kindrali Froelichi käitumine venelaste piiramisvägede suhtes Ancone all ja Venemaa solvamine täitis kannatustekarika. Krahv Cobenzlile, Austria saadikule S-Peterburis, oli keelatud paleese tulek. Aprillis 1800.a. Kolitcheff sai Kõigekõrgema korralduse sõita Viinist ära Carlsbadi ja lõpuks, sõitis Austriast täiesti minema.

Keiser Francis II oli nõus saatma S-Peterburi vabanduse palumiseks piduliku saatkonna ja andma millise iganes rahulduse Ancone asja puhul. Lõpuks isegi Thugut andis septembris, 1800.a. errumineku avalduse. Kuid kõik Viini õukonna katsed uuendada Venemaaga diplomaatilisi suhteid jäid viljatuks. Need olid katkestatud peaegu kuue kuu kestel, s.t. kuni Ülevenemaalisele troonile Keiser Aleksander I tõusmiseni.

Viivitamatult peale Paul I surma, Rooma Keiser kirjutas Aleksander I-le kirja (17. aprill 1801.a.), millises teatab oma siirast endiste Venemaaga sõbralike suhete taastamise soovist.

Uus valitsev Keiser, olles läbinisti õilsate ja rahulike kavatsustega, oma 24. aprilli kirjaga, andis tehtud ettepanekule kõige rahuldavama vastuse.

Varsti, seejärel oli Austria saadikuks S-Peterburis nimetatud kr. Saurau, aga Viini saadeti erakorralise ülesandega salanõunik Muravjov-Apostel. ((**Muravjov-Apostel Ivan**

Matveevits, (Муравевъ –Апостоль Иванъ Матвеевичъ) **1765-1851**.a. kirjanik ja riigitegelane. Teenis alguses Izmaili polgus ja nagu oma aja haritud ohvitser (tundis vanu ja uusi keeli), oli „kavalier“ suurvürst Aleksandri ja Konstantin Pavlovitsi juures. Alates 1797 kuni 1805.a. oli Venemaa saadik Hamburgis, hiljem Madriidis. Pärast ta oli senaator. Olles Vene Akadeemia liige (alates 1811.a.) ja vene keelse jutustuse ühingu tegevliige, Muravjov avaldas »Чтенияхъ» oma töid, enamjaolt tõlked teistest keeltest, näit. Горация сатиры (1812), «Облаковъ» Аристофана и др. «Наставление знатному молодому человеку или воображение в светскомъ человеке» (1778); «Ошибки или утро вечера мудренъ» ком. В 5 д. *1794) и «Путешествие по Тавриде» *1823) «Северная Пчела» (1851), ¹ 59) и «Русская Страница» (1886 г. № 1). В.Р-ВЬ.)

Viimasele antud instruksioonis, kirjutatakse ette, et ta ei mainiks sõnagi Ancone asjast, kuna Aleksander I soovis selle asja anda igavesse unustusse.

Juhtumiks, kui Viini õukond tõstataks Austria hüvitamise ja Saksamaa asjade korraldamise küsimuse, pidi Muravjov-Apostel teatama, et Venemaa nõustuks vaid äärmisel juhul Saksamaa korralduse muutmisega. Tiscane suurhertsogi hüvitamine pidi järgnema Itaalias kooskõlas üldise printsiibiga, hüvituse vastavuses tehtud kulutustele. (Reskript 4. juuli 1801.a.).

Muravjov-Apostel kohtas Viinis kõige rõõmsamat vastuvõttu ja ta märkas kõikjal soovi olla Venemaaga sõpruses ning liidus. Erilise kaastundlikkuse ja austusega ta räägib kr. Trautmansdorffist, kes täitis ajutiselt välisministri kohuseid ja kelle poliitilised printsiibid olid täiesti vastupidised parun Thuguti poliitikale. Krahv Trautmansdorf ütles, muuseas, Muravjev-Apostelile järgmist: „Kogu Euroopa pääsemine sõltub eranditult Venemaa, Austria ja Preisimaa siirast liidust, mitte sellel eesmärgil, et alustada sõda, millisest peab hoiduma niivõrd, kui võimalik, vaid, et hoida rahu“.

Kuid, kahjuks, Muravjev-Apostel veendus üpris varsti, et kr. Trautmansdorf ei oma otsustavat mõju poliitilistele asjadele, millised, vastupidi, saavad ikkagi oma suuna parun Thugutilt, kes asus sel ajal Presbourgis. Kuigi parun oli erus, ikkagi ei lahendatud ühtki olulist asja ilma tema nõusolekuta. Selle oma arvamusel tõestuseks esitab Muravjov väljavõtte Thuguti 14. augusti memost, millises lahendatakse erakordselt keerukas hüvitamise küsimus. Parun Thuguti argumentatsioon põhines tema järgmistes märkimisväärsetes sõnadest: „Saksamaa ei eksisteeri tänu Itaaliale, vaid vastupidi, Itaalia eksisteerib tänu Saksamaale“. (Teutschland bestehet nicht durch Italien, wohl aber Italien durch Teutschland). Kui hiljem kr. Louis Cobenzl sai välisministriks, kohtas Thuguti mõju veelgi vähem vastutegutsemist. (Донесение Муравьева-Апостола от 22-го августа (2-го сентября) 1801 г.).

Sellisel viisil olid uuendatud Austria ja Venemaa vahelised diplomaatilised suhted. Kuna Muravjov oli täitnud temale pandud ülesande, pidi Keiser Aleksander I nimetama Viini oma alalise diplomaatilise esindaja. Francis II teatas Keisrile et soovib sellel ametikohal näha kr. Rasumovskit ja Aleksander I suvatses koheselt selle soovi täita. Septembri alguses saabus Rasumovski erakorralise saadikuna Viini.

Teinud sellise määramise, Keiser Aleksander I varustas, seejärel kr. Rasumovski üksikasjaliku instruksiooniga, millises ta esitab sellise poliitilise süsteemi põhialused, milliseid ta kavatses järgida välisriikidega suhtlemisel.

See 10 septembri 1801.a. instruksioon on niivõrd huvitav ajalooline akt, et me peame enda kohuseks sellel pikemalt peatumist.

„Suurriik“ räägib Aleksander I instruksiooni alguses, „kui teda juhib õiglus, võib

tegutseda avalikult ja esitada kavalust, - seda nõrkuse maski, - neile, millised ei saa arvestada oma enda vahenditega“. Kuulutades, seejärel, võõraste rahvaste õiguste austamise oma poliitika juhtivaks aluseks, Keiser jätkab:

„Olles, nii minu printsiipide, nagu ka minu kaasasündinud kalduvuse järgi kaugel igasugustest vallutuslikest kavatsustest ja et selline auahnus peab olema Valitsejale, kes valitseb suurt Keisririiki, tundmatu, omdes ülisuuri loodusvarasid, milliseid hoiab oma rüpes kõiki ühiskondliku hüvangu allikaid ja tugevuse ja võimsuse elemente, Mina, kui haaran relva, millise annab minule minu jõud, siis seda vaid selleks, et anda vastulööki ebaõiglasele kallaletungile ja et kaitsta oma rahvaid.

Kunagi ma ei osale vähimaltki sisesegadustes, millised valitsevad teistes riikides ja, milline ka ei oleks rahvaste poolt omal soovil valitud juhtimise vorm, nad võivad asuda minu Keisririigiga täielikus üksmeeles, kui vaid suhtumises minusse nad hakkavad juhinduma sellest samast õigluse vaimust“.

Rakendades need põhimõtted Venemaa suhetele Austriaga, Aleksander I viitab, kuivõrd ebaõiglane oli viimase riigi käitumine Paul I suhtes, kes „päästis Austria monarhia“. Kuid olles veendunud, et Austria ja Venemaa „suurte riikide liit on võimeline teostama rahu ja ühiskondliku korra taastamist, millise vastased plaksutasid käsi selle õnnetu katkestamise peale“, pidas Keiser oma esimeseks kohustuseks võtta vastu Viini õukonna endiste suhete taastamise ettepanek .

Liit, milline ühendas terve sajandi Austria ja Venemaa, peab, Aleksander I arvates, eksisteerima ka tulevikus, pidades silmas nende ühiseid huve. Eriti aga vajab seda liitu Austria, milline on asetatud, ühest küljest, Prantsusmaa kõrvale, keda ta vihkab ja kardab ja teisest küljest, Preisimaa, millist ta ei usalda. Ülejäänud Saksamaa riigid aga suhtuvad aga ise Austriasse üpris suure umbusaldusega, kuna ta mitmeid kordi oli kippunud kallale nende iseseisvusele. Vaat miks Venemaa, hädavajadusest, peab võtma enesele rahu vahendaja rolli. Tänu Saksamaa Keisririigi Euroopa kesksele asendile, ei saa Venemaa selle riigi saatusesse suhtuda ükskõiksusega.

Lõpuks Venemaa ja Austria huvide solidaarsus ilmneb eriti Türgi suhtes. „Üks minu peamistest poliitilise süsteemi põhimõtetest“ kirjutab Keiser, „hakkab alati seisnema selles, et kõigi oma vahenditega aidata kaasa selle riigi säilimisele, millise jõuetus ja halb sisejuhtimine on julgeoleku kallihinnaliseks käenduseks. Austria huvid langevad kokku selles suhtes Venemaa kasudega ja, Mina eeldan, et Viini kabinet on liiga valgustatud, et seda mitte-teadvustada“.

Kõige väljaõeldu alusel Keiser Aleksander I jõuab sellise järelduseni, et Venemaa, Austria, Preisimaa ja Inglismaa tihe liit oleks Euroopas rahu hoidmiseks enamalt soovitatav.

Nende kõrgendatud printsiipidega määratleti Keiser Aleksander I valitsusaja esimese poole Venemaa poliitika.

Kooskõlas ülalöelduga, langes Venemaale Austria ja Prantsusmaa vahelise vahendaja roll ja Saksamaa õige korralduse tagamine. Seepärast Keiser, oma 13- oktoobri 1801. a. reskriptis, teatab kr. Rasumovskile oma mõtted Austria ja Preisimaa lepitamisest vastastikuste pretensioonide lahendamise kaudu.

Saksamaa asjade korraldus peab põhinema, Keisri sõnade järgi, järgmistel kahel põhimõttel: 1)Saksamaa Keisririiki moodustavate riikide uus korraldus peab suurendama nende sisemist jõudu naabrite suhtes ja täpsemalt, Prantsusmaa suhtes; 2)Saksamaa riigid, millistel, nende geograafilise asendi tõttu, lasub eriti nende ühise isamaa kaitsmise

aukohustus, peavad valdama vahendeid, millised oleksid piisavad igasuguse vaenuliku kallale tungi vastu.

Need kaks põhialust on üksikasjalikult arendatud „kompensatsiooni plaanis“, milline oli lisatud reskriptile. See kava põhineb kaotuste, milliseid sai näiteks Toscana hertsog, Pfaltsi kuurvürst, Paadeni markkrahv ja teised, kokkuarvestamisel. Selle järel viidatakse sellele hüvitusele, millist võinuks neist igähele anda.

Ainiti Viini õukond pidas Vene kava endale liiga ebakasulikuks ja väitis, et ainult Preisimaa üksi saab rohkem, kui on ettenähtud hüvitus. (Донесение гр. Разумовскаго от 16-го (28) ноября 1801 г.).

Berliini õukond teatas tegelikult oma nõusolekust, kuid vaid nõudis, et Prantsusmaa võtaks samuti osa Saksamaa saatuse korraldamisest. Selles soovis langesid kokku Venemaa ja Preisimaa arvamused, pidades silmas seda, et käsitletavaid küsimusi ei saa Prantsusmaa osaluseta lahendada. Sellisel viisil oli läbirääkimiste raskuskese viidud üle Pariisi ja kaks vahendavat riiki, Venemaa ja Prantsusmaa, lahendasid kõik küsimused deklaratsioonis, mis on allkirjastatud 3. juunil 1802.a. kr. Morkoffi ja Talleyrandi poolt.

Kuid Viini õukond, kellele see deklaratsioon saadeti koos sellega liitumise kutsega, pidas seda endale äärmiselt ebakasulikuks. Nüüd ta väitis, et Venemaa kava oli hulga parem ja seepärast, oleks soovitav, et Pariisi deklaratsioon oleks sellega kooskõlas muudetud.

Nendele vastuväidete peale Aleksander I teatas, et nüüd on juba hilja naaseda esitatud kava juurde, milline oli Austria poolt tagasi lükatud. Käesoleval ajal on Viini õukonna huvides viivitamatult vastu võtta deklaratsioon, kuna, sellepärast Prantsusmaa ja Austria vahel sõja puhkemisel, Venemaa mitte ainult ei astu viimase eest välja, vaid hakkab hoopis tema vastu tegutsema. (Депеша госуд. Канцлера гр. Воронцова к гр. Разумовскому от 5-го октября 1802 г.)

Sellistel asjaoludel viini õukond pidi rahulduma mõningate ebaoluliste loobimistega (Eichstaedt vürstiriik) ja ütles lahti oma vastuseisust. 26. (14) detsembril sõlmiti ülalpool mainitud 3. juuni deklaratsiooni alusel Austria ja Prantsusmaa vahel spetsialne konventsioon.

Selle sama konventsiooniga liitus samal päeval ka Venemaa. Ratifitseerimiskirjade vahetamine toimus Viinis 7. (19) veebruaris 1803.a.*).

Märkus. Ülalöeldust, side 3. juuni deklaratsiooni ja 26. detsembri konventsiooni vahel näib kõige lähim. Seepärast me trükime selle deklaratsiooni ära kohe peale konventsiooni, millisele ta on hädavajalik lisa.

Meie esituse täielikkuseks peame vajalikuks märkida, et Viini Õukonna kokkuleppel Venemaa valitsusega 28. novembril ja 26. detsembril 1801.a. olid avaldatud kaks korraldust (См. Полное Собр. Зак. № № 20.063 и 20.093), millised muudavad 15. (26.) jaanuari 1797.a. konventsiooni, nn. sega-alamaid puudutava, lauseid. (Депеша гр. Разумовскаго от 5-го (17-го) декабря 1801 г.)

Tema Majesteet Keiser ja Ungari ja Böömimaa Kuningas kuulutades, et ta ei saa lugeda Luneville lepingu V Artiklit kui täiesti täidetut Tema Kuningliku Kõrguse Ertshertsog ((sks. Erzherzog)) Ferdinandi, Toscana Suurhertsogi, Keiserriigi saadikute poolt otsustatud rahuldamise kava korralduste suhtes.

Ja Prantsuse Vabariigi Esimene Konsul omalt poolt ei soovinud miskiit nõnda palju, kui aidata kaasa mainitud lepingu artikli täielikku ning täiuslikku täitmist.

Määratleti, peale eelnevaid suhteid Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisriga, selgitatakse saadikute poolt esitatud plaani pakutud muudatusi, et teha selle vastavaks Luneville lepingu alustega ja et saaks selle viivitamatult Keisri ja Keisririigi poolt ratifitseeritud.

Selle tulemusel kõrged lepingupooled nimetasid oma vastastikuteks volinikeks, aga nimelt:

Tema Majesteet Keiser ja Ungari ja Böömimaa Kuninga poolt Jean Philippe, Püha Rooma Keisririigi krahv Cobenzl, Kuldvillaku kavalier, Püha Etienne Suure Kuningliku Risti ordeni kavalier, Kammerherra ja mainitud Keiserliku ja Kuningliku Majesteedi tegev-sala- riiginõunik, Riigi ja Konverentsi Ministri ja oma Saadiku Prantsuse Vabariigi Esimese Konsuli juures.

Aga Prantsuse Vabariigi Esimene Konsul kodanik Joseph Bonaparte nimetas: senatori ja Aulegioni kavaleri, kes peale oma volikirjade vahetamist leppisid kokku järgmistes artiklites.

Artikkel I.

Selleks, et suurendada rahuldust, milline on väljaräägitud Tema Hiilguse Kõrguse Modene Hertsoogi ja tema pärijate kasuks, Tema Keiserlik ja Kuninglik Majesteet loovutab temale, Ortenau ja Souabe maakonna koos nende juurdekuuluvaga ja maadega, selleks, et see ühendada Brisgauga ja nende kahte kubermangu hakkab valdama mainitud Hiilgaivam Kõrgus ja tema pärijad ilma mingite piiranguteta ja piiritult Luneville lepingu IV Artikli sõnade kohaselt, millistena tuleb selles suhtes mõista Ortenaud ja Brisgaud.

Artikkel II.

Selleks et rahuldada T. M. Keisrit ja Kuningat Ortenau loovutamise eest, Trenti ja Brixeni Episkoopkonnad saavad sekuleeritud ((võõrandatud)), ja Tema Majesteet saab valdusse ja hakkab kasutama kõiki valdusi ja hakab kasutama kõiki valdusi, tulusid ja privileege, ilma mingite eranditeta ja tingimusel, et hoolitseda mõlemate tõeliste Vürstide-episkoopide ja mõlemate kapiitlite eluaegset ülalpidamist sellisel viisil, nii nagu nad omavahel kokkuleppida võivad, nagu ka hilisema vaimulikonna ülalpidamist, milline on seatud mõlemates Epiarhiates, sellises olukorras, nii nagu see on sisse seatud teistes Austria Monarhia provintsid.

Artikkel III.

Tema Kuningliku Kõrguse Ertshertsogi Suurvürsti rahuldamisele lisaks antakse Aichstädti Episkoopkond sellele, mis on juba määratud Tema Kuninglikule Kõrgusele 2. Frimaire (23. novembril), mis aga puutub seda Episkoopkonda, siis T. K. M. ja Tema pärijad hakkavad valdama seda täiesti isevalitsuslikult ja sõltumatult, koos kõigi mõisate, tulude, õiguste ja privileegidega, sellistena nagu Vürst Episkoop neid kasutas Luneville lepingu allakirjutamise ajal; ainult välistades: Sandsee, Wernfelsi, Spalti, Abenbergi,

Ohrnbau ja Warburg-herrideni maakonnad ja kõiki teisi Aichstädti Epiiskoopkonna maad, millised leitakse võetuna Anspachi ja Bareuthi maadesse ja millised jäävad T. H. K. Bavaaria Pfaltsi Kuurvürstile ja millised vahetatakse Tema Kuninglikule Kõrgusele Ertshertsogile, Suurhertsogile, täieliku proportsionaalse rahuldusega, mis võetud Tema Hiilguse Kõrguse Bavaaria ja Böömimaa Kuurvürstilt ja muude tulude mittejätkumise juhtumil, millised need ka T. H. Majesteedil Pfaltsi Elektoril ei oleks olnud.

Artikkel IV.

Tulemusel ja erandiks eelnevad laused, samuti nagu omandiõigusi ja teisi T. M. Keisrile ja Kuningale kuuluvaid õigusi, kui Valitsejale pärandatuid. Austria valdusi ja Keiserriigi kõrgema ülemuse, kuivõrd nad saavad olla kooskõlas rahulduse plaani täitmisega, mainitud Kõrgus kohustub kasutama oma valdusi, et üldine rahuldamise plaan, milline on määratletud Keiserriigi saadikute poolt 23 Novembri, 2 Frimaire istungil, oli vastu võetud ja ratifitseeritud Keiserliku Seimi ((Parlamendi, Riigikogu jne.)) poolt; kaasaarvatud muudatused, millised sisaldasid käesolevas konventsioonis ja kohustuvad samuti andma kõige lühema edasilükkamise järel sellele oma Keiserliku ratifikatsiooni.

Artikkel V.

Nimelt on lepitud koheselt kokku, et peale käesoleva Akti ratifitseerimiskirjade vahetust kõik eelmistes artiklites mainitud maad võivad olla hõivatud ((occupes)) tsiviil ja sõjalisel viisil Valitsejate poolt, kellele need on määratud või nende nimel, aga nimelt: Passau linn ja Innstadti ja Iltzstadti eeslinnad, millistesse sisenevad viivitamatult Tema Keiserliku ja Kuningliku Majesteedi väed, et võtta valdusesse T. H. Baadeni Kuurvürsti Majesteet; ainiti, tingimusel, et mainitud linna kindlustusi ei suurendata, vaid neid hoitakse korras ning eeslinnades Innstadt ja Iltzstadt ei hakata mingeid uusi fortifikatsioonitöid tegema. Aichstädt Epiiskoopkonna piires, T. K. M. Ertshertsog Ferdinand ja tema pärijad, ei saa ehitada mitte mingit uut kindlustust.

Artikkel VI.

Prantsuse Vabariigi Esimene Konsul ühineb Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisriga, et anda Kuurvürsti tiitel T. K. M. Ertshertsog Ferdinandile ja tema pärijatele.

Artikkel VII.

Kõrged lepingupooled käendavad vastastikku kõige täitmise eest, mis on lepitud kokku eelnevates artiklites ja volitatud Ülevenemaalise Keisri Minister saab kutsutud Tema Keiserliku Majesteedi nimel ja käendusel käesoleva konventsiooniga liituma, kui üks peamistest lepingupooltest.

Artikkel VIII.

Käesolev konventsioon ratifitseeritakse kahekümne päeva pärast, lugedes allkirjastamise päevast, või kui võimalik, siis ka varem. Ettenähtud vormise sõnastatud ratifitseerimiskirjad vahetatakse Viinis.

See juhtus ja allkirjastati 26. detsembril 1802.a. (5 Nivose an XI.) (Нивоза пятого, одинадцатого лета.) Pariisis.

J. Philippe Cobenzl (L.S.)
Joseph Bonaparte (L.S.)

(м.п.) И. Филиппъ Кобенцль.
(м.п.) Иосифъ Бонапартъ.

Tema Majesteet Rooma Keiser ja Prantsuse Vabariigi Esimene Konsul, sõlmides Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisri kaasabil ja vahendusel ülalpool esitatud Akti, mis on allkirjastatud Pariisis nende vastastikuste volinike poolt 26. detsembril 1802.a. (5 нивоза XI лета) ja Tema Majesteet Ülevenemaaline Keiser nõustusid selle Akti laused kinnitada oma tõelise liitumisega, meie allakirjutanud Krahv Arkadi Morkoff (Arcadi Morcoff), T. M. Ülevenemaalise Keisri tegev salanõunik, Tema Püha Aleksander Nevski ja Suure Vladimiri riste I. Klassi ordenite kavaler ja tema volitatud Minister Prantsuse Vabariigi juures, kuulutame oma täielike volituste jõul, millistega me oleme selleks varustatud, et Tema Majesteet Ülevenemaaline Keiser liitub käesoleva Akti kaudu ülalpool mainitud Konventsiooniga, kohustudes pidulikult ja positiivselt T. K. Rooma Keisri ja Ungari ja Böömimaa Kuninga ning Prantsuse Vabariigi Esimese Konsuli suhtes tunnistama ja kinnitama kõiki lauseid, millised selles sisalduvad.

Selle kiniutuseks, meie, allakirjutanud T. M. Ülevenemaalise Keisri volinik, meile antud täielike volituste jõul, allkirjastasid käesoleva Akti, millises ratifitseeritakse kuuekümne päeva pärast, lugedes tänasest päevast, või varem, kui see on võimalik ja käskis lisada sellele meie vapipitsati.

See juhtus Pariisis 14. (26.) detsembril 1802.a.

Le Comte de Morkoff (L.S.)

(м.п.) Графъ Морковъ.

Allakirjutanud volitatud Ministrid kuulutavad, Tema Majesteedi Keisri ja Ungari ja Böömimaa Kuninga ja Prantsuse Vabariigi Esimese Konsuli nimel, et nad võtavad vastu T. M. Ülevenemaalise Keisri ülalpool mainitud liitumise.

Selle kinnituseks nad allkirjastasid käesoleva Akti ja lisasid sellele oma pitserid.

See juhtus Pariisis 26 detsembris 1802.aastal (5 Nivose an XI) (5 нивоза XI лета).

J. Philippe Cobenzl (L.S.)
Joseph Bonaparte (L.S.)

(м.п.) И. Филиппъ Кобенцль.
(м.п.) Иосифъ Бонапартъ.

Allkirjutanud Ministrid, pidades silmas Noodi täiendamist ja muutmist, milline on sõlmitud meie vahel volituste alusel, millised on neile nende Valitsuste poolt antud ja milline peab olema esitatuid Saksa Liidulisele Parlamendile ((Сейму)) et lõplikult korraldada hüvitamise asjad, leppidid kokku järgmistes asjades:

Sekuleerimise kava ja Riikide ja Saksamaa Liidu liikmete hüvitamise kava, milline on tunnistanud allkirjutanute poolt ja neist igaühe poolt üheskoos allkirjastatud samal kuupäeval, ei esitata Parlamendile, ega edastata mingile teisele Kabinetile kava, kokkuleppe või kahe lepingupoolse riigi kokkuleppe või määruse kujul arutlemiseks, mitte varem, kui selleks saab heakskiidu T. M. Ülevenemaalisel Keisrilt, kelle poole pöördutakse palvega edastada oma klavatsused viiekümne päeva pärast või kui võimalik, siis ka varem ja peale selle allkirjutanud kuulutavad, et sellise heakskiidu puudumisel loetakse ülalpool mainitud Noot hävinuks ja kehtetuks ja see ei saa kunagi ühegil lepingupoolel olla järgnevatel läbirääkimistel tõendiks või õiguseks, millised võiks leida aset nende vahel selles samas asjas.

See juhtus Pariisis 3. juunil 1802.a. (14 prairial an 10).((нов. Стиля 1802 г. (14 прериала 10) года.)).

Le Comte de Morcoff
Ch. Maur. Talleyrand.

Графъ Морковъ.
К. Морись Талейранъ.

Nii, nagu Luneville traktaadi 7. Artikliga oli määratletud, et kroonprintsid, kelle valdused läksid loovutuste hulka, millised tehtud Prantsuse Vabariigile maadel, millised asuvad Reini vasakul kaldal, saavad hüvitatud, siis oli tunnistanud, et, kooskõlas sellele, mis oli enne seda otsustatud Rastadi kongressil, selline hüvitus peab testuma sekuleerimise teel. Kuid, kuigi olles täiesti kooskõlas hüvituse aluste suhtes, asjast huvitatud riigid jäid nõnda vastandlikele vaadetele jaotamise suhtes, et kuni käesoleva ajani osutus võimatuks viia ellu ülalpool mainitud Luneville traktaadi artiklit.

Ja kuigi Keiserlik Parlament nimetas spetsiaalse Komisjoni, milline volitati tegelema selle olulise asjaga, saab üpris selgeks viivitustest, milline on tekkinud selle kogumisel, kuivõrd huvide vastandlikkus ja kadedad nõudmised seavad takistusi selleks, et hüvitamise asi oleks korraldatud Saksamaa Liidu enda vabatahtliku toiminguna.

See sama viiski T. M. Ülevenemaalise Keisri ja Prantsuse Vabariigi Esimese Konsuli sellisele mõttele, et kahele täiesti asjast mittehuvitatud riigil tuleks teha omapoolse vahendamise ettepanek ja esitada Saksamaa Parlamendile arutamiseks üldine hüvitamise kava, milline on koostatud kõige rangemal erapooletuse järgimisel ja millist oleks püütud teostada tunnistanud kaotuste hüvitamisel aga ka selleks, et peamiste Saksamaa õukondade vahel säilitada tasakaal, milline eksisteeris enne sõda.

Seepärast allkirjutanud Ministrid, olles selle asja suhtes varustatud oma valitsuste poolsete volituste ning instruksioonidega, vaadateks suurima tähelepanuga läbi kõik memod, nii kaotuste hindamisel, aga ka asjast huvitatud riikide poolt esitatud hüvituste suhtes, leppisid kokku ettepanekus, et kaotused peavad olema hüvitatud alljärgneval viisil:

Ekshertsog Suurhertsogile: Toscana eest koos temast sõltuvate kohtadega,

Saltzbourgi arhiepiskoopkond, Bertolsgadeni praostkond, Trente episkoopkond, Brixeni episkoopkond, osa Passau episkoopkonnast, milline asub teisel pool Iltzi jõge ja Inni jõge Austria poolel, erandiks Passau eeslinnade viiesaja sülla piirkonnas olevad abtkonnad, kapitulandid ja kloostrid, millised asuvad ülalpool epiarhiates.

Ülalpool nimetatud vürstiriigid säilitatakse Ertshertsogile tingimustega, millised on asutatud eksisteerivate traktaatide otsuste ja suhetega kooskõlas. Mainitud valdused eraldatakse Bavaaria ringkonnast ja liidetakse Austria ringkonna koosseisu ja nende kiriklik jurisdiktsioon, nagu ka arhipiiskoplik, aga ka eparhiaalne, saavad võrdsel viisil jaotatud kahe piirkonna piiridega: Mühldorff ühendatakse Bavaariaga ja selle tuludega võrdne summa võetakse ära Freysingeni tuludest.

Endise Modene Hertsogile, Modene vastu koos kõigi selle lisadega, Brisgau ja Ortenau.

Pavvaaria-Pfaltzi kuurvürstile: Deux-Ponts ((Цвейбрикенское)) vürstkonna eest, vürstkonnad ((printsikkonnad?)) Juliers, Reini Pfaltzkrahvkond, Berg-op-Zoom markkrahvkond, Ravensteini valdused ja teised, millised asuvad Belgias ja Elsassis ((Alsace)); Passau episkoopkonnad, peale osa Ertshertsogkonnast, Wurzburgi, sellest Bambergi, Aichstaedt, Freysingeni, Augsburgi kinni pidades, Kempterni praostkonna, Keiserlikud linnad Rothenbourg, Weissenbourg, Windsheim, Schweinfurt, Gochsheim, Sennefeld, Althausen, Kempten, Kauffbeuren, Memmingen, Dinckelsbuhl, Nordlingen, Ulm, Bopfingen, Buchhorn, Wangen, Leutkirch, Ravensbourg ja Alschhausen, abtkonnad Saint Ulric, Irsee, Wengen, Soefflingen, Elchingen, Ursberg, Rokenbourg, Wettenhausen, Ottobeuren ja Kaysersheim.

Preisimaa Kuningale: Claves hertsogkond (Reini vasakul kaldal) ja Gueldres, vürstiriik Moers, Savenaari, Huysseis ja Malbourgis asuvad maad ja Reinil ja Meusel asuvad tolli-kordonid, Hildesheimi ja Paderborni episkoopkonnad, Erforti ja Untergleicheni, Eichsfeldi territooriumid ja Mayencaise osa Trefortis, osa Münsteri episkoopkonnast, milline asub paremal pool joont, mis tõmmatud Olphenist Münsteri kaudu Teckelenbourgi, haarates kaasa Olpheni ja Münsteri linnad, aga ka Emsi ja Lingeni jõe parema kalda, Keiserlikud linnad Mühlhausen, Nordhausen ja Goslar, abtkonnad Herforden, Quedlinbourg, Etten, Essen ja Werden.

Nassau Printsidadele, aga nimelt, Nassau Usingenile Saarbrucki vürstkonna eest, kaks kolmandikku Saarwerdeni krahvkonnast, Ottweiteri ja Lahr Ortenaul asuvad valdused, Mayence kuurvürstkonna ülejäänud osad Maynist paremal (erandiks Aschaffenburgi ringkonnad), aga samuti Meyni vahel, Darmstadt maad ja Erbachi, Caub krahvkond ja Cologne (Kölni) kuurvürstkonna ülejäänud osad (v.a. Altwied krahvkond); Seligenstadt ja Bleidenstadt kloostrid, Sayn-Altenkirchen krahvkond peale markkrahv Anspachi surma, külad Soden ja Sultzbach.

Nassau-Weilbourg: Saarwerdenist kolmandik ja valdused Kirchheim, Polanden, Treves kuurvürstkonna ülejäänud osad koos Arensteini ja Marienstadt abtkonnad.

Nassau-Dillenbourg: Stadhouderati ja Hollandis ja Belgias asuvate valduste hüvitamiseks Eveches ja Corvey episkoopkonnad, Dortmundi linn, abtkond ja kapiitlid, millised asuvad nendes kohtades, koos kohustusega tema poolt rahuldada senini ekisteerivad ja senini Prantsusmaa poolt tunnustatud nõudmised mõningate pärandite suhtes, mis seotud Nassau-Dillenbourg majoraadiga viimase sajandi kestel, Weingarten ja Kappeli abtkond Lippe krahvkonnas, Kappenbergi Munsteri ringkonnas ja Dilkircheni abtkond.

Badeni markkrahvile: tema osa eest Sponheimi krahvkonnas, aga samuti tema Luxembourgis, Alsaces asuvate maade ja mõisate jne. eest Constance episkoopkond, ülejäänud osad Spire, Bale ja Strasbourgi episkoopkondade osad, Pfaltzi ringkonnad Ladenbourgis, Brettenis ja Heidelbergis koos Heidelbergi ja Manheimi linnadega, Lahri mõis, kohe kui Nassau prints asub valdama Altenkirchenit, ülejäänud osad Lichtenbergi krahvkonnast Reini paremal kaldal, Keiserlikud linnad Offenbourg, Zell, Hammersbach, Gengenbach, Uberlingen, Biberach, Pfalendorff ja Wimpfen, Scwarzach, Frauenalb, Allerheiligen, Lichenthal, Gengenbach, Ettenheim-Munster, Petershausen ja Salmannsweiler abtkonnad.

Wurtenbergi hertsogile: Montbeliardi ja selle Alsace ja Franche Comte valdustega, Ellwangeni praostkond, Zwiefalten abtkond, Keiserlikud linnad Weil, Reutlingen, Esslingen, Rothweil, Giengen, Ahlen, Hall, Gmünd ja Heilbronn.

Hesse-Casseli landkrahvile: Saint-Goar ja Rheinfelsi vastu, et ta kohustub Hesse-Rottenbourgi hüvitamisega; Mayencais Amoenebourg ja Fritzlari maadega koos nende juurdekuuluvaga ja Holtzhauseni külaga.

Hesse-Darmstadt landkrahvile: Lichenbergi krahvkonna asemel tervikuna juurdekuuluvaga, Lindenfels ja Otzbergi Pfaltzkrahvkonna ringkonnad, ülejäänud Oppenheimi ringkonna osad, Westphalie hertsogkond hüvitamisega Wittgensteini, Mayencais ringkonnad Gernsheimi, Bentzheimi, Heppenheim printsile, ülejäänud osad Worms episkoopkonnast ja Friedbergi linn.

Hohenlohe-Bartensteini printsile: krahv von Loevenhauptile, tema pärijatele Baron de Dietrichile, alloodilise osa eest Lichtenbergi krahvkonnas, aga nimelt:

Hohenlohe Oberbronni eest, Jaxtbergi ringkond ja Mayence ja Wurtzbourgi osad Kunzelsau ringkonnas; muuseas – Rauschenbourg, Niederbronn, Reichshoffen, jt. Rottenmunster abtkond: samale krahvile Lovenhauptile ja krahv von Hillesheimile Reipoltz Kircheni ja Heilig-Kreuzthali eest.

Prints ja Krahv Loevensteinile Wirnebourgi, Scharfenecki valduste ja teiste maade eest, mison ühendatud Prantsusmaaga; osa Wurtzbourgist Rhineki ja Wertheimi printskondades Mayni paremal kaldal, Braunbachi abtkond.

Prints Linangele: ringkonnad Mayence ääres: Mittenberg, Amorbach, Bischoffsheim, kloenigshoffen, Krauthem ja kõik Mayence osad, võttes koos Meyn, Tauberi, Neckeri ja Erbach i krahvkonnaga, väiksed osad Wuertzbourgist Tauberi vasakul kaldal, Boxbergi ja Mosbachi Pfaltzkrahvkonnad, Amorbach abtkond ja Combourgi praostkond koos territoriaalse võimuga.

Krahv Linange-Guntersblumile – Mayencais praostkond või Billigheimi klooster;

Krahv Linange-Heidelsheim – Mayencais praostkond või Neidenau klooster.

Krahv Linange-Westerbourgile – vana liini pidi järgi, Schoenthali klooster Jaxtil koos territooriaalse võimuga. Nooremat liini ((Branche cadette)) pidi Wimpfeni praostkond.

Printsidele Salm-Salm ja vonn Salm-Kirbourg reingrahvkondades; printsidele ja krahvidele von Salm-Reiferscheid, ülejäänud Münsteri kõrge episkoopkonna osad.

Prints von Wied-Runcel: Creange krahvkonna asemel, Altwiwdi krahvkond, peale Lintzi ja Unckeli praostkonna.

Hertsog Arembergile, krahv Marckile, prints Lignele: Arembergi printskonna, Saffenbergi, -schleideni ja Fagniollesi krahvkonna eest; Reklinghauseni krahvkond, koos Munsteri piirkonnas asuva Dulmeni praostkonnaga.

Prints ja krahv Solmsile: Rohrbach, Hirschfeld, Arensbourgi ja Ilmenstadti kloostritega.

Prints Wittgensteinile: Neumageni jt. eest Graffschaft abtkond, Zuschenau ringkond ja Hellenbergerstreidi mets Westphalie hertsogkonnas.

Vürst Wartenbergile: Kellerey ((??)) Nekersteinachis, ja samuti Ehrenbergis ning ferme ((??)) Wimpfenis, milline on sõltuvuses Worms ja Spirest.

Prints Stollbergile: Rocheforti krahvkonna eest, Engelthali ja Rokenbergi kloostrid.

Prints Isenbourgile: osa Jakobsbergi kapiitlist Geinsheimi külas.

Prints Tour-Taxisele: hüvituseks Keisririigi postiteenistuse tulude eest loovutatud provintsid ja Belgias asuva mõisa eest – Buchau linna abtkond, Marchtali ja Neresheim abtkonnad, Salmannsweilerist sõltuv Ostrach praostkond.

Krahv von Sickingenile: Landstali jt. krahvkondade eest, Ochsenhauseni ja Münchrothi abtkonnad.

Krahv von Leyenile: Bliescasteli eest, Schussenriedi, Guttenzelli, Hegbachi, Baidt ja Buxheimi abtkonnad.

Prints von Brezenheimile: Lundau abtkond koos linnaga.

Krahvinna Colloredole: Dachstuhl eest Donauwerthi Püha risti abtkond.

Krahvinna von Sternbergile: Manderscheidi, Blankenheimi eest, Weissenau ja Isny abtkonnad koos linnaga.

Prints von Dietrichsteinile: Traspi mõisa eest, milline antakse Grisonsile, antakse Neu-Ravensbourgi mõis. Westphalie krahvidele, von Bassenheim: Ollbruchi eest;

von Sinzendorff: Rhinecki eest;

von Schaesbergile: Kerpeni eest;

von Osteinile: Millendoncki eest;

von Quadtile: Wilkenrode eest;

von Hettenbergile: Witteni eest;

von Metternich: Winebourgi eest;

von Aspremont: Reckeimi eest;

von Toerringile: Gronsfeldi eest;

von Nesselrodele: Wylre jt. eest, Munsteri episkoopkonna alumine osa.

Au Grand Prieur de Malthe: Reini vasakul kaldal asuva Püha Blaise abtkonna juhtimise eest koos Bondorfi krahvkonnaga ja koos sellele juurdekuuluvaga Püha Trutperti, Schutterni, Püha Pierre ja Tennenbachi abtkonnad.

Allakirjutanud, tehes sellisel viisil pärilus-printside poolt hüvituse jaotamise ettepaneku, tunnistasid, et oleks ka võimalik, samal ajal ka mugav säilitada Keisririigi esimese kolleegiumi juures vaimulikku kuurvürsti; ja seetõttu otsustasid:

Et Keisririigi Suur-kantsler kolitakse ümber Ratisbonnesse, koos Püha Emerani, Ober-Munsteri ja Nieder-Munsteri abtkonnaga, säilitades oma endistest valdustest Aschaffenbourgi ringkonna Mayni paremal kaldal ja et seejärel ühendatakse piisav arv vahetuid abtkondi, selleks et, allpool nimetatud maadega, võimaldada talle igaastane ühe miljonise floriinilise tulu.

Aga nii, nagu parimaks vahendiks Saksamaa tugevdamiseks saab olla esimesse Kolleegiumisse ((Corps Germanique)) Keisririigi inim mõjukate printside astumise, allakirjutanud Ministrid eeldavad, et Badeni markkrahvile, Wurtemgrave hertsogile ja Hesse-Casseli landkrahvile peavad olema antud Kuurvürstide õigused ((hääletusõigus)).

Edasi, nii nagu Inglismaa Kuningas, Hanoveri kuurvürstina, teatas omna igustest Hildesheimile, Corveyle ja Hoexterile, ja nagu oleks olnud soovitatav, et ta loobuks oma nõudmistest, allakirjutanud eeldavad, et Osnabrucki episkoopkond, milline juba kuulub Brunswicki kuurvürsti õukonnale alternaadi õiguse alusel, oli temale loovutatud igaveseks ajaks, järgmiseid tingimusi järgides:

1. Et Inglismaa Kuningas, Hanoveri kuurvürst loobub kõigist oma õigustest ja pretensioonidest Hildesheimile, Corveyle ja Hoexterile.

•2. Et ta samamoodi loovutaks Hambourgi ja Bremeni linnale õigused ja valdused, milliseid ta kasutab ja valdab mainitud linnades ja nende territooriumitel.

3. Et ta loovutab Oldenbourgi hertsogile Wildshauseni ringkonna ja oma õigused millised võivad avaneda Sayn-Altenkircheni pärandi avamisel Nassau-Usingeni printsile.

Wildshauseni ringkonna Oldenbourgi hertsogile loovutamise ja sekularisatsiooni tulemusel, milline teostatakse tema kasuks Lübecki episkoopkonas ja suur-kapiitlis, jääb Elsfleeti tolli-kordon suletuks, õigused seda mingil viisil ja nime all uuesti avada; mainitud episkoopkonna ja kapiitli õigused ja valdused Lübecki linnas ühendatakse mainitud linna valdustega.

Ettepanekud, millised on võetud vastu allakirjutanute poolt Saksamaal hüvituste jaotamise suhtes, ärgitavad neid siin väljaütleva mõningaid üldisi kaalutlusi, millised ise-enekest peavad endale Parlamendi ((Riigipäeva)) tähelepanu tõmbama ja millise suhtes tuleb vältimatult vastu võtta vastavad otsused.

Sellisel viisil nad pakuvad välja:

1-ks. Et Suurte Kapiitlite ja nende aujärkude kiriklikud valdused tulevad arvata episkoopide juhtimise alla ja minema epiarhiatega nendele valdajatele, milliste juurde nad arvatakse.

2-ks. Et kapiitlite, abtkondade, nii munkade, kui ka nunnade kloostrite varad, nii vahetud kui ka kaudsed, milliste suhtes käesolevas ettepanekus ei olnud formaalset juhust, hakkavad olema arvestatud järgmisel viisil.

A., lisaks riikide ja Keiserriigi pärilike liikmete hüvitusele, kui osutub, et nad olid ebapiisavalt varustatud ülalpool loetletud korraldustega, säilitades seejuures kõrgema võimu, milline jääb alaliseks territoriaalsetele valitsejatele.

B., uute piiskoplike ((toomkirikute)) kirikute kasuks saadud tulude suhtes, millised saadakse või säilitatakse või luuakse uuesti, nii episkoopide ülalpidamiseks, aga ka nende kapiitlite ja teiste jumalateenistuse kulude katmiseks.

C., eluaegsete ja ajutiste koosseisuliste vaimulike pensionide suhtes.

3-ks. Et varad ja tulud, millised kuulusid haiglatele, vabrikutele, ülikoolidele, kolleegiumitele ja teistele heategevuslikele asutustele, aga samuti kogukondade varad ühel Reini kallastest, milline asub vastaskallastel, ei tohi olla siia võetud ja antakse vastavate valitsuste äranägemisele.

4-ks. Et maad ja mõisad, millised on määratud Keiserriigi riikidele Reini vasakul kaldal asuvate valduste asemele, säilitada oma spetsiaalne ülesanne teenida mainitud Printsile, nii isiklike kui ka nende eelmistest valdustest tingitud võlgade äramaksmist.

5-ks, et kõik teede maksud, millised eksisteerivad nii Reini paremal kui ka vasakul kaldal, peavad olema tühistatud, taastamise õigused, millised ka põhjendused ka ei oleks, erandiks tollimaksud.

6-ks, et kõik lääni-mõisad, millised sõltuvad feodalistest õukondadest, olles selle ajani Reini vasakul kaldal ja millised asuvad selle paremal kaldal, hakkavad sõltuma

edaspidi vahetult Keisrist ja Keiserriigist.

7-ks, et Nassau-Usingeni, Nassau-Weilbourgi, Salm-Salm, Salm-Kie'rbourgi, Linange, Arembergi printsid säilitatakse või võetakse Printsise Kolleegiumisse, neist igaüks isikliku hääleõigusega, milline tuleneb valdustest, millised nad saavad hüvituseks nende eelmiste vahetute valduste asemele; et vahetute Keiserlike krahvide hääled kantakse võrdselt üle maadele, millised nad saavad hüvituseks ja et vaimulike hääleõigust kasutavad printsid ja karahvid, kes Luneville traktaadi jõul hakkavad valdama peamisi linnu.

8-ks., et Linnade kolleegium ((College des villes)) peab endiselt koosnema vabadest ja Keiserlikest linnadest, Lübeckist, Hamburgist, Bremenist, Wetzlarist, Frankfurdist, Nürnbergist, Augspurgist ja Regensburgist ja hädavajalik on hoolitseda nende vahendite eest selleks, et tulevate sõdade ajal, millistes võiks osaleda Keisririik, mainitud linnad ei oleks olnud neist mingil viisil osalema sunnitud ja et nende neutraalsus oleks tagatud Keisririigi poolt niivõrd, kuivõrd seda tunnistatakse teiste sõdivate riikide poolt.

9-ks., et suletud naiste kloostrite sekuleerimine ei saa olla teisiti täidetud olla, kui eparhiaalse Episkoobi nõusolekul; munkade kloostrid hakkavad olema territoriaalsete valitsejate korralduse all, millised võivad neid sulgeda või säilitada oma äranägemise järgi.

Sellised on kõik korraldused ja kaalutlused, milliseid allakirjutanud pidid esitama Keiserlikule Parlamendile ja millised, nad loodavad, saavad kõige kiirema ja tõsisema arutluse asjaks. Seejuures nad kuulutavad oma vastastikuste valitsuste nimel, et Saksamaa huvid, Euroopas rahu ja üleüldise vaikuse kindlustamine, nõuavad, et kõik Saksamaal hüvitamist puudutav oleks olnud viidud lõpule kahe kuu jooksul.

Le Comte de Morcoff
Ch. Maur. Talleyrand.

Графъ Морковъ.
К. М. Талейранъ.

See juhtus 3. juunil 1802.a. Pariisis (14. Prairial an X).

Nr. 54.

1804.a. 25. Oktoober. S-Peterburis allkirjastatud Venemaa ja Austria vahelise, Prantsusmaa vastase, tiheda liidu sõlmimise deklaratsioon.

Nr. 55.

1804.a. 14. Detsember. Austria poolsete subsiidiumite maksmist puudutav lisa-deklaratsioon.

(F.M. Kommentaar.)

Peale Viinis detsembri konventsiooni ratifitseerimiskirjade vahetamist Kleiser Aleksander I arvas, et Saksamaa valitsejate ja Austria „indeminatsioon“ („kahjutasu“) küsimus on lõplikult lahendatud. Väljendas riigikantsler kr. Vorontsov avameelselt oma rahulolu selle äärmiselt keeruka asja lõpetamise suhtes. „Õnnitlen teie hiilgust“ kirjutab ta kr. Rasumovskile 21. jaanuaril 1803.a. „Saksamaa ugavate asjade lõpetamise puhul, millise kestel peagu igale põllupeenrale olid saadetud kullerid ja kirjutati täis terved virnad pabereid“.

Ainiti see Vene valitsuse lootus tegelikkuses ei täitunud. Viini õukond jäi siiski teostatud tehingu suhtes rahulolematuks ja esines Bavaaria suhtes avalikult vaenulikult. Selle tulemusel kogu 1803.a. kestel hõivasid Saksamaa asjad S-Peterburi õukonna tähelepanu, tänu lakkamatutele kaebustele, protestidele ja palvetele, millistega pöördusid Venemaa poole Austria, Bavaaria ja teised Saksamaa riigid. Viini õukonna salasepitsused Pariisi konventsiooni täitmisel viisid peagu endast välja riigikantsleri, kes oli sunnitud märkima, et „kõik need asjad muutuvad tegelikult igavateks ja väljakannatamatuteks“. (Депеша к гр. Разумовскому от 30-го марта 1803 г.).

Vaatamata sellele S-Peterburi kabineti meeleolule, ta oli sunnitud siluma Bavaaria ja Austria vahelise kokkupõrke ja lahendama küsimusi, millised puudutasid Saksamaa Keisririigi põhiseadusi ja selle liikmete õigusi. Kogu Keiser Aleksander I poliitikas Saksamaa suhtes ilmneb täiesti ilmselt juba sellel ajal püüd hoida ülal Saksamaa riikide vahelist kooskõla ja näidata neile üht ja ainust vaenlast – Prantsusmaad.

Tõesti, Napoleon I piiritu ja täitmatu auahnus hakkas ilmnema sellistes tunnetatavates vormides, et enamuse Euroopa riikide iseseisvust ähvardas alaline ja vältimatu oht. Kuivõrd aga Napoleon I tunnistas tema poolt pidulikult sõlmitud traktaatide kohustuslikkust – selles võis Euroopa veenduda Campo-formio, Luneville ja teiste rahulepingute ajaloost. Lõpuks, kui 1803.a. puhkes ootamatult sõda Prantsusmaa ja Inglismaa vahel ja kui Prantsusmaa väed väljendasid täielikku põlgust mõnede Saksamaa riikide sõltumatuses, sai Euroopa riikidele Esimese konsuli vastu ühinemise vajadus ilmselgeks.

Aga kui meenutada, et 1803.a. Napoleon mitte ainult ei tunginud kallale Saksamaa Keisririigi puutumatusse, vaid samuti püüdis täiesti ilmselt allutada oma valitsuskepi alla kogu Itaalia ja lõpuks, isegi ütles välja oma kavatsused Ottomani impeeriumi suhtes, siis saab selgeks, kui tõsine oht ähvardas Austriat. Mis aga puudutab Venemaad, siis, tänu oma geograafilisele asendile, oli tal teistest hulga vähem tarvis karta Prantsusmaa konsuli vallutuslikke kavatsusi. Kuid ta ilmselgelt ei saanud suhtuda täiesti ükskõikselt Austriasse, Saksamaasse ja eriti Türki. Seepärast, pidades silmas huvide solidaarsust, milline seob Venemaad ja Austriat, Keiser Aleksander I jõudis veendumusele äärmises hädavajaduses viivitamatult leppida Viini õukonnaga kokku ühiste meetmete suhtes, et tagada Saksamaa, Türgi ja kogu Euroopa julgeolek.

6.oktoobri 1803.a. depeššiga riiginõunikule Anstettile (ajutiselt astus ametisse kr. Rasumovski asemele) teeb riigikantsler temale ülesandeks astuda Austria valitsusega salaläbirääkimisi pidama viiside ja meetmete suhtes, et milliste võtmiseks ta on nõus, ühise vaenlase vastu, ühinema Venemaaga. Asjurile tehti ülesandeks selgitada Viini õukonnale kogu ohu suurust, milline möödapääsmatult ähvardab teda ennast ja palub esitada selles suhtes oma vaated ja kavatsused.

See tähtis Venemaa ettepanek, nähtavasti, oli Viini õukonna poolt rõõmuga vastu võetud. Austria viitse-kantsler, kr. Louis Cobenzl, ütles Anstettile: „Mina olen

veendunud, et mõlemate Keiserlike valitsuste liit ja ainult see liit, on võimeline päästma Euroopa ja täpsemalt just meid“. Sellise veendumusega, viitsekantsleriga sõnade järgi, oli läbi imbutatud samuti Keiser Francis II ja ertshertsog Charles. Kui seejärel Anstett küsis Austria ministri arvamust olukorra suhtes, millistes asuvad ülejäänud Euroopa riikide suhted Venemaa ja Austria liidu suhtes, ta vastas, et kõigile neile, kahtluset, on Prantsusmaa ike vastumeelne, kuid on hädavajalik, „selleks, et muusika algaks varem, et sundida neid tantsima“.

Kooskõlas sellega kr. Cobenzl tunnistas hädavajalikuks eelnevalt õppima tundma, arutama ja leppida kokku meetmete suhtes, millistega võib saavutada see kõrge eesmärk. Lõpuks ta ütles välja mõtte, et oleks olnud piisav vaid Valitsejate omakäeliselt kirjutatud kirjade vahetamise teel uuendada endised liidud Venemaa ja Austria vahel. (Депеша Анштета от 4-го (16-го) ноября 1803 г.).

Aleksander I jäi üldse rahule vastuvõtuga, millisega võttis ta ettepaneku vastu Viin. Kuid ta ei saanud mitte-kuidagi nõustuda Austria kabineti selle asja ilmse venitamise kavatsusega, selleks, et mitte olla sunnitud viivitamata sõlmida formaalne liit. Keiser, vastupidi, oli veendunud, et viivitamatu liidu sõlmimine on asjaoludest sõltuvalt äärmiselt vajalik ja selles suunas pidi tegutsema tema ministeerium.

Tõesti, läbirääkimistel, millised toimusid S-Peterburis Austria saadikuga, krahv Stadioniga, kes asus sellele ametikohale 1803.a. alguses ja Viinis Austria viitsekantsleriga, Venemaa rõhus pidevalt kiiremas korras liidu sõlmimisele. Ta soovis kiiresti kõrvaldada kõik takistused selle eesmärgi saavutamise teelt. Seepärast Vene valitsus mitte ainult ei tunnistanud täiesti seaduslikuks Austria nõudmise, et tema poolt tehtud ohvrite hüvitamine oleks ette ära määratud, aga leidis äärmiselt soovitavaks, et oleks ära hoitud 1799.a. Ajalugu, . Kui-siis, tõestab kr. Vorontsov 18. detsembri 1803.a. depeššis Anstettile, liitlased olid siis juba ette veendunud, et sõltumatu Sardiinia eksisteerimine oli hädavajalik Itaalia julgeolekule Prantslaste eest, et Sardiinia kuningas „ on Alpide loomulik kaitsja“ ja seepärast, on ta üksi võimeline andma Prantslastele esimese vastulöögi, siis ei oleks olnud kaotatud Suvorovi võitude viljad. Seades sellisel kunstlikul viisil Sardiinia sõltumatuse väljaspoole igasugust kahtlust, riigikantsler, seejärel, nõustus oletama, et Austria leidis endale hüvituse Põhja-Itaalia vabariikide arvelt.

Veelgi suurema üksikasjalikkusega tõestatakse viivitamatu otsuse hädavajalikkust 20. detsembri noodis, milline oli antud üle kr. Stadionile. Selles kr. Vorontsov ütleb välja oma kõigutamatu veendumuse, et Napoleon ei saa libedal teel peatuda, millisel ta üha enam ja enam oma auahnust ja vallutuslikke kavatsusi hellitab. Asjaolude jõul ta peab minema üha edasi ja edasi, seni kuni teda ei peata ületamatud takistused ja täpsemalt, Euroopa riikide poolne energiline vastutegevus. Vaat, eesmärk, millist peavad Austria ja Venemaa pidevalt silmas pidama. Mis puudutab viimast, siis ta on valmis viivitamatult panema välja lahinguväljale 90,000 inimest ja pidada reservis teist armeed 80,000 inimest operatsioonideks Põhjas või Lõunas, vastavalt asjaoludele. Nüüd seisab asi ainult Austria taga. Milline peab, lõpuks, otsustama ja andma varsti kategoorilise vastuse selleks, et Venemaa teaks, mida teha.

Kuid kõik need Venemaa taotlused ja kategoorilised nõudmised ei viinud kuigivõrd Austriat oma äraootavast olukorrast välja. Viini õukond ei olnud võimeline vabanema hirmust, millises hoidis teda Napoleon ja seepärast, vaatamata pidevatele Prantsusmaa konsuli kallaletungidele Saksamaa ja Itaalia puutumatusse, vaatamata

äärmisele kõrkusele, millisega ta suhtus Püha Rooma Keisririigi peasse – ikkagi Austria ei saanud otsustada mingi lõpliku sammu suhtes. Anstett ja kr. Razumovski kordasid pidevalt, et „täielik jõuetus ja juurdunud hirm“ muutus Viini õukonna „süsteemiks“, milline vajab tugevat tõuget selleks, et viia ta apaatsest seisundist välja. (См. Напр. секретное письмо гр. Разумовскаго от 4-го июня 1803 года к государственному канцлеру и рапорты посла от 10-го и 16-го марта 1804 г.). Kui Venemaa saadik püüdis kõikide argumentidega veenda kr. Cobenzlit edasilükkamatus liidu sõlmimise vajaduses, sai ta vastuseks sõnad: „Te näete, me oleme suurtüki toru ees ja et me oleme varsti hävitatud, seni kuni te olete võimelised meile appi ruttama“. (Донесение от 10-го (22-го) марта 1804 г.).

Kõigist oma suhetest Austria ministritega tegi krahv Razumovski järelduse, et „sõda – see on Õukonna ja Kabineti hernehirmutis, kuna see ja teine on jõuetud, muretud ja arad“. Sõda hirmutab isegi rahvast, kes, saadiku sõnade järgi, ei ole läbi-imbunud hädavajalikest usaldusest ja austusest oma valitsuse suhtes. (Всепопданнейшее донесение от 8-го (20-го) апреля 1804 г.). Sellel alusel ta eeldas, et Viini õukond ei säästnud mingeid vahendeid, et pidurdada tõstatatud küsimuse suhtes lõplikku otsuse tegemist, vältides, siiski, seejuures kõike, milline võinuks kutsuda esile Venemaaga sõbralike suhete ohtlikku jahenemist, milliste hädavajadusest olid Viinis kõik, eranditult, veendunud. Nagu oleks, kõhklemise kestvus ja Austria otsustamatus pidanud olema mõõdetud energia jõuga, millisega Venemaa hakkab järgima seatud eesmärki.

Selles tões oli Keiser Aleksander I veendunud ja seepärast, kasvas ta energia üha enam ja enam, olles vastavuses Viini õukonna otsustamatusega. Keiser on imbinud sügavalt läbi mõttest, et Napoleon ei muuda oma poliitikat, ega ka oma käitumist. Vähe sellest, ta nägi juba 1804 aasta alguses ette, et maabumine Inglismaale, millise ettevalmistamisele Napoleon oli sel ajal pühendunud kogu hingega, ei teostunud, kuid Prantsusmaa väed pöördusid ootamatult teise suunda. (Депеша к гр. Разумовскому от 18-го февраля 1804 г.). Ennekuulmatu vägivald, millist teostati sel ajal prantsuse sõdurite poolt välisriigi territooriumil vangi võetud hertsog Enghieni suhtes, kinnitas uuesti Aleksander I veendumust, et Napoleon ei tagane edaspidi mitte-mingite takistuste ees, et orjastada Euroopa rahvaid. Järelikult, suurte Euroopa riikide otsustav ja viivitamatu tegutsemine oli nõutud kõige tunnetavamast hädavajadusest. (Vt. Thiers. Histoire du Consulat et de l'Empire. Paris 1845, t. IV, p. 593; t. V, p. 15).

1804.a. Alguses näis, et Viini õukond jõudis samuti Venemaale lähenemise vajaduse teadvustamisele ja et võtta vastu tema poolt tehtud ettpanek. S-Peterburis saadi Francis II omakäeliselt kirjutatud kirja kava ja kr. Cobenzli noot kr. Stadionile 11. veebruarist 1804.a. Esimese akti alusel uuendati 1792.a. liit; teises Austria esitas oma nõudmised hüvitusele.

Aleksander I tunnistas võimatuks tunnistada Austria 1792.a. liidu uuendamise kava. Ta tõestas mitmeid kordi Viini õukonnale, et pidades silmas hetke erakorralisi asjaolusid, ei saa piirduda mingisuguse ühise liidu sõlmimisega, vaid on hädavajalik nõustuda meetmete suhtes, millised pidid viivitamatult olema võetud täitmisele Prantsusmaa vastu. Keiser märkis täiesti õiglaselt, et enam kindlad liidud asutatakse sidemetele, millised tulenevad riikide vastastikustest huvidest ja seepärast peavad Austria ja Venemaa olema alati liitlased. Kuid formaalse traktaadiga nende sidemete kinnitamine ei lähendaks kuigivõrdki soovitud eesmärki.

Seepärast Keiser Aleksander I, koos 25. aprilli reskriptiga kr. Razumovskile,

saatis Viini omakäeliselt kirjutatud kirja Rooma Keisrile, samast kuupäevast, millises olid esitatud uue, Napoleoni vastase koalitsiooni põhialused. Venemaa kohustus suurendama oma armeed isikkoosseisu, milline pidi teostama iseseisvalt prantslaste vastast tegevust, kuni 100 tuhande inimeseni ja Austriasse saatetava abivägede korpuse 40 või 50 tuhandeni. Selleks, et vältida liigset ajakadu, tehti saadikule ülesandeks vahetada see Aleksandri kiri täpselt samasuguse sisuga Francis II kirjaga.

Peale kirja, oli kr. Razumovskile saatetud samuti ülalpool nimetatud Austria 11. veebruari noodi koopia, millise lõpus tegi Keiser järgmise omakäelise juurdekirjutuse. „Lisades sellele minu allkirja ja viidates minu 25 aprilli omakäeliselt kirjutatud kirja artiklile, milline puudutab käesoleva depešši koopia sisu (allkiri) Aleksander“.

Eesmärgi kiiremaks saavutamiseks Aleksander I mitte ainult ei kirjutanud pidevalt oma esindajale Viinis energiliselt rõhuda viivitamatu ja kategoorilise vastuse saamiseks, aga ka ta ise pöördus mitmeid kordi omakäeliselt kirjutatud kirjadega Francis II ja ta venna, ertshertsog Charles poole, millistes ta veenvalt tõestab suurte Euroopa riikide Prantsusmaa vastu ühinemise hädavajadust. Kuid ei Francis II, ega ka ta nõunikud ei suutnud otsustada nii kiiresti, nagu seda asjaolud ja Venemaa nõudsid. Kui saadik teatas kr. Cobenzlile nende poolt saadud 25. aprilli kirjast ja tegi ettepaneku vahetada see samasuguse Rooma Keisri kirja vastu, viitsekantsler tõestas, et temale on hädavajalik aeg, et selle olulist asja põhjalikult tundma-õppida. Kui kr. Razumovski kuulutas, et tema Valitseja ei ole nõustu liidulise kirja mingigi olulise muutmisega, kr. Cobenzl vastupidiselt, märkis, et, esiteks – Vene abivägede arv on ebapiisav ja, teiseks – ta leidis olevat ebapiisavalt selge see kirja koht, et liit Austriaga ei saa võtta ära õigust ka teiste riikidega sel samal eesmärgil lepingusse astuda. (Депеша гр. Разумовскаго от 12-го (24-го) мая 1804.г.). See viimane vastuväide pidi näima Aleksander I veelgi enam põhjendamatum, et Viini õukond ise nõudis mitmeid kordi, et liitlaste kohustused oleks olnud esitatud „enam mittekonkreetsemates väljendites“.

Üldse, kõigist läbirääkimistest Francis II ja tema ministritega, kr. Razumovski jõudis veendumusele, et „hirmus Konsul“ on Viini õukonnale Meduusa pea, mis kivistanud ta liigutused ja teod. Tõesti, kui saadik Rooma Keisri juures audientsil veenas uuesti võtma mingit otsust, Francis II hõigatas: „Muideks, Prantslased ei ole minule midagi teinud ja ma olen nendega väga rahul!“

Selline Rooma Keisri avaldus ja tema ministrite otsustamatus pidid kutsuma S-Peterburis esile mõningase arusaamatuse Viina õukonna tegelike kavatsuste suhtes. Aga kui sellele veel lisada, et samal ajal levisid Euroopas kuulujutud Austria ja Prantsusmaa vahelistest salaläbirääkimistest ja et Napoleon I Keisri tiitli tunnistamise asjas, Viini kabinet tegutses samuti mitte täielikult kooskõlas oma enda avaldustega, siis saab selgeks Aleksander I rahulolematuse Austria poliitika suhtes. Eriti Austria poolne Napoleoni Keisri tiitli tunnistamine ajas Keisri tugevalt segadusse.

Kui 1804.a. Alguses Napoleon I võttis endale mainitud tiitli, Austria viitsekantsler ise teatas Venemaa saatkonnale, et Austria soovib selles küsimuses tegutseda käsikäes Venemaaga. Kuid seejuures kr. Cobenzl lüüsis samuti, et nõnda nagu Saksamaa Keisrite aujärk ei ole päritav, vaid valitav, siis Francis II kavatses kasutada ära seda juhtumit, et võtta vastu Keisri tiitel kui Austria pärusmaade valdaja. Seda Rooma Keisri kavatsust ei kiitnud heaks kr. Razumovski, ega ka tema valitsus. „Korsiklane“, kirjutas saadik, „julge käega kavatses panna oma pähe Karl S krooni ja tema julgus saab seaduslikuks, kui ta peab vääriliseks tagada teise krooni valitseja pähe, kelle augustlik õukond, sajandite

kestel, täitis esimest trooni Euroopas“. (Депеша от 16-го (28-го) мая 1804 г.).

Samasugusel arvamusel oli ka Keiser Aleksander I, kes isegi tegi saadikule ülesandeks öelda otse, et isegi kui Napoleon tunnistas uut Austria tiitlit, siis sellest ikkagi ei tulene, et teised riigid seda eeskju järgiksid. Igal juhtumil Aleksander I oli kõigutamatu oma otsuses mitte tunnistada Napoleon I tiitlit, seni kuni ta ei täida kolme temale Venemaa poolt esitatud tingimust. (Депеша к гр. Разумовскому от 7-го июня).

Seejuures juba juuli lõpus saadik teatas, et Viini õukond otsustas tunnistada Napoleoni uut tiitlit ja septembris see fakt sai teoks: Austria tunnistas Napoleoni imperaatori tiitlit ja Francic II võttis Austria Keisri tiitli. (Vt. Thiers, Histoire, t. V, p. 222). Saanud sellest teada, Aleksander I keeldus otsustavalt Viini õukonna palvest võtta ametlikult vastu teade (lettre de notification) Francis II uuest tiitlist.

Pidades silmas neid asjaolusid, ei saanud oodata Viini õukonnaga, pakutud liidu suhtes, kiiret üksmeelt. Napoleon I ähvardused paralüeerisid täielikult Austria energiat. Kr. Cobenzl viitas väsimatult rahanduse halvale seisundile, sõjaväe ettevalmistamatusel ja prantslaste vahetu kallaletungi ohule, et õigustada oma aeglust. Lõpuks, mai lõpus, andis viitse-kantsler Venemaa saadikule oma „märkused“ Aleksander I esitatud kirjale, milliste alusel nõuti Viini õukonna poolt kahte asja: 1) liidu sõlmimist, mitte kirjade, vaid ministeeriumite deklaratsioonide vormis, ja 2) 100 tuhande inimeselise abivägede asemel 150, 000 inimest. Lõpukd viidati vel hädavajadusele tagada Austriale ettenähtud hüvitus Itaalia arvelt. (Депеша гр. Разумовскаго от 22- мая (3-го июня) 1804 г.).

Vene valitsusele ei olnud raske märgata, et need uued ettepanekud on kutsutud esile ainsa sooviga, venitada äärmuseni asja lõplikku lahendamist. Kuid ta ütles ka sel korral suurt järelandlikkust. Kuigi Viini õukond ise tegi ettepaneku sõlmida liit kirjade vormis ja Keiser Aleksander I kirjutas 25. aprillil omakäeliselt üpris pika kirja, ikkagi ta nõustus võtma vastu uut deklaratsiooni vormi. Peale selle, võttis Venemaa enda kohustuseks tagada sõja puhuks Preisimaa, millise sekkumist Austria kartis, neutraalsus. Lõpuks, mis aga puudutab asja rahalist poolt, siis Venemaa jõudis veenda Inglismaad maksuma Austriale üpris märkimisväärseid subsiidiume. Ainult Viini õukonna nõudmist ssuurendada liiduline abivägede korpus kuni 150,000 inimest, Keiser pidas võimatuks nõustuda. (Депеша гр. Разумовскаго от 31- го июля).

Ainiti kõik need järeleandmised ikkagi ei olnud võimelised Viini õukonna inertsi jõudu murdma: ta jätkas mahavaikimist.

Kuid septembris jõudis Keiser Aleksander I kannatus viimase piirini. 1. oktoobri Noodiga oli saadikule kirjutatud ette küsida pakutud liidu suhtes viivitamatult „kategorilist“ ja „lõplikku“ vastust. Kõik raskused olid kõrvaldatud, jäi järgi vaid allkirjastamine.

See ettekirjutus viis ammu soovitud tulemusele. Kr. Stadion oli varustatud hädavajaliku volitusega ja 25. oktoobril 1804.a. allkirjastati Prantsusmaa vastase Liidu deklaratsioon, koos sellega ühendatud salajaste ning eraldi artiklitega. See deklaratsioon ei erinenud olemuselt ja oma sisult ülalpool mainitud Aleksander I kirjast.

Kuid nende aktidega ei olnud veel lõplikult lahendatud subsiidiumite küsimus, millise pidi maksuma Inglismaa. 23- oktoobri konverentsil vürst Czartorisky ((князь Чарторыжский)) pakkus võtta deklaratsiooni artikli, et kui isegi Londoni kabinet ei nõustu maksuma temalt oodatavat subsiidiumi, ikkagi Austria ja Venemaa vastastikused kohustused selle kaudu ei muutu. Kuid Austria saadik ei tunnistanud endal olevat selle artikli allkirjastamise õigust.

Ainult detsembris, peale Czartorisky ja Inglise saadiku vahelisi eelnevaid läbirääkimisi ja krahv Stadionilt ettenähtud loa saamisel, oli 14. detsembril S-Peterburis allkirjastatud, Vene valitsuse poolt pakutud mõttes, lisadeklaratsioon.

Kuna ülemäärane Prantsusmaa valitsuse mõju naaberriikidele ja suurele hulgale tema vägede poolt hõivatud ((occupes)) piirkondadele, sisendavad õiglasi kartusi Euroopas üleüldise rahu ja julgeoleku säilitamise suhtes: ja Tema Keiserlik ja Kuninglik Majesteet ning Tema Majesteet Ülevenemaaline Keiser on ühtmoodi veendunud selles, et selline asjade olukord nõuab nende kõige tegusamat vastastikust hoolitsemist ja otsustab neid hädavajaduses ühinema üksmeelses kokkuleppes, vastavuses hädade ja ohtudega millistele on Euroopa praegu allutatud.

Sepärast allakirjutanud, Jean Philippe krahv Stadion ja Tema Keiserliku ja Kuningliku-Apostelliku Majesteedi Tegev-salanõunik Tannhausen ja Tema Erakorraline ning täievoliline saadik Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisri juures, olles seetõttu varustatud Instruksioonidega ja Volitustega, et pidada nõu ja sõlmida Volinike kaudu päästev leping Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisri, T. H. Vürst Czartorisky, Salanõuniku, Välisministri abi, Õppeasutuste Peavalitsuse Liige, Wilna Keiserliku Ülikooli ja selle Ringkonna Kuraator, St.-Jean Jerusalemi ordeni Suure katoliku mungakloostri ülem Venemaal koloostri leitnant ja Püha Anna ja Püha Jeani Jerusalemi ordenite kavaler ja T. Kõrgus G. Tatistcheff, Salanõunik, Tegelik Kammerherra ja Erakorraline Minister T. M. mõlemate Sitsiiliate Kuningas, Välisministeeriumi Kolleegiumi kohalviibija ja Püha Anna I klassi, Püha Vladimiri 2 järgu Suure risti, Püha Georgi IV kavaler, Püha Jeani Jerusalemi ordu Kommodor, et pidada selles asjas läbirääkimisi; ja vahetades teineteisega volikirjad, mis leiti ettenähtud korrale vastavateks, otsustasid tingimuste suhtes, millised on esitatud alljärgnevatel artiklites:

Artikkel I.

Tema Keiserlik ja Kuninglik Majesteet lubab ja kohustub, ülalpool mainitud häda- ja ohtliku olukorra suhtes kinnitada Tema Majesteediga Ülevenemaalise Keisriga kõige siirama kokkuleppe ja mõlemad Monarhid on kohustatud sisse juhatama teineteist ja pidada vastastikku nõu neil läbirääkimistel ja kokkulepetel, milliseid nad vajadusest hakkavad sõlmima teiste Riikidega, et saavutada nende vahel kokkulepitud eesmärged; nende läbirääkimisi selles asjas hakatakse pidama sellisel alusel, et mitte mingil viisil ei rikuta käesolevalt asutatud nende vahelist kokkulepet, enne kui nad otsustavad selle avalikustada.

Artikkel II.

Tema Keiserlik ja Kuninglik Majesteet ja Tema Majesteet Ülevenemaaline Keiser kasutab igasugust sobivat juhtumit ja võimalust, selleks, et valmistuda edendama kindlal viisil neid tegusaid meetmeid, milliseid nad selle hüvanguks leivad vajalikuks võtta, et

hoida ära ohte, kui need sellisena hakkavad ähvardama Euroopa üldist rahu.

Artikkel III.

Kui, vastupanust väga nõrduvad, millist mõlemad Keiserlikud õukonnad, nende vastastikusel kokkuleppel, hakkavad osutama Prantsusmaa auahnetele kavatsustele, millist neist Õukondadest vahetult rünnatakse, (Vene väed, millised on paigutatud praegu seitsmele Joniennes saartele ((Ионическихъ)), kuuluvad selle otsuse alla), siis neist igäüks kahest Kõrgest lepingupoolest on kohustatud kõige pidulikumat viisil, panema välja lahinguväljale nii kiiresti kui võimalik üldiseks kaitseks, mis on allpool sätestatud XIII artiklis, arvul vägesid.

Artikkel IV.

Kui juhtub, et Prantsuse Valitsus, kasutades ära oma eelisseisundit, millise annab temale ta vägede asend, millised okupeerivad praegu Saksama Keisririigi valdusi, rünnata lähemal asuvaid maid, milliste terviklikkus ja sõltumatus on tihedalt seotud Venemaa kasudega ja kui seetõttu, Tema Majesteet Ülevenemaaline Keiser, soovimata ükskõikselt pealt vaadata sellist ebaõiget valdusesse võtmist, on sunnitud kaitsma end jõuga, siis Tema Majesteet Keiser ja Kuningas võtab seda Prantsusmaa sammu solvamisena, milline paneb temale kohustuse kõrvalekaldumatult valmistuda abistamiseks kõige lähemal ajal, kooskõlas käesoleva kokkuleppe lausetega.

Artikkel V.

Tema Keiserlik ja Kuninglik Apostellik Majesteet võtab täiel määral elavaimat osavõttu, T. M. Ülevenemaalise Keisri poolt ettevõetud Ottomani Porta säilitamise, millise naabus on Neile Mõlemaile soodus; ja nagu kallaletung, milline on teostatud mingi Riigi poolt Türgi Euroopa valdustele, rikub täielikult Austria ja Venemaa julgeolekut, aga Ottomani Porta käesolevas segaduses Tema olukorras ei ole võimeline ise-enesest tõrjuda tema vastast kallaletungi, mainitud oletusel, rünnak ja kui selle tulemusel lahvatub otse neist ühe Keiserlikest Õukondadest Prantsuse Valitsusega sõda, siis teine valmistub viivitamatult, nii kiiresti kui võimalik abistada sõjas olevat Riiki ja tegutsema ühiste jõududega Ottomani Porta säilitamiseks sellistes tema valduste seisundis, millistes nad praegu asuvad.

Artikkel VI.

Kuna Neapoli Kuningriigi ((Royazume de Naples, Неаполитанскаго)) saatus peaks omama mõju kogu Itaaliale, millise sõltumatuses võtavad Nende Keiserlikud Majesteetid eriliselt osa, mispärast lepitigi kokku, et käesoleva kokkuleppe määrused astuvad toimima sellisel juhtumil, kui prantslased sooviksid levitada relvajõul Neapoli kuningriigis oam piire kaugemale nende praegusest asukohast, selleks et vallata pealinna, selle maa kindlustatud paiku ja tungida Calabre. Ühe sõnaga, kui nad oleks sundinud T.

M. Neapoli Kuningat kasutama enda kaitseks kõiki viise ja astuda selle tema neutraliteedi rikkumise vastu relv käes ja kui T. M. Ülevenemaaline Keiser abiga, millist ta, sellisel eeldusel, peab satma mõlemate Sitsiiliate Kuningale, saab kaasatud sõtta Prantsusmaaga, siis Tema Keiserlik Kuninglik Majesteet kohustub alustama, omalt poolelt, sõjategevust ühise vaenlase vastu, kooskõlas otsustega, aga nimelt: käesoleva kokkuleppe IV, V, VIII ja IX artiklid.

Artikkel VII.

Teadmatuses, millises mõlemad Kõrged lepingupoold praegu veel viibivad Prantsusmaa Valitsuse tulevaste kavatsuste suhtes, paneb neile kohustuse, peale ülalpool selle suhtes otsustatu, vaatamata asjaolude käigule ja neist erinevatest juhtumitest, milliste tagajärjel on samuti tarvis võtta kasutusele Nende vastastikke jõude.

Artikkel VIII.

Mõlemad Keiserlikud Õukonnad igal juhtumil, nii kiiresti kui võimalik, asuvad käesoleva kokkuleppe, ja nende milliseid omavahel edaspidi sõlmitakse, tulemusel võtma tegelikke meetmeid, lubavad ja kohustuvad vastastikku tegutsema üheaegselt ja üheskoos, kava järgi, milliseid tehakse nende poolt viivitamatult, piisavate jõududega, selleks, et saaks loota edukalt võidelda vaenlasega ja kihutada ta oma piiridesse: need jõud ei tohi olla alla kolmesaja viiekümne tuhandest relvastatud inimesest mõlematele Keiserlikele Õukondadele; T. K. Kuninglik Majesteet esitab oma osa kahesaja kolmekümne tuhande inimesega ja T. M. Ülevenemaaline Keiser paneb välja puudujääva arvu.

Need väed peavad olema välja pandud ja pidevalt ülalpeetud mõlemate poolte poolt täielikus valmiduses; peale selle moodustatakse observatsioonikorpus ((olukorra jälgimiseks)), et kindlustada end selleks, et Berliini Õukond säilitaks rahu. Vastastikused armeed hakavad olema paigutatud sellisel viisil, et Mõlemate Keiserlike Õukondade jõud, millised peavad üheskoos tegutsema, ei oleks mingites kohtades väiksemad vaenlaste arvust, kellega tuleb võidelda.

Artikkel IX.

Kooskõlas Keiserliku ja Kuningliku Õukonna poolse soovi väljendusega, T. M. Ülevenemaaline Keiser kohustub kasutama omas aupakklikku juhatamist, et Londoni Õukond, kõigis käesolevas Deklaratsioonis väljaselgitatud või mis võivad olla tulevastes kokkulepetes, milliseid mõlemad Keiserlikud õukonnad VII artikli järgi seavad enesele, Prantsusmaaga puhkeva sõja juhtumiks, õiguse sõlmida, maksis T. M. Kuninglikule Majesteedile abirahad nii esmaseks sõjakäigule minekuks, aga samuti ka igal aastal kogu sõja kestvuse ajaks; need abirahad peavad olema määratletud niivõrd kui võimalik kooskõlas Viini Õukonna kasudega.

Artikkel X.

Tehtud kavade täitmisel peab olema pööratud vajalik tähelepanu takistustele, millised tulenevad käesolevast jõudude asendist ja Austria Monarhia piiridest, aga ka ilmselgetest ohtudest, millised võiksid teda sellises olukorras mõjutada demonstratsioonidega, millised viivitamatult tooksid kaasa enneaegse Prantsusmaa poolse kallaletungi.

Selle tulemusel, nende tegusate meetmete kindlaksmääramisel, millised lepitakse vastastikku kokku ja kuivõrd mõlemate keisririikide julgeolek ja ühise asja sisuline kasu teostada lubab, millistele saab pööratud kõige suurem tähelepanu, et kooskõlastada need kavad ajas ja võimalustega et viia Tema Keiserliku ja Kuningliku Majesteedi väed ja piirid, sellisesse seisundisse, et oleks võimalik alustada sõjakäiku, piisavate jõududega et saavutada sõja eesmärk. Kuid kui varsti prantslaste vägivald annab asjadele sellise suuna, kui Tema mainitud Keiserlik ja Kuninglik-Apostellik ja Kuninglik-Apostellik Majesteet on kohustatud, käesoleva kokkuleppe ja nende milliseid nende vahel vastastikku sõlmitakse jõul, võtma osa sõjast, siis Tema Majesteet kohustub, viivitamatult viima end valmidusse, vähimaltki viivitamata ja hiljemalt kolme kuu pärast peale abi nõudmise esitamist, abistama tegusalt T. M. Ülevenemaalist Keisrit, ja nõrkematult aitama kaasa selle kava teostamisest, milline nende poolt tehakse.

Artikkel XI.

Kuna mõlemate Valitsejate eeskirjad ei luba mitte mingil juhul kitsendada Prantsuse rahva vaba tahet, siis sõja eesmärgiks ei saa olema kontr-revolutsiooni tegemine, vaid ainult Euroopat ähvardava üleüldise ohu tagasitõrjumine.

Artikkel XII.

T. M. Ülevenemaaline Keiser, tunnistades õiglaseks, juhtumil, mil sõda puhkeb uuesti, et Austria Ōukond oleks hüvituse saanud Tema poolt viimaste Prantsusmaa vastaste sõdade kestel kantud märkimisväärsete kaotuste eest, kohustuvad kaasa aitama temale selle hüvituse saamist, mainitud juhtumil relvade edust sõltuvalt. Ainiti kõige õnnelikumatel sündmustel, Tema Keiserlik ja Kuninglik Majesteet ei laienda oma piire Itaalias kaugemale Addast Lääne poole, aga Po jõest kuni Midi jõeni, võttes nende erinevad suudmetest viimase, kõige Lõuna poolsema selle tähiseks. Mõlemad Keiserlikud Ōukonnad soovivad, et, eeldaval edu juhtumil, Tema Kuninglik Kõrgus, praegune Salzbourgi kuurvürst saaks endiselt mingi valduse Itaalias ja määravad selleks kas Toscani Suurhertsogkonna või teise sobiva valduse Põhja-Itaalias; oletades, et asjaolud teevad sellise korralduse võimalikuks.

Artikkel XIII.

Nende Keiserlikud Majesteetid, sellisel oletusel hakakvad püüdma kõigi meetmetega taastama Sardiinia Kuningat Piemontis, samuti Tema valduste suurendamist. Vähem õnnelikel oletuste järgi on kokku lepitud temale kinnitada vastav valdus Itaalias.

Artikkel XIV.

Sel samal suure edu juhtumil Mõlemad Keiserlikud Ōukonnad lepivad kokku Legaatide ((endised kirikuriigid)) saatuse suhtes ja hakkavad aitama kaasa Modene, Massa ja Carrara hertsogkondade viimase Hertsogi seaduslikele pärijatele tagastamisel. Kuid juhtumil, mil asjaolud otsustavad neid oletusi hädavajalikult piirata, siis mainitud Legaatkonnad või Modene valdused võivad olla tagastatud Sardiinia kuningale; Ertshertsog Ferdinand jääb Saksamaale; aga Tema Majesteet rahuldub, kui see on tarvilik, Itaaliale lähima piiri kui Addal, milline eksisteerib praegu.

Artikkel XV.

Kui asjaolude tõttu on võimalik Salzbourgi kuurvürst uuesti Itaaliasse paigutada, siis Salzburg, Berchtolsgaden ja Passau lähevad Austria Monarhia koosseisu. Vaid sel ainsal juhtumil laienvad samuti Tema Majesteedi piirid Saksamaal. Mis aga puutub seda Aichstädti valduste osa, milliseid valdab praegu Salzbourgi kuurvürst, siis temaga toimitakse siis ja sellisel viisil, nagu mõlemad Keiserlikud Ōukonnad selles omavahel kokku lepivad, aga nimelt Bavaaria Kuurvürsti kasuks, kui aga ta koostegevusega ühises asjas soetas omale õiguse nõuda enesele eelistatavat hüvitust. Samal määral, kui, nii nagu oletatakse eelnevas artiklis, surnud Modene Hertsogi pärijad tastatakse nende endistes valdustes, siis Brisgau ja Ortenau saavad hüvituse vahendiks ühise asja eest ühele väarikaimale Saksamaa printsidest, aga nimelt Baadeni kuurvürstile, kelle kasuks Austria Ōukond neist loobub.

Artikkel XVI.

Mõlemad kõrged lepingupooled kohustuvad relvi mitte enne maha panema ja ühise vaenlasega rahutingimusi mitte arutama, kui vastastikusel kokkuleppel, leppides omavahel kokku eelnevates rahutingimustes.

Artikkel XVII.

Lõpetades nüüd ülalpool esitatud asjades ja otsustes need eelnevad kokkulepped, millistes mõlemad Ōukonnad kohustuvad, nii ühelt ku teiselt poolelt, hoida rikkumatus saladuses; võtavad nad endale õiguse viivitamatult ja vahetult sellega leppida kokku edaspidistes lepingutes ning sõjategevuse plaanides, juhtumil kui sõda muutub vältimatuks, ja kõiges, mis puutub vastastike vägede ülalpidamisse, nii Austria piires, aga samuti ka võõramaistes valdustes.

Artikkel XVIII.

Käesolev Deklaratsioon on vastastikku kohustuslikuks tunnistatud, kui kõige pidulikum Traktaat, mille ratifitseerimine toimub kuue nädala pärast, või varem, kui see on võimalik ja samal ajal ka vahetatakse ratifitseerimiskirjad.

Selle kinnituseks allakirjutanud, Tema Keiserliku ja Kuningliku Apostellik Majesteedi Volinik, allkirjastanud selle akti, lisas sellele ka oma vapipitsati ja andis selle üle Tema mainitud Majesteedi Ülevenemaalise Keisri Volinikule, võttes nende poolt vastu samasuguse sisuga, sellele aktile, milline oli nende poolelt temale väljaantud, Akti.

See juhtus S-Peterburis 25. oktoobril (6. novembril) 1804. a.

J. Ph. Comte Stadion. (L.S.) (м.п.) И. Ф. Графъ Стадионъ.

Eraldi artikkel.

On iseenesest mõistetav, et Artikkel VI laused peavad olema rakendatud sedavõrd, kui võrd Prantsuse valitsuse vaenulikud teod Neapoli Ōukonna vastu võinuks olla esile kutsutud mõlemate Sitsiiliate T. M. Kuninga või tema liitlaste poolt; selle lõpuks T. M. Ülevenemaaline Keiser tunnistades seda, kui võrd kasulik oleks võimalust mööda lükata edasi Prantsusmaaga avaliku sõja puhkemist, võtab enesele kohustuse selgirtada oma liitlasele, mõlemate Sitsiiliate Kuningale, et kogu see aeg, mil Prantsuse väed, millised asetsevad käesoleval ajal Neapoli kuningriigis, säilitavad nende praeguse seisundi, Ta peab kinni pidama mõõdukuse reeglist, millist on ta senini järginud ja mitte-kuidagi ärritada Prantsuse valitsust, kas oma alamate ässitamisega üldrahvalikuks ülestõusuks, et kihutada prantslasi Neapoli territooriumilt välja, või siis häirides neid viimaseid ülestõusudega Pouilles või Abbruzzes ja et Neapoli Kuningas eriti suvatseks hoiduda igasugusest avaldusest, millise eesmärgiks oleks miski, milline annaks mõista T. M. mõlemate Sitsiiliate Kuningale, et lükates tagasi sarnased päästvad nõuanded, Ta võib end seada sellisesse olukorda, et ei saa enam arvestada Venemaa abile.

Käesolev Eraldi artikkel hakkab omama samasugust jõudu ja tähendust, just nagu ta oleks sõnasõnalt võetud deklaratsiooni, milline on täna allkirjastatud ja samal ajal ka ratifitseeritud.

Selle kinnituseks allakirjutanud, T. M. ja Kuninglik-Apostelliku Majesteedi volitustega ja Tema nimel allkirjastas jne.

See juhtus S-Peterburis 25. oktoobril (6. novembril) 1804.a.

J. Ph. Comte de Stadion. (L.S.) (м.п.) И. Ф. графъ Стадионъ.

Eraldi ja salajane artikkel.

Kuigi on olemas täielik võimalus olla veendunud Berliini Ōukonna ja T. M. rahuarmastavas hoiakus ja K. Majesteet eelistab hoolikalt säilitada head kooskõla sellega, kui vaid kõige selle juures, vastu ootusi, Austria valdused langesid T. M. Preisimaa

Kuninga rünnakute alla, sel ajal, kui T. M. Keiser ja Apostellik-Kuningas oli hõivatud ühise vaenlase tõrjumisega, Tema Majesteet Ülevenemaaline Keiser võtab endapeale mainitud valduste garanteerimise, kohustudes ja lubab ilmuda appi 80 tuhande inimeselise sõjaväega, millist ta hakkab ülal pidama sel eesmärgil valmisolekus oma piiril. Vastastikuselt sellele, juhtumil, kui Venemaa oleks langenud oma valduste Preisimaa poolse rünnaku alla, samal ajal kui ta väed olid hõivatud ühise vaenlase vastas, Tema Keiserlik ja Kuninglik Majesteet kohustub samamoodi neid garanteerima ja minema temale appi või siis vaatluste korpusega, milline pidi jääma reservi Preisimaa piires, või siis, koos teiste vägedega, millistest piisaks ettenähtud diversiooni teostamiseks.

See eraldi artikkel jääb salajaseks isegi sel juhtumil, kui asjaolud tooks kaasa konventsiooni avalikustamise hädavajaduse, millise osa ta moodustab ja ta hakkab omama samasugust jõudu ja tähendust, just-nagu see oleks võetud sõna-sõnalt täna allkirjastatud deklaratsiooni.

Selle kinnituseks allakirjutanud jne.

See juhtus S-Peterburis 25. oktoobril (6. novembril) 1804.a.

J. Ph. Comte de Stadion. (L.S.) (м.п.) И. Ф. Графъ Стадионъ.

Lisadeklaratsioon.

Nii, nagu on täna Nende Keiserlike Majesteetide volinike allkirjastatud Deklaratsiooni Artikkel IX sätestatud, mainitakse subsiidiumitest, milliseid soovis Viini Õukond, milliseid saadetakse Lonfoni Õukonna poolt T. K. ja Apostelliku-Kuningale, Prantsusmaaga sõja juhtumil, millistest on selgitatud käesolevas Deklaratsioonis või milliseid määratletakse tulevastes kokkulepetes, millised võivad olla sõlmitud mõlemate Keiserlike Õukondade vahel, allakirjutanud T. M. Keisri ja Apostelliku Kuninga saadik, kes on Tema poolt volitatud sõlmima käesolevat kokkulepet, oma Augustikliku Monarhi korraldusel ja nimel, kuulutab, et vastastikusel kokkuleppel nõutud subsiidiumi summa ei saa olla väiksem kahest miljonist naelsterlingust Austria vägede esimeseks sõjakäiguks, milline on määratud eelnevas artiklis ja neljast miljonist naelsterlingust igaaastaselt, kogu sõja kestvuse ajal.

Selle kinnituseks allakirjutanud jne..

See juhtus S-Peterburis 25. oktoobril (6. novembril) 1804.a.

J. Ph. Comte de Stadion. (L.S.) (м.п.) И. Ф. Графъ Стадионъ.

Nr. 55.

1804.a. 14. detsember. Tema Majesteedi Keisri ja Kuninga käsul ja nimel järgnev deklaratsioon.

Tema Majesteet, võttes vastu Deklaratsiooni, milline on allkirjastatud ja saadetud Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisri voliniku poolt, Inglismaa poolse rahalise abi asjas, usaldades loodetakse, et S-Peterburi Õukond mõjutab Londoni Õukonda võtma enda peale Keiserliku ja Kuningliku Õukonna kohustust saata täielikult, sellises suuruses nagu see on nõutud meie Augustikulise Monarhi poolt, rahaline abi, nii Tema vägede sõjakäigule saatmise võimaluse suhtes, kui ka igaaastase subsiidiumi kujul kogu sõja kestel; aga kui vaatamata kõigile püüdlustele, milliseid Keiserlik Venemaa Õukond lubas rakendada sel eesmärgil, ta ei oleks olnud võimeline saavutama täielikku edu, T. K. ja K. Majesteet hakkab pidama end kohustatuks täitma täpselt kõigi kokkuleppe punkte, millised tehtud mõlemate Keiserlike Õukondade vahel, kui vaid Londoni Õukond kohustub Temal saatma, sõja juhtumil seal viidatud abi esimesele sõjakäigule minekul – poolteist miljonit naelsterlingut ja kolm miljonit naelsterlingut igaaastast subsiidiumi, sellegi poolest hellitades end lootusega, et viimasel juhtumil igaaastane subsiidium, äärmisel juhul esimese aasta eest, suurendatakse kuni nelja miljonini.

Selle kinnituseks T. M. Keisri ja Appostelliku Kuninga allakirjutanud volinikud ja Tema nimel allkirjastas käesoleva deklaratsiooni ja lisas sellele oma vapipitsati.

See juhtus S-Peterburis 14. (26.) detsembril 1804.a.

J. Ph. Comte de Stadion. (L.S.) (м.п.) И. Ф. Графъ Стадионъ.

- - -

Nr. 56.

1805.a.28. Juuli. Austria 30. Märtsi samal aastal Venemaa ja Inglismaa vahel sõlmitud liidu-traktaadiga liitumise deklaratsioon.

((F.M. Kommentaar)).

1804.a. Oktoobris õnnestus Venemaal veenda Austriat uue Prantsusmaa vastase liidu sõlmimise hädavajaduses ja Keiser Aleksander I oli kindel, et peale seda jäi liitlastel vaid nõustuda sõjaliste operatsioonide kava suhtes ning varustada Austria hädavajaliku Inglismaa poolse rahalise abiga.

Ainiti see Aleksander I arvestus osutus tegelikkuses peaegu põhjendamatuks, kuna mingi kohustuse sõlmimine ei ole mitte alati piisavaks selleks, et see ka täidetakse. Sõlmides Liidu-deklaratsiooni, Austria ikkagi ei loobunud mõttest jätkata oma sõbralikke suhteid Prantsusmaa suhtes. Vastupidi, hoida ära lõhe tekkimine Napoleoni vahel ja hoida kõikide vahenditega ülal rahu – selline oli Austria poliitika eesmärk.

Keiser Aleksander I samuti ei soovinud mitte vähem Euroopas rahu hoida ja ta ei olnud läbi ilmunud mingist sõjakast vaimust ning sõjalise kuulsuse ihast. Vastupidi, astunud troonile, ta soovis siiralt end pühendada eranditult sisemistele ümberkorraldustele, millised võinuks tõsta oma rahva materjaalset heaolu ja moraalsel taset. Tema rahuarmastuse tõendiks on tähelepanumärkimisväärne kannatus millisega ta

suhtus ta Napoleon I kahepalgelisse ennekuulmatusse kõrksusesse temaga peetavate vahetute läbirääkimiste kestel. Kuid Keiser juba ammu püsis oma veendumuse juures, et mitte mingid traktaadid, olgu siis need kõige pidulikumad ja mitte mingid esitlused, millise energiaga nad ka silma ei paistnud, ei peata Napoleon I üleilmse valitsemise saavutamise teel. Lõpuks, Aleksander I Euroopas rahu ja vaikuse säilitamise siira soovi parimaks tõestuseks on Novossiltzowi tuntud missioon, millisele 1805.a. Juunis oli tehtud ülesandeks suunduda Pariisi, et olla vahendajaks Inglismaa ja Prantsusmaa vahel ja et nõuda Napoleonilt garantiid tema poolsest rahu mitterikkumisest. Kuid Aleksander I oli juba ette veendunud, et see Tema viimane samm samuti ei vii soovitud eesmärgini.

Sellistel asjaoludel sundis selge mõistus viivitamatult võtma tegelikke meetmeid, et olla valmis jõuga panema piirid Prantsusmaa kallaletungidele. Seepärast, toetudes 14. (26.) oktoobri 1804.a. Deklaratsioonile, Venemaa kabinett palus Viini õukonnal saata temale üldise sõjategevuse plaani. (Депеша к гр. Разумовскому от 27-го января 1805 г.). Kuid Austria valitsus kuigivõrd ei kiirustanud vastuse saatmisega, nõnda et peaegu poole aasta kestel saadeti Peterburist Viini saadikule ettekirjutisi, et ta rõhuks Liidulepingu täitmisele ja nõuaks sõjategevuse plaani saatmist. Aprillis saadeti Peterburist kava eelkava, millise alusel Venemaa isegi kohustus suuarendama liidulist armeed, millist lubati oktoobri-deklaratsiooniga.

Vene plaani järgi suunduvad Leedust Saksamaale märkimisväärne Vene armee, milline peab ühinema Vene vägedega, millised on määratud maabuma Pomeranie rannikul. Need jõud, liidus Rootsi armeega, peavad ähvardama prantslasi Hanovres ja Preislasi endid, kui Preisimaa koalitsiooniga ei liitu. Venemaa teine armee 50. tuhandemeheline, oli ettenähtud Böömimaale suunduma, millise järel Aleksander I kavatses nõuda Preisimaalt selle territooriumilt oma kolmanda 40 või 50 tunande meheline armee läbimarssimise luba. Äraütlemise juhtumil otsustas Keiser ikkagi viia oma armee Preisimaalt läbi. Igal juhul võis Austria arvestada Venemaa abivägedele ja sajatuhande inimeselist armeed sõjaks Prantsusmaa ja Preisimaa vastu.

Ärrmiselt hädavajalik oli saada kiiresti Viini õukonna otsustav vastus. Ainiti Keiser nägi ette, et Austria ikkagi ei otsusta kiiresti energiliste Prantsusmaa vastaste meetmete võtmise suhtes. Ainult sellisel juhtumil „ta“ rääkides Kõigekõrgema 8. aprilli 1805.a. reskripti sõnadega, „ise teha lõpp Euroopale ja saata ka end hukule ja samal ajal kaotades igasuguse õiguse liitlaste halastusele ja kaastundele, kes on praegu valmis teda aitama kõigi oma jõududega“. Kui Viini õukond ei võta lõplikku otsust, Keiser tunnistas end vabastatuks igasugustest tema suhtes võetud kohustustest ja kuulutas, et tema poliitika on muutunud samuti „täiesti egoistlikuks“.

Kuid Austria viitse-kantsler ikkagi ei muutnud oma äraootavat poliitikat. Vürst Razumovski tungivad nõudmised, et saadetakse oma sõjategevuse plaanid, vürst Cobenzl vastas pidevalt, et „Austria olukord on üpris ohtlik“, et ta nõuab „sügava järelemõtlemise aega“, et Venemaa saab üpris „igakülgse ja üksikasjaliku“ vastuse. Austria eriti haletsusväärne raha-asjade seis oli pidevalt ja mugavaks äraütlemise ettekäändeks.

Ainiti alates 1805.a. Märtsist see ettekääne, tänu Inglismaa ja Venemaa vahel Liidu-traktaadi sõlmimisele, loobus Viin juba täiesti oma käitumise õigustamiseks kõlbmatuks muutunud ettekäändest.

Oktoobri-deklaratsiooni sõlmimisega (Artikkel IX) võttis Venemaa enesele kohustuse veenda Inglismaad Austriale üpris märkimisväärse subsideiumi maksmiseks. Selle tulemusel 1805.a. Alguses Venemaa volinike ja Inglismaa saadiku lord Leveson

Goweri vahel algasid läbirääkimised Prantsusmaa vastase liidu sõlmimiseks. Inglismaa lubas, juhtumil, kui liiduline armee küünib 400 tuhande inimeseni, maksta välja igal aastal, iga 100,000 inimese kohta 1,250,000 naelsterlingit. Seepärast langes Austria osaks 235,000 inimese kohta vähemalt 2,937,500 naelsterlingit, milline moodustab summa, milline on üpris lähedane sellele, millist nõudis Austria 14. detsembri 1804.a. Lisa-deklaratsioonis. Kuid, see eest, ei saanud Inglismaa täita teist Viini õukonna nõudmist ühekordse toetuse väljamaksmisele, kuigi ta oli nõus, tähtaja jooksul, alates saabuva aasta 1. jaanuarist, kui Austria väed asuksid 1. mail sõjakäigule, maksma, siis Austria saanuks üpris märkimisväärse summa. Peale selle, Jt-Jamesi kabinet ei esitanud alguses Austria poolsetele, peale sõda soovitatavate hüvituste suhtes esitatud nõudmiste vastu, mingeid sisulisi vastuväiteid. (Депеша кн. Чарторыжскаго от 1-го марта 1805 г.)

Pidades silmas neid asjaolusid, oli Austria valitsusele tehtud ettepanek varustada oma S-Peterburis asuv esindaja vastavate volitustega, et sõlmida Kolmik-liit. Kuid sellised volitused ei jõudnud Peterburi ja seepärast, 30. märtsil sõlmiti vaid Inglismaa ja Venemaa vahel traktaat, milline pandi aluseks uuele Prantsusmaa vastasele koalitsioonile.

10. Aprilli reskriptiga ja 16. aprilli depeššiga oli krahv Razumovskile kirjutatud ette teha Austriale formaalne kutse Märtsi-traktaadiga ja kõigi aktidega, mis olid sellele lisatud, liitumiseks. See-juures vürst Czartoryski ((Чарторыжский)) ei saanud märkimatta jätta, et „kui jutt oleks käinud vaid sellest, et liituda liiduga nõnda, et selle elluviimine oleks olnud lükatud edasi määratlematuks ajaks, siis me oleksime täiesti veendunud, et Austria kiirustaks sellega ühinema“. „Kuid probleem seisneb selles“, jätkab vürst, „et sundida T. K. Kuninglikku Majesteeti võtta endale kohustuse viivitamatult võtta meetmeid, et olla tegutsemisvõimeline“. Seepärast, kuigi Venemaal õnnestus Inglismaad veenda täitma Austria peamist soovi, ikkagi ta kartis, et Viini õukond ka sel juhtumil püüab lõpliku otsuse võtmisest kõrvale kalduda.

Tõesti, need Venemaa valitsuse kartused, osutasid äärmiselt põhjendatuteks. Kui vürst Razumovski esitas Austria viitse-kantslerile Liidu-lepingu ja kutsus sellega liituma, sai ta vastuseks temale iseloomulikud fraasid lepingu ja asjaolude tundmaõppimise hädavajadusest ja et paluda Rooma Keisri arvamust jne. Ainult siis, kui Vene sadik muutis tooni ja esitas küsimuse kategoorilises vormis: Kas austria liitub või mitte? - krahv Cobenzl palus mitte üle mõne päeva, et tutvuda esitatud aktidega. (Депеша гр. Разумовскаго от 1.-го (13-го) мая 1805 г.).

Tegelikult 7. mai Konverentsil viitse-kantsler esitas mõned märkused lepingu ja sellega ühendatud eraldi artiklite suhtes. Peamised märkused olid järgmised: 1) Artikkel 3. ei määratle senini neid jõude, milliseid Inglismaa on kohustatud Napoleoni vastu välja panema; 2) Artikkel 4., milline puudutab subsidiidume, ei vasta täielikult selle, mis oli lubatud; 3) selles artiklis räägitakse subsidiidumitena sadud rahade tagastamisest. Siin märkas sadik täiesti õiglaselt, et see on ümberkirjutaja näpuviga ja „remboursement“ asemel tuleb lugeda „payement“; 4) Eraldi artikli VI lausete järgi peavad liidulised väed hõivama ((occuper)) vallutatud maad ja juhtima neid endise seadusliku valitsuse nimel. Vürst Cobenzl märkis, et seda artiklit ei tohi ilmselgelt mõista selles mõtte, et liitlased peavad viivitamatult nende poolt hõivatud maad ((riigid)) tagastama. Tulevase kongressi asjaks on määratleda see, kellele ja mis peab olema tagastatud. Lõpuks, Austria minister ei saanud mittemärgata, et hüvitus, milline on lubatud Eraldi artikli VII lausega Preisimaale, kui ta liitub koalitsiooniga, on liiga märkimisväärne. (Депеша гр.)

Разумовскаго от 7-го мая 1805 г.).

Kui käsitleda erapooletult Liidulepingu lausete vastu esitatud väiteid, siis ei saa neid pidada niivõrd sisulisteks, et sellega Viini Õukonna liitumisega viivitamist õigustada. Kuid tegelikult kõik Vene saadiku tungivad nõudmised ei oleks veel kaua edu saavutanud, kui ei oleks juhtunud sündmust, milline puudutas vahetult Austria monarhia huve.

1805. aasta alguses, risti-vastu kõigile lubadustele ja traktaatidele, võttis Napoleon enesele Itaalia kuninga tiitli. See Prantsuse keisri samm ei meeldinud üldsegi Viini õukonnale, kuid ta pidas enam mõistlikuks oma arvamus enese teada jätta. Kui, siiski, mais, Napoleon I, mitte mingeid enesele võetud kohustusi häbenemata, ühendas Prantsusmaaga Genesi Vabariigi, veendus Austria valitsus lõpuks, et Napoleonile ei olnud tegelikult miski püha ja ega ole ka mingeid piire tema võimuihal.

Sellest hetkest peale Viini Õukond muutis ka tegelikult tooni ja asus tegusalt valmistuma sõjaks. Keiser Francis II ise nõudis viivitamatult sõjategevuse alustamist ja isegi ilmutas oma nõusolekut Venemaa esitatud sõjategevuse plaani suhtes. Täpselt samuti tunnistas Viini õukond nüüd võimalikuks liituda Inglismaa ja Venemaa vahelise Liidu-traktaadiga, kui vaid selles tehakse vaid kaks muudatust, millised puudutavad: 1) Itaalia valduste jaotamist peale sõda ja 2) Inglismaa poolt lubatud subsiidiumi rahasid. Esimese punkti suhtes pidas Austria valitsus silmas kogu Sardiinia seaduslikule kuningale tagastamise takistamist; aga teise suhtes ta soovis määratud summade mõningat suurendamist.

Vene saadik väljendas lootust, et need nõudmised saavad rahuldatud kahe teise liitlase poolt, vaid ainult rõhutas viivitamatule vürst Stadion varustamisele ettenähtud volitustega ning liitumisele. Ta teagi samuti ettepaneku, et krahv Stadion allkirjastaks liitumisakti *sub spe rati*, s.t. teostaks eelneva liitumise, jättes oma valitsusele õiguse liituda hiljem formaalse akti vahendusel. (Донесение гр. Разумовскаго от 24 июня (6 июля) 1805 г.).

Selle ettepanekuga Viini kabinet nõustus. Vähe sellest: 7. juulil kr. Razumovskile oli antud üle spetsiaalne eelnev deklaratsioon, millise jõul Austria kuulutab oma nõusolekust liituda märtsi-deklaratsiooniga, milline oli sõlmitud Venemaa ja Inglismaa vahel. Kuid seejuures Austria valitsus tõestab üksikasjalikuimal viisil vajadust muuta, või, vähemalt, määratleda täpsemalt mõned ülalpool mainitud lausetest.

Venemaa ja Inglismaa, soovides pigem sellele asjale lõpu teha, tunnistasid võimalikuks võtta vastu Austria poolt esitatud muudatused ja nõustuda mõnede lausete tema poolse tõlgendusega. Seda silmas pidades 28. juulil (8. augustil) konverentsil Austria volinik S-Peterburis esitas Vene- ja Inglismaa volinikele eelneva deklaratsiooni, millise jõul Austria liitub formaalselt Venemaa ja Inglismaa vahelise kokkuleppega, saades vastu viimastest deklaratsioonidest, millistes seisneb Austria liitumise vastuvõtmine mainitud tingimustel.

Ülalpool esitatust on näha, et tänu vägivallale, millist kasutas Napoleon Genesi Vabariigi suhtes, Viini õukonna otsustamatus loovutas koha suurele energiale ja entusiasmile. Tänu sellele asjaolule, ülesanne, milline oli pandud Keiser Aleksander I poolt kindral Wintzingerodele, täideti samuti edukalt. 1805.a. Alguses saadeti parun Wintzingerode Berliini ülesandega veenda Preisimaa kuningat hädavajaduses astuma liitu Inglismaa, Austria ja Venemaaga. Kuid kõik Vene saadiku ja parun Wintzingerode veenmised ja pingutused Berliinis jäid tulemusteta: ei Preisimaa kuningas, ega ka ta

ministrid ei pidanud Prantsusmaaga liidust loobumist võimalikuks.

Seepärast sai parun Wintzingerode käsu lahkuda Berliinist ja sõita Austria valitsusega üldise sõjategevuse plaani üle läbirääkimiste pidamiseks Viini. Mais prun saabus Viini, kuid tollasel Viini kabineti meelestatusel läbirääkimised ei edenenuid sammugi edasi. Peale erinevate Austria volinike vahetamisi, määrati lõpuks vene kindraliga läbirääkimisi pidama vürst ((prints)) Schwarzenberg, kindral Mack ja parun Collenbach, kuid alles juunis suunas Austria valitsus komisjoni töösse enam elu ja energiast. Austria volinike poolt esitatud kavasse tegi parun Wintzingerode mõningad märkused ja lõpuks, 16. juulil lõppesid komisjoni istungid*.)

*) Märkus. Pidades silmas seda, et selle sõjalise komisjoni tööd ei viinud mingi formaalse akti sõlmimiseni, siis me ei pea vajalikuks siin selle mahukaid protokolle ära trükkida. Väljavõtted neist on trükitud ära: Garden. Histoire generale des traites de paix, t. VIII, p. 412 (vt. samuti lk. 338 jne.) ja Neumann. Recueil des traites, t. II, p. 121. Peale selle, ei saa lisamata jätta, et Välisministeeriumi arhiivides mitte ainult ei ole originaali, ega ka mingeid koopiaid neist protokollidest ja samuti ei ole ka instruktsioone, ega depešše parun Wintzingerode nimel, ega ka mingeid raporteid. Temale antud ülesandest mainitakse depeššides krahv Razumovskile.

Lõpuks, alljärgnevate aktide suhtes on tarvis hädavajalikult märkida, et meile näis olevat õige trükkida ära samuti 28. juuli deklaratsioon, mis oli esitatud vürst Czartoryski poolt Austria saadikule vahetuseks viimaselt saadud liitumise deklaratsioonile. Venemaa deklaratsiooni originaal peab asuma Viinis, kuid vürst Czartoryski 3. augusti 1805.a. depešši juurest Venemaa saadikule Viinis, me leidsime ametliku koopia, milline on allpool ära trükitud.

Eelnev deklaratsioon.

T. K. ja Apostellik Kuningliku Majesteedi allakirjutanud erakorraline ja täievoliline saadik, kooskõlas Keisri Oma augustiliku Valitseja spetsiaalse volitusega, kuulutab, vastuseks deklaratsioonile, milline on antud üle talle Tema Hiilguse vürst Czartoryski poolt samal kuupäeval, järgnevat:

I.

Tema Keiserlik ja Kuninglik Majesteet võttes vastu erinevad punktid, millised on esitatud selles Deklaratsioonis, liitub kokkuleppega, milline on sõlmitud S-Peterburi ja Londoni Ōukondade vahel 30. Märtsil (11 Aprillil) käesoleval aastal, aga samuti viimase plaani, millise Vene Ministeerium tegi ülesandeks Viinile esitada. T. M. lubab täita kõik neis sisalduvad kohustused, peale muudatuste, väljajätude ja nõudmiste, millised sisalduvad erinevates ametlikes aktides, milliste suhtes T. M. Ülevenemaaline Keiser väljendas oma nõusolekut ülalpool viidatud eelnevas deklaratsioonis, milline võetakse kokkuleppe alusena vastu meetmete suhtes, milliseid võetakse Austria ja Venemaa poolt

üldiste eesmärkide saavutamiseks.

II.

T. Keiser. Ja Kun. Majesteet kohustub edasilükkamatult täitma sõjalisi kokkuleppeid, mis on 16. Juulil sõlmitud Viinis, ja puudutavad relvastatud demonstratsiooni, milline peab kergendama läbirääkimiste käiku, nii ka võivad järgneda teod vaenlase vastu, kindluses ja põhjendatud ootuses, et käesolev eelnev kokkulepe viiakse täide kõikides punktides ja et lõplik kokkulepe sõlmitakse kolme riigi poolt viivituseeta ja samadel alustel.

III.

Tema Keiserlik ja Kuninglik Majesteet kohustub, kui vaid Vene väed tervikuna või ainult osalt lähevad üle oma piiride, trakteerida rahust ainult põhjendustel, millised ta ise tunnistas hädavajalikuks Euroopa julgeolekuks ja kui sõda oleks juba puhkenud, mitte sõlmida liitlaste nõusolekuta rahu ega ka vaherahu, nii nagu see on määratletud 30. märtsi (11 Aprilli) käesoleval aastal, kokkuleppega.

IV.

Allakirjutajad, andes edasi käesoleva eelneva deklaratsiooni, milline tuli asendada ja saada kõige pidulikuma akti tähenduse, T. Hiilgus Vürst Czartorisky, kes on volitatud temale teatama samal ajal, et ta on valmis asuma viivitamatult liituma neil samadel alustel formaalse akti sõlmimiseks Austria liitumiseks 30 Märtsi (11 Aprilli.) kokkuleppega.

Käesolev deklaratsioon, aga samuti ka see, milline on üleantud allakirjutanud T. Hiilguse Vürst Czartorisky ratifitseeritakse vastastikuselt Valitsejate poolt võimalikult lühikese tähtaja jooksul ja ratifitseerimiskirjad vahetatakse S-Peterburis.

Selle kinnituseks allakirjutanud T. Keiser. ja Apostelliku Kuningliku erakorraline ja täievoliline saadik, allkirjastas käesoleva deklaratsiooni, lisades sellele oma vapipitsati ja esitas selle vahetamiseks sellega, milline oli täna allkirjastatud T. Hiilguse Vürst Czartorisky poolt.

See juhtus S-Peterburis 28. Juulil (9. augustil) 1805.a.

Comte de Stadion. (L.S.) (м.п.) Графъ Стадионъ.

Vürst Czartorisky poolt Austria saadikule 28. Juulil 1805.a. üleantud deklaratsioon.

Allakirjutanud Välisministri Abi oma volituste alusel, millised ta sai selleks asjaks Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisri poolt, kuulutab Tema Hiilguse hr. Saadik krahv

Stadionile alljärgneva:

1.

Erinevad märkused ja oletused, millised on avaldatud Viini Õukonna poolt eelnevas deklaratsioonis, milline on edastatud Riigi ja Õökonna Viitse-kantsleri krahv Cobenzli poolt hr. Saadiku Krahv Razumovskile 7. juulil, mis võetud vastu T. M. Ülevenemaalise Keisri poolt kokkuleppe aluseks Venemaa-Viini-Londoni Õukondade vahel võetavate meetmete suhtes. Samamoodi sellele Tema Keiserliku ja Kuningliku Majesteedi poolt tehtud muudatuste ettepanekud asjade korraldamiseks kontinendil, millised on võetud selleks juhtumiks, kui tekib lootus, et on läbirääkimiste teel sõja ärahoidmise võimalus.

2.

Tema Majesteet Ülevenemaaline Keiser kinnitab neid korraldusi sõja juhtumiks, millised on üksikasjalikult loetletud konverentsi protokollis, millised on ühelt poolt parun Wintzingerode ja teiselt hr. Vürst Schwarzenbergi ja von Mack, vahel allkirjastatud 16. Juulil ja kohustuvad üheskoos täpselt täide viia kõik seal määratletud meetmed.

3.

Peale selle T. M. Ülevenemaaline Keiser lubab võtta kõik meetmed kasutusele, et kallutada T. M. Suurbritannia Kuningas nõusse muutuste ja nõudmiste suhtes, millised sisalduvad aktis, millist nimetatakse: „Märkused konventsiooni, milline on allkirjastatud S-Peterburi ja Londoni Õukondade vahe, 30 Märtsil (11 Aprillil) käesoleval aastal, mõningate üksikute küsimuste suhtes“.

4.

T. M. Ülevenemaaline Keiser lubab kasutada kõige tegelikemaid püüdlusi selleks, et T. M. Suurbritannia Kuningas nõustuks välja andma tervikuna kõik Viini Õukonna poolt küsitud subsiidiumid, mõistes seejuures igal juhul, et kui, vaatamata kõigile jõupingutustele, Tema Keiserlikule Majesteedile ei õnnestunud seda saavutada, siis see asjaolu ei vii mitte mingitele sisulistele muudatustele neis meetmetes, millistele järgneks Venemaa ja Austria vaheline kokkulepe.

5.

T. M. Ülevenemaaline Keiser kohustub, kui vaid Vene väed terves koosseisus või osaliselt ületavad oma piirid, astuda rahuläbirääkimistesse vaid tema enda poolt kõige hädavajalikemateks Euroopa julgeolekuks tunnistatud alustel, ja kui sõda on juba

puhkenud, siis ei sõlmi rahu ega ka relvarahu teiste liitlaste nõusolekuta, nii nagu see on määratletud käesoleva aasta 30. Märtsi (11. Aprilli) kokkuleppes.

Allakirjutanud, andes üle selle eelneva deklaratsiooni, milline peab endaga asendama ja omama kõige pidulikuma akti tähendust, Austria saadikule, olles volitatud samal ajal temale teatama, et ta on valmis viivitamatult asuda nendel samadel alustel Viini Õukonna formalse aktiga 30. Märtsi (11. Aprilli) kokkuleppega liitumiseks.

Käesolev deklaratsioon ja see, milline oli Hr. Saadiku krahv Stadion poolt vahetuseks üleantud, ratifitseeritakse Valitsejate poolt võimalikult lühikese tähtaja jooksul ja ratifitseerimiskirjad vahetatakse S-Peterburis.

Selle kinnituseks allakirjutanud Välisministri Abi allkirjastas käesoleva deklaratsiooni, lisas sellele oma vapipitsati ja vahetas selle deklaratsiooni vastu, mis on samal kuupäeval allkirjastatud krahv Stadion poolt.

See juhtus S-Peterburis. 28. Juulil (9 augustil) 1805.a.

Prince Adam de Czartoryski. (L.S.)
Чарторыжский.

(м.п.) Князь Адамъ

Püha ja lahutamatu Kolmainsuse nimel.

Tema Majesteet Ülevenemaaline Keiser ja Tema Majesteet Suurbritannia Ühendatud Kuningriikide ja Iirimaa Kuningas, olles hingestatud Euroopasse rahu toomise soovist, sõltuvus ja õnn, millisest ta on jäetud Prantsusmaa Valitsuse ülemäärase auahnusega ja ületab igasuguseid kaalutlusi mõjuga, millist ta püüab endale omistada, otsustasid kasutada kõiki nende võimuses olevaid vahendeid selleks, et saavutada need päästvad eesmärgid ja hoida ära sarnaste katastroofiliste asjaolude kordumise ja selle tulemusel, et otsustada ja nõustuda meetmete suhtes ja millised nimetasid esile kutsutud suuremeelsete püüdlustega, aga nimelt: T. K. Ülevenemaalise vürsti Adam Czartoryski, oma Salanõuniku, Riiginõukogu liikme, Välisministri Abi, Õppeasutuste Peadireksiooni Liige, Keiserliku Ülikooli ja õpperingkonna Kuraator jne. ning hr. Nikolai Novosiltsovi ((Nicolas de Novossilzoff, Николая Новосильцова)), Oma Tegeliku Kammerhärri, Justiitsministri Abi kes on volitatud Tema Majesteedile esitatud projekte läbivaatama ja teisteks spetsiaalseteks ülesanneteks, Teaduste Akadeemia jt. president; T. M. Suurbritannia Ühendatud Kuningriikide ja Iirimaa Kuningas Lord Granville Leveson Gower; Ühendatud Kuningriigi Parlamendi liige, Tema Majesteedi Salanõukogu ja Oma erakorralise saadiku ja täievolilise Ministri T. M. Ülevenemaalise Keisri juures, kes volituste kontrollimise ja vahetamise järel, millised leiti olevat heas ja ettenähtud vormis, leppisid kokku järgmistes artiklites:

Artikkel I.

Kuna katastroofiline olukord, millises Euroopa asub, nõuab kiiret arstimist, Nende Majesteet Ülevenemaaline Keiser ja Suurbritannia ja Iirimaa Kuningas jõudsid kokkuleppele, et otsida vahendeid selle lõpetamiseks, ootamata ära Prantsusmaa valitsuse

uute vallutuste juhte. Selle tulemusel nad nõustusid kasutama kõige kiiremaid ja tegusamaid vahendeid, et moodustada Euroopa Üleüldine Liiga ((ühiskondlik-poliitiline liit)) ja kutsuda neid liituma käesoleva kokkuleppega ja et saavutada eesmärki, ühendada jõud, millised sõltumatult neist, millised saavutatakse T. M. Suurbritannia Kuninga poolt, saaks saavutada 500,000 inimeseline vägi ja kasutada neid energiliselt selleks, et ergutada Prantsuse valitsus vabatahtlikult või sunnitud nõustus Euroopa rahu ja tasakaalu taastamisega.

Artikkel II.

Selle Liiga eesmärgiks oleks nende ettepanekute täitmine, millised sisalduvad käesolevas kokkuleppes, ja nimelt:

A) Hanovre valduste puhastamine ((evacuation)) Põhja Saksamaal.

B) Hollandi ja Šveitsi Vabariigi sõltumatuse taastamine.

C) Sardiinia Kuninga taastamine Piemontis, sellise märkimisväärse juurdekasvuga, millist asjaolud lubavad.

D) Neaples Kuningriigi julgeolek tulevaseks ajaks ja Itaalia täielik puhastamine, lugades selle hulgas ka Elbe saart, Prantsuse vägedest.

E) Euroopas sellise asjade korra sisseseadmine, milline ka tegelikkuses garanteeriks erinevate riikide julgeolekut ja sõltumatust ja kujutaks endast kindla toe tulevase usurbeerimise vastu.

Artikkel III.

T. M. Suurbritannia Kuningas, selleks, et omaltpoolt tegusal viisil aidata kaasa käesoleva kokkuleppe õnnelikku täitmist, kohustub aitama kaasa, üldiste jõupingutustega, oma maa- ja merevägede kasutamise, aga samuti oma sõjavägede vedamiseks sobivate laevadega, niimoodi nagu see saab määratud kindlaks operatsioonide üldise plaani järgi. Peale selle T. M. hakkab aitama erinevaid riike, millised kokkuleppega liituvad, subsiidiumitega, milliste summa hakkab vastama neile märkimisväärsetele jõududele, millist pakutakse kasutada, ja et need rahalised toetused saaks olla jaotatud üldisele kasule enam vastavalt ja aitama riike nende jõupingutuste määral, millised neile osutama hakatakse üldist edu silmas pidades on tunnustatud, et need subsiidiumid saadetakse (erandiks spetsiaalsed kokkulepped) suuruses 1,250,000 naelsterlingit igal aastal iga sajatuhande regulaarväelase kohta ja sellele vastavalt, suuremas või väiksemas hulgas hakatakse välja maksma sellest määrast väiksema hulga puhul.

Artikkel IV.

Nimetatud subsiidium makstakse välja tähtajal ühest kuust teiseni, vastavuses nende jõududega, milliseid hakatakse kasutama iga riigi poolt proportsionaalselt tema poolt võetud kohustustega et tõrjud ühist vaenlast ja ka armeede ametlike raportite alusel, kes asusid alguses sõjakäigule, aga samuti korpustes ja teistes asjades, milliseid hakatakse sõjas kasutama. Seejärel, kooskõlas operatsioonide plaaniga, milline

koostatakse viivitamatult, määratletakse aeg, millisest alates seda subsiidiumit välja maksma hakatakse, kusjuures määratletakse maksmise viis ja koht, vastavalt sõdivate riikide tavadele. T. M. Suurbritannia Kuningas hakkab samamoodi nõus saatma jooksval aastal summa, milline on hädavajalik esimesele sõjakäigule minekuks. See summa määratletakse spetsiaalsete kokkulepetega igale riikidele, millised liituvad selle traktaadiga; kuid Tema Majesteet eeldab, et kogu summa, milline saadetakse aasta kestel ühte riikidele (sarnane avants on kokku igakuise subsiidiumi suurune) ei hakka ületama suurus 1,250,000 naelsterlingit iga sajatuhande sõjaväes oleva inimese kohta.

Artikkel V.

Kõrged lepingupoolel on üksmeelel selles, et erinevad Liiga liikmed saavad vastastikuselt pidada ülemjuhatajate juures akrediteeritud erinevate riikide sõjavägede isikuid, kelle ülesandeks antakse kirjavahetus ja järelvalve sõjaliste toimingute üle.

Artikkel VI.

Nende Majesteetid lepivad kokku, et juhtumil, mil moodustatakse Liiga, nii nagu on see määratletud Artikkel I, Nad sõlmivad rahu Prantsusmaaga mitte teisiti, kui kõigi riikide, millised osalevad mainitud Liigas üldisel nõusolekul ja samamoodi, et kontinentaalsed riigid ei kutsu oma vägesid enne rahu sõlmimist ära, samuti nagu T. M. Suurbritannia Kuningas kohustub jätkama subsiidiumi väljamaksmist kogu sõja kestel.

Artikkel VII.

Käesolev kokkulepe, millist Kõrged lepingupoolel tunnistavad omamas samasugust jõudu ja tähendust, nii nagu ka traktaat, milline on sõlmitud kõige formaalsemal viisil, see ratifitseeritakse T. M. Ülevenemaalise Keisri ja T. K. Suurbritannia Ühinenud Kuningriikide ja Iirimaa Kuninga poolt ja ratifitseerimiskirjad vahetatakse S-Peterburis kümne nädala pärast või siis, kui see on võimalik, siis ka varem.

Selle kinnituseks selle ja teise poole volinikud allkirjastasid ja lisasid sellele oma vapipitsatid.

See sõlmiti S-Peterburis 30. märtsil (11. aprillil) 1805.a.

Adam Prince Czartoryski. (L.S.) (м.п.) Князь Адамъ Чарторыжский.

Nicolas de Novossilzoff. (L.S.) (м.п.) Николай Новосильцовъ.

Granville Leveson Gower. (L.S.) (м.п.) Гренвилль Левесонъ Гоуэръ.

Eraldi artikkel I.

T. M. Ülevenemaalise Keisri poolt T. K. Suurbritannia Kuningale edastatud kokkuleppel Nende Majesteetide Saksamaa Keisri ja Rootsi Kuninga, T. K. Suurbritannia

Kuningas kohustub täitma kõiki käesoleva kokkuleppe tingimusi neist iga riigi suhtes, kui nelja kuu kestel, lugedes käesoleva akti allkirjastamise päevast, mõlemad riigid, või siis neist üks laskis käiku oma jõud Prantsusmaa vastu vastavalt kohustustele, Nende poolt vastuvõetud T. M. Ülevenemaaline Keisri suhtes.

See eraldi artikkel hakkab olmama seda sama jõudu ja tähendust, just nagu see oleks sõna-sõnalt võetud sel päeval allkirjastatud kokkuleppesse ja ratifitseeriti samal ajal.

Selle kinnituseks meie allkirjutanud, meie volituste jõul, allkirjastasime käesoleva Eraldi artikli ja lisasime sellele oma vapipitsatid.

See juhtus S-Peterburis 30 Märtsil (11 aprillil) 1805.a.

Adam Prince Czartoryski. (L.S.) (м.п.) Князь Адамъ Чарторыжский.

Nicolas de Novossilzoff. (L.S.) (м.п.) Николай Новосильцовъ.

Granville Leveson Gower. (L.S.) (м.п.) Гренвилль Левесонъ Гоуэръ.

Eraldi artikkel II.

T. M. Ülevenemaalise Majesteedi poolt T. K. Suurbritannia Ühendatud Kuningriikide ja Iirimaa Kuningale edastatud lepingud, millised on võetud vastu T. K. Majesteedi poolt Preisimaa ja Taani Ōukondadega, et hoida ära Prantsusmaa poolseid vallutusi, T. K. Suurbritannia Kuningas on valmis samamoodi neid ergutama nende õnnelikule täitmisele alustel, millised on sätestatud täna allkirjastatud kokkuleppe erinevates artiklites.

See Eraldi artikkel hakkab omama samasugust jõudu ja tähendust jne.

Selle kinnituseks meie allkirjutajad, meie volituste jõul jne.

See juhtus S-Peterburis 30. Märtsil (11. Aprillil) 1805.a.

Adam Prince Czartoryski. (L.S.) (м.п.) Князь Адамъ Чарторыжский.

Nicolas de Novossilzoff. (L.S.) (м.п.) Николай Новосильцовъ.

Granville Leveson Gower. (L.S.) (м.п.) Гренвилль Левесонъ Гоуэръ.

Eraldi artikkel III. ((??))

Kõrged lepingupoold leppisid kokku selles, et käesoleva lepingu eesmärkide hulka kuulub ka Hollandile ja Šveitsile andmine, sõltuvalt asjaoludest, vastavaid ümmardamisi, nõnda näiteks endiste Austria Madalmaade andmine nende terves koosseisus või osalt – esimese ja Geneve ja Savoye – teise.

Nad eeldavad samamoodi, et korraldused, millised Euroopas tehakse kohe peale sõda, hakatakse pidama silmas Austria valduste suurendamist, nii nagu ta selle endale välja kauples T. M. Ülevenemaalise Keisriga sõlmitud konventsioonis, aga samuti juurdekasv, proportsionaalselt pingutustele ühise asja ja käesoleva olukorra eest, mis on kohane Euroopa tasakaaluga, teiste riikide kasuks, millised aitasid kaasa käesoleva kokkuleppe eesmärkide saavutamisele.

See Eraldi artikkel hakkab omama samasugust jõudu ja tähendust jne.

Selle kinnituseks meie allkirjatanud, meie volituste jõul, jne.
See juhtus S-Peterburis 30. Märtsil (11. Aprillil) 1805.a.

Adam Prince Czartoryski. (L.S.) (м.п.) Князь Адамъ Чарторыжский.
Nicolas de Novossilzoff. (L.S.) (м.п.) Николай Новосильцовъ.
Granville Leveson Gower. (L.S.) (м.п.) Гренвилль Левесонъ Гоуэръ.

Eraldi artikkel IV.

Nii nagu viiesajatuhandest inimesest koosneva väe ühendus, milline on mainitud täna allkirjastatud kokkuleppe Esimeses artiklis, ei ole niivõrd mugavalt täidetav, kui soovitatav, siis Nende Majesteetid tunnistasid, et see artikkel viiakse koheselt täide, kui vaid osutub võimalikuks Prantsusmaale vastandada tegeliku jõu neljasajatuhandest inimesest, milline on koostatud järgmisel viisil: Austria paneb välja 250 tuhat inimest, Venemaa mitte vähem 115 tuhat inimest, sõltumatult ülestõusudest, mis tehtud tema poolt Albaanias, Kreekas jne., ülejäänud hulk kuni 400 inimest antakse Neapoli, Hanoveri, Sardiinia ja teiste poolt.

See Eraldi artikkel hakkab omama samasugust jõudu ja tähendust jne.

Selle kinnituseks meie allkirjutanud, meie volituste jõul, jne.

See juhtus S-Peterburis, 30. Märtsil (11. Aprillil) 1805.a.

Adam Prince Czartoryski. (L.S.) (м.п.) Князь Адамъ Чарторыжский.
Nicolas de Novossilzoff. (L.S.) (м.п.) Николай Новосильцовъ.
Granville Leveson Gower. (L.S.) (м.п.) Гренвилль Левесонъ Гоуэръ.

Eraldi artikkel V.

T. M. Ülevenemaaline Keiser kohustub igal võimalusel viivitamatult saata Austria piiridele teele armee vähemalt kuuskümmend tuhat inimest, aga samuti ka teie, vähemalt kaheksakümmend tuhat inimest Preisimaa piiridele, et olla valmis tegutsema üheskoos mainitud Õukondadega, proportsioonis, milline on kehtestatud täna allakirjutatud lepinguga ja neid ülalpidama juhtumil kui nad oleks sattunud Prantsusmaa poolse rünnaku alla, milline eeldaks neid astumas mingitesse läbirääkimistesse, milliste asi on vastupidine selle liikidele.; peale selle on otsustatud, et sõltumatult 115,000 inimesest, kelle Tema Majesteet Ülevenemaaline Keiser paneb prantslaste vastu välja, nii nagu on öeldud IV Eraldi artiklis, T. M. hakkab hoidma oma piiridel reserv- ja vaatluskorpust.

Peale selle on kokku lepitud, et sel määral, nagu väed, millised on lubatud T. M. Ülevenemaalise Keisri poolt terves koosseisus või osades lähevad üle Tema Keiserriigi piiri, T. K. Suurbritannia Kuningas hakkab maksma neile subsidiidume, alustel, milline on kehtestatud käesoleva kokkuleppega kuni mainitud vägede naasemiseni oma kodumaale ja peale selle, esimesel sõjakäigule minekul makstakse välja kolme kuu subsidiiumiga võrdne summa.

Vene väed, millised asuvad Semi Saartel või mis on sinna määratud sinna, hakavad kasutama subsidiiumi kasusid ja avantse kolme kuu eest, milline on

määratletud käesoleva artikliga, ainult lugedes sellest päevast, kui nad lahkuvad Semi Saartelt selleks, et alustada prantslaste vastaseid lahinguoperatsioone.

See Eraldi artikkel hakkab omama samasugust jõudu ja tähendust jne.

Selle kinnituseks meie allakirjutajad, meie volituste jõul, jne.

See juhtus S-Peterburis 30. Märtsil (11. aprillil) 1805.a.

Adam Prince Czartoryski. (L.S.) (м.п.) Князь Адамъ Чарторыжский.

Nicolas de Novossilzoff. (L.S.) (м.п.) Николай Новосильцовъ.

Granville Leveson Gower. (L.S.) (м.п.) Гренвилль Левесонъ Гоуэръ.

Eraldi artikkel VI.

T. M. Ülevenemaaline Keiser ja T. K. Ühendatud Kuningriikide ja Iirimaa Kuningas, otsustades omavahel asutada energiline kokkulepe ainult sel eesmärgil, et kindlustada Euroopas alaline ja kindel rahu, milline on põhjendatud õigluse, õigusemõistmise ja rahvusvahelise õiguse printsiipide alusel, millistest Nad juhitud alaliselt, tunnistasid käesolevast ajast hädavajalikuks jõuda kokkuleppele erinevate printsiipide suhtes, millised Nende poolt selgitatakse välja eelneva kokkuleppe alusel, nii kui ainult sõja edukas käik kutsub esile sellise hädavajaduse.

Need printsiibid seisnevad selles, et vähimaltki ei kitsendata Prantsusmaal rahva vabadust valitsemise vormi suhtes, aga samuti teistes riikides, kuhu astuvad tegutsevad ühendatud armeed; mitte võtta enesele, enne rahu sõlmimist, mingi vallutuse, milline võinuks olla tehtud ühe või teise sõdivatest pooltest poolt ja võtta valdusesse linnu ja maid, millised võetakse ära ühiselt vaenlaselt, mitte teisiti, kui selle poole või riigi nimel, millisele nad kuuluvad tunnistatud õiguse alusel, aga igal juhtumil kõigi Liiga liikmete nimel. Lõpuks selles, et sõja käigust sõltuvalt, kutsuda kokku üleüldine kongress, et arutada ja määratleda hulga täpsemalt, kui õnnetuseks see võisid senini olla rahvusvahelise õiguse määrused ja kindlustada neist kinnipidamine föderatiivse süsteemi asutamisel, milline korraldatakse kooskõlas Euroopa riikide asendiga.

See Eraldi artikkel hakkab omama samasugust jõudu ja tähendust jne.

Selle kinnituseks meie allakirjutanud, meie volituste jõul jne.

See juhtus S-Peterburis 30. Märtsil (11. Aprillil) 1805.a.

Adam Prince Czartoryski. (L.S.) (м.п.) Князь Адамъ Чарторыжский.

Nicolas de Novossilzoff. (L.S.) (м.п.) Николай Новосильцовъ.

Granville Leveson Gower. (L.S.) (м.п.) Гренвилль Левесонъ Гоуэръ.

Eraldi artikkel VII.

Mõlemad Kõrged lepingupoold leppisid kokku mitte lasta mööda midagi selleks, et kaasata T. M. Preisimaa Kuningas käesoleva kokkuleppega liituma, tunnistati tingimuste seadmise hädavajalikkust nende territoriaalsete soetuste suhtes, millistega nad oleksid nõus tunnistama Berliini Õukonna omaks ,hüvituseks ühise asja saavutamise

heaks tehtud jõupingutuste eest. Ainiti nad eeldasid, et nii nagu Preisi riik on juba piisavalt suurenenud, siis Euroopa tasakaalu säilitamine nõuab, et sellised loovutused (millised igal juhtumil hakkavad sõltuma sõjalisest edust) seisneksid maa tagastamises, milline on Preisimaa poolt loovutatud Prantsusmaale, 1796.a. 5. augusti salajase konventsiooni alusel, suurema või väiksema juurdekasvuga, milline, vastavalt asjaoludele, võinuks leieneda kuni piirini, milline on määratud Prantsusmaale Madalmaade poolelt, asjaoludel, millise võtnuks enesele Preisimaa, moodustada koos Hollandiga kindluse, milline takistaks Prantsusmaa sissetungi.

T. M. Ülevenemaaline Keiser ja T. K. Ühendatud Kuningriikide ja Iirimaa Kuningas lubavad samamoodi, et kui avaneb võimalus, kui soetused, millise saab Preisimaa, kujutaksid endast liiga suurt proportsiooni Austria ja teiste kontinentaalsete riikide soetuste suhtes, jõuda sõbralikule kokkuleppele nende jaotamise vahendite suhtes, täpse proportsionaalsuse alusel, ja sellisel viisil, et nad mitte mingil juhtumil ei saaks rikkuda Euroopa tasakaalu.

See Eraldi artikkel hakkab omama samasugust jõudu ja tähendust jne.

Selle kinnituseks meie allakirjutanud, meie volituste jõul jne.

See juhtus S-Peterburis 30. Märtsil (11. Aprillil) 1805.a.

Adam Prince Czartoryski. (L.S.) (м.п.) Князь Адамъ Чарторыжский.

Nicolas de Novossilzoff. (L.S.) (м.п.) Николай Новосильцовъ.

Granville Leveson Gower. (L.S.) (м.п.) Гренвилль Левесонъ Гоуэръ.

Eraldi artikkel VIII.

Nii, nagu tõukeid, milliseid Prantsusmaa valitsus püüab edastada erinevatele Euroopa riikidele, millised võinuks kallutada neid otsustama vastu hakkama neile päästvatele püüdlustele, millised moodustavad käesoleva kokkuleppe asja ja isegi võtta kasutusele vaenulikke meetmeid, milliste vastu kas siis Kõrgetest lepingupooltest, vihast nende püüdluste suhtes, millise nad võtavad ette et korraldada Euroopas õiglase ja alalise asjade korra, T. M. Ülevenemaaline Keiser ja T. K. Suurbritannia Kuningas leppisid kokku tegutseda üheskoos igasuguse riigi vastu, milline oma jõudu kasutades või siis Prantsusmaaga liiga tiheda liiduga kavatsesid püstitada olulisi takistusi nende meetmete arendamiseks, milliseid mõlemate Kõrgete lepingupoolte poolt peavad olema võetud eesmärgi saavutamiseks, millised on Nende poolt pakutud käesolevas kokkuleppes.

See Eraldi artikkel hakkab omama samasugust jõudu ja tähendust jne.

Selle kinnituseks meie allakirjutanud, meie volituste jõul jne.

See juhtus S-Peterburis 30. Märtsil (11. Aprillil) 1805.a.

Adam Prince Czartoryski. (L.S.) (м.п.) Князь Адамъ Чарторыжский.

Nicolas de Novossilzoff. (L.S.) (м.п.) Николай Новосильцовъ.

Granville Leveson Gower. (L.S.) (м.п.) Гренвилль Левесонъ Гоуэръ.

Eraldi artikkel IX.

T. M. Suurbritannia Kuningas, tunnistades kõrgeimal määral oluliseks, meetmete eduks, millised on vastuvõetud täna allkirjastatud kokkuleppes, näha Hispaania ja Portugali Valitsejate osavõttu selles asjas, pööratakse T. M. Ülevenemaalise Keisri vahenduse poole, et korraldada kõige lähemal ajal õiglastel alustel Inglismaa ja Hispaania vaheline kokkulepe, ja lubab, omalt poolt, teha kõik kergendused selleks, et kokkulepe sisaldaks eneses Hispaania salajast kohustust osaleda ühises Prantsusmaa vastases asjas mitte hiljem, kui kolme-kuise tähtaja järel, pärast koalitsioonis osalevate Riikide armeede sõjakäigule asumist. T. M. Ülevenemaaline Keiser samamoodi võtab enesele vaeva nõustada Portugalil ühinema sellel viimasel juhtumil Hispaania jõupingutustega.

See Eraldi artikkel hakkab omama samasugust jõudu ja tähendust jne.

Selle kinnituseks meie allkirjutanud, oma volituste jõul jne.

(See juhtus S-Peterburis 30. Märtsil (11. Aprillil) 1805.a.)

Adam Prince Czartoryski. (L.S.) (м.п.) Князь Адамъ Чарторыжский.

Nicolas de Novossilzoff. (L.S.) (м.п.) Николай Новосильцовъ.

Granville Leveson Gower. (L.S.) (м.п.) Гренвилль Левесонъ Гоуэръ.

Eraldi artikkel X.

T. M. Ülevenemaaline Keiser ja Suurbritannia Ühendatud Kuningriikide ja Iirimaa Kuningas, seades täna allkirjastatud kokkuleppes need otsustavad meetmed, millised on Nende poolt tunnistatud enam tegelikud et varsti taastada Euroopa õnn ja rahu, omavad hingel vaid üht: veenda kõiki riike üldse nende kavatsuste puhtuses ja siiras ning otsustavas soovis, neid hingestades, ei saa olla sunnitud võtma kasutusele jõudu, et tagada rahu õigluse alustel.

Selle tulemusel Nende Majesteetid otsustasid viivitamatult edastada Prantsusmaa valitsuse juhile rahu ettepanekud, mis on kooskõlastatud, mõõdukad ja millised on suunatud ainult erinevate Euroopa riikide üldiseks hüvanguks ja tulevaseks rahuks.

T. M. Ülevenemaaline Keiser võtab enesele kõik nende läbirääkimistega seotud mured, aga T. K. Suurbritannia Ühendatud Kuningriikide Kuningas loodab selle täielikult Oma Augustilikule Liitlasele ja lubab allkirjastada ettepanekud, millised tehakse mõlemate Isikute riikide poolt Bonapartele ja millise alused olid tunnistatud ja allkirjastatud selle ja teise riigi volinike poolt ja liidetud käesoleva Eraldi artikliga, milline hakkab omama seda-sama jõudu, nii nagu see oleks võetud sõna-sõnalt täna allkirjastatud kokkuleppesse ja see ratifitseeritakse samuti sellega üheaegselt.

Selle kinnituseks meie allkirjutanud, meie volituste jõul jne.

See juhtus S-Peterburis 30. Märtsil (11. Aprillil) 1805.a.

Adam Prince Czartoryski. (L.S.) (м.п.) Князь Адамъ Чарторыжский.

Nicolas de Novossilzoff. (L.S.) (м.п.) Николай Новосильцовъ.

Granville Leveson Gower. (L.S.) (м.п.) Гренвилль Левесонъ Гоуэръ.

Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisrinna ja Tema Majesteedi Suurbritannia Ühendatud Kuningriikide ja Iirimaa volinike poolt rahu sõlmimiseks võetud alused.

Nende Majesteetid Ülevenemaaline Keiser ja Suurbritannia Ühendatud Kuningriikide ja Iirimaa Kuningas olles ühtmoodi veendunud neis probleemides, millised tekitavad praeguse Prantsusmaa valitsuse juht oletuste allkirjastamisel, milline on suunatud tema mõjul Prantsusmaa naaberriikide nõrgendamisele, tunnistasid hädavajalikuks eelnevalt nõustuda vahendite suhtes, millised võivad mõjutada kõige tegusamal viisil läbirääkimisi, milliseid nad otsustasid alustada ja kasutada neid vahendeid nõnda, et saada neist läbirääkimistest võimalikult palju kasu.

Nii nagu need vahendid Bonaparte suhtes võivad seisneda ainult kontinentaalse sõja ähvardusega ühelt poolt, aga teiselt maade tagastamist, milliseid kavatses teha T. K. Suurbritannia Kuningas, või siis T. M. Ülevenemaaline Keiser, tugiinedes kokkulepetele, millised järgnevad Prantsusmaa vastastele tegevustele, otsustas teatada Prantsusmaa valitsuse peale, et ta saab vältida kontinentaalset sõda vaid sel juhtumil, kui nõustub õiglase tasakaalu sisseseadmisega, ja T. K. Suurbritannia Kuningas pannes tähele, et rahu, milline sõlmitakse Inglismaa poolt, tehakse kindel ja õige sel määral, kui Prantsusmaa kaasaegne mõju kontinendil saab vähendatud ja kitsendatud, on valmis seda silmas pidades isegi suurendama neid ohvreid, milliseid ta juba kavatses teha, kui Prantsuse valitsus väljendab valmisolekut anda riikidele, milliseid ta ebaseaduslikult valdab või milliseid ta rõhub ilma mingi aluseta ja seda vaid enese omavoli järgi, piisav pant nende tulevasele sõltumatusele.

Et need garantiid saaksid olla täiesti veenvad, nad peavad oma olemuselt viima kindlatel alustel kindlustumiseni:

- 1) kindlustused Prantsusmaa ja Itaalia vahel;
- 2) kindlustused Prantsusmaa ja Hollandi vahel;
- 3) kogu Šveitsi, Hollandi, Itaalia ja Saksamaa Keisririigi neutraalsus ja tingimusetu sõltumatus.

Need laused võivad olla teostatud vaid sel juhtumil, kui Prantsusmaa piirid määratletakse Moselle ja Reiniga, Alpide ja Püreneededega.

Nende Majesteet Ülevenemaaline Keiser ja Ühendatud Kuningriikide ja Iirimaa Kuningas, veendudes, et need peamised laused, nii mõõdukad kui nad ka ei olnud, võivad olla teostatavad, vaid suurte raskustega, läbirääkimiste teel, nii soodsad kui ka need ei olnud, ei saa tuua neidsamu tulemusi kui edukas sõda, lugesid hädavajalikuks nõustuda muudatustega, millised, väljendades rahu taastamisel mõõdukust ja soovide siirust, ei jäta Bonapartele vähimatki motiivi rahu vastuvõtmisest keeldumiseks ja selle tulemusel, peeti hädavajalikuks eelnevalt omavahel seletada nende punktide suhtes, millised Tema Keiserliku Majesteedi volinik peab eriti silmas pidama artiklite suhtes, mis peavad olema lubatud kõige äärmisemal juhtumil, kui esimesed kohtaksid Bonaparte poolset vääramatut vastupanu. Kõrged lepingupooled tunnistasid täiesti õiglust ja kasusid, milline seisneb kukutatud Valitsejate ennistamises nende endistes valdustes, aga seepärast läbirääkimised, millised on alustatud T. Keiserliku Majesteedi voliniku poolt, hakkavad põhinema sellel põhimõttel, kuivõrd see on asjaoludega ja erinevate Euroopa riikide tulevase julgeolekuga võimaldatud.

Tähtsaim eesmärk, milline on hädavajalikuks Itaalias saavutada – on Sardiinia ja

Piemonte kuninga ennistamisega, piisava territooriumi suurendamisega tõkke moodustamine, selleks, et see Valitseja oleks võimeline kaitsma ise oma julgeolekut, milline omakorda peab olema garanteeritud Prantsusmaa poolse formaalse ja täpse lubadusega austada tema täielikku ja täiuslikku sõltumatust.

Selle olulise eesmärgi saavutamise juhtumil Kõrged lepingupooled pidanuksid ka võimalikuks, kui asjaolud seda nõuavad, nõutada väiksema kartusega Bonaparte vaadetes Põhja Itaalia korralduse suhtes, isegi lubada tal seal panan paiika ühe oma sugulastest, igal juhul ettenähtud tunnistusega sellest, et uue riigi sõltumatus tagatakse täielikult ja võttes meetmeid selle riigi suuruse vähendamiseks, juhindudes ühest alljärgnevast kaalutlusest. Kui siiski, vaatamata kõigile Tema Keiserliku Majesteedi voliniku püüdlustele, Sardiinia kuninga ennistamist Piemontes ei saavutata, siis kokkuleppivad riigid võiksid veel nõustuda selles, et see maa muutuks Bonaparte vendadest ühe, või sugulase omandiks, kuid sel tingimusel, (kuivõrd see saab võimalikuks), et uus riik kasutaks täielikku sõltumatust, ega saaks kunagi olla Prantsusmaaga ühendatud ja sellega et T. M. Sardiinia Kuningas peab siis saama kindla asendi Itaalias, millise abil ta võiks kindlustada selle maa tulevase julgeoleku, Austria õukonna kaasabil, milline peab sel juhtumil saama sellest küljest täiesti õige sõjalise piiri.

Nii nagu käesoleval ajal on raske täpselt määratleda Sardiinia Kuninga valduste piiri jooksmist, milline on soovitav tõmmata võimalikult avardavalt ja nagu see on üks asi neist, milliste määratlemine hakkab sõltuma läbirääkimiste käigust, siis Kõrged lepingupooled pidasid seetõttu mugavaks selgitada suure üksikasjalikkusega neist kordadest, millised nad peavad võimalikuks rakendada Põhja Itaalia suhtes ja nad oluiks täiesti rahuldatud, kui oleks selle riigi suhtes rakendatud ühte järgmistest viisidest:

1) et Sardiinia Kuningas saaks Itaalia Vabariigi kuni Po ühinemiseni Parma piiridega, Parma ja Plaisance ja valdustega ning Genua territooriumi, või siis:

2) et Sardiinia Kuningas saaks Genua, Parma ja Plaisance teritooriumi, millised asuvad Po ja Toscane vahel, ja lõpuks,

3) selleks, et Sardiinia Kuningas saaks Genua, Parma ja Plaisance valdused, koos Tortone, Lucques, Massa, Carrara linna ja kindlusega ja piiri Bolonois või Modenes tervikuna või osaliselt. Ülejäänud osa Itaalia Vabariigist, peale neid kolme oletust, saab läbirääkimiste asjaks.

Oletades, et Bonaparte annab erilise tähtsuse nende maade tükeldamisele, võinuks pakkuda esimeses ülalpool esitatud juhtumil Modena Hertsogi ennistamise tema endistes valdustes ja kolme legaati tervikuna või osades Etruski ((Etrurie)) kuningriigiga; esimesel juhtumil: Salzbourgi kuurvürsti ennistamine Milanis ja Modene hertsogi Bergames ja Brescia viisakate ringkondadega, mis võetud Mantouani valduste arvelt. Kolmandal juhtumil võivad nendest kombinatsioonidest leida aset nii üks kui teine. Ainiti, mida enam kavandatav kokkulepe hakkab esindama nõrku külgi tervikuna ja kergendama Bonapartel vahendeid Itaalias oma mõju säilitamiseks, seda enam Nende Majesteetid Ülevenemaaline Keiser ja Suurbritannia Ühendatud Kuningeriikide ja Iirimaa Kuningas tunnistavad suureks kasuks, kui mitte vältimatu hädavajalikkuse, saavutada Mantoue loovutusi Austria kasuks sellise piiriga, millisele selle valdamine nõuaks, kindlaima vahendi näol, nende ebamugavuste kõrvaldamist.

Sõltumatult ülalpool mainitud Itaaliaat puudutavaid kokkuleppeid, Nende Majesteetid Ülevenemaalise Keisri ja Suurbritannia Ühendatud Kuningeriikide ja Iirimaa

Kuningas loevad erakordselt oluliseks näha ette vahendid selleks, et hoida tulevikus ära Prantsuse vägede Hollandile kallaletungid.

Enam sihipärasem oluks veel, kahtluseta, sellel küljel tugeva riigi asutamine, kuid aga nagu eelseisvad läbirääkimised ei suuda sellisele tulemusele viia, siis Kõrged lepingupooled lepivad kokku, et nõuavad Prantsusmaa valitsuse Pealt, et Orange Ōukonna kasuks taastataks päritav Stadhouderat ((asehaldur)), loovutades Hollandi, Antverpeni ja kõik territooriumid, millised asuvad joone taga, milline on tõmmatud sellest linnast Maesterichi, Prantsusmaa poolse positiivse lubadusega, et lubatakse ühendatud provintside kaitseks ehitada rida kindlustusi.

Aga kui see tingimus ei oleks olnud vastuvõetud, siis Kõrged lepingupooled rahuldunuks Hollandis vähem sõltumatu valitsuse loomisega, milliseks oleks päritav Stadhouderat Orange Ōukonna juures, lubades tema äranägemise järgi piire kindlustada, millised kehtestatakse Hollandile ja millised oleks soovitatav jätta äärmisel määral sellisteks, nagu need olid enne sõda.

Edastanud teine-teisele oma vaated neis kahes küsimuses, Nende Majesteetid loevad hädavajalikuks leppida kokku selles, et Šveitsi, Hollandi, Itaalia ja Saksamaa Keisririigi neutraalne asend ja täielik sõltumatust peavad nad teostatavaks ainult sel juhtumil, kui Prantsusmaa valitsus allkirjastab järgmised punktid:

1)Viivitamatu ja täielik mainitud riikide, millised on hõivatud Prantsusmaa vägede poolt, puhastamine ((vägede väljaviimine)).

2)Kõigile üldine vabadus ja Šveits peab saama valida endale sellise valitsemisvormi, millist enesele sobivaks tunnistab.

3)Nende kaitseks kindlustuste ehitamise vabadus.

Lõpuks, Nende Majesteetid eeldavad, et nende erinevate lepingute kindlustamiseks on hädavajalik kutsuda kokku üldine kongress, et kindlatel alustel kinnitada rahvusvahelise õiguse laused ja määratleda lõplikult Euroopa riikide ja Saksamaa Keisririigi huvid, millises erinevad osad pidid olema muudetud, kui Prantsusmaa tunnistaks neist ühte viisidest, et rajada Itaalia ja Hollandi poolsed kindlustused.

Selel asja suhtes Kõrged lepingupooled lubavad hea meelega, et Passau ja Bergtholsgadeni, Saltzbourgi, Aichstadti ja Brisgau valduste saatuse oleks määratletud kooskõlas konventsiooniga, mis on sõlmitud Venemaa ja Austria vahel 25. Oktoobril (6. Novembril) 1804.a. ja et Fulde territoorium oleks loovutatud Preisimaale.

Suurbritannia Ühendatud Kuningriikide ja Iirimaa kuningas, soovides siiralt toimekal viisil kaasa aidata rahu taastamisel, tunnistab käesolevast ajast, et ülalpool esitatud tingimused võivad olla aluseks järgmistele tema poolsetele loovutustele Prantsusmaa või tema liitlaste kasuks:

Kõigi vallutuste tagastamine, millised haarati sõja algusest peale Inglismaa poolt, aga samuti ka need, milliste võtmine võis leida aset sellel ajavahemikul; sellised vallutused tagastatakse nende endistele Valitsejatele, kuivõrd see osutub hädavajalikuks, aga nimelt: Tabago ja Püha Lucie saared, Püha Pierre ja Miqueloni, Pondichery kolooniad ja neile alluvad maad – Prantsusmaale; Suriname, Berbue, Demeraria ja Essequibo kolooniad - Hollandile.

Kõrged lepingupooled lepivad samamoodi kokku, et juhtumil, kui peale asjatuid pingutusi hoida Maltat Inglismaa käes, seda eesmärki ei saavutata, siis sellest võib pigem loobuda, kui katkestada läbirääkimised; sellel juhtumil lubatakse Malta vägedest

puhastada ja sellel saarel asutatakse, järgneva kokkuleppe jõul, kooskõlas pärismaiste elanike huvidega, Vene garnison. Ainiti, saab Tema K. M. volinik loa tegutseda kooskõlas selle artikliga vaid siis, kui saab teatavaks see, et Londoni õukond väljendab selleks oma nõusolekut.

Nõnda nagu on alus ettenäha, et Bonaparte läbirääkimistel T. M. Ülevenemaalise Keisri volinikuga väljendab tugevat soovi, et Vene väed puhastasid Seistse Saart ((Sept Isles, Семь Острововъ)), siis T. K. Majesteet volitab oma saadiku nõustuma selle meetmega, kuid tähelepanelikult hoidudes siit välistamast esimest garnisoni, milline viidud neisse valdustesse Porta nõudmisel ja Prantsusmaa nõusolekul, et kaitsta sealseid asutusi ning tagada sisemine rahu.

T. K. Majesteedi volinik võib siis võtta Ioonia Vabariigi sõltumatus kaitseks hädavajalikud meetmed – hädavajalik tingimus sellel juhtumil, kui Seitsme Saare lõplik puhastamine ((vägede evakueerumine)) esitatakse Bonaparte poolt kui rahu sõlmimise *sine qua non* tingimus.

Lõpuks selleks, et rahu taastamise õnnelike tagajärgi kasutaks kogu Euroopa, T. M. Suurbritannia Kuningas nõustus lõpetama ebakõlad Hispaania ja Hollandiga ning tunnistas Etrurie kuningriiki, aga T. M. Ülevenemaaline Keiseri volinik samadel kavatsustel kasutab kõiki jõupingutusi selleks, et panna alused ühelt poolt Prantsusmaa ja teiselt Rootsi ja Porta vahelistele headele suhetele ja et Portugali kasuks tehtud otsused, millised kindlustades selle riigi täieliku sõltumatus, vabastaks ta neist rahalistest ja teistest raskustest, milliste all ta ägas kuni käesoleva ajani.

See juhtus S-Peterburis 30. Märtsil (11. Septembril) 1805.a.

Adam Prince Czartoryski. (L.S.) (м.п.) Князь Адамъ Чарторыжский.

Nicolas de Novossilzoff. (L.S.) (м.п.) Николай Новосильцовъ.

Granville Leveson Gower. (L.S.) (м.п.) Гренвилль Левесонъ Гоуэръ.

Eraldi artikkel XI.

Kõrged lepingupoolded riigid, tunnistades energiliste rahuettepanekute demonstratsioonide toetamise hädavajalikkust, milliseid nad kavatsesid Bonapartele teha, otsustasid paluda T. K. ja Apostellikku Kuninglikku Majesteeti, et ta valmistaks oma väed täiendamise ja Prantsusmaa piiride lähedale viimisega, viivimatult ette sõjategevuseks. T. M. Suurbritannia Kuningas, arvestades erakorralisi väljaminekuid, milliseid vajatakse selle meetme võtmisega, lubab ja kohustub esitama T., Keiserl ja Kun. Majesteedile, viivimatult, peale tema liitumist selle käesoleva kokkuleppega, tingimusel, et minnakse sõjakäigule, ühe miljoni suuruse summa, millist Suurbritannia Ühendatud Kuningriikide ja Iirimaa Kuningas ei nõua tagasi sel juhtumil, kui rahuläbirääkimised lõpevad õnnelikult, kuid siiski, et vastasel juhul peab Austria viivimatult alustama sõjaretke.

Käesolev eraldi artikkel hakab omama samasugust jõudu ja tähendust jne.

Selle kinnituseks meie allkirjutanud, meie volituste jõul jne.

See juhtus S-Peterburis 30. Märtsil (11. Aprillil) 1805.a.

Adam Prince Czartoryski. (L.S.) (м.п.) Князь Адамъ Чарторыжский.
Nicolas de Novossilzoff. (L.S.) (м.п.) Николай Новосильцовъ.
Granville Leveson Gower. (L.S.) (м.п.) Гренвилль Левесонъ Гоуэръ.

Esimene eraldi ja salajane artikkel.

Kõrged lepingupooled, nende poolt VI Eraldi artikliga võetud printsiipide suhtes igasuguste vaidluste ärahoidmiseks tunnistasid hädavajalikuks nõustuda selles suhtes suure täpsusega ja seepärast, eeldavad eelseisval juhtumil pidada kinni järgmistest lausetest:

1)Nii, nagu mõlemate Valitsejate printsiibid ei luba Neil mitte mingil juhtumil püüda kitsendada Prantsusmaa rahva vaba tahtet, siis proklamatsiooni avaldamise vahendusel, sel määral kui sõja kõik tagab nende tähenduse, ta püüab kallutada prantslasi nende nõuandeid vastu võtma, aga selleks, et suure kindlusega see eesmärk saavutada, nad teatavad, et igal juhtumil peremehed-omanikud ja inimesed, kes asuvad ametikohtadel, võivad arvestada nende kasude rahuliku kasutamise, millised on revolutsiooni tagajaärjel soetatud ja et liitlasriigid on valmis tunnistama igasugust valitsusvormi, milline kehtestatakse rahva tahtel Prantsusmaal, kui vaid see oleks sobiv ühiskondliku rahuga. Kuigi Nende Majesteetid ka tunnistavad, et Euroopa rahuks oleks soovitatav, et see valitsemine oleks monarhistlik, milline oleks põhjendatud mõõdukuse ja õigluse printsiipidele – kuid sellist formaalset ettepanekut nad varem ei esita, kuid püüavad seda veendumust levitada ja kindlustada Prantsusmaal ja kui rahvas selles mõttes ütleb välja oma arvamuse, siis Kõrged lepingupooled, vastavalt sellele soovile, vastavalt nõustuvad selle sooviga, lepivad kokku tingimuste suhtes, millised esitatakse selle suhtes, kes kinnitatakse Prantsusmaal kõrgemaks võimuks ja neist esimene tingimus hakkab seisnema selles, et ei lükataks tagasi mitte ühtegi lubadust, millised olid antud Prantsusmaa rahvale käesoleva artikli jõul.

2)Holland ja Šveits, sel määral, nagu nad Bonaparte poolt neile pandud ikkest vabanevad, võivad enesele võtta sellise valitsemise vormi, millist viidatakse rahva sooviga ning kohalike oludega ja kui siis küsimus puudutaks neist riikidele esimesele asehalduri ((Stadthouder)) määramist, siis mõlemad Õukonnad jõuavad kokkuleppele isiku valikul, kes peab olema esitatud sellele aujürgule, kusjuures nad sooviksid eriti, et see au oleks antud Orange Õukonnale, kui mingid teised asjaolud seda ei takista.

3)Nii, nagu terve poliitika nõuab erinevates valdustes igasugust rahulolematuse alge ärahoidmist, millised sõja tõttu tabaksid Sardiinia Kuningat ja andes temale, õnneliku kokkuleppega, milline peab valitseda Kuninga ja Tema alamate vahel, võimalikult kiiresti kindel asend, Nende Majesteetid kasutavad kõiki jõude selleks, et kallutada Sardiinia Kuningas oma uutes valdustes valitsuse loomisele, milline vastaks sellele alamate kasudele ja oleks rakendatav kohalikel asjaoludel ning vajadusteks.

4)Nende Majesteetid, osaledes elavalt Nende poolt Eraldi artikkel VI pakutud ettepanekute tingimuste täitmises, aga samuti käesoleva Salajase artikli tingimusi, ja eriti, soovides, et rahvusvahelise õiguse määrused oleksid läbi arutatud ja määratletud täpseimal viisil ja nende täitmine oleks tagatud Euroopas föderatiivse süsteemi tunnistamisega, milline tugevdab väikeste riikide sõltumatust, püstitades tugevaid tõkkeid tugevaimate riikide võimuahnusele – lepivad sõbralikult omavahel kokku kõige suhtes,

mis võib puudutada neid asju ja sõlmida tiheda liidu selleks, et viia see õnneliku teostamiseni.

Käesolev eraldi ja salajane artikkel hakkab omama samasugust jõudu ja tähendust jne.

Selle kinnituseks, meie allakirjutanud, meie volituste jõul jne.

See juhtus S-Peterburis 30. Märtsil)112. Aprill) 1805.a.

Adam Prince Czartoryski. (L.S.) (м.п.) Князь Адамъ Чарторыжский.

Nicolas de Novossilzoff. (L.S.) (м.п.) Николай Новосильцовъ.

Granville Leveson Gower. (L.S.) (м.п.) Гренвилль Левесонъ Гоуэръ.

Teine eraldi ja salajane artikkel.

Kuigi Kõrged lepingupooled täna nende poolt sõlmitud lepingu Artikkel I lausete järgi leppisidki kokku selles, et Austria ja Rootsi kasutavad kasusid, millised on antud nende kasuks mainitud lepinguga, vaid sel juhtumil, kui nelja kuu pärast, peale selle allkirjastamist, nad alustavad Prantsusmaa vastase sõjategevuse asjaolude jõul, millised on nende poolt võetud Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisri suhtes; ainiti T. M. Suurbritannia Kuningas, võttes arvesse neid kasusid, millised võivad tekkida Euroopa tulevasele julgeolekule sellele sarnase liidu tulemusel, milline on sõlmitud T. M. Ülevenemaalise Keisri ja Nende Majesteetide Saksamaa Keisri ja Rootsi Kuninga vahel, et vastutegutseda Bonaparte poolsele edasisele võõraste valduste võtmisele – lubab täita käesoleva kokkuleppe tingimusi üheaegselt neist riikidest igäühe suhtes, kui 1805.a. kestel mõlemad või neist üks alustab Prantsusmaa vastast sõjategevust, kohustuste jõul, millised on võetud T. M. Ülevenemaalise Keisri suhtes.

Käesoleva eraldi ja salajane artikkel hakkab omama samasugust jõudu ja tähendust jne.

Selle kinnituseks meie allakirjutanud, meie volituste jõul, jne.

See juhtus S-Peterburis 30. Märtsil (11. Aprillil) 1805.a.

Adam Prince Czartoryski. (L.S.) (м.п.) Князь Адамъ Чарторыжский.

Nicolas de Novossilzoff. (L.S.) (м.п.) Николай Новосильцовъ.

Granville Leveson Gower. (L.S.) (м.п.) Гренвилль Левесонъ Гоуэръ.

Lisa-artikkel.

Nii, nagu T. M. Ülevenemaaline Keiser, soovides siiralt tagada sellele Prantsusmaa vastasele ettevõtmisele edu, otsustas suurendada, kui asjaolud seda nõuavad, neile lubatud sõjalisi jõude suurendada kuni 180 tuhande inimeseni, - T. M. Suurbritannia Ühendatud Kuningriikide ja Iirimaa Kuningas lubab ja kohustub maksta sel juhul välja Tema Majesteedile Ülevenemaalisele Keisrile, sellisel viisil 150 tuhandele inimesele, juba kokku lepitutele, lisatud vägedele subsiidiumi ja nende esimeseks

sõjakäiguks neil samadel alustel, millised on võetud vastu kokkuleppe V Eraldi artikli lause järgi T. M. Ülevenemaalise Keisri ja T. M. Suurbritannia ja Iirimaa Kuninga vahelise 30. Märtsi (11. Aprilli) 1805.a. kokkuleppega.

See Lisa-artikkel hakkab omama samasugust jõudu ja tähendust, just nagu see oleks võetud sõna-sõnalt ülalpool mainitud kokkuleppesse ja see ratifitseeritakse mõlemate Kõrgete lepingupoolte poolt ja ratifitseerimiskirjad vahetatakse S-Peterburis kümne nädala pärast, või varem, kui see osutub võimalikuks.

Selle kinnituseks allakirjutanud volinikud allkirjastasid selle jne.

See juhtus S-Peterburis 28. Aprillil (10. Mail) 1805.a.

Adam Prince Czartoryski. (L.S.) (м.п.) Князь Адамъ Чарторыжский.

Nicolas de Novossilzoff. (L.S.) (м.п.) Николай Новосильцовъ.

Granville Leveson Gower. (L.S.) (м.п.) Гренвилль Левесонъ Гоуэръ.

Lisa-artikkel.

T. M. Ülevenemaaline Keiser, pidades silmas kavatsust nõustuda Viini Õukonnaga meetmete suhtes, milliste jõul märkimisväärsed Vene väed lähenevad Prantsusmaa piiridele Austria ja Preisimaa valduste kaudu ja kuulutades, et nende manöövrite eesmärgiks on kontinendi julgeoleku saavutamine – lubab ja kohustub T. M. Suurbritannia Kuningale, Oma nimel ja oma liitlaste nimel, et kui isegi asjaolud seda nõuavad, et Vene vägede sõjakäigule asumise hetkel nad kuulutaksid, et see operatsioon ei ole kokkuleppe tulemus, milline eksisteerib T. M. Suurbritannia Kuninga vahel, vaid et kontinentaalsed riigid nõuavad kohustuste täitmist, millised on võetud Prantsusmaa poolt vahetult nende suhtes, kui aga ainiti puhkeb sõda, nad ei hakka järgima mingisugust spetsiaalset eesmärki, peale selle, milline on määratletud 30. Märtsi (11. Aprilli) kokkuleppega, koos kõigi selle juurde kuuluvate otsustega.

Hüvituseks sellele T. M. Suurbritannia Kuningas lubab ja kohustub, 1-ks, täita T. M. Ülevenemaalise Keisri suhtes kõik ülalpool mainitud kokkuleppe tingimused koos kõigi selle otsustega nii nagu puhkeb sõda Tema Majesteedi ja Prantsusmaa vahel, aga nimelt saata Vene vägedele kokkulepitud subsiidiumi, alates sellest päevast, nii nagu nad ületavad Keisririigi piirid ja peale selle kolme kindlaksmääratud kuu pärast, esimesel sõjakäigule asumisel, mõistes seejuures seda, et milline aeg ka ei mööduks Vene vägede välismaale marssimisest ja lahingutegevuse alguse vahel, T. M. Suurbritannia Kuningat ei loeta kohustatuks maksma selle aja eest subsiidiumi pikemaks ajaks edasi kui kuus kuud, arvestades selle juurde ka esimene sõjakäigule minek; 2-ks, täita Austria suhtes kõik mainitud kokkuleppe tingimused, aga nimelt kõik subsiidiumitesse puutuv, nii nagu T. K. ja K. Majesteedi saadik allkirjastab tema Õukonna selle lepinguga liitumise akti, ja 3-ks, et samamoodi maksta välja teistele Venemaa liitlastele, kes hakkavad aitama teda selles ettevõtmises (kui ainult ei järgne mingeid erilisi tingimusi) subsiidiumi, millised on määratud tema poolt ülalpool mainitud kokkuleppega ja selles sätestatud tingimustel.

See Lisa-artikkel hakkab omama samasugust jõudu ja tähendust, just nagu see oleks võetud sõna-sõnalt ülalpool mainitud lepingusse jne.

Selle kinnituseks allakirjutanud volinikud allkirjastasid selle artikli jne.

See juhtus S-Peterburis 12 (24) Juulil 1805.a.

Adam Prince Czartoryski. (L.S.) (м.п.) Князь Адамъ Чарторыжский.
Granville Leveson Gower. (L.S.) (м.п.) Гренвилль Левесонъ Гоуэръ.

Inglise voliniku deklaratsioon.

Allakirjutanud T. M. Suurbritannia Kuninga saadik, saanud T. H. Vürst Czartoryski, Välisministri Abi ja T. H. Krahv Stadioni, T. K. ja K. Majesteedi erakorralise ja täievolilise saadiku kutse liituda deklaratsioonidega, milliseid vahetasid kaks Keiserlikku Õukonda 9. augustil 1805.a., kuulutavad oma volituste jõul alljärgnevat.

Erinevad märkused ja oletused, millised on väljendatud Viini Õukonna poolt eelnevas deklaratsioonis, milline on antud üle Riigi ja Õukonna Viitsekantsleri krahv Cobenzli poolt hr. Saadikule krahv Razumovskile 7. Juulil ja selgitavas kirjas, 21. Juulist, milline on võetud vastu T. M. Ühendatud Kuningriikide ja Iirimaa Kuninga poolt kolme Õukonna – Londoni, S-Peterburi ja Viini - vahelise kokkuleppe alusena, nende poolt võetavate meetmete suhtes ja neis pakutud muudatused kontinentaalsete asjade korraldamiseks, mis on samuti võetud juhtudeks, kui oleks olnud võimalik läbirääkimiste teel loota sõja vältimist.

Suurbritannia saadik, kuulutades, et temale antud positiivsed instruksioonid ei luba tal nõustuda Viini Õukonna rahaliste nõudmistega, kohustub ainiti oma Valitseja nimel maksma välja igakuist subsiidiumi 30. Märtsi (11 Aprilli) lepingu tingimuste järgi, alates 1. Oktoobrist 1805.a. Ta kohustub samuti, võimalikult väikseima viivitusega, välja maksma summa, milline on võrdne viie kuu subsiidiumiga, esimesele sõjakäigule asumisel, vältimatul tingimusel, et T. Briti Kuninglik Maj. võiks nõuda tagasi kõik T. K. ja Apost. Kun Majesteedi kasuks tehtud maksed, millised ületavad ühe miljoni suurust summat, milline on lepitud kokku mainitud traktaadi XI Lisa-artikliga või esimese sõjakäigule mineku kujul või kui jooksvat subsiidiumi juhtumil, kui läbirääkimised, millised peavad algama Prantsuse Õukonnaga ei lõppe sõjaga.

Peale selle ta teatab, et kui mainitud läbirääkimised hakkavad kestma kauem, kui 31. detsember 1805.a., siis esimese kolme kuuse perioodi möödumisel saab igakuise makse tähtajaks see, mil algab sõjategevus.

Nii, nagu T. K. Apostel. Kuninglik Majestweet kohustub relvastama vähemalt 320 tuhat inimest, siis allakirjutanud lepivad kokku, et esimese sõjakäigule mineku summad oleks makstud selle arvestuse põhjal, kuid nõnda, et kui vastupidiselt oodatule, Austria väed ei viida ülalpoolmainitud jõuni, T. M. Suurbritannia Kuningas võinuks maha arvata selle summa, milline vastab puuduvale arvule.

Briti saadik ei saa nõustuda muudatuste ja nõudmistega, millised on esitatud aktis, pealkirja all: Märkused mõningate konventsiooni spetsiaalsete küsimuste suhtes, mis on allkirjastatud S-Peterburi ja Londoni õukondade vahel 30. Märtsil (11. Aprillil)samal aastal, omamata veel oma Õukonna poolseid instruksioone, millised volitavad teda selliseid nõudmisi vastu võtma.

Briti saadik võtab T. K. ja Kuningliku Majesteedi liitumise vastu tingimustel, millised on väljendatud deklaratsioonides, millised vahetati täna Tema Keiserlike Majesteetide volinike vahel, piduliku väljajätuga, et see kokkulepe loetakse kehtivaks ja

ülalpool mainitud lubadused kohustuslikeks ainult sel juhtumil, kui Viini Õukond omalot poolt, arvestab kõiges selle akti tingimustega.

Allakirjutanud, andes üle T. H. Vürst Czartoryskile, Välisministri Abile, käesoleva eel-deklaratsiooni, milline peab asendama ja omama ühesugust tähendust kõige pidulikuma traktaadiga, on volitatud temale edastama samal ajal, et ta on viivitamatult valmis asuma neil samadel alustel formaalse akti sõlmimisele Viini Õukonna liitumiseks 30. Märtsi (11Aprilli) 1805.a. kokkuleppega

Käesolevad aktid hakkavad vastasikku Õukondade poolt ratifitseeritud võimalikult lühikese ajavahemiku kestel.

Selle kinnituseks allakirjutanu, T. M. Suurbritannia Kuninga volitusel, allkirjastas käesoleva eelneva deklaratsiooni ja lisas sellele oma vapipitsati.

See juhtus S-Peterburis 28. Juulil (9. Augustil) 1805.a.

Granville Leveson Gower. (L.S.) (м.п.) Гренвилль Левесонъ Гоуэръ.

Lord Gowerile üleantud deklaratsioon.

T. M. Ülevenemaalise Keisri allakirjutanud volinikud, edastades Nende Augustikulise Käskija teadmiseks erinevaid artikleid, millistes nad leppisid kokku T. H. Lord Goweriga, T. K. Suurbritannia Kuninga volinikuga, said korralduse saata seda akti järgmise deklaratsiooniga:

Nii nagu veelgi enema on võimalik, et esimesed vastuväited, millised Pariisi komandeeritud volinikule tehakse, suunatakse näiliste kuritarvituste vastu, milliste Merekoodeksisse sisseviimine omistatakse Suurbritanniale tema vaenlaste poolt ja nõnda nagu läbirääkimised võivad olla viivitamatult katkestatud juhtumil, kui ta ei saaks anda selles asjas vastust, milline näiks olevat rahuldav iga erapooletu Valitsuse kohtus, siis, selle tulemusel, ülalpool mainitud saadik saab volitatud lubama, et Tema Keiserlik Majesteet hakab koheselt koguma täpseid andmeid, millised võivad esitada seda asja tõelises valguses ja lisada, et kui, vastupidiselt igasugusele põhjendatud ootusele, mainitud Koodeksis leidusid mingid artiklid, millised on õigluse ja rahvusvahelise õiguse vastased, siis Keiser kiirustab kasutama kõiki jõupingutusi selleks, et ärgitada T. M. Suurbritannia Kuningas neid parandama.

Tema Keiserlik Majesteet, otsustades võtta selle meetme omal algatusel, siira veendumuse tagajärjel, et ta saadab kahele Liitlas-õukonnale kasud läbirääkimistelt hella vaidluse kõrvaldamiseks ja saata neile igal juhul võimaluse tõestada kogu Euroopa ees, et nad ei loobunud mitte ühegi punkti, milline võiks kergendada rahu tastamist, selgitamisest – loodetakse, et T. K. Suurbritannia Kuningas hindab neid ergutusi ja tunnistab käesolevas deklaratsioonis, millise edastamiseks said allakirjutanud korralduse üle anda Tema volinikule, T. M. Ülevenemaalise Keisri alalise soovi märgiks mitte millegi poole pöörduda ilma Tema Augustiliku Liitlase teadmise ja nõusolekuta, eesmärgil selle samaga veelgi enam kindlustada nende tihedat liitu.

See juhtus S-Peterburis*).

*) Märkus. Kuupäev ja allkirjad ei ole esitatud selle deklaratsiooni ametlikul

koopial, millist säilitatakse S-peterburis. Arhiivis, kui Inglismaaga sõlmitud traktaadi lisa. Kuid suure tõenäolisusega, oli see allkirjastatud vürst Czartoryski ja Novossilzoffi poolt 28. aprillil (10. mail) 1805.a.

Konverentsi protokoll.

16. Juulil 1805.a. kell 8 peale lõunat, T. M. Ülevenemaalise Keisri volinik vürst Adam Czartoryski ja T. K. Suurbritannia Kuninga volinik lord Granville Leveson Gower kogunesid, et asuda traktaadi ratifitseerimiskirju vahetama, mis olid nende poolt 30. Märtsil (11. Aprillil) allkirjutatud, kusjuures vürst Czartoryski avas konverentsi, esitades lord Granville Leveson Gowerile järgmise deklaratsiooni:

„Nõnda, et T. K. Suurbritannia Kuningas laskis mööda tähtaja, milline oli määratud traktaadi ratifitseerimiskirjade vahetamiseks, milline oli allkirjastatud siin 30. Märtsil (11. Aprillil), saatmata oma ratifitseerimiskirja S-Peterburgi ja nagu selle akti sisu suhtes puhkesid erinevad vaidlused, T. K. Majesteet järeltas sellest, et kas seda tuleks ratifitseerida või mitte; kuid nagu sõprusetunded, millised ta omas Suurbritannia Kuninga suhtes ja õnnelikud tagajärjed, milliseid Euroopa suhtes oodati nende uuest liidust ja eriti sellest ajast peale kui Austria kannab lootust viivitamatult Prantsusmaa vastu väljenduda“, siis kõik see ärgitas Tema Keiserliku Majesteedi samamoodi allkirjastama ratifitseerimise akti, võtmata sellesse Eraldi X artiklit ja selle lisa, et see erand on põhjendatud sellega, et Keiser, vaatamata rahuldusele, millisega Ta veendus, et Londoni Õukond ei sunni tingimusetult Malta saare säilitamist, jääb arvamuse juurde, millist ta väljendas Suurbritannia Ühendatud Kuningriikide ja Iirimaa Kuningale leevenduste suhtes, milliseid oleks viisakas olnud teha rahu sõlmimise nimel, kui Prantsusmaa valitsuse Pea nõustuks rahu taastamisega siin täheldatud alusel; siis peale seda need viimased koos artikliga, millise juurde need on lisatud muutuvad nüüd liigseteks, pidades silmas seda, et Bonaparte kogu Euroopa palge ees tõestas oma uute vallutustega, et ta ei nõustu mitte ühegi mõistliku rahu tingimusega; Tema Keiserlik Majesteet otsustas kutsuda tagasi oma voliniku, seejuures volitas teda, vürst Czartopyskit, vahetama oma ratifitseerimiskirja sellega, milline oli saadetud lord Granville Leveson Gowerile, kui vaid viimane loeb end õigustatuks seda sellises vormis vastu võtma“.

Lord Granville vastas kõhklemata: et teades Kuninga, oma Käsija, kavatsusi, ta peab end täiesti volitatuks võtta vastu T. M. Ülevenemaalise Keisri ratifitseerimiskirja sellisel kujul, nagu see oli koostatud ja vahetama selle temale Londonist saadetuga.

Mõlemad volinikud tunnistasid peale selle, et Eraldi artikkel VII peab säilitama oma esialgse sõnastuse ja need ratifitseerimiskirjad, kuigi erineva sisuga, hakkavad omama samasugust jõudu ja tähendust, just nagu nad oleksid sõna-sõnalt võetud lepingu teksti, milline on siin allkirjastatud 30. Märtsil (11. Aprillil) ja selleks, et konstateerida neis sisalduvate erinevuste põhjust, volinikud nõustusid konverentsi formaalses protokollis esitada nende vastastikused deklaratsioonid ja viivitamatult allkirjastada nende topelt-koopiad, asudes samal ajal ratifitseerimiskirjade vahetamise juurde sellisel kujul, nagu neid kumbki Valitseja allkirjastasid.

Selle kinnituseks jne.

See juhtus S-Peterburis 16. Juulil 1805.a.

Adam Prince Czartoryski. (L.S.) (м.п.) Князь Адамъ Чарторыжский.
Granville Leveson Gower. (L.S.) (м.п.) Гренвилль Левесонъ Гоуэръ.

Nr. 57.

1805.a. 18. (30.) Oktoober. Deklaratsioon, mis puudutab Austria territooriumil viibimise ajal Venemaa vägedele rahaliste arvelduste ja prviandi ning furaazi tarnimist.

((F.M. Kommentaar))

1792.a. Liidu-traktaadi Artikkel 8. on öeldud, muuseas, järgmist: „Mis aga puudutab ratsioone ja portsioone, kaasaveetavat proviant ja loomasööta, samuti nagu eluasemeid, siis need antakse neile palve esitanud Õukonna poolt kohe, peale oma Riigist väljumist ja millised antakse neile (s.t. liidulistele vägedele) täpselt sama eeskirja alusel, millise järgi ta peab oma enda vägesid rännakul ja majutuspaikades. (vt. käesolev köide, lk.202 ((94)))

Kooskõlas sellega Vene armee, mis saadetud 1799.a. Keiser Paul I poolt Austriale appi, ülalpidamine pidi lasuma Austria valitsuse hoole all, seni kuni need väed asuvad Austria piires. Kuid Vene väed võtsid Austria varustusladudest toitu ja asju ka sel ajal, mil nad asusid juba väljaspool Austria piire. Seepärast, üpris varsti peale Keiser Aleksander I valitsemise ajal taastusid katkenud diplomaatilised suhted, Austria valitsus esitas Venemaa valitsusele arved Suvorovi ja teistele Venemaa armeedele tarnitud asjade eest koalitsiooni teise Prantsusmaa vastase sõja ajal.

Krahv Razumovski 9. (21) aprilli 1802.a. Raportile oli lisatud selles küsimuses Austria sõjanõukogu esimehe ertshertsog Charli kiri. Venemaa valitsus ei öelnud ära Austria seaduslike nõudmiste täitmisest ja seepärast, 1803.a. komandeeriti Viini vürst Dolgoruki ((Dolgorouki, Долгорукий)), et pidada selles küsimuses läbirääkimisi. Tänu Austria ja Venemaa vahelistele sõbralikele ja liitlaslikele suhetele, mõlemate riikide volitatud komissarid väljendasid ilmset soovi kiiresti lahendada neile antud ülesanne. Ainult, ikkagi esimestel konverentsidel Austria volinikud esitasid selliseid nõudmisi, millistega vürst Dolgoruki ja Venemaa valitsus nõustuda ei saanud.

Seejuures puhkes vaidlus aja suhtes, milliseni Austria valitsus oli kohustatud igasuguseid asju Vene armeele tarnima. Nii nagu Keiser Paul kutsus, nagu on teada, oma väed tagasi, siis Austria oletas, et tagasikutsumise hetkest pidi katkema tasuta ja kohustuslik tarnimine.

Venemaa valitsus kinnitas, et 1792.a. Liidu-lepingu mõtte järgi Vene väed, seni kuni nad asusid Austria valdustes, peavad olema ülalpeetud territoriaalse võimu poolt, üks-kõik, kas tagasikutsumine leidis aset või mitte. Aga tagasi kutsutud nad olid, kui juba asusid Austria piires. Igal juhul Venemaa valitsus oletas, et asjade eest, millised olid võetud Austria ladudest, Viini valitsus ei nõua rohkem, kui need asjad läksid temale endale maksmaks. (Депеша гр. Воронцова к гр. Разумовскому от 6-го октября 1803 г.).

Sellises olukorras asusid need läbirääkimised 1803.a. lõpus. Seejärel, 1805.a.

lõpuni, me ei leidnud Riigiarhiivist mitte mingeid andmeid põhjuse kohta, millised tingisid vaheaja läbirääkimistes ja takistasid selle õnnelikku lõppuleviimist. Vaid on üpris tõenäoline, et olid võrreldamatult olulisemad huvid, millised hõivasid täielikult Viini ja S-Peterburi kabinettide tähelepanu, mis lükkasid Austria poolt algatatud asja tagaplaanile.

Alles 1805.a. juunis saadeti vürst Dolgoruki uuesti Viini ja 8. oktoobri instruksioonis oli pandud temale ülesandeks selle äärmiselt pikalevenimud asja kiire lahendamine. Nüüd Austria komisarid tekitasid vähem probleeme ja võtsid pakutud 3 miljonilise floriinise rahasumma kõigi 18. (30) oktoobri Deklaratsioonis esitatud pretensioonide rahuldamiseks vastu, formaalselt kinnitades toimunud tehingu.

Vürst Dolgoruki, Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisri armee Kindral-Leitnant, Sõjakollegiumi liige, Püha Aleksander Nevski, Püha Anna I- järgu ja Püha Vladimiri 3-järgu ordenite kavaler ja Tema Keiserliku ja Kuningliku Majesteedi poolt Keiserlike ja Kuninglike rahaasjade suhtes, toiduainete ja teiste tarnitud asjade Venemaa vägedele eelmise Prantsusmaa vastase sõja kestel, esitatud pretensioonide likvideerimise suhtes läbirääkimisteks volitatutega, sai mainitud kuupäeval kätte järgmise sisuga deklaratsiooni:

„Peale seda, kui volinikud, kes olid nimetatud T. M. Keiser-Kuninga poolt läbirääkimisteks vürst Dolgorukiga, T. M. Ülevenemaalise Keisri armee Kindral-Leitnant, Sõjakollegiumi liige, Püha Aleksander Nevski, Püha Anna I- järgu ja Püha Vladimiri 3-järgu ordenite kavaler, Keiserlike ja Kuninglike rahaasjade pretensioonide likvideerimise asjas, toiduainete ja teiste asjade Venemaa vägedele tarnimisel eelmise Prantsusmaa vastase sõja ajal – tegid aruande oma Augustikulisele Valitsejale ettepanekutest, millised olid temale tehtud ülalpool mainitud Vürsti poolt kahe nõupidamise kestel, millised toimusid mainitud pretensioonide küsimuses, Tema Keiserlik ja Kuninglik Majesteet lubas volinikel võtta, nii nagu nad käesolevas deklaratsioonis ka võtavad, ettepaneku, mis tehtud Kindral-Leitnant vürst Dolgoruki poolt, tasuda kõige ülalmainitud pretensioonides nimetatu eest summa 3 miljoni frangi ulatuses käibivas Viini valuutas pangapiletitega, kuuel tähtajal või võrdse maksega viissada tuhat floriini igaüks, millistest esimene, milline puutub 15 Augustit, käesoleval aastal, makstakse ära homme, teine makse teostatakse järgmise aasta 15. Veebruaril, ülejäänud maksed tehakse iga kuue kuu möödudes“.

„Allakirjutanud on peale selle volitatud teatama T. M. Ülevenemaalise Keisri vürsti Kindral-Leitnantile, et nende maksete vahendusel, millised moodustavad kolme miljoni Viini floriinise summa, kõik, millised need ka ei oleks Keiserliku ja Kuningliku Õukonna pretensioonid, millised tulenevad ülalpool mainitud toiduainete ja asjade tarneid, loetakse lõplikult tasutuks ja kustutatuks ja et sellel alusel ei esitata mitte mingitel ettekäändel uusi nõudeid, eranditult kõik kviitungid, millised puudutavad neid pretensioone, esitatakse ülalpool nimetatud Vürstile“.

„Selle kinnituseks Tema Keiserliku ja Kuningliku Majesteedi volinikud, peale volikirjade vürst Kindral-Leitnant Dolgorukoviga vahetamist, allkirjastasid käesoleva deklaratsiooni ja lisasid sellele oma vapipitsatid“.

See juhtus Viinis 30. Oktoobril 1805.a.

Louis Comte Cobenzl. (L-S.)	(м.п.) Графъ Людвигъ Кобенцль.
Joseph Klein, General-Major. (L.S.)	(м.п.) Иосифъ Клейнъ,
Ген.Маиоръ.	
A.N. I. Barbier, Conseiller Aulique	(м.п.) А.Н.И. Барбье, Финансовый
des Finances. (L.S.)	Надворный-
Советникъ.	

Ülalesitatu vastuvõtmise tulemusel, allakirjutanud valinik teatab ja kohustub Oma Õukonna nimel maksta kõik selles deklaratsioonis mainitud pretensioonid kolme miljonilise floriinise summaga kehtivas Viini valuutas pangapiletitega, kuue võrdse maksekorraga, viiesaja tuhande floriini kaupa, millistest esimene, milline pudutab 15. augustit käesoleval aastal, makstakse ära homme, teine makse tehakse tuleval aastal 15. veebruaril, aga ülejäänud iga kuue kuu möödumisel.

Selle kinnituseks Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisri volinik, vahetanud volikirjad Tema Keiserliku ja Kuningliku Majesteedi volinikega, allkirjastas käesoleva akti ja lisas sellele oma vapipitsati.

See juhtus Viinis, 30. oktoobril 1805.a.

Prince Serge Dolgorouki (L-S.)	(м.п.) Князь Сергей Долгорукий.
--------------------------------	---------------------------------

Nr. 58.

1805.a. 22. (3. nov) Oktoober. Austria liitumise akt samal päeval Potstamis Preisimaa ja Venemaa vahel sõlmitud lepinguga.

(F.M. Kommentaar)

Ülalpool me nägime, millist vaeva nõudis Venemaa poolne Austria liituma veenmine Inglismaaga sõlmitud liidu-traktaadiga. Ainult ilmne oht, millisega ähvardasid Napoleon I vallutused Itaalias, sundisid Viini õukonda võtma otsust, milline oli kooskõlas Keiser Aleksanderi sooviga. Ainiti isegi peale liitumist Viini õukond ikkagi ei lakanud vastu-väitma VI. Eraldi artiklile, milline puudutab liitlaste poolt hõivatud maade valitsmist. Austria jäi sel puhul oma arvamuse juurde, et mitte seadusliku monarhi nimel peavad olema juhitud vallutatud maad, vaid liitlaste nimel.

Keiser Aleksander I ei saanud kuidagi selle Viini õukonna nõudmisega nõustuda. Ta tõestas, et liitlaste huvides on austada hõivatud riikide elanikonna soove ja seotust selle endise seadusliku valitsusega. Sellisel tingimusel okupatsiooniarmed võivad hulga enam arvestada sellega, et kohalik elanikkond hakkab tooma väiksema vastupanuga sõja ajal möödapääsmatult kaasnevaid ohvreid. „Kui elanikud näevad“, räägitakse depeššis kr. Razumovskile 20. Augustist 1805.a., „et need ohvrid on vältimatud, kuna see, kes neid

nõuab ise on kõigist enam huvitatud nende koormiste vähendamisest, siis nad ei hakka nendele peale pandud koormiste suhtes tõrkuma. Täiesti vastupidine hakkab leida aset sel juhtumil, kui okupatsiooniar mee ise võtab kontributsiooni.“ Kuid selle aja asjaolud sundisid Viini õukonda oma mõtteviisist loobuma. Sõda Prantsusmaaga oli 1805.a. teises pooles vältimatu ja seepärast, oli see hõlmanud Viini ja S-Peterburi kabinetide tähelepanu. Liitlastel oli erilise mure asjaks Preisimaa.

Kui meenutada, et sel ajal asus Berliini õukond Prantsusmaaga üpris sõbralikes suhetes, siis kuningas Frederic-Guillaume III oma kirjades Napoleon I veenis pidevalt oma poolehoidu ja sõpruses, siis saab selgeks, millise määrani oli liitlastele tähtis kõrvaldada igasugune kahtlus olukorra suhtes, millise võtab Preisimaa eelseisva sõja ajal. Ainult juba selle riigi geograafiline asend pidi sundima Austriat ja Venemaad tagama vähemalt tema rangeimat neutraliteeti. Kuid vähe sellest: mida enam lähenes sõja kuulutamise hetk, seda üksmeelsemalt Austria ja Venemaa selle asjaga tegelesid, seda enam nad olid veendunud, et mitte mingeid vahendeid kokku hoidmata tuleb Preisimaa koalitsiooni kaasata.

„Minul on mõte“, ütles juba 1804.a. Vürst Colloredo Venemaa saadikule Viinis, „kuid ei tea, kuivõrd Te selle heaks kiidate. Kas siisi Preisimaad ei saa meiega ühinema panna? Igasugune rivaalitsemine peab olema kõrvale heidetud: meie loobusime Sileesiast, kuna enam kõrgem eesmärk peab meid haarama ja meie oleme valmis kohusetundlikult ühendama meie jõupingutused selle saavutamiseks, kuid end on tarvis hädavajalikult kindlustada Berliin kabineti reeturlikkuse ja kahepalgelisuse eest. Ja see ülesanne langes Teie osaks ja samamoodi Teile me oleme ise valmis andma sõna suhetele Preisimaaga“. (Депеша гр. Разумовскаго от 27-го апреля 1804 г.).

Võib-olla 1804.a. see Austria ministri avalduse erandlikuks eesmärgiks oli aeglustada Venemaa poolt esitatud liidu-deklaratsiooni sõlmimist, kuid see esitati hiljem mitu korda uuesti ja alati oli Keiser Aleksander I antud vahendaja tänamatu roll. Viini õukond ei tahtnud alguses astuda Berliiniga vahetutesse läbirääkimistesse, viidates viimase tõestatud „hoolimatusele“ ja „kadedusele“.

Aleksander I juba ammu, alates oma troonile asumisest, soovis taastada Austria ja Preisimaa vahelised parimad suhted ja kaotada vastastikune umbusaldus, „millisel olid viimasel ajal kõige kahjulikumad tagajärjed kogu Euroopale“. Sepärast ta võttis hea meelega enesele vahendaja kohustused ja tunnistas isegi hädavajalikuks, et Viini õukond andis temale üksi pidada kuningas Frederic-Guillaume III läbirääkimisi tema liitu astumise suhtes. (Депеша гр. Разумовскаго от 27-го января 1805 г.).

Seda eesmärki silmas pidades käskis Keiser parun Wintzingerodil sõita Berliini ja, koos Alopeusiga, püüda kaasata Preisi kuningat koalitsioonis osalema. 1805.a. märtsis saabus parun Berliini, kuid temal ei õnnestunud veenda Frederic-Guillaume III-t loobuma ta liidust Napoleoniga. Kuid soovides, ainiti, et mitte ärritada Keiser Aleksandrit, Preisima Kuningas saatis S-Peterburgi kindral Zastrowi ülesandega, et ta veenaks Venemaa valitsust oma sõpruse siiruses ja samal ajal, võimatuses koalitsiooniga liituda. Energilised märkused, millised tehti kindralile Keisri ja vürst Czartoryski poolt, avaldas temale tugeva mulje, kuid Preisimaa liitu astumist selle kaudu kuidagi ei saavutatud. Zastrow sõitis Peterburist ära, veendunud Keiser Aleksander I ilmses rahulolematuses Preisimaa käitumise suhtes.

Sellistel asjaoludel Vene valitsus ei näinud erilist Preisimaale halastamise ega ta huvide austamise vajadust. Vastupidi, hädavajalik oli liitlastel ette näha kahju, millist võis

tekitada Preisimaa Napoleon I vastu peetava sõja ajal.

Nende asjaoludega selgitatakse huvitavat vürst Czartoryski konfidentsiaalset juuli 1805.a. nooti. Pidades silmas Preisimaa kahepalgelist käitumist, räägitakse selles noodis, ka sõda Prantsusmaaga, Venemaa ja Austria peavad tagama enesele poolakate poolehoidu. Vastasel juhul Napoleon kasutab neid ära oma eesmärkidel. Selleks et poolakaid enesega siduda oleks olnud üpris sihipärane Keiser Aleksander I võtta Poola kuninga tiitel. Kahjuliku mõju ärahoidmiseks, millist see tiitel võinuks omada Austria valdustele, Venemaa võtab ettenähtud meetmed. Mis aga puudutab Preisimaad, siis Venemaa minister ei leidnud vajalikuks kohanduda tema huvidega. „Ma ei näe ette“ kirjutab vürst Czartoryski, „et Austria kunagi vaataks viltu kasudele, milliseid soetab Venemaa Preisimaa arvel“. „Muideks“, jätkab vürst, „olulise pöörde juhtumil (Galiitsisas), võib Austria vabalt leida vallutusega Sileesias enesele kasuliku hüvituse, või siis, oma piiride ümmardamisel Saksamal Bavaaria ühendamise teel“. Kuid, lõpetab vürst Czartoryski oma noodi, võib olla kõik need oletused osutuvad enneaegseteks ja liigseteks, kui Preisimaa läheb üle liitlase poolele.

Viimasest märkusest on näha, et Venemaa ei loobunud veel lootusest sõlmida liit Preisimaaga. Seda sama lootust hellitas ka Rooma Keiser. Krahv. Cobenzli 28. oktoobri 1805.a. depeššis kr. Stadionile, tõestatakse veenvalt Preisimaa liitu kaasamise hädavajadust või, vähemalt, tagada tema neutraliteedi sõja ajaks. Vältida sõda Preisimaaga – seda nõuavad kõigi liitlaste olulised huvid, aga täpsemalt Venemaa ja Austria huvid eriti.

Seejuures Berliini õukond, läbirääkimistel Venemaa ja Austriaga, ilmutas märkimisväärset paindlikkust ja leidlikkust erinevates põhjendustes, millistega põhjendati neutraalseks jäämise hädavajalikkust üleeuroopalise sõja juhtumil. Tõsi, kr. Haugwitz, kes oli hingega tollase Preisimaa poliitika juures, septembris 1805.a. ilmus isiklikult Viini ja astus salajastesse läbirääkimistesse Austria valitsusega, kuid, nii nagu märgib teravmeelselt kr. Razumovski, „ta rääkis palju, kuid midagi ei öelnud“.

Sarnane määratlematus seisundi suhtes, millise võtab Preisimaa, näis Aleksander I-le veel selle poolest väga ebamugav, et Prantsusmaa vastase sõjategevuse plaan oli rajatud, nõnda-öeldes, Preisimaa passiivsele osalusele. Teatud osa Vene abivägedest pidid marssima läbi Preisimaa valduste. Keiser kavatses kindlalt täita seda plaani osa, kuigi seda Berliini õukonna tahte vastaselt. Selles oma kavatsuses ta veendus veelgi enam, kui sai teada Bernadote korpuse vägivaldsest Preisimaa territooriumist läbirännakut. Asudes septembril 1805.a. Preisimaa piiride lähedal, Pulawas ((Пулаве)), Keiser Aleksander sai kuningas Friederic-Guillaumelt temaga isiklikuks kohtumiseks kutse, enne kui Vene väed astuvad Preisimaa valdustesse. Ainiti juba oktoobri alguses andis Preisimaa Kuningas oma nõusoleku Venemaa vägede vabaks läbimarssimiseks.

Siis Keiser Aleksander otsustas viivitamatult isiklikult sõita Berliini, et „taguda rauda seni, kuni see on kuum“. (Krahv Czartoryski 4. oktoobri 1805.a. depešš.).

Vene Keisri isikliku sümpatia võlu Preisimaa Kuningale ja kogu Berliini õukonnale võttis isegi sellised mõõtmed, et tal õnnestus varsti veenda Frederic-Guillaume III koalitsiooni astuma. 3. novembril Potstamis sõlmitud Venemaa ja Preisimaa vahel liidu-aktid, millisega samal päeval liitus Austria saadik Berliinis ja volinik, vürst Metternich. Saates kr. Razumovskile 28. oktoobri depešši, selle asja soodsast lõpust, vürst Czartoryski väljendab vaid oma kartusi Inglismaa suhtes, milline nõustus vaevu tunnistama Preisimaale Hanovre loovutamist, milline oli otsustatud Potsdami lepinguga.

Deklaratsioon.

Tema Keiserlik ja Kuninglik Apostellik Majesteet, Tema Majesteet Ülevenemaaline Keiser ja Tema Majesteet Preisimaa Kuningas otsustades jõuda kokkuleppele ühiste tegevuste plaani suhtes käesolevatel suhetel Prantsusmaaga, nimetasid selle kokkuleppe küsimuste arutamiseks, aga nimelt: Tema Keiserlik ja Kuninglik Apostellik Majesteet hr Clement Wenzeslas-Lothaire, Püha Rooma Keisririigi poolt krahv Metternich-Winnebourgi, Malta risti kavaler, oma tegevkammerhärra, Erakorralise saadiku ja täievolilise ministri T. M. Preisimaa Kuninga juures; T. M. Ülevenemaaline Keiser hr vürst Adam Czartoryski, oma Salanõuniku, Nõukogu liikme, Senaatori, Välisministri Abi, Õppeasutuste Peavalitsuste liige, Keiserliku Wilna Ülikooli ja selle õpperingkonna Kuraator, Riikliku Jean de Jerusalemi ordu ülem, Katoliikliku kloostri ülem ((???) Venemaa katoliku kloostri leitnant, Püha Anna ja Püha Jeani Jerusalemi ordenite klavaler; Maxime Alopeus, oma Salanõuniku, Erakorralise Saadiku, Erakorraline Saadik ja Täievoliline Ministes T. M. Preisimaa Kuninga ja Alam-Saksoonia ringkonna juures, Püha Aleksander Nevski ja Püha Anna 1- järgu ja Püha Vladimir 2-järgu ordenite kavaler; ja T. M. Ülevenemaalise Keisri vürst Peter Dolgoruki ((Pierre Dolgorouki, Петра Долгорукий)), Armee Kindral-Major, oma Kindral-adjutandi, Leedu diviisi Inspektori, Püha Anna 1- järgu ja Püha Vladimiri 4-järgu ordenite kavaler, Püha Jean Jerusalemi ordu kommodoor; ja T. M. Preisimaa Kuningas, hr. Parun Charles-Auguste Hardenburgi ja krahv Chretien-Henri-Curce krahv Haugwitz, oma Riigi- ja Kabineti Ministrid, tema suurte ordenite kavalerid, kes peale volikirjade vahetamist, sõlmisid traktaadi, milline oli allkirjastatud Vene Keiserliku Õukonna ja Berliini Õukonna volinike poolt ja millise artiklid on sõna-sõnalt järgmise sisuga.

Tema Püha ja lahutamatu Kolmainsuse nimel.

T. M. Ülevenemaaline Keiser ja T. M. Preisimaa Kuningas otsustas jõuda kokkuleppele ühiste tegevuste plaani suhtes nende käesolevates suhetes Prantsusmaaga, nimetasid selle kokkuleppe asja arutamiseks: T. M. Ülevenemaaline Keiser hr. Vürst Adam Czartoryski, oma Salanõuniku, Nõukogu liikme, senaatori, Välisministri abi, jne. Maxime Alopeusi, oma Nõuniku, erakorralise ja täievolilise Ministri T. M. Preisimaa Kuninga, Alam-Saksoonia ringkonna juures jne., ja vürst Peter Dolgoruki, T. M. Ülevenemaalise Keisri armee Kindral-Major, oma Kindral-Adjutandi jne, ja T. M. Preisimaa Kuningas parun Charles-Auguste, Hardenbergi, ja Chretien Henri-Curce, vürst Haugwitzi, oma Riigi ja Kabineti ministrid, Tama suurte ordenite kavalerid, kes volikirjade vahetamise järel, võtsid vastu järgmised artiklid:

Artikkel I.

Tema Majesteet Preisimaa Kuningas võtab enesele sõdivate riikide vahendamise,

kuid see on relvastatud vahendamine, millise tulemuseks peab olema viivitamatu rahu taastamine kontinendil, alustel, millised on esitatud järgmises artiklis või siis Preisimaa tegelikku osalemist sõjas, millist liitlased peavad Prantsusmaa vastu.

Artikkel II.

Tema Majesteet Preisimaa Kuningas pidades silmas mitte ainult üldist hüve ja soovides esitada selleks Euroopas tõendid oma nõudmiste arukuses ja mõõdukuses, saab võtta oma ettepanekute aluseks ainult traktaate.

Sellisel viisil kõik see, mis Austria nõustus jätma Prantsusmaa valdusse Luneville rahulepingu või siis teiste järgnevate konventsioonide alusel, võib jääda Prantslaste võimu alla.

Sardiinia Kuningas, kaotuste hüvitamiseks, saab ühe neljast allpool nimetatud asutusest:

1) Itaalia Vabariigi kuni selle ühinemiseni Po jõega Parmesani piirides; Parma ja Plaisance valdused; või siis

2) Genes, Parme ja Plaisance valdused territooriumiga, milline asub Po ja Toscane vahel; või siis

3) Genes valdused, aga samuti Parme ja Plaisance valdused koos Tortone, Lusques, Massa-Carrara linna ning kindlusega, piiri Bolonois ja Modenois maadel tervikuna või osaliselt; või siis, lõpuks kui ei õnnestunud võimalikuks saavutada mingit neist kolmest alternatiivi,

4) Parme ja Plaisance ja Ligurienne Vabariigi.

Naples, Hollandi, Saksamaa Keisririigi ja Šveitsi sõltumatus saab tagatud Prantsusmaa poolt järgmiste punktide vastuvõtmisega:

1) Peale rahu sõlmimist Prantsusmaa vägede poolt hõivatud made viivitamatu ja täielik puhastamine ((evakueerumine, vägede väljaviimine)).

2) Kõigi vabadus üldse ja täpsemalt Šveitsil asutada enda juures sellise valitsemise vormi, millist nad peavad sobivaks ja sõlmida sellise liidu, millist nad peavad hädavajalikuks oma hüvanguks ning julgeolekuks.

3) Enda kaitseks kindluste ehitamise vabaduse.

Tema Keiserlik Majesteet näeb neis käendustes alust selleks, et viia oma väed Corfoust välja.

Austria saab Itaalia poolse piiri Mincio ja Po koos Mantouega, võttes Polisina Rovigo hüvituseks uue Lombardia kuninga tunnustamise eest, millise troon eraldatakse alguses Prantsusmaa troonist koos kõigi sõltumatuse tingimustega, millised on allpool esitatud.

T. M. Ülevenemaaline Keiser ja T. M. Preisimaa Kuningas on ühtmoodi huvitatud Ottomani Impeeriumi rahust ja julgeolekust, leppisid kokku selles, et T. M. Preisimaa Kuninga volinik nõuab formaalselt Prantsusmaa poolelt kohustuse, milline on võimalik garanteerima Porta, sõltumata tema poolsest igasugusest arvamusest, vihkamisest nende tegude suhtes, millised olid tehtud Divani poolt, tema liidu tulemusel T. M. Ülevenemaalise Keisriga.

Sellised on Preisimaa ettepanekud; kuid võttes arvesse, et Euroopa relvastamine Prantsusmaa vastu seisneb mitte ainult kaasaegses asjade seisus, vaid pigem määratlematus tulevikus ja selles hirmutavas vallutuste suurenemises, milliste lõppu ei

oska keegi ära arvata; võttes arvesse seda, et VI Artikli lause annab Euroopale lõpuks selle julgeoleku, millisest tal puudu jäi ja selle suure eesmärgi saavutamiseks Valitsejad, olles relvastunud Prantsusmaa vastu, saaksid kõigutamatult pühenduda nendele isamaalistele püüdlustele ja soovile vabastada oma alamad sõja hädadest: T. Preisimaa K. Majesteet proovis kõiki vahendeid, et saavutada kõiki, eranditeta, mainitud tingimusi, nõustus omalt poolt selliste ohvritega, millised Viini Ōukonna arvates on rahu taastamiseks hädavajalikud, mõistes seejuures, et ülalpool esitatud lauset ei saa mitte mingil moel lugeda Venemaad puudutavaks.

Artikkel III.

Eelkõige, peale käesoelva traktaadi allkirjastamist, T. M. Preisima Kuningas saadab Prantsusmaa Peakontorisse läbirääkimiste pidamiseks usaldusisiku, kes on volitatud teatama Tema nimel ülalpool esitatud ettepanekud.

Artikkel IV.

T. M. Ülevenemaaline Keiser, selleks et näha Euroopas rahu taastamise õnne, ohverdades oma õiglase Prantsusmaa vastase vaenu, kuulutab, et ta rahuldub ettepanekutega, millised on tehtud Preisimaa poolt ja võetud vastu Prantsusmaa poolt ülalpool esitatud alustel ja tunnistab üleüldise rahu sõlmimisel Prantslaste Keisrit ja Lombardia Kuningat.

Artikkel V.

Nende aluste Prantsusmaa pooltsel vastuvõtmisel, teeb üleüldine vaherahu lõpu vaenulikele tegevustele. Seejuures määratletakse piirkonnad, milliseid hakakvad hõivama sõjaväed enne rahulepingu sõlmimist: Lech, või kui on hädavajalik, Isere Prantsusmaale Saksamaal, Inn ja Doonau liitlastele; Itaalias Adige mõlematele vaenulikele pooltele. Asjaolud otsustavad selle, kas on võimalik saada enam kasulikumad asendid ja milline vahemaa saab sisse võetud armeede vahel. Preisimaa väed hõivavad siis esitatud T. H. Hertsog Brunswicki memuaaris selgitatud asendi. Mis aga puudutab Vene vägede korpust, milline võis osutada Lõuna-Itaalias, siis nii selle kui teise poole komandörid Kindralid nõustuvad siin demarkatsioonijoonega, milline määratleb samamoodi kahe armee vahelise vahekauguse: Ministrid, kes on nimetatud Venemaa, Austria, Preisima ja Prantsusmaa poolt kogunevad rahu-traktaadi sõlmimiseks. Kongressi asupaiga suhtes lepitakse Prantsusmaa ja Preisimaa volinike poolt koht aega kaotamata kokku.

Artikkel VI.

Kongressi sisuliseks tööks saab kogu Euroopa korraldamine sellise süsteemi järgi, millisest ta oli ilma jäetud, seadmata, nii nagu enne üks või teine konkreetne küsimus oli antud kindlaksmääratud riigi garantii alla, kuid kõik üldised küsimused kõikide riikide

garantii alla. Ja et anda sellele garantiile kogu selle jõud, nad leppisid kokku, et kehtestavad rahu sõlmimise järel, kõige tihedama kokkuleppe kõigis üldistes käesoleva korralduse küsimustes.

Artikkel VII.

Läbirääkimiste ajal Preisimaa väed hakakvad liikuma edasi nende punktide juurde, kust nad peavad tegutsema asuma suhete katkestamise juhtumil; läbirääkimised aga viiakse läbi sellisel viisil, et nad oleksid lõpetatud nelja nädala pärast, lugedes voliniku saatmise päevast, milline järgneb viivitamatult.

Artikkel VIII.

Kui Prantsusmaa ei võta esitatud ettepanekuid vastu, asuvad Preisimaa väed allpool esitatud tingimustel, sõjakäigule. T. M. Preisimaa Kuningas valmistab sõjakäiguks ette 180 tuhat inimest oma enda vägedes ja isegi enam, kui see on vajalik. T. M. teeb kõik jõupingutused selleks, et tagada ühise asja kasuks riikide vaheline koostegevus, millised Tema kaitse vajadusel hoiduvad Tema poolele ja kokkuleppel liitlastega, kasutab kõiki vahendeid selleks, et kutsuda teised Euroopa riigid ühise vaenlase vastu ühinema.

Artikkel IX.

T. M. Preisimaa Kuningas, kui kanged ka ei olnuks motiivid, millised sunniks Teda võtma sellist äärmist meedet, pidas oma kohuseks seada oma kaastegevus otsustaval moel sõltuvusse järgmiste tingimustega, millised tulenevad Tema valduste geograafilisest asendist, hädavajadusest hoolitseda selle eest, et nende vahendite ammendumisel ei seaks neid valdusi väljaspoole kaitset; võttes arvesse seda laostumist, milline varem või hiljem neid ootab, juhtumil, kui eesseisva sõja ajal, mõningate Preisimaa provintside killustatus hakkab ähvardama alaliselt nende rahu rikkumisega.

Nende tingimuste olemus:

1) Et Inglismaa maksab tervele Preisimaa vägele, mis on otsustatud saata tegutsema Prantsusmaa vastu, välja subsiidiumi, samasuguses proportsioonis, milline on kehtestatud Venemaa ja Austria suhtes, aga samuti kokkulepitud Saksoonia ja Hesseni vägede eest, millised ühinevad nende lippude alla. Kui läbirääkimised lõppevad rahuga, siis see artikkel, täpselt samuti nagu ka järgnev artikkel, milline puudutab Preisimaa valduste ümardamist, tühistatakse. Kui aga läbirääkimistele järgneb sõda, siis makstakse subsiidiumid välja Preisimaa vägede Prantsusmaa vastu sõjakäigule asumise päevast, milliseks päevaks loetakse seda, kui Berliinis saadakse teade Tema Majesteedi territooriumi rikkumisest. Mis aga puudutab vägede mobiliseerimise kulusid, siis Preisimaa saab summa, milline võrdub nelja kuu suuruse subsiidiumiga.

2) Et silmas pidades viimaste heitluste ebaedu ja otsustavat võimetust varustada vägesid teisiti, kui erakorralistest allikatest, T. M. Ülevenemaaline Majesteet suvatseb lubada, et hädavajaliku toidu ostmine oleks teostatud osalt Tema valdustes ja et Inglismaa aitaks kaasa, niivõrd, kui see on võimalik, selle veole T. M. Preisimaa Kuninga jõgede

suudmetes asuvatesse aitadesse.

3)Et peale rahu sõlmimist korraldatakse Preisimaale enam ohutu piir, kui see, millist ta käesoleval ajal omab, kas uute juurdeliitmistega, või siis, vahetuste teel. Nende artiklite väljajätmisel võetakse arvesse neid ohvreid ja jõupingutusi, milliseid osutatakse Preisimaa poolt ühises asjas kaasatagemisega.

Artikkel X.

Eelnevalt koostatakse sõjalise tegevuse plaan. Selle küsimuse lahendamine hakkab sõltuma sellest lahingute olukorrast, millistes hakkavad asuma käesoleval ajal tegutsevad armeed ja Riikide poolt järgneb üldine, keskpunktist, millisest suunatakse suuri operatsioone, kooskõlastatud kokkulepe, seda seni, kuni vaenlane, kes on surutud Reini jõe vasakule kaldale, ei pea võimalikuks tollastele asjade seisule vastavate meetmete suhtes kokku leppida. Peale selle, erinevate Riikide armee hakkab omavahel juhtivate ohvitseride vastastikuse saatmise kaudu suhtlema.

Artikkel XI.

Kõik asjad, milliseid vajavad edaspidist selgitamist ja määratlemist, määratletakse Kõrgete lepingupoolte poolt kõige tihedamas ühenduses ja usaldusega ja nad kohustuvad vastastikku saatma, lugedes käesoleva kokkuleppe allkirjastamise päevast, kõik kavad ja ettepanekud, milliseid olid nende poolt Prantsusmaa suhtes tehtud.

Artikkel XII.

See traktaat ratifitseeritakse sellel samal allkirjastamise päeval ja viiakse täide vahetult seejärel nende artiklite suhtes, millised ei ole olemuselt eelnevad artiklid.

Selle kinnituseks ühe ja teise poole volinikud allkirjastasid selle ja lisasid oma vapipitsatid.

See juhtus Potsdamis 22. Oktoobril (3. Novembril) 1805.a.

Printce Czartoryski. (L.S.)

(м.п.) Князь Чарторыжский.

M. d'Alopeus. (L.S.)

(м.п.) М. Алопеусъ.

Prince P. Dolgorouky. (L.S.)

(м.п.) Князь П. Долгорукий.

• Hardenberg. (L.S.)

(м.п.) Гарденбергъ.

Haugwitz. (L.S.)

(м.п.) Гаугвицъ.

Meie, Jumala armust, Aleksander I, Ülevenemaaline Keiser ja Isevalitseja jne., jne., jne.,

Vaadanud piisavalt läbi traktaadi, milline on täna Meie ja Tema Majesteedi Preisimaa Kuninga volinike poolt allkirjastatud, Meie poolt neile selle sõlmimiseks antud volituste jõul, ja, kiitnud selle heaks, Meie kinnitame ja ratifitseerime selle täielikku jõudu ja tähendusse, lubades Meie Keiserliku sõnaga selle mainitud traktaadi kõiki lauseid täpisealt täita.

Selle kinnituseks, käesoleva ratifitseerimise akti allkirjastamise järel, Me käskisime sellele asetada Meie isikliku pitseri.

See juhtus Potsdamis, 22. Oktoobril, Kristuse sünnist 1805.a., Meie valitsemise viiendal aastal.

ALEXANDRE (L.S.) (м.п.) Александръ.
Prince Czartoryski (L.S.) Князь Чарторыжский.

((Austria deklaratsiooniga liitumise akt.))

Aga lõpuks, selleks, et see traktaat, millise sisuga T. M. ja K. Apostellik Majesteet liituvad kogu selle jõu ja tähendusega, oli Temale üldiseks ja igakülgselt kohustuslik kõigile kolmele Õukonnale vastastikku, oli tunnistatud, et allakirjutanud, temale antud volituste jõul, allkirjastaks käesoleva kahes eksemplaris oleva deklaratsiooni, milline on tunnistatud omama seda sama jõudu ja tähendust kui kõige pidulikum traktaat ja vahetaks neid deklaratsioone samasuguse sisuga, millised on allkirjastatud T. M. Ülevenemaalise Keisri volinike ja T. M. Preisimaa Kuninga volinike poolt, millised vastastikused deklaratsioonid ratifitseeritakse vastastikku Valitsejate poolt ja ratifitseerimiskirjad vahetatakse nelja nädala pärast või ka varem, kui see osutub võimalikuks.

Selle kinnituseks allakirjutanud T. K. ja Apostellik Kuningliku Majesteedi volinik allkirjastas käesoleva akti, lisades sellele oma vapipitsati ja andis selle üle T. M. Ülevenemaalise Keisri volinikele, vahetuseks täiesti samasuguse sisuga akti vastu, milline oli temale üle antud nende poolelt.

See juhtus Potsdamis 3. Novembril 1805.a.

Clement-Wenceslas-Lothhaire Comte (м.п.) Клементъ Винцеславъ
Лотарий
du St.- Empire, de Metternich-Winnebourg.(L.S.) Графъ Св. Империи, фонъ
Меттернихъ

Виннебургъ.

Tema Majesteedi Ülevenemaalise Keisri poolt Tema Majesteedi Preisimaa Kuningaga ühisel kokkuleppel, praegustes suhetes Prantsusmaaga, käitumisviisi suhtes, sõlmitud konventsioon

Eelkõige Prantsuse vägede poolt neutraliteedi rikkumine, T. M. Kuningas käsib nihutada väikese osa vägedest Ansbachist Bareuthi ja tugevdada neid kaheksa pataljoniga ja kümne ratsaväe eskadroniga, milliseid saab koguda lähemal ajal, mis viib suuremaks Tema Majesteedi vägede arvukuse Bareuthi i markkrahvkonnas kuni 15 pataljoniga ja 15 eskadroniga. Samuti on otsustatud samal ajal astuda läbirääkimisteks Saksoonia

Kuurvürstiga et täiendada selle Preisimaa vägede korpuse vasakut tiiba. Samal ajal Tema Majesteet kirjutab Vürst Hohenlohele ette astuda välja Wartha kallastelet 20 pataljoniga ja 40 eskadroniga, et suunduda Bareuthi ringkonda et täiendada esimesi vägesid, millised olid sinna juba kogunenud. Prantsusmaa vägede ootamatud edud Doonaul ja probleemid toiduainetega, viisid ainiti sellisele kavatsusele, et selle esimese väekorpuse saatmine osutus ebapiisavaks prantslaste rünnaku tõrjumiseks; T. M. Kuningas eelistas koguda kõik väed, millised olid mõeldud Franconiesse, kus olid vähemvaenulik positsioon ja vähem võimeline selleks, et enneaegselt tekitada prantslastes rahutust, ja seepärast, määrati nad Werra ja Saale vahele korterisse.

Sel samal ajal käskis Kuningas hõivata Hanovre maa ja otsustas oodata neil positsioonidel vägede tulekut, millised asusid vürst Hohenlohe vahetu juhtimise all ja moodustab kolm reservi, millised asuvad nende punktide käsutuses, kuhu vajadus neid nõuab. Samal ajal peetakse läbirääkimisi Hesseni ja Saksoonia kuurvürstidega, et neid ühendada Preisi vägedega.

Käesoleval ajal Tema Majesteet otsustas käskida viivitamatult edasi liikuda, kui ainult marssivad väed jõuavad neile määratud punktidesse:

1) Vürst Hohenlohe vägede tema korpuse suurema osaga Bareuthi markkrahvkonda, nõnda, et tema vasak tiib täiendataks kümne või kaheteistkümne tuhande saksoonlasega. Peale selle on sellele korpusele reserv 14 pataljonist ja 30 eskadronist;

2) käsib vägedel Hanovrest liikuda Fuldasse, Meiningeni ja Cobourgi et täiendada Franconie vägede korpust;

3) asuda kaitsma Meini, Reini alamata osa ja Mayense läbipääse Hesse kuurvürsti ja Preisi vägede korpusega;

4) Westphalie ja Hanovre piirkondadesse jäävad Preisi vägede malevad et tegutseda üheskoos T. M. Ülevenemaalise Keisri vägedega;

5) Hamelni kindlus võiks olla Hanovre vägede või nende vägede, millised saavad Inglismaalt, või siis nende poolt, millised formeeritakse viivitamatult selles piirkonnas, blokeeritud.

Kõik need korraldused nõuavad enesest, kohtade kauguse tõttu kust väed teele asuvad, äärmisel juhul neli-viis nädalat.

Lisa-deklaratsioon.

Tema Keiserlik ja Apostellik Kuninglik Majesteet ja T. M. Preisimaa Kuningas otsustas jõuda kokkuleppele ühise tegevuse suhtes nende käesolevates suhetes Prantsusmaaga, nimetasid kokkuleppe asjade arutamiseks järgmised isikud: T. K. ja Apost. K. Majesteet hr. Clement Wencelas-Lothaire, Püha Rooma Riigi krahv Metternich-Winnebourgi, Malta risti kavaler, ta Kammerherra, Erakorraline ja Täievoliline Ministes T. M. Preisimaa Kuninga juures: T. M. Ülevenemaaline Keiser kr. Adam Czartoryski, Tema Salanõunik, Nõukogu liige, Senaator, Välisministri Abi, jne. ; Maxima Alopeusi, oma Salanõuniku, Erakorralise ja Täievolilise Saadiku Ministri Tema Majesteedi Preisimaa Kuninga juures ja Alam-Saksoonia ringkonnas jne. ; Vürst Peter Dolgoruki, T. M. Ülevenemaalise Keisri armee Kindral-Major, Oma Kindral-Adjudandi jne.,; T. M. Preisimaa Kuningas kr. Charles-Auguste, parun Hardenberg ja Chretien-

Henri-Curce, krahv Haugwitz, Oma Riigi- ja Kabineti Ministrid, Tema kõrgete ordenite kavalerid, kes peale vastastikust volikirjade vahetamist, koostasid kaks eraldi ja salajast artiklit, millised olid Vene Keiserliku Õukondade ja Berliini Õukonna volinike poolt allkirjastatud ja millised on sõna-sõnalt järgmise sisuga:

Eraldi ja salajased artiklid:

Artikkel I.

Nii nagu Preisimaa mitte teisiti, kui suure vaevaga võib soetada Prantsusmaa poolse kindla piiri, ilma sellise korralduseta, milline asetaks ta Hanovre valdusse, siis T. M. Ülevenemaaline Keiser, kes oma tiheda liidu tõttu T. M. Suurbritannia Kuningaga, ei saanuks endale võtta kohustust selles asjas, kuid lubas, võttes arvesse kaasaegsete asjaolude nõudmisi ja et teha nii palju kui on võimalik T. M. Preisimaa Kuningale miskit sobivat ja kallutada Tema Majesteet väsimatule kaastegevusele, kasutada kõiki pingutusi, et viia see tehing ellu, või siis vahetuse teel või mingil teisel viisil, milline võiks hüvitada Braunsveigi kuurvürsti Õukond ja leppida kokku parimal viisil kõik huvid üldse. Kui see viimati nimetatud Õukond liitub selle kokkuleppega ja , kui Inglismaa nõustub subsiidiumite maksimisega kõikidele vägede koostisosadele, milliseid T. M. Preisimaa Kuningas tegutsema paneb kogu sõja kestel, Tema Majesteet kohustub mitte sõlmima rahu ega relvarahu ning tegutsema relvaga ainult ühisel kokkuleppel oma Augustlike Liitlastega ja T. M. Suurbritannia Kuningaga.

Aga kui ülalpool mainitud tingimused ei olnud saavutatud viisil, milline ei tekitanud mingit kahtlust T. M. Preisimaa Kuningale, siis Ta hakkab täitma Oma isiklikke operatsioone sellise energia ja aktiivsusega, milline on tiivustatud Tema aust ja Tema võimsusest; kuid käesolevast konventsioonist ei tulenenud siis mitte mingeid asjaolusid, peale kohustuse hoiatada Oma Liitlast kuus kuud ette sellest, et Tema julgeolek ja rahade nappus sundisid Teda minema vaenlasega kokkuleppele.

Artikkel II.

T. M. Ülevenemaaline Majesteet, otsustades kanda kõikvõimalikke ohvreid, et taastada üldine rahu, ei viivita oma vägede Ioonia Vabariigi saartelt väljaviimisega, samal ajal nagu muud rahu tingimused hakkavad olema täide viidud, kui vaid Bonaparte teeks sekkest küsimusest tingimuse *sine qua non*; kuid nii nagu Tema Majesteedile on võimatu jätta tähelepanuta saatust, milline ootab seda vabariiki, nii kui Vene väed sellelt lahkuvad, siis Ta hakkab pidama End otsustavalt sunnitud pidama Oma vägede väljaviimise hädavajalikuks tingimuseks seda, et Ioonia Vabariigi sõltumatus oleks tegelikul viisil kindlustatud ja garanteeritud.

Tema Keiserlik Majesteet omab samuti alust oletamiseks, et Prantsusmaa valitsuse pea, kes kahes kirjas kutsus ja ärgitas Venemaad võtta meetmeid selleks, et panna lõpp korratustele, millised häirivad Seitset-Saart ((Sept-Isles, Семь-Островов)), ei ole vastu allkirjastama, et Tema Keiserlik Majesteet, kokkuleppel selles suhtes Ottomani Portuga, säilitas seal oma garnisonid, mis ei ületa poolteist-tuhandet inimest, et hoida seal korda ja rahu seni, kuni see maa saab võimaluse soetada mingi kindel asend. T.

M. Preisimaa Kuningas, võttes arvesse ülalpool esitatud kaalutlused, kohustub tegema Oma volinikule ülesandeks teha kõikvõimalikke pigutusi selleks, et saavutada Vene garnisoni säilitamine Ioonia saartel.

Käesolev eraldi ja salajane artikkel hakkab omama seda-sama jõudu ja tähendust, nii nagu nad oleksid võetud sõna-sõnalt täna allkirjastatud traktaati; need ratifitseeritakse ja ratifitseerimiskirjad vahetatakse samal ajal.

Selle kinnituseks selle ja teise riigi volinikud allkirjastasid need ja lisasid neile oma vapipitsatid.

See juhtus Potsdamis 22. Oktoobril (3. Novembril) 1805.a.

Printce Czartoryski. (L.S.)

(м.п.) Князь Чарторьжский.

M. d'Allopeus. (L.S.)

(м.п.) М. Алопеусъ.

Prince P. Dolgorouky. (L.S.)

(м.п.) Князь П. Долгорукий.

• Hardenberg. (L.S.)

(м.п.) Гарденбергъ.

Haugwitz. (L.S.)

(м.п.) Гаугвиць.

Meie. Jumala Armust, Aleksander Esimene, Ülevenemaaline Keiser ja Isevalitseja ((Autocrate)) jne. jne. jne.

Käsitlenud piisavalt käesolevaid eraldi ja salajasi artikleid, millised allkirjastati täna Meie ja T. M. Preisimaa Kuninga volinike poolt, neile Meie poolt selle sõlmimiseks antud volituste jõul, ja kiites heaks need artiklid, Meie kinnitame need ja ratifitseerime kogu nende jõus ja sisus, lubades Meie Keiserliku sõnaga kõigist mainitud eraldi ja salajaste artiklite kõikidest lausetest täpselt kinni-pidada.

Selle kinnituseks, allkirjastades käesoleva ratifitseerimise Me käskisime sellele lisada Meie isikliku pitsati.

See juhtus Potsdamis 22. Oktoobril, Kristuse sünnist 1805., Meie valitsemise viiendal aastal.

ALEXANDRE (L.S.)

(м.п.) Александръ.

Prince Czartoryski (L.S.)

Князь Чарторыжский.

Selleks, et eraldi ja salajased artiklid, milliste sisuga T. M. ja Apostellik Kuninglik Majesteet liitub kõigi nende jõu ja tähenduses, oleks üldiselt ja vastastikuselt kohustuslikud kolmele Õukonnale teineteise suhtes tunnistatud oli, et allkirjutanud, volituste jõul, millistega ta on varustatud, allkirjastas kahes eksemplaris käesoleva lisa-deklaratsiooni, millisel on samasugune jõud ja tähendus kui kõige pidulikumat traktaadil ja vahetanud selle samasuguse sisuga deklaratsiooniga. Mis on allkirjastatud T. M. Ülevenemaalise Keisri volinike ja T. M. Preisimaa Kuninga volinike poolt, millised vastastikused deklaratsioonid ratifitseeritakse nii selle kui teise poole Valitsejate poolt ja ratifitseerimiskirjad vahetatakse nelja nädala pärast või varem, kui selleks tekib võimalus.

Selle kinnituseks T. K. Apostelliku Kuningliku Majesteedi volinik allkirjastas selle akti, lisades sellele oma pitsati ja andis üle T. M. Ülevenemaalise Keisri volinikule

sisult täiesti samasuguse akti vastu, milline oli üle antud nende poolelt.
See juhtus Potsdamis, 3. Novembril 1805.a.

Clement-Wenceslas-Lothhaire Comte (м.п.) Клементъ Винцеславъ
Лотарий
du St.- Empire, de Metternich-Winnebourg.(L.S.) Графъ Св. Империи, фонъ
Меттернихъ
Виннебургъ.

Nr. 59.

1808.a. 8. (20) Jaanuar. Konventsioon, mis puudutab Vene vägede Itaaliast Austria valduste kaudu läbimarssi.

Nr. 60.

1808.a. 8. (20).Jaanuar. Kartelli konventsioon ülalpool mainitud Vene vägedest pärit desertööride väljaandmise kohta.

((F.M. Kommentaar.))

Liiduleping, mis sõlmitud märtsis 1805.a. Inglismaa, Austria ja Venemaa vahel, pani aluse uuele ja ähvardavale Napoleon I vastasele koalitsioonile. Sama aasta oktoobris Potsdamis Austria, Preisimaa ja Venemaa vahel sõlmitud lepingud pidid saavutama liitlaste eesmärgi saavutamise – taastada Prantsusmaa endised piirid ja panna kindlad parjäärid Napoleon I täitumatule võimuihale.

Ainult ebaedude ja kaotuste aega ei olnud 1805.a. Prantsusmaa armeele veel saanud teada Austria tugevast relvastumisest, Napoleon ilmus ootamatult Saksamaale ja andis Austria vägedele mitu tunnetatavat lööki, nõnda, et 1805.a. sügisel Prantsuse Keiser vallutati isegi Austria pealinna. Lõpuks hirmus lahing Austerlitz all, millise tulemusel Austria ja Venemaa ühinenud väed olid sunnitud loovutama lahinguvälja Prantsuse Keisri sõjalisele geeniusel, kes murdis Austria vastupanu energia ja jõu. Keiser Francois II nõustus rahu tingimuste, millised olid esitatud temale võiduka vaenlase poolt, allakirjutamisega ja 1805.a. detsembri lõpus sõlmiti Prantsusmaa ja Austria vahel Presbourgi rahu, millise alusel Dalmaatsia ja teised Austria valduste osad olid loovutatud võitjale.

Selline just alustatud sõja ootamatu ja järsk lõpp pidi avaldama Aleksander I seda enam tugevat muljet, mida õiguspärased olid tema lootused liitlastele kasulikuks rahuks, seda raskemad olid tingimused, millistega pidi nõustuma tema liitlane, Rooma Keiser, kehelga Aleksander I tutvus isiklikult Olmutzis. Mõlemad Keisrid nägid ise pealt nende

vapraste vägede lüüasaamist Austerlitz all. Seepärast, Keiser Aleksander ei pidanud enesel olevat õigust rahulolematuse väljendamiseks selle suhtes, et Austria sõlmis eraldi rahu ja ei kasutanud armeed, milline asus Ungaris ertshertsog Charles juhtimise all ja kellel veel ei olnud juhuslikult sõjas osaleda. Kuigi, teisest küljest, Vene valitsus ei saanud märkimata jätta, et kui Viini Õukond oleks talle end varem avanud ja ei oleks venitanud mitme aasta kestel temale tehtud ettepanekute suhtes energiliste otsuste tegemisega, oleks võitluse käik olnud vahest teine. ((Депеша к Разумовскому от 20-го февраля 1806 г.)

Kuidas ka ei olnud, Keiser Aleksander I jäi isiklikult kõigutamatuks oma otsuses jätkata sõda Napoleoni vastu seni, kuni temal ei õnnestu saada rahu tingimusi, millised on kooskõlas oma Keisririigi väärikuse ning julgeolekuga.

„Minu süsteem“, kirjutas Keiser 18. veebruaril 1806.a. Vürst Razumovskile, „hakkab seisnema peamiselt minu enda valduste kaitses ja nende riikide, millised soovivad minu abi ja milliste eksisteerimine hakkab olema hädavajalik minu enda julgeolekuks“.

Ainiti, kutsumata Austriat uuele viivitamatule võitlusele Napoleon I vastu, Keiser ikkagi tahtis endale tagada Austria liidulise abi tulevikus ja seepärast, soovis seni vaid Viini Õukonnalt teada, millist poliitikat ta kavatses järgida rahvusvahelistes suhetes ja milliseid vahendeid ta hakkab kasutama oma sõltumatuse kaitsmiseks? Vene valitsuse arvates, pidi Austria kasutama rahu selleks, et korraldada paremini oma siseasju, eriti aga rahaasju ja sõjaväge. Francois II poolne omale andekate nõunike valimine oleks olnud, Aleksander I arvates, parimaks vahendiks et taastada Austria Keisririigi korrast ära olevaid jõude ja aitaks märkimisväärselt kaasa liitlaste lõplikule võidule. (Рескрипт от 18-го февраля 1806 г.).

See nõuanne, millise krahv Razumovski pidi edasi andma Austria Keisrile, paistab, esimesel pilgul, ilmse sekkumisena välisriigi siseasjadesse. Kuid tegelikkuses Keiser, viidates senini Francois II ümbritsevatele ministrite andetusele, ainult täitis temale Viini Õukonna poolt temale edastatud soovi. Tegelikult, kr. Merfeldt, kes asus 1806.a. Alguses Austria Asjuriiks S-Peterburis, pöördus mitmeid kordi vürst Czartoryski poole palvega, et ta enam kategooriliselt teataks Viinis Aleksander I soovist näha Austria valitsuse eesotsas energilisi ja võimekaid inimesi. Konverentsil vürst Czartoryskiga, milline toimus 16. veebruaril, kr. Merfeldt palus, et Vene valitsus viitaks samuti ka neile isikutele, keda ta peab Austria sise- ja välisasjade juhtimiseks võimelisteks. Kui aga vürst märkis, et Vene valitsus „delikaatsusest“ ei viidanud isikutele, kr. Merfeldt vaidles vastu, „et sellistes asjades tuleb igasugune delikaatsus kõrvale jätta“. Kuid ikkagi kr. Razumovskile oli tehtud ülesandeks teatada kr. Stadionile, uuele Austria välisministrile, Vene valitsuse mõtted ja soovid Austria siseasjade suhtes, ainult siis, kui viimane neist juttu teeb.

Pöördudes nüüd järgnevate diplomaatiliste läbirääkimiste esitamise juurde, meie näeme, et energia puudus Austria valitsuses on üpris märkimisväärseks faktoriks tema suhetes Venemaa ja Prantsusmaaga. Keiser Francois II oli sel määral segaduses 1805.a. sõjakampaania ootamatu käigu pärast, et näis olevat kaotanud Napoleon I vastuhakuks täiesti usu oma enese jõusse ja võimalustesse. Peale Presbourgi rahu sõlmimist saab ekshertsog Charles kõige otsustavamana mõju Austria sise- ja rahvusvahelise poliitika asjadele. Ta pühendas enda palavikuliselt ja armastusega Austria armee

ümberkujundamisele ja pidades silmas selle eesmärgi saavutamist, ta pidas hädavajalikuks säilitada iga hinnaga välisriikidega rahu. Seepärast ta tunnistas võimatuks võtta mingeid meetmeid Napoleon I ilmse vägivalla ja pideva Presbourgi rahu traktaatide rikkumiste vastu. Viini Õukond suhtus ükskõikselt isegi nende vallutuslike kavatsuste suhtes, milliseid ilmselgelt väljendas sel ajal Napoleon Ottomani Keisririigi suhtes. Saanud, Presbourgi rahu jõul, endale Dalmaatsia, Napoleon kavatses teha selle maa oma Türgi ja Venemaa vastaste operatsioonide baasiks. Asudes Türgi valduste lähinaabruses, ta tahtis Portat sundida Venemaale sõda kuulutama. Lõpuks, Dalmaatsia oli Napoleoni jaoks erakordselt tähtis ka vahetuks Vene vägede ja laevastiku vastaseks tegutsemiseks, milline asus Ioonia saartel ja ka Vahe- ning Aadriameres. Seepärast, viivitamatult peale sõda, Napoleon I nihutas oma väed Austria valduste kaudu Dalmaatsiasse.

On mõistetav, et Keiser Aleksander I ei saanud ükskõikselt vaadata pealt Austria territooriumi neutraalsuse rikkumist ja prantslaste Keisri kavatsusi. Nii-nagu Austria valitsus ei olnud võimeline, või siis ei soovinud, takistada ka temale endale ohtliku Napoleoni plaanide teostamist, siis Aleksander I otsustas tegutseda üksi ja energiliselt.

Dalmaatsia sadamatest oli Venemaale eriti tähtis Bouches de Cattaro, kuna see oli Montenegro (Черногория) lähedal. See sadam pidi samuti minema üle Prantsusmaa valdusse. Kuid Keiser Francois II, oma S-Peterburi saadiku kaudu, väljendas just-kui soovi, et Cattaro oleks hõivatud Vene vägede poolt. See avaldus oli tehtud kr. Merfeldi poolt konverentsil vürst Czartoryskiga 31. jaanuaril 1805.a. Kohe märtsi alguses kr. Razumovski teatas Viinist, et Cattaro on montenegrolaste kaasabil Vene vägede poolt hõivatud sel alusel, et linna Prantsusmaa poolt hõivamise tähtaeg oli möödunud ja, järelikult, ta pidi olema loetud Prantsusmaa omaks s.t. vaenulik linn.

Austria valitsus, saanud sellest sündmusest teada, sattus ahastusse. Pidi arvama, eriti pidades silmas ülalpool mainitud Francois II avaldust, et ta meeleldi näeks seda olulist sadamat venelaste kui prantslaste käes, kuid ta nägi ette vägivalda, millise abil Napoleon selle oma võimu alla võtab. Tõesti, Napoleon I oli venelaste poolt Cattaro hõivamise pärast äärmiselt nõrdinud ja otsustas sundida Austriat seda Venemaalt tagasi nõudma. Ta kuulutas otse, et Cattaro oli vallutatud Viini Õukonna nõusolekul ja ainult temalt ta tahab seda tagasi saada. Selle eesmärgi saavutamiseks ta keeldus mõnede Presbourgi rahu lausete täitmisest ja peale selle okkupeeris vägivaldselt osa Austria valdustest.

Neil asjaoludel Viini Õukond luges end sunnituks kasutama kõiki vahendeid, et Cattaro tagastada. Kr. Stadion mitmeid kordi nõudis Venemaa saadikult, et ta teataks oma valitsusele, kuivõrd Cattaro hõivamine lähendab Austriat huku äärele ja ähvardab hirmsa ohuga Venemaaga liidus oleva riigi sõltumatust. Samuti Austria saadik S-Peterburis mitte vähema visadusega nõudis Venemaa valitsuselt vallutatud linnast lahtiütlemist. Viini Õukond väljendas oma veendumust selles, et Cattaro on okupeeritud Venemaa valitsuse võimust möödudes.

Need Austria kabineti pealetungivad palved sundisid Keiser Aleksander I andma krahv Merfeldile lubaduse, et täidab Francis II soovi. Aprilli lõpus saadi Viinis rõõmustav teade Keisri kavatsusest viia oma väed Cattarost välja ja anda see üle Austriale. Kuid kuna formaalset loovutamist ei järgnenud, siis Austria valitsus kuulutas, et ta igal juhul hõivab Cattaro, kas või jõuga, kuna ta peab selle linna endale tagasi saama, mis see ka ei juhtuks. (Донесение гр. Разумовскаго от 14-го (26-го) мая).

Saanud sellisest Viini Õukonna otsusest teada Aleksander I tühistas viivitamatult tema poolt antud käsu, tunnistades oma väärikuse haavamiseks ähvardustele allumise. Tal oli, peale selle, täielik õigus olla rahulolematu Austria valitsuse käitumise suhtes, kes sõlmis aprillis Napoleoniga konventsiooni, millise jõul oli Prantsusmaa vägedele antud Austria territooriumilt läbimarssimise vabadus. Selle tõttu, Venemaa valitsus otsustas loovutada Cattaro vaid äärmisel hädavajadusel. Ta jõudis sellisele veendumusele, et Viini Õukond „ei tea teist vahendit, et ennast vabastada Bonaparte despoetilise võimu alt, peale nõusoleku tegutseda vaenulikult meie vastu“. Seepärast pidi saadik küsima Keiser Francis II positiivset vastust küsimusele: milliste piirideni ta soovib viia oma tingimusetu allumise Prantsusmaa valitsusele? Keiser Aleksander I oli alguses isegi Viini saadiku S-Peterburist väljasaatmise mõte. (Депеша кн. Чарторыжскаго от 1-го июня 1806 г.).

Kuid ta loobus viivitamatult sellest mõttest, soovimata rikkuda head läbisaamist Austeria Keisriga. Kuid Viini Õukonna tõeliste kavatsuste väljaselgitamine näis olevat üpris soovitatav, kui pidada silmas Napoleoni vallutusplaane.

Seepärast, oli juunis tehtud kr. Razumovskile ülesandeks teha Francis II uue, omakäeliselt kirjutatud kirjade Aleksander I vahetamise teel, erakordselt salajase liidu sõlmimise ettepanek. Kooskõlas nende kirjade kavaga pidi endiste rahude kohustuslik jõud uuenema. See ettepanek, siiski, ei saanud edasist käiku, kuid 1807.a. lõpus, see võeti uuesti päevakorda, kuigi uuel kujul ja juba teistel asjaoludel. Kuni selle ajani Cattaro küsimus ei kadunud mõlemate valitsuste tähelepanu alt.

Seejuures Viini Õukonna palved ja ähvardused Cattaro tagastamise asjas muutusid järkjärgult tungivamaks, sel määral kui suurenes vägivald, millist teostasid Prantsusmaa väed. Seoses sellise erakordselt raske Austria olukorraga, Vene valitsus nõustus uuesti, juuli teises pooles, -Cattaro tagastada, kuid Vene vägedele oli kästud Austriale jõuga vastu astuda, kui nad enneaegselt ja vägivaldselt tahavad seda linna hõivata. Ainiti, vaatamata sellele uuele Venemaa äraütlemisele, vene väed ei jätnud ikkagi Cattarot maha enne, kui 1807.a., peale Venemaa ja Prantsusmaa vahel sõlmitud Tilsiti traktaati. Siis Vene väed andsid selle vaidlusaluse linna ise vahetult prantslastele üle.

Selline vaidluse lahendust selgitatakse täiesti rahuldavalt tolle aja asjaoludega. 1807.a. Lõpus, Porta, asudes Prantsusmaa surve all, väljendas avalikult vaenu Venemaa suhtes. Samal ajal algas halastamatu sõda Napoleon I ja Preisimaa ning temaga liidus oleva Venemaa vahel. Sellistel asjaoludel oli Venemaale Cattaro linna valdamisel suur tähtsus ja kr. Rzumovskile oli antud salajane ettekirjutus „mitte viia Austriat täieliku hukuni“, kuid, teisest küljest, mitte loovutada Cattarot prantslastele.

Kooskõlas sellega oli Cattaro Venemaa ülemustele kästud venitada, niivõrd, kui on võimalik, linna loovutamist ja ei Viini Õukonna ähvardused, ega Inglismaa Viinis resideeruva saadiku, sir Pageti palved, kes ütles Venemaa saadikule, et „ta palub teda põlvile laskudes Cattaro loovutamist“ - ei muutnud kr. Razumovski otsust. Lõpuks Napoleoni Preisiimaa ja Venemaa vastase sõja käik sunnib Viini Õukonda ei vii ta oma ähvardusi täide ja jätab seniks Cattaro venelastele.

See sõda viis Preislaste täieliku lüüasaamiseni Jena all ja kogu Preisimaa vallutamiseni. Napoleon vallutas isegi Varssavi ja Venemaa piiride lähedal, Venemaa väed, Bennigseni juhtimise all, püüdsid väsimatult prantslasi peatada ja kaitsta Venemaad vaaenlase sissetungist. Sellistel asjaoludel Aleksander I otsustas uuesti pöörduda Francis II poole tungiva nõudmisega, sõlmida uus liit ja asuda võitlema, milline vahetult ähvardas tema enda julgeolekut. Keiser pani selle ülesande, erakordselt tähtsa ja raske, täitmise

Pozzo ja Borgo õlule, kes mõned aastat tagasi olid astunud Venemaa teenistusse.

Oma 12. novembri 1801.a. kirjas Francis II-le, tõestas Aleksander I veenvalt selle äärmist hädavajadust, et Austria sekkuks sõtta. Napoleon I seadis avalikult oma poliitika eesmärgiks Poola taastamise ja Preisimaa ning kogu Lääne Euroopa rõhumist. Aga kui ta saavutab selle eesmärgi, siis Austria peab loobuma mitte ainult oma Poola valdustest ja Sileesiast, vaid ka ta enda sõltumatust ähvardab möödapääsmatu oht. Parun Budberg, kes asus, peale vürst Czartoryski erruminekut, juuli lõpus välisministri ametikohale, arendab üksikasjalikult neid mõtteid 14. novembri instruksioonides Pozzole ja Borgole. Neis esitatakse samuti alused, milliste põhjal võib järgneda Prantsusmaaga rahu sõlmimine. Lõpuks, Vene valitsus tõestas üpris veenvalt, millise tasemeni on Napoleonn I seisund Põhja Euroopas, olles eraldatud Prantsusmaast rahvastega, milliseid ta rõhub ja kellele üks tugev lüüasaamine, mis antud Prantsusmaa Keisrile, oleks piisav, et nad kutsuda üles tema vastasele üldrahvalikule ülestõusule. (Срав. Дешешу барона Будберга к Поццо ди Борго от 21-го января 1807 г.).

Kuid kõik need veenmised ei viinud Austriat neutraalsest asendist välja. Keiser Francis II kartis uut sõda ja oma 24. detsembri 1806.a. kirjas Aleksander I-le tõestab, et tema valdused ja alamad on äärmiselt kurnatud eelmistest sõdadest ja ei ole veel jõudnud toibuda. Pozzo ja Borgole ta viitas veel teisi aiendavaid põhjuseid, millised sunnivad teda neutraalseks jääma.

„Ma võitlesin tihti“ ütles Austria Keiser, „liitlaste kõrval, kuid edutult; järelikult tuleb loota vaid enesele“. (Дешеша Поццо ди Борго от 12-го (24-го) декабря 1806 г.).

Selline Francis II meeleolu panid Razumovski ja Pozzio ja Borgo üksmeelselt ekshertsog Charlesi otsustava mõju arvele, kes kõigi vahenditega tõestas Austriale rahu hädavajalikkust. Peale selle mõlemad Venemaa esindajad olid ühtmoodi veendunud, et selleks, et sundida Austriat sõtta sekkuma on hädavajalikud kaks põhjust: 1) tekitada Prantslastele kas-või üks tugev lüüasaamine ja 2) Venema ja Türgi vahelise sõja lõppemine, kuna Viini Õukond kartis väga Vene relvade edu türklaste vastu. (Дешеша Поццо ди Борго от 14-го (26-го) февраля 1807 г.).

Esitatud oletuste põhjendatus Austria passiivse poliitika põhjuste suhtes sai kinnituse juba 1807.a. alguses ja ka veel lõpetamata läbirääkimiste ajal. Kui Viini jõudsid Vene relvadele soodsad teated, muutus ootamatult Viini Õukonna käitumine ja kr. Stadion hakkas koos Pozzo ja Borgoga arutama üldiseid sõjategevuse plaane. Kuid lõppude-lõpuks ekshertsog Charlsil õnnestus veenda oma augustlikku venda hädavajaduses mitte võtta vastu Venemaa ettepanekuid ja Pozzo ja Borgo olid sunnitud tunnistama neile antud ülesande täitmises suhtes oma täielikku ebaedu.

On üpris tõenäoline, et Keiser Aleksander I jäi üpris rahulolematuks Austriaga peetud läbirääkimiste tulemuste suhtes. Seepärast, kui Viini õukond tegi sõdivatele riikidele rahu sõlmimiseks oma vahenduse ettepaneku, võttis Keiser sellise ettepaneku vastu üpris jahedalt. Ta mõistis väga hästi, et Austria tegi oma vahendamise ettepaneku selleks, et varjata kestva sõja ajal oma häda ja neutraalsust. Kuid ikkagi hoomamatu sündmuste jõud sundis Venemaad tegema uut ja viimast katset, et kaasata Austria nende ühise ohtliku vastase vastasesse liitu.

Aprillis, 1807.a. sõlmiti Bartensteinis Venemaa ja Preisimaa vahel uus liidukonventsioon ja selle Artikkel VI järgi oli Austriale antud liitumise õigus. Seetõttu tehti kr. Razumovskile ülesandeks esitada Viini Õukonnale formaalne konventsiooniga liitumise ettepanek, kuna tollane asjade seis oli selline, et Keiser Aleksander I oli

äärmiselt hädavajalik veenduda Austria siirastes kavatsustes. (Депеши от 25-го апреля и 5-го мая 1807 г. к гр. Разумовскому). Lõpuks, et paremini saavutada seatud eesmärk, Keiser komandeeris Viini parun Thuylli ((Туилла)), kellele oli tehtud ülesandeks astuda Austria volinikega sõjaliste operatsioonide plaani arutada.

Austria valitsus astus ka tegelikult kr. Razumovskiga Bartensteini liidukonventsiooniga liitumise läbirääkimistesse. Vähe sellest, Keiser Aleksander I juurde saadeti läbirääkimisi pidama kindral, kuid sellegi-poolast Austria ei liitunud. On üpris huvitav märkida, et Viini õukonna otsust ei mõjutanud mitte ainult Vene armee ebaedu, vaid ta ei lakanud kunagi ka Preisimaad vihkamast. Avameelses jutuajamises kr. Razumovskiga ütles kr. Stadion, muuseas, : „Teate et, kui te tahate, et ma teile ütleks, mida siin arvatakse? Oletatakse, et te peate sõda Preisimaa jaoks“. (Письмо к барону Будбергу ((baron de Budberg)) от 1-го (13-го) февраля 1807 г.).

Nägemata mingitki võimalust Austria passiivsest olukorrast väljaviimiseks ja leides, et Venemaa huvides ei ole sõjapidamise jätkamine, Aleksander I otsustas sõlmida Napoleoniga relvarahu ja kui kokkulepe osutub võimalikuks, siis ka lõpplik rahu. Saatnud sellise sõnumi Viini õukonnale, ei saanud Vene valitsus mittemärgata seda, et olles Austria poolt hüljatud ja saamata Inglismaalt piisavat abi, jäi tal üle vaid üks – lõpetada sõda ja jätta Lääs oma saatuse hoolde. „Kui“, räägitakse 16. juuni 1807.a. depeššis Razumovskile, „sõja eesmärk ei ole saavutatud, siis kui Prantsusmaa ambitsioonidele ei ole piire seatud, siis me ei pea end selles süüdistama või seda kahetsema“. Tagajärjed näitavad, kuivõrd ekslik ja hukatuslik oli poliitika, milline põhines oma tõeliste huvide mittemõistmises ja igasuguse energia puudumisel.

Sellisel viisil lõppes Venemaa sõda Napoleon I – ga, kellel oli pidevalt kõige otsustavam mõju Austria ja Venemaa vahelistele suhetele. Aleksander I oli sunnitud asjaolude tõttu lähenema Napoleonile ja isegi sõlmima temaga tiheda jka salajase liidu, millise mõju pidi Austria üpris varsti tunnetama omal nahal. Siiski, vaatamata poliitikale, millist Viini õukond järgis lõppeva sõja ajal, ikkagi Keiser Aleksander I ei tunnistanud Venemaa huvidega kooskõlas olevaks muuta tema suhtes endiseid sõbralikke suhteid.

1807.a. Juuni lõpus vürst A. B. Kurakin ((Куракин, Куракинъ)) asus Venemaa saadiku kohale Viinis, kuigi ta oli sellele kohale nimetatud juba 1806.a. Alguses. Kuid kr. Razumovski ei võtnud temale pakutud Londoni saadiku kohta vastu, ja seepärast sai vürst Kurakin alles 1807.a. teisel poolel asuda seal oma kohuseid täitma.

Kõige kõrgeimas reskriptis vürstile 27. juunil (9. juulil) 1807.a. pannakse temale kohustuseks püüda säilitada Viini õukonnaga endisi häid suhteid. Vürst Kurakin ise oli täiesti veendunud Venemaa lja Austria liidu hädavajaduses. Kuigi ta ise osales kuulsal Aleksander I ja Napoleon I kokkusaamisel Tilsitis ja teadis seal vastuvõetud otsuseid, ikkagi ta pidas hädavajalikuks mitte anda Prantsusmaale liiga suurt mõjujõudu Austria suhtes.

„Sõprus ja liit Austriaga“, kirjutas vürst 17. (29.) septembril 1806.a., „on olemuselt, muideks, kaks faktorit, milliseid kunagi ei tohi meie poliitilise süsteemi poolt silmist lasta, ja meie kokkulepe Prantsusmaaga ei takista meid vähimaltki seda süsteemi järgimast“. Vastavalt sellele, seadis vürst Kurakin enese tegevuse ülesandeks hoida Venemaa mõju Viini õukonnale ja kaitsta selle väarikust kõikidel asjaoludel.

Vaat, miks saadik jäi äärmiselt rahulolematuks, kui ta sai teada, Prantsusmaa ja Austria vahel 1807.a. oktoobris sõlmitud konventsioonist, millises Austria kohustus andma Venemaa vägedele, kes lahkuvad Cattarost, oma valdustest vaba läbipääsu. Vürst

Kurakin väitis, et Venema väarikusest veelgi madalam on seada end Prantsusmaa kaitse alla.

Juuli lõpus, Austria valitsuse suurimaks rahulolematuseks, loovutas Venemaa Cattaro vahetult prantslastele; seetõttu osutus hädavajalikuks Vene vägede Austria kaudu, kuna mereteed ei saanud Inglismaaga tekkinud vastuseisu tõttu kasutada, kodumaale naasmine. Seepärast vürst Kurakin astus läbirääkimistesse kr. Stadioniga et määratleda lühim tee ja meetmed, milliseid oli hädavajalik võtta Vene vägede proviandiga varustamiseks.. Ta nõudis, et Austria valitsus lubaks neil vägedel läbida Austria lühimat teed Moldaaviasse, et ühineda Prozorowsky ((Прозоровскаго)) armeega, milline võitles türklaste vastu. Kuid seda nõudmist ei täidetud, kuna see oli vastuolus Austria neutraalsusega.

Muide, Viini õukond, kohe seejärel, lubas Vene vägedel suunata oma väed Bukovinasse, nõnda et detsembris 1807.a. nii küsimus teest, millist pidi liikuma Vene väed, aga ka kõik teisejärgulised küsimused olid täiesti silutud ja seejuures, sellise Austria valitsuse poolse rutuga, et saadik nägi selles ja mitte täiesti ilma aluseta, Prantsusmaa mõju, milline soovib kiiresti Vene armee Itaaliaste eemale saada. Vürst ise aga ei suutnud kuidagi mõista, miks Venemaa vägede väljaviimisega niivõrd kiirustas. (Депеша от 25-го ноября (7-го декабря) 1807 года).

Sellisel viisil oli juba detsembri lõpus valminud Vene vägede läbimarssimist puudutav deklaratsioon ja jäi järele see allkirjastada, kui vaid Austria valitsus ei oleks tõstatanud uut küsimust. 13. jaanuari 1808.a. Noodiga vürst Stadion pakkus vürst Kurakinile sõlmida kartelli-konventsiooni Vene armeest Austria territooriumil viibimise ajal deserteerumise juhtude puhuks. Krahv Stadion nägi deserteerumise juhte ette ja nõnda nagu sel ajal Venemaa ja Austria vahel ei olnud sõlmitud jooksikute ja desertööride väljaandmise konventsiooni, siis oli hädavajalik määratleda tulevikuks Austria võimude õigused ja kohustused Vene desertööride suhtes.

Saadik ei tahtnud esialgu seda ettepanekut vastu võtta, leides selle olevat Vene vägede au haavamine. Kuid, kui ta küsis vürst Wiasemsky ((Вяземскаго)) arvamust, kes oli just äsja Itaaliast saabunud ja tundis lähedalt meie sealseid vägesid, vürst Kurakin nõustus läbirääkimistele asumisega selle spetsiaalse desertööride väljaandmise konventsiooni üle. Peale üpris lühiajalisi läbirääkimisi, aga nimelt 20. jaanuaril, allkirjastati: 1) Deklaratsioon Vene vägede Austriast läbimineku kohta ja 2) karistus-konventsioon, millise kohustuslik jõud pidi lakkama alates Vene maleva isamaa territooriumile jõudmise hetkest.

Et kinnitada neid reegleid millist järgiksid vastastikusel kokkuleppes Vene vägede diviisi, milline Itaaliast tagasi tulles pidi minema läbi Austria valduste, läbimineku suhtes, on otsustatud üksmeelselt sõnastada järgmised artiklid:

I.

Nii, nagu selle korpuse komandör tema sõdurite ülalpidamiseks ratsioonide väljaandmisega, pidas enda kohuseks vägede ülalpidamist, siis tarded, milliseid peavad

andma kohalikud elanikud, piirduvad leiva, õlgedega sõdurite asemeteks, küttepuudega, milliseid on tarvis köögis, kütteks ja pererahvaga ühiste ruumide valgustamiseks, kelle juures sõdurid hakkavad olema paigutatud. Neid hüvitatakse inimese kohta selle eest etapi nimekirja alusel ja see hind, millist peamised komissarid püüavad saata vastavate malevate ülematele, määratakse iga ringkonna turuhindade alusel.

II.

Korteri eest, kaasa arvatud küte ja valgustus, makstakse kinni iga päeva kohta, kõigis teekonna peatuspaikades, kaks kreutzerit inimese kohta.

III.

Ohvitseridele määratud tubade kütmine tasustatakse ühe kolmekümnendiku ulatuses sülla kuivade puude eest või ühe kahekümnendiku sülla kasepuude maksumuse eest, iga köetava toa eest, vahet tegemata, kas seal ööbivad üks või mitu ohvitseri või kas nendega koos elab seal teener. Küttepuude sülla maksumus määratletakse tavaliste kohalike väljakuulutatud hindade järgi. Provintsi pea-komissar teatab sellest hr. Ülemjuhatajale Kindral Nazimovile ((Nassimof, Назимов)), aga komissarid, kes saadavad malevaid, teavitavad sellest vastavaid ülemaid.

IV.

Nii, nagu nende paikade, kust hakkavad Vene väed läbi liikuma, elanikud ei oma võimalust varuda toitu inimestele, kes hakkavad nende juures ööbima ja kuna Austria valitsus samamoodi ei võta endale kohustust nende ülalpidamise eest hoolitsemiseks, siis ta piirdub oma hoolitsemisega selle eest, et väed, oma peatuspaikades, leiaks piisava koguse riisi, kuivatatud juurvilju ja otra ning käseb trahteripidajatel, kaupmeestel ja tarnijatel varuda piisavad liha, veini ja viina varud, et ohvitserid ja sõdurid saaksid vajadusel toiduaineid sularaha eest kehtivate hindade alusel osta.

V.

Vene väejuhid annavad ranged käsud sellest, et sõdurid ei nõuaks oma korteriperemeestelt mitte midagi peale selle, millistest asjaoludest on räägitud eelmises artiklites.

VI.

Liha, juurviljade ja jookide tariifid määratletakse erinevate peatuskohtade turuhindade alusel ja hr. Vene vägede ülemjuhatajat teavitatakse sellest igas peatuspaigas provintsi komissaride poolt, kes komandeeritakse tema juurde.

VII.

Selleks, et väed ei kannataks oma rännaku ajal puudust hädavajalikest hobustest ja vankritest, tehakse iga kolonni möödumise järel kolme päevane vaheaeg ja kolonni kuuluvate rühmade vahele neljakümne kaheksa tunnine vahe.

Peale kahtkümmend marssi või mis on sama, iga kuue peatuspäeva kohta antakse kaks puhkepäeva, kooskõlas sellega, mis on selleks asjaks ette nähtud marsuudil, mis on antud hr. Saadikule ja millest on mainitud allpool Artikkel XI.

VIII.

Iga hobuse kohta, millist kasutatakse vedudel, makstakse kolmkümmend kreutzerit saksa miili kohta sise Austrias, s.t. Goricest kuni Czakathurnini ja viieteist kreutzerit Ungaris ja Galiitsias, kuna neis kahes riigis peab hobuste arv olema suurendatud kaks korda. Selle eest peab maksma sularahas igas peatuspaigas selleks volitatud komissarile.

IX.

Vastavad käsud saadetakse nii piirile, kust Vene väed üle tulevad, aga ka sellele piirile, kust nad peavad riigist väljuma, et lubatakse üle piiri tuua asju, milliseid ohvitserid ja sõdurid omavad ja ka et ei tekitataks probleeme nahkade ja teiste asjade suhtes, mis on neil sõjaväe tarbeks kaasas, sel kaalutlusel, et keelatud asjad, milliseid väed võinuks omada isiklikuks kasutamiseks, ei oleks maha müüdnud sel ajal, mil nad hakkavad viibima Austria territooriumil.

X.

Vene vägede läbimarrsimise ajaks sõlmitakse vastastikune desertööride väljaandmise konventsioon. See leping, milline on eraldi allkirjastatud ühe ja teise poole Ministrite poolt, milline asub selle akti lisan, millist loetakse selle lahutamatuks osaks, just-kui see oleks siia sõna-sõnalt võetud.

XI.

Vürst Kurakinile, T. M. Ülevenemaalise Keisri Saadikule edastatud Maršruut ((Marche-route), millises on ühises kokkuleppes määratletud kolonnide ja rühmade liikumise kiirus ja kord, loetakse samuti käesoleva akti lahutamatuks osaks.

Selle kinnituseks oli tehtud kaks selle akti ära kirja, millised on mõlemate poolte Ministrite poolt allkirjastatud, kes teatasid samal ajal, et Vene kolonnide ja rühmade ülemad täidavad enesele võetud kohustused samasuguse range täpsusega, millisega täidavad Austria valitsuse isikud omalt poolt kõiges, mis puudutab selle-sama eesmärgi saavutamist.

See juhtus Viinis 20. jaanuaril 1808.a.

Stadion.

Стадионъ.

Nr. 60.

Selleks, et kergendada kõikide viisidega Vene vägede läbimineks, milline käesoleval ajal peavad jõudma oma piiridesse, minnes läbi Tema Majesteedi Austria Keisri valduste ja selleks ära hoida igasuguseid arusaamatusi ja igasugune aiend vaidlusteks, mis ei sobi kokku sõbralike suhetega, millised eksisteerivad kahe Keiserliku Õukonna vahel, järgnes järgnevates artiklites sätestatud kokkulepe:

I.

Iga desertöör, kes Vene vägede Austria monarhia valdustest läbimarrsimise kestel jookseb minema oma lippude alt, võetakse kinni kohe, kui ta ära tuntakse, ootamata ära ta väljanõudmist: samamoodi peetakse kinni ta relv, tema kroonu hobune, rakmed ja mundri juurde kuuluvad asjad ja üldse kõik, mis tal kaasas on. Austria sõjaväe- ja tsiviilvõimud, millistele tehakse kohustuseks sarnaste isikute kinnipidamine, peavad nad võtma vahialla ja viivitamatult saatma lähimasse Vene Keiserlike vägede lähimasse diviisi või korpusesse.

II.

Vene Keiserlikud väed on samuti kohustatud omalt poolt, toimetama ja saatma neile lähimatele Austria sõjaväe- või tsiviilvõimudele Austria Keiserliku sõjaväe desertöörid, kes osutusid olevaks ühes või teises Vene armee korpuses.

III.

Vastastikku keelatakse ära, range karistuse ähvardusel, Peastaabi ohvitseridel, aga ka teistel võtta teadlikult vastu sarnaseid desertööre.

IV.

Iga ohvitser, Austria või Vene ja iga selle või teise Keisririigi alam, keda hakatakse süüdistama sarnaste desertööride varjamises või kes kergendavad või soodustavad mingil viisil nende deserteerumist, allutatakse range uurimise ja näitliku karistuse alla.

V.

Desertööride hulgast, kelle arestimisest ja vägede juurde saatmise kirjutab ette selle lepingu I artikliga, välistatakse formaalsel viisil need, kes tunnistatakse Austria alamateks või kes on sündinud Austria provintsidel: aga ka sellel viimasel juhtumil

relvastus, kroonu hobune ja ekipaazi osad, millised on võetud ära mainitud desertööridelt, tagastatakse Vene korpuse ülematele.

VI.

Külaelanikud ja teised tsiviilisikud, kes esitavad Vene desertööri, saavad iga desertööri eest autasuks kaksikümmend neli floriini Viini kursi järgi, milline makstakse välja väljaandmise hetkel; samasugune autasu makstakse ka iga Austria desertööri väljaandmise eest; toitmise ja kohale toimetamise kulud loetakse arvestatuks mainitud preemiasse.

Kui arreteerimisel oli desertööril hobune, siis selle ülalpidamise kulude eest makstakse eraldi kindlaksmääratud hinnakirja järgi.

VII.

Mis aga puudutab desertööre, kes antakse välja sõjaväelaste poolt, siis sel juhtumil võetakse vastastikku arvesse ainult ülalpidamise ning kohaletoimetamise ja ka hobuse ülalpidamise kulutused.

VIII.

Rangelt on keelatud desertööridelt osta rakmeid, hobuseid, relvi ja teisi asju, milliseid mainitud desertöörid olid omastanud. Iga asi, milline sellisel viisil oleks olnud seadusevastaselt võõrandatud, võetakse ostjalt ära makstud raha tagastamiseta, ja see asi tagastatakse sellele väeosale, kuhu desertöör kuulub, aga peale selle saavad kokkuostjad näidis-karistuse.

IX.

Käesolev kartelli konventsioon peab jõustuma esimesel Vene vägede Tema Majesteedi Austria Keisri territooriumile jõudmise päeval ja see kaotab kehtivuse nende Austriast lahkumise päeval.

See juhtus Viinis 20. Jaanuaris 1808 a.

Stadion.

Стадионъ.

((Vigade õiendust ei tõlkinud ning kui tekst paberile jõuab, siis see tuleb tulevikus. KL.24.03.2017)).

*